BIBLIOTECA NAZ.
Vittorio Emanuele III
XXII
B
57
NAPOLI

Digitized by Google

XII
B
21

Practica Criminalis.

M. ANTONII BLANCI PATAVINI I. V. D. CLARISS.

Aurea et perutilis cum ſingularibus cautelis pro reorum defenſionibus, nunc primùm in lucem panditur.

ADIECTIS SVMMARIIS, AC Indice alphabetico omnium principalium, ac emergentium deciſionum, quæſtionum, incidenterq; dictorum ſingulares materias complectente.

PER IO. BAPT. ZILETVM VENETVM.

VENETIIS,
Apud Cominum de Tridino Montisferrati,
M D LXVII.

BIBLIOTECA NAZIONALE VITTORIO EMANUELE III
NAPOLI

MAG.co OTHONELLO PASINO CLARISSIMO IVRISCONSVLTO,

Dominicus Blancus S. D.

QVVM ego, libellum illum, quem Marcus Antonius frater meus, de criminalis fori praxi, reorũq; defenſione, viuens cōſcripſerat, ad ſtudioſorum omnium vtilitatem, edere ſtatuiſſem; iſque liber prodire nollet in publicum ſine alicuius inſignis viri patrocinio, ex quo tutior foret, atq; honeſtior; vnus ex omnibus præcipuè ocurriſti Othonelle doctiſsime, in cuius nomine appareret; tum, quòd eam rem inprimis tibi criminalium rerum peritiſsimo magis conuenire arbitrarer, hocq́ue meum in te amorem, atque obſeruantiam, abundè videretur ex-

plicaturum; tùm etiam, quòd hinc fore animaduertebam, vt ex nominis tui celebritate, ac virtutis ſplendore, paruis his lucubrationibus plurimum accederet authoritatis, & gratiæ; ſi quidem pleraque ideò credi precioſa, qm̃ ſint templis dicata; & vt, tanquàm Deo quodam præſide communitus libellus, aduerſus Zoylos, & Momos præſentia tua alacrius geſsiret: quando, vtì à Peripateticorum Principe proditum accepimus, in humanis rebus nihil ferè cogitari gratius quæat, excellentis amici, ac patroni fide prȩſenti. Ea igitur, qua ſoles, humanitate. quicquid eſt muneris hilari fronte ſuſcipe, Blanciquè tui memor, & amici, & municipis tui fœtum, id à te proprio iure etiam atque etiam poſtulantis: quin potius nuncupationis huius virtute iam tuum, à maledicis inuidorum hominum morſibus tueare. Vale.

Venetijs, Calen.
Sextil. 1556.

INDEX

INDEX OMNIVM MATERIARVM CONTENTARVM *in Practica Criminali Clariſſimi. I.V.D. D. Marci Antonij Blanci Patauini à Io. Bapt. Ziletto Veneto.*

ALPHABETICO ORDINE CONgeſtus, Fœliciter incipit.

ABBAS defendendo monachum,occidens offendentem,non tenetur,& è contrà.nu.xxxvi. fol.115
Abſens quādo crimen eſt à relegatione infrà damnari poteſt.nu.ii. 7
Abſens capitali crimine non accuſatur,ſed bona annotantur, quæ annotatio.ſi intrà annum veniens pręſtat cautionem de comparendo in iudicio, & defendendo ſuſpenditur,& habet terminum triginta dierum,& plus ſecundum facti exigentiam.nu.xxxix. 18
Abſens ubi virtute ſtatuti damnari poteſt, non admittitur procurator.nu.liiii. 21
Abſentia homicidæ quando ei proſit.cau.x.nu.iii. 159
Abſentiæ iuſtas cauſas quilibet ad allegandum ſine mandato admittitur.nu.ix. 9
Abſentię quæ cauſæ ſint iuſtæ.nu.x. 9
Abſentiā ꝓbabilē qs ſine mādato allegare pōt.n.xiii. 10
¶Reliqua inuenies in litera C.in uer.Cautela.
Abſolutus de blaſphemia à ſummo pontifice, mitius eſt puniendus.cau.viii.nu.ii. 157
Abſoluto tenetur pars ad expenſas.nu.xl. 6
Cætera uide infrà in litera O.in ver.Occidētis bānitū.
Abſoluendus de proximo,hr̄ pro abſoluto.nu.cl. 13
Acceſsio ad ſo.ad aer q̃ nocte ī vulnerato ī capite pſūptio ē,vt vulneratus nō ſit ex vulnere mortuus.n.cxvii. 136

acceſſorium remanet, principali remoto. nu. lxxxix. 51
acceſſorium non regulat principale. nu. xxxix. 69
acceſſorio deficiente, remanet principale. nu. lxxxviii. 51
accidentia mala, ſunt coniecturæ quibus cognoſcitur vulneratum ex vulnere eſſe mortuum. nu. cii. 135
accidentia mali ſi receſſerunt, & uulneratus ambulauit ſuper baculo, ſunt præſumptiones, ut vulneratus non ſit mortuus ex vulnere. nu. cxxii. 136
accuſandi tarditas, rei innocentiam denotat, & accuſationem ſuſpectam reddit. nu. cxxxiiii. 137
accuſare quilibet poteſt de iure canonico. nu. iii. 65
accuſare quilibet de populo poteſt, quando iudicium non reſpicit alicuius offenſam principaliter. nu. vii. 65
accuſare qlibet pôt qñ pœna eſt applicãda fiſco. n. 35. 68
accuſatio facit ceſſare inquiſitionem. nu. xli. 6
accuſatio iudici eſt præſentanda, ut uideatur an ſit iuſta & admittenda. nu. iii. 31
accuſatio diē cōmiſsi homicidii cōtinere debet. n. xiii. 153
accuſatiōis libellus cōcluſionē nō requirit. nu. xxxiiii. 18
accuſationis à forma non eſt recedendum. nu. lxxvii. 50
accuſatiōe pēdēte reus mãdato iudicis citari dēt. n. iiii. 32
Reliqua require infrà in litera C. in uer. Concluſio.
accuſans pecunia corruptus pœna falſi & cōcuſsionis punitur. nu. lxxvii. 26
accuſans temere, nullam pœnam ſubire oportet. n. iiii. 86
accuſans & non ꝓbans calũniari præſumitur. n. xvii. 125
accuſator idoneor, ex pluribus eligi dēt nu. ix. & xxx. 15
accuſator hodiè ex forma ſtatuti non tenetur ad pœnam talionis. nec debet in carcere detineri. nu. xiii. eo.
accuſator procuratorem conſtituit. nu. xv. eo.
accuſator vt ab opponente repelli poſsit. quid ſit agendum. nu. lxxviii. 26
accuſator probare debet ea ad q̃ aſtrinxit. nu. lxxxv. 51
accuſatus vel inquiſitus criminaliter, ab alio iudice aliqua cã carceratus, an poſsit in cauſa accuſationis, vel inquiſitionis contrà eum formatæ, per procuratorem reſpondere. nu. xii. fol. 9. & Gautela x. nu. 154

accuſatus qualiter faciat ſibi ſaluum conductum facere. nume.xv. 10
accuſatus ab uniuerſitate ſe per procuratorē non defendit, in eo caſu in quo, ſi per priuatum accuſaretur ſe nō defenderet. nu.lxxxiiii. 26
accuſatus de maleficio ꝑ quo pœna pecuniaria imponitur eſt fideiuſſoribus relaxandus. nu.cix.& cx. 28
accuſatus de maleficio ꝑ quo pœna imponitur pecuniaria, vt nō carceretur cautela eſt, ꝙ deponat pecuniam apud fiſcum, ſub conditione ſi condemnabitur. n.cx. 28
accuſato an detur ſaluuſconductus. nu.xxii. 34
accuſato nō cōparēre. qd iudex faciet remiſsiuè. n.xxvi. 11
accuſatis pluribus diuerſo tempore reſpondētibus, per vltimi reſponſionem lis conteſtatur. eorumq́; reſponſiones ad vltimum retrotrahuntur. & uno tempore factæ cenſentur. nu.vii. 9
accuſatis pluribus de eodem delicto, unus nō poteſt alios defendere. nu.xciii. 27
Reliqua vide infrà in litera I. in verſi. Idoneor.
aclamans inſultatus præſumitur. nu.xx. 147
acta cum procuratore, cuius reuocatio ad iudicem & aduerſarium non peruenit ualent. nu.cxl. 102
acta notorium inducunt. nu.clxii. 104
actio nemo ſine aſtione experiri poteſt. nu.xxxvi. 68
actio furti poteſt criminaliter intentari. nu.xxxviii. 68
actiōe una ītētata ad vindictā, alia ſunt fruſtra, n.xcv. 51
actione ſola non delinquitur. nu.vi. 120
actus aliquando permiſſus, aliquando prohibitus, ſi palam fit, dolus non præſumitur. nu.xxix. 141
Aditio qualitatis non uitiat præcedentia. nu.87. 51
adoleſcēs obligatur ex delicto, ſed mitius punitur. n. v. 77
Cætera require infrà in litera D. in verſ. differentia inter infantem.
adulterans nuptam credens eſſe ſolutam. & percutiens clericum credens eſſe laicū. in primo caſu adulterii, in ſecundo ſacrilegii pœna punitur. nu.cxcv. 110
adulterium iure naturali prohibetur. nu.ii. 91

Affinem inſultatum defendere licet.nu.xxiiii. 114
afflicto non eſt adenda afflictio.nu.x. 83
Agens ſemper eſt in culpa,qui agendo de ſuo iure ſuo benè non deliberat.nu.lii. 94
agere in delictis quid ſit.nu.lxxiiii. 50
aggrediens præſumitur qui primò prouocauit & rixæ cã fuit. nu.xv. 147
aggreſſor occiſus ab aggreſſo,à ſeipſo occiſus vr̃.n.3.113
Aggreſſor in dolo putatur.nu.x. 147
aggreſſor præſumitur ex uerbis prolatis.nu.xxv. 148
aggreſſor quomodo cognoſci poteſt.nu.xiii. 147
aggreſſores viarũ publicarũ pñt impunè interfici.n.li.116
Cætera habes.ĩ.in ver.Armatus.in verſi.Armorum qualitas.& in ver.Audatior.in litera G.in ver.grauius vulneratus,in litera I.in verſ.inimicus.& in uer.Interficiens.in litera P.in uerſi. Plures aggreſſores.in litera R.in uer.Rixoſus.& in uer.Robuſtior.
aggreſſus.vide infrà in litera I.in uer.inſultatus,& in litera O.in uer.Occiſor.
agrorum noturni depopulatores poſſunt impunè interimi nu.li. 116
Alexander iiii.promiſit epo ſimoniaco liberationẽ vt coram cardinalibus ſimoniam confiteretur.nu.34. 35
Alteratio ſtatuti qualiter & quot modis fiat.nu.liii. 70
Amaſius impunè concubinam defendit.nu.xxix. 114
amaſius & concubina domeſtici ſunt. & ſocietate quadã coniunguntur.nu.xxx. eo.
ambulatio poſt vulnus,præſumptio eſt.vt vulneratus nõ ſit ex vulnere mortuus.nu.cxxv. 136
amicitia tollit oẽm ſuſpicionẽ occidẽdi amicũ.n.xix.125
amicitia magna cognitioni æquiparatur.nu.xxi 126
amicitiæ euidens ſignum eſt conuerſatio.nu.22. 126
amicus inimici mei,inimicus meus cenſetur.nu.xi. 9
Animãtis ſpem occidens,reus eſt mortis,nu.xviii. 78
Animalia,& feræ beſtiæ,ſalutem filiorũ tuentur.n.14. 113
animus non poteſt teſtibus probari.nu.lxvi. 37
animus à ſolo Deo cognoſcitur.nu.67. 37

animus probatur præſumptione verbi uel facti.n.69. 39
animus malus & dolus.in prohibitis pſumitur.n.130. 55
animus occidendi ex modo percutiendi. & armorum genere cognoſcitur.nu.xlvi. 81
animus occidendi non præſumitur in accomodante res,& bona ſuæ domus.pro faciendo tripudium.nu.xxv. 126
animus occidendi ex qualitate & modo percutiendi deprehenditur.nu.liiii. 128
animus occidendi non præſumitur, ex percuſsione cum pomo enſis.nu.lviii. 129
animus in delictis quomodò cognoſcatur. nu.34. 142
animum occidendi non præſumitur habuiſſe, qui ſtatim poſt percuſsionem medelam præſtitit.nu.lxiiii. 129
Cætera require infrà in litera P. in uerſ. Percutiens.
Appellatio non intelligitur remota.vbi grauamen eſt notorium.nu.100. 98
appellatio temeraria & calumnioſa.executionem non ſuſpendit.nu.cvii. 99
appellatione pēdente.nil eſt innouando,n.102.& 111.eo.
appellare quis poteſt inuito reo.nu.xxi. 16
Arguitur à delictis,ad contractus.nu.107. 52
argumentum de contractibus ad delicta valet.n.106. 52
argumentum de ciuilibus ad criminalia.ceſſat.quando datur diuerſa ratio.nu.cix. 52
argumentum de ſententiis ad ſtatuta valet,nu.xlviii. 70
argumentum de pacto ad ſtatutum, negatiuè ſumptum valet.nu.lii.& 69. 70
arma induens pſumitur de rixa & bello cogitare.n.73. 50
arma quando non ſunt conforma vulneri, tollitur indicium contrà imputatum.nu.ix. 152
armorum delatio ex cauſa itineris eſt licita.nu.38. 143
armorum qualitas oſtendit quem aggreſſorem eſſe.nume.xviii. 147
Cætera vide infrà in litera C.in uerſi.Cultellus
armatus indicatur aggreſſor.nu.xix. 147
articulandi modus contrà occidentem bannitum rebannitum.ſed non de banno cancellatum.nu.clxvii. 105
artifex.

artifex. De hoc habes infrà in litera I. in ver. Induſtria. & in uerſi. In arte.

Aſcriptitius defendendo dominum, occidens offendentem. non tenetur, & è contrà. nu. xxxvi. 115

Aſſaſsinos & latrones non tutatur eccleſia. nu. xxvi. 4

aſſertio eius qđ conſiſtit in aĩo, iurõ declaratur. n. 68. 37

aſsiſtentiam ad delictum indicat tractatum. nu. lxxii. 50

aſsiſtentia ad delictum qũo tollatur. nu. lxii. 49

Atteſtationibus publicatis, non poſſunt ſuper eiſdem capitulis, vel directo cõtrariis teſtes recipi. nu 6. 43

Audacior & robuſtior præſumitur aggreſſor. n. xxiii. 148

auſugiẽs & fugã arripiẽs inſultatus p̃ſumitur. nu. xxi. 69.

auxiliũ p interpoſitam pſonam committitur, auxilium p̃ſtando, añ factum. in actu & poſt actum. n. i. ii. & iii. 117

auxilium p̃ſtãtes & homicidiũ. qualiter puniãtur. n. 4. 118

auxilium præſtantes ad euadendum homicidium, quomodo teneantur. nu. v. 119

BAnnitus an poſsit ſe per procuratorem defendere, nume. cii. 28

bãnitus pp ludũ, an impunè occidi poſsit. ſi ex forma ſtatuti, p crimine bãnitus. pôt impunè occidi. n. 36. 46

bãnitus ex contumacia non poteſt impunè occidi. uigore ſtatuti permittentis bannitum pro maleficio. poſſe impunè occidi. nu. xlix. 47

Bannitus pro homicidio an poſsit ſe redimere, occidendo bannitum pro furto. nu. 133. 55

bannitus & condemnatus ille etiam dicitur, cuius bannũ & condemnatio de iure tenet. nu. xl. 9

bannitus nomen quid ſignificet. nu. lvii. 9

bannitus exiſtens in quaſi poſſeſsione banni, vt verè bannitus iudicatur. nu. lxxv. 95

bannitus pendente appellatione, pro non bannito habetur & impunè interfici non poteſt. nu. cvi. 99

Bannitus an infrà tempus datum ad appellandum poſsit impunè occidi. nu. cviii. 99

bannitus a pendente iudicio nullitatis ſententiæ, poſsit impunè offendi. nu. cxx. & cxxi. vſq; ad nu. cxxiiii. 100

banni-

bannitus abſolutus ſed non cãcellatus de bãno, an poſſit impunè occidi.n.cxxv.& cxxvi.vſq; ad nu.clxxiiii. 101
bãnitus inutiliter deſcriptus,non pôt offendi.n.146. 103
bannitus non dicitur habens actionem ad bannũ cancellandũ,& multò magis bãni exceptionem.n.cliiii. eo.
bãnitus nomẽ donec durat.durat& eius effect⁹.n.clxv. 105
bannitus cuius bãnum non eſt cancellatum. qui pôt impunè offendi,an ſi apparet per inſtrumẽtum, vel aliter ꝙ ſoluta eſt quantitas,vt bannum annulletur.poſsit oc cidi impunè.nu.clxxvi.clxxxii.& clxxxiiii. 107
bannitus ſufficit cancellari uerbo. ex conuentione ꝙ banniti cancellari debeant.nu.180 eo.
bannitus proteſtans ſe rebannitum,nunquid impunè offendi poſsit.nu.cxcii. 109
bãnito ſimpliciter an det ſaluuſcõductus,n.21.& 28. 33
bãniti q debẽt rebãniri ꝑ ſapiẽtes.& ita factũ eſt, ſed non ſunt cãcellati,an poſsint impunè oſtendi.nu.181. 107
bannitus inferiores à principe ſecuritatem dare non poſ ſunt.nu.cxc. 109
bannum non habens eſſe.nec formam eſſe.iniuriantẽ non excuſat.xc. 96
Cętera require infra in litera.I.in verſ.Interficiens in litera O.in uerſ.Occidens.& in litera R.in uer. Receptanti.& in litera S.in verſ.Statutum.
Baptiſmus liberat iudæũ à morte. Cautela.i.nu.iii. 154
baptiſmus liberat ab omni pœna corporali,quo ad mundum.ibi.nu.iiii. eo.
Barbaros docẽs nauigos fabricare,capite punit.n.22. 66
Benè pro bono præſumitur. & quòd prudens prudenter viuat.nu.xlviii. 128
beneficium conceſſum capienti bannitũ. non hab et locũ in eo qui ratione officii ad hoc tenetur.nu.cv. 75
Binus uel trinus actus blaſphemandi conſuetudinem nõ inducit.Caut.viii.num.v. 158
Blaſphemans fuit lapidibus interfectus.nu.17. 66
Blaſphemantis pœna quæ erat & quæ nunc eſt: Caute. viii.nu.1. 157

blaſphe-

blaſphemia & ſodomia æquiparantur.nu.xiii. 66
blaſphemia eſt crimen publicum.nu.xi. eod.
blaſphemię maius eſt crimen,quàm crimen læſę maieſtatis .nu.xii. eo.
Reliqua inuenies infrà in litera P.in uerſ.Probanti.
Bona fama publica an præferatur infamia delicti particularis.nu.xxviii.& xxxiiii. 126
bona vita,boniq; mores,ac conſuetudo non delinquendi. excuſat imputatum de homicidio.nu.xxxix. 127
bõa opinio minuit pſumptiões ſi q̃ sũt cõtra reũ.n.43. eo.
bona eſt ſimulatio quæ parit veritatem.nu.xxxii. 35
bonus quilibet præſumitur & benè agere niſi contrarium probetur.ibi.nu.128. 54
Cætera vide ſuprà in verſ. Benè.
Breuitas temporis denotat quem ex vulnere mortuum eſſe.nume.ci. 135
CAdauer. Modus procedendi ad informationem & cognitionem corporis mortui. qui dicitur viſum & repertum.nu.vi. 2
Reliqua vide infrà in litera N.in ver. Nomen.
Cædens aliquem propter tumultum ſedãdum.qui aliter ſedari non poterat,puniri non debet.nu.lxvi. 117
Cancellandus de breui.p cancellato habetur.n.cxlix.103
cancellatio factum requirit.nu.cxxxix.& clxxxiii. 102
capitalis pœna quæ ſit.nu.viii. 15
Reliqua inuenies j.in litera P.in ver.Pœnæ capitales.
capi qs poſsit.& p quos captura fieri debeat.nu. 17. 4
capi põt et à priuato,in flagranti crimine reptus.n.18. 4
capi quis non poteſt in eccleſia,domo epiſcopi,vel hoſpitali.& ſimilibus.nu.xxiiii. eo.
Captura,ex indiciis grauibus vel grauiſsimis,ad capturã, proceditur.etiam ad torturam.nu xxvii. 126
Carcer.vide infrà in litera P.in uerſi.priuati carceris.
carceratus abſens à iudicio dicitur.nu.43. 18
carceratus poteſt aduocatum conſtituere.nu.xliiii. 18
Carceratus an poſsit conſtituere procuratorem in crimine capitali.nu.lxiiii. 24

carceratus qũo defendi poſsit ſine procuratore.n.lxv. 24
carceratus iniuſtè, impunè carcerum cuſtodes poteſt occi dere, ſi aliter euadere non poteſt.nu.lx. 116
carcerati perſonæ miſerabiles dicuntur.nu.lxxxix. 38
cardinales ad mortem condemnatos eis obuiando liberare poſſunt.caut.i.nu.ii. 154
carnaliter cognoſcens pro vxore reputatam, an de adulterio puniatur.nu.lxxiii. 95
cauſa famæ & cauſa vitæ æquiparantur. nu.xix. 16
cauſa requiritur in Principe.nu.xxv. 34
cauſa carceratorum pia dicitur.nu.xc. 38
cauſa dotis eſt pia.nu.xciii. eo.
cauſa q̃libet excuſat à dolo.n.cliiii.f.61.& n.3.6.& 7.138
cauſa publica pœnam minuit.nu.lxxxv. 74
cauſa eſt quid primum & magis conſiderabile.nu.ii. 138
cauſa iuſta excuſat à pœna legali.nu.iiii. eo.
cauſa quęlibet etiam iniuſta dummodo colorata, & abſq; contemptu iudicis, excuſat à mulcta.nu.v. eo.
cauſa ꝑ quã reus motus fuit probari debet. vt excuſat, quæ veroſimilitudinem habere debet.nu.viii.& ix.139
cauſa vitæ & cauſa honoris æquiparantur.nu. iiii. 146
cauſæ criminales rei iuro, nõ dirimuntur. nu.clxxiiii.107
cautela ad impediendũ inquiſitionẽ in crĩalibus.nu.xlii.6
cautela vt procurator pro abſente admittatur in criminalibus.nu.xii. 9
cautela contra abſentem abſentia probabili. nu.xiiii. 10
cautela quòd licet procurator non admittatur in criminalibus, quandoque poteſt ſententia in abſentem ferri ad faciendum reum abſoluere.nu.lviii. 22
cautela vt accuſatus de maleficio, ꝑ quo pœna imponitur pecuniaria, non carceretur, ꝙ deponat pecuniam apud fiſcum, ſub conditione ſi condemnabitur. nu.cx. 28
cautela vt quando quis renunciauit productioni teſtium, vel inſtrorũ cum iuro, ꝙ procuret medio alicuius amici, quòd iudex ex officio teſtes recipiat.nu.ix. 43
cautela liberandi hominem à morte, aut vt executio differatur.caut.i.nu.i.cum ſeq. 154

cautela ad liberandum homicidam à pœna mortis. caut. ii.nu.i.cum ſeq. 155
cautela liberandi condemnatum ab infamia, in actione famoſa. vel in crimine ex quo ſequitur infamia. caut.iii. nu.xii.cum ſeq. eo.
cautela ad euadẽdũ reũ à tortura.cau.iiii. nu.i.cũ ſeq. 156
cautela ad liberandum confitentem iudicium extraiudicialiter.caut.v.nu.i.cum ſeq. eo.
cautela ad reſtituẽdũ minorẽ in delictis. cau.vi.nu.i. 157
cautela ad excuſandum mandantem & mandatariũ à delicto.cau.vii.nu.i.cum ſeq. eo.
cautela ad excuſandum blaſphemantem à pœna.cau.viii. ibidem.
cautela ad liberandum priuatum,à pęna priuati carceris. caut.ix.nu.i. 148
cautela ad differẽdum iudicium criminale quãdo quis eſt ad carceres proclamatus.caut.x.nu.i.cum ſeq. eo.
cautela pro examinãdis teſtibus ad rei fauorem, ſine eius præſentatione ad carceres.cau.xi.nu.i. 159
cautela ad euitandam iniuriarum actionem,ex verbis iniurioſis alicui dictis.caut.xii.nu.i. eo.
cautela ad impediendum inquiſitionem.cau.xiii.nu.i.eo.
cautela ad euadendum infamiã,quòd ſemel malus ſemper præſumitur malus.caut.xiiii. nu.i. 160
Celans vel ſubtrahens teſtamentum. incidit in pœnam falſi. nu.xxviii. 67
celans inſtrumentum vt alicui iniuriam faciat,pœna furti tenetur.nu.xxx. eo.
ceptum habetur pro completo in fauorabilibus, & liberatoriis.nu.cliii. 103
Cingendus de proximo,habetur pro cinto.nu.cxlviii.eo.
citatio trina de qua in l.inter accuſatorem. ff.de publ.iudi.qualiter fiat.nu.xvii. 10
citatio in criminalibus quomodo fiat.nu.xviii. eo.
citatio vnica peremptoria ſufficit in crĩalibus.nu.xix.eo.
citatio ad domum rei ſufficit in criminalibus,nu.xxiiii.11
citatio in ciuilibus fit ad partis inſtantiam, ſine iudicis manda-

mandato.nu.xxii. 44
citationes in cã capitali,quare perſonaliter fiant.n.lv.22
citatus non comparens delinquit.nu.xviii. 44
citatus non comparens à iudice mulctatur.nu.xx. 44
citatus publicè & non comparens,quo ad ſui præiudicium aſſentire intelligitur.nu.77 95
ciuilis inſtitutio non poteſt naturam immutare,vel coarctare naturales ſtimulos.nu.xiii. 113
ciuitas conſtituit ſyndicum ad accuſationem proſequendam.nu.lxxiii. 26
ciuitas qñ delinquat,& qñ puniri poſsit.nu.85.& 86. eo.
ciuitas quot modis poſsit pœna capitali puniri.nu.89. 27
ciuitas conſtituit ſyndicum in crimine læſę maieſtatis.In caſu ſtatuti conditi contra ſuperiorem, ét qando pœna capitalis datur pro homicidio.nu.xc. & xci. 27
ciuitas Paduæ fuit poſita in banno æternali a Nicolao v. eo qa ſtatutum fecerat.vt qui interficeret clericum. & quinq; ſolidos ſolueret,eſſet abſolutus. Fuit tñ p eūdē Nicolaū reſtituta.quia tale ſtatutum caſſauit.n.xci.eo.
ciuitas obligatur ex delicto.nu.cviii. 52
ciuitatis vtili parcendum eſt caut.i.nu.5 154
Clauſulæ nō ſe aſtringēs etc.Saluo iure etc.Deducēs etc. quid operentur in accuſatione.nu.100. 52
clericus in flagranti crimine repertus poteſt à laico detineri,ſed ſuo iudici eſt præſentandus.nu.xxii. 4
clericus celebrans licitè aggreſſorem occidit.nu.ii. 113
clerici non ligantur ſtatutis laicorum.nu.xlvii. 94
Reliqua require ſuprà in litera A.in ver.Adulterās. & infrà in litera O. in ver. Occidens.
Cœleſte p̄mium conſequitur pro fide moriens.n.xliii. 119
Cogitatio. De fide malè cogitans puniri debet.n.xiii. 121
cogitatio de iure ciuili non punitur.nu.i. 150
cogitatio ſola punitur in hæretico.nu.ii. 120
cogitatio in vſurario in foro animæ punitur. nu.iii. eo.
cogitatio punitur in periurio.nu.iiii. eo.
Reliqua vide infra in litera D.in ver. Delictū. in lrā F.in ver.Furtum. & in lrā H.in ver.Homicidium.

cognomen.habes infra in litera N. in ver. Nomen.
cohabitatio parua.nō facit quē p̄ſumi inimicum.n.24.126
comilitoni ſolo,q facit viſū & repertū creditur. n.89.133
commiſſum à caſu dicitur delictum.nu lxiiii. 49
commoditas in delictis attenditur.nu.xxxvi. 143
commodum ex eius delicto,quis cōſequi nō dēt. n.23.44
conceſsio intelligitur cum cauſa, etjam ſi non exprimatur.nu.li. 36
conceſsio intelligitur ſtantibus terminis.nu.lii. eo.
concluſio non requiritur in libello criminali.nu. xxxiiii. fol.18.& lxxiiii. 73
concluſio in accuſatione non apponitur,ſed ſolummodò factum.nu.xcvii. 52.
concubina.require ſuprà in litera A.in ver.Amaſius.
cōdēnatio.nemo ſine accuſatione cōdēnatur.n.lxxviii.50
condemnatio contra abſentem fit lite non conteſtata. qñ pœna eſt à relegatione infrà nu.viii. 9
condēnatio in dubio in crīalibus non ſequitur.nu.82. 50
condemnatio in delictis in dubio fit. nu.xcii. 51
condemnationis ſcriptura non attenditur. cum ad nihilū eſt reducta.nu.cxlv. 103
condemnatus pro non faciendo, pro maleficio condemnatus non dicitur. nu.xlvi. 57
condemnatus pro contumacia. non eſt condemnatus pro maleficio.nu.xlviii. 47
condemnatus ex ſtatuto alterante pœnam, an & quando fiat infamis.nu.liiii.& nu.lvi.cum ſeq.& nu.70 70
cōdemnatus actione famoſa, vel crimine ex quo infamia ſequitur.infamis efficitur,caut.iii.nu.i. 155
cōdēnatio ex p̄ſūptionibus pęna minor īponitur.n.89.74
condemnatum ab infamia liberat.qui eius condemnationem ſine mandato ſoluit.ibi.nu.vi. 156
conditione ex lege agitur in contractu emphyteutico. nume.xlvi. 70.
in conditionibus modus & effectus attenditur.n.178. 107
confeſsio nocet confitenti non probanti viuere,quem interfeciſſe dixit.nu.iiii. 2

confeſsio dolo facta non obligat.nu.xxxv. 35
confeſsio metu facta non obligat.nu.xxxviii. eo.
confeſsio quæ facta non fuit coram iudice â notario, reo confitenti non nocet.nu.lxi. 37
confeſsio acceptata ꝑ ſolũ iudicẽ, vel notariũ ſolũ,nõ nocet reo confitenti,ſed tm̃ facit indicium.nu.lxii. eo.
confeſsio extraiudicialis in iudicio negata,reo non nocet vt ex ea poſsit torqueri.n.lxiiii.f.37.& cau.v.n.ii. 156
confeſsio cum ſua qualitate accipi dẽt.nu.xxxvi. 149
cõfeſsio qualificata reũ liberat à tortura.cau.iiii.n.ii. 156
confeſſus in iudicio hominem occidiſſe,qui mortuus non reperitur,ſibi non nocet.nu.ii. 2
confeſsio hominem occidiſſe & in mari proieciſſe non creditur,niſi de homine mortuo fama ſubſit.nu.iii. eo.
confeſſus homicidium,ſed feciſſe ad ſui defenſionẽ. defenſione non probata,an puniri debeat.nu.35.& 39. 139
confeſſus delictum pręſumptionem habet cõtra ſe, quòd dolo fecerit.nu.xxxix. 149
confeſſus homicidium ſed ad ſui defenſionem, an ordinaria vel extraordinaria pœna puniatur.nu.xliii. 150
confeſſus delictum extraiudicialiter habet contra ſe indicium ad torturam.caut.v.nu.i. 156
coniecturæ quibus cognoſcitur vulneratum ex vulnere eſſe mortuum.nu.ci.cii.vſq; ad nu.cix. 135
coniecturis non eſt opus in claris. nu.xvi. 125
coniunctio ſanguinis exiſtens inter occidentem & occiſum.quando excuſet.nu.xii.xiii.& xiiii. 125
conſanguinei.vide infrâ in litera R.in ver.Raptores.
conſilio peritorum ſtandum eſt.nu.clxx. 106
conſtitutio generalis Papæ vel Principis.ſtatutum particulare non tollit.nu.lxiiii. 72
conſtitutum propinquorum accipiendum. circa mortis cauſam,antequàm iudex recedat à loco viſi cadaueris, ſine iuramento.nu.ix. 3
conſtitutum rei in loco ſolito eſt accipiendum. vt confeſſio ipſi reo noceat.nu.lix. 36
conſtitutus in diſcrimine vitæ.qñ qs dicatur.nu.27. 148

conſuetudo loci contractus ſeruari debet.nu.cii. 52
conſuetudo loci commiſsi delicti attenditur. nu.ciii. eo.
conſuetudo tēporis commiſsi delicti attenditur.n.cv. eo.
cōſuetudo particularis tollit diſpoſitionem in eo in quo ipſa conſuetudo obtinuit.nu.lxvi. 72
conſuetudo non delinquendi excuſat imputatum de homicidio.nu.xxxix. 127
conſuetudo aliqua facit indiciū contra aliquem.n.xl. eo.
cōſuetudo ciuitatis excuſat & rei īnocētiā oñdit.n.15.120
conſuetudo excuſat facientem.nu.xvi. 140
conſuetudo excuſat notarium à falſo.nu.xviii. 144
conſuetudo excuſat ſigillantem ſuas literas, cū ſigillo domini,ipſi domino inſcio.nu.xix. 140
conſuetudo excuſat iudicem ſententiam contra legem pferrentem.nu.xx. eo.
conſuetudo excuſat delictum in colluctatione puerorum ſecutum.nu.xxi. 141
conſuetudo crimen excuſat.nu.xxii. eo.
conſuetudo perſonæ quæ defenditur,attenditur & conſideratur.nu.xxvi. eo.
conſuetudo delinquendi,qualiter defendi debeat.n.ii.152
conſuetudine multa contra iuris regulas conceduntur. nume.xxiii. 141
contractus.conditione ex lege agitur in cōtractu emphyteutico.nu.xlvi. 70
contrahens cum alio,eius conditionis ignarus eſſe nō debet.nu.50. 94
contrariorū eadē eſt diſciplina.n.iii.f.43.& n.cxxviii.101
contumacia eſt delictum.nu.xix. 44
contumacia imputati de homicidio, quomodò tollatur. nume.x. 152
connubere eſt præſumptio ꝙ vulneratus non ſit ex vulnere mortuus.nu.cxx. 136
conuerſatio cum inimico occiſi,facit indicium contra imputatum.nu.xxiij. 126
copia indiciorum cum cā legitima peti debet.n.lxxvi.38
copia indiciorum, an reo nō petenti per iudicem dari debeat:

beat.nu.lxxxii.lxxxv.cum ſeq.& nu.100. 38
correctio legum nō inducitur ex identitate rationis. nume.xxi. 11
correctio à cōtrario ſenſu ſumpta nō admittitur.n.vii.32
correlatiui exempla.nu.lxx. 49
Creditor debitorē fugientem, & ſe telo defendentem occidens,non punitur.nu.lix. 116
credulitas require infra in litera I.in ver. Iuſta.
criminalia.In criminalibus proceditur ad inſtar priuatorum ciuilium.nu.x. 15
criminalia non dirimuntur in iuramento.nu.lxiii. 37
in criminalibus non eſt vagandum.nu.lxxxiii. 51
crimen, de maioritate & minoritate criminis,& à ſe ipſo, vel de ſe ipſo ad alium remiſsiuè.nu.xi. 33
ex crimine publico quæ deſcendant.nu.i. 113
crimen an deſinat eſſe publicum, cùm pœna per ſtatutum alteratur.nu.v. 14
crimen,delictum,& maleficium differunt. nu.xxxiiii. 46
crimen quando eſſe dicatur.nu.xxxv. eo.
in crimine læſæ maieſtatis proceditur contra reum mortuum.nu.xxv. 67
in crimine læſæ maieſtatis, quomodo procedatur contra reum mortuum.nu.xxvi. eo.
crimen publici iudicii.l.Corn.de fal.cenſetur.n.xxvii. eo.
crimen l.viſcelliæ,dicitur eſſe falſum.nu.xlii. 69
crimen an deſinat eſſe publicum, ſi ſtatutum alterat pœnam homicidii,vel falſitatis.& ſimili.n.xliii.& liiii.eo.
Culpa,ſibi imputet quod quis ſua culpa ſētit.n.xcviii.39
culpæ ſpecies ſunt quinque.nu.cxxxv. 55
culpa lata quid ſit,& quomodo contingit.nu.cxxxvi. eo.
culpa lata non æquiparatur dolo, in delictis pœnam ſanguinis ingerentibus.nu.cxxxvii. 56
culpa lata in quo conſiſtat.nu.cxxxviii. eo.
culpa lata non æquiparatur dolo.vbi lex dolum requirit, quando non requiritur dolus in lege.tunc lata culpa æquiparatur dolo.nu.cxl. 57
culpa lata non æquiparatur dolo præſumpto. nu.xxiii.92

culpa dolo proxima non eſt culpa,ſed quid maius demõſtrat.nu.cxlv. 58
culpa leuis quid ſit & quomodo contingit.nu.cli. 60
culpa leuiſsima quid ſit,& eius exempla.nu.clii. eo.
Reliqua inuenies ſuprà in litera A.in ver.Agens. & infrà in litera D.in ver.Delinquens.in litera E. in ver. Error.& in litera F.in ver.Faciens.
cultellus breuis non computatur armorum appellatione. nume.lxiii. 129
curator.vide infra in litera R.in ver.Raptores.
curatus per incantationes, non præſumitur mortuus ex vulnere.nu.cxvi. 136
cura mala. eſt præſumptio vt vulneratus non ſit mortuus ex vulnere.nu.cxii. eo.
DAmna præſumuntur data à vicinis.ſi non extat eorũ laudabilis & bona fama.nu.xlvii. 128
Cætera vide infrà in litera P. in ver.Plurium.
damnatus publico iudicio infamis efficitur. nu.xx. 66
damnatus ex magica arte,efficitur infamis;vltimoq; ſupplicio punitur.nu.xxi. eo.
damnatus accipitur qui nõ prouocauit, qui prouocat non dum damnatus videtur.nu.ciii. 99
damnatus vltimo ſupplicio, ſtatim & ciuitatem & libertatem perdit.nu.cix. eo.
dãnati ad mortẽ executio differtur, ſi accuſatur đ maiori crĩe.ex quo pęna maior venit imponẽda.cau.i.n.vi.154
damnato in amiſsione ciuitatis vel libertatis,permittitur ſtare in ciuitate,& accuſationem proſequi.nu.xx. 33
damnati ad ſupplicium,non ſunt vi eximendi.cau.ii.nu.i. cum ſeq. 155
Cætera habes infrà in litera E. in ver.Executio.
damnum.vide infrà in litera P.in ver.Plurium furtum.
dans operam rei illicitæ de homicidio tenetur.n.viii. 84
Deambulatio poſt vulnera per ciuitatem. facit vt vulneratus non p̃ſumatur mortuus ex vulnere.n.cxxiiii.136
defendens quid operetur.nu.xix. 33
defenſio cũ ſit de iure naturali nõ ẽ denegãda. n.lxxxi.38
defenſio

deſenſio eſt de iure naturali & cuilibet competit, etiam brutis.nu.iiii. 113
deſenſio datur ex cã q̃ tripliciter conſideratur.nu.50. 128
deſenſio licita, ex toto excuſat à pœna.nu.li. eo.
deſenſio à principio licita, ex poſt non licita, à pœna excuſat.nu.lii. eo.
deſenſio non licita, ſed æqua, excuſat ab ordinaria pœna. nume.liii. eo.
deſenſio quando incontinenti facta eſſe dicatur.n.vi. 147
deſenſio eo ipſo probata eſt, ꝙ teſtes dicunt quòd occiſor erat in diſcrimine vitę conſtitutus, adeò deangulatus, vt nec fugere nec clamare poterat. niſi occideret, vel niſi cum dedecore aufugeret.nu.xxvi. 148
deſenſionẽ ꝓbaſſe dr̄ ꝓbãs ſe aggreſſum fuiſſe.n.viii. 147
deſenſio qualis eẽ dẽat, ĩputati d̄ homicidio puro.n.i. 152
deſenſio reſpondentis interrogationi.nu.v. eo.
deſenſio qualis ſit mendacii rei.nu.iiii. eo.
deſenſio tacẽtis in cuius domo occiſus reperitur.n.vi. eo.
deſenſio ſolicitantis.nu.vi. eo.
deſenſio fugæ.nu.viii. eo.
deſenſio fugientis cum gladio ſanguinolento.nu.ix. eo.
deſenſio reperti propè mortuum cum cultello.nu.xi. eo.
deſenſio reperti cum ſanguinolento gladio.nu.xii. 153
deſenſio viſi admenare gladium.nu.xiiii. eo.
deſenſiones rei, quando quis imputatur de homicidio perpetrato ex propoſito.nu.i.& xii. 138
deſenſiones pro imputato de auxilio.nu.i. 119
deſenſiones friuolæ non ſunt attendendæ.nu.cxxiii. 101
deſenſiones & indicia dantur petenti pro reo, ex communi vſu, ſine aliqua cauſæ allegatione.nu.lxxvii. 38
deſenſiones dari publicè intereſt.nu.xviii. 33
Cætera require infrà in litera D.in ver.Dominus.in litera I.in ver.Inſultatus.in litera O. in ver.Occidẽs. in litera P.in ver.Pater.& in litera R.in ver.Reus.
delictum differt à crimine & maleficio.nu.xxxiiii. 46
delictum quando dicatur eſſe.nu.xxxviii. eo.
delictum quandoq; ſine dolo committitur.nu.xxxix. 47

deliſtum cõmittitur et ſine aĩo. nu.xl.f.47.& nu.lxiii.47
deliſtum non eſt, vbi pœna non adeſt.nu.xli. eo.
deliſtum eſt genus generaliſsimum, & crimen ſubalternum.nu.lxi. 49
deliſtum fuiſſe commiſſum & de nocte, ſunt ſeparata, & licet condemnatio non procedat, ex eo quòd de nocte, procedit ex vulnere.nu.xc. 51
Non eſt in poteſtate partis ſuper delicto, magis requirere vnum quàm aliud.nu.xcvi. eo.
deliſtum ordinatè nõ punitur, vbi nõ eſt dolus.n.clv. 61
deliſtum ẽt verbis in Imperatorẽ committitur. n.xvi.66
deliſtum diu occultum minori pœna punitur.nu.88. 74
deliſtum extra animum commiſſum, pœnam non meretur.nu.vi. 82
deliſtũ ex ebrietate cõmiſſum, nõ ex toto punitur.n.18.85
deliſtum commiſſum ebrietate, mitius punitur, quàm homo ſanæ mentis puniretur.nu.xx. 85
deliſtum perfectione ſola, aliqñ committitur.nu.vii. 120
deliſtum actione & perfectione, aliquando ineſſe deducitur.nu.xiiii. 121
deliſtum quando cogitatione, actione, & perfectione ſimul, commiſſum dicatur.nu.xii. eo.
deliſtũ clã cõmiſſum p̃ſumitur ſcienter factum.n.xxx. 141
delicto reſpublica offenditur.n.xlix. 36
delicta impunita manere non debent.nu.xxiii. fol.16.nu. vi.fo.62.& nu.xl. 150
delicta militum, quibus pœnis puniantur. nu.xxxii. 46
delicta qualiter demonſtrantur.nu.lviii. 48
delicta non habentia pœnam ordinariam, pœna imponi ſolita, pro ipſis delictis puniuntur.nu.cxviii. 53
delicta nominata, quæ ſint, & quæ innominata.n.cxi. 52
delicta nominata, qualiter inter ſe differant.nu.xiiii. 53
delicta innominata, quot ſpecies habeant.nu.cxv. 53
delictorum q̃dam nominata, quędam innominata.n.ci.52

Reliqua inuenies ſuprà in litera C.in ver. Ciuitas. Commiſſum.Condemnatio.infra in litera I.in ver. Iudicis. in litera L.in ver. Lex. Locus. in litera P.in ver. Pœna.

Pœna,& in ver. Potius. in litera Q. in ver. qualitas.& in ver. Quantitas. in litera S. in ver. Subſtantialia. & in litera T. in ver. Tempus.
delinquens. Non datur conſortium nec in re, nec in perſonam inter plures delinquentes. nu. xcv. 27
delinquens in ciuitate à qua ſecuritatem habet, an illius beneficium perdat. nu. xlv. xlviii. & liiii. 36
delinquens inquantum delinquit, & non vltra puniri debet. nu. xlvi. eo.
delinquens ſine intẽtione aliqualiter excuſatur. n. lvi. eo.
delinqnens ex leui culpa, vel leuiſsima, an ſit puniendus. nume. cliii. 61
delinquens præter propoſitum, incidens in aliud delictũ in perſonam alterius non punitur. nu. xxiii. 79
delinquens ludendo ad pilam, an teneatur. nu. vi. 87
delinquens non dicitur, faciens quod arbitrabatur ſibi licere. nu. cxxxii. 102
delinquentis imprudentia, in alterius præiudicium cedere non debet. nu. lvi. 94
delinquere volens in alterius præiudicium, diligentius aduertere debet. nu. lv. eo.
delinquere non præſumitur, iure agere intẽdens. n. 84. 96
Cætera vide infrà in litera I. in ver. Imprudentia. & in ver. Iudex.
denunciare qlibet admittitur de iure canonico. n. iii. 65
denunciatio decani, vel centenarii, an faciat indicium. nu. cxxx. 136
denunciator à quo poſsit conſtitui. nu. lxx. 25
Et vide infrà in litera C. in ver. Exceptiones.
depopulatores nocturni agrorum, & deſertores militiæ, poſſunt impunè interimi. nu. li. 116
deſertores militiæ. vide ſuprà in ver. Depopulatores.
detentus à priuato, infra viginti horas iudici eſt præſentandus. nu. xix. 4
detinens propria authoritate, quem credebat eſſe bannitum, non punitur. quo caſu ſtatur eius iuramento. caut. ix. nu. ii. & iii. 158

Dicta familiarium defuncti, propinquorum & aliorum ſuſpectorum, quæ iudex accipit per viam conſtituti ſine iuro, faciunt præſumptionem & indicium leue, p quod iudex ad capturam procedit. ſecus tamen ſi imputatus eſt vir grauis in ciuitate, bonæ conditionis & famæ, qa non proceditur ad capturam.nu.xxvi. 126
Cætera vide infrà in litera P.in ver.Practica.
dictio vſque, an ſtet incluſiuè, vel excluſiuè.nu.lxiii. 23
dies cõmiſsi homicidii ĩ accuſatione apponi dẽt.n.13.153
differentia inter crimen, delictum & maleficium.n.34. 46
differentia inter infantem puerum, pupillũ, adoleſcẽtẽ, puberem & iuuenem, & ſenem, & remiſsiuè.nu.ix. 77
diffinitio conſtat & genere, & differentiis.nu.lx. 48
dilatio nouem dierum in criminalibus quòd ſit ampliata & dentur triginta dies, vt in ciuilibus. Sed contrarium de conſuetudine ſeruatur.nu.xx. 11
diſpenſatio inhabilitatis expreſsè fieri debet.nu.cvi. 75
diſpoſitio conditionalis, pendente conditione non purificata locum non habet.nu.cv. 99
diſputatio noĩum pertinacib.eſt relinquenda.nu.ciiii.40
diuinare non tenetur qui bannitum offendit. nu.ciiii.99. & nu.clxv.fol.105.& nu.clxxxviii. 109
diuturnitas tpis innocentiã rei demõſtrat.nu.cxxxv.137
Docẽs barbaros nauigios fabricare.capite punĩt.n.22. 66
doctori de diſcipulo creditur. & magiſtro militum de ſuo milite.nu.lxxix. 131
dolor magnus & ira minuunt pœnam. nu.lxxxiiii. 74
dolor iuſtus excuſat.nu.i. 86
dolor iuſtus mitius punitur arbitrio iudicantis.nu.v. eo:
dolorẽ iuſtũ difficillimum eſt tpare.n.ii.f.86.& n.viii. 113
dolore iuſto motus. quando quis intelligatur.nu.vi. 87
dolor continuus in neruis facit indicium, quòd vulneratus ſit mortuus ex vulnere.nu.ciiii. 135
dolore immenſo promotus non eſt in plenitudine intellectus.nu.lx. 145
dolus & metus æquiparantur.nu.xxxvii. 35
dolus verus & dolus præſumptus quis ſit.nu,cxxiii. 54

dolus cõtinet in furto.adulterio,falſo,& ſimilib.n.i14. 54
dolus dupliciter conſideratur.nu.cxxvi. eo.
dolus allegans probare debet.nu.cxxvii. eo.
dolus an & quando præſumatur.nu.cxxix. eo.
dolus & malus animus in ꝓhibitis præſumitur.n.130. 55
dolus cõmittitur in cõmittendo & omittẽdo.n.cxxxi. eo.
dolus minor in eſt in facto impetu.nu.vi. 84
dolus neq; iniuria non fit ſcienti & conſentienti.n.82.96
dolus & fraus pſumitur,qñ aliquid occultè.fit.nu.32.141
Cętera habes infrà in litera E.in uer.Error. & in litera P.in ver.Præſumptio.
dominus pro ſeruo,& pater pro filio. ad defenſionem.an interuenire poſsit.nu.lix. 22
dominus præſumitur factum à ſeruo ſuo.ſeu à ſuo procuratore ignorare.nu.xxvi. 92
dominus ad quam ignis prope venit, pro combuſta habetur.nu.cli. 103
dormiens an de homicidio puniatur.nu.1. 86
dormiens furioſo æquiparatur.nu.2. eo.
dormiens peccare non dicitur.nu.3. eo.
In dubio magis dicendum eſt quòd res ualeat quàm pereat.nu.xci. 51
In dubiis mitior pars eſt amplectanda.nu.xxv. 79
Duellum. De hoc inuenies infrà in litera O. in verſi. Occidens.
EBrietas magna delictum extenuat,non autem in totum excuſat.nu.xxii. 85
ebrietatem incurrens,qñ mortaliter peccet.n.23. eo.
ebrius an de homicidio teneatur.n.i.ix.& xxiii. 84.& 85
ebrii apud ſapientes iudices venia ſunt digni.nu.xi. 84
Reliqua.require j.in litera I.in ver.inebriãs.in lr̄a P. in ver.Paria.& in ver.Pœna.& in litera S.in ver.ſciens.
Eccleſia latrones & aſſaſsinos non tutatur.nu.xxv. 4
Reliqua inuenies in litera O.in ver.Occidens.
Egregia pſona nõ tenetur ſe pñtare in iudicio.nu.lii. 20
Emens à falſo tutore . quem verum putabat fructus lucratur.nu.xli. 102

emẽs à pupillo quẽ putabat eẽ puberẽ vſucapit.n.142.102
Equum qui dimiſit in paſcuis. domino non tenetur. vbi dominus dimittere conſueuit.nu.xvii. 140
Error iuris naturalis non excuſat,nec à uero, nec à præſumpto dolo.nu.xiii. 91
error communis habetur pro iure ad excuſationem eorum quæ interim fiunt.nu.lxiiii. 97
error principis,ſubditorum excuſat errorem,nu.91. 97
error iuris eſt lata culpa.nu.xcii. 97
error etiam iniuſtus excuſat à dolo.nu.187. 108
Cætera vide infrà in litera I. in uer. Iuris. in litera M.in ver. Mulier.& in litera V.in uer. Venia.
Eſſe.quæ ſe hñt adeſſe,negocium ſuſpendunt.nu.clii.103
Non eſſe. vel minus præfectum eſſe.idem eſt.nu.43. 94
Exceptio nullitatis licèt non poſsit opponi contrà ſententiæ executionem. quando ſunt tres ſententiæ conformes.opponitur tamen quando ex inſpectione ſententiæ de nullitate appareat.nu.xcix. 98
exceptio dilatoria in initio litis opponitur.nu.lxxvi. 26
exceptio dilatoria nõ admittitur poſt lit.conte.n.81. eo.
exceptio leonicinii,antè litem conteſtatam propoſita,maritum repellit.aliàs non.nu.lxxix. eo.
exceptio peremptoria,in criminalibus quando poſsit opponi.nu.lxxxii. eo.
exceptiones contrà denunciantem poſſunt opponi. quæ opponuntur contrà accuſantem.nu.lxxii. 25
excedens modum inculpatæ tutelæ ſe defendendo punitur.nu.lv. 36
exculpatio ꝓpinquorum defuncti,an & qñ faciat deſiſtere iudicẽ à procedendo,nu.xcvii.& xcviii.cum ſeq.27
exculpatio ꝓpinquorũ eſt indiciũ innocẽtiæ.nu.xcix.eo.
exculpatio propinquorum mortui.& ipſa innocentiã demonſtrat.nu.133. 137
exculpatio mortui.demõſtrat ipſius rei ĩnocẽtiã.n.132.136
exculpatio ſocii criminis,iuuat innocẽtiã rei.nu.136.137
exculpatio offenſi,tollit indicia imputati, etiam ad torturam.caut.iiii.nu.iii. 156

executio

Executio alicuius ad mortem differtur, quia eſt valde in arte peritus, uel fortis ciuitati utilis. cau. i. nu. v. 153
executio differtur damnati ad mortem, donec ab eo reddatur ratio adminiſtrationis. cau. i. nu. vii. eo.
executio damnati ad mortem differtur. appellatione interpoſita. ibi. nu. 8. eo.
executio ſententiæ differtur, ſi teſtes & producẽs accuſantur de falſo, uſque quo cognitum fuerit, ibi. nu. xi. 154
exempla non reſtringunt regulam. nu. v. 84
experto cuilibet in arte ſua credendũ. n. 76. & 80. 131
expetans tranſeuntem cum armis, præſumitur de rixa & offenſione cogitare. nu. 16. 147
extenſio publico fauore fit in pœnalibus. nu: ciii. 75
extraneo licet extraneum defendere & aggreſſorem occidere. nu. 37. 115

Fabricenſes & alii curiæ adſcripti, ſola deſcriptione probantur. nu. cxxxi. 102
fabro de fabrica ſtatur. nu. lxxviii. 131
faciens ꝙ cõſuetũ eſt fieri, nõ eſt in culpa. nu. 16. 140
faciliter quod fieri non poteſt perinde eſt, ac ſi fieri non poſſet. nu. xcvi. 39
factum à furioſo perinde habetur, ac ſi caſu aliquo ſine ꝑſonæ facto occidiſſet. nu. ii. 82
factum illicitũ iure naturali nunquam excuſatur, n. ii. 91
factum palàm dolo & ſuſpitione caret. nu. xxviii. 141
factum occultè doli præſumptione non caret. nu. 31. eo.
factum ab inſultato calore iracondiæ factum uidetur, nec ei imputatur. nu. 8. 147
facti quæſtio eſt in arbitrio iudicantis. nu. xcviii. 51
falſum, uide infrà in uer. Furtum.
fama publica bona, an præferatur infamiæ delicti particularis. nu. 28. & 34. 126
fama tollitur quia orta à perſonis non fide dignis, & aliis quæ à teſtimonio repelluntur, nec orta ſtatim commiſſo crimine, ſed ex interuallo. nu. xv. 153
fama ſimplex ſine adiumento. facit indicium ad capturam non autem ad torturam. nu. xxxiiii. 127

famæ

famæ publicæ ſunt incompaſsibiles.nu.xxxii. 127
Cætera inuenies infra in litera T.in uer.Teſtes.
familia poteſtatis occidens reſiſtentem,an puniatur. nume.lvi. 116
familiaris conductus,defendendo dominum, occidens offendentem,an teneatur.nu.xxxvi. 115
Reliqua vide ſuprà in litera D.in ver. Dicta.
fatuitas,habes infra.in uer.Furor.
Febris,perſeuerantia uomitus,& aliorum accedentium ſignificantium mortem,ſunt coniecturæ vulneratum ex vulnere eſſe mortuum.nu. cvii. 135
feudum,ad feudi præmium quilibet admittitur fauore publico.nu.cii. 75
Fides,De fide male cogitas puniri debet.nu.xiii. 121
fidei Chriſti,defenſor,de homicidio nō tenetur.n.xli. 115
fidem quilibet ſeruare tenetur.nu.xlii. eo.
Reliqua reperies ſuprà in litera C. in uer. Cœleſte. & infrà in litera R.in ver.Regula.
fideiuſſores. vide infra in lr̄a S.in ver.Statutum mandās.
filius pro patre in crimine læſę maieſtatis & hæreſis punitur.nu.lxxxvii. 26
filius eſt pars viſcerum patris & matris,nu.x. 113
filius tenetur defendere patrem. & occidendo offendentem patrem,non punitur.nu.xvi. 114
filius non defendendo patrem punitur.nu.xvii. eo.
filius mandato patris,patris uxorem adulterantem occidens in ipſo adulterio,non punitur.nu.xlix. 116
filius patrem captiuum liberare tenetur.& patrem furioſum curare.nu.8. 120
filius tenetur ꝓ crimine læſæ maie.à pr̄e cōmiſſo.n: 16.121
filius â pr̄e pn̄tatꝰ nō punitur pęna mortis.caut.ii.n. 2.155
filium nō hr̄e.vel hr̄e ſed inutilem parificatur.n.xliiii 94
filii & nepotes.tenentur patrem & auum.ab hoſtibus redimere aliàs ſucceſsione priuantur. nu.xix. 114
filii non ſunt degeneraturi à parentibus.nu.xxxviii. 127
Reliqua uide infrà in litera I.in uer. Iniuriam, & in litera P.in uer.Pater.

fiſcus. vide infrà in litera L. in uer. Liber.
Frater defendēdo frēm de homicidio nō tenetur. n. 21. 114
frater de iniuria fratri facta non cognoſcit. nu. xxiii. 113
fraudari nemo debet à iudice. uel à lege, nu. cxxxvii. 102
Fraus & dolus p̄ſumitur, qn̄ aliquid occulte fit. n. 32. 140
fraudis p̄ſumptio. ceſſat ex p̄ſumptiōe ſanguinis. n. 13. 125
fuga qualiter defendatur. nu. viii. 152
fugiens cum gladio ſanguinolento, q̄ defenſio ſit. n. ix. eo.
fugitiuus non dicitur, faciens quòd publicè arbitrabatur fieri. nu. lxv. 95
Furari iure naturæ non permittitur. nu. iii. 91
furem uel latronem licet occidere, qui ſe uel ſua aliter euadere non poteſt. nu. xliiii. 115
furtum ſemper habet in ſe dolum, ſicut falſum. n. 134. 55
furtum animo committitur in foro canonico. nu. v. 120
Cætera vide infrà in litera P. in ver. Plurium furtū.
furioſus committens homicidium, an de homicidio teneatur. nu. 1. 82
furioſus ignoranti æquiparatur. nu. 3 eo.
furioſus æquiparatur mortuo. nu. 4. 82
furioſus teſtari non ualet. nu. 5. eo.
furioſus animum non habet. nu. vii. eo.
furioſus vi alienam rē inuadēs, pœna nō punitur. n. 8. eo.
furioſus an puniatur de delicto añ furorē cōmiſſo. n. xi. 83
furor quomodò & qualiter probetur. nu. xii. eo.
Furor uel fatuitas in homine non præſumitur. niſi probetur. nu. xi. 147
Cętera vide ĩ. in litera T. in uer. Teſtibus deponētibus.
GEnus quando pōt ſaluari in aliis ſpeciebus, una exēpta, tunc ſpecies eximitur à genere. nu. 33. 127
generi per ſpeciem derogatur. nu. lxiii. 72
Grauatus grauiori pęna debet in alio releuari. nu. lvi. 71
grauius vulneratus, aggreſſor iudicatur. nu. 24 148
Gubernatio mala eſt præſumptio ut vulneratus non ſit mortuus ex uulnere. nu. cxi. 135
HEnricus Imperator damnauit ciuitatem aratro. & Bonifacius deſtruxit collegium templariorum. propter

propter hæreſim.nu.88. 26
Hæres errans ingeſtis per defunctũ,reſtituitur.nu. 30. 93
Reliqua vide ĩ.in lra M.in V. Muliere cõi opinione.
Hæreticus ſola cogitatione delinquit.nu.ii. 120
Homicida ſine dolo,extraordinariè punitur. nu.33. 46
homicida non habet partem in regno Chriſti.n.cxxi. 54
homicida dici non poteſt, qui antè animæ infuſionem, abortioni cauſam dedit.nu.xxix. 79
homicida expectet quod fecit.nu.xciii. 98
homicida ex cõſuetudine de homicidio nõ tenet.n.58.116
homicida q fecit uotũ intrandi religionẽ,añ homicidium cõmiſsũ.à iudice ſeculari puniri nõ dẽt.cau.ii.n.v. 155
homicidium ex propoſito ab impetuoſo. uel caſuali. ex vulnerum quantitate cognoſcitur.nu.lxviiii. 49
homicidiũ à pluribus cõmiſſum.vnum tm̃ nõ dr̃.n.cxii.53
homicidium ex propoſito. homicidium impetuoſum. & homicidium caſuale.ſpecie non differunt.nu.cxvi. eo.
homicidiũ ſpirituale,quot modis cõmittatur.nu.cxx. eo.
homicidiũ corporali,quot modis cõmittatur.nu.cxxii.54
homicidium in ludo cõmiſſum an puniatur.nu.1. 87
homicidiũ cõmiſsũ in torniamẽtis qñ puniatur.n.7. 87
homicidium eſt contrà ius naturale.nu.4. 91
homicidium diuino & humano iure prohibetur.n.93. 98
homicidium à priuato fieri non poteſt ſine dolo.n.95. eo.
homicidium committens capitaliter non punitur. ſi dolo non fecit.nu.186. 108
homicidium caſu commiſſum qũo puniatur.nu.i. 111
homicidiũ factũ ad defenſionẽ,pęnã nõ meretur.nu.1. 113
homicidium ꝑ defenſione rerũ eſt ꝑmiſſum.nu.38. 115
homicidium commiſſum pro defenſione patriæ non punitur.nu.xl. eo.
homicidium commiſſum mandando,inſtigando, perſuadendo,ratum habendo,& conſulendo,quomodo puniatur remiſsiuè.nu.i. 119
homicidium vel delictum cogitatum. & actione inſimul intentatum,an & quomodò puniatur nu.ix. 120
homicidium caſuale præſumitur,ſi probatur mortuũ habuiſſe

buiſſe maximam amicitiam cum occidente.& non appa ret de coniectura odii.nu.xx. 125
homicidium non doloſè eſſe commiſſum. quomodò cognoſcatur.nu.cxxix. 136
homicidium an fuerit ex propoſito,& rixæ principio cõprehenditur.nu.xii. 140
homicidium qđ fuerit cõmiſſum poſt votũ intrãdi religionem,ſtatur homicidæ iuramento.caut.ii.nu.6. 155
homicidium mandato tyranni committens, non punitur cau.vii.nu.v. 157

Cætera require ſuprà in lra D.in ver.Dans operam. & infrà in litera I.in ver.Interficiens,& in uer. Iuſtitiæ miniſter. & in litera O.in ver.Occidens.

homo non eſt antè infuſionem animæ.nu.31. 79
homo ex anima & corpore componitur.nu.xxxii. eo.
hõ homini inſidiari,nephas eſt.n.clix.f.103.& nu.xiii.150
hominẽ interficiẽs,pœna mortis punitur.cau.ii.nu.ii.155
IDiota aſſerens iuris diſpoſitionem ignoraſſe, iuramento expurgatur.nu.clxix.& clxxi. 106
Idoneor ex pluribus accuſatoribus eligi debet.n.9.f.15. & nu. xxx. 17
Ignorans non deliquit.nu.21.fo.92.& nu.71. 95
ignorãs qđ ſcire debuit,uel potuit,nõ excuſatur.n.54. 94
ignorans peritiores non conſulens.de lata culpa tenetur. nume.clxiii. 104

Cætera inuenies infrà in litera S. in verſi. Statutum.

ignorantia iuris non nocet in damnis euitandis. nume. xcvii. 39
ignorantia vel ſcientia non eſt de ſubſtantia delicti. nume.xciii. 51
ignorantia pœnam minuit.nu.83. 74
ignorantia excuſat.nu.xxii. 78
ignorantia iuris naturalis an excuſet à delicto.nu.1.vſq; ad nu.xii. 91
ignorantia iuris quaſi naturalis,an excuſet.nu.ix. eo.
ignorantia iuris ciuilis,an excuſet.nu.18. 92

Ignorantia iuſta iuris municipalis excuſat.nu.xix. 92
ignorantia facti an & qñ excuſet.nu.xxiiii. eo.
ignorantia alieni facti præſumitur. nu.25.& 28. niſi tale factum ſæpius ſit tractatum.nu.34. eo.
ignorantia in facto alieno tolerabilis eſt.nu.27. eo.
ignorãtia facti alieni excuſat.vbi ſcĩa nõ ꝓbatur.n.28.93
ignorantia quotuplex ſit.nu.xxxi. eo.
ignorantia in pertinentibus ad officium ſuum nemini patrocinatur.nu.xxxii. eo.
Ignorantia craſſa & ſupina non excuſat.nu.xxxiii. eo.
ignorantia ad euitãdã pœnã.qñ proſit.nu. 35. eo.
ignorãtia in minoribus delictis non excuſat.nu.liii. 94
ignorantia non excuſat cum cõtumelia iuriſgentium interuenit.nu.lix. eo.
ignorantia probabilis excuſat à ſententia excommunicationis.nu.lxviii. 95
ignorantia iuſta excuſat à furto.nu.lxxxiii. 96
ignorantia an excuſet occidẽtẽ iniuſtè bãnitũ.nu.85. eo.
ignorantia ſeu error iuris eſt lata culpa.nu.xcii. 97
ignorantia priuata non excuſat ubi publica uertitur ſciẽtia.nu.clxi. 104
ignorãtia an poſsit allegari ad commodum delinquentis. nume.cxciiii. 110
Reliqua vide ĩ.in uer.Iuris.& in lr̃a P.in uer.ꝓhibitio.
Illicitum quod pœnam non meretur. delictum non appellatur.nu.xlii. 47
Illius ſtatus quẽ qs publice portat.eſſe cẽſetur.n.79. 96
Impetus quid ſit.nu.ii. 84
impetus in quo verificetur.nu.iii. eo.
imprudentia.vide ſupra in litera D.in uer. Delinquentis.
Impubes doli capax.de omni delicto præter carnis punitur.nu.3. 77
Imputatio delicti ex animo commiſsi.coniecturis probatur.nu.lxx. 37
Item tollitur ex coniecturis.nu.lxxi. 37
imputatus de homicidio, volens ſe defendere.quid probare habeat.nu.56. 48

imputatus de auxilio q̃liter ſe defendere debeat.nu.i. 119
imputatus negans homicidium,an facta ꝓbatione, quòd occiderit probare poſsit. quòd ad neceſſariam ſui defenſionem fecit.nu.xliiii. 151
imputatus contrà quem criminaliter proceditur. carceratus ab alio iudice,ex aliqua cauſa.poteſt per procuratorem reſpondere.cau.x.nu.i. 158
imputato facto legato,uel ambaſciatore iudicium differtur.ibi.nu.2. eo.
ĩputati de homicidio puro.qualis eẽ dẽat defẽſio.n.1.151
Inconſtantia,quomodò defendatur.nu.3 152
indicium. Ex indiciis grauibus,uel grauiſsimis.ad capturam proceditur.etiam ad torturam.nu.xxvii. 126
indicium vnum tollit aliud.nu.ci. 28
indicia habita ſuper inquiſitione generali non præiudicant reo.in inquiſitione ſpeciali.nu.xxx. 5
indicia tollũtur ꝑ reuocationẽ factã à teſtibus examinatis,ex quibus talia indicia cãta ſunt. & iudex ſuꝑ primo dicto iudicialiter ſcõ.ſnĩam fere nõ põt.n.137. 137
indicia quòd mortuus propè domum reperitur.vel eſt in domo repertus,quomodò tollantur.nu.xiii. 153
indicia & defenſiones dantur petenti pro reo,ex cõi vſu. ſine aliqua cauſæ allegatione.nu.lxxvii. 37
indiciorum copia.quare danda eſt reo.nu.lxxiiii. eo.
indiciorum copia cũ cauſa legitima peti debet.n. 76. eo.
indiciorum copia,an reo nõ petenti per iudicem dari debeat.nu.82.& 85.cum ſeq.& nu.100. 37.& 38
inductum generaliter fauore publico,habilitatis non recipit reſtrictionem.nu.101. 75
inductũ ad unũ effectũ,cõtrariũ oꝑari nõ debet.n.37. 149
induſtria perſonæ inter artifices intelligitur electa. quæ mutari non poteſt.nu.31. 17
inebrians ſe.ſaltem venialiter peccat.nu.7. 84
infamia. Ab infamia liberatur.qui ante publicationẽ ſententiæ in arengo.ſoluit.cau.iii.nu.iiii. 155
infamia ceſſat,facta pœne diminutione ex cauſa.n.57. 71
infamis efficitur condemnatus actione famoſa. vel crimi

ne ex quo infamia ſequitur.cau.iii.nu.1. 155
infans vel pupillus.non doli capax. aliqua pœna non tenetur.nu.lxxxvii. 74
infans & infantię ꝓximus de homicidio nō punitur.n.1.77
infans ſtipulari.nec delinquere poteſt.nu.xviii. 85
informatio propinquorum à iudice ſumpta.facit qualēqualem præſumptionem cōtrà accuſatum.nu.xiii. 3
informatio ꝓpinquorū facit indiciū ad capturā rei.n.14.4
inhabilis an admittatur ad accuſandum vigore ſtatuti admittētis quēlibet ad accuſandū.nu.97.& 107. 75
inhabilis diſponit ad pias cauſas.nu.ciiii. eo.
inhabiles admittuntur ad teſtificandum in crimine blaſphemiæ.nu.xviii. 66
inimicus etiam in criminalibus exceptuatis.non admittitur ad teſtificandum.nu.xix. eo.
inimicus & minās,iudicatur primus aggreſſor.n.14. 147
Cætera vide ſuprà in litera C.in uer.Cohabitatio.
initium attenditur in contractibus.nu.ciiii. 52
iniuria fit re & verbis. nu.liii. 47
iniuria facta filio.eſt facta patri.nu.xv. 113
iniuria facta ſocio,eſt alteri ſocio communis.nu.32.114
iniuriam ſuam,uel ſuorum proſequi. quando quis dicatur.nu.2.& 6. 31
iniuriarū actio,& ciuiliter & criminaliter intentari poteſt.nu.clix. 61
iniuriarum iudicium quòd ſit priuatum.nu.xxiii. 66
Reliqua infantes ĩ.in litera P.in ver. Plurium furtum.
iniuriatus vlciſcit iniuriam ſuam,contrà iniuriantem fugientem.nu.xiii. 3
iniuſtè carceratus,potes impunè carcerum cuſtodes occidere.ſi aliter euadere non poteſt.nu.lx. 116
innouata inter ſentētiam & appellationem retractari debent.nu.cxiii. 100
inquiritur ſuꝑ diffamatione,quādo propinqui occiſi quē particulariter accuſant.nu.xxviii. 4
inquiſitio de delicto regulariter fieri non poteſt.nu.11. 4
inquiſitione generali prohibita . proceditur ad teſtium exami-

examinationem.nu.xxix. 5
inqſitio cõſuetudine Peruſina inſeritur ĩ citatiõe.n.23.11
inquiſitio de iure ciui.ſuccedit loco accuſatiõis.nu.67.25
inquiſitio ceſſat,offenſo accuſante.cau.xiii.nu.ii. 159
inquiſitus uel accuſatus criminaliter ab alio iudice, aliqua cã carceratus,an poſsit in cauſa accuſationis, vel inquiſitionis contra eũ formatæ.per procuratorem reſpondere.nu.xii.fo.9.& cau.x.nu.i. 158
inqſito uel accuſato. an detur ſaluuſcõductus. n.xxii.34
Cætera habes infra in litera P.in uer.Procurator.in litera R.in uer.Reus.& in litera T.in uer. Tenor.
inſtructor & informator defenſionum abſentis. in cauſa criminali poteſt interuenire.nu.xi. 43
inſtrumenti genus facit indicium.quòd vulneratus ſit ex vulnere mortuus.nu.cvi. 135
inſultans alicuius amicum.poteſt ab eius amico impunè interfici.nu.xxxv. 115
inſultatus & ꝓuocatus,ſemper præſumitur feciſſe ad ſui defenſionem.nu.xii. 147
inſultatus præſumitur qui rixam aufugit. & fugam arripuit.nu.xxi. 147
inſultatus ab homine robuſto & forti in diſcrimine vitæ eſſe dicitur.nu xxxi. 148
intellectus ad l.fi.ff. de quæſt.nu.v. 2
intellectus ad l.i. §.item illud.ff.ad Sylla.nu.5 eo.
intellectus ad l.iii.§.vtrum.ibi.nu.cviii. 76
intellectus ad l.iuſta.ff.de manumiſſ.uin.nu.xxiiii. 17
intellectus ad l.non ſolum.ff.de procu.nu.25. eo.
intellectus ad l.ſeruum quoq;.§.publicè.ff.de pro.n. 26. fol.17.& nu.53.f.20.& nu.lvi.f.22.& nu.27. 45
intellectus ad l.pen.§.ad crimen.ff.de publ.iudi.n.41. 18
intellectus ad l.inter accuſatotem.ff de publ.iud.n.45. 19
intellectus ad l.i.ff.an per alium cau.appella. reddi. poſſint.nu.xlvi.fol.19.Alium uide.nu.63. 24
intellectus ad l.fi.ff.de iniur.nu.li. 20
intellectus ad l.non tantùm.ff.de pœn.nu.cvi. 28
intellectus ad l.ſi maritus.§.pſcriptiões.ff.de adul. n.v. 31

intellectus ad l.pen.ff.de accuſ.nu.13. 33
intellectus ad l.ii.§.ſi publico.ff.de adul.nu.xiiii. eo.
intellectus ad l.de minore.§ torméta.ff.de quæſ.n.29. 34
intellectus ad l.i.§.fi.ff.de quæſtio.nu 24. 44
intellectus ad l.ſi non defendatur.ff.de pœn.n.xxiiii. eo.
intellectus ad l.ſi quis aliquis.§ qui abortionis. ff. eo.nu. cxxxix.fol.57.& nu.xxxvi. 80
intellectus ad l.Cicero.ff.de pœn.nu.xl.cum ſeq. eo.
intellectus ad l.reſpiciédum.§.delinquũt.ibi.n. 4 fo.84 & nu.xiiii.& xxiii. 85
intellectus ad l.qui vltimo.ibi.nu.cxvii. 100
intellectus ad l.i. §.hæc actio. ff. men. fal.mo. dixe.nume.cxli. 57
intellectus ad l.i.§.non autem.ff.ſi quis teſta.lib.eſſe iuſſ. fue.nu.cxli.cxliii.& cxliiii. 57
intellectus ad l.q̃ſitũ.§.eum quoq;.ff.de præca.n.cxlv. 58
intellectus ad l.vbi de eden.ibid.
intellectus ad l.mulier.§.ſed enim.n.cxlv.ff.ad Treb. eo.
intellectus ad l.iii.§.q ſepulchri.ff.de ſepul.uio.nu.xl.69
intellectus ad l.i.ff.de iure fiſci.nu.xli. 69
intellectus ad l.i.§.ſin autem.ff.ad Turpil.nu.xcvi. 75
intellectus ad l.ſi mulieré.ff.de ſica.n.40.43.44.& 48 80
intellectus ad l.diuus.ff.de extraor.cri.n.34.f.79.n.41.eo.
intellectus ad l.omne delictum.§.per uinum.ff.de re mil. nu.xv.f.85.& nu.xxiiii. 85
intellectus ad l.iii.§.condemnatum.ff.de re iudic. nu. 87. f.96.& nu.xcviii. 98
intellectus ad l.i.iuncta Glo.ff.de re iud.nu.cxvi. 100
Intellectus ad l.Marcellus.§.i.ff.rer.amota.nu.173. 106
intellectus ad l.ſciam.§ q cũ aliter.ff.ad l.Aqui.n.33.148
intellectus ad l.ſed & ſi quemcunque.ibid.nu.xxxiiii.148
intellectus ad l.i.C.de ſacroſ.eccle.nu.cvii. 75
intellectus ad l.addictos cũ ſeq.C.de epiſ.au.n.cxix. 100
intellectus ad l. præſenti.§.pen.C.de iis qui ad eccle.con fu.nu.clxxii. 106
intellectus ad l.reos.C.de accu.nu.27.f.17.& nu.47.f.19. & nu.xxvi. 45

intelle𝔠tus ad l.i.C.de accuſa.nu.x. 33
intelle𝔠tus ad l.neganda.C.qui accuſ.non poſ.nu.8. 32
intelle𝔠tus ad l.adulteram.C.de adul.nu.v. 32
intelle𝔠tus ad l.i.C.de calumniato.nu.xii. 33
intelle𝔠tus ad l.i.iũcta gl C.de iis q̃ ĩpera.maled.n.17. 85
intelle𝔠tus ad c.ſicut.ii.q.i.nu.cxviii. 100
intelle𝔠tus ad c.Moyſes.xxxii.q.ii.nu.xxxix. 80
intelle𝔠tus ad c.ſi uero el ii.de ſen.excom.nu.146. 59
intelle𝔠tus ad c.ſi aliquis,de homi.nu.xxxv. 80
intelle𝔠tus ad c.ſicut de homici.nu.xxxvi.& xlvii. eo.
intelle𝔠tus ad c.xxi.Exodi.nu.xxxviii.& xlvi. eo.
Cætera vide ĩ.in litera L.in ver.Lex.in litera R.in ver. Reſponſio.& in litera T.in uer.Textus.
interficiens bãnitũ appellatione pẽdẽte, an & qua pœna ſit puniendus.nu.ci.cii.cum ſeq.vſque ad nu.cxx. 100
interficiens bannitum hñtem ſaluumcondu𝔠tũ,an puniatur.nu.185 & 186.cum ſeq.uſq; ad nu.191. 108
interficiens aliquẽ in collu𝔠tatione ex cõſuetudine loci lege vel ſtatuto approbata,nõ eſt puniẽdus.nu.lxii.117
interficiens aggreſſorẽ,an ꝓbare debeat feciſſe ad ſui defenſam,an uero ad ſui defenſam & neceſſariã.n.32. 148
interficiens aliquẽ,decapitari nõ poteſt, ſi ſe furioſum fingat,dormientẽm,uel ebrium.cau.ii.nu.3. 155
interficiens quem putabat eſſe bannitum, de culpa tantum tenetur,ibi.nu.4. eo.
interficiens hominem mandato domini,ſibi mortem minantis excuſatur.cau.vii.nu.vi. 157
Reliqua vide infrà in ver.Iuſſu.
interrogatiões ẽt in criminalibus dari debent.nu.32. 5
interrogationi non reſpondentis defenſio.nu.v. 152
inteſtatus ꝑ pte,q̃s vigore ſtatuti decedere põt.n.50. 70
Iocoſa locutio,oſtendit aliquem animum occidendi non habuiſſe.nu.xviii. 125
Ita magnus dolor minuit pœnam.nu.84. 24
Iudex particulariter inquirit cõtrà accuſatum.n.xii. 3
iudex,cui de deli𝔠to mortuo non conſtat, procedere non poteſt,nu.i.fol. ii.& in cau.iiii.nu.iiii. 156

iudex ex arbitrio quali præſumptione præcedente, quem capere facit.nu.xv. 4
iudex carcerans indebitè captum, pœna carcerationis tenetur.nu.xvi. eo.
iudex ex teſtibus ſuper generali inquiſitione, ad ſententiam in particulari inquiſitione procedit.nu.xxxiii. 5
iudex expedit proceſſum, ſine licentia accuſatoris & rei nu.6.fo.9.& nu.xxv. 11
iudex quid ſit facturus accuſatore abſente.nu.xxvii. eo.
iudex in formãdo proceſſu, debet interrogare reũ,& vide re, qua facie, qua animi trepidatione rñdent.n.42. 18
iudex quõ ꝓcedat in cauſa tutoris ſuſpecti, nu.xlix: 19
iudex à relegatiõe ſuprà, nõ ꝓnunciat in abſentẽ.n.61. 23
iudex ſuper denuntiatione duobus modis procedere poteſt.nu.lxxi.& lxxiii. 25
iudex qñ delinquentium plurium aliqui ſe pñtant, & alii qui non, quo ad præſentatos poteſt proceſſum ſuſpendere,& quo ad abſentes ſententiam ferre.nu 96. 27
iudex inquirit de crimnee, non obſtante abolitione ſecuta.nu.98. eo.
iudex inquirit & procedit de crimine licèt de eo tranſactio fiat.nu.xcix. eo.
iudex quando pœna corporalis eſt grauior, pœna pecuniaria, pecuniariam debet eligere, nu.104. 28
iudex ſnĩa lata, nõ põt eius executionẽ mutare.n.cxii. eo.
iudex citato reo, qualiter procedere debeat.nu.v. 31
iudex qui promiſit abſolutionem delinquenti ſi cõfiteatur, an promiſſa ſeruare teneatur.nu.30.& 39. 35
iudex inferior non poteſt contra bannum ſuperioris ſaluumconductum concedere.nu.xl. eo.
iudex æqualis non poteſt cõdere ſaluumconductum cõtrà ſnĩam banni latam cum licentia ſupioris.nu.xli. eo.
iudex æqualis põt concedere ſaluũconductũ contra bãnũ quod extenditur ultrà territorium bãnientis, n.42.eo.
iudex, viſis indiciis cõtrà reũ, qd facere debeat.nu.58. 36
iudex accepto conſtituto, indiciorum copiam dare debet antequam ad vlteriora procedat.nu.73. 37

iudex ex officio nemine petente, rei defenſiones quærere debet.nu.56.fol.38.& nu.2.& 5. 43
iudex officium ſuum etiam non imploratum exercere debet,qñ tale officium miſerabiles perſonas reſpicit,vel actum pium.nu.88. 38
iudex in actibus piis ſupplere debet ex officio,nu.91. eo.
iudex in cauſa dotis interponit officium etiam non petitum.nu.xcii. eo.
iudex ſupplet quæ deſunt partibus & aduocatis. n.94. 39
iudex ſine traditione indiciorum procedere poteſt ad ſentenriam.nu.ci. eo.
iudex reo aduocatos dare dēt, q̄ eius defenſiones cōſiderent,& iura ſua deducāt,ipſum defendendo.nu.cii. eo.
iudex contrà delinquentem ex officio inquirit,etiam nemine inſtante.nu.iiii. 43
iudex poſt publicatas atteſtatiōes ex officio,teſtes ad partis utilitatem recipit.nu.7. eo.
iudex ex officio,recipit teſtes,parte abſente,nu.viii. eo.
iudex maleficiorum,poteſt examinare teſtes,à patre non productos.nu.xii. 44
iudex ſuo officio in criminalibus poteſt inducere probationes pro reo,nu.xiii. eo.
iudex per præſentationem rei,videt quo vultu,quo palore,& qua trepidatione reſpondet.nu.xvi. eo.
iudex non debet ex officio teſtes pro reo aſſumere, ſine eius præſentatione.nu.17. eo.
iudex nō debet recipere probationes rei abſentis in cauſa capitali,licèt pœna futura fuerit minor,quàm capitalis.nu.xxx. 46
iudex ſuper toto debet pronunciare.nu.lxxxiiii. 51
iudex quando prænunciat ſuper delicto, lex pronunciat de pœna.nu.117. 53
iudex clementior lege uideri non debet.75. 73
iudex pœnam à lege impoſitam non minuit.nu.76. eo.
iudex ex iuſta cauſa leges tranſcendit.nu.81. eo.
iudex in accuſatione, non poteſt recedere à concluſione libelli.nu.91. 74

iudex qui iurauit ſeruare ſtatuta, minorando pœnam excuſatur.nu lxxi.f.73.& nu.xciii. 75
iudex qui iracundiæ calore innocẽtem damnauit, extraordinariè punitur.nu.3. 86
iudex ſecularis nõ põt cõdẽnare clericum, nec confeſsio coràm eo facta præiudicat ipſi clerico.nu.xlv. 94
iudex ſecularis cõdẽnãs clericũ, eſt excõicatus nu.48. 94
iudex nõ põt ſuã, vel prædeceſſoris ſententiã diffinitiuã reuocare, vel ſuſpendere.nu.cxci. 109
iudex qui debeat facere, vt videri poſsit, an vulneratus ex eo vulnere ſit mortuus.nu.71. 130
iudex qũo ꝓcedere debeat ad informationem vulnerum, vt ſuper eis iudicare habeat, nu.lxxii.& lxxxiii. 131
iudex exceptionem non veroſimilem admittere non debet.nu.x. 140
iudex teſtes recipit ad perquirendam innocentiam rei, & veritate cognita eum abſoluit.cau.xi.nu.i.& ii. 159
iudex in criminalibus per inquiſitionem procedere poteſt, cau.xiii.nu.ii. eo.
iudicis pronunciatio ſuper delictis innominatis quid operetur, nu.cxix. 53
iudicis pro facto præſumitur.nu.lxii. 95
iudicis authoritas neminem debet decipere.nu.lxiii. eo.
iudicis interrogatione & rei rñſione, lis cõteſtatur.n.v. 8
iudicis officium non impartitur niſi petenti.nu.84. 38
iudici licet ſimulare pro ueritate habenda.nu.31. 35
iudices quomodò procedere habeant, in iudicii criminalis principio.nu.xxxvii. 18
iudicium eluſorium eſſe non debet.nu.xiiii. 15
iudiciũ ex parte accuſatoris ſuꝑ publicum dr̃.nu.xvii. 16
iudicium minus à maiori tollitur & ceſſat.nu.ix. 33
iudicium veroſimile eẽ dẽt, vt validũ dicatur, nu.xi. 140
iudicii ſubſtantialia quæ ſint.nu.xxxi. 5
iudicia publica quare inuenta.nu.xxviii. 17
in iudicio publico non poteſt à principio ſciri, quæ pœna ſit futura.nu.xxxii. eo.
iudicia ciuilia qualiter differãt à criminalibus, & qđ iu-

dicium dicatur ciuile,& quod criminale.nu.clviii. 61
iudicia quæ dicantur publica,& quæ priuata. nume.i.vii. xi. & xx. 64.65 66
iudicia omnia de iure canonico infamant.nu.iiii. 65
iudicia publica quot modis dicantur.nu.v. eo.
iuramentum doloſum non ligat.nu.xxxvi. 35
iurm an poſsit deferri ad purgandum reum.nu.lxxii. 37
iuramentum confirmat contractũ,ſuper quo formiter iuratur.nu.lx. 71
iuramentum ex cauſa poteſt omitti.nu.xciiii. 75
iuramentum intelligitur ſecundum obſeruantiam iuris communis.nu.xcv. eo.
ius ad appellationem tolli non poteſt.nu.cxv. 100
iuris nulla ignorantia excuſat errantem in iure naturali, licèt pœna ſit à iure ciuili appoſita.nu.vii. 91
iuri publico non poteſt per partem derogari.nu.xxxvi. 18
iure agere intendẽs nõ pſumitur delinquere.n.lxxxiiii. 96
iuſſu domini hominem interficiens,damnatur in metallũ, vel morti ciuili traditur.cau.vii.nu.iiii. 157
iuſta credulitas cauſatur,ex eo quod ſcriptum publicè reperitur.nu.cxxxiii. 102
iuſta cauſa interueniente procedit vſucapio ex titulo lucratiuo.nu.cxliiii. 103
iuſtificare aliud eſt, & aliud non punire . nume.lx. fol.95. & nu.xcv. 98
iuſtitiæ miniſter,de homicidio non tenetur, condemnatũ ad mortem occidendo.nu.liiii. 116
LAborare præſumptio eſt, vt vulneratus non ſit mortuus ex vulnere.nu.cxviii. 136
laceſsitus volens ſe vlciſci,excuſatur.nu.lvii. 36
lata culpa quid ſit & quomodò cõtingit.nu.cxxxvi. 55
Cætera habes ſuprà in litera C.in ver.Culpa .
latronem licet occidere,qui ſe vel ſua aliter euadere non poteſt.nu.xliiii. 155
latrones & aſſaſsinos non tutatur eccleſia.nu.xxv. 4
Leuis culpa require ſupra in litera C.in ver.Culpa .
leuis percuſsio in ægroto,poteſt eſſe mortifera.nu.xlv. 82

lex inter accuſatorem.ff.de pub.iudi. difficilis reputatur, & variè legitur.nu.i. 7
l.inter accuſatorem prædicta,qualiter intelligatur?n.iii. 8
l.vt fundus.ff.commu.diui.quomodo procedat.n.xcii. 74
Cætera inuenies ſupra in litera I.in ver. Intellectus. & infra in litera T. in ver. Textus.
lex & conſuetudo temporis commiſsi delicti attenditur. nume.cv. 52
lex quantumcunq; dura eſt ſeruanda.nu.lxxii. 73
lex quæ dedit poteſtatem ſtatuto alterandi pœnam, eandem iudici poteſtatem dedit.nu.lxxviii. 73
lex gñaliſsima habilitatis reſtrictionē recipit.n.xcix. 75
lex debet aliquid operari.nu.c. eo.
lex dans præmium,videtur etiã concedere omnia ad præmium conſequendum habilia.nu.cix. 76
lex adaptatur ad ea quæ frequentius accidunt, non q̃ aliquo caſu poſſunt accidere.nu.viii. 77
legis rõne correcta,& ipſa lex correcta videtur, declaratur.nu.xvi. 16
legis prohibitio maior eſt quàm hominis.nu.xvi. 33
legem per aliã legem determinari non eſſe nouũ.n.38. 94
Cætera vide infra in litera P.in ver.Pœna, & in litera S.in ver.Statutum.
Liber fiſci ꝓbat debitũ debitoris in eo deſcript.n.130. 102
librum ſurripiens,quo iudicio teneatur.nu.xxxii. 67
libertus defendendo patronum,occidens offendentem, nõ tenetur,& èconteà.nu.xxxvi. 115
liberto vocãti patronũ in ius ſine venia nõ parcitur.n.x. 91
lis in criminalibus conteſtatur.nu.iii. 8
lite pendente nil eſt innouandum.nu.cxxiiii. 101
Reliqua vide ſuprà in litera I. in ver. Iudicis interrogatione.
Locus aggrauat delictum.nu.lxix. 49
locus vulneris non ſolitus ad mortẽ,facit præſumptionẽ, vt vulneratus non ſit ex vulnere mortuus.n.cxxvi. 136
locutio,vide ſuprà in litera I.in ver. Iocoſa locutio.
longum tempus, quod arbitrio iudicantis relinquitur,facit

cit

cit præſumptionem vt vulneratus non ſit mortuus ex vulnere.nu.cxxi. 136
loquela timida quomodo defendatur.nu.iii. 152
Ludus inter crimina numeratur.nu.xxxvii. 46
ludus quare non ſit licitus.nu.ii. 87
ludi qui prohibiti dicantur.nu.iii. eo.
ludi quot ſint hodie permiſsi.nu.iiii. 88
luit in corpus, qui ſoluere non poteſt.nu.clvi. 61

MAgiſter cum inſtrumento apto ad mortem, diſcipulum percutiens, debet occidi.nu.lxi. 129
Cætera vide infrà in ver. Militum.
magnus dolor minuit pœnam.nu.lxxxiiii. 74
mala oīa potius pati, q̃ delicto conſentire.n.xvii. 92
maledicens Deum de nocte, qua & quotuplici pœna puniatur, vigore ſtatuti punientis maleficia nocturna duplici pœna.nu.xlv. 47
maleficium quod comprehendat.nu.xliii. 47
maleficium debet eſſe certum. & eius probatio luce meridiana clarior.nu.xxiiii. 79
maleficium in ebrietate cõmiſſum eſt puniendũ.nu.iiii. 84
Cætera vide infrà in litera O. in ver. Omittere. & in litera S. in ver. Statutum.
male geſtum ſiue verbis, ſiue literis ſub maleficio comprehenditur.nu.li. 48
malus animus & dolus in prohibitis p̃ſumitur.n.cxxx. 55
malus præſumitur, natns ex malis parentibus, vel mala p̃genie.nu.xxxvii. 127
malus ſemel, ſemper præſumitur malus in eodẽm genere mali.caut.xiiii.nu.i. 159
mandans tenetur de homicidio ſecuto. cau.vii.nu.i. 157
mandans de homicidio non tenetur, ſi mandatum reuocauit, & mandatario notificauit.ibi.nu.ii. eo.
mandatarius, dicens commiſiſſe ex ſe delictum, mandantem excuſat. ibi.nu.iii. eo.
maritus & vxor, vna caro & vnũ corpus cẽsẽtur.n.26. 114
marito licet defendere vxorem, & è contrà, & offendentem occidere.nu.xxv. 114

marito qn̄ liceat adulterātē vxorem occcidere.n.xlv. 115
marito quādo liceat occidere, de ſuo vxoris adulterio ſuſpectum.nu.xlvi. eo.
mater non petens tutorē filiis, mutans filiofamilias,& nubens infra annum luctus, non excuſatur.nu.xi. 91
Medicus non adhibitus eſt præſumptio quòd vulneratus non ſit ex vulnere mortuus.nu.cxiii. 136
Item medicus tardè adhibitus.nu.cxiiii. eo.
Item medici ignorantia.nu.cxv. eo.
Item medici denunciatio libera. nu.cxxiii. eo.
medici ſolius dicto an ſtādū ſit vel plures rēqrāt n.88 133
medici ad inſpiciēdū vulnera ꝑ quē eligi dēant.n.87. 132
medicorum dictis in arte ſua ſtandum eſt, nume. lxxv. & lxxxii.fol. 130. & nu.lxxxiii. 131
medicis deponentibus de vulnere, an credatur ſine iuramento.nu.xc. 133
medicis pluribus de aliquo vulnere deponentibus ſtādum eſt.nu.xci. eo.
Item dignioribus, peritioribus in arte medicinæ, ac etiam veroſimiliora deponentibus. ibidem.
medici quando ſunt plures numero & peritia, & diuerſæ opinionis, an vulneratus, ex vulnere mortuus ſit. quomodo iudicandum.ibi.nu.xcii. eo.
Reliqua vide infra in litera P.in ver.Partus.& in litera S.in ver.Sententia.
membrorum ſuorum nemo eſt dominus.nu.cviii. 28
mendacii rei, qualis ſit defenſio.nu.iiii. 152
metus & dolus æquiparantur.nu.xxxvii. 35
Miles non dicitur, niſi in numero militum ſit deſcriptus. nu.cxxvii.& cxxix. 101
milites ſunt fauorem pleni.nu.xxv. 54
militum magiſtro de ſuo milite creditur.nu.lxxix. 131
minans præſumptionem contra ſe habet.nu.xlix. 128
minās iudicatur inimicus & primus aggreſſor.n xiiii. 147
miniſter iuſtitię.vide ſuprà in li.I.in ver.Iuſtitię miniſter.
minor habet beneficium reſtitutionis aduerſus eius negationem.caut.vi.nu.ii. 157

minori aduerſus dolum p̄ſumptum ſuccurritur.nu.14. 92
minori erranti non ſucurritur in delictis aduerſus verum dolum.nu.xv. 92
Moderamen defenſionis in quo conſiſtat.nu.ii 146
modus procedendi ad informationem & cognitionem corporis mortui.qui dicitur viſum & repertum.nu.vi. 2
modus articulandi contra occidentem bannitum rebannitum,ſed non de banno cancellatum.nu.clxvii. 105
modus in diſpoſitione legali habito effectu non attenditur.nu.clxx.x. 107
modus procedendi ad informationem vulnerum corporis mortui.nu.lxxiii. 131
mori non poteſt qui non vixit.nu.xxx. 79
moriens pro fide cœleſte p̄mium conſequitur. n.xliii. 115
mors ex vulnere ſecuta,trahitur ad d ē vulneris.n.97. 135
morte ſecuta ex leui percuſsione,vulnerans extraordinariè punitur.nu.lxvi. 129
Idem ſi vulnus eſt in loco non ſolito ad mortem.n.67. eo.
mortuus an quis fuerit ex vulnere, ſtatur iudicio medicorum.nu.lxix. 130
mortui exculpatio demōſtrat ipſius rei īnocē.n.132 136
mortui depoſitio quomodò tollatur.nu.xx. 153
mortaliter vulneratus venit appellatione occiſi.n.99. 135
Cætera habes infrà in litera V. in ver.Vulneratus.
Mulier pro crimine carcerati non debet, ſed contrarium de conſuetudine ſeruatur.nu.xxi.& xxvii. 4
mulier luxurioſè viuens p̄ crimine carceratur.nu.xxvii. 4
mulier non poteſt eſſe teſtis in teſtō.nu.xxxiiii. 68
mulier ſicut maſculus punitur.nu.x. 77
mulier rapiens maſculum, ſicut maſculus de raptu mulieris punitur.nu.xii. 78
mulier quæ propriæ abortioni cauſam dedit,quomodò puniatur.nu.xiii.& nu.xix. eo.
mulier accipiens medicinas, vt non efficiatur prægnans, qua pœna puniatur.nu.xv. eo.
mulier poteſt ignorare ſe eſſe prægnantem.nu.xx. eo.
mulier an ſit prægnans, vel creda, ſeu putet ſe prægnantem,

tem,reſpondere tenetur.nu.xxi. 78
mulier quæ ex violentia ſibi illata abortum fecit qualiter teneatur.nu.xxviii. 79
mulieris prægnantis damnatæ pœna differtur vſque quo pariat.caut.i.nu.x. 154
mulieri & minori aduerſus dolum præſumptum ſuccurritur.nu.xiiii. 91
mulieri & minori errantibus non ſuccurritur in delictis aduerſus verum dolum.nu.xv eo.
muliere communi opinione reputata prægnāte.proximus hæres,hæreditatem adire non poteſt.etiam ſi illam putet non eſſe prægnantem.nu.lxvii. 95
mulieres ita ligantur ſtatutis gňaliter & īdefinitè loquētibus,ſicut maſculi,niſi ſpecialiter ſint exēptæ.n.xi.77
Reliqua vide infrà in litera P.in ver.percutiens.
mutans.vide ſuprà in ver. Mater.
NAtura communis eſt. nu.xii. 113
naturali vitio eſt parcendum.nu.ix. 82
naturali de natura creditur.nu.lxxvii. 131
natus ex bonis parentibus & bona progenie, bonus præſumitur.nu.xxxvi. 127
nauigios docēs barbaros fabricare capite punitur.n.21.66
Negatiua non animo occidendi vulneraui.quomodo probetur.nu.xiiii. 125
negligens corrigere qualiter teneatur.nu.ii. 119
negligentia eſt præſumptio.vt vulneratus non ſit ex vulnere mortuus.nu.cx. 135
nemo ſine accuſatione condemnatur.nu.lxxviii. 50
nemo ſine actione experiri poteſt.nu.xxxvi. 68
nepos tenetur defendere auum.nu.xviii. 114
nepotes tenentur auum ab hoſtibus redimere, aliàs ſucceſsione priuantur.nu.xix. eo.
Nocturni depopulatores agrorū,aggreſſores viarū publicarū.& deſertores militiæ pñt īpunè interimi.n.li. 116
nomen & cognomē ex capite cadaueris cognoſcitur.n.8. 3
nomen capitale quomodo ſummatur. nu.ii. 14
nomina propria quæ ſint,& quæ adiectiones.nu.iii. eo.
nomi-

nominum diſputatio ptinacibus relinquenda.nu.ciiii.40
Cætera vide infra in litera P. in ver. Practica. & in litera T.in ver.Teſtium nomina.
non eſſe,vel minus profectum eſſe.idem eſt.nu.xliii. 94
notarius ſecundum conſuetam formam,inſtrumentum cō ficere debet,vt ſit de iure validum.nu.xxiiii. 141
notarius rogatus intelligitur clauſulas conſuetas apponere.nu.xxv. eo.
nouatio facta nō intelligitur,niſi expſsè dictū ſit.n.62. 71
Nubens.vide ſuprà in litera N.in ver.Mater.

OBligatio procedens ex facto perſonę, ipſi perſonę inhæret,nec ab ea diſcedere poteſt.nu.xxxvii. 68
obligatio tollitur ſolutione eius qđ dētur.n.156.103
obligationes ex maleficiis naſcuntur.nu.lii. 48
obligatus non eſt ad banni pœnam, qui exceptionem habet.nu.clv. 103
Occidens deliberatè aliquem, an poſsit capi in eccleſia. nume.xxvi. 4
occidens ſpem animantis reus eſt mortis.nu.xviii. 78
occidens motus iuſtis rationibus excuſatur,& etiam in iis quæ punienda veniunt.nu.lxix. 95
Item excuſatur etiam ſi non iuſtis rationibus ſit ductus, dummodò dolo careat.nu.lxx. eo.
occidens clericum bannitum à iudice ſeculari,an excuſatur vigore ſtatuti permittentis, bannitum poſſe impunè occidi.nu.lxxxviii.& xc. 96
occidens bannitum cancellatum de banno ignorans,qualiter puniatur.nu.xcvi. 98
occidens bannitum ab homicidio excuſetur.nu.lv. 116
occidens bannitum ex contumacia,an gaudeat bñficio ſtatuti permittentis bannitū poſſe impunè occidi.nu.ix.65
occidens bannitum rebannitum, ſed non cancellatum de banno,non punitur.nu.xvi. 66
occidentis bannitū vigore ſtatuti,quomodo poſsit à quolibet,ſine mandato abſolutio peti.nu.viii. 65
occidens illegitimè bannitum, an & quo caſu excuſetur. nu.xxxvi.& xxxvii.cum ſeq. vſq; ad nu.c. 93

occidens authoritate publicæ ſcripturæ non debet decipi, ſed excuſari.nu.cxxxvi. 102
occidens Cornelium,quem credebat eſſe Aurelium bannitum,an puniatur.nu.cxciii. 110
occidens rebānitū non cancellatum de banno, cuius fama erat eſſe abſolutum,de homicidio tenetur.n.168. 116
Qua autem pœna puniatur.vide nu.clxxv. 107
occidēs ad ſui defenſionē nō cōmittit maleficiū.nu.v. 113
occidens transfugam vel hoſtem ciuitatis, non punitur d̃ homicidio.nu.50. 116
occidēs inimicū ſuū in duello licito non punitur.n.liii.eo.
occidēs aliquē timore mortis,puniri non debet.n.lvii.eo.
occidens ſeruum repertum in flagranti crimine,& concubitu cum domina non tenetur.nu.lxi. eo.
occieēs aliquē in colluctatione ex conſuetudine loci. lege vel ſtatuto approbata,non eſt puniendus.nu.lxii. 117
occidens aliquem mandato domini ſibi mortem comminantis,an teneatur.nu.lxiii. eo.
occidens rixæ authorem in rixa,non punitur.nu.lxv. eo.
occidentis qualitas excuſat, & animum non fuiſſe ad occidendum demonſtrat.nu.xxxv. 127
occidēs incipiēte admenare cōtra ſe,nō tenetur.n.28. 148
occiſor aufugiens & exclamans adiutorium, præſumitur aggreſſus.nu.xxix. eo.
occiſor mortaliter vulneratus,agreſſus iudicat̃.nu.30. eo.
occidere. Nil intereſt,an quis occidat manibus propriis, an cauſam mortis præbeat.nu.xvii. 78
occidi impunè non poteſt,qui ſatiſdedit de ſoluendo condemnationem,eundo ad ſoluendum.nu.clxvi. 105
Offendens pro modo culpæ puniri debet.nu.clxiiii. 104
offenſo licet ſe defendere in bello illicito,ex parte offendentis..nu.clviii. 103
offenſo accuſante,ceſſat inquiſitio.cau.xiii.nu.ii. 159
officium iudicis non impartitur.niſi petenti.nu.84. 38
officium vnde dictum.nu.liiii. 48
Oliuam immaturā colligens.aquilia tenetur.n.xxvii. 79
Omittere propriè non eſt maleficium.nu.xlvii. 47

Opinio communis multum operatur.nu.lxvi 95
opinio bona minuit præſumptionem. ſi quæ ſunt contra reum.nu.xliii. 128
opponens volens repellere accuſatorem quid facere habeat.nu.lxxviii. 26
opponi poteſt contra teſtes,quos pars examinari inſtigauit.nu.xxxix. 6
PAlam factum dolo ſuſpitione caret.nu.xxviii. 141
pallor quomodo defendatur. nu.iii. 152
Papæ,vel Principis generalis conſtitutio ſtatutũ particulare non tollit.nu.lxiiii. 72
paria ſunt ioco vel ebrietate quid committere, pro pace rumpenda.nu.xii. 84
pars corporis in qua eſt vulnus, ſignificat, an vulneratus ſit ex vulnere mortuus.nu.cviii. Quæ aũt ſint iſtæ corporis partes.vide nu.cix. 135
paſſus ſe in alio ordine ſcribi.ipſo facto maiori renuntiare videtur.nu.lxxviii. 95
partus ante xl.dies non eſt animatus.nu.xiiii. 78
partus an ſit animatus ſtatur iudicio medicorũ.n.26. 79
pater admittitur pro filio in cauſa capitali.nu.xxxi. 46
pater pro alio, ad defenſionem, an interuenire poſsit. nume.lix. 22
pater offendentem filium,etiam naturalem tantum,occidere poteſt.nu.ix. 113
pater in filio ſaluatur,& diuturnitas paterni nominis cõſeruatur.nu.xi. eo.
pater & filius ſint vna caro.nu.xx. 114
pater occidens ſtuprum ſibi, vel filiæ per vim inferentem eſt dimittendus.nu.xlviii. 116
patri licet occidere adulterantem filiam, & etiam ipſam filiam in adulterio deprehenſam.nu.xlvii. 115
Cætera vide ſuprà in litera F.in ver.filius.& infrà in ver.Practica.
pari quid ſit in delictis.nu.lxxv. 50
patronus defendendo libertum,occidens offendentem nõ tenetur, & ècontra nu.xxxvi. 115

pax.require ſupra in ver.Paria.
Pendentia temporis pręfixi ad appellãdum. idem operatur, ꝙ operatur pendentia appellationis.nu.cxii. 100
percuſsio leuis in ægroto,poteſt eſſe mortifera.n.xlv. 81
percutiens prægnantem mulierem,ita quòd abortum fecit,qualiter puniatur.nu.xvi.fo.78. & nu.xxxiii.fo.28. & nu.xliiii. 81
percutiens clericum credens eſſe laicum, & adulterans nuptam,credens eſſe ſolutam,in primo ſacrilegii,in ſecundo adulterii pœna punitur.nu.cxcv. 110
percutiens cum calce,vel cum haſta,non præſumitur habere animum occidendi.nu.lv. 128
percutiens in faciem manu vacua,& occidens,de homicidii pœna non tenetur.nu.lvi. eo.
percutiens pugno,de homicidio non tenetur.nu.lvii. eo.
percutiens cum baculo nõ pręſumitur habere animum ad occidendum.nu.lix. 129
percutiens cum inſtrumento nullo modo accommodato ad occidendum,non eſt homicidii reus.nu.lx. eo.
percutiens fuſte vel lapide,an animum occidendi habere præſumatur,& quid de percutiente cum cultello breui. nu.lxii.& lxiii. eo.
percutiens qui ſtatim fregit & proiecit arma, cum quibus percuſsit,non præſumitur habuiſſe occidendi animum.nu.lxv. eo.
periculum vbi maius ſt,ibi cautius eſt agendum.n.x.fo. 43.& nu.li. 94
peritus. In arte valde perito,vel forti, ciuitati,vtili, parcendum eſt.caut.i.nu.v. 154
periti atteſtantes de pertinentibus ad eorum artem, non ſunt propriè teſtes,ſed potius iudices dicuntur. nume. lxxxv.& lxxxvi. 132
periurus tenetur ex cogitatione.nu.iiii. 120
perſeuerantia vomitus,febris & aliorum accidentium, ſignificantium mortem.nu.cvii. 135
perſonæ ratione minuitur pœna,nu.lxxxvi. 74
Plura vulnera,qñ vnũ,vel plura vulnera dicãtur.n.ii 3.53

plura quoties requiruntur ad actus perfectionem, nō ſufficit alterum fieri, & vno deficiente, totum deficit. nu. cxxxviii. 102
plures vulnerantes in ſolidum tenentur.nu.xciiii. 27
plures aggreſſores præſumuntur, nu.xvii. 147
plurium furtum, & plurium damnum vel iniuria, an vnū damnum, vel vna iniuria dicatur.nu.cx. 52
Pœna non poteſt à parte diminui nec alterari.n.xxxv. 18
pœna pecuniaria & relegationis nō cadit in ſeruo.n.lx. 23
pœna ſanguinis de iure canonico nō imponitur.n.68. 25
pœna falſi & concuſsionis punitur accuſans pecunia corruptus.nu.lxxvii. 26
pœna quęlibet corporalis etiam minima, grauior eſt quęlibet pecuniaria.nu.cv. 28
pœna alterata à ſtatuto, ſublata eſt pœna iuris communis.nu.lxi.& lxiii.vſque ad nu.lxx. 71
pœna generalis locum non habet, quando ſpecialis eſt inducta.nu.lxv. 72
pœna noua impoſita, ſi aliqua manere debet exprimitur, nu.lxvii. eo.
pœna impoſita à ſtatuto, an poſsit à iudice alterari ex cā. nu.lxxi lxxii.lxxvii.cum ſeq.fol.73.& nu.lxxxii. cum ſequen.nu. 73
pœna eſt in poteſtate legis & non iudicis.nu.lxxvii. eo.
pœna minuitur perſonæ ratione, nu.lxxxvi. 74
pœna ſtatuti minoratur, receptanti bannitum ex cauſa. nume.xc. eo.
pœna delicti ex ioco & ebrietate non oritur.nu.xiii. 84
pœna alia, alios interficientium, alia ſe ipſos occidētium. nume.xvi. 85
pœna non eſt, vbi non eſt delictum.nu.xx. 92
pœna ceſſat, vbi culpa non adeſt.nu.lxxxvi. 96
pœna non eſt, vbi non eſt maleficium.nu.vi. 113
pœna aliqua vt non teneatur, qui hominem ad ſui neceſſariam defenſionem interfecit, quid ſit neceſſarium.nu. i.iii.v.vi.& vii. 146
pœnam ignorantia minuit.nu.lxxxiii. 74

pœnam impoſita reo ſeuerior, quàm ſit conſuetudo, iudex vſq; ad xxx. dies differre debet. nu. ix. 154
pœnæ capitales quot ſint. nu. vi. 14
pœnæ quot ſint non capitales. nu. vii. 15
pœnæ hodie ſunt arbitrariæ. nu. xxxiii. 17
pœnæ imponi debent ſecundum delictorum qualitates. nu. cxxxii. 55
Cætera vide infrà in ver. Probanti.
Percutere habes infra in litera V. in ver. Volens.
Ponens offendiculum ad feneſtram pro capiendo fure nocturno, ex quo fur cecidit, & moritur, de homicidio nõ tenetur. nu. lxiiii. 117
potius omnia mala pati, q̃ delicto conſentire. n. xvii. 92
Practica vt pater pro filio poſsit interuenire ad defenſionem. nu. lxii. 23
practica defendendi carceratum ſine ꝓcuratore. n. 65. 24
practica accipiendi dictum, vel teſtimonium ad domum alicuius. nu. lx. 37
practica dandi nomina teſtium reo. nu. lxxx. 38
practica procedendi in crimine lęſę maieſtatis contra reũ mortuum. nu. xxvi. 67
practica agendi contra ſurripientem inſtrumenta, vel teſtamenta, & ſurripientem defendendi. nu. xxxi. eo.
prædicamenta decẽ dantur ſecundũ Philoſophos, & eodẽ modo ſecundum legum determinationem. nu. lvii. 48
prægnantis mulieris damnatæ pęna, differtur vſq; quo ad pariat. caut. i. nu. x. 154
præparata contra reum, quomodo tollantur. nu. xxxvii. & xxxviii. cum ſeq. vſq; ad nu. lxii. 143
præſentia rei multum operatur. nu. xxiii. 34
pręſtantes auxilium ad euadendum homicidium quomodo teneantur. nu. v. 118
præſumptio vna tollit aliam, nõ imputato de homicidio, nume. lv. 48
præſumptio vna tollit aliam. nu. 97. fo. 98. & nu. i. 124
pręſumptiones æquales cõfundunt, & minus fortis ab alia cõfunditur, & iudex quę ſit fortior arbitratur. nu. ii. eo.
præſum-

præſumptionis quot ſpecies ſint.nu iiii. 124
præſumptio pro reo validior eſſe debet, quàm illa quę eſt contra reum,& vna præſumptio tollit aliam.nu.v. eo.
præſumptio quotuplex ſit.nu.vi.& viii. eo.
præſumptio doli q̃ à lege oritur,eo ipſo quòd aliquis occidit,an & quando amoueatur per alias præſumptiones contrarias.nu.ix. eo.
præſumptiones quæ deducuntur ad tollendas alias p̄ſumptiones, vt potentes dicantur, veroſimilitudinem habere debent.nu.x. eo.
præſumptio in ſpecie, tollit præſumptionem in genere. nume.xxx. 127
præſumptiones vt vulneratus non ſit mortuus ex vulnere.nu.cx.& cxi.vſq; ad nu.cxxviii. 136
præſumptio ex conſuetudine patris familias inducitur. nume.xxvii. 141
Vbi aliquid fit quod alium lædit, præſumptio doli contra ipſum oritur.nu.xli. 150
principi maledicens tumulentus,non punitur.nu.x. 84
Reliqua require ſuprà in ver.Papæ.
principale remanet,acceſſorio deficiente.nu lxxxviii. 51
principale non regulatur ab acceſſorio.nu.xxxix. 69
principali remoto,remanet acceſſorium.nu.lxxxix. 51
principium attendi debet in maleficiis.nu.xiii. 140
principium attenditur, quãdo finis ad principium neceſſariam conſequentiam habet.nu.xiiii. 140
priuati carceris crimen committens afficiendus vltimo ſupplicio.caut.ix.nu.i. 158
priuatus iudicis auctoritate,poteſt delinquentem de domo extrahere.nu.xx. 4
priuatus in maleficiis fidem ſeruare non tenetur.n.44. 36
priuatus qui ſtatutum vult exequi,de veritate inquirere debet.nu.lxi. 95
priuilegio abutens,ipſo priuari debet.nu.liii. 36
Probanti,ſe nunquam in blaſphemiam incurriſſe, pœna minorari debet.caut.viii.nu.iiii. 158
probari alterum non ſufficit, ſi de re & tempore eſt quæſtio.

ſtio. nume.lxxxvi. 51
probatio recepta vltra deductum in iudicio,non præiudicat.nu.lxxx. 50
probatio in ſpecie,probationem in genere tollit,num.iii. fol.124.& nu.xxix. 127
probatio contra iuris & de iure præſumptionem,non admittitur.nu.vii. 124
probatio admittitur contra iuris pſumptionem.n.viii.eo.
probatio per facti euidētiam admittitur,poſt didicita teſtificata.nu.lxxiiii. 131
probationes bonæ vitæ, tollunt indicia quæ faciunt contra malefactorem.nu.xliiii. 127
probationum quot ſpecies reperiantur.nu.xlv. 128
probationes in criminalibus clariores eē dñt. n.xxxv. 142
proceſſus eſt nullus cùm iudex non admittit cauſam abſentiæ,& contra abſentem procedit.nu.xvi. 10
proceſſus & teſtes qui dantur per iudicem reo, quomodò appellentur.nu.ciii. 40
proclama quòd ſocius accuſans abſoluatur ſeruari debet, & qui prior ex ipſis accuſat,liberatur.nu.xliii. 36
procurator in ciuilibus poteſt conſtitui. nume.xi. fol.15. & nume.xviii. 15
procurator non poteſt conſtitui in actione populari, nu. xii.fo.15.& nu.xxix. 17
procurator ab accuſatore poteſt conſtitui.nu.xv. 15
procurator admittitur,etiam quando agitur ciuiliter, de crimine.nu.xviii. 16
procurator in cauſa famę conſtitui poteſt.nu.xx. eo.
procurator ꝙ à relegatione infrà detur, non verificatur in publico iudicio a principio.nu.xxxviii. 18
procurator an & quando poſsit interuenire in cauſa ſuſpecti tutoris.nu.xlviii. 19
procurator datur illuſtri in actione iniuriarum.nu.li. 20
procurator in crimine capitali,an à carcerato poſsit conſtitui.nu.lxiii. 24
procurator an & quando admittatur in cauſa inquiſitionis.nu.lxvi.lxvii.& lxviii. eo.
procu-

procurator an & quãdo poſsit conſtitui, quando per viam denunciationis proceditur.nu.lxix.& lxxi. 25
procurator quando conſtitui poſsit, qñ ſuper notorio crimine proceditur.nu.lxxiiii. eo.
procurator quando admittatur in crimine per viam exceptionis oppoſito.nu. lxxv. eo.
procurator non conſtituitur in cauſa appellationis, eo caſu quo non conſtituitur in principali.nu.xcii. 27
procurator an & quando admittatur, & quando à ſtatuto pœna pecuniaria & corporalis imponitur.nume.ciii. cix.& cx. 28
procurator interuenire poteſt, quoties eſt pœna, vſque ad relegationem.nu.xiiii. 44
procurator nõ admittitur in crĩe publici iudicii.n.15.eo.
procurator an & quãdo admittatur in crimine, cuius pœna eſt à ſtatuto alterata.nu.lix. 71
procurator generalis, mutat ea quę à domino ſpecialiter ſunt prouiſa ex iuſta cauſa. nu.lxxx. 73
Cætera vide infrà in litera S. in ver.ſeruus. & in litera V. in ver. Vniuerſitas.
prohibita iure naturali, vt puniantur verum dolum requirunt.nu.xvi. 92
prohibitio iure naturæ facta, ignorari non poteſt, niſi ſupinè.nu.viii. 91
prohibitum ex cauſa fieri, poteſt ſuggerente neceſsitate concedi.nu.xvii. 33
propinqui defuncti, præſumuntur inimici capitales inculpati, quorum teſtimonium fidem non facit.nu.x. 3
Cętera vide ſuprà in litera I.in ver. Informatio.
propria nomina, vide ſuprà in litera N in ver.Nomina.
prouocaſſe in dubio fortior præſumitur.nu.xli. 127
prouocationis remedio, condemnationis extinguitur ,pnunciatum.nu.ciiii. 99
prouocato occidenti eſt ignoſcendum.nu.vii. 113
proximus eſt quem nemo antecedit.nu.cxliiii. 58
Pubertati proximus quis dicatur.nu.iiii. 77
publici iudicii crimen l.Cor.de fal.cenſetur.nu.xxvii. 67

publicum & capitale differunt.nu.iiii. 14
puer,habes ſuprà in litera D.in ver. Differentia.
pugno percutiens de homicidio non tenetur.nu.lvii 128
pupillus vel infans,non doli capax aliqua pęna non tenetur.nu.lxxxvii. 74
pupillus de homicidio non tenetur, niſi ſit doli capax. nume.ii. 77
pupillus pubertati ꝓximus, doli capax dicitur.nu.vii.eo.
Reliqua require ſuprà in litera D.in ver.Differētia.
putator arboris viatorem occidens,non excuſatur, ſi non præmonuit.nu.iiii. 86
QValitas delicti quid ſit.nu.lxvi. 49
qualitas non eſt ſine ſubſtantia.n.xcix. 52
qualitas delicti non probata, ſacramento accuſatoris probari poteſt.nu.xciiii. 51
qualitas occidentis excuſat,& animum nō fuiſſe ad occidendum demonſtrat.nu.xxxv. 127
qualitas præcedentis vitæ,quę indicia elidat.nu.xlvi.128
qualitas ſemel ineſſe poſita,durare præſumitur.cau.xiiii. nume.ii. 159
qualitatis aditio non vitiat præcedentia.nu.lxxxvii. 51
qualitate aliqua,accuſationi adiecta non probata,an reus debeat abſolui.nu.lxxvi.& lxxvii.vſq; ad nu.ci. 50
quantitas quæ ſit in delictis.nu.lxvii. 49
Quæſtio eſt remedium irreparabile.nu. lxxv. 38
RAptores virginum & viduarum, & eis tempus raptus auxilium præſtantes, poſſent à parentibus, conſanguineis, tutoribus & curatoribus impunè occidi.nume.lii. 116
Reaccuſatio añ litem conteſtatam debet fieri.n.lxxx. 26
recedendum non eſt ab accuſationis forma.nu.lxxvii. 50
receptanti bannitum, ex cauſa pœna ſtatuti minoratur. nume.xc. 74
regula qui non habet in ęre,luat in corpore,habet locum ante ſententiam.nu.cxi. 29
regula qui non habet in bonis etc.procedit tātùm in perſona vili & ruſtica.nu.cxiii. eo.

regula

regula quòd frangenti fidem, fides frangatur eidem. quomodò procedat. nu. xlvii. 36
reperti cum ſanguinolento gladio defenſio. nu. xii. 153
res iudicata ſubſtantiam ſignificat. nu. lviii. 94
rñſio, non rñdentis interrogationi defenſio. nu. v. 152
reſponſio conditionalis nihil ponit in eſſe. n. xxxviii. 149
rempublicã offenſam tueri cuilibet intereſt. nu. 39. 114
reſtitutio in delictis non cõceditur. cau. vi. nu. i. 156
reus, inter reos receptus, quando quis dicatur, & quando factus reus. nu. i. iii. & v. 31
reus inquiſitus uel accuſatus, qualiter facit ſibi ſaluumcõductum facere, nu. xv. 10
reus carceratus abſens à iudicio dicitur. nu. xliii. 18
reus carceratus põt aduocatũ conſtituere. nu. 44. eo.
reus nunquã põt pœnam corporalem eligere. nu. cvii. 28
reus accuſatione procedente, mandato iudicis citari debet. nu. iiii. 31
reus aſſerens non ex animo occidiſſe, debet ſe pñtare, & id probat, & eo cõſtito, extraordinariè punitur. n. i. 43
reus citatus non comparens delinquit. nu. xviii. 44
reus criminaliter citatur mandato iudicis. nu. xxi. eo.
reus in cauſa publici iudicii, tenetur ſe iudici præſentialiter præſentare & defendere. nu. xxix. 45
reus non debet duplici pœna puniri. nu. lxviii. 72
reus antè litis conteſtationem, vel antè condemnationem ſoluens infamatur. cau. iii. nu. iii. 155
reus ſoluens crimen fateri videtur. ibi. nu. 5. 156
reus torquetur exiſtentibus contra eum iudiciis legitimis. cau. iiii. nu. 1. eo.
reus hñs pacẽ ab offenſo mitius punitur. cau. viii. n. 3. 157
rei conſtitutum eſt loco litis conteſtationis. nu. xxxvii. 6
rei præſentia multum operatur. nu. xxiii. 34
rei ſpõtanea pñtatio, ipſius ĩnocẽtiã demõſtrat. n. 13. 136
reo confeſſo homicidio, ex triplici capite ſibi dantur defenſiones. nu. xi. 124
reo abſoluto tenetur pars ad expenſas. nu. xl. 6
rei pñt in cã criminali, per pcuratorem defendi. nu. 22. 17

rei fauorabiliores ſunt quàm actores.nu.v: 43
reis in carceribus ſecretis detentis, non iuris ignorantia imputanda.nu.xcv: 51
Cætera vide ſuprà in litera Q.in ver.Qualitate, & infrà in litera S.in ver.Sententia.
Rixæ authorem in rixa occidens,non punitur.n.65. 117
rixoſus præſumitur prouocaſſe.nu.42. 127
rixoſus & ſolitus brigas facere,diiudicatur primus aggreſſor.nu.xxii. 147
Ruſticitas non excuſat in delictis.nu.vi. 91
ruſticitas excuſat in iis quæ apertè fiunt.nu.33. 141
SAluuſconductus an per iudicem reo dari poſsit, & quibus perſonis.nu.xv.fol.33.& nu.xxiiii. 34
ſaluuſcōductus q̄bus ex cauſis concedi poſsit.n.26. 34
ſaluuſconductus intelligitur,niſi concedens offendatur. nume.50. 30
ſaluuſcōductus datus ꝓ principe bannito valet.n.189. 109
Cætera habes ſuprà in litera I.in uer.Inquiſitio, & in litera R.in uer.Reus inquiſitus.
Sciens ſe inebriari ſolitū,à pœna non excuſatur.n.xxi. 85
ſcientia,& patientia cum taciturnitate æquiparantur conſenſui.nu.xcix. 39
ſcīa,vel ignorātia nō eſt de ſubſtātia delicti.nu.93. 51
ſcienti,& cōſentiēti nō fit dolus neq; iniuria.nu.82. 96
Scriptura publica occidentē bānitū defendit.nu.76. 95
ſcriptura poſterior derogat priori.nu.clxxvii. 107
ſcriprura ſola imago nihil operatur.nu.147. 103
ſcriptura concurrente cum ueritate,ueritas, & non ſcriptura attenditur.nu.49. 94
ſcripturis cōdēnationū faciliter nō derogatur.n.135. 102
ſcriptum in libris publicis,pro uero hr̄.nu.lxxxi. 96
Securitas alicui cōceſſa ꝓ delictis iā cōmiſsis, an amittatur ꝑ nouū delictū perpetratum.nu.45.48.& 54. 36
Senatuſcōſulti Turpilliani iudiciū,ꝙ ſit priuatū.n.24. 67
Sententia,In ſententia capitali ferenda.& cā diſputanda reus præſens eſſe debet auditorio.nu.xl 18
ſententia libello debet eſſe cōformis.nu.lxxxi.fol.50.nume.

me.73.fol.73.& nu.91. 74
ſententia non iuridicè facta, non exequitur.nu.xli. 94
ſnīa cuius nullitas notoriè apparet, non excuſat.n.89 96
ſententia condẽnatoria, an infra tempus datũ ad appellandum, poſsit à iudice executioni mandari.n.110. 100
nu.116.117.118.& 119. 99
ſententia nulla non meretur executionem.nu.cxxi. 101
ſententia lata prætextu medicorum peritorum, an retractari poſsit.nu.93. 134
ſententia quo caſu non infamet principalem, neque procuratorem.cau.iii.nu.2. 155
Cætera vide ĩ.in lrã T.in ver.Teſtibus conuictis.
ſeruiens timens mortẽ ſibi à dño cominatã. qui mandato domini aliquem occidit, an teneatur.nu.lxiii. 117
ſeruus ꝓcuratorem non conſtituit. Sed in ſeruitutem ꝓuocatus per procuratorem reſpondit.nu.50. 19
ſeruus defendendo dominum occidens offendentem. non tenetur, & è contrà.nu.36. 115
Sexus & ruſticitas excuſat in iis q̃ apte fiunt.nu.33. 141
Sigillantem ſuas litteras cum ſigillo domini, ipſo domino inſcio, conſuetudo excuſat.nu.xix. 140
ſimulatio bona eſt.quæ parit veritatem.nu.xxxii. 35
Societas occultæ ſcrupulo non caret, qui manifeſto facinori deſinit obuiare.nu.iii. 119
ſocius ſocium non defendens, delinquere vr̃.nu.33. 114
ſocii criminis exculpatio, iuuat innocẽtiã rei.nu.136 137
ſocio ſiue itineris, ſiue cohabitationis, licet ſocium defendere, & aggreſſorem occidere. imo & aggreſſoris ſocium.nu.xxxi.& xxxiiii. 114
ſocii omnium bonorum, omnia bona, & omnia mala communicare debent.nu.xxii. 60.
Cætera vide ſuprà in litera P.in uer.Proclama.
Solicitans quomodò ſe defendat.nu.7. 152
Soluere non valens pro debito ex contractu, non luit in corpore.nu.clvii. 61
ſolutione eius quod debetur, tollitur obligatio.clvi. 103
Spaſmus ſuperueniens facit quòd vulneratus preſumitur

ex vulnere mortuus. nu.cvi. 135
ſpes ad ius alicui non deſet auferri.nu.cxiiii. 100
ſponſus impunè ſponſam defendit.nu.xxvii. 114
ſponſi & vxoris idem eſt iudicium.nu.xxviii. eo.
Status, Illius ſtatus quem quis publicè portat, eſſe cenſetur.nu.lxxix. 96
ſtatutum mandans fideiuſſores præſtari, intelligitur ſi fuerit petitum.nu.lxxxiii. 38
ſtante ſtatuto quòd delictum non puniatur, ſi delinquens non animo fecerit, an de hoc animo ſtetur dicto ipſius rei cum iuramento.nu.lv. 37
ſtatutum ꝙ pro maleficiis commiſsis, pœnæ duplicentur non habet locum in uerbis iniurioſis.nu.xliiii. 47
ſtatutum duplicat pœna ob atrocitatem delicti, & ratione loci maiori eſt atrocitas.nu.50. 48
ſtatutum imponens pœnam corporalem pro homicidio, intelligit ſi dolus adſit nec lata culpa ſufficit.n.147. 59
ſtatuta recipiunt interpretationem paſsiuam à iure communi.nu.cxlviii. eo.
ſtatutum ꝙ homicidiū qualitercūq; cōmiſſum, pœna corporali puniatur, qūo intelligendum.nu.cxlix. 60
ſtatutū ꝙ occidēs occidatur, niſi fecerit ad defenſionem ſuam, nō cōprehendit occidentem à caſu.nu.cl. eo.
ſtatutum in vno, cenſetur ſtatutū in alio, in æquiparatis à lege. Quod procedit etiā in pœnalibus.nu.xiiii.xv. 66
ſtatutum ius priuatorum dicitur.nu.xliiii. 69
ſtatuta interpretantur ſecundùm iuris communis diſpoſitionem.nu.xlvii.fol.70.& nu.55. 70
ſtatuti maior eſt potētia q̃ hoīs.nu.49.f.70.& n.72. 73
ſtatutū pōt de hominū membris diſponere.nu.li. 70
ſtatuti alteratio qualiter & quot modis fiat.nu.liii. eo.
ſtatuta ex cauſa fiunt.nu.lviii. 71
ſtatutum faciens mētionē de pœna, paſsiuè interpretatur ab oībus legibus, mētionē de pœna faciētibus.n.79. 73
ſtatutum determinans ſuper iure communi, à iure cōi recipit interpretationem.nu.xcviii. 75
ſtatutum an & quando liget ignorantes.nu.xxii. 92

ſtatu-

ſtatutorum verba dubia, ſecundum ius cõe interpretari & intelligi debent.nu. xxxvii. 93
ſtatutum eſt lex.nu. xxxix. 94
ſtatutum ſubditos tantum ligat.nu.46 94
ſtatutum quòd bannitus poſsit impunè offendi, intelligitur de ritè bannito.nu.cxxii. 101
ſtatuta nõ pũniũt aĩum, niſi ſequatur effectus.nu.x. 120
ſtatuta caſum fictum non comprehendunt.nu.xi. eo.
Stylus & ciuitatis conſuetudo excuſat, & rei innocẽtiam oſtendit.nu.xv. 140
Subſtantia qualiter accipiatur.nu.lxv. 49
ſubſtantialia delicti quæ ſint.nu.lix. 48
ſurripiens librum quo iudicio teneatur.nu.xxxii. 67
TAlis quis putatur, qualis in libris publicis eſt deſcriptus.nu.lxxx. fol.96.& nu. 129. 101
Temere accuſans, nullã pœnã ſubire oportet.n.4. 86
Tp̃s delictũ aggrauat.nu.lxxi.f.50.& nu.lxxix. 50
Tenor inquiſitionis, vel libelli, incitatione inſeri non debet.nu.xxii. 11
teſtamentum ipſo iure nullum, pro nullo nõ habetur, niſi cum decretum eſt eſſe nullum.nu.lxxiiii. 95
teſtamentum non cancellatum, ac in prima ſui figura, & ſine deturpatione repertum, legitimè factum vr̃, & ex eo fit miſſio in poſſeſsionem.nu.cxxvi. 101
teſtm̃ celãs uel ſubtrahẽs, incidit in pœnã falſi.nu.28. 67
teſtã executioni mandari, publicè intereſt.nu. xxix. 67
teſtes deponens de credulitate non probat, niſi in confitentibus in peritia.nu.lxxxvi. 132
teſtis malitioſus & ſuſpectus prȩſumitur, qui ex interuallo vult dictum ſuum corrigere.nu.xvi. 153
teſti ſecundò examinato, requirenti prima ſui atteſtatio legi debet.nu.xxxvi. 6
teſti de fama deponenti, & non nominanti à quibus particulariter audiuit, non creditur.nu. xvii. 153
teſtes examinãdi ſunt ſuꝑ recognitione cadaueris.n.7. 3
teſtes quare eximãtur ſine citatiõe ꝑtis inculpatȩ.n.35. 6
teſtes examinantur ſine citatione partis inculpatæ, de conſuetudine.

ſuetudine.nu.xxxiiii. 6
teſtes ex offo examinati nō pſumūtur ſubornati.n.38. 6
Contrà teſtes quos pars examinari inſtigauit,poteſt opponi.nu.xxxix. eo.
teſtex recipi nō poſſunt, atteſtationibus publicatis ſuper eiſdem capitulis.vel directo contrariis.nu.vi. 43
teſtes inhabiles admittuntur in crimine blaſphemiæ.nume.xviii. 66
teſtes ſeptē quare in teſtamētis requirātur.nu.33. 68
teſtes duo deponentes ſuper infamia, præferuntur aliis contrarium dicentibus.nu.xxxi. 127
teſtes ī iis q̄ nō ſunt de actus ſubſtātia,puta die & hora,licèt nō concordant,attamen eorū dicta ꝓbāt.n.84. 132
teſtiū nomina cū atteſtationibus ſunt dāda reo.n.78. 38
teſtium nomina non ſunt danda reo, quando eius potentia timetur,ne eos offendat.nu.lxxix. eo.
teſtibus deponētibus ſuper alicuius fauore, non creditur niſi ſuæ ſcientiæ cauſæ reddant,nu.xiii. 83
teſtibus de arte ſua teſtificātibus magis creditur.n. 83.131
teſtibus deponentibus de fama,cauſam à qua orta fuit nō adducentibus,non eſt credendum .nu.xviii. 153
teſtibus de fama deponentibus non creditur, niſi cauſæ famæ ſint probatæ.nu.xix. eo.
teſtibus conuictis de falſo,ſentētia retractatur.n.xii. 154
Cætera habes ſuprà in litera P. in ver. Proceſſus.
tex.in l.diuus.ff.de extraor.cri.in l.ſi mulierē,eo.tit. & in l.Cicero.ff.de pœn.quos ſenſus habeant,nu.34. 79
Reliqua inuenies ſuprà in litera I .in ver. Intellectus.
Transfugam uel hoſtem ciuitatis occidens, non punitur, de homicidio.nu.50. 116
trepidatio,inconſtantia,uarietas,vox balbutiēs,loquella timida,pallor.quomodò defendantur.nu.iii. 152
Tutor,require ſuprà in litera R.in ver.Raptores.
VArietas,vide ſuprà in litera T.in ver. Trepidatio.
Vaſallus defendendo dominum,occidens offendentem, non tenetur,& è contra.nu.36. 115
Venia errori datur,cum non ex malignitate,ſed ſimpliciter

ter peccatur.nu.lxxii. 95
Verbum debet,neceſsitatem importat.nu.lxxxii. 38
verbum dumtaxat,eſt reſtrictiuum.nu.cxlii. 58
verbum formiter,quid denotet.nu.xlv. 69
verbum abigere,quid ſignificet.nu.xlii. 80
verbum mortiferè quid denotet.nu.xcvi. 134
verba cum effectu ſunt intelligenda.nu.xlii. 94
verba in effectu accipi debent.nu.clx. 103
verba iniurioſa alicui dicens,ex uerbis iniurioſis tenetur quia iniuria tripliciter fit verbo,re,& libello,caut. xii. nume.i. 159
Ex verbis prolatis,aggreſſor præſumitur.nu.xxv. 148
veritas vt habeatur,non refert quomodò fiat.nu.33. 35
Vinum bibere,facit præſumptionem, ꝙ vulneratus non ſit mortuus ex vulnere.nu.cxix. 136
viſus admenare gladium,quō ſe defendat,nu.xiiii. 153
vitæ præcedentis qualitas,quæ inditia elidat,nu.46. 128
vitæ mutatio,de malo in bono,de facili non præſumitur cau.xiiii.nu.iii. 159
Vlpianus fuit aſſeſſor & conſiliarius Alexandri Imperatoris.nu.xxviii. 45
Vniuerſitas in delictis comparet per procuratorem.nume. lvi. 22
vniuerſitas vel ciuitas,quando delinquat,& quando puniri poſsit.nu.lxxxv.& lxxxvi 26
Volens percutere vnum,percutiens alium & occidēs,qualiter teneatur.nu.ii. 111
voluntas an adſit,vel non adſit,non quæritur quando cōſtat de facti atrocitate.nu.xv. 125
vox. vide ſuprà in litera T.in ver.Trepidatio,
Vſucapio ſine titulo non procedit.nu.cxliii. 103
Vulnerans animo occidendi,ſed non occidens, an de morte teneatur,nu.xii. 120
Vulnerans quid facere habeat,ut probare poſsit,an vulnus mortale fuerit.nu.lxx. 130
vulnerans primò aliquem,an teneatur de occiſo, quando alius poſtea vulnerauit.nu.xcv. 134

vulnerans

vulnerans an de occiſo teneatur, ſi vulnus non mortale, habet commixtionem cum alio vulnere, uel concuſsionem. nu. 100. 135
vulnerantes plures, in ſolidum tenentur. nu. xciiii. 27
Reliqua uide ſuprà in litera M. in ver. Mors.
vulneratus mortuus poſt aliquod temporis interuallum, præſumatur mortuus ex vulnere, nu. lxviii. 129
vulneratus pcuſſus in capite, præſumitur ex vulnere mortuus. nu. xciiii. 134
vulneratus lethaliter fingitur mortuus. nu. xcviii. 135
vulnus à principio non mortale, facit præſumptionem, ꝙ vulneratus nō ſit ex vulnere mortuus. n. 137. 137
Item vulnus non durans uſque ad mortem. nu. 128. 136
vulneris magnitudine, cognoſcitur, an vulneratus ſit ex vulnere mortuus. nu. ciii. 135
vulnera plura, quomodò unum vel plura vulnera dicantur. nu. cxiii. 53
vulnera non dantur ad menſuram. nu. lxi. 145
Cætera require ſuprà in litera M. in ver. Mors.
Vxor, vide ſuprà in litera M, in ver. Maritus.

FINIS.

MAR. ANTON. BLANCI PATAVINI IVRISCONSVLTI CLARISSIMI

Practica Criminalis.

In qua omnia ad reorum defenſiones vtilia & neceſſaria continentur, cum Summarijs Io. Baptiſtæ Ziletti Veneti.

SVMMARIVM.

1 IVDICI *de delicto & mortuo conſtare debet, antequàm procedat.*

2 *Confeſſus in iudicio hominem occidiſſe, qui mortuus non reperitur, ſibi non nocet.*

3 *Confeſſo hominem occidiſſe & in mari proieciſſe, non creditur, niſi de homine mortuo fama ſubſit.*

4 *Confeſsio nocet confitenti, non probanti uiuere, quem interfeciſſe dixit.*

5 *Intellectus ad l. fi. ff. de quæſtio. & l. i. §. illud. ff. ad* Sillaniæ:

6 *Modis procedendi ad informationem & cognitionem corporis mortui, qui dicitur viſus & repertus.*

7 *Teſtes examinandi ſunt ſuper recognitione cadaueris.*

8 *Nomen & cognomen ex capite cadaueris cognoſcitur.*

9 *Conſtitutum propinquorum accipiẽdum, circa mortis cauſam, antequã iudex recedat à loco viſi cadaueris, ſine iuramento.*

10 *Propinqui defuncti præſumũtur inimici capitales inculpati, quorum teſtimonium fidem non facit.*

11 *Inquiſitio de delicto regulariter fieri non poteſt.*

12 *Iudex particulariter inquirit contra accuſatum.*

13 *Informatio propinquorum à iudice ſumpta, facit qualemque*

lem præſumptionem contra accuſatum.

14 Propinquorum informatio facit indicium ad capturam rei.

15 Iudex ex arbitrio, quali præſumptione præcedente, quem capere facit.

16 Iudex carcerans indebite captum, pœnâ carcerationis tenetur.

17 Capi quis poſsit, & per quos captura fieri debeat.

18 Capi poteſt etiam à priuato in flagranti crimine repertus.

19 Detentus à priuato infra xx. horas iudici eſt præſentandus.

20 Priuatus iudicis authoritate, poteſt delinquẽtem de domo extrahere.

21 Mulier pro crimine carcerari non debet. ſed contrarium de conſuetudine ſeruatur. nu. 27

22 Clericus in flagranti crimine repertus, poteſt à laico detineri, ſed ſuo iudici eſt præſentandus.

23 Iniuriatus vlciſcit iniuriam ſuam cõtra iniuriatum fugientẽ.

24 Capi quis non poteſt in eccleſia, domo epiſcopi, uel hoſpitali, & ſimilibus.

25 Latrones & aſſaſsinos non tutatur eccleſia.

26 Occidens deliberatè aliquem, an poſsit capi in eccleſia.

27 Mulier luxurioſè uiuens pro crimine carceratur.

28 Inquiritur ſuper diffamatione, quando propinqui occiſi quem particulariter accuſant.

29 Inquiſitione generali probabita, proceditur ad teſtium examinationem.

30 Indicia habita ſuper inquiſitione generali, non præiudicant reo in inquiſitione ſpeciali.

31 Iudicij ſubſtantialia quæ ſint.

32 Interrogationes etiam in criminalibus dari debent.

33 Iudex ex teſtibus ſuper generali inquiſitione, ad ſententiam in particulari inquiſitione procedit.

34 Teſtes examinantur ſine citatione partis inculpatæ, de conſuetudine.

35 Teſtes quare examinantur ſine citatione partis inculpatæ.

36 Teſti ſecundo examinato requirenti prima ſui atteſtatio legi debet.

37 Rei conſtitutum eſt loco litis conteſtationis.

38 Teſtes

38 *Teſtes ex officio examinati,non præſumuntur ſubornati.*
39 *Contra teſtes quos pars examinari inſtigauit,poteſt opponi.*
40 *Reo abſoluto tenetur pars ad expenſas.*
41 *Accuſatio facit ceſſare inquiſitionem.*
42 *Cautela ad impediendum inquiſitionem in criminalibus.*

MORTVO homine iudex acce-
1 pit ad locum occiſi, † nam iudici
debet conſtare de delicto & mor-
tuo,antequã procedat,ita tex.in l.
i.§.item illud.ff.ad Sylla.Hinc vi-
demns,put dicit Iaſ.in l.iuſiuran-
dum.§.procurator.nu.23. ff.de iu
reiur.† ꝙ ſi aliquis cõfitetur homi
2 cidiũ,ſtatur confeſsioni cõtra ipſum,qñ apparet de ho
mine,quẽ confitetur occidiſſe. ſed ſi aliquis ẽt ſponte
cõfitetur in iudicio ſe occidiſſe vnũ hominẽ,qui nõ ap
pareat nec repitur occiſus,talis cõfeſsio nõ valet nec
ligat confitentẽ,ita ẽt Ang.in l.certũ.in prin.de cõfeſ.
Quod limitatur ex mente Ang.niſi fuerint aſſaſsini, ꝙ
tunc veriſimiliter potuiſſent hoc facere ob qualitatẽ
loci.quod ita fuit iudicatũ ꝑ Nic.de Iantel.de Prato.
& ceſſante tali veriſimilitudine, & exiſtẽte bona fama,
non poſſent puniri niſi corpora apparerent. refert Bal.
in addi.ad Spe.in tit.de ſen.§.pen.in addi.magna,uerſi.
3 Titius fuit cõfeſſus, † Quòd ſi qs cõfeſſus fuerit homi
nẽ occidiſſe & proieciſſe in mari, nõ ſtatur eius dicto,
niſi ſubſit fama de hoĩe mortuo, nec refert,an certo no
mine ſit noĩatus mortuus,vel ſine nõie,vt ꝑ gl.in c.li-
bellorũ.ii.q.8.& ꝑ Bal.in l.quoties.§.ſi qs.de hær.inſti.
Ang.in d.l.certum.aliter ſentit quã Iaſ. in dicto loco
referat,cum velit cõfeſsionem incertam de corpore nõ
valere.per tex.ibi.ſed ſi eſſet cõfeſsio de certo homine,
de quo põt liquere eũ eſſe mortuũ,tũc ualeret. quãuis
dicat Nico.ſeruaſſe contrarium, non tñ eius opinionẽ
apprehendit. in hac materia difficultatem faciebat

tex. in d.l.i.§.item illud.ff.ad Syll.per quem probatur debere eſſe certum iudicem de homine mortuo, & ſic de delicto, ibi dum dicit, niſi conſtet. & ibi, liquere igitur debet. ex quo uera probatio, non autem fama requiritur. facit etiam text.in d. l.certum.in prin.ibi, ſi quis īcertū veluti corpus cōfiteatur.& text.in l.i.in fi. ff.de quęſt. Facit etiam difficultatem gl. in l. inde Ne-
4 ratius.ff. ad l. Aquil. ubi † confeſſio nocet, ſi non probet confitens eum uiuere, quem dixit interfeciſſe.unde ex mente An. in d. l. certum. & Bald.in additio.ad Spe.in tit.de ſenten. in hoc articulo ſic diſtinquerem.
5 † Quòd aut delictum, de quo quæritur, ſubiici poteſt oculis vt corpus mortuum, vel quid ſimile & tunc iudex non procedat etiam ex inquiſitione generali, niſi uiderit cadauer: & ita intelligatur id quod dicitur in d. l. fi. ff.de quęſtio. & in d.l.i.§. item illud.ff.ad Sylla. ibi dum dicit, liquere autem debet. Aut ſecundò caſu res non poteſt ſubiici oculis. ꝑut eſt de homine proiecto in mari, vel igne conſumpto, vel de re furto ſubtracta ſi fama eſt de certa perſona & in indiuiduo iudex procedat. & ita ſentit Barto. & Ang. in d. l. certum per tex. ibi dum dicit, certum eſt, vt puta Titius. & ita etiam ꝓcedat quod dicit Bal.in addi.ad Spec. Aut incerta eſt perſona, & incerta res: & tunc quia confeſſio non pręiudicat, exiſtente tali magna incertitudine, neque iudex poterit procedere ad inquiſitionem, vt ſenſit Ang. in d. l. certum: cum tex. ibi dicat incertum, veluti ſi corpus. nam eo caſu ex tali incertitudine fundamentum aliquod haberi non poteſt, prout
6 dicit tex. ibi. & in l. i. in fi. ff. de quęſtionibus † Multis modis & uariè quidem ad hanc cognitionem & informationem proceditur. Nam dicit Bart. in d. l. i. §. item illud. ff. ad Sylla. quòd ex illo tex. practica ſumitur, quòd curia mittat notarium, & uideat mortuū, & deſcribat uulnera. Idem Barto. in l. fin. nu. 2. ff. de quæſtio. & Ang.in d. §. item illud. dicunt quòd rectores

mittant

mittant milites, vel alium officialem ad uidendum hominem mortuum, & videndum vulnera, & hoc ſcribi faciat Ang. in l. fin. C. de ſicar. dicit quòd miles videat vulnera, & mortalia & non mortalia, ſi fuerint plures qui vulnerauerint. Moderni vltramontani in ſua practica dicunt, quòd iudex debet mittere chirurgos & medicos pro contemplatione vulnerum, & illos conſulere: qui conſiderata quantitate, loco & qualitate vulnerum ſecũdum artem ſuam exponant, ſi vulnera ſunt mortalia, vel occaſione eorum vulnerũ mortis cauſa data ſit. Dicas tu, quòd communis practica eſt, ut ipſe iudex accedere debeat ad uidendum mortuum, vt dicit Bartol. in l.ii. §. ſi publico.num. 24. ff. de adulter.& facit pro hoc tex. in l. fin. C. de cuſto. & exhibitione reorum. & in l. iudices. C. de epiſcopa. audien.& ipſe iudex accipit (vt dicitur) viſum & repertum, ſcribendo qualitatem cadaueris, ætatem, indumenta, qualitatem & quantitatem vulnerum, & quo nomine nuncupabatur, dum eſſet in humanis. Bonum quoque eſt pro amico, quòd inſimul cum iudice adhibeantur experti ad uidendum vulnera, & cognoſcendum illa propter duo. Primo ſi facta eſt rixa per plures, quilibet tenetur de eo quod geſſit. l. fin. C. de ſicar. & ex genere armorum poteſt cognoſci an vulnerauerit mortiferè, vt in habente ſpontonum & ſagittas, & in habente enſem. Secundò ſi per plures dies ægrotauit, ad videndum an vulnus eſſet in loco mortifero, vel non, vt cognoſcatur an ſit mortuus ex vulnere. de quo dicam infra ſuo loco, ac etiam materiam

7 medicorum tractabo. † Poſtquam iudex habuit cognitionem delicti & accepit viſum & repertum, non recedendo à loco ubi mortuus eſt, examinat teſtes ſuper recognitione cadaueris, qui deponere debent quo nomine & cognomine uocabatur cadauer illud, dum erat in humanis, cum ex iſtis cadauera recognoſcantur, argumen. l. ad recognoſcendos. C. de inge. & manu. &

8 l.i.C.de mutat.nomin. † quod nomen & cognomen ex capite ipſius cadaueris cognoſcitur, prout dicit text. in l. cum diuerſis. ff. de religio. & ſumpt. funer. quòd autem teſtes ſuper recognitione cadaueris examinandi ſint, facit tex. in argumen.in l. iii.§. ſi quis. ff.ad exhib. qua examinatione facta iudex ſcribi faciat ſequendo viſum & repertum, ut dixi ſuprà,quòd vocabatur dum erat in humanis talis, filius T. prout
9 fidem fecerunt P. & A. teſtes &c. † Accepto viſum & repertum, & facta recognitione cadaueris, iudex nõ recedendo à loco delicti, vocare debet ad ſe propinquos defuncti, & examinare ſine iuramento, & accipiat (vt dicitur) eorum conſtitutum, & interroget eos ex qua cauſa putent eius agnatum fuiſſe interfectum, & generaliter inquirat quem inculpent. non debent autem uenire ad particularem inquiſitionem, ſcilicet interrogare vtrum inculpetur Titius vel Sempronius, &c. quia iſta practica non eſt iuridica. ut not. in d. l. ſecunda. §. ſi publico. ff. de adul-
10 ter. † & ratio quia iudex debet eos examinare ſine iuramento eſt, quam tradit Barto. in l.iii. §. fina. ff. de adimen. legat. quia præſumuntur inimici capitales inculpati, & ideo eorum teſtimonium non facit plenam probationem. & facit etiam ad hoc text. in l.lex Cornelia.ff.de iniur. & hoc parit duos effectus.
11 † Primus eſt quòd licet regulariter non poſsit inquiri de delicto, ut not. Barto. in d.l.ſecunda.§. ſi pu-
12 blico. ff. de adulter. † tamen ex iſta inquiſitione generali quando quis fuit accuſatus, poteſt iudex deuenire ad particularem inquiſitionem, contra accuſatum. & ita not. Barto. in d. §. ſi publico. in tertia
13 colum.& ratio eſt, † quia tale conſtitutum propinqui facit qualemqualem præſumptionem contra accuſatum, vt ex tali præſumptione iudex poſsit deuenire ad particularem inquiſitionem contra eum, & ita not. Roma. in l. ſi quis in graui. §. ſi quis graui.

& §.

& §.ſi quis moriens. ff. ad Sylla.& ita intelligitur dictum Ange. ibi. & pro hoc facit glo. in c.i.§. ſi duo. de pace tenen. & hoc idem quòd faciant qualemqualem præſumptionem, tenet Inno. in c.cum in ſua. de ſponſali.& Abb. in c. cum olim. de dolo & contuma. & de hoc late diſputat Hippoly. in ſua practi.in §.diligenter.circa medium.& quia hic non eſt eius materia,ideo non tangam aliter nunc, ſed ſufficit tantum ſcire, ꝙ talem faciunt præſumptionem, propter quam iudex poteſt deuenire ad particularem inquiſitionem, & hic eſt primus effectus, qui reſultat ex iſto conſtitu-
14 to propinquorum. Secundus effectus eſt, † quòd iudex habita iſta generali informatione poteſt deuenire ad capturam, vt ſi citaretur reus aufugeret, ut not. Salyce. in l. abſentem. C.de accuſatio.& in l.ſecunda. C. de cuſtod. reo. & ſequitur Ange. in tracta. ſuo malefi. in uerſi.fa m a publica præcedente. Aduerte tamen ad unum, quod nota Hippoly. in l. fina. ff. de
15 quæſtio. quòd † iudex ex arbitrio ſuo poteſt facere capi aliquem, quia iſtud procedit præcedente quali-
16 quali iudicio & præſumptione. † quia iudex indebite carcerans aliquem,qui indebite fuit captus, tenentur ipſe pœna carcerationis,vt no. Ang.in l.nemo car-
17 cerem.C de exact. tribut. †Quis autem poſſit capi,et per quos fieri debet captura, tangit Bar. in l.fin.ff.ad l.Iul.pecula.& inquantū tangit ꝙ pro debito ciuili qs non poteſt capi niſi pro fiſcali,illud prætermittā, quia nil ad materiam noſtram, pro crimine uerò decidit
18 Bart. in d.l.cum eo. ff. ad l. Iul. pecula. † quòd quis repertus in flagranti crimine, ſi crimen eſt capitale, vel pœna corporalis ingeritur, poteſt capi etiam à priuato.l.i.C de rapt.virg.& l. quis in ſeruitute. §.fin. ff. de furt.& l.ſi. C.de malefi.& mat. l. ii. C. de fal.mone.
19 melius facit.l.i.C. eo.de fal.mone.† dum tamen ducatur ad iudicem infra tempus ſtatutum, ſcilicet poſt vi
20 ginti horas.l.capite quinto.de adulter.† ſi vero nō re-

periτur in flagranti crimine, non poteſt à priuato capi, ſed debet authoritate iudicis capi, & poteſt etiam de domo extrahi, vt not. in l. nemo de domo. de re-
21 gu. iur. † hoc tamen fallit in muliere, quia non poteſt extrahi de domo. d. l. i. C. de offi. diuer. iudi. & in authent. ibi poſita, & in. §. quoniam. in authen. vt nulli iudi. etiã aduerte in primo capite huius theoricæ Bartol. in tantum eſt uerum quod dicit Bart. vt procedat,
22 quòd etiam † ſecularis poteſt capere clericum in flagranti crimine, vt not. Bald. in c. i. §. ſi quis. de pace iura. firmand. & per ſcriben. in l. ii. ff. de iuriſdi. omni.
23 iudi. ita tamen vt repræſentet ſuo iudici. † Ampliatur etiam ut quis iniuriatus poſſit ulciſci iniuriam ſuam contra iniuriantem fugientẽ. & ad hoc facit gloſſa in l. nullus. C. de iudi. & ita not. Abb. in c. i. de iud. & Fely.
24 in c. i. de homici. † In ſecundò capite aduerte, quòd illud non procedit vt quis poſſit capi in eccleſia, domo epiſcopi, hoſpitali, & ſimilibus. c. inter alia. de immuni
25 ta. eccleſia. & c. pœnale. & ibi Abb. † Limitatur tamen hoc dictum de eccleſia, in famoſo latrone & aſſaſſino, vt ibi no. Abb. limitat etiam Gui. Papæ in quæſtioni.
26 ſuis Tholoſanis. q. 121. vel 101. † quando quis delibe ratè & appẽſatè aliquem occiderit: quia ſecundum eũ poſſet capi in eccleſia. Contrarium tamen tenuit Abb.
27 in d. c. pe. & ita ſeruatur. † Aduerte etiam ad aliud in dicto ſecundo capite theoricæ Bar. in quantum dicit quòd mulier non poteſt pro crimine carcerari, quia cõtrarium not. in auth. hodie nouo iure. §. ſed ſi crimen. C. de cuſt. reo. contra Bar. ſenſit etiam Imol. in c. ii. de pigno. Limitatur tamẽ quatenus procedit dictum Bar. vt non habeat locum in muliere luxurioſe uiuente, ſed hodie de conſuetudine contrarium ſeruatur, quia mulieres carcerantur. & ratio eſt, quia carceres mulierum ſunt ſeparati à carceribus hominum, & ita hodie ſer-
28 uatur. † Diximus ſuprà, quòd vbi conſtiterit de delicto & de corpore interfecto, quòd iudex debet vocare

ad ſe

ad ſe propinquos defuncti, & habere informationem ab eis quis inculpetur de delicto, inquirendo ſemper generaliter vt diximus, non nominando quempiam. Modò aduerte, aut iſti propinqui accuſant aliquem particulariter, & tunc iudex non debet uenire ad particularem inquiſitionem contra accuſantem ſuper delicto, ſed debet inquirere contra eum ſuper diffamatione. & hoc eſt quod dixit tex. in c. cum iuuentute. de præſumptio. & ibi not. Io. An. & Abb. quē ſequitur Ro. in ſuis ſingularibus, ſingul a. 482. vbi dicunt, quòd iudex habita iſta informatione à ꝓpinquis debet inquirere contra accuſatum ſuper diffamatione, non autem ſuper delicto ſuper quo accuſatur. aut, & ſecundò, iſti propinqui non accuſant aliquem particulariter, & tunc iudex habita iſta informatione & conſtituto debet peruenire ad generalem inquiſitionem, de qua loquitur Bart. in d. l. ii. §. ſi publico. ff. de adulter. vbi dat quinque regulas, in quibus eſt permiſſa inquiſitio, licet regulariter contra l. reſcripto. §. ſi quis accuſatus. ff. de mune. & ho

29 no. uide ibi per eum, aliter non refero. † Habita iſta generali inquiſitione, iudex procedit ad examinationem teſtium, eos interrogando, an uiderint vel ſciuerint, quòd aliquis interfecit Titium, & ſimilia, & tunc ſi quis fuerit nominatus vel accuſatus, poteſt deuenire ad particularem inquiſitionem contra eum. & ita not. Inno. in c. bonæ memoriæ. de electio. & Abb. in c. graue. de præben. & Bal. in l. congruit. ff. de offi. præſi.

30 & ibi Bar. † Sed quæritur per Bar. in d. l. fi. ff. de quæſtioni. in fi. an indicia habita ſuper generali inquiſitione præiudicent reo, ut poſsit torqueri, quando fit inquiſitio ſpecialis, vel accuſatio. & dicit Bar. ibi quòd non præiudicant. & ratio eſt, dicit ipſe, qua fuerunt examinati illi teſtes eo non citato & non contradicente, contra l. ſi quando. C. de teſti. & eſt etiam alia ratio, quam tangit ibi Barto. in vno verbulo, quia fuerunt examinati ante litis conteſtationem, & ſic contra

ſubſtantialia

ſubſtantialia iudicii, quia ante litem conteſtatam non examinantur teſtes nec in ciuilibus nec in criminalibus. & ideo cùm dicti teſtes fuerint examinati contra
31 ſubſtantialia, non præiudicant. † Quinque autem ſunt ſubſtantialia, & primò citatio ad defenſam, quæ eſt de iure naturæ. clemen. paſtoralis, de re iudica. non autem aliæ citationes, putà ad videndum publicari teſtes, & eos examinari, & ſimilia. ſecundò requiritur libelli vel inquiſitionis oblatio. tertiò litis conteſtatio. quartò iuramentum calumniæ. quintò ſententia. & ita not. Spec. in princip. ſecundæ partis. & Abb. in c. cum me & te, de re iudi. ſed cùm iſti teſtes ſint examinati ipſo non citato, & ante litem conteſtatam, & ſic contra ea quę no. toto titu. ut lit. non conteſtat. extra. merito ſecundum Bar. in d. l. fi. non præiudicant reo, & hanc opin. Bar. ſe-
32 quitur Sali. in l. fi. C. de quæſti. † Imò plus dicit ipſe, quòd etiam in criminalibus debent dari interrogationes, per l. ſi ſtipulauerit. §. quæſtioni. ibi, interrogandique. ff. de adult. ſequitur etiam Ang in tract. ſuo malefic. in ver. fama publica, verſicu. quæro qualiter. & ēt Hippoly. in l. i. ff. de quæſtioni. dicit, quòd aliqui iudicantes errant. qui examinant teſtes non citato reo, nec ipſo præſente. & adducit multas authoritates, & ita de
33 iure communiter tenetur. † Quæritur etiam nunquid ex atteſtationibus habitis ſuper generali inquiſitione, iudex poſsit procedere ad ſentētiam in particulari inquiſitione. Bal. in l congruit. ff. de off. præſi. tenet quòd non. & ratio eſt ſecundum eum, quia generalis inquiſitio eſt quædam præparatio deueniendi ad particularem. & eam ſequitur in l. ſi vacantia. C. de bonis vacan. lib. x. & Feli. in c. ii. extra de teſtib. & de iure communi ita tenetur. Contrarium tamen tenuit idem Bald in l. edita, in lectu. Paduana. C. de eden. & dicit quòd ita tenuit Innocen. in d. c. bonæ memoriæ, de electio. Aduerte quia licet iſtæ opiniones de iure ſint veriores, & cōmuniter teneantur, quòd teſtes examinati ſuper generali

rali inquiſitione non faciant fidem , nec ex illis indiciis poſsit torqueri , nec poſsit iudex ex eorum dictis formare ſententiam , in particulari inquiſitione,tamen hodie ſeruatur contrarium,& ideo pro defendendo reo non labores ſuper iſta communi ſententia.

34 † Aduerte quòd ſtylus & conſuetudo eſt in ciuitatibus Lombardiæ, quòd teſtes ſiue ſuper generali, ſiue ſuper ſpeciali inquiſitione,& etiam ſuper accuſatione, examinantur ſine citatione partis,& iſta talis practica & conſuetudo ſeruanda eſt.vt dicit Alex. in conſi.xli. incip.habita ſuper contentis,col.fi.uerſ.& data,vol.ii. quod duplicatum eſt in conſ.lxv.vol.i.adducens quòd ſtylus debeat obſeruari.tex.in l.fi.C.de iniur.& in l.iii. §.fi.ff.de teſti.& quæ not.Cin.in l.ii.C.quæ ſit lon. cõ-
35 ſuet.& in c.fi.de conſtitutio. † Ratio autem dictæ cõſuetudinis potuit eſſe ex duplici capite, quia ſi teſtis primò examinatus depoſuerit vnum cum iuramento,ſi poſtea iterum examinetur,& contrarium vel quid diuerſum deponat, neutrum ualet, & teſtis punitur de falſo,ut not.Bar.per illum tex.in l.eos.C.de fal.& But. in c.cum in tua,de teſti.& Anch.in c.ii.de teſtib.in cle. & ſecundum alios valet primum,vt not.Abb. Cardi.& Feli.in d.c.cum in tua,& eſt periculoſum quòd ſecundò examinetur.Item nulla põt oriri vtilitas ex ſecũda
36 depoſitione,quia † teſtis primo examinatus põt referre ſe ad primum eius dictum,& petere ꝙ ſibi legatur prima atteſtatio.not.Bar.in d.l.eos.ff.de fal. Item alia potuiſſet eſſe rõ: quia quando in criminalibus proceditur ex argumentis,& indiciis, eo caſu teſtes examinantur ſine citatione partis. tex.eſt in c.i. de homici.lib.ſexto. & ibi Gemin.& Philipp.Franc.in uer.argumentum.Sed quando agitur de homicidio,proceditur ex argumentis & indiciis.l.milites.§.oportet.ff.de quæſti.l. fin.C. de probation. ideo inoleuit practica, quòd citatio non fiat,cùm frequentius procedatur ex indiciis,& ita quotidie ſeruatur, & ex conſuetudine lis non conteſtatur.

tur.

37 tur. † Sed primo examinātur teſtes, poſtea procedi-
tur ſuper accuſatione uel inquiſitione, & accepto con
ſtituto rei, quod eſt loco litis cōteſtatiōis, ex dictis te
ſtium prius examinatorum, proceditur ad torturā ſi-
38 ne publicatione proceſſus. † Attende etiam ad unum,
ꝙ quando teſtes examinantur ex officio iudicis ſup in-
quiſitione, non pōt opponi contra eos ꝙ fuerint ſub-
ornati & ſuppoſiti, quia præſumitur pro iudice, ſecus
aūt ſi ad inſtigationē partis, puta ꝙ pars aduerſa du-
xerit aliquos teſtes & inſtigauerit eos examinari ſup
39 inquiſitione. † & ideo in hoc ſis multum cautus, vt
inquiras an pars fecerit & inſtigauerit teſtes exami-
nari, vt cōtra eos poſſes opponere, cum aliàs nō poſſes,
40 vt no. Abb. in c qualiter & qñ. de accuſat. † Imo dicit
Car. in cle. ſæpæ. in vlti. col. de uerbo. ſignific. ꝙ dicta
pars tenetur ad refectionem expenſarum reo, ſi fuerit
41 abſolutus. † Animaduerte etiam ad aliud. quòd ſem-
per iudex, antequam deueniat ad inquiſitionem, debet
pręmouere offenſum, an velit accuſare, vel non, quia
quandiu quis pōt accuſari, ceſſat inquiſitio, vt no. Ale
xan. in apoſtil. ad Barto. in l. ii. §. ſi publico. de adulte.
42 & Doct. communiter ſequuntur. † & ex hac doctrina
datur cautela per Cępol. quæ eſt xxv. ꝙ ſi quis vult tē
pus differri, puta vt poteſtas exeat de ſuo magiſtratu
& regimine (vt dicitur) debet petere ab eo vt aſsigne-
tur tempus infra quod poſsit accuſare, & tunc iudex
tenetur aſsignare terminum habilem, quod eſt valde
notabile, & eum communiter Doc. ſequuntur.

SVMMARIVM.

1 ☞ L. *inter accuſatorem. ff. de publicis iudic. difficilis reputa-
tur, & uariè legitur.*
2 *Abſens quando crimen eſt à relegatione infra, damnari pōt.*
3 L. *inter accuſatorem. prædicta qualiter intelligatur.*
4 *Lis in criminalibus conteſtatur.*

5 *Iudicis*

5 Iudicis interrogatione, & rei reſponſione, lis conteſtatur.
6 Iudex expedit proceſſum ſine licentia accuſatoris, & rei, & nume. 25
7 Accuſatis pluribus, diuerſo tempore reſpondentibus, per reſponſionem ultimi lis conteſtatur eorumq́; reſponſiones ad ultimum retrotrahuntur, & uno tempore facta cenſentur.
8 Condemnatio contra abſentem fit lite non conteſtata, quando pœna eſt à relegatione infra.
9 Abſentiæ iuſtas cauſas, quilibet ad allegandum ſine mandato admittitur.
10 Abſentiæ quæ cauſa ſint iuſtæ.
11 Amicus inimici mei, inimicus meus cenſetur.
12 Accuſatus uel inquiſitus criminaliter, ab alio iudice aliqua cã carceratus, an poſsit in cauſa accuſationis uel inquiſitionis contra eum formatæ, per procuratorem reſpondere.
Cautela ut procurator pro abſente admittatur in criminalibus.
13 Abſentiam probabilem quis ſine mandato allegare nõ poteſt.
14 Cautela contra abſentem abſentia probabili.
15 Reus inquiſitus uel accuſatus, qualiter faciat ſibi ſaluum conductum facere.
16 Proceſſus eſt nullus cum iudex non admittit cauſam abſentiæ, & contra abſentem procedit.
17 Citatio trina de qua in d.l. inter accuſatorem. qualiter fiat.
18 Citatio in criminalibus, quomodo fiat.
19 Citatio unica peremptoria ſufficit in criminalibus.
20 Dilatio nouem dierum in criminalibus, quòd ſit ampliata, & dentur xxx. dies, ut in ciuilibus, ſed contrarium de conſuetudine ſeruatur.
21 Correctio legum non inducitur ex identitate racionis.
22 Tenor inquiſitionis ut libelli in citationibus inſeri non debet.
23 Inquiſitio cõſuetudine Peruſina inſeritur in citatione.
24 Citatio ad domum rei ſufficit in criminalibus.
26 Accuſato non comparente, quid iudex faciet, remiſsiuè.
27 Iudex quid ſit facturus, accuſatore abſente.

SVPRA dictum fuit, quemadmodum iudex ubi conſtiterit de delicto, debeat formare inquiſitionem contra accuſatum: & quia poſt formatum proceſſum, debet deuenire ad citationem, ideo de eius materia uideamus.
1 † Quapropter declaranda eſt l. inter accuſatorem.ff.de public.iudic. quæ quidem reputatur diffi-cilis,& uarie legitur. ibi, nec per triduum. & ideo ſecundum quamlibet iſtarum lecturarũ figurabimus caſum. & primò ex mente Bartoli præmitte,
2 † ꝙ quoddam eſt crimen cuius pœna eſt corporalis, vel alia à relegatione ſupra: quoddam eſt crimen cuius pœna eſt à relegatione infra, in qua abſens poteſt damnari, ut nota per Bartolum hic,& in l.abſentem.ff.de pœn. & in l.penul.§.ad crimen.ff.de public.iudi.& his præmiſſis figura caſum ex mente Barto. in l.noſtra, ſecundum quod litera dicit,nec per triduum,hoc modo.& diuide primam partem legis noſtræ in duas particulas.ſecunda ibi,nec per triduum.& ſi intelligamus legem noſtrã in crimine cuius pœna eſt à relegatione ſupra, in qua abſens non poteſt dãnari, dic quòd in prima parte tex. noſtri fuit dubitatum, nunquid ſi Titius, qui fuit accuſatus de crimine adulterii vel homicidii, abeſt à ciuitate ex iuſta cauſa, quidam alius, putà propinquus, poſsit coram iudice qui dictum Titium citauerat, allegare cauſam abſentiæ, & ſic admittatur ad excuſandum dictum Titium,& reſpondet Iuriſconſultus quòd ſic. Sum modò in verſicu. nec per triduum, & retento eodem themate fuit dubitatum,nunquid dictus Titius poſsit damnari poſt trinam citationem. & text. noſter dicit quòd non. & ſic planè procedit litera,nec poſt triduum etc. & ſic habes notare ex iſta lectura, quòd reus accuſatus de crimine,cuius pœna eſt à relegatione ſupra,non poteſt damnari per trinam citationem. Si verò quidam, puta Titius fuit accuſatus de crimine,cuius pœna eſt à relegatione infra, dic tenendo eandem literam,quòd lex noſtra in prima ſui parte ponit vnum

dictum,

dictum, in ſecunda aliud, ut ſupra. & in prima dic vt ſupra. in ſecunda verò dubitatum fuit, nunquid Titius poſt trinam citationem poſsit damnari, ex hoc tantùm, quia non comparet. & dicit text. quòd non. & hoc modo procedit prima lectura, quando in litera eſt dictio nec, ſi uerò ſit dictio vt, & ſecundò non legitur, tunc lex noſtra in hac prima parte ponit primò vnum dictum, ſecundò ponit effectum dicti. ibi, vt per triduum etc. & dic quòd dubitatum fuit, nunquid Titius, qui fuit accuſatus de crimine, cuius pœna eſt à relegatione infra, poſsit condemnari abſens, & nunquid alius poſsit allegare cauſas abſentiæ. & text. noſter ſecundum Bart. hic dicit, quòd ſi iudex habet plenas probationes de delicto, poteſt eum condemnare poſt trinam citationem, niſi aliquis allegaret cauſas iuſtas abſentiæ, quia tunc expectaretur. & hic eſt effectus primi dicti, & hoc modo bene procedit litera, vt per triduum, & ſic uides, quòd hæc lectura dicit totum contrarium primæ. & hæc eſt theorica Bar. in hac lege noſtra, in prin. & ſic vides quòd ſummariè legitur
3 hæc lex. Breuiter dico, quòd lex noſtra eſt plana. † Et primò præmittendum eſt, quòd lex noſtra neceſſariò debet intelligi, quòd iſte reus fuit accuſatus de crimine, cuius pœna eſt a relegatione infra: & hoc patet, quia ſciendum eſt, quòd quando quis accuſat aliquem de crimine, cuius pœna eſt à relegatione ſupra, debet cuſtodiri vnà cum accuſato. & hoc eſt quod dicit l. fina. C. de accuſatio. & l. ii. C. de exhib. & introdu. re. Sed text. præſupponit, quòd & accuſator & accuſatus erant abſentes. ergo neceſſariò infertur, quòd reus fuit accuſatus de crimine, cuius pœna eſt à relegatione infra, quo caſu non requiritur illa præſentatio ad carceres, ne ſit contra dict. leg. fina. & leg. ii. Secundò præmittendum eſt, quòd in caſu huius legis lis fuerat conteſtata, & hoc dicit text. ibi, cognitione accepta. & quòd præceſſerat citatio ex commiſsione iudicis,

dieis, quia alias non poſſet, vt not. Alexan. in additio. ad Bartol. in l. neminem. C. de exhiben. reo. & iſta citatio fuerat facta ad videndum fieri ſententiam. & hoc patet quia iam erant factæ probationes, & hoc probatur in tex. noſtro ibi, calumnia pronuntiatur, quia accuſator non diceretur calumniatus, niſi permanſiſſet vſque ad ſententiam, ſed diceretur tergiuerſatus, & hoc dicitur in l. i. ff. ad Turpil. Sciendum eſt etiam quòd hic agitur tam de abſentia rei, quàm accuſatoris, ut in ſecunda parte principali. His præmiſsis dico, quòd tex. noſter eſt planus, & intelligitur in crimine cuius pœna eſt â relegatione infra. & in prima parte quæſitum fuit nunquid admittatur tertius ad allegandum cauſas abſentiæ rei. & tex. dicit quòd ſic, ne poſt trinam cautionem damnetur. & hoc idem dicit in ſecunda parte de accuſatore qui erat abſens, & erat calumniatus, & ſic tex. noſter dicit quòd expectabitur, ſi iuſta cauſa fuerit allegata abſentiæ, alias condemnabitur. & hic erit effectus primi dicti. & in text. legitur in litera, ne per triduum &c. ut cõmuniter ha-
4 berur. † No. ex hac l. inter accuſatorem, ibi cognitione ſuſcepta, ꝙ in criminalibus lis cõteſtatur. ſed cõtra hoc facit. l. i. C. de lit. conteſta. ubi dicitur, ꝙ litis conteſtatio debet fieri per interrogationem & reſponſionem vtriuſque partis. ſed plerunque in criminalibus fit, quòd accuſatus comparet & reſpondet accuſationi, negando vel fatendo abſente, & tamen per il-
5 lam reſponſionem fit litis conteſtatio. † Barto. in l. is qui reus. ff. de publi. iudi. dicit quòd iudex aſſumit vices accuſatoris, unde ex interrogatione iudicis & rei fit litis conteſtatio, & ad hoc allegat gloſſ. in c.
6 prout. extra, de do. & contuma. † & dicit ibi Barto. ꝙ iudex facit ſibi dari licentiam à reo vel accuſatore, expediendi proceſſum eo abſente. Bal. tamen. in l. i. in vi. col. C. qui accuſa. non poſſ. dicit quòd iudex abſq; eo ꝙ petat talem licentiam, poteſt expedire proceſſum ex officio.

7 officio.† Et dicit Bal.ibi, quòd ſi plures accuſati fuerint, & diuerſo tempore reſponderint. quòd per reſponſionem ultimi.cenſetur facta litis conteſtatio, & aliorum reſponſiones retrotrahuntur ad ultimam. & omnes cenſentur facta in uno tempore. l. receptum.
8 quæ eſt l.fi.ff.commu.prædio. †Vtrum autem ſi lis non fuerit conteſtata cum abſente, poſsit condemnari.Gl. in l.quoties.C.de digni.lib.xii.tenuit quòd non poſsit damnari ſi fuerit accuſatus de crimine, cuius pœna eſt a relegatione infrà, ſi verò de crimine cuius pœna eſt à religione ſuprâ, tunc idem, quia non poteſt damnari,ſed fit annotatio bonorum,ut not.in l.i.C.de requi. reis.& per Doct.in l.abſentem.ff. de pœn. Contrarium tamen tenuit Glo.in d.l.abſentem. & ibi Bart. & Saly. in l.reos.C.de accuſat.vt poſsit condemnari, quando eſt accuſatus de crimine. cuius pœna eſt à relegatione infrà,& ratione iudicium reddatur eluſorium,quia in hoc caſu non fit annotatio bonorum. & ita not. Bart. in d.l.abſentem.& Saly.in d.l.reos.in delictis grauibus fierent annotationes bonorum,ut ſuprà dictum eſt, & ita hodie ſeruatur, præterquàm non ſeruatur ꝙ fiant iſtæ præſcripriones bonorũ,ſed proceditur ad bãnum.
9 ¶† Not. etiam ex hac lege quòd tertius comparens admittitur in criminalibus, ad allegandum cauſas iuſtas abſentiæ,ſecus ad allegandum cauſas defenſionis, quæ reſpiciant crimen principale, vt dicam infrà,
10 †Bar.in l.pen.§.ad crimen.in pen.col.in prin. de publi.iudi.conſiderat tres cauſas abſentiæ. Primò neceſſariam,quia eſt infirmus,vel catceratus,uel nõ poteſt ire per iter.l.ii.§.ſi quis. ff.ſi quis cautio. non ob tem. Secundò probabilem, puta quia habet inimicos, vel eſt exbannitus de tali loco. & timet capi l. de ætate.ff. ad Trebel.l.ſciendum.ff.de legat.i.vbi pulcher text.&
11 dicit ibi Bar.per illum text. † quòd omnes amici mei inimici.cẽſentur etiam mei inimici. & ſunt mihi ſuſpecti.quod nota propter multa. Tertiò voluntariam, vt

B quando

quando dicit iudicem non competentem.l.i.&.ii. ff. de iudici.c.ueniens de accuſa.c. dilecti de do. & contu. & hoc idem dicit & not. Saly. in l. reos. C. de accuſatio. In prima cauſa licèt neceſſaria dicit Bart. in d. §. ad crimen. quilibet etiàm ſine mandato admittitur ad
12 allegandum cauſas abſentiæ. † Ex hoc primo capite neceſſariæ,ſcilicèt, abſentiæ. Hippoly. dat vnam cautelam in ſua practi.in.§.ſequitur nu.31.vbi dicit quòd cautela eſt, vt quis poſſit defendi per procuratorem, vt faciat ſe carcerari in aliquo alio caſtro. quia tunc admittetur procurator ad eius defenſionem, & ad hoc allegat Ang.in l. eos.§. ſuper iis. C. de appellatio. vbi dicitur quòd appellans pro crimine capitali. detinetur in carcere, & libelli appellatorii & ſentẽtia mittuntur ad iudicem, & tunc tertius admittitur ad defendendum, & ibi dicit quòd quando quis eſt carceratus procurator admittitur. iſta cautela non uidetur probari, nec Ang. dicit id ad quod allegat Hippoly. quia doctrina Bar. in d. §.ad crimen. & Ang. in d.§. ſuper iis, tunc procedit quando eſſet carceratus in cuſtodia illius iudicis qui inquirit.ſuper delicto, vel eſſet executurus ſententiam, & ita loquitur d.§.ſuper iis.& tunc daretur procurator. & ita loquitur Bart.in d.§. ad crimen.in.iiii.col. ſecùs ſi detineretur ab alio iudice, qa tunc admitteretur procurator ſolummodo ad allegandum cauſas abſentiæ,& ad differendum iudicium, & in hoc caſu procederet dicta cautela. Aliam etiam cautelam ad differendum iudicium dat Imo. hic. uidelicèt,vt quis fiat legatus, vel ambaſciator.Soci.in c.veniens. de accuſa. dat aliam cautelam.vt quis defendatur per procuratorem. ſcilicèt quòd ſtatim abſentet ſe,puta in Galliam, ſed certè hoc non videtur verum. quia iſta abſentia fit culpa ſua, & ideò non debet ei prodeſſe. vt not. Bart. in l.ii.§. i. ff. ſi quis cautio.non obtem. vndè infertur ex ſuprà dictis, quòd neceſſaria abſentia nil aliud operatur, niſi iudicii dilationem, &

ad eam allegandum, quilibet etiam ſine mandato admittitur,& ita not.Imo.& Bal.in d.l.eos.§.pen. C. de
13 appella. † In ſecundo capite ſcilicet in abſentia probabili. tunc non admittitur quis ad allegandum eam ſine ſpeciali mandato,& ratio eſt,quia poſſet uenire ſi velet.& ideò qui non habet mandatum neſcit quid ille abſens velit ut not. Bar.in d.§. ad crimen. in penul.
14 col.in prin.& idem eſt in tertio capite.†Salyc. in d. l. reos.C.de accuſatio. dicit quòd contra abſentem ex abſentia probabili datur cautela, puta ſi temebit ne capiantur. tunc iudex faciet ei ſaluum conductum,ut hodie aſſolet. & tunc cogetur ſe præſentare & ita ho-
15 die fit. † Sed aduertas quòd facias facere ſibi ſaluum conductum pro omnibus delictis, excepto eo de quo imputatur, ne cum haberet iudex in carceribus.poſſet eum detinere, etiã pro aliis delictis. & in hoc ſis cautus.& ita not. ibi Saly. & de iis etiam tangit Bar.in l.
16 qui reus ſupra eo.ti.& l.fi.ff.de accuſa. † Adde etiam vnum quod ſi iudex non admiſerit cauſam abſentiæ, ſed proceſſerit contrà abſentem, quòd proceſſus eſt nullus,& hoc not.Bar.in tracta. ad reprimen. in uerb. neglexerit,& Iaſ.in l.ii.in iii.col.ff.de in ius voc.
17 ¶ † Procedo ulterius & capio Glo. ne per triduum,& quæro qualiter fiat iſta citatio,dic ſecundum aliquos. per triduum citetur nouem vicibus, id eſt qualibet die ter,& iſta opi.non tenetur, vel. & ſecundò quòd citetur per nouem dies.ſcilicet, ꝙ qualibet die ſemel. & iſta etiam non tenetur. Tertia expoſitio, eſt communiter apprehenſa,quòd per nouem dies citetur tribus citationibus, & poſt ſingulas, citationes expectetur triduum,& expone tex. ne poſt triduum,ſcilicet expectatus per ſingulos dies &c.& hanc opi.ſecutus eſt Spec.in titu.de actio.§.i.uerſi.ſed qualiter.& hanc approbat.Bart.hic.
18 ¶ † Circa iſtam materiam citationis dic quòd citatio poteſt fieri tripliciter ſcilicet per nuntium,per edictũ,

& per literas,& ita not. Bar. in tracta. ad repri. in verſi. per edictum,& in uerſ. præcedenti. ſcilicet. in verb. per nuntium,& per literas.& ibi vide incitatione quæ fit per nuntium, conſiderantur tria, ſcilicet commiſsio, executio,& relatio, vt per Bar. in præallegatis locis. ad reprimen. & de commiſsione habemus text. clarum in l. neminem. C. de exhib. re. & circa iſtam commiſsionem Doct. ſunt uarii, Inno. & Anto. de Butr. in c. quoniam contrà de probatio. dicunt quòd ſufficit generalis commisſio, Abb. in d. c. quoniam contrà, dicit ꝙ non ſufficit, per tex. in d. l. neminem, & ibidem etiam not. Idem Bar. qui reprobat opi. Inno. Bal. in l. quando. C. de teſti. concordat dictas opi. hoc modo, aut requiritur in commiſsione cauſæ cognitio. quia ex tali citatione infertur reo maximum prẹiudicium, ut ſi citaretur ad uidendum ferri ſententiam. & in hoc caſu requiritur ſpecialis commiſsio, nec ſufficeret generalis. & ita procedit opi. Bart. in d. l. neminé, & Panor. in d. c. quoniam contra, aut non requiritur cauſæ cognitio,& tunc ſufficit generalis;& procedit opi. Innoc. & aliorum. & ita not. Bal. in d. l. ſi quando. & in appoſtil. ad Bart. in d. l. neminem. C. de exhib. re. & hæc diſtinctio communiter eſt recepta. & ita not. Hippoly. in l. de uno quoque. ff. de re iudi. col. xxvi. ubi latè tangit hanc materiam,& refert infinitas cottas, & ſequitur Deci. in d. c. quoniam contrà. col. ix. verſ. ii. Abb.

19 ¶ † Vlteriùs quẹrit Bar. in hac l. noſtra proſequendo dictam Glo. nunquid ſufficiat una citatio peremptoria pro omnibus & tenet quòd ſic. per l. abſentem. infrà de pœnis. ubi dicit tex. quòd in criminalibus fit ſententia ad inſtar priuatorum iudiciorum, ſed in priuatis iudiciis ſufficit peremptorium. in l. peremptorium. cũ ll. ſeq. ff. de iudic. l. conſentaneũ. C. quomodò & quando iudex,& hæc ſententia communiter eſt recepta, ut not. Felyn. in c. conſuluit. col. iiii. uerſic. ad audiendam ſententiam. de offi. delega. & ita de conſuetudine ſeruatur.

uatur. quòd ſemper ſufficit peremptorium, cum cominatione tamen.

20 ¶ † Vlterius quærit Bar. nunquid interuallum nouem dierum ſit ampliatum per l. properandum. C. de iudi. vel per auct. qui ſemel. C. quo. & quan. iud. vbi quis citatur ter per interuallum triginta dierum in ſingula

21 quaque citatione, † & dicit Bar. licèt non debeat fieri legum correctio, ex identitate rationis. l. præcipimus C. de appellatio. l. ſi uerò. §. de uiro. ff. ſolu. matri. tamē in hoc caſu teneo opinio. Glo. ſcilicèt quòd ampliata ſit dilatio. Nec obſtabit de. l. præcipimus & d. §. de viro. quia non fit mutatio per hominem, ſed per legem antiquam. quæ dicit quòd eodem modo debet dari dilatio in criminalibus, vt in ciuilibus, per triginta dies, trahitur ad l. antiquam, etiam in criminalibus. vt in ſimili not. per Glo. in. l. quod verò contrà. ff. de legib. & breuiter circà hanc concluſionem dic, quòd de iure verum eſt quod dicit Bar. ſed de conſuetudine cōtrarium obſeruatur. vt not. per Glo. in d. auct. qui ſemel & ibi Bart. & Abb. in c. ii. de dilatio. quia iudex ex arbitrio poteſt etiam abreuiare tempus & differre. & ita ſeruatur hodiè.

22 ¶ † Quæritur etiam per Bart. an quando citatur reus debeat ſibi mitti tenor inquiſitionis, uel libelli. & breuiter & concluſiuè procedendo dicit Bart. quòd non eſt neceſsè. quòd ſibi mittatur teneor accuſationis, & hoc probatur per. c. licèt in beato Petro. extrà de accuſatio. & pro hoc eſt tex. in l. ii. in fi. C. de exhi. re. & ibi Glo. in ver. queſitū, vbi dicitur, quòd vbi quis fuit citatus, debet comparere coràm iudice & explorare & inquirere cauſam propter quam fuit citatus, & hoc igitur apparet quod non erat expreſſum in citatione. & hoc etiam not. Bart. in tract. ad reprimen. in uer. ſuper dicto crimine. & iſta opi. communiter tenetur. vt not. Fely. in d. c. licèt in beato Petro col. i. uerſ. no. ꝙ

23 in citatione. † licèt inquit Bar. Peruſii de conſuetudi-

ne ſeruetur contrarium, & pro eius obſeruatione. eſt Glo.in c. ii. de dilatio.in decret.non autem lib. vi.

24 ¶ † Quæritur etiam per Bar. nunquid reus debeat citari perſonaliter, vel ſufficiat citari ad domum, concluſiuè hic Bar. tenet quòd ſufficiat citari ad domum, vel alibi, ita quòd veroſimile ſit quòd ad eius notitiā prouenient,l. i. ff. de requiren. rei ibi vt poſſit innoteſcere eis &c. & hæc ſententia communiter eſt recepta,vt not.Alex.in l.iiii.§. prætor ait.ff. de dam. infect. vbi dicit ita communiter teneri,& ita ſeruatur de conſuetudine & in practica.

25 ¶ † Vlterius proſequendo dicta Bar. per concluſiones quæritur, nunquid neceſsè ſit quòd actor in quolibet termino preſentet ſe vt accuſet rei contumaciam, vt reus ſit contumax. Barr. refert quòd de conſuetudine eſt. vt iudex recipiat licentiam ab accuſato & accuſatore, perficiendi proceſſum. & tunc non erit neceſsè, quia iudex ſuſtinet partes accuſatoris. & de hoc dicit in l. qui reus ſuprà eo. aliàs ſecùs, quia deberet ſe repreſentare, vt in ciuilibus l. abſentem.ff. de pœn.breuiter dic, quòd de conſuetudine & ſtylo non obſeruatur illa practica, quam dat Bart. vt iudex petat ſibi dari licentia, quia ex officio agit & ſupplet. & not. Alex.in conſ.xli.vol.ii.& ita Bal.in l.i.in vi.col.C.qui accuſa.non poſſ. & de hoc ſuprà dictum fuit.

26 ¶ † Vlteriùs Quærit Bart. quid faciet iudex accuſato non comparente, breuiter dic vt per eum, aliter non referro. & eius theorica eſt communiter approbata, aliter non addo quicquam.

27 ¶ † Vltimò quærit Bar. quid faciet iudex in accuſatore abſente, dic vt per eum,in omnibus,præterquàm in eo quod dicit quòd ſi accuſator venit puniendus pœna à relegatione ſuprà, conſidera quòd non videtur poſſe dare iſtum caſum, quòd accuſator ſit abſens ſi pœna eſt imponenda à relegatione ſuprà, quia accuſator tamē tenetur ſe repræſentare carceribus, & ideò

non

non pôt abeſſe l.fi.C. de accuſatio. & l. ii. C. de cuſto. reo. & ſi effugerit tanquam cōfeſſus eſt dānandus, nec eo caſu requiritur annotatio bonorū, & de hoc dictum fuit ſuprà in figuratione caſus, & ideò cogitabis. & ex iis ſumus expediti de iſta lege inter accuſatorem.

SVMMARIVM.

1 EX CRIMINE *publico quæ deſcendat.*
2 *Nomen capitale quomodo ſumatur.*
3 *Propria nomina quæ ſint, & quæ ſint adiectiones.*
4 *Publicum & capitale differunt.*
5 *Crimen an deſinat eſſe publicū, cùm pœna per ſtatutū alteratur.*
6 *Pœnæ capitalis quot ſunt.*
7 *Pœnæ quot ſint non capitales.*
8 *Capitalis pœna quæ ſit.*
9 *Idoneor ex pluribus accuſatoribus debet eligi, & nu. 30.*
10 *Proceditur in criminalibus ad inſtar priuatorum ciuilium.*
11 *Procurator in ciuilibus poteſt conſtitui, & nu. 18.*
12 *Procurator non poteſt conſtitui in actione populari, & nu. 29.*
13 *Accuſator hodiè ex forma ſtatuti non tenetur ad pœnā talionis, nec debet in carcere detinèri.*
14 *Iudicium eluſorium eſſe non debet.*
15 *Procurator ab accuſatore poteſt conſtitui.*
16 *Legis ratiōe correcta, & ipſa lex correcta uidetur declaratur.*
17 *Iudicium ex parte accuſatoris ſemper publicum dicitur.*
18 *Procurator admittitur, etiā quādo agitur ciuiliter de crimine.*
19 *Cauſa famæ, & cauſa uitæ æquiparantur.*
20 *Procurator in cauſa famæ conſtitui poteſt.*
21 *Appellare quis poteſt inuito reo.*
22 *Rei poſſunt in cauſa criminali per procuratorem defendi.*
23 *Delicta impunita remanere non debent.*
24 *Intellectus ad l. iuſta. ff. de manumiſſ. uin.*
25 *Intellectus ad l. non ſolùm. ff. de procurato.*
26 *Intellectus ad l. ſerum quoque §. publicè. ff. de procur. & num. 53. & 56.*

27 Intellectus ad l.reos.C.de accuſatio.& infrà nu.47
28 Iudicia publica quare inuenta.
31 Induſtria perſonæ inter artifices intelligitur electa, quæ mutari non poteſt.
32 In iudicio publico nõ põt à principio ſciri, quæ pœna ſit futura.
33 Pœnæ hodie ſunt arbitrariæ.
34 Concluſio non requiritur in libello accuſationis.
35 Pœna non poteſt à parte diminui nec alterari.
36 Iuri publico non poteſt parte derogari.
37 Iudices quõ procedere habeant, in iudicii criminalis principio.
38 Procurator quòd à relegatione infrà detur, non uerificatur in publico iudicio à principio.
39 Abſens, capitali crimine nõ accuſatur, ſed bona annotãtur, quæ annotatio, ſi intrà annũ ueniens præſtat cautionem de comparendo in iudicio & defendendo, ſuſpenditur, & habet terminum xxx. dierum, & plus ſecundum facti exigentiam.
40 In ſententia capitali ferrenda, & cauſa diſputanda, res præſens eſſe debet auditorio.
41 Intellectus ad l.pen.§ ad crimen ff de publi. iudi.
42 Iudex in formando proceſſu, debet interrogare reum, & uidere qua facie, qua animi trepidatione reſpondeat.
43 Reus carceratus, abſens à iudicio dicitur.
44 Reus carceratus poteſt aduocatum conſtituere.
45 Intellectus ad l.inter accuſatorem.ff.de publi. iudi.
46 Intellectus ad l.i.ff.an per ali.cau.appella.reddi poßint. Alium uide infra nu.63
48 Procurator an et quãdo poßit interuenire ĩ cã ſuſpecti tutoris.
49 Iudex quomodo procedat in cauſa tutoris ſuſpecti.
50 Seruus procuratorem non conſtituit, ſed in ſeruitutem prouocatus per procuratorem reſpondit.
51 Procurator datur illuſtri in actione iniuriarum.
Intelletus ad l fi.ff.de iniur.
52 Egregia perſona non tenetur ſe præſentare in iudicio.
54 Abſens ubi uirtute ſtatuti damnari poteſt. non admittitur procurator.
55 Citationes in cauſa capitali, quare perſonaliter fiant.

56 *Vniuerſitatem delictis comparet, per procuratorem.*
57 *Intellectus ad l. non tantum. ff appellatio.*
58 *Cautelæ quòd licet procuratore nõ admittatur in criminalibus quandocunque, poteſt ſententia in abſentem ferri, ad faciendum reum abſoluere.*
59 *Dominus pro ſeruo, et pater pro filio. ad defenſionem, an interuenire poſsit.*
60 *Pœna pecuniaria & relegationis non cadit in ſeruo.*
61 *Iudex à relegatione ſupra, non pronunciat in abſentem.*
62 *Practica ut pater pro filio poſsit interuenire ad defenſionem.*
63 *Dictio uſque, an ſtet incluſiuè, uel excluſiuè.*
64 *Procurator in crimine capitali, an à carcerato poſsit conſtitui.*
65 *Practica defendendi carceratum ſiue procuratore.*
66 *Procurator an & quando admittatur in cauſa inquiſitionis, et nu. 67. & 68*
67 *Inquiſitio de iure ciuili ſuccedit loco accuſationis.*
68 *Pœna ſanguinis de iure canonico non imponitur.*
69 *Procurator an & quando poſsit conſtitui. quando per uiam denunciationis proceditur, & nu. 71*
70 *Denunciator à quo poſsit conſtitui.*
71 *Iudex ſuper denunciatione duobus modis procedere poteſt, & nume. 73*
72 *Contrà denunciantem poſſunt opponi exceptiones, quæ opponuntur contrà accuſantem.*
74 *Procurator quando conſtitui poſsit, quando ſuper notorio crimine proceditur.*
75 *Procurator quando admittatur in crimine per uiam exceptionis oppoſito.*
76 *Exceptio dilatoria, in initio litis opponitur.*
77 *Pœna falſi et concuſsionis punitur accuſans pecunia corruptus.*
78 *Opponens uolens repellere accuſatorem, quid facere habeat.*
79 *Exceptio lenonicij ante litem conteſtatam propoſita, maritum repellit, aliàs non.*
80 *Re accuſatio ante litem conteſtatam debet fieri.*
81 *Exceptio dilatoria non admittitur poſt litem conteſtatam.*
82 *Exceptio peremptoria in criminalibus quando poſsit opponi.*

83 Ciuitas

83 *Ciuitas conſtituit ſyndicum ad accuſationem proſequendam.*

84 *Accuſatus ab uniuerſitate ſe per procuratorem non defendit, in eo caſu in quo ſi per priuatum accuſaretur ſe nõ defenderet.*

85 *Vniuerſitas, uel ciuitas, quando delinquat, & quando puniri poſſit. & nu. 86.*

87 *Filius pro patre in crimine læſæ maieſtatis, & hæreſis punitur.*

88 *Henricus Imperator damnauit ciuitatem aratro, & Bonifacius deſtruxit collegium templariorum propter hæreſim.*

89 *Ciuitas quot modis pœna capitali puniri.*

90 *Ciuitas conſtituit ſyndicum in crimine læſæ maieſtatis, in caſu ſtatuti conditi contrà ſuperiorem, & quando pœna capitalis datur pro homicidio, & nu. 91.*

91 *Ciuitas Paduæ fuit poſita in banno æternali à Nicolao. v. eo quia ſtatutum fecerat, ut qui interficeret clericum & quinque ſolidos ſolueret, eſſet abſolutus. Fuit tamen per eundem Nicolaum reſtituta, quia tale ſtatutum caſſauit.*

92 *Procurator non conſtituitur in cauſa appellationis, eo caſu quo non conſtituitur in principali.*

93 *Accuſatis pluribus de eodẽ delicto, unus nõ põt alios defendere.*

94 *Plures uulnerantes in ſolidum tenentur.*

95 *Non datur conſortium nec in re, nec in perſona inter plures delinquentes.*

96 *Iudex quando delinquentium plurium aliqui ſe præſentat, & aliqui non quo ad præſentatos poteſt proceſſum ſuſpendere. & quo ad abſentes ſententiam ferre.*

97 *Exculpatio propinquorum defuncti, an & quando faciat iudicem deſiſtere à procedendo, & nu. 98. cum ſequentibus.*

98 *Iudex inquirit de crimine non obſtante abolitione ſecuta.*

99 *Iudex inquirit et procedit de crimine licet, de eo trãſactio fiat.*

100 *Exculpatio propinquorum, eſt indicium innocentiæ.*

101 *Vnum indicium tollit aliud.*

102 *Bannitus an poſſit ſe per procuratorem defendere.*

103 *Procurator an & quando admittatur, & quãdo à ſtatuto pœna pecuniaria & corporalis imponitur, & nu. 109. & 110.*

104 *Iudex quando pœna corporalis eſt grauior pœna pecuniaria, pecuniariam debet eligere.*

105 *Pœna qualibet corporalis etiã minima, grauior eſt qualibet pecuniaria.*

106 *Intellectu ad l. ſi de interpretatione. ff. de pœnis.*

107 *Reus nunquàm poteſt pœnam corporalem eligere.*

108 *Membrorum ſuorum nemo eſt dominus.*

109 *Accuſatus de maleficio pro quo pœna pecuniaria imponitur. eſt fideiuſſoribus relaxandus, & nu. 110.*

110 *Cautela vt accuſatus de maleficio pro quo pœna im ponitur pecuniaria, non carceretur, quòd deponat pecuniam apud fiſcum. ſub conditione ſi condemnabitur.*

111 *Regula qui non habet in ere luat in corpore, habet locum ante ſententiam.*

112 *Iudex ſententia lata. non poteſt eius executionem mutare.*

113 *Regula qui non habet in bonis &c. procedit tantùm in perſona uili & ruſtica.*

VERVM quia quandoque citato reo quis comparet & petit ſibi per procuratorem defenſiones dari ideò tex. in §. ad crimen. l. pen. ff. de publi. iudi. explanabimus.

¶ Premitte pro clariori intellectu huius. §. id quod
1 not. Bal. in l. reos. C. de accuſa. in iii. col. † quòd ex crimine publico tria deſcendunt, ex eo enim deſcendit Primò iudicium publicum criminale, vt quando lege cauetur quod ſit publicum. l. iii. §. fi. ff. de præuar. & not. ſuprà in l. i. eo. tit. de publi. iudi. Secundò deſcendit iudicium publicum ciuile, & dupliciter, unũ quod intentatur pro re familiari, & tunc tranſit in priuatum, vt quando aliquo iudicium intentari poteſt, & ciuiliter ad intereſſe, & criminaliter ad pœnam. iuxtà. l. fi. ff. de priuat. delict. & l. fi. ff. de furt & intentatur ciuiliter ad intereſſe, exẽplum in crimine falſi, vt not. in l. Paulus. ff. de falſ. Aliud quando intentatur criminaliter, & de hoc habetur in l. i. ff. de popul. actio. Tertiò ex eo deſcendit publicum, ideſt notorium & manifeſtum, & de hoc dic vt not. in l. ea quidem. C. de accuſatio.

cuſatio. & facit l. i. §. ſed ſcimus. C. de lati. lib. tol.& not.per Doct.in c. de manifeſta.ii.q.i.

2 ¶ † Secundò præmitte quod not. idem Bal. in l. reos in ii. col.C.de accuſa.& Saly.etiam ibi. quòd illud. nomen capitale ſumitur aliquādo pro commoditate quæ reſpicit vtilitatem tertii,& de hoc exemplifica,vt per Bal.in l.ſed & ex.§.i.ff.de procur.vbi cauſa ſtatus agitur ciuiliter.vt per eum ibi. Aliquando etiam ſumitur pro commoditate quæ reſpicit ius publicum.

3 ¶ † Tertiò præmitte quòd publicum & priuatum ſunt quædam adiectiones, vt not. plenè per eundem ibi. & dat etiam notabilem regulam ad cognoſcendum quæ ſint propria nomina, & quæ ſint adiectiones. Quoties eſt à principio proprium nomen & aliùd ſuperuenit, illud ſuperueniens dicitur adiectio, exemplum vt per eum ibidem.

4 ¶ † Quartò etiam præmitte. quòd inter publicum & capitale eſt differentia, quia publicum dicitur reſpectu principii & originis, capitale reſpectu finis & declinationis & pœnæ.ut per eundem ibidem in iiii.col. & propterea hæc procedit quæſtio quam tangit Bar.

5 in l.i col. fi. ff.eo. de publi.iudi. † quando pœna alteratur per ſtatutum nunquid crimen deſinat eſſe publicum, & concludit quòd reſpectu actoris ſemper dicetur publicum, ſecùs reſpectu rei, cum ſit alterata pœna,& ideò ex parte rei poterit interuenire procurator: vt per eundem latiùs ibidem.

6 ¶ † Quintò præmitte quòd tres ſunt pœnæ corporales, prout tripliciter ſumitur, hoc nomen caput, vt per eundem ibidem, in ii.col. & per Inno. in c. qualiter & quando de accuſa.& latiùs per Ang.in l.ii.ff.de publi. iudi.prima mors naturalis, quæ multis modis infligitur, l.aut damnum.§. uiro.ff.de pœn. & l. capitalium, eo.tit.de pœn. Secunda damnatio in opus metalli, & hæc fit tripliciter, aut damnatur quis in opus metalli cum uinculis, aut ſine uinculis, aut & tertiò in mini-

ſterio

ſterio metalli, vt miniſtret aliis. vt per Ang. in d.l. ii. perpetuò tamen, aliàs non eſſet capitalis. Tertia pœna capitalis eſt, cum quis amittit ea quæ ſunt iuris ciuilis, & ciuitatem. vt deportati, Addit etiam ibi Ang. tres alias, vt quando quis damnatur vt perpetuò ſit carnifex. ſecunda ad perpetuum carcerem. licèt iſta de iure ciuili nõ admittatur. Tertia vbi quis per ſtatutum poteſt impunè occidi. & hoc perpetuò, quod nota per bannitis noſtri temporis, qui ex decreto Illuſtriſſimi Dominii Veneti poſſunt impunè occidi. & ideò ban-
7 num dicitur pœna capitalis. † Pœnæ autem non capitales ſunt quatuor: vt relegatio ad tempus, infamia, amiſſio ciuitatis, & ictus fuſtium, vel abſciſſio
8 membri, v per eoſdem in prædictis locis. † Aliter conſiderauit iſtud nomen capitale, & pœnam capitalem Saly. in l. trãſigere, ex mente Glo. ibidem. C. de tranſact. quæ dicit quod pœna capitalis dicitur ſtrictiſſimè, vt vltimum ſuplicium, ſecundò ſtrictè vt amiſſio libertatis & per conſequens ciuitatis, tertiò amiſſio ciuitatis tantùm. vt deportati.

¶ Iis ſic pręmiſſis veniamus ad tex. & diuide & ſumma vt per Bar. hic in prima parte huius. §. noſtri. Caſus ſic poteſt figurari. Quidam puta Titius qui alium accuſauerat de publico crimine, puta adulterii & ſimilium. volebat conſtituere nomine ſuo procuratorem ad agendum & ad allegandum cauſam cauſæ, quæritur nunquid poſſit, & videbatur dicendunm quòd poſ-
9 ſit. † quia quotieſcunq; ſunt plures qui eundem velint de crimine publico accuſare, debet eligi magis idoneus, l. ſi. plures. ff. de accuſatio. l. ſepulchrum. ff. de ſepulch. uiola. l ii. ff. de populari actio. In caſu igitur noſtro, cum accuſator cognoſcat ſe non eſſe idoneum ad proſequendam accuſationem inſtitutam nimirum videri debet, ſi velit magis idoneum conſtituere procuratorem, & ideò videtur dicẽdum quòd poſſit. Secun
10 dò facit ſcilicet quia † in iudiciis criminalibus pro-

ceditur ad inſtar priuatorum ciuiliũ.l. abſentem.ff.de
11 pœn.† Sed in ciuilibus poteſt.l. i. ff.de procura. ergo etiam in caſu noſtro. Contrarium tamen deciditur in caſu tex.noſtri. & ratio potuit eſſe ſecundum Iacob.
12 Butr. quem Bar.refert hic in i. col. † quia quando crimen eſt publicum, accuſatio competit cuilibet de populo. & tunc procurator non poteſt conſtitui. quia procurator eſt perinde ut dominus. ac ille qui eũ conſtituit.& ideò in iſto caſu non poteſt agere procuratorio nomine.l.licet.& ibi Glo. §. i. de procur. Iſta ratio licet ſit vera in ſe ſecundum Barto.quem ſequitur Imo.hic & cõiter Doct.tamen non eſt generalis, quia non concludit quando accuſator proſequeretur iniuriam ſuam. vt per eum hic, ideò ipſe aſsignat aliam ra-
13 tionem† quia accuſator tenetur ad pœnam talionis, & debet detineri in carceribus. l.i.§.i.ad Turpill. & l. fi.C. de accuſa. ſed accuſator cum videret ſe poſſe dãnari conſtitueret alium procuratorem & ipſe recederet .& abſens non poſſet damnari. ut l. abſentem. ff. de pœn. & ideò ſequeretur quòd iudicium eſſet elu-
14 ſorium. † quod etiam non debet.l.ſi prætor in prin. ff. de iudi.l.fi.ff. ne quid in lo. publi. & iſta ratio communiter eſt approbata, & procedit de iure communi. Sed cum hodie de iure ſtatutorum & de conſuetudine non teneatur accuſator ad pœnam talionis, iſta ratio ceſſat:& ideò ex hoc infert Alexandrin. hic in iii. col. in
15 fi. quòd † hodie accuſator poteſt conſtituere procu-
16 ratorem.contrà.§. noſtrum. † quia correcta ratione legis, videtur & ipſa lex correcta, per Gloſ.in l.i. ff. de leg.tut.ſecundo infert quòd hodie non eſt tantùm dubitandum utrum procurator poſsit conſtitui ad libellandum, vel excipiendũ, vel ſimilia. Tertio infert quòd in caſibus in quibus non habebat locum pœna talionis de iure antiquo, de quibus per Bar.in l.ſi cui. ff. de accuſatio.in is etiã poterat conſtitui procurator. Iſtæ tamen illationes communiter per Docto.non ſunt apprehenſæ.

prehenſæ. ¶ Nec obſ. quòd correcta ratione legis cenſetur etiam lex correcta, quia illud procedit ubi vna tantum ratio aſsignari poteſt, ut de hoc habetur per Docto. in l. adigere. §. quãuis. ff. de iurepatr. & latè per Excellentiſsimum Deci. in c. cum ceſſante, de appella. nec id quod dicit Gl. eſt ſemper verum, quia aliquã do habet locum ratio & non lex. &ècontrà lex non tamen ratio. vt not. per Gloſſ. in l. non omnium. ff. de leg. Præterea dic quòd licet pœna talionis ceſſet tamen iudicium non deſinit eſſe publicum, cum publicum (vt diximus in euidentialibus) dicitur reſpectu ori-
17 ginis. † & ideò ex parte accuſatoris ſemper dicetur publicum (vt ſupra diximus) & habetur per Bald. in d. l. reos. C. de accu. & ideò aſsignatur tertia ratio. quia præſumitur diligentius proſecuturus accuſationem quam ipſe quem conſtituit. l. ii. §. fi. ff. de adulter. l. i. in fi. ff. ad Carbonia. ſed aduerte, quia videtur quòd iſta ratio non ſit tuta, vltrâ ea quę adducuntur hic per Alexandrin. in v. colũ. quia ſiue conſideremus quod aget diligentius cauſam ex eo, quia ipſe ſuſcepit accuſationem, dic quod iſta diligentia & affectio eſt conſiderabilis etiam in quocunque alio, cum iſta cuilibet competat, ſi uero dicamus quòd affectio eius conſideretur propter intereſſe, dic quod illud intereſſe eſt introductum eius fauore, ut præferratur aliis in accuſando, ut in d. l. ii. ff. de adulter. & ideo poteſt etiam renunciari. Certum eſt enim quòd ſi maritus nollet accuſare vxorem, quòd tũc admitteretur pater, & ideo maritus poſſet renũtiare iuris ſuo, ſic etiam in caſu noſtro videtur dicendum, quod poſsit renunciari huic fauori ſuo. & ideo poſsit conſtituere procuratorem, vnde datur hic alia ratio per Alexandrin. in col. v. in fi. ſcilicet quia leges reſtrinxerunt facultatem accuſandi. l. ſi. cui. ff. de accuſa. & l. fi. C. de accuſa. & ideò voluit lex. quod ipſemet accuſet, & ſi deſiſtat puniatur pęna, de qua habetur in l. iii. §. fi. ff. de pœn. & ratio eſt ne temerè

merè innocentes accuſentur, vt per d. l.fi.ibi ne innocentium feriamus. & ideò nimirum ſi volunt leges quòd accuſator conſtituat procuratorem.

18 ¶ † In ſecunda parte huius verſi.primæ.ibi multò magis, ſic poteſt dari caſus, Quidam fuit accuſatus qui volebat conſtituere procuratorem ad allegandũ eius defenſiones, Quæritur nunquid poſſit. & pro rationes dubitandi faciebat, quia in criminalibus proceditur ad inſtar ciuilium. l. abſentem.ff. de pœn. ſic in ciuilibus poteſt.l.i.§.vſus ff. de procur.ſiue agatur etiam de cri-
19 mine ciuiliter tantùm.c.tuæ extrà de procura.† Secũdò faciebat dubium in hoc tex. ex mente Alexandrin. hîc, quia cauſa famæ & cauſa uitæ equiparantur, l. iu-
20 ſta.ff.de manumiſſ.vindict. † Sed in cauſa famæ interuenit procurator. l. fuit.§. ſi quis alieno. ff. de iis qui
21 not. infa. † Tertiò faciebat dubium,quia ille qui proſequitur appellationem allegat cauſam cauſæ, & tamen in criminalibus poteſt etiam quis inuito reo appeſlare.l. non tantum. ff. de appella. l. addictos. C. de
22 appel.† Quartò faciebat dubium in tex. noſtro l. ſeruum quoq;. §. publicè. ff.de procu. & l.reos.C. de accuſa. vbi dicitur quòd in cauſa criminalis poſſunt defendi rei per procuratorem, Sed iis non obſtantibus deciditur contrarium in tex.noſtro. & ratio decidendi aſſignatur hic per Bart. quia procurator dannari deberet.l.i.C.de ſenten.&interlo.omni. iudi.& ideò non eſſet congruum quòd procurator damnaretur ad mortem, vel aliam pœnam, iſta ratio reprobatur hic per Bar.quem communiter ſequũtur omnes,rationibus vt per eum, aliter non refero. Et ideò ſecundã aſſignat rationem, quia ſi concederetur quòd procurator admit-
23 tatur ſequeretur quòd † iudicia eſſent eluſoria,& delicta remanerent impunita, contrà.l. ſi prætor in princ. ff. de iudi.& in l.ſi ita vulneratus.§.fi.ff.ad.l.aquili.iſta ratio impugnatur ab Ave. in c. veniens extrà de accu. Sed ſalua eũ vt per Alexãdrin.hic,in ſua repeti.in iiii. col.

col.in fi. Tertia aſsignatur ratio per Bar.hic, quia dili gentius ipſe ſe defendet, ſed iſta ratio impugnatur, vt ſupra diximus. Quarta aſsignatur ratio, per Soci.in d. c. veniens extra de accuſa. quòd ideo non admittitur procurator in crimine publico, quia non poſſunt legit timari ea quę fiunt per eum, iuxta not.in l. Pomponius. §. ſed & is qui. ff. de procur. Dominus enim non haberet ratum, quod eſſet geſtum per procuratorem, cum ſciret ſe damnatum, vel pœna capitali. vel alia pę na corporali, tamen dicit ipſe quòd nulla uera & con cludens ratio poteſt aſsignari, ſed plures ſimul iunctæ faciunt ueram rationem. Alexan. hic col. v. in fi. dicit quòd ratio deciſionis tex. noſtri eſt, quia cauſa magni præiudicii eſt, attento eo maximè, quia iudex melius cognoſcet ex inſpectione vultus, ſcilicet qua facie, quo colore, & qua animi trepidatione loquatur, unde variæ rationes aſsignantur ad tex. noſtrum. ¶ Nec ob. adducta in contrarium quia rę ſpondetnr ad primum, quòd illud eſt uerum, ubi non reperitur expreſsè contrarium determinatum, ut per Alexan. hic. & bene, in iiii. col. in prin.

24 ¶ † Ad ſecundum. ſcilicet ad l. iuſta dic quòd illud eſt verum ubicunque bene agitur, ſecus, in delictis, quia ex delicto ſuo non debet conſequi commodum.

25 ¶ † Ad tertium, ſcilicet ad l. non ſolum. dic quòd illud eſt uerum & procedit in ictu appellationis. ſecus in ꝑſecutione, ut per eundem Alexandrin.

26 † ¶ Ad quartum ſ. §. publice. dic pro nunc ꝙ ille text. procedit vbi pœna eſt imponenda à relegatione infra. vel etiam vbicunque quis allegaret cauſas abſentiæ. &

27 ita communiter iſte tex. intelligitur. ¶ † Ad l. reos. C. de accuſa. dic idem ut intelligatur quòd quis admittitur ad collegandum cauſam abſentiæ, ſed reducendo ad concordiam iſtos tex. videbimus latius in ſequenti. & etiam de rationibus deciſionum tex. noſtri.

28 ¶ † Præſuppono primò, iudicia publica inuenta fuiſ

ſe pro iuuenibus ad eloquentiæ ſtudium exercendum; & ad animorum egregiam cōtentionem, ut quemadmodum generoſi canes naturæ inſtinctu viſis feris, ſtatim eas aggrediantur. ſic & iuuenes nobiles Romæ in ciues improbos, imperum egregium concipiant primò. Q R. ſpecimen augeniorum ſuorum probent. ita Plutarchus in uita Lucilli in prin. & Bude. in annotationibus poſt. ad c. i. ad l. Corn. de ſicar. & Cicero in oratione pro Aulo Duentio. in iii. car. ubi dicit Aulũ Duentium proceſsiſſe ad accuſationē non laudis amo
29 re. †Vidimus in actione populari, in qua minus continetur quòd accuſator non poteſt procuratorem con-
30 ſtituere. l. qui populari. ff. de popu. actio. † Et ſi plures fuerint accuſatores magis idoneus aſſumitur. l. ſi plures. ff. de accuſatio. & tenetur accuſator perſiſtere vſque ad finem, ut in l. ſi cui in prin. eo. titu. de accuſat. vnde iſta fuit ratio, ꝙ ad crimen publici iudicii procurator nō interuenit, quia electa eſt perſona ipſius ac-
31 cuſatoris, † quemadmodum dicemus etiam de artifice. quòd induſtria perſonæ electa non poteſt mutari. l.
32 inter artifices. ff. de ſolutio. † Secundo præſuppono quòd in principio iudicii publici & in eius accuſatione, non poteſt cognoſci quę pœna ſit futura diſcurrendo ꝑ omnia iudicia publica. quia prout dicit text. in §. fi. inſti. de publi. iudi. illa quatuor iudicia ibi enumerata, non habent amiſsionem animę, ſed alias pœnas patiuntur. l. Iulia de annona, & l. Iulia de ui priuata quàmuis habeant mitiorem pœnam, attamen rei poſſunt puniri uſque ad amiſsionem animæ excluſiuę. vt eſt tex. in l. annonam, ibi ad opus publicum. ff. de vari. & extrardinari. crimi. & l. i. cum Gloſſ. ff. de vi priua. in quibus conſtat maiorem pœnam dari poſſe,
33 quàm ſit à relegatione infra. † Item habemus quòd hodie pœnæ ſunt arbitrariæ. l. hodie. ff. de penis. l. ordo. ff. de publi. iudi. l. quid ergo. §. pęna grauior. ff. de iis qui not. in fa. iuncta. l. aut facta. ff. de pœn. l. ſi Poſidonium

34 donium. C. ex quib. cau. infa. irrog. † Item in accuſatione libellus non habet concluſionem, l. libellorum in prin. & ibi Bart. ff. de accuſa. & iſta eſt differentia inter iudicia ciuilia & criminalia, vt in ciuile detur concluſio. in criminali non. Bal. in l. & ſi ſeuerior. C. ex
35 quib. infra. irroget. † Nec poteſt pars alterare nec dimittere pœnam. l. quos prohibet. ff. de poſtulan. quia eſt publici iudicii, l. locatio. §. quòd illicite. ff. de pu-
36 blican. & veſtigali. † Neque poteſt pars derogare iuri publico Bart. in. §. pœna grauior, imò non tenetur in ſententia ſequi opinionem partis, vt Bart. in d. loco. propterea quòd in iudicio publico tantùm non poteſt à principio ſciri quæ pœna ſit futura, an capilalis
37 vel non. † Hinc inoleuit practica quòd iudices non procedunt ad citationem aliquam, niſi priùs formato proceſſu, nam tunc ex facti probatione apparet de pœna, & reus vel vocatur ad carceres, vel datur defenſio per procuratorem ex probatione delicti, & ideò iudices cauti ex ſola accuſatione, non procedunt ad vocandum ad carceres, vel ad dandum defenſiones per pro-
38 curatorem, † Et ideò determinatio quæ ſe habet quòd relegatione infrà detur procurator, non poteſt uerificari in publico iudicio à principio, proùt demonſtrat tex. in l. relegatorum. §. i. ff. de interdict. & relegat. ibi interim quo ad inſulam, Imperator aſſignet, militi tradendus eſt, & ſic ibi erat pęna relegationis, & tamen erat carceratus, & ſic proceſsit propter principium.
39 † Tertiò pręſuppono, abſens non poteſt accuſari. ſed bona annotantur, & perquiritur. l. abſentem. C. de accuſa. & dicit vetus ius, & reus repertus habet terminũ triginta dierum ad minùs. l. ii. C. de exhiben. re. & ſi ſit annotatio & infrà annum compareat, & ſatiſdationem præſtet de comparendo in iudicio & defendendo, ſuſpenditur annotatio. l. i. C. de requi. re. & ſic abſens repertus habet terminum triginta dierum & plus ſecundum exigentiã facti & loci, quo caſu non requiritur ꝙ

C 2 allegen-

allegentur cauſæ abſentiæ, de quibus loquitur tex.no ſter. Nec in ſecundo caſu facta annotatione, cauſæ abſentiæ ſolum non ſuſpendunt, ſed requiritur ſatiſdatio & interpretatio quæ datur ad hunc tex. quòd ſententia differatur, annotatio bonorum non poteſt ſtare, quia in contrarium eſt tex. in l.i.C.de requi.re. qui dicit ſententiam non debere ferri, ſed annotari.

40 † Quartò pręmitto quòd quando capitalis ſententia fertur, reus debet eſſe præſens auditorio. & quando cauſa tractatur. l.i.ff.an per alium cau.appel. & iſta quotidiè practicatur.

41 † Quintò præmitto quòd text. noſter neceſſariò intelligitur in eo caſu quo iudicium erat cœptum, propter illud verbum proſequendum, quod demõſtrat iam iudicium eſſe, & accuſationem inſtitutam, & hoc apparet ex pręd ictis quòd abſens non accuſatur, ſi itaque eſt accuſatio, ergo præſentes, ergo carcerati, & iſtud verbum proſequendum, intelligit Saly. denotare iam litem cõteſtatam prout dicit in l. reos, col. iii.nu. 2. C. de accuſatio. vnde ſi reus vult ſe defendere. præſupponitur accuſatio, & ex hoc caſu poſſumus formare in accuſatore & reo accuſato, ut accuſator uelet procuratorem conſtituere & Iur. conſul. hoc neget & ratio, negationis eſt, iam dicta in primo pręſuppoſito, verum eſt, ꝙ in ſecunda part e, quando reus vult conſtituere procuratorem, quæritur an poſsit. Iuriſconſultus ne-

42 gat, ratio negationis, † quia in formando proceſſu reus debet venire coràm iudice, & interrogari & videri, qua facie, qua animi trepidatione, &c. vt l. de minore. §. plurimùm. ff. de quęſtio. & exinde non poteſt procuratorem cõſtituere, quia ipſamet debet reſpondere in ſententia ferrenda & diſputanda cauſa debet

43 eſſe præſens auditorio. d. l. i. ff. an per alium. † Et datò ꝙ ſit in carceribus tamen abſens eſt, ab ipſo iudicio. l.

44 iiii. §. ait prætor. ff. de damno infect. † Bene poterit aduocatum conſtituere. l. ii. C. de requiren.re. in fin.

Et

Et Sozi. in regula procurator fallen.x. dicit tex. hunc
45 ab aliquo non eſſe conſideratum. ¶ † Secunda pars
tex. intelligenda eſt, in eodem ſubiecto, vt exiſtētibus
in carceribus,& citato accuſatore ad deducēdam cau-
ſam,vel accuſato ad ſe defendendum,ſi vterq; non fue-
rit paratus vel alter,quòd ſit infirmus,poterit mittere
excuſatorem ad allegandas cauſas abſentiæ,& ſenten-
tia ſi iuſta erit cauſa differetur,intelligendo quòd ſi nō
fuerit iuſta cauſa,non propter hoc ſententia ferratur.
ſed iudex compellet accuſatorem,vel accuſatum,vt ſit
præſens, quia ſi aſſumimus,quòd ſi cauſa non fuerit iu
ſta ſententia ferratur,erit aſſumere argumentū a con-
trario ſenſu, propter quod corrigeretur.d.l.i.ff. an per
alium, & ideò non ſumatur, & ita ſecundùm hanc in-
terpretationem intelligo tex. in d.l. inter accuſatorē,
hoc tit. de publi.iudi. quòd ibi erat ceptum iudicium,
nec poterat ſciri quæ pœna erat futura,per iam dicta,
& vterque detineretur in carceribus, & illa citatio de
qua loquitur tex. ibi. intelligatur facta ad carceres,
prout quotidiè fit,& demonſtrant verba tex. in fi. dum
dicit, vel de accuſatoris abſentis,pręſente reo, calum-
nia pronuncietur &c. & ſic tex.ibi præſupponit alterū
ex ipſis inſtare ad expeditionem,& vterq; præſens quo
ad carceres,quia ſi abſens nō procederet accuſatio. Et
46 † Tex. in l.i.an per alium,intelligo. quòd ibi iam erat
ſententia lata. & poterat ſciri an pœna eſſet a relega-
tione infrà, vel ſupra, & ideò non poſſumus aſſumere
argumentum, quod aſſumunt Glo. & Docto. quòd a
relegatione ſuprà detur procurator, quia hic non eſt
47 cognitum de pœna,ibi autem iam cognitum. † Tex. in
l. reos, interpretandus eſt ſecundùm §. publicè. quia
ille tex. eſt Alexandri Imperatoris. qui interpretatur.
à Vlpiano eius conſiliario, vt dictum generale,ibi re-
ſtringatur. quando abſens poteſt damnari,& ſic a rele-
gatione infrà, & tex. d. l. reos. intelligendus eſt, ſe-
cundùm.d.l. i. quòd ibi ſententia erat lata, verba tex.

declarant. dum dicit reos capitalium criminum, intel ligenda ſunt condemnatos. eſt tex. ad hoc in l. defuncto. hoc tit. vbi reus criminis ideſt cōdemnatus, & ſic iſta iura concordantur. vt ſint in cauſa appellationis, & propter hoc ſit cognitum de pœna. & ideò detur procurator, cùm ex proceſſu & ex ſententia appareat de qualitate pœnæ.

48 † Bar. concludit quoties agitur de ſuſpecto tutore, quòd procurator poſſit interuenire, non diſtinguendo magis accuſatorem quàm reum. in accuſatore etiã quòd agatur de ſuſpecto tutore, procurator non conſtituitur, & iſtud eſt quod dicit tex. in l. non ſolùm. §. ſi. ibi ſed non facile. ff. de procu. & ratio eſt quia crimen ſuſpecti tutoris eſt publicum, quo ad hoc vt quilibet accuſet, l. i. §. conſequens. ff. de ſuſpect. tuto. & illud eſt quod dicit quaſi publicum, vt ex parte accuſatoris nō detur procurator, ſed ex parte accuſati & iſtud eſt quod importat dictio illa quaſi. & habemus quòd in iudiciis competentibus cuilibet de populo, pro accuſatore procurator non conſtituitur. l. qui populari. ff. de popula. actio. & in illis popularibus ex parte rei datur procurator, vt ibi. Aliud eſt quod dicit Imol. hic quòd iudicio agitato in cauſa ſuſpecti tutoris & dato procuratore. ſi ex proceſſu conſtet de delicto, procurator in ea cauſa interuenit, & ſic in conſequentiam procurator datur in eo caſu in quo principaliter non daretur. Iſtud non videtur procedere ob id quia

49 † quando proceditur in cauſa ſuſpecti tutoris, dato quòd crimen incidat non punitur tutor de crimine, ſuper eo proceſſu, ſed erit forma, vt iudex inquirat & formet nouum proceſſum, & omnia alia neceſſaria faciat, pro iudicando ſuper crimine, & iſtud practicatur, Et quòd inquiratur in tali caſu, dat formam Bart. in l. ii. §. publico. ff. de adulter. in ii. regula.

50 ¶ † In ſecunda opp. Bar. quærit hic cur diuerſum, ꝙ ſeruus & exclamans in libertatem non conſtituat procuratorem,

curatorem, ſed prouocatus de libertate in ſeruitutem, procuratorem conſtituit.l.i. C. de aſſer. coll. Saly. ibi dicit quòd ex parte ſerui. procurator non datur, quia agitur de cauſa ſtatus & perſonæ. tamen Alexandrin. hic, dicit iſtam rationem poſſe referri ad utrumq; , & ideò non eſſe verum,& reliquit cogitandum, dico rationem eſſe poſſe , quòd ſeruus non conſtituit, quia non habet vele aut nole,iuxtà not. in l. ſeruitutem. ff. de reg.iur.ſecus in libero qui vocatur ad ſeruitutem, nam iſte habet liberam uoluntatē à principio,vel poſſumus dicere,quòd ideò non conſtituit ſeruus procuratorem,ne hoc medio domini vexentur, & quotidiè colludant cum malis hominibus ad vexandum dominos,& colluſio & fraudes prohibentur, per nota. in l. i.& toto titu.de collu.detegen.& in l. non dubium. C. de legi.ideò ſerui ſi ius aliquod habent,ipſemet teneatur deducere.

51 †Bar.concludit communem opi.eſſe.procuratorem dari à relegatione infra . difficultas eſt, inter alia in l. fi.C.de iniur. iuncta l.fi.ff. eo. de iniur. Docto.conantur tollere illud contrarium dicendo ſpeciale eſſe in ea lege,quòd in actione iniuriarum detur procurator Illuſtri , & ſecus eſſe in aliis , Hæc ſolu. improbatur, quia Glo. & Docto.non conſiderant crimen , ſed pœnam,quæ eſt à relegatione infra. Datur alia ſolutio quòd ſpeciale ſit,ut pœna relegationis imponatur illuſtri & non alia, Hæc ſol. damnatur, quia etiam nō humiliores puniuntur ſola pœna relegationis. l.fin.ff.de iniur. Item cōcurrent duo ſpecialia, unum qnòd maior pœna non imponitur relegatione,aliud quòd per procuratorem ſe defenderent.Tertia datur ſolutio, propter dubietatem ſi iniuria inferretur in illuſtrem, vel quòd eſſet difficultas iniuriantem eſſe illuſtrē.Sed hęc damnatur quia præſupponitur in tex. quòd eſſet illuſtris, & quòd iniuria eſſet æqualis.Datur quarta , quia pro iniuria eſſet impoui pœna capitalis , ut in famoſo li-

bello. & in atroci iniuria. Damnatur & hæc ſolutio, quia illuſtris non poteſt dānari vltrà relegationē. d. l. fi. Datur quinta ſolutio quòd pœna corporalis afflictiua poſſet imponi pro iniuria. l. fi. ff. de iniur. ſed hæc damnatur quia pœna corporalis non datur in illuſtre. Poſſumus dicere quòd ex parte accuſatoris ſit priuilegiũ, vt ſe non ſubſcribat, & corām iudice non compareat in iudicio, proũt in ciuili. l. quicunque. C. de procu. & in hoc conſiſtat eius priuilegium, qua & in iudiciis priuatis principalis accuſator præſentat ſe. vt per
52 Bar. in l. reos. C. de accuſ. col pen. ✝ Item egregia perſona habet hoc priuilegium, vt non teneatur ſe præſentare in iudicio. l. ad perſonas egregias. ff. de iureiuran. Glo. in §. in ſumma Inſtit. de iniur. Priuilegiũ ex parte rei eſt, vt per procuratorem ſe defendat, ob id qa a principio maior pęna poteſt dari ex iniuria. quæ pœna & ſi non imponatur a iudice. ſed remittatur ad principem, tamen in eo caſu in quo maior pœna relegatione poſſet imponi, datur procurator in illuſtri, quòd autem poſſit puniri eſt tex. in l. ſi grauiùs. C. de digni. lib. xii. & in hoc conſiſtit ſuum priuilegiũ, quòd ſecùs eſt in priuato quando pœna maior relegatione poſſet imponi, nam tũc procurator non datur, & iſtud intelligendum eſt ſecundum communem opi. & Bart.
53 ✝ Bar. in prima. q. concludit tex. in §. publicè, intelligi in quocunque comparente ſine mandato, non autem in procuratore. Dico quòd ille tex. debet intelligi in procuratore, coniungendo ipſum cum verſ. præcedenti, dum dicit è contrà, ſeruus procurator &c. quòd ibi ſtet deciſio, quòd ſeruus procuratór eſſe poſſet, & in verſ. publicè, reddatur ratio quare eſt quòd ſeruus procurator conſtituitur, quia publicè intereſt abſentes defendi a quibuſcunq;, & arguit a maiori Iuriſconſultus, dum dicit nam & in capitalibus, poſtea extendit dictum ſuum, vt vbicunque aliquis abſens damnari poſſit, ibi quemuis &c. illa dictio, quemuis intelligenda

ligenda eſt, tam de libero quàm de ſeruo, non autem de quocunq;, vt & ille tex. intelligatur ſecundùm ti. eo maximè quia ille tex. dum dicit in fi. & ita Imperator noſter reſcripſit. habet relationem ad l. reos. C. de accuſ. quæ fuit lex Alexādri. cuius ipſe Vlpianus erat conſiliarius. & tex. in d. l. reos, loquitur de procuratore. vt expreſsè in litera. Dicere autem quòd tex. in d. l. reos, intelligatur in accuſatore allegante cauſas abſentiæ, et violare literam, quæ expreſsè dicit defendi. & Iuriſconſultus quando voluit exprimere allegantē cauſas abſentiæ, exprimit per verbum excuſatio, ſed quando vult nominare allegantem innocentiam. exprimit per verbum defendere, vt in tex. noſtro & in l. ſeruum, hoc tit. de publi. iudi.

54 ¶ † Stante ſtatuto quòd abſens damnari poſſit. Dy. conſuluit procuratorem poſſe interuenire. Cy. in l. reos. C. de accuſatio. ſequitur hanc ſententiam. mouentur per tex. in d. §. publicè. Item ex alio quia requiritur quòd cauſa ſit capitalis, & abſens non damnetur, ad hoc vt procurator non detur, cum itaq; abſens poſſit damnari. & cauſa eſt capitalis, ergo procurator interuenit. Præterea illa ratiōe iudicium ſit deluſorium ceſſat in hoc caſu. quia eodem modo damnabitur abſens, ſiue procurator veniat, ſiue non, & ſic vis non eſt in conſtituendo procuratorem quo ad pœnam. Præterea eſt tex. in extrauag. ad reprimen. ibi perſonaliter vel legitimè, vbi abſens damnari poteſt, & interuenit procurator. intelligendo illud verbum legitimè, ideſt per procuratorem. ¶ Non ob. quòd Bart. ibi intelligat de vniuerſitate, nam dicit Imol. quòd ſi Imperator voluiſſet ſe referre ad vniuerſitatē, expreſſiſſet. Præterea ea diligentia quis tractabit cauſam ſuā, & maiori, per procuratorem, quàm ſi nullus ad eſſet, maximè quando iudex eſſet proceſſurus ad ſententiam, vndè dicit Imol. procurator dabitur in hoc caſu cum ſpecialiſſimo mandato, quia & in grauioribus hoc ſeruatur. ſi nō

habebit

habebit tale mandatum ſpecialiſsimum, de quo in c. fi. de procur. in vi. admittitur procurator generalis, ſi talis non aderit, admittetur coniunctus. & poſteà quilibet extraneus. Bar. hic in prima q. tenet contrarium quòd procurator non detur in hoc caſu. ſed ut quilibet admittatur, ob id vt prodeſſe poſsit, non obeſſe, vt latius p eum. Bal. in d. l. reos. col. iiii. tenet eandem opi. motus ultra Bar. quia in cauſa appellationis exiſtēs in carceribus primi iudicis, non tamen conſtituit procuratorē in cauſa appellatiōis. l. i. ff. an per aliu. cau. app. Præterea ſi procurator datur, principalis non dicitur abſens, ſed fictione iuris præſens. & per conſequens abſens non damnabitur. Saly. in d. l. reos tenet eandē, opi. motus vltra alios, quòd paria ſunt, quòd aliquis ſit abſens, uel quòd ſit præſens & taceat. Modò quando aliquis eſt prẹſens & tacet, non datur procurator, ſed datur quilibet ad ipſum defendendum. d. l. non tantum. eodem modo dicendum eſt, quòd abſenti æquiparato prẹſenti tacēti. nō datur ꝑcurator ſed quilibet ad defendendum admittitur Iaſ. in l. ii. C. qui teſt. fa ce. poſſ. ſequitur eandem opi. motus ratione Bart. quæ eſt quòd iudex admittitur ex officio ad perquirendam veritatem, ergo & quilibet tertius. Excellētiſsimus Hippoly. de Marſi. in ſua practi. in uerſi. ſequitur. nn. xxvii. relatis multis diſtinguit, aut procurator interuenit ad opponendum quòd iudex non eſt cōpetens, quòd non poſsit procedere, & declinat iuriſdictionem, vel opponit exceptionem quæ perimit iudicium, tunc admittatur. aut vult interuenire ad plenam defenſam, & tunc non admittatur. ut procurator, ſed ut quilibet de populo. Secundam opi. quòd procurator detur in caſu ſtatuti, puto non procedere. ne detur iſtud inconueniēs. quòd inductum per ſtatutum in odium, ad damnum & præiudicium delinquentis. habeat in ſe fauorē. vt procurator detur. quod eſt contra tex. in l. quod verò. ff. de legi. Item daretur aliud incōueniens. ꝙ in conſequen-

tia,

tia, reus haberet id quod conſequi non poteſt principaliter, contrà not.in l. non dubium.C.de legi. Itē daretur correctio legis ex conſequentia. cū enim ex lege abſens non poſsit damnari per ſtatutum illud corrigitur.l. abſentem.ff.de pœnis.corrigeretur etiam lex noſtra, quæ prohibet procuratorem dari. quod non eſt
55 dicendum,l.præcipimus in fi.ff. de appellatio.¶ † Item citationes in cauſa capitali fiunt perſonaliter ea ratione, vt iudex poſſit videre reum quo vultu. qua trepidatione,& videre an ſit varius, & omnia notare debet,& ex eo ſolo indicio procedere poteſt ad torturam. l. de minore.§. plurium. ff. de quæſti. & ibi Bart. & ideò ſi reus comparet per procuratorem, non eſſet ſatisfactū legi neque citationi. Item ſtatutum addens hoc iuri communi,vt ſententia in abſentem ferratur,nō alterat diſpoſitionem publici iudicii. & ideò cùm & in principio delicti & in fine remaneat publicum iudiciū, quia & modus & pœna ſubeſt, publicum eſt, & procurator non dabitur.vt in tex. noſtro.

Deducta in contrarium non ob.& maxime tex. in extrauagan.quia arguitur a caſu ſpeciali. ad legem generalem,quòd non licet. Item illud verbum legitime, de
56 bet referri ex mente Bart. † ad vniuerſitatem, quæ in delictis poteſt comparare per procuratorem & ſyndicum, prout verè innuunt verba dictæ conſtitutionis. dum dicunt ipſum vel ipſam. Alia opinio quæ ſe habet quòd non procurator, ſed vt quilibet admittatur, non eſt tuta nec practicatur, quia pro ea non eſt lex aliqua. Tex. in.§. publicè, loquitur in procuratore, vt dixi. & loquitur in eo qui abeſt à iudicio tantùm, non autem à vinculis & in pœna à relegatione infrà. Quæſtio Doctorum eſt in pœna capitali. & à relegatione ſuprà. Illa cōſequentia iudex ex officio poteſt, ergo priuatus, non tenet,quia multa conceduntur iudici in procedendo, quæ non conceduntur parti. quia maior eſt eius auctoritas, Nec eſt præſumendum quòd velit

aliquam

aliquam fraudem cõmittere, quòd non eſt in tertio cõ parentè, iuxtà not.in c. qualiter & quando el.ii. de ac
57 cuſa. & ibi. Abb.col.iiii.¶ † Tex. in l. non tantùm, de appell. habet ſpecialitatem in ſe, vt quilibet poſſit appellare. pro ſubueniendo ipſi reo: ne iudex per iniquitatem, vel per maliam impediat reum appellare, quia ex appellatione iudex iniuriatur. & quemadmodũ ſententiam tulit iniquo animo, eodem modo vult ipſam exequi, & poterit multis modis impedire reum ne appellet. & etiam timorem imponere per ſuos miniſtros vt nec audeat dicere. volo appellare, aut ꝗ nomine ſuo appellatio interponatur, & ex hoc tex.in iſto caſu voluit prouidere fraudibus & dolis ipſorum iudicium, & ex indè diſpoſitio hæc particularis in appellatione ob dictam cām inducta non debet trahi ad aliam generalẽ.

58 † Cautela eſt. & ita practicatur, & practicari poteſt, quòd pars volens fauere reo det teſtes ſecretè ipſi iudici examinandos ſuper innocentia rei, & cognita veritate iudex poterit eũ abſoluere, iſtã Cautel. dat Cepol. in cautel. lxvi. Eſt & alia cautela vt quæratur pax ab interfectore cum propinquis occiſi, & omninò fiat ſi poteſt, & poſteà ea facta, tu qui vis defendere abſentem, fac vt propinqui occiſi dicant ſe vele accuſare abſentem & interfectorem. & proponãt accuſationem. & poſteà fac quòd ipſi etiã producant eos teſtes quos vis examinari ſuper innocentia, & illi teſtes recipientur à iudice & deponent ſuper innocentia accuſati, & iudex poſteà cognita veritate, poterit abſentem abſoluere. & ita ſolet aliquando practicari.

59 † Bar. hic col.iiii. concludit dominum pro ſeruo, & patrem pro filio, admittit ad defendendum. Bal. in l. reos. C. de accu. col.iiii. dicit ex mẽte Glo. in l.ii. C. eo. tit. quòd aut cõparet pro ſuo intereſſe, & admittitur, quia eſt ius pecuniarium, in ſeruum, l. pen. ff. de condi. ob cau. Pater admittitur ob intereſſe operarum il. fi. ff. de iis quid deiece. vel effu. & not. Inno. in c. i. extrà de

iure iuran.vbi dicit quòd non ſolum pater poteſt agere contrà interfectorem filii,ut puniatur pœna.l.Corne.de ſica. ſed etiam ut prçſtet ei intereſſe operarum, & exemplificat in patre ſene, & extenditur etiam in filio pupillo,cuius pater eſſet interfectus. Item admittetur propter periculum condemnationis faciendæ. Aut iſta pater,vel dominus,nõ compareт pro intereſſe, & tunc admittitur. ſed non ad ſententiam ex mente Gloſſ. ut per eum, breuiter dicit ipſe,pater & dominus admittuntur ad omnia,præterquam ad tria, litis conteſtationem,torturam,& ſententiam, & differentia eſt ꝙ compareat pro intereſſe, aut compareat tanquam alius.Nam primo caſu poterit interuenire ipſe & eius procurator. Secundo caſu procurator non datur.nomine patris vel domini, ad defendendum filium vel ſeruum,Glo.in d.l.ii.nõ dicit id ad quod allegatur,ſed diuerſificat diſpoſitionẽ illius legis à diſpoſitione noſtra,ꝙ ibi ſibi intereſſe & utilitas domini, & pro ſe interueniat, hic autem pro alio procurator datur, & ſic pro extraneo.Saly.in d.l.ii.C.de accuſa. dicit dominũ citari,quia agitur de eius intereſſe.arg.l. nã ita diuus. ff. de adoption.& eum defendere debet, & poteſt,quia citatus,ſed ſi eum non defenderet, poteſt ſeruus ſeipſum defendere,& ſi ſeruus fuerit abſens, poteſt dominus ipſum defendere.l.non tantum. de appella. & d. l. ſi non defendantur.ff. de pœn. Imò plurimus concurrentibus prçfertur dominus.l.ſi plures.ff. de accuſa.& non tantum in principio.ſed etiam in medio poteſt defendere dando teſtes & alia neceſſaria,pro eius defenſione.ut vult.Glo.in l. ſi ſuſpecta.in princi.ff. de in offi.teſta. Doct.communiter tam hic, quam in c.veniens de accuſatio.tranſeunt cum iſta opinione, quòd dominus pro ſeruo,pater pro filio,admittatur illis abſentibus.& ita conſuluit poſt alios.Cepol.conſ.xlv.& Modeſtus Polentonus inter prçdicta conſil. Cepol. conſi. liiii.Non videtur poſſe procedere.quòd dominus ad-

mittatur

60 mittatur pro ſeruo abſente, præſupponẽdo † quòd ſeruus poſſit accuſari pro quolibet iudicio publico. excepta pena pecuniaria & relegationis, l. hos accuſare. §.
61 omnibus. ff. de accuſatio. l. abſentem. C. eo. † ſi iniquiretur contrà eum non poteſt ſententiari, quia à relegatione ſuprà iudex non pronunciat in abſentem. l. abſentem. ff. de pœn. & ſic in primo caſu non fit iudicium. in ſecundo ſententia nõ poteſt ferri. d. l. hos accuſare. §. fi. Prçterea eſt tex. in l. ii. ff. de exhi. rẽ. vbi ſeruus accuſatus de crimine capitali debet ſiſti per dñm, ad hoc vt non ponatur in vinculis. ſed alius locus pro carcere ſibi aſſignetur, & ſi non adeſt dominus qui promittat, in vinculis coniicitur. ſi dominus poſſet abſentem defendere, non eſſet neceſſarium quòd pro eo promitteret, & ſiſteret in iudicio, vt etiam dicit. tex. in l. ii. C. de accuſa. Cum itaque dominus prçſentet ſeruum, promittat pro eo, in carcere ponatur, ſecundùm quòd intelligunt Bar. & Ang. in d. l. ii. in conſtituẽdo carcerem, vel alium locum particularem, dicendum eſt ipſum dominum non poſſe defendere ſeruum abſentem, eo maximè, quia tex. in. d. l. non tantum, & l. ſi non defendantur adducti in contrarium demõſtrãt ſeruum eſſe in manu iudicis nõ abſentem. dum dicunt ad ſuppliciũ ducitur.
62 † Practica eſt quòd volentes habere defenſiones pro filio, compareant corãm iudice, priùs facto mandato ſpeciali per ipſum filium patri de confitendo delictum: & ipſe pater fatendo delictum, dicat ꝙ vult defenſiones pro filio, ad oſtendendum quòd ille qui eſt mortuus nõ deceſſit ex vulnere. vel quòd filius vulnerauit, vel occidit, ad neceſſariam defenſam. vel quòd caſu commiſſũ fuit homicidium, & ita ſeruatur in practica.
63 † In eadem. q. an & quando à relegatione infrà detur procurator. Dum Docto. inſiſtum ſuper intellectu. l. i. ff. an per alium. quòd ne detur replicatio capitalitatis. illud verbum vſq; ad relegationem, intelligatur incluſiuè, ad hoc vt ille verſ. ſed & ſi, aliquid operetur

& hoc ex opinio. vltramontanorum. Bart. & alii intelligunt illud uerbum capitalis, quòd intelligatur de pœna mortis. verſ.ſed & ſi. intelligatur de aliis pœnis proximis mortis. ut in damnatione in metallum, deportationis operis publici. & quod ille verſi. vſque ad relegationem, ſtet concluſiuè. Pro tollenda iſta difficultate, puto text. illum debere intelligi, quòd uſque ad illum verſi. ſed & ſi. ueniant verba reſcripti, & quòd non extendantur ulterius propter illud quod dicetur in prin. illius legis. in pecuniariis cauſis ſunt reſcripta & uſque quo loquitur ad declarationem cauſarum pecuniarium durent verba reſcripti poſtea quãdo venit ad diſtinctionem cauſæ capitalis, ponantur verba Iuriſconſulti. & ideo in eo uerſi. ſed & ſi, Iuriſconſultus non repetat, ut dicunt Docto. ſed declaret verba reſcripti, diſtinguendo de pœna vſque ad relegationẽ excluſiuè, incipiendo à ſuperiori, non admittatur procurator. quia in illis caſibus. abſens non dãnatur, & dubietas quæ poſſet oriri declaratur in d. l. abſentem. & ſic concluſio ſit. quòd verſi. ſed & ſi. contineat declarationem reſcripti in diſtinguendo pœnas ipſas. ſimili ordine & modo vſus eſt Iuriſconſultus. in d. l. abſentẽ, vbi generaliter per reſcripta erat deciſum abſentẽ non poſſe dãnari. Iuriſconſultus diſtinguit pœnam relegationis ab aliis. & hoc modo ceſſabit difficultas. in d. l. i.

64 †In alia q. an carceratus poſsit procuratorem conſtituere. Bart. eſt in ea opi. & communiter Docto. poſt ipſum, vt poſsit procurator conſtitui, quia rationes impedientes eius conſtitutionem ceſſant, cum poſsit puniri, & ſententia non reddatur delußoria. & iſtud eſt maius fundamentum quo docto. vtuntur. Ioan. Ar. in c. veniens. de accuſatio. Alber. in d. §. publicè, & Benedict. de Plombi. hic tenent mediam viam, quod procurator admittatur, non tamen ad conteſtandum litem, aut ſententiam audiendam. Saly. in d. l. reos. & vltramontani communiter tenuerunt procuratorem

non

non poſſe conſtitui,per tex. in l.i.ff. an per alium. vbi præſupponendum eſt capitalem cauſam agi, & omnia requiſita à lege adeſſe in eo iudicio, ut ambo & accuſator & reus,ſint carcerari. & quod ſimus in cauſa appellationis exiſtente eo ſtatu.& tamen Iuriſconſultus negat conſtitutionem procuratoris. Imo. hic videtur vele ſoluere illud contrariũ dicendo quòd ibi reus,vel accuſator aufugerat hæc ſolutio non uidetur uera. cũ Iuriſconſultus non dicat caſum particularem, ſed procedat per viam doctrinæ.ideò ſolutio hęc non poteſt applicari,maximè quia ut dixi in prin. tex. hic & in l.inter accuſatorem.intelligendi ſunt neceſſariò in eo caſu,in quo & accuſator & accuſatus ſint carcerati.Poſſemus dicere ꝙ carceratus poteſt procurato. conſtituere.ſed ille procurator non efficitur dominus litis.ut in l.nulla.& in l.procuratoribus.C. de procurat. ex quibus procurator efficitur dominus litis unde in cauſa criminali dato quòd ſit conſtitutus procurator, iudex interrogabit reũ, ſemel & pluries & quæſtionē habebit de eo, & alia faciet & neceſſaria cum præſentia rei.Nec procurator qui interuenit in principio poteſt dicere ſe dominum litis. & iſtud erit quod dicit. text. noſter quòd fruſtra interuenit ad impediendum officium iudicis,nam carceratus dum non eſt condemnatus & factus ſeruus pœnæ,poterit & procuratores cõſtituere & alia agere. l.ij. C. de requi.reis.

65 †Practica tñ eſt quòd nõ cõſtituatur procurator, ſed quilibet defendens producit ſcripturas, tanquã defenſor carcerati abſq; eo ꝙ conſtituatur mandatum.

66 †Viſum eſt ſupra in quibus caſibus poſsit dari procurator quando proceditur per uiam accuſationis,ſed quia proceditur etiam aliis quatuor modis præter ſupradictum,ſcilicet per inquiſitionem,per denuntiationem. & ubi eſt notorium crimen eſſe commiſſum, & per uiam exceptionis.vt per Bart.in d.l.ii. §. ſi publico.ff.de adulter.& in l.diuus.ff. de custo.& exhi. reo.&

per

per Doćto.in c. qualiter & quando extrà de accuſatio. Ideò de quolibet videamus, in quibus caſibus detur
67 procurator. † & primo in cauſa inquiſitionis, quæ de iure ciuili ſuccedit loco accuſationis d.l.ii.§. ſi publico. Spec. Io. An.& Hoſt. tenuerunt ꝙ admittatur procurator. Pet. de Anch. in c. inquiſitionis extra de inquiſi. diſtinguit quod de iure ciuili non admittatur. quia inquiſitio de iure ciuili ſuccedit loco accuſationis, ut dixi. & eadem pœna imponitur quando proce-
68 ditur per inquiſitionem, prout per accuſationem. † ſecus de iure Canonico. quia non imponitur pœna ſanguinis. c. ſententiam extra ne cleri. vel mona. & hanc eandem diſtinctionem ſecutus eſt Bal. in d.l. reos in fi. C. de accuſa. Sozi. in d.c. veniens extra de accuſatio. ſecutus eſt opinionem Spe.& Io. An.& Hoſti. limitando tamen vt non procedat quando eadem pœna quæ imponitur ubi proceditur per uiam accuſationis, imponeretur vbi ꝓceditur per viã inquiſitionis. & hoc idẽ tenuit Io. de Ana. in d.c. veniens. tu autem dic in iſto caſu quòd iudex ſeruato ordine inquiſitionis quem dat Bar. in d.§. ſi publicè, debet priùs examinare teſtes. & hoc facto, poterit ex eorũ dictis & atteſtationibus cognoſcere quæ pœnæ ſit futura, uel à relegatione ſuprà, vel corporalis. & ſi cognouerit pœnam futuram à relegatione infrà. admittet, procuratoré. ſi autẽ à relegatione ſuprà non admittet, & ſic etiã in hoc caſu erit diſtinguendum. quemadmodum diſtinguunt Doct. in caſu quo proceditur per accuſationem. & ita etiam hodie ſeruatur ꝙ iudex prius examinat teſtes ut ſupra.
69 † In tertio caſu quando proceditur per denuntiationem habemus notabilem theoricam Bart. in l. Diuus. ff. de cuſto.& exhi. reo. vbi late tractat hanc materiam & uide etiam per Ang. in tracta. ſuo de malefi. in uerſi. nec non ad denunciationem vbi latè, & per Moder. ibi.
70 † Quis autem poſsit conſtituere hos denunciatores. qui vulgo appellantur capita centenariorum vel De-

cani, dic quòd quilibet habens merum imperium. ut per Bar. ibi. in ii. col. & eum ſequitur Ang. in prælle gato loco, effectus aũt denunciationis. & qui poſſent cõ
71 ſtitui & alia per multa, vide per Barto. in d. loco. † In propoſito utrum procurator admittatur quando proceditur per denuntiationem, diſtingue quòd iudex poteſt procedere duobus modis ſuper denunciatione, primo procedendo ſimpliciter ſuper denunciatione,
72 † & iſto caſu poſſunt opponi omnes exceptiones, quæ poſſent opponi contrà accuſatorem, ut no. Barto. in d. l. Diuus in pen. col. & in iſto caſu dic quòd iudex ſi non poteſt à principio cognoſcere quæ pœna ſit futura. non admittet procuratorem, ſed prius examinabit teſtes. & ex eorum dictis cognoſcetur quæ pœna eſſet futura, & tunc ſi erit futura à relegatione infra, admit
73 tet procuratorem aliàs ſecus, ut ſupra dictũ fuit. † Poteſt etiam alio & ſecundo modo iudex procedere formando inquiſitionem ex illa denunciatione, & tunc dic vt ſupra maximè dictum fuit in membro inquiſi
74 tionis. † In quarto caſu quãdo proceditur ubi crimen eſt notorium vt not. Spec. in tit. de noto. crimi. & tãgit Barto. & apoſtilla ibi. in uerſ. quęro vnum in d. l. ii. §. ſi publico col. v. ver. ult. ſcias quod quãdo crimen eſt notoriũ, iudex poteſt qualitate delicti cognoſcere quæ pœna ſit futura. ideò à principio admittet vel non admittet procuratorem, ſecundum diſtinctionem ſupra datam, ſed ſi pœna erit futura à relegatione ſupra, non
75 admittet, alias ſecus. † Vltimo etiam proceditur. quando crimen fuit oppoſitum per uiam exceptionis. ideò reliquum eſt videre, vtrum in hoc caſu admittatur procurator. Cauſa exceptionis ſi intentatur & opponitur exceptio ad repellendum accuſatorem dabitur procurator, prout concludunt omnes Doct. hic. Aut opponitur exceptio ad puniendum; & tunc procurator non admittitur: ſi exceptio fuerit criminis publici. & ſuper ea proceditur quemadmodum ſuper accuſatione,

cuſatione, & exceptio opponi poteſt, in prima & ſecũda parte iudicii, antè nomen rei receptũ inter reos.
76 † & ſic antè litem conteſtatam. quo tempore opponũtur exceptiones dilatoriæ. vt in. l. exceptionẽ. C. de probat. & de iſtis exceptionibus dilatoriis in cauſa criminali habetur in l. qui iudicio. ff. de accuſati. & inter
77 alias. eſt exceptio hæc. † ꝙ pecunia corruptus accuſauit, & iſte talis poteſt puniri de falſo & concuſsione
78 l. i. ff. de fal. † Opponens uolens repellere accuſatum debet in concluſione exceptionis dicere. quare peto me liberari ab accuſatione. ſi vero voluerit excipere ad puniendum, debet concludere, peto dictum accuſatorem pecunia corruptum condemnari. ſecundum leges. & hoc caſu procurator non admittetur, quamuis in cognitione exceptionis in primo caſu procurator
79 admitteretur. † & aduertendum eſt ad crimen leonicinii, vt vxor accuſata de adulterio opponat tale crimen ad repellendũ maritũ ante litẽ conteſtatã, quia ſi aliàs opponeretur poſt litem conteſtatam. non repelleretur maritus, dato quòd eſſet puniendus. l. ſi vxor. §. iu-
80 dex. & ibi Glo. & Bar. ff. de adulter † Reaccuſatio fieri poteſt antè litem conteſtatam, iuxta l. neganda. C. qui
81 accuſa. non poſſ. † Si vero opponitur poſt litem conteſtatam. dilatoria non admittatur. l. ſi maritus. §. præ
82 ſcriptionis. ff. de adulte. † Peremptoria autem opponitur & ſi ad repellendum vel defendendum ſimpliciter procurator admittitur. quia non infamat. l. Lucius. ff. de iis qui notan. infa. aut ad puniendum, vt ſi opponatur contrà teſtes & inſtrumenta de falſo. & contrà maritum exceptio adulterii. & concludatur pęnam debere imponi. iſta exceptio habet eandem cognitionẽ, quam habet accuſatio, ad procuratorem conſtituendũ, vt per Spec. in titu. de cri. per Mod. excep. propon.
83 † Quæritur utrum uniuerſitas vel ciuitas conſtituat procuratorem, uel ſyndicum in cauſa criminali. in accuſatore poteſt ciuitas conſtituere ſyndicum ad accu-

ſationem proſequendam.Bar.in l.ii.§.fin.ff. de accuſa-
84 tio. Gandi. in tit. de procura. col.ii.† accuſatus uerò per uniuerſitatem non defendet ſe per procuratorem, in eo caſu in quo ſe non defendet ſi per priuatum accuſaretur. Lucas de Pen. in l.tam collaterales.§.vt autem.C. de re milit. lib. xii.adducit rationem.quia eſt perſonale & particulare, ut uniuerſitas accuſet per procuratorem,vel ſyndicum, & nõ extẽditur ad accuſatum,l.i.ff.de conſti.prin. An vniuerſitas ſe defendat per ſyndicum,videamus prius an delinquat. Item quã pœnam patiatur, & ſucceſsiuè quo caſu ſyndicus
85 detur † Vniuerſitas delinquit in omittẽdo.l. iubemus nullam.C.de ſacroſan. eccle. Item delinquit in committendo,& tunc aut reſidet in poteſtate uniuerſitatis, vt cõdere ſtatuta,dare iuriſdictionem, imponere grauamen. & ſimilia.& tunc delinquit auct. item nulla cõmunitas. C.de epiſc. & cleri. aut non reſiſtet in poteſtate vniuerſitatis,vt committere homicidium & ſimilia,& tunc ſi habito prius tractatu,ac communicato cõſilio fuerit commiſſum punitur,ſecus ſi conſilium non interuenit. & dato ꝙ leuato vexillo proceſſerit vniuerſitas ad homicidium,non tenetur ut vniuerſitas,ſed vt ſinguli.Bar.in l.aut facta.§.fi.ff. de pœn.Fely.in c.di
86 lectus.ii.de ſimonia quia dicit hanc communem.†ſi verò quærimus an poſsit puniri.Inno.in d. c. dilectus dicebat quòd non quia ſequeretur iſtud inconueniens. quòd pęna nõ teneret ſuos auctores; & punirentur minores,infantes & furioſi.Itẽ ſurrogatis aliis puniren-
87 tur,qui nihil commiſſerunt.Bar.in d.§.fi.dicit† quòd quando ſumus in caſu in quo filius punitur pro patre, vt in læſa maieſtate. l. quiſquis. C. ad l. Iul. maieſta. vt in hæreſi. c. ſtatutum de hęreti. c. fœlicis. de pœn.
88 in vi. tunc punitur ciuitas. † prout fecit Henricus Imperator qui ſubiecit ciuitatem aratro, Bonifacius qui deſtruxit collegium Templariorum propter hæreſim. Bald. in titu. de pace conſtantiæ. in princip.

in

89 in verſi. imperpetuũ dicit † ꝙ ciuitas poteſt capitalem pœnam habere tribus modis, primo ſi ſubiiaciatur aratro. ſecundo ſi ponatur in banno æternali. tertio ſi pe
90 reat alluione, vel caſmate, † vndè quando quærimus an ciuitas poſſit dare ſyndicum. & tunc ſi eſt crimen læſæ maieſtatis poteſt dare ſyndicum, caſus eſt in extrauagan. ad reprimen. & ibi Bar. in ver. legitimè. Aut ſumus in caſu ſtatuti conditi contrà ſuperiorem & tūc
91 ſyndicus poteſt conſtitui. † proùt euenit ciuitate Paduæ. quæ fuit poſita in bāno æternali, & priuata omni dignitate per Nicolaũ. v. quia fecerat ſtatutum vt qui interficeret clericum & ſolueret quinq; ſolidos eſſet abſolutus. adeò inoleuit clericorum inſolentia, fuit tamen reſtituta per eundem Nicolaum. quia caſſauit dictum ſtatutum. & hoc caſu paſſa fuerat pœnam capitalem. Tertio poteſt dari pœna capitalis ex homicidio, vt in caſu. c. ita nos xxv. q. ii. vbi ob occaſionem duorum epiſcoporum fuit priuata ciuitas iure ciuitatis proùt dicit Alberi. in rub. C. d. epiſcop. & cleri. & Car. in cle. i. §. ciuitas, de pęn. vbi etiam punitur ciuitas ob id quòd vnum epiſcopum interfecit. Dato ꝙ ſi ciuitas interfeciſſet priuatum puniretur pęna pecuniaria, proùt not. in Glo. in l. aliud. §. refertur. ff. de reg. iur. & in c. grauem de ſen. excom. & latè per Alexandrin. hic vndè in tribus caſibus præcedentibus datur ſyndicus pro defenſione ciuitatis.
92 † In cauſa appellationis procurator non conſtituiſ eo caſu in quo non eſt conſtitutus in principali. caſus eſt in l. i. ff. an per alium, in fi. in verſi. & generaliter. & eſt caſus ſecundùm intellectum Bal. & Saly. in l. eos. C. de appella. vbi tranſmittitur reus ad ſe defendendũ in ſimul cum ſcripturis ad iudicẽ ad quẽ. & tenet Bar. hic
93 † Pluribus inculpatis de occiſo, an vnus poſsit alios defendere. Alberi. in l. ſeruum quoque. §. publicè col. iiii. ver. item eſt vnus caſus mirabilis, dicit alterum ex ipſis poſſe alios defendere, pro eius ſententia eſt Gl. in

c. cum dilecti in ver. concanonicorum extra de do. & con. & alia Glo. in c. ſtatuit in verſi. duo, ii. q. v. & alia Glo. in c. hæc quippè in ver. de expulſis, iii. q. vi. Con-
94 trariũ veriùs exiſtimo quia † quando plures vulnerãt mortiferè, inſolidũ obligantur, ac ſi plures occidiſſent. tex. eſt in l. ſi ita vulneratus. ff. ad. l. acquili. & ita intelligit Bal. in l. non ideò minùs col. iii. nu. 29. C. de accuſa.
95 † Præterea non datur conſortium nec in re. nec in perſona inter plures delinquentes. ita Ant. de But. in d. c. cũ dilecti in Gl. i. vlteriùs omnes rationes prohibentes reum per procuratorem defendi habent lo-
96 cum etiam quando plures eſſent rei. † Præterea, ſi plures ſunt rei & aliqui ſe præſentant, aliq. non, iudex poteſt ſuſpendere proceſſum quo ad præſentatos, & quo ad alios ſententiam ferre, ſi ſunt abſentes ita Bart. per illum text. in l. non idcirco. ff. de iudi. & in l. de vno quoque. ff. de re iudi. Non obſt. Gloſſ. præallegatę, quia ex mente Io. And. Cardi. & Imo. in d. c. cum dilecti & Præpoſi. in d. c. ſtatuit. loquuntur quando agitur ciuiliter de crimine.

97 † Quæritur etiam nunquid iudex debeat deſiſtere à procedendo quando propinqui defuncti exculpant reum Hippoly. in conſ. xvii. nu. 10. in. i. vol. tenet ꝙ iudex. non debet procedere ſi fiat talis exculpatio per propinquos. inter alia allegat Bal. in l. i. C. commu. de leg. qui dicit quòd exculpatio defuncti multum ꝓdeſt. Item quia iſtud ꝙ reus teneatur perſonaliter ſe præſentare eſt ad fauorem vulnerati & propinquorũ, cui fauori poſſunt renuntiare. Item non eſt veroſimile ꝙ propinqui comparuiſſent. ſi imputatus commiſiſſet
98 delictum. Contrarium eſt verius, † quia iudex dato quòd ſequatur abolitio, tamen poteſt inquirere ſuper crimine ſi ſibi uidebitur tex. eſt in l. ii. C. de aboli. & ibi
99 Bar. Bal. & Saly. † Præterea dato quòd fiat tranſactio de crimine, iudex tamen poteſt procedere & inquirere ſuper eo. l. tranſigere & ibi Bart. & Alex. & alii. C.

de

de tranſact. Imò repræhenditur Iaco. Butri. in eo ꝙ volebat dominum rei ſubtractæ, poſſe exculpare reum dicendo quod habuerat rem de voluntate ipſius domini
100 † Verum quòd ſi in proceſſu eſſent aliqua leuia indicia exculpatio propinquorum multum prodeſt. quia
101 eſt indicium innocentiæ. vt per Bald. in d. l. i. † etiam vnum indicium tollit aliud. l. diuus. ff. de in integ. reſti. c. accedens de crimi. fal. & in delictis eſt duplex intereſſe, publicum & priuatum. priuatum poteſt tolli per partem, publicum autem non. vt not. in d. l. tranſigere, vndè ſi indicia erunt grauia contrà reum. ſola exculpatio non erit ſufficiens ad impediendum iudicium, & ita practicatur.
102 † Concluditur etiam hic per Alexandr. in fallentia xiiii. ꝙ bannitus poſſit ſe defendere per procuratorem ex conſ. Iaſ. conſ. cxliiii. vol. iiii. quod non uidetur verum quia Iaſ. ibi hoc non determinat, ſed dicit quòd dato ſaluo conductu habili poterit ſe præſentare & debet. & ſi iſta deciſio eſſet uera, ſequeretur quòd bannitus reportaret commodum ex ſuo delicto, quòd eſſe nō debet l. ſi ab hoſtibus. §. i. & ibi Alex. ff. ſol. matri. & hoc practicatur quòd rei banniti habito ſaluoconductu præſentant ſe ad carceres.
103 † In ſtatuto dante pœnam pecuniariā & corporalem ſunt quatuor capita, primum quando pœna eſt alternatiua. Bar. in l. ii. ff. de publi. iudi. concludit totam eſſe capitalem, & ſucceſſiuè procurator non dabitur. Idem Bar. in l. fi. C. de iniur. determinat illud idem. per tex. in l. fi. ff. de iniur. inducendo vt per eum. Bald. in l. reos. in iii. col. nu. 2. ſequitur eandem opi. Imo. hic facit tria capita. Aut eſt in poteſtate iudicis, aut rei, aut accuſatoris. Primo caſu non admittitur procurator,
104 Alexandri. hic dicit † quòd ſi pœna corporalis eſt diſproportionabilis ad pœnam pecuniariam, quòd iudex ſemper eligere debet pecuniariam. l. ſi de interpreta-
105 tiōe, ff. de pęn. c. in pęnis, extrà de reg. iur. in. vi. †. Ad

uertite quòd quælibet pęna corporalis etiam minima eſt diſproportionabilis ad pecuniariam. l. in ſeruorum in fi.ff. de pęn. igitur in quacunq; pęna erit arbitrium iudicis.

106 † Nec ob d.l. ſi de interpretatione. quia loquitur quando ſumus in dubio, vt per Dy. in d. c. in pęnis. & Deci. latè in l. ſemper in obſcuris.ff.de reg. iur. in ſecundo capite quando electio eſt actoris, tunc ſecundùm eius petitionē iudicatur corporalis vel pecuniaria. In tertio caſu quando eſt in arbitrium rei, tunc eſt in eius poteſtate eligere corporalem, vel pecuniariā.

107 † Aduertite ꝙ nunquàm poteſt reus eligere corporalem. vt dicit Bal. in l. fi.ff. de inius vocan. Bar. in l. Stichus. ff. de pecul. legá. Alex. in l. quàmuis. ff. ſol. matri.

108 & eſt ratio. † quia nemo eſt dominus membrorum ſuorum. l. liber homo. ff. ad l. acqui. Secundùm caput principale eſt, quando pęna eſt corporalis & pecuniaria copulatiuè. & tunc procurator non admittitur. quia vtrunque eſt in obligatione. Tertio eſt pęna corporalis, & in defectum pecuniariæ. & eodem modo procurator non admittetur vt not. in d. l. ii. ſuprà eo. Quarto quando eſt pecuniaria & corporalis in defectu, nec eo tunc procurator admittetur, quia poteſt remanere pę

109 na corporalis. l. i. ff. de penu. lega. † Difficultas eſt an talis poſſit dando fideiuſſorem pro pecunia contenta in ſtatuto ſe defendere per procuratorem. Bart. in l. i. ff. de cuſto. reo. dicit quòd non poteſt dari fideiuſſor

110 † ſed dat cautelam, vt pecunia deponatur penes fiſcum ſub conditione, ſi fuerit damnatus. Idem Bar. in l. Itē liberatur. §. qui paratus. ff. qui. mod. pig. vel hypothe. ſol. diſtinguit, quòd aut ſtatutum dicit ſi non poterit ſoluere. tunc fideiuſſor admittatur. ſi uerò dicat ſi non ſoluerit, fideiuſſor non detur. Alex. in l. iiii. §. ſi ex conuentione. ff. de re iudi. dicit meliorē eſſe ſententiam Bar. in d. §. qui paratus. Auerte quòd in vno caſu, ſiue ſtatutum incipiat à pęna pecuniaria, ſiue à

corpo-

corporali, vtroque caſu admittatur procurator. dato fideiuſſore idoneo. conſiderando rationem inductiuam ſtatuti. & primò † quia regula illa, qui nō habet
111 uam ſtatuti. & primò † quia regula illa,qui nō habet
112 in ere leuat in corpore, habet locū antè ſentētiā. † Sed ſententia lata, iudex non poteſt mutare eius executionem. l. iudex poſtea quàm. ff. de re iudi. & ita intelligit Bart. & alii in l. i. ff. ad turpil. Modo iudex antequàm ferrat ſententiam poteſt ignorare conditionem rei. & poterit ſententiam pecuniariam ferre. & eius iudicium erit deluſorium ſi reus non ſit ſoluendo. quòd lex abhorret. l. i. §. generaliter. ff. de pœn. Ad tollendū hoc ſtatutum appoſuit pœnam corporalem. & pecuniariam. ne iudex deciperetur. & ne pau peres quòd non
113 ſint ſoluendo committant delicta. † Item quia illa diſpoſitio quòd qui non habet in bonis &c. habet locum tantummodò in perſona vili & ruſtica. vt dicunt Docto. in d. l. i. ff. de pœn. & in l. quicunque. C. de ſeru. fugi. & in l. ſi quis id quòd. ff. de iur. omni. iudi. & ideò ad hoc vt iura ſint ęqualia inter vilem & nobilem pauperem. appoſuit pœnam corporalem. vt ambo amoueantur à delictis. Item & tertiò quia illa diſpoſitio qui non habet in ere luat &c. erat arbitraria iudicis. quia & ſeuerior & leuior. poterat procedere in irrogan da pœna corporali in defectum pecuniariæ. ideò ſtatutum limitauit pęnam corporalem. in defectu pecuniariæ. & ſic in omni caſu harum rationum mouentium ſtatuentes, conſideratur tantummodò pęna pecuniaria. & ideò ſi penes iudicium erit cum bono fideiuſſore cauēte de pœna pecuniaria ſoluēda. vt puta quòd poſſideat immobilia, in iſto caſu admittetur procurator dato fideiuſſore. & ita ſeruatur. & lex ſtatuit pęnam corporalem. quia à principio ignorabatur de facultaribus rei. ex quo ſi legittimè cauit pecuniaria tantùm eſt in conſideratiōe, & ex iis ſumus expediti de hoc. §. ad Crimē.

SVMMA-

SVMMARIVM.

1 ☞ *Inter reos receptus quando quis dicatur, & quando factus reus, & nu.3. & 5.*
2 *Iniuriam ſuam uel ſuorum proſequi, quando quis dicatur,*
3 *Accuſatio iudici eſt præſentanda, ut uideatur an ſit iuſta, & admittenda.*
4 *Accuſatione procedente reus mandato iudicis citari debet.*
5 *Iudex citato reo, qualiter procedere debeat.*
Intellectus ad l. adulteram. C. de adulter. & l ſi maritus. §. pre ſcriptiones. ff. eo tit.
6 *Iniuriam ſuam uel ſuorum proſequi, quando quis dicatur.*
7 *Correctio à contrario ſenſu ſumpta non admittitur.*
8 *Intellectus ad l neganda. C qui accuſa. non poſſ.*
9 *Indicium minus à maiori tollitur & ceſſat.*
10 *Intellectus ad l. i. C. de accuſatio.*
11 *De maioritate et minoritate criminis et à ſe ipſo, uel de ſeipſo ad alium, remiſſiuè.*
12 *Intellectus ad l. i. C. de. calum.*
13 *Intellectus ad l. pœn ff de accuſatio.*
14 *Intellectus ad l ii. §. ſi publico. ff. de adulter.*
15 *Saluus conductus an per iudicem reo dari poſſit, & quibus per ſonis, & nu. 24.*
16 *Legis prohibitio, maior eſt quàm hominis.*
17 *Prohibitum ex cauſa fieri. poteſt ſugerrente neceſſitate cōcedi.*
18 *Publicè intereſt dari defenſiones.*
19 *Defendens quid operetur.*
20 *Damnato in amiſsione libertatis & ciuitati, permittitur ſtare in ciuitate. & accuſationem proſequi.*
21 *Bannito ſimpliciter an detur ſaluus conductus. & nu. 28.*
22 *Inquiſito uel accuſato, an detur ſaluus conductus, & nu. 27*
23 *Præſentia rei multum operatur.*
25 *Cauſa requiritur in principe.*
26 *Saluus conductus quibus ex cauſis concedi poſsit.*
29 *Intellectus ad l. de minore. §. tormenta. ff. de quaſtioni.*

30 Iudex

30 *Iudex qui promiſit abſolutionem delinquenti ſi confiteatur. an promiſſa ſeruare teneatur. & nu. 39.*
31 *Iudici licet ſimulare pro ueritate habenda.*
32 *Bona eſt ſimulatio quæ parit ueritatem.*
33 *Veritas ut habeatur, non refert quomodò fiat.*
34 *Alexander. iiij promiſit epiſcopo ſimoniaco liberationem vt coràm cardinalibus ſimoniam confiteretur.*
35 *Confeſſio dolo facta non obligat.*
36 *Iuramentum doloſum non ligat.*
37 *Dolus & metus æquiparantur.*
39 *Confeſſio metu facta, non obligat.*
40 *Iudex inferior non poteſt contra bannum ſuperiorem ſaluumconductum concedere.*
41 *Iudex æqualis nòn poteſt concedere ſaluumconductum contra ſententiam banni latam cum licentia ſuperioris.*
42 *Iudex æqualis poteſt concedere ſaluumconductum contra bannum quod extenditur ultra territorium bannientis.*
43 *Proclama quòd ſocius accuſans abſoluatur ſeruari debet, et qui prior ex ipſis accuſat liberatur.*
44 *Priuatus in maleficiis fidem ſeruare non tenetur.*
45 *Delinquens in ciuitate à qua ſecuritatem habet. an illius beneficium perdat, & nu. 48. & 54*
46 *Delinquens inquantum delinquit & non ultra puniri debet.*
47 *Regula quòd frangenti fidem, fides frangatur eidem. quomodo procedat.*
49 *Delicto reſpublica offenditur.*
50 *Saluuſconductus intelligitur niſi concedens offendatur.*
51 *Conceſſio intelligitur cum cauſa, etiam ſi non exprimatur.*
52 *Conceſſio intelligitur ſtantibus terminis.*
53 *Priuilegio abutens, ipſo priuari debet.*
55 *Excedens modum inculpatæ tutelæ ſe defendendo punitur.*
56 *Delinquens ſine intentione, aliqualiter excuſatur.*
57 *Laceſſitus uolens ſe ulciſci excuſatur.*
58 *Iudex uiſis indiciis contrà reum, quid facere debeat.*
59 *Conſtitutum rei in loco ſolito eſt accipiendum. ut confeſſio ipſi reo noceat.*

60 Practica

60 Practica accipiendi dictum uel teſtimoniū ad domū alicuius.
61 Confeſſio quæ facta non fuit coram iudice & notario, reo confitenti non nocet.
62 Confeſſio accepta per ſolum iudicem, uel notarium ſolum, non nocet reo confitenti, ſed tantùm facit indicium.
63 Criminalia non dirimuntur iuramento.
64 Confeſſio extraiudicialis in iudicio negata, reo non nocet, ut ex ea poſſit torqueri.
65 Stante ſtatuto quòd delictum non puniatur, ſi delinquēs nō aīo fecerit, an de hoc animo ſtetur dicto ipſius rei cum iuramēto.
66 Animus non poteſt teſtibus probari
67 Animus à ſolo Deo cognoſcitur.
68 Aſſertio eius quod conſiſtit in animo iuramento declaratur.
69 Animus probatur præſumptione uerbi uel facti.
70 Imputatio delicti ex animo commiſſi. coniecturis probatur.
71 Item tollitur ex coniecturis.
72 Iuramentum an poſſit deferri ad purgandum reum.
73 Iudex accepto conſtituto, indiciorum copiam reo dare debet. antequàm ad ulteriora procedat.
74 Indiciorum copia quare danda eſt reo.
75 Queſtio eſt remedium irreparabile.
76 Indiciorum copia cum cauſa legitima peti debet.
77 Defenſiones et indicia dantur petenti pro reo, ex communi uſu ſine aliqua cauſæ allegatione.
78 Teſtium nomina cum atteſtationibus ſunt danda reo.
79 Teſtium nomina non ſunt danda reo, quando eius potentia timetur ne eos offendat.
80 Practica dandi nomina teſtium reo:
81 Defenſio cum ſit de iure naturali, non eſt deneganda.
82 Indiciorum copia an reo non petenti per iudicem dari debeat. & nu. 85 cum ſeq. & nu. 100.
83 Statutū mādans fideiuſſores præſtari, ītelligitur ſi fuerit petitū.
84 Officium iudicis non impartitur niſi petenti.
86 Iudex ex officio nemine petente, rei defenſiones quærere debet.
87 Verbum debet, neceſſitatem importat.
88 Iudex officium ſuum etiam nō imploratum exercere debet. quādo tale

do tale officium miſerabiles perſonas reſpicit.uel actũ pium.
89 *Carcerati perſonæ miſerabiles dicuntur.*
90 *Cauſa carceratorum pia dicitur.*
91 *Iudex in actibus pijs ſupplere debet ex officio.*
92 *Iudex in cauſa dotis interponit officium.etiam non petitum.*
93 *Cauſa dotis eſt pia.*
94 *Iudex ſupplet quæ deſunt partibus & aduocatis.*
95 *Reis in carceribus ſecretis ditẽtis.nõ iuris ignorãtia ĩputãda.*
96 *Faciliter quod fieri non poteſt,perindè eſt ac ſi fieri non poſſet.*
97 *Ignorantia iuris non nocet in damnis euitandis.*
98 *Sibi imputet quòd quis ſua culpa ſentit.*
99 *Scientia & patientia cum taciturnitate,æquiparãtur cõſenſui.*
101 *Iudex ſine traditione indiciorum poteſt procedere ad ſñiam.*
102 *Iudex reo aduocatos dare debet.qui eius de defenſiones conſiderent & iura ſua deducant ipſum defendendo.*
103 *Proceſſus & teſtes qui dantur per iudicẽ reo,quo appellentur.*
104 *Nominum diſputatio.pertinacibus relinquenda.*

DATIS defenſionibus per procuratorem reo, vel non datis,euenit quandoque,quòd reus uult reacuſare ſuum accuſatorem,vt incidenter dixi ſupra in declaratione.§.ad crimẽ,propè finem in ver.vlt.etiam proceditur,dũ dixi quod reaccuſatio fieri poteſt antè litem conteſtatam, ideò de reaccuſatione videndum eſt, pro cuius declaratione explanabimus text. in l.is
1 qui reus.ff.de publi. iudic. † Præmitto quod aliquis dicatur factus reus litis conteſtatione ſecundum Glo. hic & in l.iis qui.ff.de publi.iudi.& Glo.in d.l.i.C.qui accuſa.non poſſ.Pet. in d.l.i. C. qui accuſa. non poſſ. dicit eſſet factum reum cognito quòd lis fuerit conteſtata.quemadmodum in ciuilibus oppoſitis exceptionibus dilatoriis fit conteſtatio, ita in criminalibus per reſponſionem rei,& tunc eſt receptus inter reos. Bart. impugnat hoc dicens quòd abſens recipitur inter reos l. ad ulteram. C. de adulter. Iaco. de Are. dicit quòd tunc eſt factus reus quando iudex habet præſumptionem

ptionem

ptionem pro ſe.contrà reum. Bar.impugnat. quia etiã vſque ad ſententiam non poſſet eſſe præſumptio. ex quo nunquàm diceretur receptus, quòd eſt abſurdum. Dyn.conſiderat tria tẽpora,antè conteſtationem.poſt, & receptionem inter reos. Iaco. Butrig. dicit quòd tunc eſt receptus inter reos, quando notarius ponit cedulam in libro. Bar. impugnat omnes iſtas opi.&.in ea reſidet quòd oppoſitis exceptionibus dilatoriis, ſi iudex pronunciat procedendum eſſe ad vlteriora. eſt nomen rei receptum. Ad text, in l. adulteram.C.de adulter.reſpondit quòd ibi ſola accuſatio erat inſtituta, & erat reus receptus per procuratorem. & ſic aliter

2 quam Glo.ibi intelligit. † Aliud præmitto,quòd quis dicitur ſuam vel ſuorum iniuriã proſequi per multas opiniones,Glo. in l. pen. C. ad turpill. dicit quòd eius proſequitur ſuam vel ſuorum iniuriam vſque ad ſeptimum gradum. Glo. in l. neganda.C. de iis qui accuſ. non poſſ. dicit ſtrictè intelligi debere,Glo. in c.quicũque, de ſenten. excom.in vi. dicit domeſticos & familiares comprehendi. Hoſti. in c. de cætero de teſti.dicit eſſe omnes illo, de quibus loquitur tex. in l. i. & ii.

3 ff. de poſtul.exceptis fatuo & infanti. † Circà primum quando quis dicatur factus reus, dico aliud eſt quòd quis ſit factus reus, & aliud quòd quis ſit receptus inter reos. Et ſciendum quòd accuſator debet accuſationem porrigere iudici. vt eam videat & conſideret,vt eſt tex.in l.miles.§.ii.& §.licet.ff.de adulte. Fely. in c. fin.de iudi.Docto.in c. quoniam contrà.de proba. & iſtud eſt quod conſiderat iudex, an accuſatio ſit iuſta vel ne, & admittenda. Oldra. & Bal. poſt ipſum in l. cum clericis. C. de epiſco. & cleri. Iaſ. in rub. C.

4 de eden. † Videns iudex accuſationem poſſe procedere,committit citationem vt in l. neminem.C. de exhi-

5 ben.re. & eſt Glo.eo.tit.in prin. quæ dicit † quòd priùs petitur reus per citationem. & poſt annotatur ſeu recipitur inter reos. & ſic citatio facit ipſum reum: & ſi

& ſi repertus citatus comparet proceditur per ipſum iudicem ſuper accuſatione, ſi uerò non reperitur reus emiſsis citationibus, tunc annotãtur eius bona & recipitur inter reos. & hoc modo intelligendum eſt tex. in d.l. adulteram. & tex. in d. l. ſi maritus. §. præſcriptiones. ff. de adulter. Quòd abſens receptus inter reos ſi infra annum comparuerit non audiatur circa exceptiones impedientes iudicium & perſonam accuſatoris, & hoc in odium contumacis, ſed debet ſe defendere in meritis, & ita loquatur totus tit. de requir. re. ff. & l. i. C. eo. & ita hanc differentiam ex proprietare ſermonis ꝙ abſens recipiatur tenet Bud. in annot. poſter. anno. 48.

6 † Circà ſecundum dicerem quòd ſuam vel ſuorum iniuriam dicatur quis proſequi, quando aliquis iniuriatur, & ex ea acquiritur actio ipſi accuſanti. vt loquitur l. lex Cornelia. §. ii. ff. de iniur. & Inſti. eo. tit. §. ii. & ſic in eo verificetur. qui patitur ex perſona iniuriam, ex perſona iniuriati, vt in ſeruo, filio, vxore, & ſimilibus, & ad hoc ꝙ iſtud ſuam uel ſuorum parificetur, & idem ſi ſit iniuria fit ſibi vel ſuo &c.

Lex iſta. Is qui reus, diuiditur in tres partes, in prima parte tex. Bart. & communiter omnes intelligunt, quòd antè nomen rei receptum inter reus admittatur reaccuſatio. poſteà non. Credo iſtud non poſſe aſſumi ex lege noſtra, quia colligitur à contrario ſenſu, & talis collectio venit ad deſtructionem. & correctionem rationis generalis poſitæ in tex. hic. dum dicit non relatione criminis, ſed excuſationibus debet ſe defendere, iſta ratio habet locum & antè litem conteſtatam & poſt, ſi modò admittatur iſta concluſio. Doct. corrigitur illa pars, ꝙ eſſe non debet, iuxta. l. i. ff. de off. eius cui manda. eſt iuriſdi. & quæ ibi not. per Docto. Item quia non eſt dare tempus in quo non dicatur factus reus. Nã porrecta accuſatione iudici. & facta citatione eſt factus reus. nec eſt locus reaccuſationi. Ratio autẽ redditur, quia accuſatus volens laceſsitus ſe uendicare.

re.ſemper perquiret reaccuſare. iuxta l. ſi minor natu.§.libertus,de opt.lib.& l.iii.ad l.Acquil. uel etiam ipſe accuſatus uolens fraude & dolo rem pro trahere reaccuſabit. Et ideo lex fraudibus obuians. hoc negauit.In ſecunda parte tex. fit diminutio & declaratio ad primam. In tertia ibi inchoatas, poſſumus intelligere tex.ne contrarietur principio prohbenti reaccuſationem.vt loquatur in delatione facta in fiſcum, vt ſit ſenſus,ut inchoatas delationes poſsit perficere ante damnationem,& ſic pendente accuſatione, & poſt damnationem,vt in tex.l.pen.ff.de accuſa.Et ſic iſta vltima pars tex.non loquatur in reaccuſatione,ſed in delatione in fiſcum,iuxta.l.i.ff.de iure fiſci.

Sunt quinque iura quæ dantur pro contrariis huic legi noſtræ.l.i.& l.neganda.C.qui accuſa. non poſſ. l.i. C.de calum. l.ii. §. ſi publico ff. de adulter. l. pen. ff. de accu.Bar.infrà.in iii.& v. col.ſoluit omnes iſtas leges diſtinguendo ut per eum, aliter non referro. In primo capite dum dicit quòd ſi non proſequitur ſuã. vel ſuorum iniuriam ſi reaccuſat de maiori crimine ꝙ poſsit. iſta concluſio aſſumitur a contrario ſenſu, ex d.l.neganda.dum dicit ſi de pari uel minori. ergo, à contrario ſi de maiori admittetur. Hæc concluſio tollit diſpoſitionem legis noſtrę. prohibentem reac-
7 cuſationem generaliter † & cum correctio ſumitur à contrario ſenſu ut dixi.non admittitur,per ea quę no.
8 per doct.in l.i.ff.de offi.eius &c.†vnde poſſumus intelligere tex. in d. l.neganda. quòd probaret totũ contrarium,illius quod dicit Bar. & communiter omnes, vt dicamus quod negandi,ſi accuſatis licentia criminandi, niſi ſuam vel ſuorum iniuriam exequantur. in pari vel minori crimine,adeò ꝙ in maiori crimine coniungendo ſe cum diſpoſitione legis noſtræ. non admittatur reaccuſatio,& diſpoſitio illa veniat limitatiuè ad legem noſtram. in ſua uel ſuorum iniuria proſequenda,quæ ſit par,vel minor. nõ autem maior. ad hoc ne

oriatur

9 oriatur illa difficultas, † quòd maius iudicium tollit minus, & facit illud ceſſare. l. per minorem.ff.de iudi. l.fin.C.de ord.iudi.Sed in iſto caſu bene poſſet vti inſcriptione, quando eſt ſua uel ſuorum iniuria, & cauſa maior:& hoc modo etiam coniungetur tota iſta limitatio,in ſua vel ſuorum iniuriæ proſequutione . & ita verificabuntur verba vltima in tex.noſtro, vt non loquantur de inſcriptione facienda generaliter, ſed de
10 delatione, vt dixi. † Tex.in l.i. C.de accuſa. poſſumus intelligere ꝙ non eſſet reaccuſatio,vt intelligunt communiter omnes:ſed ꝙ ille qui intulit iniuriam & vulnerauerat, vel occiderat, accuſationem inſtituerat & ſe inſcripſerat: ille verò qui fuerat vulneratus, vel ꝓpinqui occiſi,accuſationem inſtituerat,& ſe inſcripſerat.ex poſt iudex videns vtrãq; accuſationem,quia videbat ſecundam quid maius continere in ea re, & cædem & vulnera. aliã aũt in ſe minora habere, proceſsit ſuper ſecunda:quia erat magis congruum, ut ſuper ea
11 prius procederetur. † De maioritate vel minoritate criminis,& ad ſe ipſum,& de ſe ipſo ad aliũ, ponit Bal. in l.i.col.iiii.C.de accuſ.quem oĩo vide propter decreta Illuſtriſs.Dominii de bannitis.quę dicunt, ꝙ ſi quis vult habere eorum beneficium,debet capere bãnitum
12 de maiori crimine. † L.i.C. de calum. loquitur de offi-
13 cio iudicis,ut per Bart.hic. † L.pen.ff.de accuſa.loquitur in delatione quæ eſt in priuilegium fiſci. & ita po-
14 teſt intelligi lex noſtra in fine. † L.ii.§.ſi publico.ff.de adult.loquitur in eo qui reaccuſat de delicto cõnexo, ſed vere iudicio meo loquitur de exceptione, uerſicu. extraneus.eo.§.loquitur non de recepto inter reos,nec de facto reo,ſed de condemnato, & ſic poſt ſententiam contra ſe datam, de adulterio,non poteſt excipere de lenocinio, dum dicit, extraneus factus reus criminis, id eſt condemnatus,prout loquitur text. in l.defuncto. hoc eod. titu. Cætera contenta in diſtinctione Barto. communiter approbantur. & de hoc late etiam dixi in

l.fin.ff.de quæſtio.num.335.Vidimus ſuprà in quibus
caſibus procurator poſsit, vel non poſsit admitti. &
quia quando procurator non admittitur, reus tenetur
perſonaliter ſe præſentare, & cùm plerumque timet
15 ne pro aliis delictis detineatur in carcere, † ideo ſo-
let petere ſaluumconductum. vnde congruenti ordine
videndum eſt, an & quando, & quibus poſsit & debeat
dari ſaluusconductus ſiue iſta ſecuritas. & aliqui tenent
quòd non poſsit concedi per iudicem, per textum in l.
prima.§.non fuit.ff. de dolo. ubi hoſti non ſeruatur fi-
des, ſed bannitus cenſetur, ergo etc. & etiam ſi dederit,
non debet ſeruari. Item per textum in .§. ſed neque,
verſicu.neq; aut homicida, in auth.de manda. Princip.
iuncta glo.quæ dicit ſeruari non debere. Item eſt text.
in l.relegati, & l.ad beſtias.ff. de pœn. ubi ſoli principi
conceditur. Item ſi daretur, ſuſpenderetur ſententia iu
dicis, contra l.iudex poſteàquam.ff.de re iudi.& execu
tio non daretur contra l.à diuo Pio.eo.titu.Contrariũ
16 tenetur communiter, ea ratione, quia † prohibitio le-
gis eſt maior quàm prohibitio hominis.l.ſi libertus mi
17 norem.ff.de iure patro. † Sed quando lex prohibet ex
cauſa quid fieri, poteſt ſuggerente neceſsitate illud cõ
cedi.l.placet.C.de epiſcop.& cler. l.qui ſtipendia.C.de
procurato.ergo idem in hoc caſu.& tanto magis, quia
eſt prohibitio hominis & non legis.
18 † Præterea publicè intereſt defenſiones dari.l.ſeruũ
19 quoque.§.publicè.ff.de procurat. † & defendens duo
operatur, primò id quod eſt publicum defendere, ſecũ-
dò ſe ipſum tueri.ut in l.i.§.ſed & ſi ſeruus, de vẽt.inſp.
20 † vlterius eſt text.in l.is qui reus.in fi.ff.de publ.iudi.
& in l.deferre.ff.de iure fiſc. vbi permittitur damnato
in amiſsionem libertatis & ciuitatis, ſtare in ciuitate
& proſequi accuſationem. ſi iſtud conceditur accuſa-
tori, quod eſt odioſum, tanto magis ipſi reo qui eſt fa-
21 uorabilis. † Sali.in l.qui indulgentia.C. de ſent. paſſ.
tenet quòd ſimpliciter bannito non detur ſaluuscon-
ductus.

22 ductus.† In inquiſito autem vel accuſato diſtinguit, quòd aut faciliter poteſt haberi per iudicem, & non dabitur ſaluusconductus, ſed capietur, & punietur: aut non poteſt haberi niſi cum difficultate, vel nullo modo, & tunc dabitur ſaluusconductus. Iacob. de Belui. in d. §. ſed neque. & Cin. in l. præſenti. C. de his qui ad eccle. confugi. diſtinguunt, includendo etiam bannitum & accuſatum, vt ſi cum difficultate reus habetur vel nullo modo, tunc detur ſaluusconductus. ſi faciliter, tũc non detur. Oldr. in quæſti incip. Poteſtas Paduæ. quem refert Alber. in d. l. præſenti. & in quarta parte ſtatu. q. 39. & Ange. in q. incip. Bononienſis. dicunt, quòd aut ſumus in caſu, in quo procurator poteſt interuenire, & tunc ſaluusconductus nõ detur: aut procurator nõ poteſt interuenire, & tunc detur. Bar. & Imol. in d. l. is qui reus. tenent indiſtinctè, quòd ſiue procurator poteſt interuenire, ſiue non, ſaluusconductus debeat concedi:
23 † quia præſentia rei multum operatur. l. de minore[.
24 §. plurium. ff. de minorib. † ex mente omnium ſic puto poſſe diſtingui, aut iudex cum cauſæ cognitione & exiſtente cauſa legitima, vult dare ſaluumconductum, & tunc poteſt. vel quòd reus defendatur, vel quòd eius atteſtatio & dictum accipiatur, & ita procedit communis opinio. aut non adeſt cauſa, & cognitio ſuperinde non fit, & tunc non poſsit dare ſaluumconductum.
25 † quia in Principe requiritur cauſa, vt in d. l. relegati. & etiam illi qui fuerunt damnati, & amiſerunt ciuitatem & libertatem, exiſtente cauſa quòd iam accuſationem cęperãt, poſſunt remanere in ciuitate, & ſic ex cã, vt in d. l. is qui reus. & l. referre, ff. de iure fiſc. & quando cauſa non adeſt, poteſt procedere text. & opi. dicentium contrarium, in d. §. ſed neq;, in authen. de manda. princi. cui ẽt poteſt rñderi omiſſa rñſione prima Bart. de ſaluoconductu dato à principe, vt procedat in eo qui cauſam non habebat, ſed volebat fugere, ne cognoſceretur de delicto. vel alio modo poteſt reſponde-

ri, prout dicit Iacob. de Beluiſ. in d. §. ſed neque: quòd iudex non concedit homicidiariis, ſacrilegiis, & adulterinis ſpacium triginta dierum, quod conceditur aliis ciuiliter conuentis. Nec obſt. quòd iudicium dicatur ſuſpendi, vel executionem impediri: quia ſaluusconductus fit ad tempus, & uſquequo de delicto cognoſcatur: & lapſo tempore ſententia remanet in ſua virtute
26 & robore. † Ex cauſa ſaluusconductus eſt præſtandus. ita communiter in l. is qui reus. ff. de publi. iudic. cauſæ autem ſunt, quoties reus vult ſe præſentare ad defendendum. Item quoties iudex vult coniūgere aliquem delinquentem cum bannito, vt in faciem carcerati dicat delictum: nam tunc dabitur ſaluusconductus. Item ſi vult proſequi accuſationem iam cœptam. d. l. is qui reus. Item ſi vult propalare transfugas vel alios fures. vt in l. non omnis. ff. de re milit. Item in propalatione criminis læſæ maieſtatis. l. quiſquis. C. ad leg. Iul. ma-
27 ieſta. † In accuſato vel inquiſito, quòd habeat ſaluum conductū, limitatur non procedere, quoties iudex poſſet habere reum & punire, vt quia eſſet in ſua iuriſdictione: nam tunc non debet dare ſaluumconductum. Alber. in d. l. i. §. non fait, de dolo. Ang. in d. q. Bononiēſis. & eſt ratio, quia non eſt cauſa propter quam debeat
28 dare ſaluumconductum, cùm poſsit eum capere. † In bannito quòd debeat habere ſaluumconductum, limitatur in caſu in quo ſe poteſt defendere per procuratorem. per l. Papinianus. ff. de minori. & ita tenet Old. in d. q. incip. Poteſtas Paduæ. Ang. in prædicta q. Bal. in l. ſed & hæc. §. ſed ſi pro pœna, de in ius vocan. & ratio, quia nulla eſſet in eo caſu, etiam ſi eſſet in ciuitate: quia non poſſet cogi ad comparendum, & ſic nullam
29 informationem habere iudex. † Et id quod dicit Bar. in d. l. is qui reus. procedit in eo caſu in quo cogitur comparere, & in quo procedi poteſt per torturam. & ita intelligitur communiter textus in l. de minore. §. tormenta. ff. de quæſtioni. Nam ſi in caſu in quo pœ-

na

na eſt pecuniaria,& procurator interuenit, poſſet procedi per torturam, maior eſſet pœna quę inſurgeret ex probatione quàm eſt ſententia.l.in ſeruorum.in fin.ff.
30 de pœn.quod non eſt dicendum,quia abſonum.† In ea quæſt. an iudex per promiſsionem abſolutionis ſi induxerit reum ad confitendum, nunquid teneatur ſeruare promiſſa.Feli.in c.afferte,de præſumptio.& Præpo.Alexandri.& Domini.de S.Gemi.in c.ſi quælibet.& in c.vtilem.xxii.q.ii.dicunt,quòd talis promiſsio nõ
31 eſt ſeruanda: & rationem adducunt. † Primò licèt iu-
32 dic ſimulate pro veritate habenda.d.c.afferte. † Item bona eſt ſimulatio quę veritatem aperit d.cap.ſi quili-
33 bet.& d.l.i.§.non fuit.de dolo. † Item non refert quõ veritas habeatur,dummodò habeatur.l.cũ ſeruus.ff.de ver.obl.l.ii.C.de alim.pup.pſt.|Item ſi licet excoriare, torquere, & alia multa in corpore hoĩs fieri pro veritate habenda,tanto magis blandiciis & bonis verbis.&
34 Arch.in d.c.vtilem.refert, † ꝙ Alexander quartus pmiſit epiſcopo ſimoniaco liberationem, ſi confiteretur
35 ſimoniam coram Cardinalibus. † In contrarium facit quòd confeſsio facta per dolum non obligat.c ſane, de
36 renuntia.l.item ſi pretio,in fi.ff.loca. † Item iuramẽtum dolo factum non ligat.cap.cùm contingat.de iure iuran.c.quãuis,de pact.in vi.Eodem modo & confeſsio
37 cum ſit eadem ratio.l.illud.ad leg.Aquil. † Item dolus & metus parificantur.d.c.cum contingat,& d.c.quam-
38 uis. † Sed confeſsio facta per metum non obligat,niſi voluntarie confiteatur.l.i.ff de cuſto.reor.& ibi Ange.
39 qui dat practicam ratificandi. † Sed in hoc caſu interuenit dolus & circumuentio,ergo nõ debet ualere,ſen ſit Deci.in l.vnica.C.de ſent. quæ pro eo quod intereſt profer.in l.ea eſt natura cauillationis.ff.de regu.iur. & Hipp.in ſing.177.Puto diſtinguendum:aut iudex erat certus de delicto,uel quòd uiderat,vel quòd reus confeſſus fuerat ſibi ſoli:& tunc licitum eſt ad pœnam imponendam inducere quomodocunque ipſum reum ad

deponendum veritatem,quia tunc verificatur quòd do-
lus & malicia rei,poteſt alia malicia & dolo circumue-
niri.& ita loquitur exemplum Alexandri, dum Archi.
ibi dicit,quòd ſimoniacus epiſcopus dixerit ſibi Pon-
tifici ſimoniam commiſiſſe:tamen nolebat illud fateri
coram Cardinalibus. Papa ſciens hoc, induxit eum ad
fatendum veritatem. Si verò ipſe iudex non eſt certus
de delicto,ſed ſunt indicia tantùm præſumptiones uel
fama,tunc non poterit inducere reum dolo, uel bonis
verbis ad fatendum delictum, quia non verificatur ꝙ
dolus dolum puniat, & malicia cum malicia, quia non
40 conſtat de dolo, neque de delicto. † Saluusconductus
per inferiorem iudicem debet concedi ſuper banno ſu-
perioris,& quamuis Iaſ.in l.conuentionum.ff. de pact.
dicat quòd Barto.& Imol.in l.is qui reus, hoc determi
nat.tamen ſuper hoc nihil dicunt, & eodem modo Bar.
in d.l.non omnis.ff.de re milit.& Bal.in cap.i.§.item ſa
cramenta,de pace iura.fir.nil dicunt de hac re, ueritas
tamen eſt,quòd ſi ſuperior tulit ſententiam banni,per
quam quis ſit bannitus à loco inferioris, non poterit
inferior dare ſaluumconductum.text.eſt in c.inferior.
21.diſt.in l.pen.§.pen.ff.de aqua plu.arc.& in c.cũ ve-
niſſent,de iudi.& in cap.vt veſtrum,de appel. & Barto.
41 in l.i.in fi.ff.à quib.appella.non lic. † Item ſi æqualis
tulit ſententiam banni cum licentia ſuperioris,nã po-
teſtas æqualis non poterit dare ſaluumconductum: qa
illa ſententia iudicatur ac ſi eſſet ſuperioris. Bart. in l.
ii.in fi.ff.de opt.lega.text.in l.ii.§.omnia, de vete. iure
enucle.Bar.in q.incip.Lucanæ ciuitatis.Felin.in c.cùm
acceſsiſſent.col.iiii.de conſtit.Deci. in cap.i.de confe.
42 vtil. † Tertio loco,ſi æqualis faciat bannum, propter
quod extendat ſe vltra territorium ſuum, poterit iu-
dex æqualis dare ſaluumconductum pro eo banno.l.fi.
43 ff.de iuriſdict.omn.iudicum. † In ea. q. ſi plures deli-
querint,& fiat proclama quòd accuſans ſocium habeat
abſolutionem,debet ſeruari tale proclama. l. conuen-

tionum.ff.de pact.& ibi Docto. & ſi plures venerint ad accuſandum,primus habebit immunitatem.l. boues.§. hoc ſermone.ff.de verborum ſignifi.l. dotis promiſsio. ff.de dot.promiſs.ita Iaſ.in d.l.conuentionum.Hippoly.in d ſingu.177.ſenſit contrarium per doctrinam Io. And.poſt Vbertum de Bobio,in addi.ad Specu. in titu. de furt.vbi ille cui fuerunt ſubtracta bona promiſit nõ procedere contra furem ſi alios accuſauerit,habita ueritate ab ipſo poterit procedere eodem modo in proclamate.illa deciſio Ioan.And procedit in promiſsio-
44 ne facta per priuatum,nec facit ad caſum, † quia priuatus non tenetur ſeruare fidem in maliciis.d.l.conuẽtionum.& ibi Barto.& alii.in d.l.i.§.non fuit,de dolo, ſecus in promiſsione facta per Principem, nam hoſti
45 eſt ſeruanda, per dicta iura. † In ea.q. an habens ſaluumconductum ſi deliquerit in ciuitate in qua conſecutus eſt illum, an perdat beneficium ſaluiconducti. Deci.in cap.conſtitutus, de appella.el primo,tenuit quod non.pro iſta ſententia adducitur, promiſsio ſaluiconductus eſt ſimplex, ergo conditio non debet ſubintelligi.l. quicquid aſtringendæ,de verborum obli.l.com-
46 modatum.ff.commoda. † Item delinquens debet puniri inquantum deliquit,& non vltra.l.Paulus,ad legem Falcid.l.reſcriptum.ff. de iis quibus vt indign.l. ſanci-
47 mus.C.de pœn. † Item regula illa, quòd frangenti fidem fides frangatur eidem.l.cùm proponas.C de trãſa. c.conſtitutus,de app. habet locum quoties fides frangitur circa idem,vt per docto.in dictis locis, ſed nõ frã
48 gitur fides in ſaluoconductu, ergo etc. † Contrariam ſniam tenuit Lud.Roma.in l.iiii.§ ſi ſeruus. ff. de acq. poſſ.& Tho.Cãb.in tracta.clauſula.in rubr. nil nouari ſecurita.penden.&Nel.in tract.banni.in i.par.ii.temp.
49 q.16. mouentur ipſi, † quia per delictum offenditur reſpublica.l.ſi quis ingenuum.§.in ciuilibus.ff. de capti.& poſtl.& priuatus etiam offenditur per delictum,
50 † ſaluusconductus modo intelligitur, niſi concedens

E 4 offen-

offendatur.l.quæro.§.inter locatorem.§. loca.l.is qui, de verb.obl.l.quid ergo.§.ſi hæres.de leg.i.hic modo offenditur concedens,& ſic reſpublica, ergo ſeruari non
51 debet. † Item conceſsio intelligitur cum cauſa, etiā ꝙ non exprimatur.l.quidam cùm filium, de verbo.oblig.
52 † Item conceſsio intelligitur ſtātibus terminis. l.cùm
53 quis,de ſolut. † Item talis bannitus non poteſt ſtare in ciuitate,niſi cum ſaluoconductu,ergo illi ex priuilegium:ſed ille qui abutitur priuilegio, debet ipſo pri-
54 uari.l.nullus.C.de iudi.& l.iudæos.C.eo.tit.† Pro cōcordia diſtinguerem,aut talis bannitus deliquit ex propoſito & deliberatè, & apparet quòd venit in ciuitaté cauſa committendi tale dictum, & tunc perdit priuilegium & ſaluumconductum, quia uoluit rempublicam fraudare:& cauſa ſaluiconductus fuit falſa, quia aliud erat in intentione, aliud in uerbis: aut iſte talis bannitus habens ſaluumconductum deliquit laceſsitus, &
55 ſic caſu,uel aliter ſe defendēdo:† & ſi exceſſerit modū inculpatæ tutelæ, propter quod debet puniri. per not. in l.vt vim.ff.de iuſti.& iure.& in l.i.C.vnde ui. nō de-
56 bet perdere beneficium ſaluiconductus. † quia intētio ſua non fuit delinquere â principio, & aliqualiter excuſatur.l.i.ad leg.Corn.de ſicar.l.quod ait.§. quod
57 ait,de adulter. † &excuſatur ſi laceſsitus voluit ſe vlciſci.l.qui cum natu maior.§.ſi libertus.de bon. libert:
58 Iudex † viſis iudiciis contra reum, debet accipere cōſtitutum,habita prius conſideratione indiciorum exiſtentium contra ipſum reum.& tria ſunt conſideranda
59 per iudicem. † Primum quòd accipiat conſtitutum in loco ſolito,& in loco maiorum,ad hoc vt confeſsio rei poſsit valere. l.pen.ff.de iuſt.& iur. l.cum ſententiam.
60 C.de cōfeſs.†Et ex hoc inoleuit practica,quòd quotieſcunq; iudices ad domum alicuius nobilis vel matronæ eunt ad accipiendum eius dictum vel teſtimonium, prius habilitant eum locum fore habilem tali actui.
61 † Secundum requiſitum eſt, ꝙ ipſe iudex debet ſimul cum

cum tabellione accipere inſtitutum, neque vnus ſine
alio, aliàs confeſsio non valeret l.iubemus.C.de libe.
62 cau.& ibi glo.Bal. & Sal.† qui dicunt quòd iſtud de-
bet notari in actis, aliàs confeſsio per alterum accepta
non præiudicat ipſi reo, ſed tantum facit indicium. Ia
63 ſo.in l.magiſtratibus.ff.de iuriſdi.om.iudi. † Tertium
eſt, vt non deferat iuramentum, quia criminalia nõ di-
rimuntur iuramento.arg.l.fi.C.de proba . Bart.& alii,
64 in l.admonendi.ff.de iureiur. † Et eſt aduertendum ꝑ
reum eo tempore quo facit conſtitutum, vt ſi extra iu-
dicium confeſſus fuerit delictum, tempore conſtituti
reuocet eam confeſsionem, quia exinde nõ poterit tor
queri propter confeſsionem extraiudicialem, etiam ꝙ
non doceat de errore, ſed ſufficit quòd dicat erraſſe in
eo quod confeſſus ex delictum extraiudicialiter, ita
Bald.in l.i.col. penul.C.de confe. Iaſ.in l. magiſtrati-
65 bus.ff. de iur.omn.iud.† Ex prædictis infero ad illud
quod dicitur ꝑ Hyppoly. in conſil. xcvi. concludit, ꝙ
ſtante ſtatuto ut quis non puniatur de delicto, vt puta
de veneno, ſi non animo venenandi potionem dederit
quòd de hoc animo ſtaretur dicto ipſius rei cum iura-
66 mento, † quia animus non poteſt teſtibus probari.
67 Inno.in c.ſuper hoc.de renuncia. † & animus à ſolo
68 Deo cognoſcitur.l. ii.de interrog. actio. † & aſſertio
partis de eo quòd conſiſtit in animo, iuramento decla-
ratur.glo. in §.aliæ autem.Inſti de actio. gl. in c. ſigni
ficaſti.el i.de homi.gl.in l.fi.C.de anna.excep. & in l.ſi
69 cui. de accuſa.† Contrarium in hoc caſu verius puto,
quia animus probatur præſumptione verbi uel facti. l.
ſi qui.§.diuus.ff.de tut.& cura.dat. ab his.l.i.§. diuus.
70 ff.de ſicar.c.ſignificaſti.el ii.de homi.† & habemus ꝙ
imputatio delicti ex animo commiſsi, & ſic appenſa-
71 tè (vt vulgo dicitur) probatur ex coniecturis.† Item
tollitur ex coniecturis, vt latè per Alb.in l. & ſi amici.
de adulte.& in q.ſua lxvii.in iii.par. ſtatu.Item habe-
mus, vt iam dixi, quòd criminalia non dirimuntur iu-
ramento

72 ramento.† Non ob. gloſſæ allegatæ, quia loquuntur in cauſis ciuilibus,excepta gloſſ. in d.l.ſi cui.ideo aduertatis,quòd eſt alia glo.conſimilis.in l.ii.C.de ſicar. & Bar.in l.maritus.in fi.§. de quæſtioni.dicunt enim ꝙ iudex poteſt deferre iurm ad purgandum reum. per dictum Anch.& Io.de Ana. in c. excommunicamus. de hære.ita intelligunt dictum Bar. & gloſſ. vt procedat qñ nullum eſt indicium,nulla præſumptio contra reũ, ſed eſt ſimplex diffamatio.nam tunc iudex ob ſimplicem diffamationem dat iuramentum ipſi reo, & eſt iuramentum conſcientiæ & purgationis.& de hoc loquitur tex. in præſenti.§. ſic ubi.C.de his qui ad eccle.cõfu.& quãuis dicat Anch.ꝙ iſta purgatio eſt parum nota de iure ciuili,ſed tantum de iure canonico,vt toto titu.de purga.cano.tamen Io.de Ana. ibi dicit,quòd etiã de iure ciuili eſt multum in vſu.& adducit multas leges, de quibus per glo.in d.l. ſi cui. & de tali purgatione loquitur Specu.in titu. de furt.§. tertio.verſi. quid ſi peregrinus,vbi datur iuramentum nautæ ob res peregrini ſubtractas & non conſignatas, ut nauta ſe expurget.ſecus autem eſt quando vel indicium uel præſumptio eſſet contra eum, quia tunc non expurgatur iuramento, ſed aliis indiciis,vel per torturam, & ita
73 quotidie practicatur.† Iudex accepto conſtituto debet dare copiã indiciorum reo.ita Bar.in l.fi.q.pen.ff. de quæſtioni.& iudex tenetur eam dare ipſi reo, ante-
74 quam procedat ad torturam.† & ratio eſt, quia diſputandũ eſt ſuper ipſis indiciis, ideo eorum copia eſt danda.l.vnius. §. cogniturum.ff. de quæſtionib. Item alia eſt ratio,quia actori non debet licere qđ reo non liceret,ſed pares eſſe debent in procedendo.c.ii. de mutu. peti.c.non debet de regu. iur. Nam actor producit teſtes,ergo reus debet ſe defendere. Item quia iudex fidem non adhibet quæſtioni,ergo & antè debet cogno-
75 ſcere, & defenſiones rei videre. † cum quæſtio ſit re-
76 medium irreparabile. l.ii.C. de appella.recipien.†Sed

aduerte

aduerte quòd indicia petens debet allegare aliquam
cauſam , ob quam velit ſibi dari copiam indiciorum,
quæ ſit legitima.not.Paul. de Eleazar. in cap. grauis.
de depo. Alex.conſi.lxv.col.i.& pen.volum.i.& Albe.
77 in d.§.cogniturum.†Sed ex communi vſu defenſiones
pro reo petũtur & indicia,abſq; eo quòd cauſa aliqua
allegetur,niſi hæc quòd vult defendere ipſum reum.
78 † Item & teſtium nomina ſunt danda cum atteſtatio-
nibus.c.qualiter & quando.§. debet. de accuſat. & ibi
79 Hoſt. Are. Felin. Io.de Ana.& Imo.† iſtud limitantes
ſi eſſet timor potentiæ ipſius rei,ne offenderet teſtes,
nam tunc non darentur nomina. arg.tex. in c.fi.de hæ
80 reti. † ideo inoleuit practica,quòd nomina dentur cõ
fuſa & ſeparata à dictis teſtium , ob potentiam reorũ,
ne poſsint ſcire quid dictum fuerit ab vnoquoque ip-
ſorum teſtium. Itẽ dantur indicia omnibus & non cer-
tis,vt ſi eſſet malæ conditionis,vel quòd ex officio ꝓ-
cederetur.vt dicit Ang.in practi. in verb.fama publi-
ca.nu.37.& 38.volens quòd in his caſibus non detur
copia indiciorum.quia dico iſtud eſſe contra æquitatẽ
81 naturalem.vt ſentit Ang.in loco de quo ſupra.† Nam
defenſio non eſt deneganda, cum ſit de iure naturæ.c.
82 paſtoralis.de re iud.in cle.† Sed an iudex ex officio te-
neatur dare copiam indiciorum ipſi reo,an vero requi
ratur hoc quòd pars petat indicia, Hippoly.in ſua pra-
cti.in §. nunc videndum.in princ.dicit quòd ꝓ ea opi.
quod iudex non teneatur dare copiam ipſi reo , niſi
petatur,facit text.in d.l. vnius. §.cogniturum.in verſi.
reo poſtulante.ff.de quęſtio.& tex.in l.i.§.magiſtrati-
bus. ff. de magiſtra. conuen. item & glo. in l. vniuer-
83 ſa.C.de preci. impera. offer.& ibi Pau.de Caſt.† infe-
rens ad ſtatutum mandans fideiuſſores præſtari.intel-
84 ligitur enim ſi fuerit petitum. † Item & regula iſta,
quòd officium iudicis non impartiatur niſi petenti. l.
iiii.§.& hoc autem iudicium.& quæ ibi no.per Docto.
85 ff. de dam.infect.†Pro contraria opinio.quòd imò iu-

dex

dex tenetur dare copiam indiciorum,etiam reo nō petente,adducitur quòd iſta datio indiciorum eſt defenſio,quia reus opponit cōtra perſonas & dicta teſtium.
86 † Sed iudex ex officio, etiam nemine petente quærere debet defenſiones rei. l. ſi non defendantur. ff. de
87 pœnis.& per ea quæ not.in l.i.§.fi.ff. de quæſtio.† ponderando verbum,debebit,poſitum in d. l. ſi non defendātur.quod importat neceſsitatem,ut per glo. in c.at-
88 tendentes.iu ver.debet. de ſta. monacho. † Item quia iudex debet exercere officium ſuum,etiam non imploratum,quando tale officium reſpicit miſerabiles perſonas,vel actum pium.vt per Bar.& alios. in d. l. iiii.§.
89 hoc autem iudicium. † Sed carcerati dicuntur miſerabiles perſonæ,l. ſi quis ad declinandam. C. de epiſc. & cleri. l.i.C.quando imperat. inter pup. & vidu. & ibi
90 Doct.† & cauſa carceratorum dicitur pia,ut per Bart. in tracta. de carceri.in fi.& per Bal.in l.ſi quis pro redēptione.C.de donatio.ipſe tn̄ diſtinguit, ꝙ aut reus carceratus ex homo idiota,aut ruſticus,mulier pupillus vel alius veriſimiliter ignorans ius, & neſciens facere ſuas defenſiones, & hoc caſu iudex ēt reo non petēte teneatur dare copiam indiciorū,per tex.in l.ne quic
91 quam.§. aduocatos.ff.de offi. proconſ. † Cum etiā in actibus piis debeat ſupplere ex officio,vt per Inno. in c.ad noſtram.de iureiu.& per Bal.in d.l. ne quicquam:
92 §. ubi decretum.col.x.† Cum etiam iudex in cā dotis
93 interponat officium ēt non petitum,† quia ex cā pia. l.ſi cum dotem.§.eo autem tempore. verſi.nec vero ff.
94 ſol. mat.& per Alex. in d.§.hoc autem iudicium.† Cū etiam iudex teneatur ſupplere quę deſunt partibus &
95 aduocatis.tot.tit. vt quæ deſunt aduo. par.† & etiam quia iudices tenent reos in carceribus ſecretis,ne poſſint conſulere peritiores,quo caſu non eſt eis imputāda ignorantia iuris, yt per gl.in l. iuris. C. qui admit.
96 & ibi per Alex.volentem ꝙ † quando quis facile aliquid facere non poteſt,perinde eſt ac ſi illud facere nō

poſsit

poſsit.c.quamuis.& ibi gl.in uerb.continuatis. de offi.
97 ordi.in vi. † Dum etiam ignorãtia iuris non noceat in
dãnis euitandis,ut habetur in l.iuris.& in l.error. & in
l.regula.& ibi glo.ff. de iur.& facti igno.ſi uero carce-
ratus ſit prudens,ſagax & lr̃atus, & q̃ veriſimiliter ſcit
petere copiam, tunc iudex ex officio non teneatur da-
re copiam,ſi reus nõ petierit,cum imputari debeat ſibi
98 ipſi, cur non petierit,pe r reg. † ꝙ quis ſua culpa ſen-
99 tit ſibi imputet.c. damnum.de reg. iur.in vi.† Itẽ quia
ſcientia & patientia cum taciturnitate æquiparantur
conſenſui. in l.ſi filius. C. de pet. hære.& ibi Barto. &
Ange.in l.qui in aliena.§. quod ſi nõ adierit.ff.de acq.
100 hære. † In hac quæſtione puto indiſtincte iudicem
non teneri ad dandũ indicia,niſi fuerint petita,& iſtud
iuridicum puto.Nam aut reus ſponte uenit ad carce-
res,& tunc antequam pręſentet ſe ad carceres, debet
aduocatos cõſulere, & res ſuas, & mœſtos penates cõ-
ponere,vt dicit tex.in l.ii.C.de exhib.reis.ibi,adhibi-
ta aduocatione.& ſi iſtud non egit,ſibi eſt imputandũ,
& hoc caſu iudicis officium non debet impartiri,cum
habuerit poteſtatem ipſe reus conſulere rebus ſuis,ſtã
te etiam eo quod infra dicam. Aut capitur à iudice &
carceratur, & tunc non debet iudex ex officio indicia
101 dare , † quia ſine traditione indiciorum iudex poteſt
procedere ad ſententiam.ita gl.in c.ſi.in uerſi.iudicis.
de ſenten.excommunica.lib.vi.& ſibi imputet reus,po
tuit enim iuri pro ſe introducto renuntiare,& tunc ta-
cito renunciat. vt voluit glo.in c.i. in verſi.fuerunt.de
accuſa.lib.vi. & ſequitur Cepo.in conſ.lxvi. teneo idẽ.
verſi.nec poteſt. allegat Ang.in l.ſi vacantia.C.de bo.
vac. lib.x.col.xiiii.& xxxv. Præterea ſi ipſe iudex ex
officio inſtaret, ꝙ reus acciperet indicia,& ſic ipſo nõ
petẽte uellet defenſiones reo dare,videret iudex habe
re intentionem, ꝙ probationes factæ contra reum,
non eſſent legitimæ,& ipſe reus eſſet in caſu ꝙ poſsint
ſe defendere ab obiectis cõtra ipſum, & ſic propalaret

Ipſe iudex opinionem ſuam antequam ſententiam ferret,quod fieri non debet. Præterea ſuperflua & inanis eſſe datio indiciorū ipſi reo,ſi ipſe non haberet ad uocatos quos conſuleret,& quorum medio eius defenſiones & iura ſua deducerētur,quia ipſe exiſtēs in carceribus & ignarus literarum,vt puta ruſticus, mulier, vel alia perſona idiota, ignoraret quid ſibi eſſet agen-
102 dum pro ſua defenſione.✝ Ex quo dico quòd cautius & melius faceret iudex dare aduocatos ipſi reo,q eius defenſiones conſiderent.& iura ſua deducant, ipſum defendendo.& ita procedant ea quæ deducuntur pro iſta parte,quòd iudex debet ſupplere, & officium ſuū impartiri etiam non petitum in cauſa carcerati. nam intelligendum eſt in dando aduocatos, ad hoc vt reus defendatur.& eſt tex. in l. ne quicquam.§. aduocatos. & alia ſuperius adducta.& debet ſupplere iudex in eo caſu in quo vtilitas aliqua oriri poteſt ad beneficiū rei, non autem innaniter,quod eueniret ex ſola indiciorum præſtatione,ſine conſtitutione aduocatorum. Nam dato aduocato reo,ipſe habens iuris cognitionē quæ per copiam indiciorum & alia peraget, quę erunt neceſſaria pro defenſione rei, & ceſſabunt ex inde omnia quæ deducuntur in contrarium, & verificabitur, id quod habetur in l. cuſtodias. ff. de public.iudic. & ita quotidie ſeruatur, quòd iudices & poteſtates dant aduocatos carceratis. & cum proceditur in cauſa,quicunque vult indicia illa petit, & ita vidi ſeruari. Pro-
103 ceſſus.✝ & teſtes qui dantur per iudicem ipſi reo, ad hoc vt ſe defendat,habent diuerſa nomina. Aliquando appellantur probatio vt in l.i.§.i. ibi ita probationi.ff. de quæſtionib. Aliquando argumenta, vt in dicta l. prima. & in l. milites. C. eo. & per Angel. in l.ſecunda.C. de quæſti. Aliquando præſumptiones,etiam aliquando coniecturæ, prout eas appellat Bald. in l. non hoc. C. vnde cog. dicens ruſticos Papienſes appellare has coniecturas. vt etiam per Deci.in c.tertio

loco.

loco.colum.fina.de probatio. Aliquando veriſimilitudines. Aliquando adminicula, vt ponit Bald. in l. ea quidem.col.ii. C. de accuſatio.& Alexan.in d.l.fin. ff. de quæſtio. in addi.fi.& multa ponit Brun. in tract.
204 de indiciis.in i.quæſt. † Diſputatio tamen iſtorum nominum relinquenda eſt pertinacibus.glo. in rub.ff. ſolu.matr.& de iſtis nominibus loquens Abb. in d.c. tertio loco.& in c.quanto.in princ. de præſumpt.& ibi Fely.col.fi.& Inno. in c.quia veriſimile. eo tit. dicunt relinqui pertinacibus.

SVMMARIVM.

1 *Reus aſſerens non ex animo occidiſſe, debet ſe præſentare, & id probare. & eo conſtituto extraordinariè punitur.*
2 *Iudex ex officio rei innocentiam perquirere debet. & nu.5*
3 *Contrariorum eadem eſt diſciplina.*
4 *Iudex contra delinquentem ex officio inquirit, etiam nomine inſtante.*
5 *Rei fauorabiliores ſunt quàm actores.*
6 *Atteſtationibus publicatis, non poſſunt ſuper eiſdem capitulis uel directo contrariis, teſtes recipi.*
7 *Iudex poſt publicatas atteſtationes ex officio, teſtes, ad partis utilitatem recipit.*
8 *Iudex ex officio recipit teſtes parte abſente.*
9 *Cautela ut quando quis renunciauit productioni teſtium, uel inſtrumentorum cum iuramento, quòd procuret medio alicuius amici, quòd iudex ex officio teſtes recipiat.*
10 *Periculum ubi maius eſt, ibi cautius eſt agendum.*
11 *Inſtructor & informator defenſionum abſentis, in cauſa criminali poteſt interuenire.*
12 *Iudex maleficiorum poteſt examinare teſtes à parte non productos.*
13 *Iudex ex ſuo officio in criminalibus poteſt inducere probationes pro reo.*

14 Pro-

14 *Procurator interuenire poteſt quoties eſt pœna vſque ad relegationem.*
15 *Procurator non admittitur in crimine publici iudicij.*
16 *Iudex per præſentationem rei, videt quo uultu, quo pallore, & qua trepidatione reſpondet.*
17 *Iudex non debet ex officio teſtes pro reo aſſumere, ſine eius præſentatione.*
18 *Reus citatus non comparens delinquit.*
19 *Contumacia eſt delictum.*
20 *Citatus non comparens à iudice mulctatur.*
21 *Reus criminaliter citatur mandato iudicis.*
22 *Citatio in ciuilibus fit ad partis inſtantiam, ſine iudicis mandato.*
23 *Commodum ex eius delicto quis conſequi non debet.*
24 *Intellectus ad l. ſi non defendatur. ff. de pœnis. & l. i. §. fi. ff. de quæſtionibus.*
25 *Milites ſunt fauorum pleni.*
26 *Intellectus ad l. reos. C. de accuſatio.*
27 *Intellectus ad l. ſeruũ quoq;. § publice. ff. de procu.*
28 *Vlpianus fuit aſſeſſor & conſiliarius Alexandri Imperatoris.*
29 *Reus in cauſa publici iudicij tenetur ſe iudici perſonaliter præſentare & defendere.*
30 *Iudex non debet recipere probationes rei abſentis in cauſa capituli, licet pœna futura fuerit minor quàm capitalis.*
31 *Pater admittitur pro filio in cauſa capitali.*
32 *Delicta militum quibus pœnis puniantur.*
33 *Homicida ſine dolo, extraordinariè punitur.*
34 *Differentia inter crimen, delictum, & maleficium.*
35 *Crimen quando eſſe dicatur.*
36 *Bannitus propter ludum an impunè occidi poßit, ſi ex forma ſtatuti pro crimine bannitus, poteſt impunè occidi.*
37 *Ludus inter crimina numeratur.*
38 *Delictum quando dicatur eße.*
39 *Delictum quandoque ſine dolo committitur.*
40 *Delictum committitur etiam ſine animo. & nu. 63.*
41 *Delictum non eſt, vbi pœna non adeſt.*

42 Illicitum

42 *Illicitum quod pœnam non meretur. delictum non appellatur.*
43 *Maleficium quod comprehendat.*
44 *Statutũ quòd pro maleficijs commiſsis pœna duplicentur. non habet locum in uerbis iniurioſis.*
45 *Maledicens* Deo *de nocte, qua et quotuplici pœna puniatur, uigore ſtatuti punientis maleficia nocturna duplici pœna.*
46 *Condemnatus pro non faciendo. pro maleficio cõdemnatus nõ dicitur.*
47 *Omittere propriè non eſt maleficium.*
48 *Condemnatus pro cõtumacia, nõ eſt cõdemnatus pro maleficio.*
49 *Bannitus ex cõtumacia. non põt impunè occidi uigore ſtatuti permittentis bannitum pro maleficio poſſe impunè occidi.*
50 *Statutũ duplicat pœnas ob atrocitatem delicti, & ratione loci maior eſt atrocitas.*
51 *Malè geſtum ſiue uerbis ſiue literis, ſub maleficio cõprehẽditur.*
52 *Obligationis ex maleficijs naſcuntur.*
53 *Iniuria fit re & verbis.*
54 *Officium unde dictum.*
55 *Præſumptio una tollit aliam, non imputato de homicidio.*
56 *Imputatus de homicidio, volẽs ſe defendere. quid probare hẽat*
57 *Prædicamenta x. dantur ſecundum* Philoſophos. *& eodem modo ſecundum legum determinationem.*
58 *Delicta qualiter demonſtrentur.*
59 *Subſtantialia delicti quæ ſint, & nu. 62*
60 *Diffinitio conſtat ex genere & differentijs.*
61 *Delictum eſt genus generaliſsimum, & crimen ſubalterum.*
64 *Commiſſum à caſu dicitur delictum.*
65 *Subſtantia qualiter accipiatur.*
66 *Qualitas delicti quid ſit.*
67 *Quantitas quæ ſit in delictis.*
68 *Homicidium ex propoſito, ab impetuoſo vel caſuali, ex vulnerum quantitate cognoſcitur.*
69 *Locus aggrauat delictum.*
70 *Correlatiui exempla.*
71 *Tempus delictum aggrauat. & nu. 79.*
72 *Aßiſtentia ad delictum indicat tractatum.*

73 *Arma induens, præſumitur de rixa & bello cogitare.*
74 *Agere in delictis quid ſit.*
75 *Pati quid ſit in delictis.*
76 *Qualitate aliqua, accuſationi adiecta non probata, an reus debeat abſolui. & nu 77. vſque ad nu. 101.*
77 *Recedendum non eſt ab accuſationis forma.*
78 *Nemo ſine accuſatione condemnatur.*
80 *Probatio recepta ultrà deductum in iudicio non præiudicat.*
81 *Sententia libello debet eſſe conformis.*
82 *Condemnatio in dubio in criminalibus non ſequitur.*
83 *In criminalibus non eſt vagandum.*
84 *Iudex ſuper toto debet pronunciare.*
85 *Accuſator probare debet ea, ad quæ ſe aſtrinxit.*
86 *Alterum probari non ſufficit, ſi de re & tempore eſt quæſtio.*
87 *Aditio qualitatis non vitiat præcedentia.*
88 *Acceſſorio deficiente, remanet principale.*
89 *Principali remoto, remanet acceſſorium.*
90 *Delictũ fuiſſe cõmiſſũ, & de nocte, ſunt ſeparata et licet cõdẽnatio nõ procedat ex eo quòd de nocte, procedit ex uulnere.*
91 *In dubio magis dicendum eſt, quòd res valeat quàm pereat.*
92 *In delictis in dubio fit condemnatio,*
93 *Scientia vel ignorantia, nõ eſt de ſubſtantia delicti.*
94 *Qualitas delicti nõ ꝓbata ſacramẽto accuſatoris probari põt.*
95 *Actione in una intentata ad uindictam, aliæ ſunt fruſtra.*
96 *Non eſt in poteſtate partis ſuper delicto. magis requirere unũ quàm aliud.*
97 *Concluſio in accuſatione non apponitur, ſed ſolummodo factũ.*
98 *Facti quæſtio eſt in arbitrio iudicantis.*
99 *Qualitas non eſt ſine ſubſtantia.*
100 *Clauſulæ non ſe aſtringens &c: ſaluo iure &c. deducens &c. quid operentur in accuſatione.*
101 *Delictorum quædam nominata, quædam innominata.*
102 *Conſuetudo loci contractus, ſeruari debet.*
103 *Conſuetudo loci commiſſi delicti attenditur.*
104 *Initium attenditur in contractibus.*
105 *Lex & conſuetudo temporis commiſſi delicti attenditur.*

106 Argu-

106 Argumentum de contractibus ad delicta, valet.
107 Arguitur à delictis ad contractus.
108 Ciuitas obligatur ex delicto.
109 Argumentum de ciuilibus ad criminalia ceſſat, quando datur diuerſa ratio.
110 Plurium furtum, & plurium damnum, uel iniuria, an unum damnum, uel una iniuria dicatur.
111 Delicta nominata, quæ ſint, & quæ innominata.
112 Homicidium à pluribus commiſſum, unum tantum dicitur.
113 Plura uulnera, quando unum vel plura vulnera dicantur.
114 Delicta nominata, qualiter inter ſe differant.
115 Delicta innominata, quot ſpecies habeant.
116 Homicidium ex propoſito, homicidium impetuoſum, & homicidium caſuale, ſpecie non differunt.
117 Iudex quãdo pronũciat ſuper delicto, lex pronunciat de pœna.
118 Delicta non habentia pœnam ordinariam, pœna imponi ſolita pro ipſis delictis puniuntur.
119 Iudicis pronũciatio ſuper delictis innominatis, quid operetur
120 Homicidium ſpirituale, quot modis committatur.
121 Homicida non habet partem in regno Chriſti.
122 Homicidium corporale quot committatur modis.
123 Dolus uerius, & dolus præſumptus quis ſit, & nu. 125
124 Dolus continetur in furto, adulterio, falſo, & ſimilibus.
126 Dolus dupliciter conſideratur.
127 Dolum allegans probare debet.
128 Bonus quilibet præſumitur, & benè agere, niſi contrarium probetur.
129 Dolus an & quando præſumatur.
130 Malus animus & dolus in prohibitis præſumitur.
131 Dolus committitur in omittendo & committendo.
132 Pœnæ imponi debent ſecundum delictorum qualitates.
133 Bannitus pro homicidio, an poßit ſe redimere occidendo bannitum pro furto.
134 Furtum ſemper habet in ſe dolum, ſicut falſum.
135 Culpæ ſpecies ſunt quinque.
136 Lata culpa quid ſit, & quomodo contingit.

137 *Lata culpa non æquiparatur dolo. in delictis pœnam ſanguinis ingerentibus.*
138 *Lata culpa in quo conſiſtat.*
139 *Intellectus. l. ſi aliqui. § abortionis. ff. de pœn.*
140 *Lata culpa nõ æquiparatur dolo ubi lex dolũ requirit, qñ non requiritur dolus in l. tunc lata culpa æquiparatur dolo.*
141 *Intellectus ad l. i. § hac actio. ff. ſi mẽ. fal mo dixer. et l. i. §. nõ aũt. ff. ſi quis teſta. lib. eſſe iuſſ. fue. & nu.* 143. & 144.
142 *Verbum dumtaxat, eſt reſtrictiuum.*
144 *Proximus eſt quem nemo antecedit.*
145 *Culpa dolo proxima nõ eſt culpa, ſed quid maius demõſtrat: intellectus ad l. quæſitum. §. eum quoque ff de præca. l. ubi. ff. de eden. & l. mulier. §. ſed enim ff ad* Trebel.
146 *Intellectus ad c. ſi uerò el ij. de ſenten. excommunic.*
147 *Statutum imponens pœnã corporalem pro homicidio, intelligitur ſi dolus adſit, nec culpa ſufficit.*
148 *Statuta interpretationem paßiuam à iure communi recipiũt.*
149 *Statutum quòd homicidium qualitercunque commiſſum pœna corporali puniatur, quomodò intelligendum.*
150 *Statutũ quòd occidens occidatur, niſi fecerit ad defenſionem ſuam, non comprehendit occidentem à caſu.*
151 *Leuis culpa quid ſit, & quando contingit.*
152 *Culpa leuißima quid ſit. & eius exempla.*
153 *Delinquens ex leui culpa. vel leuißima, an ſit puniendus.*
154 *Cauſa qualibet excuſat à dolo.*
155 *Delictum ordinariè non punitur. vbi non eſt dolus.*
156 *Luit in corpus, qui ſoluere non poteſt.*
157 *Soluere non ualens pro debito ex contractu, nõ luit in corpus.*
158 *Iudicia ciuilia qualiter differant à criminalibus, & quod iudicium dicatur ciuile, & quod criminale.*
159 *Iniuriarum actio, & ciuiliter, et criminaliter intentari põt.*

VISIS indiciis per reum, tunc ipſe defenſiones ſuas proponit, ſed vt cognoſcantur quales eſſe debent defenſiones, quæ ipſum reum vel a pœna ordinaria, vel à tota pœna excuſent. ſiue ſimus in caſu imputationis

tionis homicidii puri.ſiue in caſu imputationis homicidii appenſatè commiſsi,operè precium eſſe duxi declarare tex.in l.i.C.ad l.Cor.de ſicar.

Summatur hæc lex vario modo per ſcribentes,vt p Bar.Bal.Saly.& Hippol.hic ſed quia ſummaria hęc cõtinēt tantūmodo rationem ipſius legis,non aūt ſenſum & ſubſtantiam, ideò eam intrinſicè & medulitùs ſum-
1 mando.h.d.† Reus aſſerens non ex animo occidiſſe,debet ſe præſentare,& id probare.& eo conſti to,extraordinariè punitur. Diuido hanc l.in tres partes. In prima ponit modū in procedendo. in ſecunda modum in probando. in tertia rationem reddit.Secunda ibi qui ſi probauerit.Tertia ibi crimen enim contrahitur.

Caſum pono &c.

2 † Ratio dubitationis erat. quia iudex ex officio debebat probationes recipere ſuper innocentia allegata.& omni conatu perquirere veritatem, vt poſsit ſententiam ſuam cum veritate conformare, & ne innocēs patiatur iniuſtè.l.ſi non defendantur.ff.de pœnis.l.i.§.fi.ff.de quæſt.ſi enim poſt confeſsionem factam de ipſo delicto iudex inquirit ſuper innocentia tantò magis
3 non exiſtente confeſsione vt in d. §. fina. † Pręterea contrariorum eadem eſt diſciplina.§.i.inſtit. de iis qui
4 ſunt ſui vel alie.iur.l.i.ff.de tut.† Sed iudex poteſt inquirere contrà delinquentem ex officio & nemine inſtante.l.congruit.ff.de offi. præſi.l.ii.§.ſi publico.ff.de
5 adulte.& ibi Bar.† Ergo poterit pariformiter quærere innocentiam rei,& teſtes ad eius fauorem recipere,cum fauorabiliores ſint rei,quàm actores. l.merito.
6 ff.pro ſoci.& in l.fauorabiliores.ff.de reg.iur. †Præterea publicatis atteſtationibus,non poſſunt teſtes recipi ſuper eiſdem capitulis,vel directò contrarius c. teſtibus de teſti.in clemen.not. in c. fraternitatis de teſt.
7 & in auct.at qui ſemel.C.de probatio. †Et tamen non obſtante tali publicatione iudex ex officio poterit teſtes ad partis vtilitatem recipere,vt vult Bal. in l.am-

 pliorem.

8 pliorem.col.ii.C.de appel. Dicens † ꝙ ſi ob prædictam cauſam teſtes recipi non poſſunt, pars impedita det nomina teſtium iudici,& abſentet ſe,tunc iudex ex officio examinabit,& valebit talis atteſtatio,prædictam deciſionem ſequitur Alex.in l.iiii.§. hoc autem iudi-
9 cium.col.ii. ff.de dam.infect.† Facit pro confirmatione prædictorũ quod voluit Spe.in tit.de inſt.edic.§. fi. ver.quid ſi debitor,& ibi Io.An.ꝙ ſi quis renunciauit productioni teſtium,vel inſtrorum cum iuramẽto, & pro victoria cauſæ neceſsè ſit producere inſtrumenta, vel probare,debet medio alicuius amici operari ꝙ iudex ex officio teſtes vel inſtrumenta recipiat. Si iudex ſupplet ex officio in iis caſibus in quibus ꝓceditur ſuper bonis & patrimonio.tantò magis concedendũ eſt, qñ proceditur ſuper vita hominis,& de re tanti ponde
10 ris † cùm vbi maius eſt periculum ibi cautius ſit agendum.c.vbi periculum.de elect.lib.vi.

11 † Præterea adduci poteſt dictum Io. de Imo.& Ioã. de Ana.in c.veniens,de accuſ. volentium ꝙ in cã criminali poteſt interuenire inſtructor & informator defenſionum abſentis.& hoc ſeruaſſe ꝙ porrigi fecit capitula continentia defenſionem abſentis iudici maleficiorum,& nominare teſtes in ſcriptis illa probantes, & proteſtari iudici & curiæ ꝙ deberent ſe informare de veritate.& ſuper ea probationes recipere, & ſi non fecerint tenebuntur in ſyndicatu,& ſic ex officio, innocentiæ probationes poſſunt per iudicem ſuſcipi.

12 †Ettereà extat deciſio Bar. in d.l.i.§.fi.ff.de queſt. & hoc dicit eſſe mirabile,ꝙ iudex maleficiorum poteſt ex officio ſuo examinare teſtes à parte nõ productos. per. l.ii.C.de abol.& hoc vbi iudex quærit de partis innocentia,parte non poſtulante. & hoc magis dicendum eſt in l.iſta,quia ex aſſertione quã faciebat miles hic non poterat ſibi imponi pœna mortis, nec maior relegatione,& prout etiam innuit lex dum dicit remiſſa homicidii pœna ſecundum diſciplinã militarẽ ſen-

tentiam

13 tentiam profert. † & tunc quando reus eſt abſens, & pœna vſque ad relegationem poteſt imponi. quia contra abſentem pôt procedi vſque ad diffinitiuam ſentẽtiam; iudex ex officio probationes ad innocentiã aſſumit. quia ſi poteſt in ciuilibus, tanto magis in criminalibus. vbi maius periculũ vertitur ita Bar. in d. l. iiii. §. hoc aũt iudiciũ. col. pen. ver. ſecundo caſu. ff. de dam.
14 infect. & ibi Alex. & Moder. confirmant hoc. † quia quoties eſt pœna vſque ad relegationem pôt procurator interuenire, vt voluit Bar. in l. pen. §. ad crimen. ff. de publi. iudi. quẽ ſequuntur cõiter Doctо. ibi & in c. veniens de accuſa. & ibi Cano. communiter. & in l. ſeruum quoque. §. publice. ff. de procu. & ibi Glo. & Doct. ergo videbatur ꝙ in hoc caſu ſtante allegatione innocentiæ ab occiſo. & ꝙ minor pœna quàm homicidii imponatur, non fuiſſe neceſſarium ꝙ perſonaliter miles hic ſe præſentatet. ſed quòd vel per procuratorem audiretur defendendo, vel quòd iudex ex officio ſuper innocentia probationes ſuſciperet. vt in ſimili cõſuluit Aret. in conſil. xlvii. incipien. viſa conſultatio
15 ne. & Hippoly. in conſil. xxxix. per totum. † Contrariũ determinatur in hac lege, & ratio eſſe potuit, quia hic imputabatur crimen publicum. l. Corn. de ſica. de quo in l. i. ff. de publi. iudi. & in crimine iudicii publici procurator non admittitur. d. l. pe. §. ad crimen. ff. eo. de publi. iudi. vbi plures rationes dantur per Bart. & alios. cur eſt ꝙ ad crimen publici iudicii non admittatur procurator. vt ibi per eos, ſed illum ibi potiſsimum exiſtimaui, quia compelluntur perſonaliter comparere. ad hoc vt detereantur homines, & abſtineant à delictis videntes quòd aliter non poſſunt ſeipſos defendere. niſi conferrant ſe ad carceres, & ponant vitam
16 in periculo. quod expedit reipublicæ. † Et etiam quia iudex per pręſentationẽ rei, videbit quo vultu, quo palore. qua trepidatione, reſpondeat, iuxta. l. de minore. §. tormenta. ff. de quæſtionib. cum ex iſtis ſignis oria-

tur iudicium contrà reum. propter quod poterit procedere ad torturam. & ideo pro veritate habenda ne-
17 ceſſe eſt quod reus ſe præſentet. † Nec iudex debet ex officio teſtes aſſumere pro ipſo reo. ſine eius pñta-
18 tione, quia † reus citatur vt compareat perſonaliter. & non cõparendo, nec edictis parendo deliquit, vt eſt tex. in l. omne delictum. ff. de re mili. & ibi Bar. qui di-
19 cit quòd † contumacia eſt delictum. & innuit tex. in l.
20 abſentem. ff. de pœn. † Et citatus ſi non comparet à iudice mulctatur. l. ii. ff. ſi quis in ius voc. non ier. & l. i. ff.
21 ſi quis ius dicen. non obtempera. † Et tãtò magis quia
22 citatus criminaliter, de mandato iudicis citatur. † ꝙ ſecus eſt in cauſa ciuili. in qua ad inſtantiam partis fit
23 citatio. † Cum itaque delinquat non comparendo. nõ eſt dicendum, quòd ex eius delicto. commodum conſequi debeat. l. ſi ab hoſtibus. §. i. ff. ſol. matr. vt iudex ob eius abſentiam debeat teſtes examinare, & probationes ſuper innocentia aſſumere. cum per abſentiam
24 committat in iudicem. † Non ob. iura in contrariũ adducta. & primò tex. in d. l. ſi non defendatur & l. i. §. fi. ff. de quæſtion. quia ibi ſerui imputati non erant abſentes. ſed erant præſentes, cùm in d. l. ſi non defendatur. ſeruus non ducitur ad ſupplicium ſtatim. ſed cognoſcens de innocentia quærit. Similiter in d. §. fi. ſeruus erat præſens & confeſſus fuerat, & tamen cognoſcit iudex de innocentia poſt confeſsionem. & prædicta fiunt in illis iuribus ſtante præſentia ſerui qui non eſt contumax. nec deliquit per abſentiã. vt dixi. & hoc modo intelliguntur illa iura. nec debent aliquo modo extendi ad reum abſentem qui mandatis iudicis nõ paruit. & ex contumacia deliquit vt dixi. ex quoꝫ abutũtur Docto. iſtis iuribus illa allegando quòd pro abſente iudex ad habendam veritatẽ innocentiæ teſtes examinet. & ſi in aliquo caſu debuiſſet lex ſuccurrere, vt innocentia pro abſente admitteretur, debeat iſtud cõ-
25 cedere † in perſonam militis, qui ſunt fauorũ pleni. vt

in

in l.i.ff.de milit.teſta. Attamen in l. noſtra noluit Imperator probationes ſuper innocentia allegata admittere, niſi miles ſe perſonaliter præſentaſſet. ideò dicit rectius.per comparatiuum,& pluſquàm rectè fuerit, ſi ſe præſidi prouinciæ præſentaſſet ad probandam innocentiam,vt in reo præſente.Illa iura intelligit Bart. in l.non tantùm.ff.de appell. ex quo Docto. decipiuntur, dum allegant iura illa ſimpliciter ad probandum quòd pro reo iudex accipit probationes ex officio: quia locum non habent reo abſente, ſed tantùm præſente,vel in vinculis exiſtente,vt intelligit idem Bar. in l.pen.§. ad crimen,verſ.item oppo.d.l.Lucius.ff.de publ.iudi.

Non obſt.aliæ deciſiones adductæ,quòd in cauſa ciuili iudex ſupplet pro innocentia: quia vt dictum eſt, procedunt in caſu quando reus eſt in iudicio. nec contumaciter deliquit,vt eſt videre ex dicto Bal.in d.l.pplatam.& Spec.& Io.An. in d.tit.de inſt.edi. & per deciſionem huius legis. tollitur cautela iam dicta Imol. in d.c.veniens.nam Imperator voluit vt ſe præſentet & poſteà probationes ſuper innocentia faciat,non autem ꝙ probationes dentur eo abſente.

Redditur etiam dubitabilis & non vera deciſio Bar. & communiter Doct.in d.§. ad crimen. vt ſi pœna erit à relegatione infra,quòd detur procurator,& iudex ex officio ſuppleat. cùm de mente Imperatoris ſit. ꝙ non puniatur à relegatione ſuprà,tamen vult quòd ſe præſentet. Non obſt.quod dictum eſt de pœna à relega-
26 tione infrà. quia non puto † eam deciſionem veram.in crimine publici iudicii.in quibus omnibus ſaltem pœna deportationis imponi poteſt, vt eſt videre in omnibus publicis iudiciis, vnde iudex à principio non poteſt cognoſcere an ſit futura pœna à relegatione ſuprà. vel à relegatione infrà,eſtò quòd reus dicat ſe non deliquiſſe eo modo,vt pœna mitior ſit imponenda.prout hic,nam omni caſu debet ſe præſentare iudici.Nec reſiſtunt iura quæ dicunt procuratorem admitti.cùm pœ-

na eſt à relegatione infrà. quia loquuntur in cauſa appellationis in qua ſatis notum eſt iudici, vel ex ſententia, vel ex proceſſu, quæ pœna ſit futura, vt eſt tex. clarus in l. i. ff. an per alium cau. appell. & in eo caſu appellationis intelligi debet tex. in l. reos. C. de accuſa. dū dicit reos capitalium criminum, ideſt condemnatos de crimine capitali. prout eſt text. in l. defuncto. ff. de pub.
27 iudi. iuncta glo. † Et de cauſa appellationis debet intelligi tex. in l. ſeruum quoque. §. publicè. ff. de procur. vt loquatur in cauſa appellationis dum dicit in criminalibus admitti procuratorem, vt ex reſcripto Imperatoris noſtri apparet. quod reſcriptum eſt. d. l. reos. & ſecundum illam debet intelligi, quæ vt dictum eſt loquitur de ſecunda inſtantia, & quòd ad d. l. reos, referratur,
28 conſtat quòd † Vlpianus cuius eſt. l. ſeruum quoq;. fuit aſſeſſor & conſiliarius Alexandri Imperatoris. vt habetur in Chronicis, & ideo refert ſe Vlpianus ad eam. l. reos, prout latius dixi ſuprà in l. pen. §. ad crimen. ff de public. iudiciis.

29 † Noto primò ex iſto text. ꝙ in cauſa publici iudicii reus tenetur ſe perſonaliter defendere præſentando ſeipſum iudici, concordat tex. in d. §. ad crimen. & vt ſuprà dixi. & hoc eſt adeo verum, ꝙ dato ꝙ reus alleget ſe eſſe in minori crimine. & ꝙ pœna corporalis ſecundum eius allegationem non eſt imponēda, vel mitius, ſe perſonaliter defendere dēt. & eo magis in caſu iſtius legis. ſecundum intellectum Glo. in ver. militarem. notorium erat hunc eſſe innoxium, & tamen ſe præſentat. ex quo dico ꝙ & ſi à principio. coniecturari poſſet pœnam futuram à relegatione infrà, attamen perſonaliter ſe defendere debet, quod eſt contra iam dictam deciſionem Docto. volentium, ꝙ ſi pœna eſt futura à relegatione infrà admittatur procurator in crimine publici iudicii, cùm hic eſſet pœna à relegatione infrà, vt procurator non admittatur, & hoc erat notoriū à principio, vt dixi in proximè præcedentibus.

30 † Noto

30 † Noto ſecundò practicam procedendi, iudicem non recipere probationes rei in caſu capitali, dato ꝙ ex ꝓbationibus pœna futura eſſet minor quàm capitalis, niſi perſonaliter ſe præſentet. eſto etiam ꝙ reus fateatur vulneraſſe & occidiſſe. & dicat à caſu id euenire. nõ ex dolo. nam hic miles allegabat à caſu occidiſſe, & dicebat velle probare. tamen neceſſe fuit vt ſe præſenta-
31 ret, & poſteà admiſſa fuit probatio. † vnde ille modus procedendi qui ſe habet, ꝙ pater fatendo delictum admittitur ad defendendum filium in cauſa capitali, & in publico iudicio. vt per Bar. & alios in d. §. ad crimen, & per Modeſtum Polentonum inter conſ. criminalia. Cępol. in conſi. liiii. vnus filiorum, & Franciſ. de Ghizolis conſil. ſeq. vendicat ſibi locum, quia pater comparet ꝓ ſuo intereſſe ad defendendum filium. non autẽ admittitur cauſa defenſionis. quemadmodum nec miles hic admiſſus fuit, eſto quòd confiteretur occidiſſe, & diceret à caſu id feciſſe.
32 † Noto tertiò, ibi ſecundum diſciplinam militarem. quòd milites delinquunt dupliciter, aut vt propriè, aut vt communè, cum cæteris. ex quo pœna quæ ipſi militi imponitur, aut propria eſt, aut communis. vt eſt tex. in l. ii. ff. de re milit. & ibi Gloſ. prima. & pœnæ quæ imponuntur militibus vt propriæ, proueniunt ex eo quãdo quis vti miles delictum committit. vt in l. ii. §. i. & ſunt diuerſæ illæ pœnæ quæ militibus imponuntur ab iis quæ aliis imponi debent, vt eſt text. in l. iii. ff. eo. de re milit. & per tot. illum tit. & præcipuè in d. l. omne delictum. vnde in eo quod tex. dicit ſecundum diſciplinã militarem ſententiam proferet, intelligi debet quo ad pœnam imponendam, vti propriam militibus. vt amoueatur ab vna legione. & ponatur in alia. vel militia ſpolietur, vel aliam pęnam patiatur, de quibus in d. tit. de re milit. Ex quo dico ꝙ Salyc. hic in verſi. præterea, malè ſenſit. dum vult. diſciplinam militarem intelligi, quòd certo tempore faciebant aſtiludia. & ſi aliquis

cum

cum lancea occidebatur. diſciplina militaris dictabat: quòd ille non puniretur. vel ſi aliquid faciebat ex neceſsitate diſciplinæ militaris, non aſcribebatur ad culpam, ex eo quoniam hic agitur de imponenda pœna ſecundum diſciplinam militarem, id eſt ſecundum quod militibus imponi debet, & puniuntur. non autem an ſit imponenda, vel non, quia factis probationibus, non pœna communi. l. Corne. de ſicar. punitur. ſed ex militari diſciplina, vt dixi.

33 † Noto quartò, quòd & ſi quis non punitur pœna capitis ob id quod homicidium dolo non commiſit, attamen punitur alia pœna extraordinaria, vt hic punitur ſecundum diſciplinam militarem.

34 † Noto quintò ibi crimen enim contrahitur, ꝙ differentia eſt inter crimen & delictum, & maleficium, quãuis etiam detur peccatum & exceſſus, de quibus in c. peccatum, de reg. iur. lib vi. & in rub. de exceſs. præl. de iis tribus tantùm videbimus.

35 † Crimen itaq; dicitur eſſe quotieſcumq; adeſt animus ad delictum committendum. ita eſt text. in l. i. C. ſi aduerſ. delict. in prin. & ibi not. gloſ. dans differentiam inter crimen & delictum. & eſt text. in c. vnum, in §. criminis appellatio. xxv. diſt. vbi criminis appellatio eſt omne peccatum. quod ex deliberatione procedit. & eſt clara diſpoſitio in l. noſtra, dum dicitur crimen enim
36 contrahit. ſi & voluntas nocendi intercedat. † Ex quo infertur ad ſtatutum de quo loquitur Barto. in §. illud vero, in procе. digeſtorum. vbi quòd ſtatutum dictans quòd bãnitus de crimine poſsit impunè offendi & occidi, quòd ſi quis fuit bannitus pro ludo. quod potuerit impunè interfici & offendi, adducendo text. in d. §.
37 illud. † vbi ludum connumerat inter alia crimina. & pro deciſione illius q. facit proprietas huius verbi. Nã ludens contra formam legis, agit illud deliberatè & ex dolo immediato, & ſic voluntas adeſt, propter quod dicitur crimen committere, neq; enim ludus fieri poteſt

quando

quando eſt prohibitus.niſi quando animus adeſt & voluntas ad contraueniendum legi.

38 † Delictum tunc demum dicitur eſſe, & quando eſt animus ad delinquendum.& quando etiam non eſt animus, vt eſt tex.in d.l.i.C. ſi aduerſ. delict.ibi, ſi tamen delictum non ex animo,ſed extra venit. & Glo.ibi dicit ꝙ delictum eſt genus gñaliſsimum, ſiue veniat ex animo ſiue non, ſed crimen eſt genus ſubalternum cõtinens in ſe furtum, adulterium, & alia quæ ex animo proueniunt,quam Glo.ibi ſequuntur Bald.Albe.Paul. de Caſtr.Iaçob.de S.Georg.& Aret.qui tamen dicunt, quòd quandoq; vnum capitur pro alio, hoc idem voluit Archi.in c.i.de cleri.coniug.lib.vi. & eſt text.pro hoc in l.i.& ibi Alberi.qui hoc ſequitur. ff. de leg.ibi, delictorum quæ ſpontè,vel ignorantia contrahuntur.
39 † & ſic delictum committitur ſine dolo. † Ad idem eſt
40 tex.in l.reſpiciendum.§.delinquunt.ff.de pœn.vbi delictum committitur etiam à caſu. & ſic ſine animo.& eſt tex.in l.aliud eſt fraus.ff.de verb.ſignif. vnde ponitur rubri.ff.de priua.delictis, ad oſtendendum quòd in eo libro multa pertractantur quæ non ſunt ex animo.
41 † Item delictum non eſt, vbi non eſt pœna, prout eſt
42 tex.in l.i.§.i. ff.vt quis eũ qui,& ibi Alex.qui dicit † ꝙ quãuis fiat aliquid illicitum:ſi tamen pœnam non meretur, non appellatur delictum. Intelligendo tamen iſtud eſſe verum interpretatione iuris, ſed quo ad bonos mores dicitur eſſe delictum, vt etiam per Soci.ibi.

43 † Maleficium autem ex lata ſignificatione comprehendit oẽ malegeſtum,ſiue fiat re,ſiue verbis,ſi verò ſumitur ſtrictè,tunc accipitur pro eo quod committitur facto. quia maleficium dicitur quaſi male factu. & ideo non comprehendit malè dictum vel male ſcriptum.ita
44 Bar.in l.aut facta.§.i. ff. de pœn. inferendo † ad ſtatutum quo cauetur.quòd in maleficiis commiſsis de nocte pœnæ duplicentur, quòd hoc non habebit locum in verbis iniurioſis, & ſimilibus. quia in tali ſtatuto

odioſo

odioſo debemus accipere verba ſtrictè.vt ſit benignior interpretatio l.interpretatione,& l.ſi præſes.ff.de pœn. & ſimile eſt in Macedoniano cùm ſit odioſum,verbum pecuniæ ſtrictè accipiatur.Idem voluit Bart.in l.omne delictum.ff.de re milit.volens ꝙ ſtricto modo loquen-
45 do maleficium dicitur omne malefactum . † & idē Bar. in conſi.xxxii.incip.factum tale, vol. ii. dicit ꝙ ſtante ſtatuto quòd pœnæ maleficiorum commiſſorum de nocte duplicentur,quòd ſi quis tempore noctis dixerit. Maledetto ſia Dio. pœnam non debere duplicari , cùm ſtatutum loquatur de iis quæ committuntur male faciendo.& iſtud eſt commiſſum male dicendo. & ſic iſtæ ſunt ſpecies diſtinctæ, ex quo pœna non duplicatur, & huic conſilio videtur ſe ſubſcripſiſſe Bald. vt apparet in eo.vol.conſi.xxxiiii.quod idem voluit Ang. in tracta.malef.in ver.verba iniurioſa.num.11. & de ſtatuto duplicante pœnas maleficiorum commiſſorum de nocte,ſequitur idem Ang. in d.verſ. nu.5. Infertur etiam ex hoc ad aliud per Alb.in l.iniuriarum.§.ſi quis in ho
46 noribus.ff.de iniu.per illum tex. † ꝙ illud dicitur maleficium quod conſiſtit in malefaciendo , vel fieri non permittendo,& ideo ſi quis cōdemnatus eſt ex eo.quia non fecit,puta quia non iuit ad exercitum, non poteſt dici cōdemnatus pro maleficio. quod idem voluit Bal.
47 in l.ſi mora.col.i.ff.ſol.mat. † dicens quòd omittere nō eſt propriè maleficium, quia non eſt malefacere niſi interpretatiuè.vt in regula qui non facit.ff.de regul. iur. quæ interpretatio non habet locum in ſtatutis. & ex
48 hoc concludit quòd † condemnatus ex contumacia, non eſt condemnatus pro malefiico. quem ſequitur
49 Imol.ibi,in ii.col.inferens quòd † ſi bannitus pro maleficio poſſet impunè occidi.non poterit impunè occidi bannitus pro cōtumacia.quod etiam ſequitur Alex. in d.l.omne delictum.& in addi.ad Bar.

Contrarium quòd imò maleficium dicatur in ſtatuto omne malè geſtum.& duplicatio pœnæ in maleficiis

habeat

habeat locum.in blaſphemante, vel in palatio iniuriā te,ſeu de nocte.tenuit Bal.in l.fi.C.de crim.ſtell.dicēs,
50 quòd Bart.non benè dicit † cùm ſtatutum duplicet pœnas ob atrocitatem delicti. & ratione loci maior eſt
51 atrocitas.† Idem Bal.in §.i.inſti.de obli.qaæ ex delict. dicit quòd ibi eſt Gloſ. contra Bartol. & cum quadam vice practicaret opinio. Barto.fuit ſibi oppoſitum tempore ſyndicatus & vix potuit euadere. Alexand. in d. l.aut facta.§.i.in verſ.verbis iniurioſis dicit,quòd contra Bar.eſt Glo.in d.§.i.inſtit.de oblig.quæ ex delict. & alia Glo.in l.ex maleficiis.ff.de act.& oblig.volentes ꝙ maleficium committatur literis vel verbis, & dicit Alexand. in dicto loco, quòd communiter practicatur, & commu. opin.tenet contra Bar.& pro eadem ſententia adducit text. in l.ſed ſi vnus. §.cùm ſeruus.ff.de iniur. Hanc opin.Bal. quòd maleficium propriè comprehendat omne malègeſtum.ſiue verbis,ſiue literis illud fiat
52 veriorem exiſtimo, † & pro hoc facit tex. clarus in d. l.ex maleficiis.& in d.§.i.inſti.de oblig. quæ ex delict. in quibus dicitur ex maleficiis naſci obligationes. ve-
53 luti ex furto.ex damno & iniuria, † & ſic volens ꝙ iniuria ſimpliciter ſit maleficium. in ea comprehenduntur omnes ſpecies iniuriæ, & ſic omnes eius partes, de quibus loquitur tex.in l.i.ff. de iniur. volens re & verbis iniuria fieri.Nec verum exiſtimo quòd maleficium
54 dicatur malè factum.ſed potius malū officium. † Nam officium dictum fuit ab efficiendo mutata litera e,in o, vt dicit Diuus Ambroſius in lib.i.officiorum,& vt habetur per Calepinum in ver. officium.
55 † Nota ſextò iuncta Glo.quòd vna præſumptio tollit aliam.nam imputatis de homicidio, quia prēſumptione iuris doloſè dicitur commiſiſſe. ſed aliis pſumptionibus probauerit non doloſè, ſed à caſu hominem interemiſſe,liberatur à pœna homicidii, ratione iam dicta,quia vna præſumptio tollit aliam, de quo dicam infrà in prima par.defenſionum,in principio.

Noto

56 † Noto ſeptimò ibi probauerit non occidendi animo. quod ſicut agens probare debet id quod eſt fundamentum intentionis ſuæ, & quia accuſator uel inquiſitor probare debet Titium occidiſſe. l. qui accuſare. C. de eden. cum aliis. ita & ipſe reus excipiens & ſe defendens ꝙ pro occiſo non teneatur, quia à caſu vel culpa tantùm occiderit, vel alia ſimili excuſatione vtens debet illam probare, cùm ſit fundamentum ſuæ intentionis & defenſionis, per hunc text. & probatur in l. hoc iure. & in l. ita ſtipulatus, in prin. ff. de verbor. oblig. & in aliis locis, de quibus per Hippoly. nu 65.

Et quia in hac l. noſtra tractatur materia defenſionum reorum. ideo ꝓ pleniori intelligentia aliqua ſunt
57 præmittenda. † Primò præmitto ſecundum Philoſophos dari decem prædicamenta, & eodem modo ſecundum legum determinationem, quæ ſunt ſubſtãtia, qualitas, quantitas, relatio vbi, quando ſitum eſſe. Ad aliquid habere, agere, & pati. de quibus omnibus habetur per Azo. in proœ. ſummæ. & Archid. in cap. ferrum. 50. diſt. & Anch. in c. ſemel, de reg. iur. lib. vi. & per Barto. in tract. de teſti. in ver. poſt tractatum. & in materia delictorum & criminali de qua ſum acturus, per Bal. in l. ea quæ. C. de condi. indeb. & in l. data opera. col. vi. nu. 32. C. qui accuſ. poſſ.

58 † Delicta itaque demonſtrantur per decem prædicamenta. & in primis ſubſtantia in maleficiis dicitur eſſe principale per quod diffinitur maleficium, ſecundum
59 Bal. in l. ea quæ. C. de condi. inde. nu. 6. † prout eſt homicidium, vt ſit examinatio corporis humani. & furtũ contractatio rei alienæ inuito domino, vt examinatio ſit ſubſtantia homicidii, & contractatio ſubſtantia fur-
60 ti. † ſed aduerte, quòd cùm diffinitio conſtet ex genere & differentiis. vt per Docto. in l. omnis diffinitio. ff. de reg. iur. & in rubr. de acquir. poſſ. & in rubr. inſtit. de teſta. in diffinitione erit examinatio & contractatio genus ſubalternum non autem generaliſsimum, vt declaratur

ratur per Glo.in l.legato generaliter.ff.de lega.i.& ſic
61 crimen demonſtrabitur non autem delictum. † Nam
delictum eſt genus generaliſsimum. & crimē eſt genus
ſubalternum.vt per Archi.in c.i.de cler.coniug.lib.vi.
& eſt tex.hic vt dixi ſuprà in v.not.Itaq; non erit ſub-
ſtantia in delicto, cùm ipſe ſit genus generaliſsimum.
62 † vnde alio modo ſubſtantia in delictis deſcribitur, vt
eſſentia delicti ſtet in conſummatione ipſius delicti,vt
per Bal.in l.non ideo minus,nu.2.C.de accuſa.quo in
loco pulchrè declarat tria illa quæ reperiuntur in de-
lictis.hoc eſt eſſe.nomen.& qualitas,quem omnino vi-
deas. Aliqui videntur voluiſſe,quòd ſubſtantia delicti
ſit animus,vt ſenſit Hippo.hic nu.26. ita quòd ex ani-
63 mo ſubſtantificetur delictum. † Sed aduerte quòd de-
lictum poteſt etiam committi abſq; eo quod ſit animus
in committente. vt eſt text.in l.i.C.ſi aduerſ. delict. &
Glo.in auct.qua in prouincia.C.vbi de cri. ag. opor. &
per Archi.in d.c.i.de cler.coniug.lib.vi.ex quo non eſt
crimen,vt eſt tex.hic.ſed delictum vt dixi. vnde dicerē
quòd in ſubſtantia delicti,eſt ipſa contrauentio legis.
eſto quòd pœnam non mereatur. vt eſt text.in l.i. ff.de
legi,ibi,delictorum quæ ſponte vel ignorantia contra-
huntur,cohertio,& in l.reſpiciendum.§.delinquunt.ff.
64 de pœn. † In quo illud quod à caſu eſt commiſſum di-
citur delictum,omiſsis in hoc Gloſ.interpretationibus
in dictis legibus,cùm ſint tex.ſatis aperti,delictum eſ-
65 ſe abſque eo quòd pœna imponatur. † Capiendo ſub
ſtantiam pro eſſentia,quamuis Bald.in l.ſi ex pretio.ff.
ſi certum pet.dicat ſubſtantiam accipi quandoque pro
cauſa.vt in d.l.ex pretio. & nota. in l. iuriſgentium.§.
quod ferè.ff.de pact.quandoq; ꝑ conſenſu,vt in l.obli-
gationum ſubſtantia.ff.de actio.oblig. quandoque pro
forma,vt in l.Iul.§.ſed & ſi quis.ff.ad exhi.quandoque
pro ſubſtantiali qualitate vel materia,vt in l.in condi-
tionibus.ff.de contrahen.empt. quandoque pro eo ſine.
quo actus valere poteſt,vt in l.pacta conuenta,ff.eo.de

contrahen.emptio. & in d.l.iuriſgentium.§. adeo.ff.de
66 pact.. † Sunt & alia prædicamenta quæ dicuntur accidētia ſeu qualitates.in ipſis delictis.& in primis qualitas quæ eſt leue vel atrox.manifeſtum & non manifeſtum,rixa,graſſatio,expillatio,violentia,petulantia.& per iſtas qualitates vnum delictū diſcernitnr ab alio, vt eſt text.in l.aut facta.§.qualitate.ff. de pœn.pōt etiā exemplificari in ea diuiſione delictorum,de quibus per Bart.in l.non ſolum.§.ſi mandato.ff.de iniur.vt quædā ſint leuia,quædam grauia, grauiora, & grauiſsima, & dicam infrà,& iſtas eſſe qualitates declarat Barto.in l. i.§. vnde quæritur.ff.de publi.& vectig.Ita etiam albedo,nigredo, infrigidatio, ægritudo, ſanitas, dicuntur
67 qualitates ſecundum Philoſophos. † Quantitas in delictis,vnus vel plures diſtinguit ipſa delicta.vt eſt tex. in d.l.aut facta.§.quantitas.vt per eam dignoſcatur fur
68 ab abigeo. † Item & quantitas vulnerum ſeparat homicidium ex propoſito ab impetuoſo, vel caſuali, vt p Alberic. in l. & ſi amicis quis domum. ff. de adulter. & dixi in l.fin.ff.de quæſtio.nume.195.in verb multitudo vulnerum.vnde bicubitum,tricubitum, linea, ſuperficies, longitudo, latitudo, vncia, digitus, palmus, pes, duo tria & ſimilia dicuntur eſſe ſub hoc prædicamento
69 ſecundum Philoſophos. † Vbi eſt prædicamentum loci, vt in eccleſia, in foro, in platea. & per hoc furtum à ſacrilegio diſcernitur. & an capite luendum ſit.vel minori pœna,vt in d.l.aut facta.§.locus.ff. de pœn. & in l. ſi quis in hoc genus.C.de epiſco.& cleric. & omnis dictio ſignificans in loco, eſt ſub hoc prædicamento, vt Romę.Athenis,vt per Philoſophos.& locus grauat delictum,& pręcogitationem oſtendit,vt ex eo aſſumatur argumentum.vt dixi in d.l.fin.in ver.locus.ff. de quæſtio. nu.200.

70 † Ad aliquid ſeu relatio, eſt aliud prædicamentum, quod nos correlatiuum appellamus, vt pater,filius,maritus,vxor,magiſter, diſcipulus, conductor, locator, & ſimilia,

ſimilia, vt in l. ignorans. ff. locat. & de iſtis correlatiuis habetur in l. fi. C. de indict. vid. toll. Glo. in cle. i. in ver. ęternaliter, de ſum. trin. & p Corſe. in tract. de Correla. quod etiam ſecundum Philoſophos exemplificatur in duplum, dimidium & maius.

71 † Quando. & hoc eſt prædicamentum temporis, per quod diſcernitur emanſor à fugitiuo, fur diurnus à nocturno. vt in d. l. aut facta. §. tēpus. & inducitur ex hoc grauamen in delicto, cùm multum grauiora ſint delicta & inducatur ſuſpitio in homicidio. vt ſit præmeditatū, cùm lex malè præſumat contra agentem de nocte. Glo. in l. furem. ff. ad leg. Corne. de ſicar. & dixi in d. l. fin. in ver. tempus, nu. 198.

72 † Situm eſſe. eſt aliud prædicamentum, prout eſt iacet & ſedet. & omnis alia dictio ſignificans poſitionem ſecundum Philoſophos, & ſtare quando delictum committitur & arma habere, denotat auxilium. & per talē aſsiſtentiam inducitur indicium ad tractatum, vt per Bal. in l. ob hæc verba. ff. de iis qui nota. infa. & de hoc dixi in d. l. fi. in ver. aſsiſtentia, nu. 236.

73 † Habere. eſt aliud prædicamentum, vt calciatum eſſe, armatum eſſe, & omnis alia dictio ſignificans habitum, vt paliatum, togatum, ex intentione Philoſophorum, vt ſi quis armat ſe, præſumitur de rixa & bello cogitare. l. licet inter priuatos. C. de pact. & dixi in d. l. fi. nume. 237.

74 † Agere. eſt nonum prædicamentum. vt ſecare, & vrere, calefacere, frigefacere, & omnis alia dictio ſignificans agere, ſecundū Philoſophos. vt eſt iniuriare, verberare, domum introire. vt in l. lex Cornelia. ff. de iniu. occidere, adulterare, vt exemplificari poteſt in omnibus iudiciis publicis & priuatis.

75 † Pati. eſt decimum prædicamentum, quod eſt contrarium præcedenti, vt ſecari, & vri, vulnerari, verberari. & omnis alia dictio ſignificans pati, vt in l. fi. ff. de iis qui deiece. vel eſſu.

76 † Quæro ex præmiſsis, nunquid qualitas aliqua ex prædictis ſi fuerit adiecta accuſationi & non probata, an reus debeat abſolui. vt puta quòd Titius violenter ingreſſus domum ibi Caium interfecit, vel quòd erant quinque armati, vel ꝙ tempore noctis, & ſimilia, transcurrendo per omnia nouem prædicamenta omiſſa ſubſtantia in hoc multa & per Antiquos & per Modernos fuerunt dicta. Nonnulli tenuerunt quòd abſolutio ſe-
77 qui debeat, & iſtis rationibus mouentur † à forma accuſationis non eſt recedendum, ſed hîc condemnando recederetur, ergo malè, maior probatur per text. in l. ſed & ſi pupillus. §. conditio. ff. de inſtit. action. & in l. i. C. de præd. decur. & in l. i. C. vnde vir & vx. minor probatur, quia mutata eſt res, cùm vnum ſit propoſitum, &
78 aliud probatum. l. Seiæ. ff. de aur. & arg. leg. † Prẹtereà dicunt ipſi ſine accuſatione nemo condemnatur. ſed hic non eſt accuſatio, ergo etc. maior probatur per tex. in l. reſcripto. §. ſi quis accuſatorem. ff. de mune. & hon.
79 in l. iiii. C. qui accuſ. poſſ. minor probatur. † Nam tempus noctis facit aliud delictum, & aliud intentatur. d. l. aut facta. §. tempus. l. prætor edixit, in fine. ff. de iniur. Aliud enim eſt quòd delictum committatur diei, aliud noctis. l. Gracchus. C. ad legem Iuli. de adulte. l. prima.
80 §. nunc autem. ff. ſi quis teſta. liber eſſe etc. † Adducũt etiam pro hoc, nam alia ſpecies delicti eſt cum qualitate quàm ſine aliqua qualitate, ergo non poteſt ſequi condemnatio. quia probauit illud quod non petiit. & petiit illud quod non probauit. l. multum. C. ſi quis alteri vel ſibi. & quòd probatio recepta vltra id quod eſt deductum in iudicium non præiudicet, facit text. in l. ſi
81 quis libertatem. §. fin. ff. de peti. hæredi. † Vlterius habemus quòd ſententia debet eſſe cõformis libello. l. habebat. ff. de inſtit. l. vt fundus. ff. comm. diui. ſed in caſu noſtro condemnando non eſſet conformis libello, er-
82 go etc. † Prætereà in ciuilibus quando dubium eſt, cõdemnatio non ſequitur. l. idem Pomponius. §. fin. ff. de

rei

83 rei vendica.ergo tanto magis in criminalibus.† in qui
bus vagandum non eſt.l.libellorum.ff. de accuſat. & l.
84 item exigit.ff.de dolo. † Facit etiam,nam iudex ſuper
toto pronuntiare debet.l.dicere autem.ff.de arbi.l.eos.
C.de appell.ſed ſi qualitas non fuiſſet probata iudica-
85 ret ſuper parte, ergo etc. † Vlterius accuſator aſtrin-
xit ſe ad duo,ergo vtrunque probare debet.l.fina.C.de
86 fal.l.cùm ii.§.ſi prætor.ff.de traſact. † Hinc videmus q̄
ſi quæſtio eſt de re & tempore non ſufficit alterum p̄-
bari.l.ob carmen.§.fin.ff.de teſti.iuncta Gloſ. ita etiam
in caſu noſtro dicendum eſt,& hanc opini. tenuit Iaco.
de Aren.in l.ii.in prin. per illum text. C. de probat. &
ibi eum ſequitur Cin. & firmauit hanc opinionem eſſe
veram Bar.in q.xvii.incip.iure municipali cauetur. Io.
An.in c.i.de homi.in vi. in nouella. & alii innumera-
biles quos vltimo loco adducit Hippoly. in conſil.vii.
nu.60. vſque in fin.& in conſi.xlviii.nume.16. & in l.ſi
quis ne quæſtio.nu.130.ff.de quæſti. Tenentes con-
trariam partem quòd imò condemnatio ſequi debeat,
87 adducunt & ipſi. † Aditio qualitatis non vitiat præce-
dentia.l.quæ extrinſecus.ff.de verbor.obliga. ergo ni-
hil nocet ſi probata non fuerit. Aditio de nocte, vel cū
ſanguinis effuſione eſt adiecta cauſa aggrauandi deli-
ctum.l.i.ff.de abig.l.iii.§.aduerſus.ff.de ſepul.viola.er-
go quæ aguntur deſtruere non debet. l. ſi cui. ff.de le-
88 gat.primo. † Præterea habemus quòd licèt acceſſo-
rium deficiat,attamen principale remanet . l. ſi in em-
89 ptione.ff.de contrahen.empt. † ſed principali amoto,
remanet acceſſorium. l.fin. C. ſi reus vel accuſ. mort.
fue.l.iii.C.ſi penden.appell. qualitas acceſſoria eſt, er-
90 go etc. † Facit etiam pro hoc,nam delictum fuiſſe cō-
miſſum,& de nocte,ſunt ſeparata,ergo duo. vnde licèt
condemnatio non procedat ex eo quod de nocte, ta-
men procedere debet de vulnere.l.Celſus. ff. de arbitr.
l.patrono.ff.de diuor.nec vnus vitiat alium. l.i.§.Tre-
batius.ff.de aqua quoti.& æſti.l.i. §. ſed Pomponius.ff.

91 quod fal.tuto. † Habemus etiam, quòd in dubio magis dicendum eſt, quòd res valeat quàm pereat. l.quo-
92 ties.ff.de reb.dub. † Hinc videmus quòd tex. in l.item mella.§.ſed ſi plures, ad leg.Aqui.dicit quòd in delictis in dubio ſit condemnatio.facit text.in l.in delictis.§. ſi
93 detracta.ff.de noxal.actio. † Nam ſicut ibi ſcientia vel ignorantia non eſt ſubſtantia delicti, ſic nec hic nox &
94 alia, ergo etc. † Vltimò facit, nam licet qualitas nõ fuerit probata. attamen per ſacramentum accuſatoris probari poteſt.l.ſi quando.C.vnde ui.l.ſemper.§. hoc interdictum.ff.quod vi aut clam.ergo etc. & hanc opini. tenuit Nicol.de Mattharel.in diſputatio.ſua incip. In ſtatuto cauetur. quem refert Alber.in d.l.ii.C.de probation.& eam diſputationem habeo in ſcriptis. & dicit ibi Alberic.quòd iſta opinio de æquitate eſt iuſtior. & hanc etiam opin.tenuit Alberi.in tract.ſtatu. in ii.par. in q.xliiii.Bal.quoque in d.l.ii.C.de probatio.poſtquã retulit dicta Iaco.de Aret.ac eius opinio.recitauit.dicit quòd communiter ſeruatur quòd condemnatio ſequi debeat.& ratio eſt dicit ipſe, quia de conſuetudine accuſator nõ proponit vnam legem, ſed omnem legem, dum dicit, peto ipſum puniri ſecundum formam iuris
95 & ſtatutorum, † de iure autem intentata vna actione ad vindictam, aliæ ſunt fruſtra.l.quod Senatuſconſul-
96 tum.ff.de iniur. † In hac q.aduertendum eſt, quòd non eſt in poteſtate partis ſuper delicto magis requirere vnum quàm aliud, cùm ſit radicatum in publicum, non in priuatum.vt habetur per Bal.in l.& ſi ſeuerior.C.ex
97 quib.cau.infa.irroga. † & in accuſatione non apponitur concluſio, vt per Bar.in l.libellorum.ff.de accuſa.& in l.quid ergo.§ pœna grauior.ff.de infam.ſed ſolum-
98 modò factum. † & facti quæſtio in arbitrio eſt iudicãtis.l.i.§.i.ad Turpill.& in hoc eſt differentia inter cauſam ciuilem & criminalem, vt per Fely.in d.c.licet cau ſam, nu.85.& ibi Deci.nu.xlviii.in vi.limit. adeò quòd ex iis quando indiſtinctè loqueretur, tenerem quòd cõ-

demnatio

demnatio poſſet ſequi. Ad contraria reſpondendo q loquuntur in materia ciuili, in qua ſententia debet eſſe conformis libello. Dicas tamen, aut factum propoſitū non continet delictum. vt domum introire, percutere, & ſimilia, vt per Bar. in l. nunquam plura, nu. 4. ff de priuat. delict. & tunc ſi adiecta eſt qualitas quæ faciat ipſum delictum, ſi non probatur abſoluitur, nam tunc non eſt accidens ſimpliciter, ſed eſt ſubſtātiale, quia ef-
99 ficitur delictum. † & qualitas non eſt ſine ſubſtantia Bar. in l. i. ff. de vſufruc. aut eſt delictū, ſed qualitas auget vel grauat, tunc non abſoluitur per rationem iam dictam. & hoc quando probatio eſt facta de delicto, vt ſi facta eſt accuſatio quòd de nocte percuſsit. & probatum eſt quòd percuſsit. ſed in crepuſculo diei, vel alia, tunc punitur; ſecus ſi delictum nec qualitas eſt
100 probata, † ſed pro euitandis diſputationibus hodie in accuſatione apponuntur iſtæ clauſulæ. Non ſe aſtringens etc. ſaluo iure etc. Deducens etc. & hoc operatur, vt ſiue ſit probata qualitas, ſiue non, ſemper requiritur condemnatio.

101 † Præmitto ſecundo, delictorum, quædam eſſe nominata, qnædam innominata. nominata ſunt illa quæ habent nomina. à iure, vt furtum, nam ex animo lucrādi & ex contractatione colligitur vnum quod appellatur furtum. Item homicidium ex percuſsione ſequuta examinatione, appellatur homicidium. Idem de adulterio, nam ex illa fornicatione, habito reſpectu ad matrimonium colligitur hoc nomen. quod vocatur adulterium. Innominata delicta ſunt percutere, verberare, domum introire, & ſimilia, vt l. lex Cornelia. ff. de iniur. Nam hæc ſunt nomina actus, non delicti. cùm poſsim percutere ſine delicto, ingredi domum ſine delicto, ſed furtum & adulterium non poſſum committere ſine delicto. Ita declarat Bartol. in l. nunquam plura, colum. ii. verſ. item oppono de l. inficiando. ff. de priu. delict. hoc idem deciſum reperitur in contracti-

bus.cùm ibi dicantur nominati qui habent nomina ſpecialia.illi autem qui remanent in nomine contractus; & ſic facti dicuntur innominati,ut nota.per Glo.& Docto.in rubr.C.de rer.permut.& l.iuriſgentium,in prin.
102 ff.de pact. vbi latè. † Hinc eſt quòd quemadmodum in contractibus & per eorum diuiſionem iudex tenetur ſeruare conſuetudinem loci in quo celebratus eſt con-
103 tractus.l.ſi fundus.ff.de euictio. †ita in delictis conſuetudo loci commiſsi delicti attenditur.vt per Barto. & alios in l. cunctos populos. & ibi Iaſ. C. de ſumma
104 trini.& fi. cath. † & quemadmodum in contractibus attenditur initium contractus.l.Pomponius. la ii.ff.de
105 neg.geſt. † Ita etiam in delictis pro pœna imponenda attenditur lex & conſuetudo quæ erat tempore cō-
106 miſsi delicti.& hoc † argumento de contractibus ad delicta.vſus eſt Gandi.in tract.malefi.in tit.de pœn.re. in v.col.& ita à iure conceſſa eſt argumentatio de contractibus ad delicta.l.omnem.ff.de iudi.auct. qua in ꝓuincia.C.vbi de cri.ag.opor.& cap.fin. de foro compet.
107 † Videmus etiam quòd à delictis ad contractus valida eſt argumentatio,vt per Bar.in l.ciuitas.ff. ſi cert.
108 pet. † vbi ſicut ciuitas obligatur ex delicto.l.metum. §.animaduertendum.ff.quod met.cā.ita intelligetur ex
109 contractu mutui. † Ceſſat autem hæc æquiparatio quoties inter criminalia & ciuilia datur diuerſa ratio. ita not. Saly.in l.i.C.vbi de poſſ.agi. & tex.in l.abſentem.ff.de pœn.non loquitur in caſu vt de ciuilibus ad criminalia detur argumētatio, vt ſuprà in figuratione
110 caſus huius tituli. † Ex hac concluſione infertur ꝙ ſi plures commiſerint furtum, id tale dicitur vnum furtum.vel ſi plures damnum & iniuriam intulerint, ſunt plura damna, plures iniuriæ. quia ſunt plura facta. & hoc quia furtum eſt nomen iuris, & delictum nominatum. damnum verò & iniuria, ſunt delicta innominata,ſic declarat Bart.in l. ſi familia,in fi.ff.de iuriſd.om.
111 iud.& ibi communiter Doct. qui hanc approbant, †&

dicit

dicit Clau.ibi.num.5. quòd delicta nominata ſunt ea quæ conſumata habent omnia cōcurrentia diffinitioni. innominata verò ſunt illa in quibus non cadit dif-
112 finitio.†& ex hoc dico ꝙ ſi plures commiſſerunt homicidium, vnum ſit tantum homicidium. vt per Bar. in
113 l. ſi in rixa. ff. de ſica.†& quãuis interuenerint plura vulnera, attamen quia ſecutum eſt homicidium, dicetur vnum homicidium, non plura delicta. nam quando plura delicta tendunt ad unum finalem effectũ, vt plura vulnera ad unum homicidium, dicetur vnũ delilictum, ſecus ſi quodlibet delictum de per ſe tenderet ad ſuum effectum. vt percuſsiſti aliquem pluribus percuſsionibus, nam ex pluribus percuſsionibus teneberis, ita declarat Bar. poſt Dyn. in d.l. nunqnam plura. col.ii. ver. item oppo. ſupra ad l. Acqui. ff. de priua. delic. Dico ex iis, ꝙ ſi duo vel tres fuerint occiſi ab vno vel vnica, vel pluribus percuſsionibus in eodē inſtāti, in eadem rixa, quòd tunc hic interficiens patiatur vnā pœnam tantum homicidii, & dicetur bannitus pro vno homicidio, nec eſſet comprehenſus â lege quòd bannitus pro duobus homicidiis non habeat beneficium ſe redimendi.

114 † Infertur ex prędicta regula ad aliud, ꝙ delicta nominata differunt inter ſe ſpecies, quoties cadunt in aliud nomen delicti, vt furtũ, rapina & ſimilia, ſed quoties remanēt in ſuo noīe adeo ꝙ additiatur aliqua qualitas, non inducitur differentia ſpecifica, vt furtũ manifeſtum, à non manifeſto, furtum publicũ, à furto alterius, vt eſt homo albus & niger, qui nõ differũt ſpecie.

115 † Delicta vero innominata, vt eſt damnũ. tot habēt ſpecies, quot ſunt modi dãni dãdi. arg. l. naturalis. ff. de præſc. verb. ita declarat Bar. in l.i. §. vnde quęritur.
116 col.i. ff. de pub. & vect. †Ex quo dico ꝙ homicidiũ ex propoſito, homicidium impetuoſum, & homicidium caſuale non differunt ſpecie. quamuis habeant diuerſas qualitates. vt in l. reſpiciendũ. §. delinquunt. ff. de

pœn.

117 pœn. † Infertur etiam ad aliud, cũ à lege dicatur, ꝙ ſi iudex pronunciat ſuper delicto,lex pronunciat de pœna,quòd iſtud tunc demũ locum habeat, qñ ſumus in delicto nominato.nam in iſtis delictis nominatis ſufficit quòd iudex pronũciet delictũ eſſe cõmiſſum, quia tunc ſuccedit lex quæ ꝓnunciat ſuper pęna.vt eſt tex. in l.i.§.i.ff.ad Turpill.& ibi Bar.in ver. venio ad ter-
118 tiam. † & ſi pœna ordinaria à lege non eſſet impoſita,tunc ſuccedit illa pœna quæ cõmuniter conſueuit imponi pro illo delicto,vt in l.hodiè.ff. de pœn. & ibi Bar.& per Alberi.in l.ſi quis non dicam rapere.num.6.
119 C.de epiſc.& cleri. † Si verò delicta ſunt innominata,tunc iudex pronunciando ſuper eis,non videtur ꝓnunciaſſe ſuper delicto. quia illa de neceſsitate delictum non includit,vt ſi dixerit pronunciauerit te percuſsiſſe Titium,vel te incidiſſe arbores, vel te combuſiſſe domũ,iſta ſunt magis nomina facti quàm delicti, cum iſta de neceſsitate non includant delictum, vnde magis eſt abſolutus quàm cõdemnatus,niſi iudex addiceret pœnã, & diceret doloſè, vel culpabiliter te percuſsiſſe,per tex. in d.l.i.§.i.ff.ad Turpil.& ibi Bar. qui inuehitur contra ignorantes aſſeſſores,qui dum dubitant an delictum ſit commiſſum, pronunciant delictũ aliquod nominatum commiſsiſſe,nam tunc ſunt condemnati,quia ſuccedit pœna legis.

Infertur etiam ex dicta regula,quòd nomina impoſita delictis nominatis,dicuntur nomina impoſita à lege,non aũt à iudice.vnde ẽ ſi iudex diceret in ſententia,dico quod tu cõmiſsiſti falſum dolo malo, adulterãdo Bertam,& ideò te cõdemnamus,non eſſes condẽtatus de falſo,ſed de adulterio,quia impoſitio noĩs nõ eſt in poteſtate iudicis,ſed legis,ita declarat Bart.in l. non ideò minus.col.iii.nu.ii.C.de accuſationib.

Præmitto tertiò,duas eſſe ſpecies homicidii, aliud
120 ſpirituale,aliud corporale. † Spirituale eſt quo quis ſpiritualiter & quadã iuris fictione occiditur,quod fit

quinq;

quinq; modis videlicet occidendo,detrahendo, malè conſulendo,nocendo,victum ſubtrahendo, de quibus habetur Io.c.iii.& vi.q.i.c.ſumma iniquitas, ibi om-
121 nis q detrahit fratri ſuo homicida eſt.& † oĩs homi cida non habet partẽ in regno Chriſti. vt ẽt habetur in c.homicidiũ.de pœn.diſt.i.& in c.paſce.lxxxvi.diſt. & per Archi.in c.cum homo xxiii.q.v.quãuis Hoſti.& Goffre.in ſuis ſummis ponãt octo modos, qui tñ reci-dunt in idem.vt per Henri.in c.ſicut dignum in §.eos.
122 de homic.† Corporale homicidium duobus modis committitur.per ſe ipſum,& ſic facto, per alium cõſen tiendo,aut expreſsè,aut tacitè.Per ſeipſum ſeptẽ mo-dis fit,dolo,culpa,imbecillitate,ludo,ignorantia,caſu iuris permiſsione.
123 † Dolus eſt duplex,verus & præſumptus,dolus ve-rus eſt latiſsima culpa,qui ex manifeſtis indiciis pro batur,ut ſenſit Bar.in l.quod Nerua.ff.depoſiti.nu.2.& clarius.Saly.in l.ſi nulla.col.i.C.de pign.actio.dicẽs ꝙ aliter q̃ ex indiciis talis dolus manifeſtus ꝓbari non poſsit,cum ſolus Deus ſit ſcrutator cordium,& iſta do lus verus cõmittitur cum vi, & clarè vt per Bald. in l. quæ fortuitis.col.ii.verſ.item præmitto. C. de pigno. actio.exemplificando in homicidio,ſi ingrediar domũ alienam violenter, & ibi hominem interficio, vel ſi id ago vt alius hominem apprehẽdat, & ego eum ꝑcutio & occido,vel ſi de retro & ex inſidiis, & per induſtriã manifeſtam hominem interficio, vel præhabito tracta tu manifeſto,& talis dolus manifeſtus habet hoc.quòd minor contra ipſum nõ reſtituitur,nec recipit proba-tiones in contrarium,vt declarat Bar. in d.l.quod Ner ua.nu.15. & per Alex. in conſi.ciii. videtur prima fa-cie col.vii.ver.& licet.i.vol.vbi multa dicit in hac ma
124 teria. † Vnde in illis delictis in quibus dolus eſt de ſubſtantia, vt eſt furtum,adulterium,falſum,& ſimilia quia non poſſunt dici furta, adulteria,falſitates,niſi ad ſit dolus ex propoſito,vt per Bar.in l.i.§.non autẽ.ff.ſi

quis

quis teſta.lib.eſſe ius.fue.& per Bal.in l. non ideò minus.col.iii.C.de accu.non eſt dicendum quòd admittantur probationes in contrarium,quia ineſt dolus in
125 ipſo nomine.† Dolus vero præſumptus eſt culpa latior,& iſtud eſt in eo caſu,quando aliquis cõmittit illud eſt cõtra leges.ſed poteſt illud induci ſine dolo, vt in homicidio ſimplici. nam poteſt a caſu, vel ex culpa leuiſsima committi, vt eſt text. hic & dicam. infra & declarat Bar.in d.l.quod Nerua. nu.13.& Saly. in d.l. nulla.col.i.dicens.dolum præſumptum dici.quia ex p̃ſumptionibus non manifeſtis probatur quæ de neceſſitate dolum non arguunt,ſed præſumptum dolum inducũt,& iſte dolus habet hoc beneficiũ, & differt à dolo vero,quia datur excuſatio ab hoc dolo vt ſi alia ſit præſumptio illam tollit, vt per Barto.in dicta. l.quod Nerua,hinc eſt quòd dicimus, quòd vna præſumptio tollit aliam.vt dixi ſuprà in vi.no.& latius dicam infra in prima parte defenſionum,in princip.
126 † Dolus aũt cõſiderari põt dupliciter, aut in faciendo,aut in omittendo,ſi in faciendo, aut deducitur circà illud qđ eſt permiſſum,aut circa illud quod eſt prohibitum à lege,aut circa illud quod eſt pro parte conceſſum,& pro parte prohibitum. quando eſt quid permiſſum à lege,tunc faciens actum circa eam, non præ-
127 ſumitur dolosè agere. † Sed allegans dolum debet illud probare,ita procedat tex. in l.quoties.§. qui dolo.
128 ff.de probat.& in l.dolum.C. de dolo. † Cum quilibet præſumatur bonus, niſi probetur contrarium.l.cũ pater.§.rogo.ff.de leg.ii.c.dudum. de præſumptio.Gl. in c.i. de ſcrut.& hæc dicitur præſumptio naturæ,cùm naturaliter quilibet præſumatur bonus, & benè agere.not.Glo.in l.fina.ff.quod met.cau.& Ang. in l.ſciendum.in fi.ff.de verb.obliga.& ita debent intelligi quæ deducit Hippoly.in hac lege pro contrarius.nu, 67.
129 † Nam faciens actum permiſſum, nõ debet probare illud facere ſine dolo,& ita loquuntnr iura quæ adducuntur

cuntur pro hac parte.& hoc modo declarat Bart. in d.
l.dolum.C.de dolo.quem ſequitur Fely.in c. ſi autem.
in prin.de reſcriptis,qui etiā multa accumulat, qñ do
130 lus præſumatur,vel non,& quando probetur.† Quan
do verò eſt actus qui poteſt ſe habere & ad bonum &
ad malum,quia pro parte eſt prohibitus, & pro parte
conceſſus,& ſic indifferenter poteſt eſſe bonus & ma-
lus,tunc præſumitur bonus.vt per Bar. in l. non ſolū,
§.ſed & probari.ff. de no.oper. nuncia: & Felyn. in c.i.
col.fi.de pręſcrip.& dicam infra. quando eſt actus fa-
ctus circa illud quod eſt prohibitum à lege.tunc ſi fecit
præſumitur contra facientē,quòd doloſè & malo aīo
illud fecerit,vt hac l.& l.ſi nō conuitii.C.de iniur.cum
in maleficiis prima fronte præſumitur malus animus
& dolus.c.i.de pręſ.& ibi Felyn.in iiii.not.& Innoc.ibi
dicit quòd malum & damnum illatum ſemper præſu-
mitur malo animo,niſi contrarium probetur, & iſtud
eſt fundamentum intentionis defendentis,ex quo pro
bare debet per eum bonum animum fuiſſe, per hunc
tex.& dixi ſuprà in vi. no.& quòd in iis prohibitis ma
lus animus & dolus pręſumatur,ponit Fely.in c. ſi au-
tem de reſcrip.& Alex. in conſi. lxx.viſis iis. colum. i.
vol.iii.dicens quòd in iis quæ ſunt de genere prohibi-
131 totū ſemper pręſumitur dolus.† Si vero ſumus in eo
qui omiſsit id quod facere debebat, aut illud omiſsit
ſcienter,& tunc præſumitur eſſe in dolo. l. ſi procura-
torem.§.dolo.& l.dolus.ff.man.& in l.iii. §. item iis,
ff.ad l.Cor.de ſicar. vbi ſciens omittens quòd familia
ſua arma ſumat,tenetur ea lege,aut omiſsit,quia igno
rabat,& tunc non præſumitur dolus.l.qui in alterius,
ff.de reg.iur.not.Bar. in l.dolum.C. de dolo & Felyn.
132 in c.ſi autem.col.i.fallen.i.de reſcri.† Inſuper dolus
habet gradus.Nam maior dolus eſt occidere homine
quàm furari.Itē maior eſt malus eſt occidere ſanctū,
vel aliū virū mundo vtilem,quàm iudæum,quia magis
opponitur vtilitati publicæ. Item maior dolus eſt fa-

cere

cere magnum furtum,quàm paruum , ex hoc pœnę nõ ſunt vniformes. l. hodie.ff.de pœn. l.iii.§.i. ff.de offic. præfecti.vigil.& l.ſi quid erit. ff. de offic. proconſ. & l. ictus fuſtium.ff.de infami.& l.leuia.ff.de accuſatio.Itē not.Bald.in l.quæ fortuitis.col.ii. verſi. ſed hic quęro
133 C. de pigno. actio. † Ex præmiſsis oritur difficultas ſtante lege diſponēte,quòd exiſtens in maiori bāno,ſi fuerit interfectus p aliũ bannitũ in minori banno,occidens liberetur,an bānitus pro furto cũ pœna, quòd captus ſuſpēdatur, ſi fuerit occiſus à bannito p homicidio cum pœna,quòd captus decapitetur. liberetur à ſuo banno.ſub prætextu quòd bannitus p furto ſit in maiori banno.Soci.in conſi.clvii.vol.ii.per totũ. hanc.q.latè diſputauit,hinc inde argumenta adducendo,attamen concludit quòd non rationibus per eum allegatis,& facit etiam ad hoc dictum Bal.in d.l. quæ fortuitis. nu.6. ibi maior dolus eſt hominem occidere quā furari.Ego in iſto caſu putarem eſſe diſtinguendum,aut ſumus in homicidio ex pposito, & tũc ſit maius furto,quia eſt dolus verus,& eſt culpa latiſsima,& in hoc caſu loquitur cõ Soc.quia ibi nepos ex propoſito occiderat patruũ.& dictum Bal.in d.l.quę fortuitis, aut ſumus in homicidio ex pura rixa , & tunc eſt minus furto,quia eſt dolus pſumptus, & eſt culpa latior,
134 & furtum eſt ſemper culpa latiſsima† quia ſemp habet in ſe dolum,vt falſum,vt per Bart.in l.i.§.non aũt ff.ſi quis teſta.liber.eſſe iuſſ.fue.& Bal.in l.i.nu. 43.litera e.C.de accu.& in l.ea quæ nu.7.C.de condi.inde. adeò quod dico,quòd ſi fuerit bānitus pro homicidio in pura rixa cõmiſſo.poſsit ſe redimere. ſecus ſi in homicidio ex propoſito commiſſo.
135 † Culpa habet quinq; gradus, alia eſt latiſsima,& eſt dolus verus.alia latior,& eſt dolus præſumptus, &
136 de iis iā dixi,alia lata,leuis,leuiſsima. † Lata culpa eſt ignorare qđ oēs intelligunt,uel magna negligētia eſt culpa lata,vt eſt tex.in l. latæ culpæ.& in l.magna. ff.de

ff.de verb.ſign.exemplificari poteſt, in eo caſu de quo loquitur.l. in lege Cornelia. ff.de ſicar. in putatore q̃ ramos proiecit,& in eo qui ex alto ſe præcipitauit, & alium occidit,& ẽt in eo qui in loco vbi eſt multitudo hominum aliquid incidit,& hominem cũ gladio vulnerauit,& in tonſure tondente barbam alicui in platea,aut alio inſolito loco,& ab aliquo tangitur aut traditur, quo illi quem tondet gutur pręter ſuam voluntatem ſcindit,& ſecatur,aut ſi ſcrutator, aut ſagitarius loco inſolito & ibi hominem tranſiret, aut ſedens ad ſoleum ſeu thipum arcum tendit,dirigitq́;, ac alius intermittẽdum arcũ accurrit,aut præter ſuam opinionẽ balliſta ſeu bombarda telum emittit, prius quàm tendat,eoque quo vult dirigat, ſicque aliquem occidit,eſt in lata culpa.vt per CAROLVM Quintum in cõſtitutione de capitalibus iudiciis ca. cxlvi. vel poteſt exemplificari in eo architecto qui aſcendebat machinam & eam non ligauerat ſufficienter, quæ cecidit ſuper caput exiſtentis ſub ea, & is mortuus eſt.vt p Ange.in d.l.lex Cornelia.& ibi etiam exemplificat Hippoly. in eo qui cecidit ex vno campanili & interfecit ſubſtus exiſtentem,vel exemplifica in caſu in quo loquitur Bal.in conſ.cccxlix.viſis prædictis. vol.ii.in an
137 tiquis.† Ex hoc oritur difficultas, an lata culpa ęquiparetur dolo. Bar.in l.qđ Nerua.num. 21.ff.depoſi.ſed melius in l.i.§.nõ aũt.ff.ſi quis teſta.liber. eſſe iuſſ.fue. & Abb.poſt ipſum in capit. cognoſcentes. de conſtitu. concludunt. ꝙ quando tractatur de pœna corporali lata culpa non ęquiparatur dolo vt d. l.Cornelia, quãdo verò tractatur de pęna pecuniaria ſiue ſit criminalis accuſatio,ſiue ciuilis actio , tunc aut lex requirit expreſsè dolum,& tunc culpa nõ ęquiparatur dolo,aut lex expreſsè non requirit dolũ.tunc lata culpa æquiparatur dolo,& reſpondet ad rub.& tex.ibi Bart. quòd in verbis adiectis non fiebat expreſſa mẽtio doli.quòd dictum ibi non habetur. Circa primam concluſionẽ.

quando agitur de pœna corporali, quòd dolus requiratur & lata culpa non ſufficit. Idem voluit Abb. & Fely. & Deci. in c. ii. de conſti. eandem ſententiam ſequitur Iaſ. qui dicit hanc eſſe communem in l. in actionibus, ff. de in lit. iur. & ibi Deci. & alii per text. in l. in lege Cornelia. ff. de ſicar. & ibi Hippoly. quàmuis Ang. in d. l. in actionibus dicat ꝙ opin. Barto. non ſit vera, & quòd contrarium conſuluerit, & illud conſilium approbauit Paduanum Collegiũ, per tex. in l. ſi quis aliquid. §. qui abortionis. ff. de pœn. & l. milites. ff. de cuſt. reo. Idem Ange. in l. plagii. C. ad l. Flaui. de plag. dicit quòd ſemꝑ tenuit cõtra Bar. in hoc articulo. ꝑ iam dicta iura & per tex. in l. i. de priua. carcer. & in l. fin. ff. ad l. Iuliam de vi priua. & per caſum notabilem in l. excipiuntur. ff. ad Sylla. in quibus omnibus legibus imponitur pœna vltimi ſupplicii pro lata culpa, ſed Iaſ. & Deci. poſt alios in d. l. in actionibus, dicunt limitari hanc diſpoſitionem in pluribus caſibus in quibus lata culpa æquiparantur dolo. dato quòd pœna corporalis imponatur, vt eſt in l. ſi quis aliquid. §. qui abortionis. ff. de pęn. & in l. iii. §. alio ſenatuſconſulto. ff. de ſicar. & in l. milites. ff. de cuſto. reo. & in l. quoniã multa. C. ad l. Iuli. de vi & in l. ad commentarienſem. C. de cuſto. reo. & in c. fi. de homi. lib. vi. Sed aduerte quòd illa iura non probãt, quòd ob latam culpam delicti puniantur pęna corporali. quia in illis iuribus non eſt lata culpa.

138 † Nam lata culpa conſiſtit. aut in faciẽdo aut in omittendo. cũ aliquis quid facit, & in ea rę nõ vtitur diligentia, qua quilibet pater familias vteretur eſt in lata culpa, ſi ignorat id quod omnes vel maior pars exiſtentiũ in ciuitate ſcit d. l. latæ culpæ, vel quòd negligens eſt in omittendo ea, quæ quilibet diligens non prætermitteret. d. l. magna, vnde aduertendum eſt quòd tunc lata culpa imputatur agẽti in exẽplis ſupra poſitis, is talis agens, nec ante actum. nec in ipſo actu habet intentionem aliquam ſeu animum & opinionẽ

ad delictum committendum, nec poteſt ſibi imputari quòd voluerit delictum committere, ſed quòd à caſu illud euenit, ſine aliqua doli, aut fraudis præſumptione, aut opinione, & iſtud manifeſtè apparet in exemplo in l. Cornelia. ff. eo. & in omnibus aliis exemplis, enumeratis per Docto. vnde putator præcipitas ſe, machinator. tonſor, inciſor, ſagitarius, nolebant in aliquo delinquere, ſed propter cauſam ſubſequentem. quia non bene aduertat nec fuerat diligens, dicitur fuiſſe in lata culpa, ex quo ad omnia iura quæ adducū tur contra Bar. & quæ dantur pro limitatione ꝑ Doct. poteſt facilè reſponſum dari. quod intentio agentium: aut fuit ad delinquendum, aut habeant dolum præſumptum, etiam cum omiſſerint. ideò nimirum ſi per eas leges inductum eſt, quòd puniantur pœna corporali, cum plus committatur, quâm quòd ſit in lata culpa. imò lata culpa non poſsit in illis iuribus conſiderari, prout in diminutione vniuſcuiuſque apparebit.

139 † Et primo tex. in d. l. ſi quis aliquis. §. qui abortionis. ff. de pœn. nō loquitur in lata culpa, ſed in eo caſu bene ſciebat & prudens erat ad agendū ea quæ egerat. nam dabat potum. ad abortum. quòd eſt prohibitum, dabat etiam potum amatorium, & ſic erat animus ad delinquendum, ideo non fuit mirum, ſi ſecuta morte ibi imponit pœnam vltimi ſupplicii, eo reſpectu. non ꝙ eſſet lata culpa, ſed quia volebat delinquere. ex quo morte ſuccedente. punitur vltimo ſupplicio. Item in tex. in d. l. iii. §. alio ſenatuſconſulto. ibi non imponitur pœna mortis ex quo eſſet in lata culpa. ſed in dolo. ex eo quia ſcienter & temerè, vt dicit ibi text. pigmentarius dedit res illas de quibus in illo text. nimirum ſi punitur pœna mortis. Tex. etiam. in l. milites. ff. de cuſto. reo. & in l. quoniam multa. C. ad l. Iul. de vi. & in l. ad commentarienſem. C. de cuſto. reo. & in c. fi. de homici. lib. vi. non faciunt. cum in illis iuribus lata culpa non conſideretur, nam non ignorāt quod omnes

ſciunt,neque negligenter ſe gerunt,vt in l.latę culpę. & in l.magna.ff.de verb.ſigni.ſed omnes illi contrafaciunt legi,illa agentes quæ ſunt contraria legi, & per eam prohibita,ideo puniuntur, & ſic in illis legibus. punitur contrauentio,non autem lata culpa.

140 † Circa aliam concluſionem quando lex requirit dolum.tunc lata culpa non ęquiparatur dolo, quando vero non requiritur dolus in lege,tunc lata culpa ęq̃paratur dolo.idem voluit Abb.& Felyn.in c.ii.de conſtit.& comprobãt dictum Bar.per c.ſi verò el.ii. de ſenten.excom.iuncto tex.in c.ſi quis ſuadente.xvii.q.iiii. Deci.in d.c.ii.impugnat hoc dictum Bart.& Abb.primo conſiderãdo tex.in l.i.§.hęc actio.ff.ſi men.fal.mo. dix.cum in fine.dicatur lata culpa planè dolo æquiparabitur,& in ea lege dolus requiratur.& ſolutio Bart. ꝙ in edicto dolus non exprimatur eſt diuinatiua. Et eodem modo tex.in l.i.§.non autem.ff.ſi quis teſta.lib. eſſe.habet ſolutionem diuinatiuam, cũ in ea lege dolus requiratur,& tamen dicatur culpa dolo proxima, dolum repreſentat,& in iſtis legibus dolum requiri ex edicto declarat Bal.in l.data opera.colum.ii.ver.ebrietas.nu.9.C.qui accuſ.poſſ.quòd etiam lata culpa æquiparetur dolo, quando requiritur à lege dolus. probat tex.in l.iii.§.interdum.ff.de neg.geſt.& in l.ſi mora.ff. ſol.mat.iuncta Glo.

141 † Aduerte circa intelligentiam.d.l.i.§.hæc actio & d.l.i.§.non autẽ,quòd illæ non loquuntur de lata culpa,nec eo modo ſunt interpretandæ,prout cõiter & ab omnibus intelligũtur poſthabitis declarationibus Gl. quæ variarunt in hac materia,& diuerſa ſenſerunt, vt de ſe conſtat,& ponit Bar.in d.§.non autem,& in l. q̃d Nerua.ff.depoſi.Tex.namque in d.l.i.§. hæc actio. in prin.ponit deciſionem ꝙ actio illa dolũ requirit dumtaxat. quod verbum eſt reſtrictiuum, cum ſit affirmatiuum,vt per Bar.& alios in l.i.ff.ſi quis ius dicen.non obtẽpe.& de ſe conſtat ex proprietate verbi, & poſtea

Iuriſ-

Iuriſconſultus rationem reddit.ꝙ ſatis abundè coercetur,ſi dolus puniatur,cum mēſor ciuiliter nō ſit obligatus,declarat deinde ꝑ exēpla,ꝙ is nō tenetur ex lata culpa,vt ſi imperitè verſatus q̄ eſt eſt lata culpa, in eo qui profitetur aliquod exercitium, cum illud poſteà ignorat,vt l. latæ culpæ.ff.de verbo.ſigni.Item ſi negligenter ſi gerit,cum negligentia ſit eodem modo culpa lata.l.magna negligentia.ff. eo.& ex poſt Iuriſconſultus reddit rationem,cur eſt quōd menſor non tenetur de imperitia & negligentia, & dicit quòdſi de illis teneretur lata culpa,lata culpa planè dolo ęqrabitur.qđ non eſt.& illa uerba,ponuntur pro ratione præcedentis determinationis vt dicamus quòd iuuant hoc.quia lata culpa non æquiparatur dolo, ideò menſor qui dolo tantum tenetur,non debet eſſe obligatus, cum lata culpa ſit ſolummodo in caſibus quod menſor ignoret,vel quòd ſit négligens, & hoc apparet manifeſtè, quia ſuperflua fuiſſet præcedens diſpoſitio,quòd de dolo tantùm teneretur,cum ſi in illis duobus caſibus eſſet obligatus. lata culpa eſſet æquiparata dolo,& ſic in illis verbis lata culpa planè, &c. non ponitur deciſio prout communiter intelligitur, ſed ponitur ratio,quare eſt ꝙ in illis duobus caſibus non teneatur, cum dolus tm̄ requiratur non lata culpa, iſtud demonſtrant verba quæ ſubiiciuntur in eo tex.dum dicitur quòd ſi mercedem acceperit,non omnem culpam præſtare debet ob verba edicti.adeò quòd ſi ex pacto conuenit de mercede tenetur,non de omni culpa, ſed tantum de lata culpa,cum illa deciſio ſit contraria rationi, iam per Iuriſconſultum propoſitæ, quòd ideo tenetur de dolo tantum, quia non eſt ciuiliter obligatus, ideò tenebitur vltra dolum,& ſic de lata culpa,quia ex pacto eſt obligatus.

142 † Tex.in d.l.ſi mora.ff.ſolu.matrimo. clarè oſtendit verbum dumtaxat,eſſe diſtributiuum, cum dicat dolum dumtaxat præſtari,non etiam culpa,& iſtud euenit

nit in eo caſu,quia mulier erat in mora, ex quo de dolo tantùm tenetur maritus,ſecus eſt regulariter, quia maritus tenetur de dolo & culpa, vt in l. etiam. §. i. ff. eo.& in l.in rebus.ff.de iure dot.& ibi de dolo ſolũ tenetur ex cã vxoris & eius mora. Et eodem modo tex. in l.iii.§.interdum.ff.de nego.geſt. vbi in eo caſu particulariter dolus ſolum præſtatur quia ſuccurrit in neceſsitatibus.ſecus eſt regulariter,quia negociorum geſtor dolum & culpam præſtat.& hoc clare demonſtrat tex.dum primò dicit ſolum.deinde ſubdit dũtaxat. ex quo reſtringit ſe ad eum caſum.

143 † Tex in d.l.i.§.non autem, aliter poteſt intelligi q̃ ꝙ communiter intelligitur præſupponendo quòd detur culpa latiſsima,quæ eſt dolus verus,& illi proxima eſt culpa latior.de qua loquitur tex. in l.quod Nerua. ff.depo.omiſſa interpretatione Glo. ibi quæ violat literam dicendo culpã latiorem,id eſt culpam latam,vn de culpa latior eſt proxima culpę latiſsimę.magis quã

144 culpa lata. † Cum proximos eſt quem nemo antecedit.l.proximos.ff.de verb.ſig.ex quo dum in d.§.non autem,dicitur culpa autem negligentiaque ſerui excuſata eſt. intelligi debet de culpa lata. vt ſit culpa in faciendo,negligentia in omittendo. & poſteà quod dicitur culpa dolo proxima dolum repreſentat, intelligi debet de culpa latiori, quæ repreſentat dolum, cum ſit dolus præſumptus,non autem lata culpa,quia dolũ non repræſentat,ideſt oſtendit dolũ non verum ſed prę

145 ſumptiuum.† Et ꝙ culpa dolo proxima non ſit lata culpa,ſed quid maius,demonſtrat tex.in l.pe.ff.de incen.rui.nauf. vbi non lata culpa eſt proxima dolo,ſed quid maius. dum dicit tam lata culpa fuit, vt dolo ſit proxima,& ſic illa dictio tam,ſtat augmentatiuè eo modo,vt lata culpa ſimpliciter non ſit proxima dolo, ad idem eſt tex.in l.ſi fideiuſſor.ff mand. vbi non lata negligentia,ſed diſſoluta negligentia propè dolum eſt, & ita intelligi debet tex.in l.quæſitum.§. eum quoq;,

ff.de

ff.de præca.& in l.vbi exigit.ff.de eden.& in l. mulier. §.ſed enim.ff.ad Trebel.vt loquantur in latiori culpa, quæ eſt dolus præſumptus, non autem in lata culpa, & hoc clare demonſtrat tex.in d.§.ſed enim,dum ſeparat caſum culpæ proximæ dolo,a lata culpa,nam ſi aliqua res hæreditaria petierit,non tenetur niſi culpa ſit dolo proxima,& ſic latior, quæ eſt dolus præſumptus, poſtea lex vult ꝙ ſi fuerit negligens in vendendo,ſit in lata culpa.ex quo percipitur, quòd ſi eadem eſſet culpa dolo proxima,& lata culpa.non ſeparentur ab ipſa lege in determinando.

146 † Tex. autem.in d.c.ſi vero,non loquitur in lata culpa,quia percutere non eſt ignorare quod omnes ſciunt neque eſt vti negligentia.in actu faciendo,vel in omittendo,ſed eſt delinquere.quo caſu aĩus eũ excuſat, cũ eſſet in pura rixa.& non exiſtimans eum clericum ꝑcutit.propter quod ob animum excuſatur, vt in l. i. ff. de ſicar.omiſſo eo quod dicit Deci.in d. c.ii.qui etiam ſentit quòd lata culpa non eſt conſiderabilis in d.c. ſi

147 vero.† Statuta autem ſi diſponunt quẽ corporaliter debere puniri,ex mente Barto.in d.§.non autem, ſunt interpretanda vt dolus adſit.nam lata culpa non ſufficit.Iaſ.in d.l.in actionibus. contra hanc concluſionem inſurgit.ex eo quia ſtatuta debent aliquid operari. l. iiii.§.prætor ait.ff.de dam.infect. ſed ſi dolus requireretur ſecundum quòd ius commune vult, nihil eſſet additum iuri cõmuni per ſtatutum. & nulla eſſet eius operatio. Item videtur text. in l.iii. §.quod prætor. ff. ne quis in ius voc.Dec.in d.l. in actionibus reſpondet ad illud argumentum, quòd ſatis operabitur ſtatutum,quando loquatur in caſu in quo de iure cõmuni pœna mortis non imponitur, puta ſi ſtatuto caueтur quòd pœna mortis puniatur, qui domum alterius ingreditur, vel dicas quòd ſtatutum operatur hoc, quòd cum de iure communi animus committendi homicidium ꝓ facto accipiatur. l.is qui cum telo. infra,

eo.& ex vi ſtatuti requiratur,quòd homicidium re ipſa committatur.& Iaſ.in d.l.in actionibus. dicit intrepidè tenendam eſſe hanc concluſionem, ſtatutum tale quod occidens occidatur, non vendicat ſibi locum,niſi homicidium ſit factum dolo , & hanc concluſionem ꝓ
148 bat ea ratione ┼ quia ſtatuta recipiunt interpretationem paſsiuam à iure communi.l.ii.cum Gloſſ.& ibi Doct.C.de noxa. ſed de iure communi nõ punitur qs de homicidio niſi per dolum.l.lege Cornelia. ff. de ſicar.ergo &c.ſed aduerte quòd hæc ratio tollit reſponſionem datam ſuperius per Deci. quòd ſtatutum operatur,vt requiratur actuale homicidium,nam ſi ſtatuta interpretantur ſecundum ius commune , & per ius commune dolus pro facto accipiatur,ergo & in ſtatuto,& ſic ſufficeret ambulatio cum telo,iuxta d. l.is qui cum telo.vnde putabam aliam rationem dari poſſe.cur eſt quòd fiant ſtatuta per ciuitates,quòd occidens occidatur,& quid operarur,& ratio eſſe potuit,quia ſeruandum ius commune , per legem Corneliam nõ erat inductum quòd occidẽs occidatur,ſed pœna legis Corneliæ eſt hodie. vt humiliores beſtiis ſubiiciantur,altiores verò in inſulam deportantur. vt in l.iii.§.fina. ff.ad l.Cor.de ſicar.& ita tenet Glo.in d.l. is qui cum telo,& in §.item lex Cornelia de ſicar.Inſtitu.de publi.iud.& ibi Ang.quamuis tex.in l.iii.C. de epiſcop. audien.dicat parricida , homicida, quòd fecit expectet,vnde ad tollendas iſtas difficultates circa perſonarum qualitatẽ,an ſint humiliores, an altiores,indiſtincte ſtatutum determinauit,quòd occidens occidatur & iſta eſt operatio ipſius ſtatuti. & iſtam rationem videtur conſideraſſe Saly. in d.l.is qui cum telo. in vlt. q.ver.Item quia exorbitat. Quòd autem requiratur dolus in ſtatuto,ad hoc vt quis poſsit corporaliter puniri,nec lata culpa ſufficiat,adducitur tex.in l. cum autem.§.excipitur. verſ.capitalem. ff. de ædil. edict. vbi capitalis fraus, quæ capite eſt punienda, tunc demum

locum

locum habet,quando dolo malo & per nequitiam eſt geſtum,non per errorem,nec a caſu. & iſtam ſententiam ſequuntur omnes Doct.indiſtinctè.Bald.in l.data opera.C.qui accuſ.poſ. quem locum refert Paul. de Caſt.in l.& ſi ſeuerior.C.de iis qui not. infa. & per eã dicit euaſiſſe quendam à morte,& ibi etiam Alex.late col.ii.Idem voluerunt Cy.Bal.Ang.& Paul.de Caſt.in l.i.ff.de leg.& alii permulti,quos ponit Iaſ.in l.in actionibus.nu.26.& ibi dicit iſtam eſſe communem ſententiã.ff.de in lit.iur.& etiam latè Deci. qui infinitos Doct.enumerat,qui ſecundum hãc opinionẽ conſuluerunt & deciſerunt in c.ii.de conſtit. & in conſ.ix.volu. i.& Hyppoly.poſt alios in l. lege Cornelia. ff. ad leg. Cor.de ſicar.nume.3.& in hac l.noſtra.nu.83.& Clau. Aquenſ.latè in l.i.nu.33.ff.de legi. qui dicit quòd ita communiter tenetur.

149 † Limitatur præcedens concluſio,ꝙ dolus requiratur,in ſtatuto ut non procedat ſi ſtatutum dicat, pro homicidio qualitercunque cõmiſsio, nam & ſi culpa homicidium committatur debet decapitari,vt per Saly.in l.ii.col. iii.verſi.& ideo dico ſi ſtatutum.C.de noxa.& tali caſu ſecundum Saly.forte etiam non diſtinguitur an homicidium factum ſit ad defenſionem.& dĩctum Saly.ſequitur Alex.in l.& ſi ſeuerior.C.ex quib. cau.infa.irroga.ſed aduertendum eſt quòd licèt ſtatutum vniuerſaliter dicat, qualitercunque ſit commiſſum homicidium,poteſt intelligi ſine gladio, ſiue veneno.ſiue cum claua,ſiue cum lapidibus, & hoc conſonat,quia illud verbum commiſſum, reſpicit factum extrinſecum,& non infertur ad homicidium ex culpa cõmiſſum,& maximè ſi ad defenſionem cõmittatur,quia tunc non eſt culpa, clemen. i. de homic.& in hoc non videtur quòd bene dicat Salyc.Eius dictum poteſt tamen ſaluari,ſi ſtatutum dicat de homicidio culpa commiſſo,ſi verò expreſſe dicat de homicidio ad defenſam commiſſo in quo non ſit culpa,non videtur valere ſta-

tutum,quia non poteſt tollere defenſionem, quæ eſt
150 de iure naturali.cle.paſtoralis,de re iud.† Imo ſi ſtatutum diceret,quòd occidens occidatur,niſi fecerit ad defenſionem ſuam tantum,non comprehendit occidentem à caſu,vt per Car.in c.lator.de homi.vbi dat exēplum.Duo ſocii piſcabant in quadam naui, alter cū ligno in quo erat ferrum ad detrahendum ramos arborum obſtantes,dum inſtaret detractioni percuſsit ſocium caſu.qui mortuus eſt.Nam iſte talis,dicit ipſe nō intelligitur homicida, dummodò in aliis appareat ꝙ adhibuit diligentiam quam debuit. & pro hoc fuit cōſultum.ꝙ non teneretur pœna ſtatuti dictantis quòd homicida interficeretur, niſi feciſſet cauſa defenſionis neceſſarie, quia licet ſtatutum exciperet vnum caſum tantum.tamen debet intelligi ſecundum ius commune, & ſic de homicida culpabili,ſequitur eum.in d.c.lator. Fely.& Io. de Anania.

151 † Leuis culpa eſt non facere id quod diligens pater familias faceret,exempla multa ponuntur, in actione tamen ciuili per Saly.in l.ſi nulla.C.de pigno.actio.in criminalibus autem exemplificas, in eo qui proiecit lignum vel ſaxum,è feneſtra in vnum locum priuatum. ſed non inſpexit.in locum in quo puer eſt mortuus.l. ſi putator.ff.ad l.Aquil.Item trahens machinam in eo loco & aliquem occidens.d.l.ſi putator. poteſt ēt exēplificari in æquitante cuius frenū fractū eſt, & hominem interfecit. ex quo diligens non inſpexit, argu. c. dilectus. de homici. Item etiam in incidente ligna. qui cum ligno puerum occidit, nec non in medico.qui incidit bene,ſed non curauit.l. idem iuriſ.ff.ad l.Aquiliam.

152 † Culpa leuiſsima.de ea quoque exempla ponit Saly.in ciuili tn̄ in d.l.ſi nulla.col. fi. in criminali autem dicas,vt in eo qui proiecit ſtangam ex curru,& interfecit puerum,cum diligentiſsimè non inſpexit.c. ex literis.el i.de homici.

Quæro

153 † Quæro ex iis, an delinquens ex culpa leui & leuiſsima ſit puniendus, Cy. in l. ſi quis non dicam rapere, in fi. C. de epiſco. & cleri. tenet, quòd licèt puniatur, minus tamen punitur tanquàm de dolo & lata culpa, & ciuiliter punitur, & quod etiam ciuiliter puniatur, dicit text. in l. qui ædes. ff. de incend. rui. naufr. ponendo caſum in eo qui ædes, aceruumùe frumenti, iuxta domum poſitum ob negligentiam combuſſerit, facit ēt
154 ad hoc, † nam quælibet cauſa excuſat à dolo. l. prima.
155 ff. de abig. † Et vbi non eſt dolus, ibi non eſt pœna, ſaltem ordinaria, & vera pęna delicti. vt in d. l. qui ędes. & in l. ſi fortuito. ff. de incen. rui. nauf. cùm igitur in caſu noſtro cauſa ſit, ergo etc. vlterius lex loquens de pœna, figit pedem in dolo & lata culpa, ergo aliud in leui culpa. l. i. §. non autem ff. ſi quis teſtam. lib. eſſe iuſſ. fue. Contrarium verò partem tenuit Barto. in l. reſpiciendum. §. delinquunt. nu. 4. per illum tex. iuncta Glo. de pœn. dictum Cy. reprobando, & prout adducit text. in d. l. qui ædes. qui text. ad hoc benè facit. quia ibi eſt
156 pœna. † nam cùm non poſsit ſoluere luit in corpore.
157 l. i. §. i. ff. de pœn. & ibi Bart. intelligit hunc text. † nam pro delicto ex contractu non luitur in corpore. l. nemo carcerem. C. de excuſſ. tribu. lib. x. Glo. xiiii. q. vi. c. i. & in c. peccatum, de regu. iur. lib. vi. & Alex. in l. ſi quis id quod. ff. de iuriſd. om. iudi. in hac q. Docto. volendo ſaluare Cyn. & Bar. plures faciunt diſtinctiones, quas per te videas. vt per Bal. in l. data opera, & in d. l. ſi quis non dicam, nu. 21. Saly. in l. i. C. de ſicar. Ange. in l. i. ff. de legi. & ibi Clau. Abb. in c. ii. de conſtitu. & ibi Docto. Teneo opini. Bart. per textum in d. l. qui ædes, inductum. vt ſuprà. & per textum in l. i. C. ſi aduer. delict. Nec ob. d. l. qui ædes. quia loquitur in pœna criminali, vt dixi. Nec etiam obſt. illa regula quòd quælibet cauſa etc. quia eſt verum quod à dolo excuſat, nō à culpa. Minus ob. d. l. i. §. i. ff. ſi qs teſta. quia requiritur ibi dolus, vtilitas eſt, quia ſi criminaliter punitur, inquiri poterit.

ſecus

ſecus ſi ciuiliter. vt per Clau. in d.l.i.ff.de legi.nu.37.

158 † Sumpta ex iis occaſione, quæro qualiter differãt iudicia ciuilia à iudiciis criminalibus, & ſic quod iudicium dicatur ciuile. & quod criminale, de hoc ſunt variæ opini. vt refert Bar.in l.iii.ff.de ſepul.viola. & Iaſ. in rub.C.de iudi. & prima opi.fuit Glo.in l.lex Cornelia.in prin.ff.de iniur.quod iudicium criminale dicatur quando agitur de delicto etc. quæ opinio communiter reprobatur. quia aliquando agitur de delicto.& tamen agitur ciuiliter.vt habetur in l.fin.ff.de furt.& in l.fin. ff.de priua.delict.& l.fin.ff.de iniur. vnde propter hanc communem concluſionem,ꝙ de crimine poſsit agi etiã ciuiliter,reprobatur dicta opin.Gloſ.Secunda opi.fuit Glo.in l.ſi qua per calumniam.C.de epiſ.& cler. & in l. obſeruare.§.proficiſci.ff.de off.proconſ. & in l.fin.C.de iis qui ex pub.ra.lib.x.in verſic.ciuiliter. quòd ciuile iudicium dicatur quando imponitur pœna pecuniaria. Criminale quando imponitur pœna corporalis. confirmatur opi.d.Glo.per l.interrogari.C.de quęſtio. & l.i.ff.de teſti.quæ tamen opinio communiter reprobatur. quia eſt contra text.in l.ii.ff.de public.iudi. vbi aliquando propter publicum iudicium imponitur pœna pecuniaria. & tamen publica iudicia dicuntur criminalia,ſimilis tex.eſt in §.i.inſt.eo.de publ.iudi.& etiã contra tex.in l.fi.ff.de in ius vocan.vbi propter iudiciũ ciuile aliquando imponitur pœna corporalis.ſ.quando non poteſt luere in ere.

Ad l.i.ff.de teſti.& l.interrogari.C.de quæſtioni. reſpondetur quòd ex illis legibus non benè infertur, nec eſt bona conſequentia. ſeruus poteſt interrogari non ſolum in criminali,ſed etiam in pecuniaria. ergo dicitur iudicium criminale, quod infert corporis pœnam. iudicium ciuile quando imponitur pęna pecuniaria.nõ ſequitur, nec benè infertur vt ſuprà. Tertia & vltima opi.eſt Gloſ. in l.iii.ff.de ſepul.viola.quæ communiter eſt recepta, ſcilicèt, quòd iudicium criminale dicatur.

quando

quando illud quod petitur venit applicandum fiſco: iudicium ciuile quando illud quod petitur venit appli candum parti. ſed contra dictum Glo. facit tex. in c. per tuas, extrà de ſimo. vbi pœna non applicatur parti. & tamen dicitur iudicium ciuile ratione, vt ibi per Doct. quia ibi eſt quædam ſpecies media quæ non applicatur parti nec fiſco. Facit etiam contra dictam Glo. text. in l. Caius. ff. ad Sylla. vbi pœna applicatur fiſco. & tamen nõ dicitur criminale. ſed ciuiliter agi. Tu ad hoc contrariũ reſponde ex mente Bar. in d. l. iii. ff. de ſepul. viol. quod illud eſt verum, quòd iudicium criminale dicitur, quã do pœna applicatur fiſco: quando illa pœna infertur alicui ex accuſatione, ſecus ſi per delationem. ſed in d. l. Caius, pœna fuit impoſita per delationem ſecundum practicam quam dat Bart. in l. iii. ff. de iure fiſc. vnde ad d. l. habetur reſolutio ex dictis Bart. in d. l. iii. de ſepul. viola. iunctis iis quæ not. in l. i. ff. de iure fiſc. Sed adhuc adde contra d. Glo. benè facere text. in l. i. ff. ſi quis ius dicen. nõ obtemper. & l. i. ff. ſi quis in ius voca. non ier. ibi, licet iudici defendere iuriſdictionem ſuam mulcta, quæ applicatur fiſco. l. iiii. C. de mo. mulct. & tamen agi tur ad dictam mulctam actione in factum, vel officio iu dicis, & ſic ibi pœna applicatur fiſco: & tamen ibi iudi- cium eſt ciuile. Ad reſolutionem huius opinionis dic, quòd aliud eſt velle dignoſcere iudicium ciuile à cri- minali, aliud eſt, quando eſt impoſita pœna. dignoſcere vtrum agatur ad dictam pœnam ciuiliter vel crimina- liter. In primo caſu dic, quòd ad ſciendum quando iu- dicium dicatur ciuile, quando criminale, non debemus inſpicere eius finem, vel effectum. ſed eius cauſam & originem & principium. l. ictus fuſtium. ff. de iis qui no: infa. l. ſi tamen. ff. ad Macedon. vnde in caſu noſtro non debemus perpendere. vtrum pœna applicetur fiſco, vel parti, ſed modum agendi per quem dignoſcitur iu-
159 dicium ciuile à criminali. † Vnde eſt in actione iniu- riarum. quæ poteſt intentari & ciuiliter & criminali-

ter. l.

ter.l.fin.ff.de iniur. vnde ſi agatur hoc modo talis fecit mihi iniuriam, quam nollem mihi fuiſſe factam per cẽtum aureos. & ideo peto eum condemnari in dictis centum aureis, dicetur iudicium ciuile. vt not. Azo in rub. de iniur. & Spec. in §.i. de furt. ſi verò dicatur talis fecit mihi iniuriam & peto eum condemnari ſecundum legem. tunc iudicium dicetur criminale in quo non requiritur concluſio libelli. & iſta duo non poſſunt ſimul & ſemel intentari in eodem libello principaliter. ſed benè conſecutiuè, ex æquitate, vt ſi dicas hoc modo. talis fecit mihi furtum. & peto eum condemnari ſecundũ legem, & ad meum intereſſe, benè poteſt ſecũdum Bar. in l.i.C. quando ciuil. act. etc. In ſecundo ad cognoſcẽdum qñ eſt impoſita pœna, vtrum agatur ad dictam pęnam ciuiliter vel criminaliter. dic ꝙ ſi pœna applicetur parti. & dependet ab actione ciuili, dicetur agi ciuiliter. ſi pœna applicabitur fiſco, diſtingue, aut dependet ab accuſatione, & criminaliter agi dicetur, aut dependet ab actione ciuili. & dicetur agi ciuiliter, & ita loquitur l.i.ff. ſi quis ius dicen non obtemp. & in iis terminis locutus eſt Bar. in d.l.iii.ff. de ſepul. viola.

SVMMARIVM.

1 IVDICIA *quæ dicantur publica & quæ priuata. & nu 7. 11. & 20.*

2 *Iure canonico omnia iudicia criminalia ſunt publica, nec datur aliquod iudicium priuatum.*

3 *Accuſare quilibet po eſt de iure Canonico.*

4 *Iudicia omnia de iure canonico infamant.*

5 *Iudicia publica quot modis dicantur.*

6 *Delicta ne remaneant impunita, intereſt reipublicæ.*

7 *Accuſare quilibet de populo poteſt, quando iudicium non reſpicit alicuius offenſam principaliter.*

8 *Occidentis bannitum vigore ſtatuti, quomodo à quolibet poſſit ſine mandato abſolutio peti.*

9 *Occidens*

9 *Occidens bannitum ex contumacia, an gaudeat beneficio ſtatuti permittentis bannitum poſſe impune occidi.*
10 *Occidens bannitum rebannitum, ſed non cancellatum de banno non punitur.*
11 *Blaſphemia eſt crimen publicum.*
12 *Blaſphemia maius eſt crimen, quàm crimen læſæ maieſtatis.*
13 *Blaſphemia & ſodomia æquiparantur.*
14 *Statutum in vno cenſetur ſtatutum in alio in æquiparatis à lege. Quod procedit etiam in pœnalibus nu. 15.*
16 *Delictum etiam verbo in Imperatorem committitur.*
17 *Blaſphemans fuit lapidibus interfectus.*
18 *Teſtes inhabiles admittuntur in crimine blaſphemiæ.*
19 *Inimicus etiam in criminibus exceptuatis, non admittitur ad teſtificandum.*
20 *Damnatus publico iudicio, infamis efficitur.*
21 *Damnatus ex magica arte, efficitur infamis, vltimoq; ſupplicio punitur.*
22 *Barbaros docens nauigios fabricare, capite punitur.*
23 *Iniuriarum iudicium quòd ſit priuatum.*
24 *Senatuſconſulti Turpilliani iudicium, quòd ſit priuatum.*
25 *In crimine læſæ maieſtatis, proceditur contra reum mortuum.*
26 *Practica procedẽdi in crĩe læſæ maieſtatis cõtra reũ mortuum.*
27 *Publici iudicij crimen l. Cor. de fal. cenſetur.*
28 *Teſtamentum celans vel ſubtrahens, incidit in pœnam falſi.*
29 *Teſtamenta ex cutione mandari, publicè intereſt.*
30 *Celãs inſtrumentũ, vt alicui iniuriã faciat, pœna furti tenetur.*
31 *Practica agendi contra ſurripientem inſtrumenta, vel teſtamenta, & ſurripientem defendendi.*
32 *Surripiens librum, quo iudicio teneatur.*
33 *Teſtes ſeptem, quare in teſtamentis requirantur.*
34 *Mulier non poteſt eſſe teſtis in teſtamento.*
35 *Accuſare qui libet poteſt, quando pœna eſt applicanda fiſco.*
36 *Nemo ſine actione experiri poteſt.*
37 *Obligatio procedens ex facto perſonæ. ipſi perſonæ inhæret, nec ab ea diſcedere poteſt.*
38 *Actio furti poteſt criminaliter intentari.*

39 Principale non regulatur ab acceſſorio.

40 Intellectus ad l.iij.§.qui ſepulchri.ff.de ſepul.viola.

41 Intellectus ad l.i.ff de iure fiſci.

42 Crimen l.viſcellia, dicitur eſſe falſum.

43 Crimen an deſinat eſſe publicum, ſi ſtatutum alterat pœnam homicidij vel falſitatis, & ſimi. & nu.54.

44 Statutum ius priuatorum dicitur.

45 Verbum formiter, quid denotet.

46 Conditione ex lege, agitur in contractu emphyteutico.

47 Statuta interpretantur ſecundum iuris communis diſpoſitionē. & nu 55.

48 Argumentum de ſententijs ad ſtatuta valet.

49 Statuti maior eſt potentia quàm hominis. & nu.70.

50 Inteſtatus pro parte, quis vigore ſtatuti, decedere poteſt.

51 Statutum poteſt de hominum membris diſponere.

52 Argumentum de pacto ad ſtatutum negatiuè ſumptum, valet. & nu.69.

53 Alteratio ſtatuti qualiter, & quot modis fiat.

54 Condemnatus ex ſtatuto alterante pœnam, an & quando fiat infamis. & nu.56. cum ſequentib. & nu.70.

56 Grauatus grauiori pœna, debet in alio releuari.

57 Infamia ceſſat, facta pœnæ diminutione ex cauſa.

58 Statuta ex cauſa fiunt.

59 Procurator an & quando admittatur in crimine, cuius pœna eſt à ſtatuto alterata.

60 Iuramentum confirmat contractum ſuper quo formiter iuratur.

61 Pœna alterata à ſtatuto, ſublata eſt pœna iuris communis. & nu 63. vſque ad nu.70.

62 Nouatio facta non intelligitur niſi expreſſè dictum ſit.

63 Generi per ſpeciem derogatur

64 Papæ vel Principis generalis conſtitutio ſtatutum particulare non tollit.

65 Pœna generalis locum nō habet quando ſpecialis eſt inducta.

66 Conſuetudo particularis tollit diſpoſitionem, in eo in quo ipſa conſuetudo obtinuit.

67 Pœna noua impoſita, ſi aliqua manere debet, exprimitur.

68 *Reus non debet duplici pœna puniri.*

71 *Pœna impoſita à ſtatuto, an poßit à iudice alterari ex cauſa. et 72. 77. cum ſeq. 82. cum ſeq. nu.*

72 *Lex quantumcumq; dura, eſt ſeruanda.*

73 *Sententia libello debet eſſe conformis. & nu 91.*

74 *Concluſio in libello criminali non requiritur.*

75 *Iudex clementior lege videri non debet.*

76 *Iudex pœnam à lege impoſitam non minuit.*

77 *Pœna eſt in poteſtate legis, & non iudicis.*

78 *Lex quæ dedit poteſtatem ſtatuto alterandi pœnam, eandem iudici poteſtatem dedit.*

79 *Statutum faciens mentionem de pœna, paßiuè interpretatur ab omnibus legibus mentionem de pœna facientibus.*

80 *Procurator generalis mutat ea quæ à domino ſpecialiter ſunt prouiſa, ex iuſta cauſa.*

81 *Iudex ex iuſta cauſa leges tranſcendit.*

83 *Pœnam ignorantia minuit.*

84 *Ira & magnus dolor minuunt pœnam.*

85 *Cauſa publica pœnam minuit.*

86 *Perſonæ ratione minuitur pœna.*

87 *Infans vel pupillus, non doli capax, aliqua pœna non tenetur.*

88 *Delictum diu occultum minori pœna punitur.*

89 *Condemnatio ex præſumptionibus, pœna minor imponitur.*

90 *Receptanti bannitum, ex cauſa pœna ſtatuti minoratur.*

91 *Iudex in accuſatione, non poteſt recedere à concluſione libelli.*

92 *L. vt fundus. ff. commu. diuid. quomodo procedat.*

93 *Iudex qui iurauit ſeruare ſtatuta, minorando pœnam ex cauſa, excuſatur. & ſuprà nu. 71.*

94 *Iuramentum ex cauſa poteſt omitti.*

95 *Iuramentum intelligitur ſecundum obſeruantiam iuris cõis.*

96 *Intellectus ad l. i. § ſin autem. ff. ad Turpill.*

97 *Inhabilis an admittatur ad accuſandum, uigore ſtatuti admittentis quemlibet ad accuſandum. & nu. 107.*

98 *Statutum determinans ſuper iure communi, à iure communi recipit interpretationem.*

99 *Lex generalißima habilitatis reſtrictionem recipit.*

100 *Lex debet aliquid operari.*

101 *Inductum generaliter fauore publico, habilitatis non recipit reſtrictionem.*

102 *Ad feudi præmium quilibet admittitur, fauore publico.*

103 *Publico fauore extenſio fit in pœnalibus.*

104 *Inhabilis diſponit ad pias cauſas.*

105 *Beneficium conceſſum capienti bannitum, non habet locum in eo, qui ratione officij ad hoc tenetur.*

106 *Diſpenſatio inhabilitatis expreſſè fieri debet.*

107 *Intellectus ad l. i C. de ſacroſan. eccleſ.*

108 *Intellectus ad l. ij. §. vtrum. ff. ad Sylla.*

109 *Lex dans præmium, videtur etiam concedere omnia ad præmium conſequendum habilia.*

POSTQVAM vidimus quæ iudicia ſunt ciuilia, quæ ſunt criminalia. operęprețium et eſſe duxi, vt videamus quod iudicium dicatur publicum, quod priuatum. & in hoc aliqua dicemus circa textum in l. i. ff. de publi. iudi. Bart. in d. l. i. ff. de publi. iudi. colligit vnā
1 regulam, quæ eſt talis. † quòd omnia iudicia dicuntur priuata, exceptis iis quæ aliqua lege cauetur. & hoc idem firmat ipſe Bart. in l. iii. §. fin. ſuprà de præuarica. Alii tamen dicebant, quòd omnia iudicia dicebantur publica, de quibus tractatur in tit. incipientibus ad legem, & hoc reprehendit Imol. in d. l. i. de publ. iud. quia hoc non eſt verum, vt patet in tit. ad leg. Aqui. & in tit. ad leg. Falci. & in aliis in quibus non tractatur de aliquo iudicio publico. & iſtud ad legem, nil aliud ſignificat quàm ad interpretationem. Iuriſcōſulti enim tripliciter tractarunt de iure, aut ponēdo ſuas opiniones, aut reſpondendo, aut interpretando. vt euidentiſsimè
2 interlegendum apparet. † Limitatur tamen ſupradicta regula, vt non procedat de iure canonico. quia omnia iudicia criminalia ſunt publica. nec datur aliquod iudicium priuatū. vt per Glo. in c. infames. vi. q. i. & ꝑ Glo. in § fin. ii. q. iiii. & per Gloſ. in c. ii. extrà de collu. detegen.

3 gen. † & duplex poteſt eſſe ratio. vel quia quilibet admittitur ad denunciandum.c.ſi peccauerit. ii.q.i.c.nouit.extrà de iudi.& hac ratione dicantur publica largo
4 modo,vel etiam dicantur publica ſtrictè. † quia oĩa iudicia infamãt,vt per Glo. in d.c.ii.extra de collu.deteg.
5 † Et ideo ſciendum eſt, ꝙ iudicia publica dicuntur tripliciter,vt per Bar.in d.l.i.ff.de publi.iudi.in ii.col. ſcilicèt largiſsimè,vt omne iudicium quod fit ad vindictam,ſeu ad vtilitatem publicam,vt maleficia puniã-
6 tur. † Intereſt enim reipublicæ, ne delicta remaneant impunita.l.ſi ita vulneratus.ff.ad leg.Aqui.l.locatio.§. quod illicitè.ff.de publ.& vectig.& ibi Glo. & hoc probatur, vt inquit Bar.in l.interdum, vbi dicitur ꝙ iudicium legis Aquilię,& vi bon.rapt.& furti.dicuntur iudicia publica,non intelligas ꝙ propter damnum datum poſsit agi iudicio l.Cornel.de iniuriis.quia iſtud iudicium eſſet merè publicum . & ſtrictè vel propter bona rapta iudicio legis Iuliæ.de vi & ſimilibus, quia eſſent iſta iudicia ſtrictè publica,ſed intelligas ꝙ agitur propter damnum datum,& bona vi rapta & ſimilia iudicio publico.ideſt propter publicam vtilitatem,vt ſuprâ,ne delicta remaneant impunita.d.l.locatio. §. quod illicitè,quam ad hoc propoſitum allegat hìc Bar.
7 † Sequitur modò ſecundum caput diſtinctionis Bar. qui dicit quòd iudicium publicum largè ſumptum dicitur.quando quilibet de populo admittitur ad accuſandum,& dat vnam regulam ꝙ omne iudicium. quod non reſpicit offenſam alicuius principaliter,de illo poteſt accuſare quilibet de populo, & exemplificat in blaſphemante,& in aliis ſimilibus, vt per Bart.in l.lex Cornelia.§.fin.ff. de iniur. Poteſt etiam exemplificari in caſu quem tangit Bar.in l.vbi pactum.C.de trãſact.
8 † ſed ſi ſtatuto cauetur quòd bannitus poſsit impunè occidi,aliquis occidit bannitum,iudex format inquiſitionem contra eum, non audebat comparere, alius cõparuit, & allegauit bannum occiſi, & iudex debet eum

abſoluere, vt per eum ibi.& ratio quòd ille tertius admittitur, ad hoc dicendum, quia illud iudicium eſt publicum, & continet publicam vtilitatem. & quilibet ad mittitur ad accuſandum. ſed aduertendum eſt, in modo dicendi, quia ille tertius qui comparet, non debet dicere impunè eum occidit. quia erat exbannitus. quia ſic videretur defendere, & tunc non admitteretur ad defenſionem, ſed debet dicere, ille eſt exbannitus, & poteſt impunè occidi, & liquefacere bannum iudici. & iudex eum tenetur abſoluere. rationibus, vt per eum
9 ibi. † Hanc tamen concluſionem limitat Hippoly. in l. infans. ff. ad legem Corne. de ſicar. & in §. poſtquàm, nu. 54 in practi. ſua, vt non habeat locum in exbannito per contumaciam, ſed tantùm in exbanito ex veris probationibus, quæ limitatio ſi eſſet vera eſſet magni momenti, & ideò aduerte, quia agitur de vita hominis conſeruanda. Marſil. allegat pro ſua opin. vltra Bartol. Alexan. in l. omne delictum. ff. de re milit. & tamen ibi non probatur eius opinio. quia dicit ibi Alexan. quòd non haberet locum in exbannito pro contumacia, id eſt delicto contumaciæ, ſed aliud eſt aliquem banniri pro contumacia. vt quia aliquis fuit citatus ad dicendum teſtimonium, & ille noluit venire. & fuit contumax. & propter illum contemptum & contumaciam banniatur. & hoc caſu procedit dictum Alexan. Aliud eſt banniri propter maleficium. quod proceſsit per cõtumaciam, id eſt in abſentia, & hoc valdè differt à ſuperiori. & in hoc caſu non procedit limitatio Hippoly. quia omnes banniti ferè propter delictum banniuntur per contumaciam. vt ibi Barto. & ideo non procedit dicta limitatio. quia non debet inquirere occiſor, vtrum ſit bannitus per contumaciam, vel veris probationi-
10 bus, dummodò ſit bannitus propter delictum. † & pro hac opin. faciunt ea quæ not. per Paul. de Caſtr. in l. ſi duo. ff. de acquiren. hæredi. vbi dicit quòd ſi alicui fuit remiſſum bannum. & ille non fecit ſe cancellari de libro

bro bannitorum, quòd poteſt impunè occidi propter authoritatem publicæ ſcripturę. vt per eum ibi plenè. & per Iaſ.in l.ſi creditores. C. de fideicom.

11 † Quo verò ad exemplum blaſphemiæ, quòd ponit Bar.in d.l.i.ff.de publ.iud. dicite quòd imo blaſphemia ſit in tertio membro. & ſit iudicium publicum ſtrictè ſumptum,&.pro hac opi.facit text.in c.ii.extrà de ma-
12 ledic.vbi dicit quòd eſt crimen læſæ maieſtatis.†Secũdò facit quæ not.Bar.in rub.C.qui accuſ.non poſſ.& in l.reos.C.de accuſ.vbi ponit maius eſſe crimen blaſphemiæ,quàm crimen læſæ maieſtatis. quia per eam læditur Maieſtas Diuina. Tertiò facit l. manicheos. C. de
13 hæret. † Quartò facit auct.vt non luxu.contra nat.vbi
14 æquiparantur iſta duo, ſodomia & blaſphemia. † Sed clarum eſt, quòd quando duo ſunt æquiparata à lege. quicquid ſtatuitur in vno,cenſetur ſtatutum & in alio. l.ſi quis ſeruo,iuncta Glo.fin.C.de furt. & ſer. corrup.
15 † & hoc procedit etiam in pœnalibus. vt not. Abb. in c.multa, extrà de præbend. ſed ſodomia eſt publicum
16 iudicium ſtrictè,ergo etc. † Quintò benè facit Gloſ.in rub.C.ſi quis Impera.maledi.vbi dicitur quòd committitur delictum in Imperatorem. etiam verbo, ſed clarius eſt quòd committitur maius delictum in Deum
17 blaſphemando,quàm in Imperatorem,ergo etc.† Sextò & vltimò benè comprobatur ſupradicta opinio per xxiiii.cap.Leuitici, vbi blaſphemans fuit à populo lapidibus interfectus. Nec ob. ſi diceretur quòd alia pœna hodie imponitur propter blaſphemiam,alia propter crimeu læſæ maieſtatis, quia ad hoc reſpondetur ex mẽte Bar.in d.l.i.quòd ex diminutione ſiue alteratione pœnæ,non mutatur nomen delicti,nec alteratur ipſum delictum.& ex iis poteſt concludi contra Bartol. quòd crimen blaſphemiæ ſit crimen læſæ maieſtatis.
18 & crimen publicum ſtrictè ſumptum. † & ex hac concluſione ſequitur vna vtilitas,quòd in iſto iudicio blaſphemiæ admittuntur teſtes inhabiles ad teſtificãdum,

 19 † non

19 † non tamen inimicus, quia nunquàm admittitur etiã in criminibus exceptis. vt per Bart. in l. quæſtionibus. ff. ad leg. Iuli. maieſta. & eſt ratio quam tradit Petr. de Anch. in c. per tuas, de ſimo. hoc tamen intelligitur, vt admittantur non ad faciendam plenam probationem, vt iudex poſſit credere, ſecus eſſe quàm depoſuerunt, vt habetur in c. accuſatus. §. licet. de hæreti. in vi. & in c. in fidei fauorem. eo. titu.

20 † Tertium caput diſtinctionis Bart. eſt, ꝙ iudicia publica ſtrictè ſunt ea, de quibus damnatus ſtatim efficitur infamis. & ita accipiuntur in d. l. i. de publ. iudic. & ita ſenſit etiam Azo inſtit. in ſumma eo. tit.

Oppo. de l. iii. in fi. & l. hæ enim cauſæ, ſuprà de ſuſp. tuto. Sol. non ſemper tutor damnatus efficitur infamis, vt ibi dicitur. Vnde ex hac diſtinctione Bart. colligitur talis regula. quod ad hoc vt iudicium publicum ſtrictè dicatur, non ſufficit quòd cuilibet de populo competat actio. ſed oportet quòd damnatus dicto iudicio efficia-
21 tur infamis. Sed oppo. † damnatus propter matthematicam, vel artem magicam punitur vlti. ſupplitio l. iii. & iiii. C. de malef. & matthæ. & ſic affertur infamia l. q vltimo. ff. de pœn. & tamen illud iudicium non dici tur publicum, cùm nulla lege caueatur, iuxta l. iii. §. fi.
22 ff. de præuari. † Oppo. etiam de l. fi. C. de pœ. vbi qui docet barbaros fabricare nauigia tenetur vltimo ſupplicio, & ſic infamatur. & illud iudicium non dicitur publicum. & ideo puto poſſe dici. quòd iudicia publica dicũtur ea de quibus tractatur in lib. ix. & x. ff. de nou. Confirmatur hoc per l. ii. §. ſeptimus autem. C. de vet.
23 iure enucle. † Confirmatur etiam, quia ſi aliter diceremus, ſequeretur quòd iudicium iniuriarum eſſet iudicium publicum per §. deinde Cornelius Sylla. l. ii. ff. de orig. iur. vbi enumerauit inter quæſtiones publicas. & tamen habemus quod eſt iudicium priuatum. quia eſt appoſitum inter iudicia priuata. l. lex Cornelia. ff. de iniur. & ideò dicendum eſt quòd ante Iuſtinianum

iudi-

iudicium iniuriarum benè erat publicum ſed poſteà Iuſtinianus fecit apponi inter iudicia priuata,à compillatoribus in titù.de iniur. & fecit compillari duos libros
24 de iudiciis publicis. † et ex hoc probabiliter infertur, quòd iudicium Senat.C.Turpill.ſit iudicium publicũ, & in quantum loquitur de præuaricatore & calumniatore eſt clarum,dubitatur autem in tergiuerſatore,per l.iii.§.fi.ff.de præuarica. ſed reſponde quòd dicti §.fin. diſpoſitio,procedebat ante tempus Iuſtiniani. ſed poſteà Iuſtinianus ſuperuenit.& voluit etiam dictum iudicium de tergiuerſatore eſſe publicum,& fecit numerari inter iudicia publica.in iis duobus libris.& hoc ꝓbabiliter videtur poſſe ſuſtineri per d.§. legitimis. & §. deinde Cornelius Sylla.

25 † Noto incidenter nonnulla ex d.l.i.ff.de publ.iud.& primò ibi ad legem Iuliam maieſtatis, nota ꝙ de hoc crimine contra reum mortuũ etiam proceditur,vt not. Glo.in l.ex iudiciorum infra tit.ii.& l.fi.& penul.C.ad
26 leg.Iul.maieſta.& l.fi.eo.tit.ff. † Sed eſt aduertendum, ꝙ licèt procedatur contra reum mortuum, & citentur agnati,vel qui eius bona eſſent habituri ab inteſtato, tamen in ſententia non dicitur, quia talis commiſit crimen læſæ maieſtatis condemnamus eum etc. ſed dicitur condemnamus eius memoriam, & bona applicentur fiſco,ita not.Gloſ.ſingularis in §. per contrarium. inſtit.de hære.quæ ab inteſta.defer. & Ang.Aret.ibi,& hanc practicam dat Ang.in l.fi.infrà ad l.Iuli.maieſta. & ideò dicit quòd malè agunt iudices. qui faciunt corpus mortuum ſuſpendi,vel aliàs puniri, & hoc idem dicit Ang.in tracta. ſuo malefic. in verb. che hai tradito la tua patria.

27 † In tex.ibi Cornelia de teſtamẽtis, ſupple, vel aliis inſtrumentis falſis.vt inſtitu.de publi.iudic.§.item lex Cornelia de falſis,& l.ii.ſuprà de concuſsi. Oppo.infrà de fal.l.Paulus,in prin.& l.ii.§.i.infrà tit i. Sol.in l. Paulus,in princ.ibi per ſurreptionem ſolùm non accu-

ſatur publi.iud.niſi inteſta. Ad l.ii.ibi ſupple & in aliis
28 inſtrumentis. † Et ex iis nota, ꝙ qui celat teſtamentũ,
vel ſubtrahit incidit in pœnam falſi.& tenetur publico
iudicio legis Corneliæ, ſecus in inſtrumento. & ratio
29 eſt, † quia reipublicæ expedit teſtamenta executioni
mandari.l.vel negare.ff.quemadmo.teſta.aperian. l. ii.
ff.de teſta.& cùm ſit publici iuris, nimirum ſi cum ſur-
ripiente publico iudicio agitur.& hoc ſenſit Bald.in l.
30 Gallus.§.quid ſi is.ff.de liber. & poſth. † Fallit ſi cela-
uerit contra vnam perſonam tantum, vt ei faceret in-
iuriam, quia tunc teneretur iudicio priuato furti. l.iii.
31 §.ſi quis dolo.ff.de tab. exhiben. † Et ex hoc infertur
practica quòd ſi quis vult agere contra aliquem, quòd
ſurrepſerit teſtam.iudicio publico, non ſufficit dicere,
talis ſurrepſit teſtamentum, & ideo peto eum iudicio
legis Corneliæ de falſo condemnari, ſed oportet di-
cere quia talis ſurrepſit teſtamentum animo occultan-
di veritatem etc. Et ideo tu qui defendis reum, vt mi-
nus puniatur.& ne teneatur iudicio publico falſi, de-
bes capitulare, quod ſurrepſit animo faciendi iniuriam
ei, vel cauſa lucri, non vt occultaret veritatem, & hoc
probato non tenebitur iudicio publico, ſed priuato,
ſcilicet furti.& minus punietur, & ita nòt.Ange. & Sa-
lyc.in d.l.Paulus.& niſi probaretur quòd feciſſet con-
tra eum animo iniuriandi, vel cauſa lucri, tunc eſſet
præſumptio quòd ſurrepſiſſet animo occultandi veri-
tatem.d.l.Paulus, & hoc in teſtamentis ratione publi-
ci iuris & intereſſe.quòd ſecus eſt in inſtrumẽto, quod
eſt priuatum.

32 † Secunda concluſio colligitur ex proximè dictis,
quòd ſurripiens inſtrumentum, vel librum, quidùe
aliud ſimile, non tenetur publico iudicio falſi, & ratio
eſt.quia præſumitur ſurripuiſſe ratione lucri, vel vt fa-
ceret alicui iniuriam. Fallit ſi appareret feciſſe animo
occultandi veritatem, quia teneretur iudicio publico
falſi, & ideo celans inſtrumentum, tenetur iudicio fal-

ſi.d.l.

ſſ.d.l.Paulus,in fine. & ideo qui defendit reum oportet vt ſit cautus capitulare, quòd ſurripuit cauſa lucri, vt ſuprà.

33 † Tertia concluſio eſt,ꝙ lex Cornelia vocatur teſtamentaria, ratione, quia in teſtamentis, frequentius committebatur falſum,& ideò lex voluit ſeptem teſtes
34 adhiberi. † Et non admiſit mulierem.l.qui teſtamento.ff.de teſta.& alias ſolennitates.quia timuit de falſo. quod ſæpius committebatur.l.fin .C.de fideicom.

35 † Sumpta occaſione hic Imol.tangit q. de qua meminit Bal.in rub.C.qui accuſ.non poſſ.qui tenuit contra Bart.in rubr.ff.de popula.actio.ibi enim infert Bar. ꝙ ſi ſtatuto apponitur pœna pecuniaria applicanda fiſco. quilibet admittitur ad accuſandum, propter commodum fiſci.& primò per l.iii.de ſepul.viola. vbi ſi is cuius intereſt non vult agere. quilibet admittitur ad accuſandum.& ratio eſt ſecundum Bart.ibi, quia pœna applicatur fiſco,ſecundò mouetur per l.i. ff. de iure fiſ. ponderando in tribus locis ibi,ab accuſatione receſſum iuncta l.iii.§.fin.ff.de præuar.Secundò ibi, vel rem litigioſam.iuncta l.fin.C.de litigio. Tertiò ibi,vel aduerſus leges commiſſum factum eſſe,iuncta l.fi.de reb.non expor. & nota quòd facere commiſſum eſt,quòd hodie vulgo dicitur contrabandum, tertio per Glo.in d.l.fin. C. de litigioſ.

Non obſt.ſecundum eum Glo.in l. fi. ſuprà de priua. delict.quia intelligitur d.Glo.ſecundum Gloſ. in rubr. de popula.actio.vt per eum ibi,& hanc opi.Bart. ſecutus eſt Albe.in d.rub.quamuis eum non alleget.& Angel.de Peru.in d.rub.& idem Ang.in l.iii.ff. de præuarica.& Abb.& Fely. in c. cum P. Manconella. extra de accuſat.& ſimpliciter Deci. in l.ſi is quod.ff.de iuriſdi. omnium iudi.Bal.autem in rub.C.qui accuſ. non poſſ. tenuit contrarium.Et primò per §.fin.inſtitu. de iniur. vbi dicitur quòd tunc demum actio iniuriarum naſcitur, ſi iniuriatus reuocauit iniuriam ad animum,

ſed ſi iſte iniuriatus remiſerit. nulla actio naſcitur, & per conſequens quilibet de populo non admittitur ad accuſandum, cùm nulla ſit orta actio, & nullum ius agē-
36 di. † & nemo poſsit experiri ſine actione. l. vbi pactū. C. de tranſact. Secundò Bald. allegat text. in l. iii. in fin. ff. de præcar. vbi dicitur quòd tergiuerſator punitur in quinque lib. auri. quæ pœna imponitur fiſco. & tamen ibi iudicium non dicitur publicum, vt ibi dicitur, & ſic quilibet de populo non admittitur ad accuſandum. Sed tenendo opinionem Barto. poſſet reſpondere ad iſtam inductionem. quod ibi, non dicitur iudicium publicum ſtrictè. ſed benè largè, vt in diſtinctione Bar. in
37 hac l. prima, in ſecunda colum. † Tertiò adducit Bald. obligatio quæ proceſsit ex facto perſonæ, inhæret ipſi perſonæ, nec poteſt ab ea diſcedere. l. licet. §. ea obligatio. ff. de procur. ibi ſed ex vendito, vel ex priſtina cauſa etc. ſed ſic eſt quòd iſta obligatio, vel ius agendi competit iniuriato, vel vulnerato, ergo ab eo non poteſt recedere, nec alius tertius poteſt accipere, & ſic quilibet de populo non poterit agere contra opinionē
38 Bar. in d. rub. † Senſit etiam pro Bald. Roma. in conſil. lii. motus vnico fundamento, actio ex furto, poteſt intentari criminaliter. l. fin. ff. de furt. & tamen agitur ad pœnam pecuniariam extraordinariam, quia iure veteri non puniebatur corporaliter. vt not. in auct. ſed iure nouo. C. de ſer. fugit. & illa pœna applicabatur fiſco, & tamen non admittitur ad agendum niſi ille cuius intereſt. l. fullo. ff. de furt. & ſic etiam quòd pœna applicetur fiſco. non admittitur quilibet ad agendum, & certè iſta opinio Bal. videtur verior. & pro opin. Bal. videtur text. in l. i. & quæ ibi not. C. vbi fiſ. act. vbi dicitur quòd non poteſt agi ad pœnam applicandam fiſco, niſi prius fuerit cognitum de crimine, & ibi de hoc datur practica. & ideò ſi ageretur à quolibet propter pœnam pecuniariam impoſitam à ſtatuto pro delicto, vel iniuria, quæ venit applicanda fiſco, ſequeretur hoc abſurdum

& incon-

& inconueniens, ꝙ ageretur ad pœnam applicandam fiſco, antequam eſſet cognitũ de crimine, contra illum tex. in d.l.i.& practicam quam ibi dat Bar.& in l.i.ff.de iure fiſ.& hoc etiam viſus eſt ſenſiſſe idem Bal. in l.aduerſus C.de fur.& ſer.corrup. vlterius ſequeretur hoc abſurdum, ꝙ quilibet de populo admitteretur ad accuſandum, etiam quãdo pœna corporalis infligeretur, vt quando reus non haberet in ære tunc cogeretur condemnari in corpore. ne iudicia fiant eluſoria. l. pen.§.
39 i.ff.de pœn. † Daretur etiam aliud inconueniens. ꝙ pœna quæ eſt acceſſoria, regularetur principale. cõtra l.ex pupillari,& ibi not. Are.ff.de vulg.& pup. iuncta l.ſi pacto quo pœnam.& quæ ibi not. Bald. & Reliqui. C.de pactis.

Reliquum modo eſt rñdere ad adducta in cõtrariũ
40 pro opi. Bar. † Et primo, ad l.iii.§.qui de ſepulchri.ff. de ſepul.vio. rñdetur tripliciter, vt per Bal. in d.rubr. C.q accu.nõ poſ.& primo qa illud eſt ibi pp crimen ſacrilegii, vel quia non eſt aliqua perſona quæ ſeruiat, quia poteſt eſſe quòd ſit aliquod ſepulchrum vetuſtiſſimũ. nec ſint aliqui domini eius ſepulchri. & ideo quilibet tertius admittitur. vel illud eſt. quia lex proceſsit ibi vlterius, ſcilicet dando actionem cuilibet tertio, & voluit eam actionem eſſe popularẽ. & illud eſt ibi pp naturam actionis. non propter hoc quòd pœna applicetur fiſco.

41 † Ad ſecundũ ſcilicet ad l.i.ff.de iur.fiſ. vbi ille tex. tripliciter ponderabatur. vt per Bar. breuiter ad illam triplicem ponderationem, vnico reſponſo dic. quòd eſt verum quòd quilibet admittitur ad agendum & defendendum, vt pœna applicetur fiſco. ſed hoc tunc demũ procedit quando cognitum eſt de crimine. & ſic illa l. i. intelligitur ſecundum diſpoſitionem l.i.C. vbi fiſca. cau.ſ. quando eſt cognitum de delicto, vel non ſperatur amplius poſſe cognoſci. quia eſt mortuus reus, & hoc etiam videtur ſenſiſſe idem Barto. in d.l.i. in i.col.

verſi.

verſi.vnde practica eſt.ff.de iure fiſci.& hæc rñſio conuenit tam qñ quis deſiſtit ab accuſatione,quam quando quis emit rem litigioſam,vel fecit cõmiſſum, & ſic nil obſtant,ponderationes ipſius Bar.

Ad tertium ſ.Gl.in l.fi.C.de litig. dic ꝙ verum eſt ꝙ in fiſcum fit delatio,ſed ſecundũ ordinem ut ſupra, quando erit cognitum de crimine,& ſic eſt concludendum cum Bal.ſupradictis non obſtantibus,eo maximè quia Glo.in l.fi.ſupra de priua.delic.hoc expreſsè dicit.& communiter & hodie ita practicatur.

42 † Glo.fi.in hac l. prima quærit,an lex Flauia de Plagiis &c.breuiter,conclude cum Bar.& ſimiliter d.l.viſcellia,& ita not.videtur Glo.in rub.C.de l.viſcellia. vbi dicit quod crimen legis viſcelliæ dicitur eſſe falſum,& ideo præpoſuit illum titulum ibi Imperator, titulò.l.Corn.de falſ.in reliquis nihil habet.ideò veniamus ad quæſtiones.

43 †Quærit Bar.hic,an ſi per ſtatutũ alteretur pœna, puta homicidii.vel falſitatis & ſimilium iudiciorũ publicorum,nunquid iudicium deſinat eſſe publicum,& huius.q.eſt effectus magnus pp diſputationem l.pen. §.ad crimen.& in hac q. vt refert fuit opi.Iaco. But.ꝙ non deſinat eſſe publicum,licet ſit alterata pœna per ſtatutum publicum,per l.quãuis,iuncta auct. ſed nouo iure.C.de adul.& aliis rationibus vt per Barto.hic Contra dictam opi.Iac.Butr.facit l.noſtra. quia ea di

44 cuntur iudicia quæ ex lege publica deſcendunt.† ſed ſtatutum dicitur ius priuatorum.c.ii.extra de conſtit. lib.vi.& aliis rationibus vt per Barto.tandem ipſe diſtinguit,aut ſtatutum diſponit formiter ſuper delicto, & dicitur iudicium publicum.quia agitur accuſatione deſcendente ex lege publici iudicii , aut informiter,& mutatur nomen delicti,& tunc agetur ex accuſatione deſcendente ex ſtatuto.& infamabitur,& iudicium deſinet eſſe publicum,vt latius per eũ multis mo

45 dis cõprobatur.† Adde ad declarationem huius theo

ricæ

ricæ Bar.quòd de iſto verbo formiter.not.Doct.in l.ſi duo patroni.§.ſi quis.ff.de iureiur.& Paul.de Caſt. in l.depoſiti.§.ii.ff.de pecu.& ſic per ſimplicem relationem Bart.in ſua diſtinctione dicit vnum quod non eſt
46 prætermittendum † ꝙ in contractu emphyteutico agitur conditione ex lege.Contrariũ tñ ipſemet Bar. tenuit in l.vni.col.pe.ff.de cond.ex l.ſcilicet ꝙ agatur dictione ex contractu emphyteutico,vt per eũ ibidẽ. & illa opi.vr̃ verior vt no.Iaſ.in l.i.C.de iure emphy. & hæc incidenter.Quantum verò ad theoricam Bar. in propoſita.q.ſi per ſtatutum alteretur pęna &c.Bar. facit tria capita diſtinguendo . vt per eum.quandoque ſtatutum inducit nouum delictũ quod prius nõ erat.& tunc agetur accuſatione deſcendente ex ſtatuto.& non eſt iudicium publicum, & hoc non habet difficultatem.Secundũ caput diſtinctionis eſt, qñ ſtatutum addit nouum nomen, & nouam ſpeciem delicto. & tunc idem eſt quod ſuperius.& hoc etiam habet aliquam difficultatem.Tertium & vltimum caput eſt,qñ ſtatutum alterat tantummodò pœnam & in hoc videtur ꝙ Bart.hic fuerit male locutus, ſed rectius alibi , vt infra patebit.
47 † Et pro intelligentia dicendorum præmittendum eſt quòd ſtatuta recipiũt interpretationem paſsiuam, hoc eſt interpretantur ſecundum iuris communis diſpoſitionem.l.ii.C.de noxali.act.not.Bart. in l.omnes
48 populi.in vi.q.principali.ff. de iuſti.& iure.† Secũdò valet argumentum de ſententiis ad ſtatuta.l.cũ quaſi §.ſi plures.ff.de fideicomm.liber.& ibi Glo.in ver.iu-
49 dicari.† Tertio maior eſt potentia ſtatuti quam ho-
50 minis†quia ſtatutum poteſt facere, vt quis decedat pro parte inteſtatus,quòd non poteſt homo , & in ſi-
51 milibus.†vt ſcilicet homo non eſt dominus mẽbrorũ ſuorum,& tamen per ſtatutum põt diſponi de mẽbris hominũ,& ſimil.vt not.Bar.in l.Titio centum.§.Titio
52 centum. el ii.ff. de condi. & demonſt. † argumentum

enim

enim de pacto ad ſtatutum valet negatiue,non aũt affirmatiuè,& de iis not.Deci.in l.neq; pignus.ff.de reg.
53 iur.† Quarto ſciendũ eſt ꝙ alteratio aut fit per neceſſitatem,aut vtilitatem,aut voluntatem,vel temeritatem, in duobus primis caſibus valet, vt not.Bal.in l.ſi teſtm̃.C.de teſtam.Tertio alteratio fit quatuor modis, aut de pœna pęcuniaria ad pœnã corporalem, & ſic augetur.aut de pœna corporali ad corporalem maiorẽ aut de pœna corporali ad pecuniariam,& ſic minuitur, aut de pœna pecuniaria ad aliam pecuniariam.
54. † Iis præmiſsis venio ad diſcuſsionem tertii capitis diſtinctionis Bar.ſcilicet quando ſtatutum alterat tantum pœnam.dicit Bar.quod iudicium remanet publicum,& ex hoc infert ad duo,quia cõdemnatus tali crimine dicetur infamis.ſecundo quia non admittetur ꝓcurator in iſto tertio membro,certè Bart. hic videtur male ſenſiſſe,& examinando primum , ſcilicet ꝙ efficiatur infamis,hoc videtur falſum conſiderando omnes caſus in quibus fit alteratio . & primo quando fit alteratio de pœna pecuniaria ad corporalem. exẽplũ in crimine legis Iulię de annona, alteretur in corporalem.puta abſciſsionem membrorum, vel etiam relegationem , certè per talem alterationem ſecundum Barto.hic iudicium remanebit publicum, & condemnatus.efficeretur infamis, ſed contrarium eſt verius ꝑ tex.in l.quid ergo.§.pœna grauior.ff.de iis qui no.infa.vbi ille qui debuit mulctari pro parte bonorũ fuit relegatus,per talem alterationem pœnæ non efficitur infamis , imo videtur tranſactum duriore ſententia,
55 † ergo ſtatutum qui recipit interpretationem paſsiuã vt dictũ eſt. debet intelligi ſecundum ius commune . & ſic ſecundum d.l.quid ergo.§.pœna grauior,vel arguendo de ſententia iudicis ad ſtatutũ,quod argm̃ valet ſi ibi iudex irrogando grauiorem pœnam, non irrogat infamiam,multo magis ſtatutum non debet irrogare.cum maior ſit potẽtia ſtatuti quam hominis,

&

56 & ratio eſt,† quia grauatus in vno.ſcilicèt grauiori pę na,debet in alio releuari.ſcilicet infamia. l. eum qui. ff.de iureiur.ſimiliter ẽt ſecundo caſu alterationis. ſcilicet quando fit alteratio de pœna corporali,ad corporalem maiorem,non procedit dictum Bar.& de hoc eſt tex.in l.poſsidonium.C.ex qui.cau. infa.irro. vbi relegandus in tempus anni,fuit condemnatus in quinquẽnium.& tñ ex tali alteratione pęnæ ceſſat infamia,ergo idem dicendum eſt in ſtatuto,cum debeat intelligi ſecundum ius commune,& recipiat interpretationem paſsiuã,arguẽdo vt ſupra,ſimiliter ẽt in tertio & quarto caſu alterationis,ſ.qñ alteratur pęna corporalis ad pecuniariam, vel pecuniaria,ad aliam pecuniariã, nõ
57 procedit dictum Bar.† quia clarum eſt in iure, ꝙ qñ fit diminutio pœnæ ex cã, ceſſat infamia. vt eſt text. clarus in l.& ſi ſeuerior & ibi Bart. in ii. lectu.col. fin. C.ex quib.cau.infa.ſed in ſtatuto ſemper cenſetur in
58 eſſe cauſa alterandi.† quia ſtatuta ſemper fiunt ex cã, vt not.Bal.in l.iii.ff.de ſepul.viola. ergo etiam in iis caſibus ceſſabit infamia,& dictum non procedit,ſcilicet ꝙ condemnatus ex ſtatuto alterante pœnã fiat infamis,ſed melius videtur ſenſiſſe idem Bar.in l.quid ergo.§.pœna grauior.ff.de iis qui not.infa.vbi diſtinguit ꝙ aut ſtatutum alterat pœnam ex cã coherente ipſi delicto ꝑ aliquas qualitates inhærentes in eo,quæ ponuntur in l.aut facta.ff.de pœn. & tamen non tollitur infamia,& procedit dictum Bart.hic, quia non eſt aliqua alteratio præter l.ſed eſt augmentum legis ſecundũ qualitates delicti,aut alteratur pęna propter aliqđ extrinſecũ accidẽs præter naturam delicti.& tunc attenditur illud euidens,vt not. Bar.in l.1.§.remouet.ff. de poſtu.l.iii.ff.de tut.& ceſſat infamia quia verè eſt alteratio in diminutione verę pœnæ ſi ſtatutum minuit pœnam. ex tali cauſa quæ minuit delictum ceſſat infamia,ſi ex alia quæ minuit delictum non tollitur infamia,& hæc quidem per eum,& longè melius ꝙ

hic

hic.in d.l.quid ergo.§.pœna grauior.in ii.& iii. col.& ſic primum ad quod inferebat eſt expeditum. Adde vnum quòd ſi pœna alteratur,per ius cõe.tunc nil mutatur circa infamiam vt no. idem Bar.in d.§.pœna grauior.ibi ſed ſi pœna propter ius commune.& Bart. eſt corruptus ibi.ideò corrige vt dicat.ſed ſi pœna per ius commune.

59 † Secundò inferebat Bart.hic quòd ex tali crimine cuius pœna eſt alterata per ſtatutum non admittebatur procurator,in hoc etiam Bart.videtur malè locutus,& longe melius dixit.in l.pen.§.ad crimen in iiii. col.eo.de publi.iud.vbi dicit ꝙ ſi per ſtatutum alteratur pœna,puta pro homicidio imponitur pœna pecuniaria,poteſt interuenire procurator, & hoc eſt tenendum.Nec ob.quod dicit Bart. quòd quando ſtatutum diſponit formiter ſuper delicto agitur actione ex l.publi.iud.quia hoc argm̃ non habet locum in caſu noſtro,quia nunquam ſtatutum põt dici,ꝙ diſponat formiter ſuper delicto,cum per ſtatutum amoueatur delictum,ſecus in iuramento,vt ait ipſe,

60 † quia iuramentum confirmat & corroborat contractũ ſuper quo iuratur formiter.ꝙ ſecus eſt in caſu noſtro,quia ſtatutũ amouet delictum,nõ autem confirmat, & ſic hoc nil obſtat,& per iſta eſt expeditus iſte articulus.

61 † Sequitur vt videamus de alia.q. magis dubia, in qua(vt refert Alberi.de Roſa.)eſſet opus conſtitutione Imperatoris,ſcilicet an impoſita pœna per ſtatutũ, ſit ſublata pœna iuris communis.Bar.in l.i.ff. vi. bon. rap.tenet quòd non ſit ſublata. imo ſit in arbitrio accuſantis, vel accuſare accuſatione deſcendente ex lege communi,vel ex ſtatuto,& hoc probatur ſecundum eum ibi per l.quoties.ff.de actio,& obli. vbi dicit tex. quòd ſi per legem nouam ſit inducta aliqua actio, nõ cenſetur ſublata vetus quæ competebat ex lege veteri,niſi expreſsè hoc fuerit cautum.

62 † Secundo facit ꝓ eius opi.l.fina.C. de noua. vbi non intelligitur facta

nouatio,

nouatio,niſi expreſsè ſit dictum, ſic etiam in caſu, non cenſetur receſſum à pœna iuris cõmunis, niſi ꝑ ſtatutum hoc fuerit expreſſum. Tertio facit pro eo l. qui ſepulchra. C.de ſepulch.viola. vbi inducitur noua pœna. ſcilicet decem pondo auri. & tamen vetus pœna remanet firma.vt ibi dicitur. & hanc opin.Bart.ſecutus eſt Abb. in c.de cauſis. extra de offi.deleg. & Are. in ſuo tracta.maleficio. in ver.& caput à ſpatulis amputetur, vbi dicit ſe pluries opi. Bar.practicaſſe. Contraria tamen quòd imo pœna iuris communis ſit ſublata videtur magis communiter recepta.vt not.Saly.in d.l.qui ſepulchra.& hanc opinio. pluribus mediis cõprobat.& primò quia ſtatuta ſunt leges particulares,
63 ſed clarum eſt in iure noſtro. † quòd generi per ſpeciem derogatur vulgata.l.in toto.ff.de reg. iur.l.ſanctio.ff.de pœn.l.quæſitum.§. pen. & ibi Bart.ff.de fun. inſtru.vnde per particularem diſpoſitionem ſtatuti,videtur receſſum à generali iure communi.& ei videtur
64 derogatum. † Secundo quia habemus quòd Papa vel Princeps per generalem conſtitutionem non tollit ſtatutum particulare.c.i.& quæ ibi not.extra de conſti.
65 ſed bene è contra,ergo &c. † Tertio facit pro iſta magis communis opi.contra Bar.l.ſanctio. ff.de pœn. vbi generalis pœna non habet locum. quãdo ſpecialis eſt
66 inducta.† Quarto facit,quia conſuetudo particularis tollit diſpoſitionem in eo in quo conſuetudo obtinuit l.de quibus & quæ latè per Docto. not. ff. de legi. & hanc opinio.ſecutus eſt Dec.in d.c. de cauſis extra de offi.delega.& faciunt quæ not.Pau.de Caſt.in l.i.§.iii. ff.de publi. Alberi. hanc eandem ſecutus eſt , & dicit quòd totus mundus obſeruat practicam contra Bart. Confirmatur dicta opi.contra Bar.quia ſtatutũ amouet diſpoſitionem iuris communis in eo in quo diſponit,vt ſupra dictum fuit de conſuetudine,ergo in caſu noſtro uidetur amouiſſe pęnam inductam iure communi,quòd autem amoueat ius commune no.Bar.in l.

omnes

omnes populi in iii.q.princi. & communiter Doct. in
67 c.i.extra de conſti.† Secundo confirmatur quia quotieſcunque Imperator voluit impoſita noua pœna,ali quam manere,hoc expreſsit.hoc pater per d.l.qui ſepulchra.quæ per Bar.fuit allegata.C.de ſepul.viol.ibi enim expreſſe ſtatuit Imperator aliquam pœnam manere.hoc idem fecit in l.Arriani.C.de hæreti.ibi cunctis quoque legibus.&c.hoc idem in auct.vt nul.iud.in fi.ibi in maieſtatis &c. vbi expreſsit pœnam veteris legis manere,ſic etiam è contra vbi noluit eam manere non expreſsit.vt in auct.vt nul.iud.in §. ſi vero qñ. & C.de adul.auct.ſed nouo iure,& in auct. de ſanctiſſ. epiſc.§.ſi quis cum ſacra,iuncta l.ſi quis in tantam. C. vnde vi.vbi noluit manere antiquam pœnam, & ideò non expreſsit,& ſic in caſu noſtro.& hoc videtur opti
68 ma ratione ſuaderi†ne reus duplici pœna teneatur l. ſenatus.ff.de accuſ. & per iſta videtur verior opi.contra Barto.

Nec ob.l.quotiès.ff.de actio.& obli.quia nimirum ſi vtraq; actio competit,quia prima & ſecunda tendunt ad eandem.ꝙ ſecus eſt in caſu noſtro.quia ad aliã pœnam tendit ſtatutum,ad aliam ius commune.

69 † Non ob.etiam l.ſi. C.de noua. quia eſſet arguere de pacto ad ſtatutum negatiuè.ꝙ non valet. dicitur enim ꝙ per pactum non tollitur primeua.actio,ergo idẽ ſtatuto,vt nõ tollat pœnam prius inductam à iuri cõi, non valet argm̃ hoc modo de pacto ad ſtatum negatiuè.vt not.Barto.in l.omnes populi.ff.de iuſti. & iur. & Gl.in rub.C.de decret.lib.x.& latè Dec. in regula nec
70 prætorio.ff.de reg.iur.† Cum maior ſit potentia ſtatuti quàm hominis,vt latè not.per Bar.in l. Titio centũ. §.Titio genero el ii.ff.de cond.& demon.

Non ob. etiam l. qui ſepulchra. C. de ſepulch.viola. quia ibi expreſsè fuit cautum. vt aliqua pœna remaneret. imò facit contra.vt ſupra,& ex iis concluditur quò d alterata pœna per ſtatutum, pœna iuris

communis

communis ſit ſublata,& ita communiter practicatur. & hac deciſione confirmatur deciſio præcedentis.q.cũ enim ſit ſublata pœna iuris cõis.vt eſt concluſum, cõſequenter etiam infamia,quæ eſt pars & ſequella ipſius pœnę.& ita no. Saly.in d.l.qui ſepulchra.& in l.& ſi ſeuerior.C.ex quib.cau.infa.irrog.

71 † Vidimus ſuprà an pœna iuris communis poſsit alterari per ſtatutum,nunc reliquum eſt, vt videamus an pœna introducta à ſtatuto poſsit alterari à iudice ex cauſa,& in hac.q.Bald.in l.quid ergo. §. pęna grauior.ff.de iis qui not.infa.tenuit quòd non poſsit. motus,quia iudices in principio ſui magiſtratus ſubeunt iuſiurandũ de obſeruandis ſtatutis.vt no. in auct. iuſiurandum quod præſt.ab.& in l.rem non nouam.C.de iudi.& in auct.ſeq.ergo eis nõ licet à ſtatuto diſcede-
72 re. † quia lex quantuncunq; dura,eſt ſeruando l.pro-
73 ſpexit.ff.qui & à quib. † Secundò facit. quia ſentẽtia debet eſſe conformis libello. l.vt fundus. ff.com. diui. ſed in libello petitur ſimpliciter ſecundum ſtatuta cõ-
74 demnari, † cum in criminalibus non requiratur alia concluſio vt not.Bart. in l.libellorum.ff.de accuſa. er-
75 go tenetur,ſtante ſtatuto. † nec debet videri clementior lege.vt dicitur in auct.de iu.& vt nulla.§.oportet.
76 † Tertiò facit pro iſta opi.Bal.l.fi.C.de ſanct. baptiſ. vbi text. ille expreſsè vetat. ne iudex poſsit minuere
77 pœnam ibi ſtatutã. † Quartò & vltimò facit l.i.§.fin. autem.ff.ad Turpull.vbi dicitur quòd pœna eſt in poteſtate legis non iudicis.ergo ſequitur quòd non poteſt iudex alterare pœnam ſtatutã,à ſtatuto, vel lege. Contrariam tamen opinionem ſenſit Bar.in d. l. quid ergo.§.pœna grauior.in fi.ff.de iis qui not.infa.& hãc opin.Bar. ſecutus eſt Paul.de caſt. Aret.& Saly.in l.& ſi ſeuerior.C.ex quib.cau.infa.irro.& latè etiam Deci.in c.de cauſis extra de offi.delega.vbi multa cumulat.& dicit hanc opi. Barto.communiter teneri. & ibi etiam not.Fely.Comprobatur iſta cõmunis opi.con-

78 tra Bal. vt dicit Saly. in d.l.& ſi ſeuerior.† quia eadem lex quę dedit poteſtatem ſtatuto alterandi pœnam. ſci licet.d.l.quid ergo.§.pœna grauior, eadem lex dedit iudici eandem poteſtatem, vt d.§.pœna grauior. Secũ dò faciunt quæ no.Bar.in l.omnes populi. in iiii.q. vi.
79 q.princi.ff.de iuſti.& iur.† quia hoc ſtatutum faciens mentionē de pœna recipit interpretationem paſsiuã ab omnibus legibus, quæ faciunt mentionem de pœna,& ideò tale ſtatutum interpretabitur per d.§. pœna grauior, quæ concedit iudici facultatem alterandi pœnam ex cauſa. Tertio facit pro iſta opi.l.ſi hominē. ff.manda.per quem tex. Barba.& Fely. in c.i.extrà de conſtit.inferunt ad infinitas deciſiones, dicitur in illo
80 tex. † ꝙ generalis procurator mutat ea quæ ſpeciali ter ſunt permiſſa à domino ex iuſta cauſa, ſic etiam in propoſito iudex generalis poteſt ſtatuta particularia
81 mutare ex iuſta cauſa. † Quartò & vltimò facit nota bile dictum Inno. ꝙ ex iuſta cauſa iudex poteſt tranſcendere leges, ex quo dicto Cano.in d.c.i.extrà de cō
82 ſtit.inferunt ad mirabiles deciſiones, † & hanc eandē ſententiam tenuit idem Bal.in auct. ſed nouo iure in pen.col.C.de ſer.fugi.qui tñ limitat vt hoc pacto iu dex poſsit alterare pœnam, ſi princeps ſuper hoc conſulatur,& hanc limitationē Bal. ſecutus eſt ēt Roma. in l.ſi verò.§.de virò.ff.ſol.mat. in ſua limita. xlvi. & hoc idem ſentit Fely.in d.c.i.extra de conſti. Breuiter puto vtranq; opi. poſſe ſaluari. & Limitationem Bal. & Roma.& etiam cōem opinionē diſtinguēdo hoc pacto. Aut iudex alterat pœnam ſtatutariã ex caſu cohærenti ipſi delicto, expreſſa à iure cōi, quã ēt ius cōe cōſiderauit,& tunc procedit communis opi. indiſtinctè, quia ipſe non videtur alterare pœnam. ſed lex ipſa. & ideò non eſt neceſſe cōſulere in hoc caſu principem, cum iam ſit lege expreſſum. Aut iudex alterat pęnam ex cauſa extrinſeca & præter legem, & naturam delicti,& tunc procedat limitatio. Bal.& Roma.& Fely.&

hæc

hæc diſtinctio colligitur ex theorica Bar. in d. §. pœna grauior in ij. col. & ratio eſt in iſto ſecundò caſu. quia ipſe videtur alterare pœnam. & ideo debet conſulere ſuperiorem,

83 † Cauſas autem propter quas pœna poteſt alterari enumerat Fel. in d. c. i. extra de conſtit. & primò propter ignorantiam pœna minuitur, & quis excuſatur.
84 l. i. C. de ſicar. l. reſpiciendum. §. fi. ff. de pœ. † Scd̃ò ꝓpter iram & magnum dolorem. l. Gracchus. C. de a-
85 dulter. † Tertiò propter cauſam publicam, vt l. qui libet. C. de decu. lib. x. Quarto ex caſu. ff. de incen. rui.
86 nauf. l. pe. † Quinto ratione perſonæ, & hæc cauſa pōt conſiderari, vel ratione perſonæ quæ eſt in dignitate, vel ratione perſonæ propter ætatem l. auxilium. §. i. ff. de minori. l. fi. in fin. ff. de ter. mo. l. aut facta. §. perſona.
87 ff. de pœn. † Sed aduertēdum eſt quod illud quod dicitur, ꝙ propter ætatem alteratur pœna: d. l. auxilium non procedit in infante vel pupillo. quia non tenetur, eũ quicquid agat ignoret. l. infans. ff. de ſicar. l. i. §. impuberi. ff. ad Sylla, niſi eſſet doli capax. quia tunc benè teneretur pœna. & procederet. in hoc caſu. vel etiã in caſu pubertatis. tertia cã ibi aſsignata per Fely. in
88 l. impuberem. ff. de fur. † Adde etiam ſextam cauſam ſcilicet quando delictũ diu fuit occultum. l. ſi diutino. ff. de pœn. & ibi Bar. vnde ſi talis delinquens, quia diu celauit delictum eſſet puniendus pœna corporali vel capitali. illa pœna mitigabitur in pecuiariam, vt not.
89 Cur. in c. fi. extra de conſuetu. † Adde ſeptimam cauſam qñ iudex condemnaret aliquem ex præſumptionibus, non autem ex probationibus apertis & claris, & hoc fuit dictum Inno. in c. quia veroſimile. extra de
90 præſumptio. † Eſt & octaua cauſa quam not. Bart. in l. fi. ff. de recepta. puta ſi extat ſtatutum. quòd recipiens bannitum puniatur in certa pœna. certè talis recipiēs, poterit condemnari minori pœna ex cauſa. vndè breuiter concludens dico, quòd communis opinio

tunc procedit, quando iudex alterat pœnam ex cauſa cohærenti delicto, quia tunc alterat ex poteſtate legis ſiue ſimus in maioribus magiſtratibus. ſiue in minoribus, quando autem pœna eſt alteranda ex cauſa extrinſeca, tunc procedat limitatio Bal. communiter recepta, in auct. hodie iurant. C. de iudi. ſcilicet vt ſi ſimus in minoribus magiſtratibus conſulatur princeps, & in hoc ēt caſu ꝓcedat limitatio Rom. in d. l. ſi verò. §. de viro. ff. ſol. matri. in xlvi. fall. Limitatur etiam & ſecundò dicta communis concluſio. vt non procedat quando ſumus in accuſatione, ſed tantum quando iudex procedit per viam inquiſitionis & ita not. Hippoly. in ſua practi. in §. oportunè. nume. 82. & ad hoc facit deciſio Hoſti. in c. in archiepiſcopatu, extra de rapto. quam ſequitur Abb. ibi & Ana. & Car. & Sozi.

91 † Confirmatur quia ſententia debet eſſe conformis libello l. fundus. ff. communi diuidun. & ideo in accuſatione non poteſt recedere iudex à concluſione libelli, quæ eſt vt quis condemnetur ſecundum formam ſtatutorum. Tu tamen conſidera hanc limitationem non eſſe veram, & contrarium ſenſit Bar. & Bal. Iaco. But.
92 & Saly. in l. & ſi ſeuerior. C. ex quib. cau. infa. irro. † & ibi ſoluunt contrarium. l. vt fundus. ff. communi diui. quia illud procedit vt not. Bar. in d. l. & ſi ſeuerior. in ſecunda lectura regulariter. Fallit quando ſubeſt cauſa. vel aliàs & longe clarius, vt per Bal. ibidem in iiii. oppo. in ii. col. & eum ſequitur Saly. vel aliàs dic quòd d. l. ut fundus, procedit quando ſumus in officio mercenario, quod deſeruit actionem intentare & iuri radicato in perſona ipſius agentis, & ideò nimirum ſi non poteſt recedere ab ipſa concluſione libelli, quia deſeruit iuri radicato in perſona ipſis libellantis, ſecus quādo ſumus in officio iudicis nobili. quod eſt fundatum non ſuper iure agentis. ſed ſuper publicam vtilitatem. & tunc nō tenetur ſtare concluſioni libellantis, cū nō ſit fundatū in eius iure, & ideo ex arbitrio ſuo ſubſiſtente

ſtente iuſta cauſa, poteſt mutare & variare ſuam ſententiam, etiam nõ conformem libello, ſed in caſu noſtro, ſcilicet in cauſis criminalibus, & ideò in mero imperio ſumus in caſu in quo etiam ſi procedatur per accuſationem. tamen proceditur per officium iudicis nobile, vt no. Bar. in l. Imperium in ii. col. ff. de iuriſ. omn. iudi. & ideò nimirum ſi non tenetur ſtare concluſioni libellantis. & ideò iſta limitatio quam tradit Hyppol. non videtur recipienda.

93 † Non obſt. modò quæ fuerunt contrà communem opi. adducta. ſcilicet quòd iudex iurat ſeruare ſtatuta, iuxta not. in l. rem nõ nouam, cum auct. ſeq. C. de iud. quia illud iuramentum intelligitur ſecundum æquitatem & cauſam conſideratam, à iure communi. † & iuramentum ex cã põt omitti. vt not. Aret. in c. at ſi clerici. in §. de adulteriis. extra de iudi. quia † iurm intelligitur ſecundum obſeruantiam iuris communis, vt no. in c. i. extrà de iur. iur. lib. vi. & ideò in iſto caſu poteſt omitti iurm nec ligat ſubſiſtente iuſta cauſa.

(94 and 95 in margin)

Non ob. etiam quod dicebatur ꝙ ſententia debet eſſe conformis libello, quia fuit reſponſum ſupra.

96 † Non ob. etiam l. i. §. ſed non vtiq; ff. ad Turpillia. qa illud eſt. vt no. cõiter Doc. in d. l. & ſi ſeuerior. C. ex quib. cau. infa. poſt ſententiam. & iſta reſponſio cõprobatur ex eodem tex. in d. §. ſed non. vtiq;. ibi pœnę verò perſecutio, perpendo verbum perſecutio, per quod ſignificat, intelligo de pœna poſt ſententiam. ſi enim Iurirconſultus voluiſſet intelligere de pœna ante ſententiam, dixiſſet pœnę autem declaratio, vel ſimilia verba, etiam ex iis comprobatur communis ſolutio ad d. l. i. §. ſed non vtique.

Non obſt. quartum quod adducebatur in contrariũ de l. fi. C. ne ſan. bapt. quia ibi expreſſe eſt prohibitũ ne pęna alteretur. & ideò nimirum ſi non poteſt alterari. & ex iis videtur defenſata communis opinio. in hac. q. noſtra. & per iſta ſumus expediti de hac l. i.

97 † Dixi ſupra in proximè præcedentibus quòd ſi ꝑ ſtatutũ imponitur pœna pecuniaria applicanda fiſco, quilibet admittitur ad accuſandum. ex hoc poteſt quæri de q.quam ponit Bal.in rubr. C.qui accuſa.non poſſ.an ſi per ſtatutum admittatur quilibet ad accusã dum.admittitur inhabilis,ſimilem quæſtionẽ ponunt Doct.in l.ſi filiusfamilias.ff.ſi cert.pet.quod ſtatutum
98 reſtringatur ad habiles deducitur ratio.† Quoties ſtatutum determinat ſuper lege communi,recipit interpretationem à iure cõi.l.ii.C.de noxali.c.cum dilectus
99 de conſue.† Præterea lex generaliſsima recipit reſtrĩ ctionem de habilitate.l.i.C.de ſacroſan.eccl.l.in prouinciali.§.fi.cum l.ſeq.ff.de oper.no. nuncia.l.ſeruum quoque.§.publice.ff.de procura. iuncta l. alienam. C. de procurato.

100 In contrarium facit ꝙ † lex debet aliquid operari
101 l.i.in fi.ff.ad municip. † Item quoties inducitur aliquod generaliter fauore publico, nõ recipit reſtrictione de habilitate l.iii.§.vtrũ.ff.ad Sylla.& ibi Bar.inferens ad forenſem.Item ad bannitum.vt per Bald. not.
102 in d.l.ſi filiusfamilias.ff.ſi cert. pet. † In habente pręmium de feudo,vt quilibet admittatur fauore publi-
103 co.† Item alia ratione.quia in pœnalibus fit extenſio fauore publico.l.quemadmodum,& ibi Bart. C. de agri.& cenſi.lib.x.Inferens Iaſ.ad l.i.C.de ſacroſanc.
104 eccle.† vt etiam quilibet inhabilis diſponere poſsit ad pias cauſas Deci.in d.l.ſi filiusfamilias, impugnat
105 ratione.† quia capiens bannitũ virtute officii,nõ debet habere beneficiũ, multo minus inhabilis.l.vt gra-
106 datim.§.i.de muneri.& hono.† Item quia diſpenſatio ſuper inhabilitate nunquã fit.niſi exprimatur, vel quod appareat de voluntate c.ii. de ſciſmati. & rñdet ad tex.in § vtrum,ꝙ ibi erat prohibitio hominis,ſecus
107 in prohibitione legis . Puto diſtinguendum † quòd aut lex vel ſtatutum confert beneficiũ rei.& tunc quã tuncunq; generalis ſit diſpoſitio reſtringitur ad habilitatem

litatem,ita intelligitur tex.in l.i.C.de ſacroſ.eccle.& l.in prouinciali.§.fin.ff. de ope.no.nunc.in quibus ad beneficium publicum facta fuit conceſsio,non autem
108 perſonæ.† aut lex ſeu ſtatutum confert beneficium perſonæ reſpectu publici.& tunc non reſtringatur ſed comprehendat etiam inhabiles.& ita intelligo tex.in d.l.iii.§.vtrum.& dicta per Doct.ibi.& in d.l. ſi filiuſfamilias. vndè ex hoc dicerem ꝙ ſi ſtatutum dat ſimpliciter cuilibet facultatem accuſandi,eo in caſu admittantur tantum habiles.quia reſpicit tantummodò fauorem publicum.aut ſtatutum dat facultatem accuſandi cuilibet,& vlterius ꝓcedendo dat præmiũ accuſatori,in iſto caſu cõprehendat quẽcunq; etiam inha-
109 bilẽ.† Nã lex volens dare præmium, vr̃ ẽt concedere oĩa habilia ad præmiũ cõſequendum, & ſine quibus illud haberi non poſſet.l.ii.ff.de iur.om.iudi.& in eis vr̃ diſpenſare,quia ſciens generaliter cõcedit. l. quidã cõſulebat.ff.de re iudi.cum ẽt maius ſit concedere præmium quam diſpenſare & habilitare.ſi quod maius eſt conceditur.venit etiam quod eſt minus. & propterea in hoc ſecundò caſu quilibet inhabilis cuiuſcunque qualitatis.ſiue à natura,ſiue à lege, dummodo effectũ ſtatuti faciat.conſequetur præmium, & ad accuſandũ admittetur, vt dicitur de furioſo, qui teſtamentum condiderat proùt quilibet ſanæ mentis, ut per Ioan. An.in c.fi.de ſucceſsio.ab inteſtato.

SVMMARIVM.

1 INFANS *& infantiæ proximus de homicidio non punitur.*
2 *Pupillus de homicidio non tenetur,niſi ſit doli capax.*
3 *Impubes doli capax,de omni delicto,præter carnis punitur.*
4 *Pubertati proximus quis dicatur.*
5 *Adoleſcens obligatur ex delicto,ſed mitius punitur.*
6 *Infans capax homicida,an de homicidio puniatur.*

7 *Pupillus pubertati proximus, doli capax dicitur.*

8 *Lex adaptatur ad ea quæ frequentius accidunt, non quæ aliquo caſu poſſunt accidere.*

9 *Differentia inter infantem, puerum, pupillum, adoleſcentem, puberem, & iuuenem & ſenem remiſsiuè.*

10 *Mulier ſicut maſculus punitur.*

11 *Mulieres ita ligantur ſtatutis generaliter & indefinitè loquentibus, ſicut maſculi, niſi ſpecialiter ſint exemptæ.*

12 *Mulier rapiens maſculum, ſicut maſculus de raptus mulieris punitur.*

13 *Mulier quæ propriæ abortioni cauſam dedit, quomodo puniatur. & nu. 19*

14 *Partus antè quadraginta dies non eſt animatus.*

15 *Mulier accipiens medicinas, ut non efficiatur prægnans. qua pœna puniatur.*

16 *Percutiens prægnantem mulierem, ita quòd obortum fecit qualiter puniatur & nu. 33. & 44.*

17 *Nil intereſt, an quis occidat manibus propriis, an cauſam mortis præbeat.*

18 *Spem animantis occidens reus eſt mortis.*

20 *Mulier poteſt ignorare ſe eſſe prægnantem.*

21 *Mulier an ſit prægnans, uel credat, ſeu putet ſe prægnantem, reſpondere tenetur.*

22 *Ignorantia excuſat.*

23 *Delinquens præter propoſitum, incidens in aliud delictum in perſonam alterius, non punitur.*

24 *Maleficium debet eſſe certum. & eius probatio luce meridiana clarior.*

25 *In dubiis mitior pars eſt amplectenda.*

26 *Partus an ſit animatus, ſtatur iudicio medicorum.*

27 *Oliuam immaturam colligens, Aquilia tenetur.*

28 *Mulier quæ ex uiolentia ſibi illata, abortum, fecit qualiter teneatur.*

29 *Homicida dici non poteſt, qui antè animæ infuſionem, abortioni cauſam dedit.*

30 *Mori non poteſt qui non uixit.*

Homo

31 *Homo non eſt ante infuſionem anima.*
32 *Homo ex anima, & corpore componitur.*
34 *Tex. in l. diuus. ff. de extraor. crim. in l. ſi mulierem, eo. tit. & in l. Cicero. ff. de pœnis, quos ſenſus habeant.*
35 *Intellectus ad c. ſi aliquis, extrà de homici.*
36 *Intellectus ad c. ſicut, de homici. & nu. 47.*
37 *Intellectus ad l. ſi quis aliquid. §. qui abhortionis. ff. de pœnis.*
38 *Intellectus ad c. xxi. Exodi. & nu. 46.*
39 *Reſponſio ad c. Moyſes. xxxij. q. ij.*
40 *Intellectus ad l. Cicero. ff. de pœnis. Ad l. ſi mulierem. ff. de ſica. & nu. 43. 44. 48.*
41 *Intellectus ad l. diuus. ff. de extraor. crimi.*
42 *Verbum abigere, quid ſignificet.*
45 *Leuis percuſsio in ægroto poteſt eſſe mortifera.*
46 *Animus occidendi ex modo percutiendi, & armorum genere cognoſcitur.*

IMBECILLITATE etiam committitur homicidium, & iſta imbecillitas poteſt conſiderari tripliciter, ſcilicet naturæ, ſexus, & caſus. 1 † Naturæ tunc diſtingue, aut eſt infans vel proximus infantiæ. & non punitur. l. quod infans. ff. de rei vend. l. ſed & ſi quæcũque. §. i. ff. ad leg. Aqui. l. infans. ff. ad leg. Corn. de ſicar. Bar. & Saly. in l. i. C. ſi aduer. delict. 2 † Aut eſt pupillus, & tunc non tenetur. l. i. §. impubes. ff. ad Syll. niſi ſit doli capax. 3 † vel proximus pubertati, quia tunc punitur ex omni delicto præter carnis. l. impuberem. ff. de furt. l. ſi minor. ff. de adulter. 4 † Quis autem dicatur proximus puberti. not. in l. pupillum. ff. de reg. iur. & ita tenuit Alberi. in l. ſi quis non dicam. C. de epiſc. & cleri. col. iii. 5 † Aut eſt pubes, vel adoleſcens, tunc obligatus pro delicto. ſed mitius punitur. l. auxilium. §. in delictis. ff. de minorib.

6 † Ex hoc infertur ad illam q. an infans ſi doli capax ſit, & committat homicidium. puniatur de homicidio, pœna legis Corneliȩ de ſicariis, hanc q. latè poſt alios

diſputauis

diſputauit Hippoly. in d.l.infans,in prin.ff.de ſicar.tenendo quòd infans doli capax eſſe poſsit,& propter delictum puniatur, non tamen hac pœna legis Corneliæ,
7 de ſicar.exempla Alber.recitando,& aliorum.† Aduerte circa hanc q.ꝙ iudicio meo poni non debuit, nec de hoc dubitari poteſt, quia lex ſemper appellat doli capaces pupillos,qui prope pubertatem ſunt.& nunquam infantem doli capacem vocat. vt dicit text. in l.apud Celſum.§.in tutore.ff. de doli mali excep. ibi Iulianus quoq; ſepiſsimè ſcripſit, doli pupillos: qui prope pubertatem ſunt,capaces eſſe,& tex.in l.hæredibus, in fi. ff.de dolo. vbi pupillus conuenitur ex dolo, qñ proximus eſt pubertati,& ſi eo tunc & doli capax,& text.in l. pupillum.ff.de reg.iur.vbi capax eſt iniuriæ & fraudis. & ſic doli qui proximus pubertati eſt.& ſic pondera dictionem proximus. & aduerte quòd non vult eſſe doli capacem lex,niſi quando eſt proximus pubertati. & ſic quando eſt pupillus proximus infantię,non eſt doli capax.Item l.impuberem.ff.de furt.dicit impuberem poſſe facere furtum,ſi eſt doli capax.in infante autem id nô cadere,& ſic infans non poteſt dici doli capax.quia lex non vult.& per conſequens vt dixi,fruſtratoria eſt iſta quæſtio.nec quouis modo poſsit poni. Nec attendan-
8 tur exempla Abb.& aliorum. † quia lex ſe adaptat ad ea quę frequentius accidunt,non quę aliquo caſu poſ-
9 ſunt accidere.l.ex iis.& l.nam ad ea.ff.de legi.†Quæ autem differentia ſit inter infantem, puerum, pupillum, adoleſcentem,puberem,iuuenem & ſenem,ponunt Doctо.in l.ſi infanti.C.de iure deliber.Gloſ.in proœ.vi.in ver.perfectus,& Gloſſ.& Docto.in l.i.§.pueritiam.ff. de poſtulando.

10 † Imbecillitate ſexus,vt in muliere, nam tunc punitur vt maſculus.l.ſi quis id quod.ff.de iuriſd.omn.iud. l.quamuis.C.de adulte.Illud tamen fallit & limitatur in omnibus illis caſibus de quibus habetur ꝑ Glo. iun-
11 cto tex. in l.fin.C.de iur.& facti ignoran. † Hinc videmus

mus ꝙ mulieres ita ligantur ſtatutis generaliter. & indefinitè loquentibus, ſicut maſculi. niſi ſpecialiter inueniantur exceptæ. Ita Bal. in l. ne paſsim. C. de iur. & facti ignoran. & aliquos refert Hippoly. in l. ſi quis vi-
12 duam, nu. 7. ff. de quæſtio. † videmus namq; quòd pœna quæ datur maſculo. qui mulierem rapuerit, datur ét mulieri qui virum rapuerit, Ita Gloſſ. in l. vnica, in ver. ſponſam. C. de rapt. virg. & dicit ibi Ange. ſe vidiſſe de facto Florentiæ, quandam meretricem comburi. quæ rapuerat quendam iuuenem. Iſtud etiam multas hinc inde rationes adducendo tenuit Hippo. in d. l. vnica. C. de rapt. virg. nu. 223.

13 † Ex iis quæro, mulier cauſam dedit propriæ abortioni, vim intulendo viſceribus ſuis, quomodò puniatur, dicas ꝙ aut procurauit abortum facere ante quadraginta dies, aut poſt, ſi ante, pœna exilii punitur. l. ſi mulierem. ff. de ſicar. l. diuus. ff. de extraor. crí. Aut poſt quadraginta dies, & tunc punitur pœna mortis. l. Cicero. ff. de pœn. l. i. ff. ad leg. Pomp. de parrici. l. pen. C. de
14 ſicar. † Ratio autem eſt ex quo, vt dicunt medici, ante quadraginta dies, partus non eſt animatus, ex poſt vero ſic hanc diſtinctionem ponit Gloſſ. in d. l. diuus. ff. de extraor. cri. verùm ſi accepta pecunia mulier vim intulerit viſceribus ſuis, & abortiuum fecerit, nulla habita diſtinctione pœna mortis punienda eſt. ita Docto. in d. l. diuus. ff. de extraor. crim.

15 † Quid modò ſi mnlier vim non intulit viſceribus ſuis. ſed medicinas, vel quid aliud fecit, vt non efficeretur prægnans, tunc dicas inſimul cum Hippoly. in d. l. ſi mulierem. ff. de ſicar. ꝙ ſi mulier ſponte tales medicinas accepit, punitur vt homicida, ita etiam ſi aliquis tales medicinas dedit, punitur eodem modo. per tex. in c. ſi aliquis, de homici. & ibi Docto. non tamen licet puniatur vt homicida, pœna mortis punietur, ſed alia minori pœna, vt ibi per eum. adducendo pro hac doctrina Bal. in c. nonnulli, in §. ſunt & alii, de reſcript. in argu-
mento

mento tamen, vbi ait quòd ſi ſtatutum dicit quòd aliqs puniatur pro aliquo delicto, tanquàm falſarius, quòd tamen non debebit puniri pœna legis Corneliæ de falſis. ſed alia minori pœna arbitrio iudicatis.

16 † Quæro quoque ex iis, quidam percuſsit pede mulierem prægnantem, adeò quòd fecit abortiuum, qua pœna ſit puniendus, In primis, nanq; ꝙ pęna legis Corneliæ de ſicariis puniatur comprobari poteſt, per text. in l. pen. hoc titu. iuncta Glo. i. dum exemplificat in infante qui nondum eſt natus, ſecundò facit text. in l. Cicero. ff. de pœnis, in prima par. qui vult mulierem illã Mileſiam fuiſſe damnatam capite, ob abortum quæ fe-

17 cerat. † Tertiò facit, quòd in hac lege Cornelia nil intereſt, an quis occidat manibus propriis. an cãm mortis

18 præbeat. l. iii. & l. nihil intereſt. ff. eo. † & ille qui ſpem animantis occidit reus eſt mortis. l. ii. ff. de mor. infer. l. negare. ff. de lib. agno. & multa alia poſſunt adduci pro iſta parte quæ deducit Alberi. in l. qui in vtero. colum. ii. ff. de ſtat. homi. & in q. lix. in iii. par. ſtatu. facit etiam

19 tex. in c. ſi aliquis, de homicid. † In contrarium ꝙ iſte non teneatur pœna legis Corneliæ de ſicariis, ſed aliter extraordinariè dẽbat puniri, facit text. in l. diuus. ff. de extraor. cri. & in l. ſi mulierẽ. ff. eo. de ſicar. & in d. l. Cicero, in ii. parte, in quibus clarè diſponitur, mulierem quæ data opera abortum fecit, exilio temporali debere puniri. & ſic extra ordinem. Præterea iſte percutiens potuit ignorare mulierem eſſe prægnantem. l. in lege. ff. de contrahen. empt. l. ſi in duobus. §. ſi tabulæ. ff. quem-

20 admo. teſtamen. aperiantur. † Cùm etiam ipſa mulier

21 poſsit ignorare ſe eſſe prægnantem, † & reſpondere debet interrogata an ſit prægnans. an putet, vel credat ſe eſſe prægnantem. l. prima. §. poſt edictum. ff. de vent. in-

22 ſpi. † ignorantia autem excuſat. l. ſi ignorans. ff. locat. l. item apud Labeonem. §. ſi quis virgines. ff. de iniur. l. plagii. C. de plagi. nec enim debuit diuinare mulierem

23 eſſe prægnantem. l. ſi putator. ff. ad legem Aqui. † Item

quia

quia quis delinquendo ſi præter propoſitum incidat in aliud delictum, in perſonam alterius non punitur. l. illud. §. fin. & l. ſi cum ſeruo. ff. de iniur. ita dicendum videtur, quòd percuſſerit mulierem reſpectu ipſius. ſed
24 non reſpectu partus. † Præterea maleficium debet eſſe certum, & eius probatio luce meridiana clarior. l. fin. C. de prob. ſed certum non poteſt probari: quòd mulier propter percuſsionem fecerit abortum, quia ex alia cã potuit id euenire, etiam ante percuſsionem. & ideo in
25 dubio eſt abſoluendus, à pœna ordinaria. † Et minor pars eſt apprehendenda. l. interpretatione, cum aliis. ff. de pœnis.

In iſta q. text. in c. quid vero. & ibi Gloſſ. videntur diſtinguere. aut partus eſſet animatus, vel non animatus, eodem modo videtur eſſe tex. in c. ſicut, de homic. & eſt Glo. in d. l. diuus. ff. de extraor. crim. & ibi Bart. & hanc diſtinctionem, ꝙ ſi partus fuit non animatus, & ſic infrà quadraginta dies, ille percutiens non tenetur pœna legis Corneliæ. ſi autem fuerit animatus, tunc
26 debeat puniri pœna ordinaria. † Et ſic ſtatur iudicio medicorum, an ſit animatus vel non, ita tenuit Ioan. An. Anch. Henri. Boich in c. ſi aliquis, de homici. & Hoſtien. ibi. Car. & Abb. in c. ſicut. eo. tit. de homici. & rationem adducit Hoſtien. in d. c. ſi aliquis, quòd quando puerperium erat informatum, tenetur percutiens lege Aquilia, tanquàm de rupto, non tanquàm de occiſo. l. ſi ſeruus ſeruum. §. ſi mulier. & l. Quintus Mutius. ff. ad
27 leg. Aqui. † ſicut etiam dicitur de oliua, immatura col-
28 lecta. d. l. ſi ſeruus ſeruum. §. ſi oliuam. † vnde mulier quæ ex violentia ſibi illata, abortum fecit eo tempore quo puerperium nõ eſt formatum, & anima non eſt infuſa. punitur pœna exilii temporalis. & ſic non tenetur de parricidio. iuxta l. i. ff. ad leg. Pompe. de parricid. &
29 dicit Abb. in d. c. ſicut, † quòd ante infuſionem animę, non poſsit quis dici homicida in dando cauſam abor-
30 tioni. † Et eſt ratio quia quòd non vixit, mori non poteſt.

teſt.c.ad diſſoluendum,de ſponſ.impub.Item quia non
32 eſt homo ante infuſionem animæ. † Cùm homo ex cor
pore & anima componatur.c.in quadam, de celeb.miſſ.
33 c.cùm Chriſtus,de hæreti.† Et conſtat iſtam eſſe cōem
opini. ꝙ ſi partus non eſt formatus & animam non ha-
bet.quòd iſto in caſu punitur extraordinariè. ſi autem
eſt animatus.tunc debeat puniri pœna ordinaria,ſecū-
dum quod declarat text.in l.ſi quis aliquid. §. qui abor
tionis.ff.de pœn.intelligendo illum tex. ſecundū quod
inducit Glo.Cardi.& Abb.in d.c.ſicut, volentes quòd ſi
non erat animatum, & nobilis eſſet committens deli-
ctum, ſit publicatio bonorum in parte & relegatur. ſi
ignobilis damnatur in metallum.niſi iſtud feciſſet pro-
pter pecuniam. quia tunc punitur pœna capitali. vt in
d.l.Cicero,& ibi Bart. ſi vero puerperium erat anima-
tum,debet capite puniri.& ita etiam inducit tex. Exodi
c.xxi.iuncto tex.in d.l.pen.hoc titu.intelligendo ꝙ ibi
erat partus animatus. Hoc idem videtur voluiſſe Albe.
in l.qui in vtero.col.iii.ff.de ſtat.homi.& in q.lix.in iii.
34 par.ſtat.quam ante ipſum poſuit Signo.in conſ.i.† Ad-
uerte circa prædicta. primò, ꝙ diſtinctio tradita com-
muniter per Docto.in caſu percuſsionis non probatur
iure aliquo, & text.in d.l.diuus.de extraor.crimi. & in
l.ſi mulierem.ff.eo.& in l.Cicero.ff.de pœn.non habēt
illum ſenſum, ad quem communiter allegantur, iſta
enim diffinitio tollitur per textum in d. cap. ſi aliquis,
de homici.ſi rectè conſideretur, nam ibi ille qui dedit
potum, vel aliquid fecit vt non poſsit generare, aut
concipere tenetur vt homicida, & in eo caſu prohibi-
tionis generationis, & conceptionis, non poteſt conſi-
derari qualitas animæ,cùm ante generationem & con-
ceptionem non ſit ſubiectum aliquod.in quo poſsit da-
ri anima. & tamen tenetur vt homicida,imo plus ante
conceptionem, aut generationem,non eſt aliquod præ
exiſtens. & tamen eſt homicida. vel tenetur vt homi-
cida,& ſic ſimilitudinariè,cùm verè neminem occidat.
& ta-

& tamen ſi partus eſt editus, vt iam habeat aliquod principium ante impoſitionem animæ, magis ex hoc deberet teneri ille qui delinquit, cùm egerit & commiſerit in ſubiecto iam habente principium. & ſic dictum caput conſideratum, ante quadraginta dies tollitur & falſum demonſtratur per eam diſpoſitionem,
35 † Eo maximè, quia text. in d. cap. ſi aliquis, conſiderat prohibitionem principii generationis hominis, quę facit illum homicidam. dum dicit, vt non poſsit generare, aut concipere vel naſci ſoboles, vt homicida tene-
36 tur. † Non ob. text. in d. cap. ſicut, qui loquitur in diuerſa cauſa, nec ſumus in caſu in quo ille monachus volebat delinquere, ſed erat in culpa, in ludendo cum illa muliere. trahendo ipſam perſonam, ex quo dici poteſt, culpam fuiſſe leuem, ſed ſi adhuc diceremus culpā latam, attamen iſte non habebat animum, nec ante actum, nec in ipſo actu ad delinquendum. text. autem in d. c. ſi aliquis, loquitur in delinquente, & quæſtio ſtat per Docto. propoſita in percutiente, & ſic delictum committēte, propter quod diuerſa eſt diſpoſitio, & ſe-
37 parata vna ab alia. † Nec text. in l. ſi quis aliquid. §. qui abortionis. ff. de pœn. probat intentionem, an partus ſit animatus vel non. ſed tantummodo determinat quòd ſi ex poculo abortionis mulier perierit, vel poculo amatorio homo mortuus ſit, quòd tunc ille talis teneatur de occiſo, non autem in eo quod dixit, ſi mulier aut homo perierit, voluit intelligere de partu anima-
38 to. quia verba legis apertè reſiſtunt. † Text. autem Exodi cap. xxi. nullam penitus facit diſtinctionem. de partu animato, vel non animato, ſed tantummodò dicit, quòd ſi in rixa mulier prægnans percuſſa fuit, & fecerit abortum. nec ipſa mulier mortua ſit, quòd percutiens teneatur ad damna. ſi vero ipſa mulier fuerit mortua. tunc percutiens det animam pro anima etc. non autem poteſt intelligi, quòd loquatur de partu animato mortuo, ſed loquitur tantummodò de ipſa mu-
liere

39 liere. † Et ad tex. in c. Moyſes. xxxii. q. ii. poſſemus dicere. quòd tempore Diui Auguſtini, cuius eſt capitulũ illud Moyſes, diuerſa erat litera quæ habebatur ab ea, quæ communiter hodie legitur in teſtamento veteri, cũ verè nil ſit deſcriptum in libro Exodi, de eo quod rela-
40 tum eſt per dictum Augu. in d. c. Moyſes. † Difficultas eſt in interpretando text. in l. Cicero, tam in prima, quàm in ſecunda parte. & in d. l. ſi mulierem. & in d. l. Diuus, quæ per Gloſſ. ibi concordantur per iam dictam diſtinctionẽ, vt in illis legibus intelligatur de partu nõ animato. cùm mulier non capite ſed exilio corporali fuerit punita, vt in d. l. Cicero, in prima parte. & ſi partus nõ eſſet animatus. ideó ibi mulier grauiter fuit punita, quia mulier receperat pecuniam pro abortu faciẽdo, vnde aduertas quòd text. in d. l. ſi mulierem. & in l. Cicero, in ſecunda parte, poſſunt intelligi in eo caſu, quando mulier vim intulit in viſceribus ſuis, vt partũ abigeret, & propter talem vim illatam non fecerit abortum. ſed tentauerit velle facere, & ideo propter illud factum, & tentamen committendi abortum, fuit ad tẽpus in exilium miſſa: & ad hoc faciunt verba illarum legum, dum dicunt viſceribus ſuis intuliſſe quo partũ abigeret, & ſic vt illud operaretur, non tamen dicunt
41 illa iura, quod fecerit abortum, † Text. autem in d. l. diuus, qui ſatis videtur demonſtrare apprehendendo communem interpretationem fuiſſe factam abortum, dum dicit data opera partum abegerit, & ibi Gloſſ. exponit abegerit, ideſt abortum fecerit, quia poſſumus alio modo intelligere verba illius tex. vt dicamus quòd mulier ibi partum occultauerat & abſconderat, vt frau
42 daret maritum filio. & in eum ſenſum accipitur † illud verbum abigere. pro occultare & abſcondere, prout eſt text. in l. fin. ſupra de condi. ob tur. cau. & declaratur per Barto. in rubr. ff. de abig. & ita accipitur in toto illo titulo. & ad iſtam interpretationem facit ratio appoſita in d. l. diuus, dum dicit, indignum videri. eam

maritum

maritum liberis fraudaſſe,& ſic ob id quòd fraudauerat maritũ in occultando filiũ. fuit in exilium temporale data. & hoc modo iura iam dicta poſſunt ſtare illa di-
43 ſtinctione. † Tex.etiam in d.l.Cicero.in princi. dum dicit eam mulierem fuiſſe capite damnatam, pro eo ꝙ partum abegiſſet,non eſt intelligendus ꝙ illa pœna fuerit impoſita.quia receperat pecunias,vt Barto.videtur velle intelligere in d.l.diuus, quia alia & diuerſa ratio datur.per Ciceronem in oratione pro Aulo Cluentio habita circa principium,dum dicit per hæc verba.Memoria teneo, Mileſiam quandam mulierem. cùm eſſet in Aſia,ꝙ ab hæredibus ſecundis accepta pecunia,partum ſibi ipſa medicamentis abegiſſet, rei capitalis eſſe damnatam,neq; iniuria quæ ſpem parentis memoriam hominis,ſubſidium generis,hæredem familiæ deſignatum,reipublicæ ciuem ſubſtuliſſet,& ſic ratio quæ redditur per eũdemmet authorem,eſt ſatis diuerſa ab ea, quam tradit Bar.in conſiderando pecuniæ traditionẽ, vnde hoc modo intelligendo prædicta iura.d.l.Cicero, in prin.ponit pœnam mulieri,quę tentauit facere abortum,inferendo vim viſceribus ſuis, non tamen abortũ faciendo, vt dixi ſupra, & hoc modo lex illa determinabit duos caſus, primum quando fecit abortum, ſecundum, quando tentauit violentia facere abortum,
44 & non fecit. † vnde putarem in hac q. ſic poſſe diſtingui,quòd aut quis percuſsit mulierem prægnantem ea intentione, vt partum abigeret, vel dedit medicamẽtum ad abortum faciẽdum, vel ſumpſit potum ex quo partum abegerit,& ſic abortum fecit. & iſtis in caſibus interrupto partu,tenentur pœna capitis. & ita procedat text.in d.l.Cicero,in prin.& in l.penul.hoc titu. & in c.ſi aliquis,de homici.non habita diſtinctione aliqua.an ſit animatus vel nõ, à maioritate rationis illius determinationis,quæ habetur in d.c.ſi aliquis,dum putatur ille homicida qui prohibuit generationem & cõceptionem,& voluit Alberi.hoc. & Signo. in locis iam

dictis. Aut percuſsit mulierem rixando cum ipſa ob verba, vel ob iniuriam. & ſic in pura rixa, & tunc aut ex tumefatione ventris apparebat ipſam eſſe prægnãtem, & tunc ſiue percutiat armis, fuſte, vel pugno, vel pede, tenebitur, ſi conſtat illud atrociter feciſſe, vt fuerit cã
45 abortus, † arg. text. in l. qua actione. §. ſed & ſi quis ſeruum. ff. ad l. Aquil. vbi leuis percuſsio in ægroto poteſt eſſe mortifera. & l. nihil intereſt. ff. ad l. Iul. de adul. Aut venter non erat eleuatus, ita ꝙ non apparebat ꝙ eſſet
46 prægnans. † & tunc ex modo percutiendi, ex genere armorum, ſi manu vel pede percuſſerit tenebitur, vel non tenebitur, ſecundum quòd habetur in l. i. §. diuus. ibi, cum claui, vel cucuma, & in l. diuus. ff. eo. & ideo percutiens manu, vel pede, nõ tenebitur. ita ſenſit Alberi. in d. l. qui in vtero, & in q. lix. in iii. par. ſtat. & in l. quoniam multa. C. ad leg. Iuli. de ui. & per ea quæ dicit Bart. in l. diuus. ff. eod. de ſicar. Aut hic talis percutiens mulierem erat in pura rixa, nec venerat præmeditatus cauſa delinquendi, & tunc ſi rixando percuſſerit mulierem prægnantem à caſu, quæ faciat abortum, extraordinariè debet puniri. & ita procedat text. Exodi cap.
47 xxi. & dixi ſuprà. † Aut hic talis percutiens, aut alio modo tangens mulierem, aut ludens cum ipſa, fuit cã abortus, nec cogitauerat velle delinquere. nec eo tunc habebat intentionem ad delinquendum, ſed tantummodò poſſet ſibi imputari quod fuerit in lata culpa, in non aduertendo id quod faciebat, vel ludendo cum ipſa, vel in alio, vel ſi forſam rem veneream cum ipſa habebat, iſto in caſu diſtinguẽdum eſt, an partus eſſet animatus vel non, vt ſi non haberet animam in nullo teneretur, & in hoc conſiderandi eſſent quadraginta dies. Aut partus habebat anima, & tunc extraordinariè deberet puniri, pro modo culpæ. & ita procedat text. in d. c. ſicut, de homic. & diſtinctio iam dicta locũ habeat in
48 hoc caſu. † Aut ſumus in caſu in quo quis dedit poculũ ad abortum, aut mulier intulit vim viſceribus ſuis, vt

abortum

abortum faceret,& tũc ſi partus non eſt mortuus, neq; abegit,ſeu abortum fecit,iſto in caſu & mulier, & dans potum extraordinariè & ſic exilio, vel alia pœna conſimili eſt puniendus.& ita procedat text.in d.l. Cicero, in ſecunda parte. & in d.l.ſi mulierem, & in d.l.ſi quis aliquid.§.abortionis.

SVMMARIVM.

1 FVRIOSVS *committens homicidium, an de homicidio teneatur.*
2 *Factum à furioſo perinde habetur, ac ſi caſu aliquo, ſiue perſona facto accidiſſet.*
3 *Furioſus ignoranti æquiparatur.*
4 *Furioſus æquiparatur mortuo.*
5 *Furioſus teſtari non poteſt.*
6 *Delictum extrà animum commiſſum, pœnam non meretur.*
7 *Furioſus animum non habet.*
8 *Furioſus vi alienam rem inuadens, pœna non punitur.*
9 *Naturali vitio eſt parcendum.*
10 *Afflicto non eſt adenda afflictio.*
11 *Furioſus an puniatur de delicto ante furorem commiſſo.*
12 *Furor quomodò & qualiter probetur.*
13 *Teſtibus deponentibus ſuper alicuius furore, non creditur, niſi ſuæ ſcientiæ cauſam reddant.*

IMBECILLITATE Caſus, vt in Furioſo,
1 Ebrio, Dormiente & concitato iuſto dolore; † Furioſus ſi homicidium in furore commiſerit dicas,quòd puniendus non ſit,ex quo ſatis ipſo furore punitur. ita dicit text.in l.diuus.ff.de off.præſi.facit tex.in clem.vnica,extra de homicid.& in c.aliquos,cum ſeq.xv.q.i.ita tenent Docto.in d.l.diuus.ff.de offi.præſi. & in l.furioſum.C.qui teſtam.face.poſſ.Alberi.in l.ſi quis non dicam rapere.col.iii.C.de epiſcop.& cleric.Hippoly.qui multa cumulat in l.i.nu.49.ff.ad leg.Cor.de ſicar.pul-

chram rationem reddit Glo.in d.clemen.vnica, de ho-
2 mici. † Nam illud quod per furioſum fit, habetur per-
inde ac ſi caſu aliquo accidiſſet ſine facto perſonæ.l.
vlti.in fi.ff.de adminiſtr.tuto.vnde ſi damnum dat non
tenetur Aquilia, ſed eſt perinde ac ſi quadrupes feciſ-
ſet,vel tegula cecidiſſet.l.ſed & ſi quecunque.§.ii.ad l.
3 Aquil. † Hinc videmus ꝙ furioſus æquiparatur igno-
4 ranti.l.filiusfamiliàs,& ibi Bar.ff.de teſtam. † Nec non
æquiparatur mortuo,vt dicit Bald.in l.humanitatis, in
5 vi.col.C.de impube. & aliis ſubſtit. † Videmus etiam
quòd furioſus non habet teſtamenti factionem actiuā,
quia caret omni ſenſu & intellectu.l.is cui. l. qui teſta-
mento,la ii.§.nec furioſus.ff.de teſta.l.furioſum.C.qui
teſta.face.poſſ. Nec etiam ad pias cauſas,Barto.in l.i.in
6 i.q.C.de ſacroſanct.eccle.Facit etiam pro hoc. † Nam
quotieſcunq; delictum non ex animo, ſed extra animũ
committitur, pœnam non meretur.l.i. C. ſi aduerſ.de-
lict.l.i.C.ſi quis Imperat.maledix.cap.ſi quid, xiiii.q.
v.c.ſi quandoque,in fi.xv.q.vi. ſed furioſus non ex ani
7 mo delictum committit, † cùm animum non habeat.
§.furioſi.inſtit.quib.non eſt permiſſ.face.teſta. c.dile-
8 ctus,de ſponſa.ergo etc. † Hinc videmus quòd furio-
ſus inuadens vi & violentia rem alienam non punitur
pœna.l.ſi quis in tantam,C.vnde vi.ita Glo.Bar.Bald.
& Saly.in d.l.ſi quis in tantam,in vi.q.Glo.Poſſunt ta-
men circa hoc duæ dare diſtinctiones.& non ita ſimpli-
citer procedere,prout tranſeunt omnes Docto. quarũ
prima eſt.aut delinquens incidit in furorem culpa ſua,
& dum eſſet furioſus commiſit homicidium, aut eſt fu
rioſus à natura,primo caſu punitur.c. ſi quis inſaniẽs,
xv.q.i.Glo.in c.aliquo, ea.cau.& q. Docto. in clem.i.de
homici.& iſtud poteſt exemplificari, quando quis eſt
ſanus mentis, attamen aliquod comederet, adeò quòd
ex tali comeſtione furioſus efficeretur, & delictum cõ-
mitteret,nam tunc eſſet in culpa & ſuccederet illud de
quo dixi ſuprà. quòd quãdo culpa præceſsit caſum te-
netur

netur de culpa.c.presbyterum, de homici.cum aliis de quibus ſuprà. Secundo caſu ſi eſt furioſus à natura nõ
9 punitur.✝quia naturali vitio parcẽdũ eſt.l.i.§.hæc autem actio.ff.de aqua plu.arcen. & ſatis punitur ipſo fu-
10 rore, vt dixi. ✝ & afflicto danda non eſt afflictio. l. tam dementis.C.de epiſco.audi.c.pen.de cle. ægrot.

Secunda erit diſtinctio, aut delinquens eſt furioſus continuo furore,aut per dilucida interualla,primo caſu non punitur d.clem.i.de homicid. & aliis de quibus
11 ſuprà. ✝ Secundo caſu ſubdiſtingue,aut delictũ eſt cõmiſſum tempore dementiæ & furoris,aut tempore ſanitatis,primo caſu non punitur,vt dixi ſuprà.ſecundo caſu iterum ſubdiſtingue, aut pro tali delicto fuit captus & condemnatus tempore ſanitatis, aut condemnatus tempore furoris.primo caſu poteſt puniri.argu.l.i.& ibi Bartol.ff.de pœn.ſecundo caſu poteſt puniri. vt tenent Bald.Aluar.& Iaco.Rebuff.in cap.primo,an ille qui interfe.fra.domini ſui.in vſi.feud. Bald.in l.humanitatis,nume.46.verſicu.tertiò quæritur. Alex.in l. ex facto,nu.33.ff.de vulg. & pup. & ibi Iaſ.nu.30. qui multa ad hoc adducunt.& Docto.in l.furioſum. C.qui teſta.face.poſſ.

12 ✝Ex iis quæro qualiter probetur furor. breuiter omiſsis diſputationibus, dicas quòd iudex ex officio procedere debet,& inquirere nunquid delinquens fuerit furioſus vel non.& quæ ſecundum leges & iuſtitiam cenſenda ſunt cognoſcat, vt dicit text. in cap. horta-
13 mur.iii.q.ix.✝Iſtud enim iudici conſtare poteſt per teſtes qui cauſam ſuæ ſcientiæ reddant,aliter eis nõ crederetur.vt dicit Bald.in d.l.furioſum, qui teſtam.face. poſſ. quæ cauſæ poſſunt cognoſci ex actibus & verbis, ex quibus quis præſumitur mente alienatus, vt dicit Bart.in l.ii.C.qui teſta.face.poſſ.& hoc per text. in l.is qui.§.i.ff.de tuto.& curato.dat. ab iis, & l. quidam, de condi.inſtit.In primis,ſi teſtes deponunt audiuiſſe eum futura loquentem,vt dicit tex.in cap.legimus, in prin.

ibi, fatuus fatua loquitur, xciii. diſt. cum concordantibus ibi adductis. & per Glo. & licet aliquando etiam ſapienter loquatur, furioſum tamen eſſe non definit. vt tenet Excellentiſs. Gramma. in conſ. xvi. nu. 9. ſi deponunt ꝙ iuſsit oſſa ſua in mari preiici. l. quidā in ſuo teſtamento. ff. de condit. inſt. r. ſi dicunt quòd eundo per viam, iacuit lapides more inſaniorum. Gloſſ. in l. ſi cùm dotem. §. ſi maritus. ff. ſol. matri. & ita idem Gramma. in d. conſ. xvi. nu. 2. ſi dicunt quòd contra conuerſum ad fidem ſatis irruit, vt dicit tex. in l. ii. C. de iudęis, ſi deponunt quòd ſibilauit in eccleſia præſente populo, dum diuina celebrarentur officia, vt nota. in d. l. quidam in ſuo. & dicit Bal. in d. l. furioſum. C. qui teſta. face. poſſ. & Floria. in l. ſed & ſi quæcunque. ff. ad leg. Aquil. ſi deponunt quòd conſuetus eſt oſtendere pudibunda in publicum, abſq; aliqua verecundia, multis perſonis inſpicientibus, vt dicit Gramm. in d. conſ. xvi. nu. 8. ſi dicunt ꝙ habet memoriam inordinatam, quod eſt maximum ſignum dementiæ. ita Gramma. in d. conſ. xvi. nu. 10. ſi conſtat ꝙ à patre & conſanguineis, & deniq; communiter ab omnibus eum cognoſcentibus furioſus reputatur. ita Gramma. in d. conſ. xvi. nu. xii. verùm ſi ſignum aliquod ex ſupradictis, vel quod aliud nō conſtaret, ex quo iudex furere cognoſceret, tunc erit conſulendus medicus, vt dicit Bar. in d. l. ii. ff. de teſta.

SVMMARIVM.

1 EBRIVS *an de homicidio teneatur & nu. 9. & 23.*
2 *Impetus quid ſit.*
3 *Impetus in quo verificetur.*
4 *Maleficium in ebrietate commiſſum eſt puniendum.*
Intellectus ad l. reſpiciendum. §. delinquunt. ff. de pœnis. & nume. 14. & 23.
5 *Exempla non reſtringunt regulam.*

6 *Dolus minor ineſt in facto impetu.*
7 *Inebrians ſe, ſaltem venialiter peccat.*
8 *Dans operam rei illicitæ, de homicidio tenetur.*
10 *Principi maledicens tumulentus non punitur.*
11 *Ebrij apud ſapientes iudices venia ſunt digni.*
12 *Paria ſunt ioco vel ebrietate quid committere pro pace rumpenda.*
13 *Pœna delicti ex ioco & ebrietate non oritur.*
15 *Intellectus ad l.omne delictum.§.per vinum.ff.de re milit. & nume. 24.*
16 *Pœna alia alios interficientium, alia ſe ipſos occidentium.*
17 *Intellectus ad l.i.iuncta Glo.C.de ijs qui Imperato. maledix.*
18 *Infans ſtipulari, nec delinquere poteſt.*
19 *Delictum ex ebrietate commiſsum, non ex toto punitur.*
20 *Delictum commiſſum ebrietate, mitius punitur, quàm homo ſanæ mentis puniretur.*
21 *Sciens ſe inebriari ſolitum, à pœna non excuſatur.*
22 *Ebrietas magna delictum extenuat, non aũt in totum excuſat.*
23 *Ebrietatem incurrens, quando mortaliter peccet.*

1 EBRIVS † ſi hominem occiderit, an teneatur pœna legis Corneliæ de ſicariis.tex.in l.reſpiciendum. §.delinquunt.ff.de pœn. videtur diſponere, ꝙ teneatur, dum vult impetu delictum committi exemplificando in ebrietate, vt par ſit cauſa, ſi rixa ſit commiſſa ex iracundia, quemadmodum ex ebrietate. † Cùm impetus
2 ſit perturbatio ſeu quidam motus animi nimius, rationi non obtemperans, vt per Ariſt.lib.iii.Ethi.& impetũ appellat motum animi Iuriſconſultus in l.nec in ea.ff.
3 de adult. † vnde impetus verificari poteſt tam in ebrio, quàm in quocunque alio, qui calore iracundiæ vel alia perturbatione deliquerit. & Barto. ibi poſtquàm de-
4 clarauit verbum impetus dicit, † quòd maleficium factum in ebrietate venit puniendum per illum textum, nec exemplificatio facta de ebrietate reſtringere debet illum textum, vt loquatur de eo tantùm, ſed debet

5 etiam intelligi in aliis conſimilibus,† cùm exempla nõ
6 reſtringant regulam.§.hactenus,inſtit.de gradi.†Facit
etiam quod voluit Bald.in l.data,in ii.col.C. qui accu.
poſſ.qui dicit,quòd eſt maior dolus, vt ſi ex propoſito
fiat delictum, eſt etiam minor dolus quando impetu
aliquid fit eſt poſtea caſus,cùm vltra intentionem ali-
quid contingit, vnde factum per ebrietatem non eſt ex
propoſito nec deliberatè. ſed impetu ex quo tenetur.
Hoc idem ſenſit Dyn.in d.§.delinquunt, dum exponit
verba text.dicens ex propoſito,ideſt dolo. impetu, id-
eſt culpa, caſu,ideſt,nec dolo,nel culpa.quod etiam ſe-
7 quitur Alb.ibi. † Præterea iſte qui inebriatur dat ope-
ram rei illicitæ,cùm ebriando ſe, peccet ſaltem venia-
liter,vt dicam,& eſt tex.iuncta Glo. in c.inebriauerũt,
xv. q. i. vbi culpandus fuit Loth. Modo quando caſu
committitur homicidium, ſi culpa præceſsit caſum,
8 † & dabat operam rei illicitæ.tenetur de homicidio c.
tua,& ibi not.de homici.& l.ſcientiam.§.fi.ff.ad legem
Aquil.& not.per Bar.& alios in l.i.de leg.& dixi ſuprà,
ergo hic ebriando ſe.& poſtea homicidium committẽ-
do tenetur,cùm ſit in culpa.

9 † In contrarium quòd ebrius non teneatur de ho-
micidio,adducitur tex.in l.omne delictum.§.per vinũ.
ff.de re milit. vbi extra ordinem punitur qui per vi-
10 num hominem interemerit. † Adducitur etiam text.
iuncta Glo.in l.i.C.ſi quis Impera.maledix. in ver.te-
mulentia,vbi maledicens Principi ſi temulentus fuerit.
11 non punitur. † Præterea eſt text.in c.ſanè, xv.q.i.vbi
ad literã dicit ꝙ nimio vino indulgentes iacent ſepul-
ti ebrii apud ſapientes iudices,venia ſunt digni.ſed le-
12 uitatis damnantur authores.†facit etiam quod voluit
Barto. in l.aut facta.§.i. ff.de pœn. ubi æquiparat hæc
duo,vel quod ioco,vel quod ebrietate aliquid ſit com-
13 miſſum pro pace rumpenda. † ex quo quemadmodum
ex ioco, non oritur pœna delicti, ita ex ebrietate Ro-
ma.in l.i.§.i.ff.de verbo.ſigni. dicit quòd nulla lex ci-
uilis

14 uilis probat ebrium teneri aut non teneri.† Nam tex. in §.deliquunt, dicit benè delictum committi ꝑ ebrietatem, non tamen dicit quòd pœna ſit imponenda, cõ probo hoc. quia delictum a caſu pœnam non meretur. loquẽdo de eo caſu quod quis venando interfecit ho
15 minem, & tamen lex appellat delictum.† Nec tex. in d.l. omne delictum. §. per uinum probat, quia loquitur de eo qui ſibi ipſi per ebrietatem mortem conſciuit.
16 † & alia pœna eſt eorum qui alios interficiũt, alia eorum qui ſeipſos occidunt. l. i. C. de iis qui mor. conſci.
17 † Nec tex. iuncta Glo. in l. i. C. ſi quis Imperato. maledi. probat, quia loquitur in eo qui verbo iniuriam intulit, & longa eſt differentia aliquem inferre iniuriam verbo. & inferre facto & vulneribus. vnde dicit ipſe ꝙ eſt melior tex. penes Cano. in d.c. ſanè, & aliis ſequen
18 tibus concludens † quòd quemadmodum infans non poteſt ſtipulari. nec poteſt delinquere, vt l. infans. ff. de ſica. eodem modo nec ebrius, cùm ignoret qđ agat.
19 † Saly. in l. noſtra in fi. dicit quod delictum per ebrietatem non eſt ex toto impunitum. per tex. in d.l. oẽ delictum. §. per vinum. quia non eſt culpa vini, ſed culpa bibentis ſecundum Cy. Alberi. in l. ſi quis non dicam
20 rapere. C. de epiſ. & cler. col. iiii. † dicit ꝙ delictum cõmiſſum per ebrietatem mitius punitur, quâm homo ſanæ mentis puniretur. per d. §. per vinum, ſubiiciẽs quòd ex ebrietate magis punitur qui eſt magis faci-
21 lis ad inebriandum. † Ang. in tracta. malefi. in verſic. ſcienter, dicit inebrio diſtinguendum eſſe quemadmodum & in dormiente, vt ſi ſciebat ex ebrietate ſolitum eſſe delinquere & non abſtinuit, tũc teneatur, aut ignorabat ſe ebrium ſolitum eſſe delinquere. & tunc nõ puniatur. vt in dormiente declarat Bar. in l. pen. ff. ad l.
22 Pompe. de Parici. † Bal. in l. data opera. col. ii. dicit ꝙ ebrietas magna delictum extenuat, non autem in totum excuſat. ſed parua ebrietas nõ minuit delictum: quem refert Ang. in d. ver. ſciẽter. Car. in cle. i. q. viii.

de

de homi.dicit ebrium non excuſari à delicto per text. in d.c.inebriauerunt.& ſecundũ opi.Gene.& Matthæ.
23 † In hac q.coniungendo dicta Docto. puto diſtingui poſſe, prout etiam diſtinxit S.Tho.ii.ſecun.q. cl.arti. i.ii. & iii. qui plenè tangit materiam hanc. aut quis paulisper eſt exilaratus,propter vinum.non tamen eſt alienatus à ratione.& ſic modica eſt ebrietas, & tunc ſi deliquit puniendus eſt pœna ordinaria. vt dicit Bald. in d.l.data opera.& hoc modo poteſt intelligi text.& quæ ibi not.Bar.in d.l.reſpiciendum.§.delinquunt, vt impetu dicatur deliquiſſe,quemadmodum & ille qui ira vel dolore magno motus delinquit.vt impetu dicatur factum.vt in l.nec in ea.ff.de adulter. vbi impetus mariti reſtringitur,vt iam dixi.& ſic ille tex. intelligatur in ebrio.qui calore vini factus eſt impetuoſus,nõ autem mente alienatus ob vinum. vt in ſequentibus, aut quis eſt ebrius eo modo vt ignoret quod agat, & tunc ſequendo diſtinctionem Diuì Tho.aut iſte ignorabat potentiam vini & eſſe illius qualitatis, vt faciliter poſſet ebriari,quia erat clarum & videbatur paruum vinum.& iſte hoc credens & ſciens bibit, vel ꝙ facta fuit mixtura vini à ſociis,vel aliqđ appoſitũ, vt puta ſal.vel quid ſimile. ex quo facilius ebriaretur,& tunc quia ex ſentẽtia Diui Tho.iſte talis in nullo peccat,quia nõ eſt voluntas peccati,ideo ſi ex inde ſequatur homicidium in nullo tenebitur arg.l.Gracchus.ſu
24 pra de adulter.† Aut quis ſcit potum eſſe immoderatum.ſed putat non eſſe potentem ad inebriandum credens poſſe reſiſtere, & tunc quia ex intentione Diui Tho.iſte peccat venialiter,ſi homicidiũ ſequatur, mitius eſt puniendus.& ita procedat tex.in d.l.omne delictum.§.per vinum.& quod dicit Saly.hic. & Alberi. in d.l.ſi quis non dicam,& Cardi. in d.clemen.i.& tex. in d.cap.ſanè,& in d.cap. inebriauerunt cum aliis ſuprâ adductis. in quibus extra ordinẽ pęna imponitur.
25 † Aut aliquis ſcit potum immoderatum & inebrietatem,

tem,& tamen magis vult ebrietatem incurrere. quam à potu aſtinere,& talis dicitur propriè ebrius, nã tũc eſt peccatum mortale. quia mortalia accipiũt ſpecies, non ab iis quæ per accidẽs eueniũt præter intentionẽ. ſed ab eo quod eſt per ſe intentum. ita Diuus Tho. vbi ſupra. & in iſto caſu diſtinguerem, aut iſte qui eſt voluntarie inebriatur ſciebat ꝙ erat ſolitus temporibus aliis qñ ebriebatur. percutere verberare. ſeuire vel ꝗd aliquid ſimile gerere,& tunc quia fuit in culpa voluntariè inebriando,& delictum fuit ſecutum, tenebitur pœna ordinaria legis. & hoc modo procedat quod dicit Ange. in d. ver. ſcienter, æquiparando hunc caſum dormienti. quia ſciebat vinum. vt per Bart. in d.l. pen. ff. de parici. aut aliàs ebriabatur & ſæpe. & tñ nunquã percuſsit, vel ſimile quid geſsit. ſed vt vulgò dicitur, ob ebrietatem nõ erat leo ſed pecora,& tunc quia poſuit ſe in periculo ebriando punietur extraordinariè, & mitius ob peccatum ebrietatis, non autem ob delictum, ſi ſecutum fuit homicidium. & ita procedat dictum Saly. Alberi. & aliorum.

SVMMARIVM.

1 DORMIENS *an de homicidio puniatur.*
2 *Dormiens furioſo æqui paratur.*
3 *Dormiens peccare non dicitur.*
4 *Putator arboris viatorem occidens non excuſatur. ſi non præmonuit.*

1 DORMIENS † ſi homicidium commiſerit nõ
2 punitur ita tex. in cle. vnica. de homi. ex eo † quia dormiens furioſo æquiparatur. vt in d. cle. & facit tex. in c. maiores. §. verum & in fi. de baptiſ. & in l. i. §. adipiſcimur. ff. de acqui. poſſeſſ. † & dormiens non dicitur
3 peccare ſecundum Glo. in c. teſtamentum. vi. di. diſtingue vt per Bar. vt dixi. in d.l. pœna. ff. de parri. aut iſte

talis

talis ſciebat hoc euenire ſibi.& tunc ſibi debet prouidere,vt iaceat ſolus,vel nemo ſit in camera ſua, & ſi
4 non fecit eſt in culpa.& pp culpam tenetur.† ſicut putator arboris,qui nõ admonuit tranſeuntes. l.ſi putator.ff.ad l.Aquil.& l.iii.ff.de ſicar.ſi verò hoc non ſciebat ſibi euenire,tunc ei parcitur,nã dormiẽs æquiparatur furioſo.vt dixi ſuprà & hanc diſtinctionẽ refert & ſequitur Ang.in pract.in verſ.ſcienter nu.17.

SVMMARIVM.

1 DOLOR *iuſtus excuſat.*
2 *Dolorem iuſtum difficillimum eſt temperare.*
3 *Iudex qui iracundiæ calore innocentem damnauit,extraordinariè punitur.*
4 *Temerè accuſans nullam pœnam ſubire oportet.*
5 *Dolor iuſtus mitius punitur arbitrio iudicantis.*
6 *Dolore iuſto motus quando quis eſſe intelligatur.*

1 IVSTVS † dolor etiã excuſat,quia vt dicit text. in l.ſi adulterium cũm inceſtu. §. Imperatores. ff. de
2 adulter. † difficilimum eſt iuſtum dolorem temperare, quò fit vt extraordinariè puniuntur,vt in d. tex.facit etiã ad hoc tex.in ſimili tamen in l.lex Iulia in fi.ff.
3 ad l.Iul.repetun.† vbi iudex qui calore iracundiæ in-
4 nocentem damnauerit.extraordinariè punitnr.† & ad hoc etiam in argumentum adducitur tex. in l.i.§.quæri poſsit.ff.ad Turpil.vbi dicit quòd temerè accuſans. ex quo in conſulto calore motus eſt calumniæ vitio caret.& ob id nullam pœnam ſubire debet. & pro hoc facit tex.in l.quicquid.ff.de regu.iur.cum aliis cõcordantibus adductis per glo.in d.§ quæri poſsit in verb. ſubire.& hanc opinio.tenuit Ang.in practi.in verb. & dictus Titius ſe defendendo.nu.29.Cępo.in conſ.xlii.
5 nu.6.† lex enim parcit,dicit ipſe, iuſtiſsimo dolori, non tamen parcit vt nõ teneatur.ſed mitiùs punitur.

in

in arbitrium iudicantis.& Hippol.poſt alios in pract. in §.quoniam.nu.66.qui multos ita tenentes ac mul-
6 tas rationes adducit. †Quando autem quis iuſto dolo re motus eſſe intelligatur colligitur ex tex.in d.§.Im peratores.& habetur per Ang.Cepol.& Hippol.in locis de quibus ſuprà.

SVMMARIVM.

1 HOMICIDIVM *in ludo commiſſum an puniatur.*
2 *Ludus quare non ſit licitus.*
3 *Ludi qui prohibiti dicantur. & nu.* 5.
4 *Ludi quot ſint hodie permiſſi.*
6 *Delinquens ludendo ad pilam an teneatur.*
7 H*omicidium commiſſum in tormentis, quando puniatur.*

1 LVDO †etiam committitur homicidium, vtrū autem teneatur. Alberi.in l.ſi quis non dicam rapere. C.de epiſ.& cleri.diſtinguebat, aut ludēs dabat operā ludo licito,& nō tenetur l.qua actione §. ſi in colluctatione ff.ad l. Aquil.vbi luſus paleſtræ eſt permiſſus & ideò non tenetur,ſic etiam in l.ſi ex plagiis.§. fi. ff. eo.tit.aut dabat operam ludo illicito.& tunc tenetur.
2 † Et hoc quòd ludus non ſit licitus prouenit tripliciter. Primo reſpectu perſonæ quæ eſt prohibita ludere. d.l.qua actione.§.ſi in colluctatione. verſi. hoc aūt in ſeruo.ſic etiam in proœ.fforum. §. illud vbi ſcholaris prohibetur ludere.ſecundo reſpectu loci.puta ſi fiat in loco non ſolito.l.item ſi obſtetrix.§.fi. cum legib. ſequentib.ff.ad l.Aquil.Tertio reſpectu generis ludi pro
3 hibiti à lege.† Qui autem ludi dicantur prohibiti,dic quòd de iure digeſtorum ludi ſanguinolenti erant ꝑmiſſi.d.l.fi.C.de fer.l.atletas.ff.de iis qui not.infami. l.ii.ff.de aleæ.lu.& aleato.& ideò illo iure non tenentur. ſi aliter fuerit occiſus. Hodie autem ſunt prohibiti l.i.C.de gladiato.lib. x. & de iure Canonico non ſolùm

ſolùm ſunt prohibiti.ſed etiam impoſita eſt illis pœ-
4 na.c.i.& ii.extrà de torneam. † Quinq; tñ hodie ludi
ſunt permiſsi virtutis cauſa,de quibus habetur in l. fi.
C.de religio.& ſump.fune.& l.fi.de aleę luſu & aleat.
ſcilicet iaculationis,proiectionis lapidis, & pali cur-
ſus,& eleuandi ponderis.& ſi iſti ludi fiant loco ſolito
nõ tenetur,ſi quid ſiniſtrum cõtingerit.d.l. Itẽ ſi obſte
5 trix.§.fi.† Non reperio aliquem qui hanc q.examinet
quidã qui fecerunt tractatus de Ludo.vt Paris de Pu-
teo.Stephanus Coſta.& Io.Baptiſta Caccialupus.in-
cidenter tangunt.& ex mente eorũ diuide primò.in lu
do virtutis.vt in d.l.fi.C.de aleæ luſu,& aleato. & hic
non eſt prohibitus. & ideo ſi quid ſiniſtrum euenerit
inter ludentes tali ludo virtutis nõ tenetur. Secundò
diuiditur in ludo fortunæ, & talis eſt prohibitus. &
ideò ſi in tali ludo aliquid contingerit ſiniſtrum tene
tur. Aut & tertiò in ludo virtutis.& fortunæ ſimul.&
talis eſt prohibitus, quia illud quod participat,de for
6 tuna vitiat. † Et ex hoc oritur quæſtio vtrum luden-
tes ad pilam teneantur.& dicunt ipſi ꝙ tenentur.ſi qd
contingerit ſiniſtri.quia participat de vtroque. ſcili-
cet de fortuna & virtute.ſecundò quia non eſt permiſ-
ſus,cum non ſit numeratus in l.fi.ff. de aleæ luſu & c.
tamen dicunt ipſi de conſuetudine ſeruatur contrariũ,
& eſt ludus,permiſſus,& non tenetur delinquens, niſi
adſit dolus.& pro hoc eſt tex.in l.item mella. ff. ad l.
Aquil.vbi non conſideratur ludus pilæ ſed tantum an
fuerit in culpa,& ſic ibi non habetur talis ludus. pro
prohibito,& melius facit l.ſi ex plagiis.§.fi.eo.titu.&
ita dicunt ipſi.vnde ex ſupradictis omnibus poſſes fa-
cere talem doctrinam. Aut ſumus in ludo ſanguino-
lento,puta armis vel aliquo ſimili ex quo faciliter poſ
ſet mors ſequi,vel quid aliud ſiniſtrum, aut tunc talis
ludus non eſt conceſſus à lege,& tunc tenetur.l.i.C.de
7 gladia.† Limita niſi princeps conceſſerit talẽ ludũ.&
ita not.Bal.in d.§.ſi in colluctatione.vt ſunt aſtiludia,

torne a-

torneamenta,& ſimilia,vt per Io.de Ana. in c.i.de torneā.nam ſi mors contingerit non tenetur ob authoritatē ſuperioris.ſed ſi priuatus erigeret sbaras & fieret aſtiludium,ſine licentia ſuperioris,& cum lanceis non ferratis fieret,& mors contingeret,ille puniretur extraordinariè pro homicidio.Aut ſumus in ludo nō ſanguinolento,& tunc aut non eſt licitus,& tenetur pœna extraordinaria,ita cōiter Cano.in c. lator. & in c. continebatur extra de homici.aut eſt conceſſus à lege: & tunc aut nō habet culpā præcedentem. reſpectu perſonæ,quæ eſt prohibita ludere,vel reſpectu loci, & tenetur pœna extraordinaria,aut nulla præcedit culpa. & tunc non tenetur.c.continebatur.c.ex literis.c.dilectus.c.Ioannes,& c.fi.de homic.& ita etiā videtur ſenſiſſe Ang.in hac l.noſtra,vbi ponit duos caſus, vbi ludens tenetur,ſi fuit in culpa &c.

SVMMARIVM.

1 IGNORANTIA *iuris naturalis, an excuſet à delicto,& nu.2. 3. 4. 5. 6. 7. & 12.*
2 *Adulterium iure naturali prohibetur.*
3 *Furari iure natura non permittitur.*
4 *Homicidium eſt contra ius naturale.*
5 *Factum illicitum iure naturali nunquam excuſatur.*
6 *Ruſticitas non excuſat in delictis.*
7 *Iuris nulla ignorantia excuſat errantem in iure naturali, licèt pœna ſit à iure ciuili appoſita.*
8 *Probibitio iure natura facta,ignorari non poteſt,niſi ſupinè.*
9 *Ignorantia iuris quaſi naturalis,an excuſet.*
10 *Liberto vocanti patronum in ius ſine uenia, non parcitur.*
11 *Mater non petens tutorem filiis.*Mutuans *filio familias et nubens infrà annum luctus,non excuſantur.*
13 *Error iuris naturalis non excuſat, nec à uerò,nec à praſumpto dolo.*
14 *Mulieri & minori aduerſus dolum præſumptum ſuccuritur.*

15 *Mulieri*

15 Mulieri et minori errantibus in iure naturali, non ſuccurritur in delictis aduerſum uerum dolum.
16 Iure naturali prohibita, ut puniantur uerum dolum requirũt.
17 Potius omnia mala pati quàm delicto conſentire.
18 Ignorantia iuris ciuilis, an excuſet,
Intellectus Glo. in l. plagii. ad l. flaui. de plag.
19 Ignorantia iuſta iuris municipalis excuſat.
20 Pœna non eſt, ubi non eſt delictum.
21 Ignorans non delinquit. & nu. 71.
22 Statutum an & quando liget ignorantes.
23 Lata culpa non æquiparatur dolo præſumpto.
24 Ignorantia facti, an, & quando excuſet,
25 Ignorantia alieni facti præſumitur, & nu. 28.
Niſi tale factum ſæpiùs ſit tractatum. nu 34
26 Dñs præſumitur factũ à ſeruo ſuo, ſeu ſuo ꝓcuratore ignorare.
27 Ignorantia in facto alieno tolerabilis eſt.
29 Ignorantia facti alieni excuſat, ubi ſcientia non probatur.
30 Hæres errans in geſtis per defunctum, reſtituitur.
31 Ignorantia quotuplex ſit.
32 Ignorãtia ĩ pertinẽtibus ad officiũ ſuũ, nemini patrocin atur
33 Ignorantia craſſa & ſupina non excuſat.
35 Ignorantia ad euitandam pœnam, quando proſit.
36 Occidens illegitimè bannitum. an & quo caſu excuſetur, & nu. 37. cum ſeq. vſque ad nu 100.
37 Statutorum uerba dubia ſecundum ius commune interpretari, & intelligi debent.
38 Legem per aliam legem, determinari, non eſſe nouum.
39 Statutum eſt lex.
40 Bannitus & condemnatus ille etiam dicitur, cuius bannum & condemnatio de iure tenet.
41 Sententia non iur. dicè facta non exequitur.
42 Verba cùm effectu ſunt intelligenda.
43 Non eſſe, vel minus perfectum eſſe idem eſt.
44 Filium non habere, vel habere inutilem, parificatur.
45 Iudex ſecularis non poteſt condemnare clericum, nec confeſſio coràm eo facta præiudicat ipſi clerico.

46 Statutum

46 *Statutum ſubditos tantum ligat.*
47 *Clerici non ligantur ſtatutis laicorum.*
48 *Iudex ſecularis condemnans clericum, eſt communicatus.*
49 *Scriptura concurrente cum veritate, ueritas & non ſcripturæ attenditur.*
50 *contrahens cum alio, eius conditionis ignarus eſſe non debet.*
51 *Periculum ubi maius eſt, ibi cautius eſt agendum.*
52 *Semper eſt in culpa, qui agendo de iure ſuo, bene nõ deliberat.*
53 *Ignorantia in minoribus delictis non excuſat.*
54 *Ignorans quod ſcire debuit uel potuit, non excuſatur.*
55 *In alterius præiudicium uolens delinquere, diligentius aduertere debet.*
56 *Imprudẽtia delinquẽtis, ĩ alterius præiudiciũ cedere nõ debet.*
57 *Bannitus nomen, quid ſignificet.*
58 *Res iudicata ſubſtantiam ſignificat.*
59 *Ignorantia non excuſat, cũ contumelia iuriſgentiũ interuenit.*
60 *Iuſtificare aliud eſt, & aliud non punire. & nu. 95*
61 *Priuatus qui ſtatutũ uult exequi, de ueritate inquirere debet.*
62 *Pro facto iudicis præſumitur.*
63 *Iudicis authoritas, neminem debet decipere.*
64 *Error communis habetur pro iure, ad excuſationem eorum quæ interim fiunt.*
65 *Fugitiuus nõ dicitur, faciens quòd publicè arbitrabatur fieri.*
66 *Opinio communis multum operatur.*
67 *Mulier cõi opinione reputata prægnante, proximus hæres hæreditatem adire nõ põt, ẽt ſi illam putet non eſſe prægnantem.*
68 *Ignorantia probabilis, excuſat à ſententia excõicationis.*
69 *Occidens motus iuſtus rationibus excuſatur, & etiam in ijs quæ punienda ueniunt.*
70 *Item rxcuſatum etiam ſi non iuſtis rationibus ſit ductus, dummodo dolo careat.*
72 *Venia errori datur cum non ex malignitate, ſed ſimpliciter precatur.*
73 *Carnaliter cognoſcens pro uxore reputatam, an de adulterio puniatur.*
74 *Teſtamentum ipſo iure nullum, pro nullo non habetur, niſi cum*

decretum eſt eſſe nullum.

75 *Bānitus exiſtēs ī bāni quaſi poſſeſſiōe, ut uere bānitus iudicat.*

76 *Scriptura publica occidentem bannitum defendit.*

77 *Citatus publicè et non comparens, quo ad ſui præiudicium, aſſentire intelligitur.*

78 *Paſſus ſe in alio ordine ſcribi, ipſo facto, maiori renunciare videtur.*

79 *Illius ſtatus quem quis publice portat, eſſe cenſetur.*

80 *Talis quis putatur, qualis in libris publicis eſt deſcriptus. & nume. 129.*

81 *Scriptum in libris publicis pro uero habetur.*

82 *Scienti & conſentienti, non fit dolus neque iniuria.*

83 *Ignorantia iuſta excuſat in furto.*

84 *Iure agere intendens, non præſumitur delinquere.*

86 *Ignorantia an excuſet occidentem in iuſte bannitum.*

87 *Pœna ceſſat, ubi culpa non adeſt.*

Intellectus ad l. iij. §. condemnatum. ff de re iudi. & nu 98

88 *Occidēs clericū bānitū à iudice ſeculari, an excuſetur, uigore ſtatuti permittentis bānnitum poſſe impunè occidi. et nu. 90*

89 *Sententia cuius nullitas notoriè apparet non excuſat.*

90 *Bānū non habens eſſe, nec formā eſſe, iniuriantem nō excuſat.*

91 *Error principis ſubditorum excuſat errorem.*

92 *Ignorantia ſeu error iuris, eſt lata culpa.*

93 *Homicidium diuino & humano iure prohibetur.*

94 *Homicida expectet quod fecit.*

95 *Homicidium à priuato fieri non poteſt ſine dolo.*

96 *Occidens bannitum cancellatum de banno ignorans, qualiter puniatur.*

97 *Præſumptio una tollit aliam.*

99 *Exceptio nullitatis licet nō poſſit opponi cōtra ſentētiæ executionem quādo ſunt tres ſententiæ cōformes opponitur tamen quando ex inſpectione ſententiæ de eius nullitate apparet.*

100 *Appellatio nō intelligitur remota ubi grauamen eſt notoriū.*

101 *Interficiens bannitum appellatione pendente, an et qua pœna ſit puniendus. & nn. 102. cum ſeq. vſq; ad nū. 120.*

102 *Appellatione pendente nil eſt innouandum. nu 111.*

103 Damnatus accipitur qui non prouocauit, qui prouocat nondum damnatos videtur.
104 Prouocationis remedio, cōdēnationis extinguitur ꝓnūtiatū.
105 Diſpoſitio conditionalis pendente conditione non purificata, locum non habet.
106 Bannitus pendente appellatione, pro non bannito habetur, et impunè interfici non poteſt.
107 Appellatio temeraria & calumnioſa, executionē nō ſuſpē dit
108 Bannitus an infra tempus datum ad appellandum, poſſit impunè occidi.
109 Damnatus vltimo ſupplicio, ſtatim & ciuitatem, & libertatem perdit.
110 Sententia condemnatoria, an infra tempus datum ad appellandum poſſit à iudice executioni mandari. & nume. 116. 117. 118. & 119.
112 Prudentia tēporis præfixi ad appellandum, idem operatur quod operatur pendentia appellationis.
113 Innouata inter ſnīam & appellationem retractari debent.
114 Spes ad ius, alicui non debet auferri.
115 Ius ad appellationem, tolli non poteſt.
116 Intellectus ad l. i. iuncta glo. ff. de re iudi.
117 Intellectus ad l. qui vltimo. ff. de pœn.
118 Intelluctus ad c. ſicut. ij. q. i.
119 Intellectus ad l. additos. cum ſeq. C. de epiſ. audi.
120 Bannitus an pendente iudicio nullitatis ſententiæ, poſſit impunè offendi. & nu. 121. vſque ad nu. 124
121 Sententia nulla non meretur executionem.
122 Statutum quòd bannitus poſſit impunè, offendi, intelligitur de rite bannito.
123 Defenſiones friuolæ non ſunt attendendæ.
124 Lite pendente, nil eſt innouandum.
125 Bannitus abſolutus, ſed non cancellatus de banno, an poſſit impunè occidi. & nu. 126. cum ſeq. vſq; ad nu. 174.
129 Teſtamentum non cancellatum, ac in prima ſui figura, & ſine deturpatione repertum, legitime factum uidetur, & ex eo fit miſſio in poſſeſſionem.

127 *Miles non dicitur, niſi in numero militũ ſit deſcriptus. n. 129*
128 *Contrariorum eadem eſt diſciplina.*
130 *Liber fiſci probat debitum debitoris in eo deſcripti.*
131 *Fabricenſes & alij curiæ aſcripti, ſola deſcriptione probãtur.*
132 *Delinquens nõ dicitur faciens quod arbitrabatur ſibi licere.*
133 *Iuſta credulitas cãtur ex eo quod ſcriptum publice reperitur.*
134 *Diuinare nõ tenetur, qui bannitũ offendit. et nu. 165. et 188*
135 *Scripturis condemnationum faciliter non errogatur.*
136 *Occidens authoritate publicæ ſcripturæ, nõ debet decipi, ſed excuſari.*
137 *Fraudari nemo debet à iudice, uel à lege.*
138 *Plura quoties requiruntur ad actus perfectionem, non ſufficit alterum fieri, & uno deficiente totum deficit.*
139 *Cancellatio factum requirit. & nu. 183*
140 *Acta cum procuratore, cuius reuocatio ad iudicem & aduerſarium non peruenit, ualent.*
141 *Emens à falſo tutore, quẽ uerum putabat, fructus lucratur.*
142 *Emens à pupillo, quem putabat eſſe puberem uſucapit.*
143 *Vſucapio ſine titulo non procedit.*
144 *Iuſta cã interueniente procedit uſucapio ex titulo lucratiuo.*
145 *Condemnationis ſcriptura non attenditur, cum ad nihilum eſt reducta*
146 *Bannitus inutiliter deſcriptus, non poteſt offendi.*
147 *Scripturæ ſola imago, nihil operatur.*
148 *Cingendus de proximo, habetur pro cincto*
149 *Cancellandus de breui, pro cancellato habetur.*
150 *Abſoluendus de proximo, habetur pro abſoluto.*
151 *Domus ad quam ignis prope uenit, pro combuſta habetur.*
152 *Quæ ſe habent ad eſſe negocium ſuſpendunt.*
153 *Cep um habetur pro cõpleto, in fauorabilibus et liberatoriis.*
154 *Bannitus non dicitur, habens actionem ad bannum cancellandum, & multo magis banni exceptionem.*
155 *Obligatus non eſt ad banni pœnam, qui exceptionem habet.*
156 *Solutione eius quod debetur, tollitur obligatio.*
157 *Obligatus non dicitur, exceptione tutus.*
158 *Offenſo licet ſe defendere in bello illicito, ex parte offendẽtis.*

Homo

159 *Homo hominiinſidiari nefas eſt.*
160 *Verba in effectu accipi debent.*
161 *Ignarantia priuata non excuſat ubi publica uertitur ſciētia.*
162 *Acta notorium inducunt.*
163 *Ignorans peritiores non conſulens, de lata culpa tenetur.*
164 *Offendens, pro modo culpæ, puniri debet.*
165 *Bannitus nomen donec durat, durat & eius effectus.*
166 *Qui ſatis dedit de ſoluendo condemnationem, eundo ad ſoluendum, non poteſt impune occidi.*
167 *Modus articulandi contra occidentem bannitum rebannitum, ſed non de banno cancellatum.*
168 *Occidens rebannitum non cancellatum de banno, cuius fama erat eſſe abſolutum, de homicidio tenetur, qua autem pœna puniatur, vide nu.* 175
169 *Idiota aſſerens iuris diſpoſitionem ignoraſſe, iuramento expurgatur & nu* 171
170 *Conſilio peritiorum ſtandum eſt.*
172 *Intellectus ad l. præſenti §. pen. C. de ijs qui ad eccl. confugi.*
173 *Intellectus ad l. Marcellus. § i. ff rerum amota.*
174 *Cauſa criminales, rei iuramento non dirimuntur.*
176 *Bannitus cuius bannum non eſt cancellatum, qui poteſt impunè offendi, an ſi apparet per inſtrumētum, vel aliter quòd ſoluta eſt quantitas, vt bannum annulletur, poßit occidi impunè. & nu.* 182 & 184.
177 *Scriptura poſterior derogat priori.*
178 *In conditionibus effectus & modus attenditur.*
179 *Modus in diſpoſitione legali habito effectu non attenditur.*
180 *Bannitus ſufficit cancellari uerbo, ex conuentione, quod banniti cancellari debeant.*
181 *Banniti qui debent rebanniri per ſapientes & ita factum eſt, ſed non ſunt cancellati, non poſſunt impunè offendi.*
185 *Interficiens bannitum habentem ſaluum conductum, an puniatur. & nu.* 186 *cum ſeq. vſq; ad nu.* 191.
186 *Homicidium committens capitaliter non punitur, ſi dolo non fecit*
187 *Error etiam iniuſtus excuſat à dolo.*

189 *Saluuſconductus datus per principem bannito valet :*
190 *Bannitis inferiores à principe, ſecuritatem dare nõ poſſunt.*
191 *Iudex non poteſt ſuam, vel prædeceſſoris ſententiam diffinitiuam reuocare, vel ſuſpendere.*
192 *Bannitus proteſtans ſe rebannitum nunquid impunè offendi poßit.*
193 *Occidens Cornelium, quem credebat eſſe Aurelium bannitum, an puniatur.*
194 *Ignorantia an poſsit allegari ad cõmodum delinquentis.*
195 *Adulterans nuptam, credens eſſe ſolutam, & percutiens clericum credens eſſe laicum, in primo caſu adulteriis, in ſecundo ſacrilegii pœna punitur.*

1 IGNORANTIA † an excuſet à delicto. In hoc cõſiderari dẽt duplex ignorãtia, una iuris & alia facti, quantum eſt ad delicti excluſionem. De ignorantia iuris danĩ tria capita, ignorãtia iuris naturalis, quaſi na-
2 turalis, & ciuilis. † Iuris naturalis ignorantia eſt, & exemplificari poteſt in eo qui putat ſibi licere cõmittere adulterium, quod eſt contra ius naturale, vt in l. ſi adulterium cum inceſtu. §. ſtuprum. ff. ad leg. Iul.
3 de adulte. † Item ſi putat ſibi licere cõmittere furtũ, quod eſt contra ius naturale. §. i. Inſtitu. de oblig. quæ
4 ex delict. † Item ſi putat ſibi licere homicidiũ facere, quod eſt contra ius naturale. l. ut vim. ff. de iuſt. & iu. & põt exẽplificari in aliis multis caſibus. quos ponit gl. in l. regula. in prin. ff. de iur. & fact. ignor. & ibi Sal.
5 late. † Et ꝙ iſta ignorantia iuris naturalis nõ excuſat, ita uoluit gl. in d. l. regula. & alia glo. in l. reſpiciendũ. §. delinquunt. ff. de pœn. & Ang. l. plagii. quæ eſt ſi. in-
6 fra, ad l. Flaui. de plag. † dicens ꝙ faciens illicitum iure naturæ, nunquam excuſatur, nedum ꝑꝑ temeritatem, imò nec ꝑꝑ militiam, ruſticitatem, aut ætatem :
7 † Et dicit Saly. in l. Senatus. col. ſi. uer. quapropter. infrâ. de iis qui ſibi aſcrib. quòd quando erratur in iure naturali, licet pœna ſit à iure ciuili appoſita, nulla

iuris

8 iuris ignorãtia excuſet. † Nã licet pœna poſsit ignorari iuſtè, tñ iſta prohibitio quam ius naturæ facit, nõ poteſt ignorari, niſi ſupine, quod idem voluit Dy. in c.
9 ignorantia. de regu. iur. in vi. † Idem dicendum eſt in ignorantia iuris quaſi naturalis, quod poteſt exempli
10 ficari† in libero, vocante in ius patronũ ſine uenia. vt
11 in l. ii. C. de in ius vocan. † & in matre quæ non petit tutorem filiis, & in mutuãtem filiofami. & in nubente infra annum luctus, prout exemplificat gl. in d. l. regula. cum hæc ſint admixta quaſi iuri naturali. vt dicit
12 Saly. in d. l. Senatus. † Et quòd excuſatio non detur in iure naturali, ponit Barto. in l. ſi quis in tanta col. ii. verſi. quæro quid de milite. ſupra, unde vi. dicens, ꝙ per diſpoſitionem illius legis comprehenditur miles & ruſticus quia non poſſunt prætẽdere ignorantiam. nam inuadere poſſeſsionem rei alienæ, eſt contra ius
13 naturale. † Et error iuris naturalis non excuſat nec à vero dolo, nec à dolo præſumpto, prout voluit Alexand. in l. ſi quis id quod. col. ii. ff. de iur. omn. iud. poſt Dy. in d. c. ignorantia. & Bu. in c. ii. col. ii. de conſti. ea
14 ratione, † quia mulieri & minori ſuccurritur aduerſus dolum præſumptum. vt voluit gl. in l. vbi in prin.
15 ff. de eden. † Sed mulieri & minori non ſuccurritur in delictis aduerſus dolum verum, quando errant in iure naturali. d. l. ſi adulterium. gl. in d. l. regula. nec tex. in d. §. ſtuprum. poteſt intelligi quòd loquatur in dolo præſumpto, quia mulier ab eo excuſaretur. hoc idem uoluit Deci. in d. l. ſi quis id quod. nu. 32. & Rim. nu. 8. & Curti. ſeni. conſ. lv. col. v. verſi. quia bene. Compro
16 bari poteſt hoc ea ratione, † quia furtum adulterium, & ſimilia prohibita de iure naturali, de ſubſtantia, & ad hoc vt dicantur delicta, requirunt dolum verum, ꝓut voluit Bart. in l. i. §. i. ff. ſi quis teſt. liber. eſſe iuſſ. fue. & Bald. in l. non ideo minus. in iii. col. in verſi. aduerte. C. de accuſa. vnde in iis delictis de iure naturæ prohibitis, non datur excuſatio à vero dolo. & di-

cit Abb.in c.quomodo.col. fi.& ibi etiam Fely. de ſi-
mo.quod quædam delicta ſunt in ſe mala, vt adulte-
rari,occidere,deierare,& ſimilia quæ aliquo caſu non
17 ſunt committenda.& locum habet illud delictum.† Po-
tius omnia mala pati,quàm malo conſentire.c. ſacris.
18 de his quæ vi met. cauſa fi. † Ignorantia iuris ciui-
lis multipliciter conſideratur ad excuſandum. nam
illud ius qđ ignoratur, & in quo errratur, aut requirit
verum dolum ad pœnam imponendam, aut præſum-
ptum dolum,aut culpam tantum.ſi dolum verum exi-
git, tunc ignorantia iuris, iuſta, vel non iuſta ratio-
ne cauſata, excuſat. l. ſi quis in graui. §.ſi quis igno
rans. ff. ad Sillan.l. igitur. ff. de liber. cau. & ita deter
minat Saly. in dicta l.ſenatus. colum. fina. infra de iis
qui ſi. aſcrib. & hoc modo debet intelligi ex mente ip
ſius Gloſſ. in l. plagii infra ad leg.Flaui. de plag.
Aut requirit dolum præſumptum, & tunc ſi igno-
rantia eſt iuſta excuſat. ſi autem non erat iuſta, non
excuſat. l. fina. §. licet. ff. de public. l. diuus. ſe-
cundo reſponſo. ff. de falſis. l. conſtitutiones. ſupra
de iuris & facti ignorantia. ita Saly. in dicta l.ſenatus.
19 † Idem dico in ignorantia iuris municipalis, vt ſi
fuerit iuſta, excuſet à pœna ea ratione, quia ligat re
20 ſpectu delicti. † Et ubi non eſt delictum, ibi non eſt
21 pœna. l. paterfamilias. ff. de hæredi.inſtit. † Et igno
rans non dicitur delinquere. l. ſi quis ignorans. ff.de
loca. capit. in lectum. xxiiii.q.ii. l.fi. ff. de decre. ab
ordin. facien. & etiam, quia pœna imponitur propter
contemptum ſtatuti. & ille qui ignorat non contem-
nit, ideo puniri non debet, per ea quæ not. in cap.ſe
22 cundo. de conſtitu. lib. vi. † Et de iſta materia, an
& quando ſtatutum liget ignorantes, ponit Abb.
Cardina. Ancha. Deci. Felyn. & alii in cap. cogno-
ſcentes. de conſtitu. & eſt tex. in cap. ſecundo. & ibi
late doct. de conſtitutio. lib. vi. & maxime Crot. &
Marſco. qui regulam hanc ampliant & limitant mul-

tis

tis modis. & de qua etiam per Barto.& alios in l. prima. C. de ſumma Trini. & fide catho.quæ poteris ibi
23 videre, quia non eſt materia noſtra. † Aut culpa requiritur & tum dicit Sal. in d. l.Senatus.ſi lata culpa, & idem dicẽdum eſt quod in dolo præſumpto, per tex. in l.magna negligentia.& in l.latè.ff.de verbo.ſign. aut requirit leuiorem culpam,& tunc idem dicendum, vt ſi fuerit iuſta excuſet,ſi iniuſta non excuſet. Sed aduerte in eo quod dicit Salyce.quòd lata culpa æquiparet dolo præſumpto, quia illud nunquam putaui verum,pro-
24 ut dixi ſuprà,in verſicu.lata culpa. † Facti autem ignorantia, an & quando excuſet, videndum eſt. & inprimis id clarum eſt in iure, quòd ignorantia facti præſumitur.l.verius.ff.de proba.l.ſi mulier.& ibi Barto.ff.ad
25 Vellei. † & maximè ignorantia facti alieni,vt in l.fin. ff.pro ſuo. voluit Glo.in l.ſi res obligata.& ibi Iaſ.ff.de
26 leg.i. † ex quo dominus præſumitur, factum à ſeruo ſuo,vel ſuo procuratore ignorare.l.quod vulgo. ff. pro
27 empt. & in † facto alieno tolerabilis eſt ignorantia.d. l.fin.& ibi Bart.ff.pro ſuo.& l.non fatetur.ff. de confeſſ.
28 † Et voluit Cardi. in cap. primo, in quinta quæſti.de conſangui.& affin.dicens quòd ignorantia facti alieni præſumitur. cap. ab excommunicato, de reſcript. cap. præterea, xxiii.diſtinct.& eſt text.in cap. præſumitur,
29 de regul.iur.lib.ſexto. † quæ quamuis dicat prę̨ſumi ignorantiam, vbi ſcientia non probatur, attamen reſtringitur ad ignorantiã facti.vbi per Dy.Philip.Frãc. & Alber. & talis ignorantia excuſat.l.ſemper.§.in hoc
30 edict.ff.quod vi aut clam. †& ex hoc hæredi datur reſtitutio ſi errauit in geſtis per defunctũ, vt voluit Bar. in l.ad diem.& in l.cũ filius. §.in hac.ff.de verb.oblig.& Dy.in c.cũ quis,de reg.iur.lib.vi.& Dec.in l.qui in al-
31 terius.ff.de regu.iur, †& dicit Bal.in l.gño.ff.de iis qui not.infa.ꝙ ignorantia eſt triplex, vna ignorantia facti publica,qñ cõiter omnes ignorant,& iſta excuſat ignorantẽ.alia & ſecunda eſt ignorantia priuata probabilis,

vt

vt qñ cōiter factum ſcitur. ſed ſi vnus ptendit ſingularē ignorātiam ratione abſentiæ, ꝙ iſte excuſatur. Eſt &
32 tertia ignorātia priuata, ſed temeraria, † vt quia cōiter oēs ſciunt, & vnus dicit illud ſe ignorare. hoc caſu ignorantia ſibi non pcinatur, præſertim vbi rōne officii tenebatur inquirere, per tex. in l. regula. §. quid enim ſi oēs. ff. de iur. & fact. igno. & in l. pen. C. de pe. tut. & in c.
33 i. de poſtu. præl. † Voluit ēt hoc idem Card. in d. cle. i. in d. q. v. dicens ꝙ probabilis ignorantia excuſat, craſſa &
34 ſupina non. † vñ ignorantia in facto alieno pſumitur, niſi tale factū ſæpius fuiſſet tractatū, nā tunc pſumitur ſcientia. l. Procula. ff. de proba. & l. ſi pronus. ff. de conf. tut. not. Bal. in l. cū alienam. C. de leg. & Iaſ. in d. l. ſi res
35 obligatas. col. pen. † In delictis & pſertim in homicidio an ignorantia facti excuſat, ad hoc vt occidens poſsit pœnā euitare. Bar. in l. gño. ff. de iis qui not. inf. faciendo tres caſus dicit, ꝙ quis pōt allegare ignorantiam ad euitandū pęnā, niſi ſit admixta culpa. vñ infert ꝙ ſi quis occidit hoīem quē putabat eſſe bannitū, nō punitur de ſimplici homicidio, niſi fuiſſet in culpa, quia plenius inueſtigare debuit, punietur tanquā de culpa. l. ii. §. qua actione. ff. vi bon. rapt. pſuppoſito ſtatuto in ciuitate, ꝙ banniti ſeu condēnati à certa quantitate ſuprà, (prout eſt in hac ciuitate, à quinquaginta libris ſuprà) impunè poſsint verberari & interfici. quod ſtatutum pſuppono in oībus ĩ. poſitis qōnibus. Ex pcedenti dicto Bar. oriūtur multæ difficultates, de quibus videbimus. & primò ſi quis interfecit bannitū, non tñ ltimè, an excuſetur. Secundò ſi quis interfecit bannitū qui à ſnīa appellauerat, vel de nullitate dixerat. Tertiò ſi interfecit bannitum abſolutum, & non cancellatū. Quartò ſi interfecit bannitum habentē ſaluum conductū. Quintò ſi vulnerando bannitū abſolutū, vel habentē ſaluum cōductū, fuerit proteſtatū quòd eſſet abſolutus, vel haberet ſaluum conductū. Sextò ſi interfecit non bannitū, putans
36 ipſum eſſe bānitū, errādo in perſonā. † Circa primum, quando

quādo iniuſtè eſt bānitus, vidēdū eſt, an & quo caſu detur excuſatio, & exēplificari pōt in iudice laico, q banniuit clericū, prout exēplificat Nico. de Matthare. Dy. Io. An. Bal. in locis j. poſitis. Pōt ēt exēplificari in eo q fuit bannitus ex pauca cā, prout exēplificat Alexan. in conſ. lxxvii. vol. iii. pōt ēt demonſtrari in eo qui fuit bānitus ſine ltīma citatione, & in aliis conſimilibus caſibus, de quibus ſnīa banni aut eſt nulla, aut eſt iniqua.
37 † Executionē non dari ſi bannū eſt nullū, aut iniquū, deducunt Doct. ex pluribus. & primò certū eſt, ꝙ verba dubia ſtatutorum reducuntur ad interptationem & intellectū iuris cōis. l. fi. ff. de decre. ab ord. fac. l. vt gradatim. §. ſed ſi lege. ff. de mune. & hono. l. ii. C. de noxal. Bar. & alii in l. oēs populi. ff. de iuſt. & iur. & Dy. in cōſi.
38 liii. incip. cauetur ſtatuto cōis. † & iſtud apparet, quia cùm lex determinatur per aliā legē, nō eſt nouum. l. ſed & poſteriores. & l. & ideo. ff. de leg. ergo eodē mō ſtatu-
39 tum debet determinari per legem, † cùm lex ſit. d. l. oēs
40 populi. † Lex aūt interptatur illū eſſe bannitū, & condemnatum, cuius bannū & condēnatio de iure tenet. l. rei capitalis. §. fi. ff. de pœn. l. iii. § condēnatum, cū aliis deductis ibi in Glo. ff. de re iud. l. nō putaui. §. non quæuis. & ibi Bar. ff. de bon. poſſ. cont. tab. & probat Bart. & alii per tex. in l. debitor. ff. de verb. ſignifi. & in l. ſi quis filio exhæredato. §. quod ſi quis. ff. de iniu. rup. irri. teſt. Item quicquid eſt agendum lege, ita demū ſortitur ef-
41 fectū, ſi de iure valet. † & ſic ſnīa exequitur qn̄ iuridicè eſt lata, & non aliter. l. i. § fi. ff. ad Turpil. l. ſi pr̄. C. ne de ſta. defunct. l. ii. § fi. C. ſi à non comp. iud. l. ex conſenſu.
42 §. i. ff. de appell. † Cùm verba intelligenda ſint cum effectu. l. i. §. i. ff. quod quiſq; iur. c. relatum, de cleri. non
43 reſid. † Aequiparantur enim iſta duo, aliquid non eſſe, vel minus perfectum eſſe. c. ii. de tranſ. epiſ. l. quoties. ff. qui ſatiſd. cog. l. i. §. quibus. ff. quod cuiuſq; vniuer. & eſt
44 Glo. in l. fi. C. ad l. Flau. de plag. † parificans non habere filiū, vel habere & inutilē. tangit de hoc Alex. in l. filii.

lii.§.vidua.ff.ad muni.& Iaſ.multa adducit ad hoc pro-
45 poſitum,in d.l.quoties.†Ex quibus ſatis conſtat, ꝙ ſta
tutum hoc dēt intelligi, ꝙ liceat offendere bannitum
impunè,de eo cuius cōdēnatio & bannū tenet:in cleri-
co aūt ſatis conſtat nō tenere, & bannū eſſe nullū ipſo
iure.nā clericus nō pōt cōdēnari ꝑ iudicē ſęcularē, nec
cōfeſsio corā ipſo facta clerico p̄iudicat.c.at ſi clerici,
& ibi Abb.& alii de iudi. auth. ſtatuimus.C.de epiſc.&
46 cleri.†quia ſtatutū nō ligat nec reſpicit niſi ſubditos.
47 l.i.& ibi not.C.de ſum.trin.†& maximè clericos. c.ec-
cleſia Sanctæ Mariæ,& c.quæ in eccleſiarum,de conſti.
48 & ibi latè Docto.†Imo eſt excommunicatus talis iu-
49 dex.c.i.de pœn.in clem.& ibi not.†Secundò facit,quo
ties cōcurrit ſcriptura & veritas, attenditur ipſa veri-
tas,nō aūt ſcriptura.l.ii.C.de erro.aduo.l.i. C.plus val.
quod agi.l.ſi librarius.ff.de regu.iur.Tertiò adducitur,
hic talis volens interficere hominem,quem putabat bā
50 nitū,nō pōt ſe excuſare p̄textu ignorātiæ, † cū ille qui
contrahit cum alio,dēt eſſe certus de eius conditione,
& niſi diligenter exploret eius condōnē.l.q cū alio.ff.de
reg.iur.Multo magis qui contra aliū vult delinquere,
51 dēt de condōne ꝑſonæ explorare,†cū vbi maius eſt pe-
riculum,ibi cautius ſit agēdū.c.vbi maius, de elect.lib.
52 vi.† & ille ſemper eſt in culpa . qui agēdo de iure ſuo
benè non deliberat,ēt ſi ageret ex perſona alterius . l.q
53 in alterius.ff.de reg.iur.†Itē cū ignorātia nō excuſet
in minoribus delictis.§.ſed ne dum. inſtit. vi bon.rapt.
54 multo magis in maioribus.†Item non excuſatur igno-
rans ꝙ ſcire debuit.vel potuit.l.quod te.ff.ſi cer.pet.§.
Seruius.inſt.quod vi aut clā.l.nec ſupina.& l.regula.§.
55 i.ff.de iur.& fact.igno.c.innotuit,de elect.†Sed iſte vo
lēs in alterius p̄iudiciū tale dictū cōmittere,debuit di-
56 ligenter inquirere.l.i.& l.fi.C.de exercit.act.†nec ſuā
imprudentiā dēt cedere in alterius p̄iudiciū.l.illicitas.
§.ſicuti.ff.de off.præſi.l.idē iuris, in fi.ff.ad leg.Aquili.
57 † Cōfirmātur p̄dicta,nā iſtud nomē bānitus, ſignificat
quid-

58 quidditatē banni,†ſicut res iudicata ſignificat ſubſtan
59 tiam ſiue ſubſiſtentiā.l.ii.ff.de pœn.†Nec dēt excuſari prætu ignorātiæ,cū cōtumelia iuriſgētiū interuenerit.l.ſi adulteriū cū inceſtu.ff.de adulte.& dixi ſupra in ver.ignorātia iuris,in prin.Dēt ergo curioſe inquirere, & nō ꝓcedere ad talē actū homicidii,quod eſt cōtra ius naturale,cū & ſi concedatur à ſtatuto,non dēat puniri:
60 † quia aliud eſt iuſtificare,aliud non punire.l.accuſatione,ſupra quod met.cau.ita Bald.in l.i.ſuprà ſi à non
61 compet.iud.& hoc clarius demonſtratur, †quia cū iſte priuatus voluit eſſe executor ſtatuti,ipſe debebat inquirere.l.ſi non cognitio,ſuprà ſi cont.ius vel vtil.pub.etc.
62 † In cōtrariū ꝙ imò interficiens nō debeat puniri,adducitur, quia iſte interficiens eſt tutus, & excuſatur à ſnia,credēs factū ꝑ iudicē bñ eē factū,cū ꝑ ipſo ꝑſumatꝰ ꝙ iuſtè & legitimè bānierit.l.ii.ſuprà de off.ciui.iud.l. Herennius.§.Caia.ff.de euict.l.i.in prin.ff.de off.pſid. l.non vr̄ §.qui iuſſu.& ibi not.ff.de reg.iur.c in pn̄tia,de
63 renunt.c.per venerabilem,qui fil.ſint leg.†aliàs ex facto iudicis pateretur laqueus,quod eſt cōtra legē.c.viduis.27.q.i.l.i.ſuprà,de iis q veni.ætat.impet. nō ergo fuit in culpa,credens ꝙ iudex ſnīam iuſtā tulerit,& fa-
64 ciens illud quod cōi opinione erat licitum:†cū publicus & cōis error habeatur pro iure, ſaltem ad excuſationem eorū q̄ interim fiunt.l.Barbarius.ff.de offic.pto. l.iii.ff.de ſuppell.leg.l.i.ſuprà de teſta.l.ii.ſuprà,de ſen
65 ten.& interlocu. † Sicut non deliqt, nec in fugitiuorū numero cōputatur.qui facit quod publicè arbitrabatur fieri licere.l.quid ſit fugitiuus.§.apud Labeonem.ff.de
66 ædil.edict.†& cōis opin.multū operatur.† vñ ſi mulier
67 cōi opinione putatur ꝑgnans,ꝑximus hæres adire hæreditatem non poteſt, ēt ſi putet illā non eſſe ꝑgnantē. ſecus ſi cōis opinio eſt in contrariū.l.cū quidā. §.quod dicitur.el i.ff.de acqui.hære.imò ignorantia ſola excu
68 ſare vr̄.l.chirographus.§.adeo.ff.de admin.tut. †Item ignorantia probabilis excuſat à ſnia excōicationis.c. ſi

vero.

vero.el ii.de ſent.excom. Adducitur pro hoc tex.in l.il
lud.ff.de iniur.& in c.illud.xv.q.i.& quę not.Glo.in l.i.
69 ff.de arbit.† Secundò facit,quia iſte occidens iuſtis ra-
tionibus deductus,excuſationem meretur,ēt in iis quę
venirent punienda.l.ii.§.ſi publicanus.ff.vi bon. rapt.
70 l.miles.§.mulier.ff.de adult. † Imò ēt ſi nō iuſtis rōni-
bus ductus ſit,excuſatur, dummodo tñ dolo careat. l.i.
in fi.ff.de abig.l.igitur.& ibi eſt caſus.ff.de liber.cau. &
71 dixi ſuprà.† Nā ignorās non intelligitur delinquere.l.
72 ex maleficiis.ff.de act.oblig. † & venia errori datur,cū
non ex malignitate,ſed ſimplicitate peccatur.c.ii.in fi.
73 de tranſ.epiſ.c.non minus,de imūnu.eccl. † Tertiò ad-
ducitur,qa tale bānū quo ad excuſandum à pœna, pro
ltīmo haberi debet,ſicut & non ltīma vxor habetur pro
ltīma,quo ad hoc,vt q eā carnaliter cognoſcit,de adul-
terio punitur.l.ſi vxor.in princ.ff.de adulte. & facit l.ſi
ignorans.ff.loca. & l.item apud.§. ſi quis virgines.ff.de
iniur.& l.ſi quis p̄rem.ff.ad Macedo.& iſtud tale bannū
non pōt nec debet haberi pro nullo,niſi qn fuerit dete-
74 ctum vel ꝓnunciatum nullum.† Sicut dicitur de teſtō
quod eſt nullum ipſo iure p̄teritione filii in ptāte con-
ſtituti,vt non reputetur,nec habeatur pro nullo,niſi cū
decretum eſt eſſe nullum.l.ſi filio.ff.de iniu.rup.irritoq;
75 teſta.† cùm ēt iſte bannitus occiſus erat in quaſi poſ-
ſeſsione banni,vñ de ipſo,vt vere bannito,debet iudi-
cari.l.ſi cui §.licet.ff.de li.cau.l.iii.§.ſi ſeruus.ff.de acq.
76 poſſ. † Cùm etiam iſte occidens ſit tutus authoritate
publicæ ſcripturæ.l.de ætate.§.ex cauſa.ff. de interrog.
77 act. † Quartò facit reſpectiuè ad clericum, quia cùm
iſte fuerit citatus publicè,& edicto non comparuit, in-
telligitur conſentire quo ad ſui pręiudicium.l.ſi eo.ſu-
prà,de remiſs.pigno.l.ſi ea.ſuprà, qui accuſ.poſſ.l.diſ-
famari.ſuprà,de inge.& manu. & ſic iſte voluntate ſua,
& quo ad ſui præiudicium in libris bannitorum deſcri-
78 ptus intelligitur.† Sed qui ſe ſcribi patitur in alio or-
dine,videtur ipſo facto renuntiare maiori.l.v.§. fi.ff.de

iur.

iur.immu.l.fi.ff. de decurio. cùm itaq; paſſus ſit ſcribi
79 in libris damnatorum, ſibi præiudicauit. †Nam illius
ſtatus quem quis publicè portat eſſe cenſetur.l.i.§.ſed
80 & q pileati.ſupra,de lati.lib.toll.†Etiam talis eſſe pu-
tatur,qui patitur deſcribi in libris publicis in ſui præ-
81 iudicium.†Item ſcriptũ in eis habetur pro vero.l.cen-
ſualis.ſupra,de dona.l.fi.ſupra,arbit.tute.l.cenſus.ff.de
proba.cùm etiam iſte clericus à principio debeat com-
82 parere,& allegare ſuum priuilegium:† cùm ſcienti &
conſentienti non fiat dolus neq; iniuria. c. ſcienti, de
reg.iur.in vi.vel ſaltem ex poſt debebat petere publi-
cè bannum cancellari,vel publicè proteſtari coram ip-
ſo iudice,vel coram ſuo,taliter ꝙ in publicam notionẽ
peruenire poſſet.arg.l.ſi fideiuſſor.§.i.& ii.ff.manda. &
83 cùm ita omiſerit, videtur dediſſe cãm ignorantiæ. † &
iſta ignorantia iuſta excuſat in delictis, vt in furto.§.
quia tñ.inſtit.vi bon.rapt. l.adulterium.§.fratres.ff.de
84 adult. † cùm occidens non delinquere, ſed iure agere
intendebat.vt in c.quicquid,de reg.iur. lib.vi. & vide-
tur eſſe caſus in l.qua actione. §. ſi quis in colluctatio-
85 ne.ibi,aut ſi non in certamine.ff.ad l.Aquili. † In hoc
quondam Aegidius Cremonenſis, & Gualterius de Gã
gareto antiqui Doct.vt refert Ioan.And.in d.reg.quod
quis,in mercurialibus. dicebant ꝙ ſi occidens ignora-
bat eum iniuſtè eſſe bannitum,tunc excuſatur, cùm nõ
fuerit in dolo,aut culpa,vel negligentia.Contraria tñ
loquuntur vbi adfuit aliquid prędictorum, vel quando
86 voluit iniuriari,licet errauerit in perſona †Cùm itaq;
deſit culpa,ergo & pœna ceſſat.c.ii.de conſtit.& ſic dif-
ficultas huius q.reducitur ad hãc diſtinctionem,ꝙ aut
ſciebat eſſe bãnitũ iniuſtè,& tũc nõ excuſatur.aut igno
rabat,& tũc excuſatur. Hãc diſtinctionẽ ſimpliciter po
nit Dy.in d.l.iii.§.cõdemnatũ.ff.de re iudi.per text.in l.
87 pen.ff.de adult.†& rñdet ad tex. in d. §. cõdemnatum.
quod non habetur pro bannito quantùm ad iſtam di-
ſtinctionem : Dyn. ſequitur Salyce. & Bald. in l. eum

qui.

88 qui.ſupra,ad legem Iuli.de adulter. † & eandem opinionem poſuit Dyn. in conſi. liiii. quæſtio talis eſt, cauetur ſtatuto communis. decidens in clerico qui procedebat in habitu & tonſura,& immiſcebat ſe ſacris,vt bannitus, & interfectus ab eo qui dicebat ſe ignorare hunc fuiſſe clericum, ſit puniendus de culpa, & à pœna homicidii non ſit excuſandus, ſed in aliquo eleuandus.eodem modo diſtinguit Bald.in l.i.ſuprà, de pœn. & Alberi.in quarta parte ſtatu.quæſt.xxix.& idem Alberi. ſimpliciter diſtinguit poſt Dyn. in d. l. quarta. §. condemnatum.reſpondendo ad §.condemnatum.vt ſu-
89 pra per Dyn.† Ad demonſtrandum autem quòd occidens non poſsit probabiliter allegare ignorantiam,dicunt non excuſari ſi in ſententia appareat notoriè de nullitate,& eius vitium ſit euidens. ita vult Salyce. in d.l. eum qui. ſequendo in hoc opinionem Barto. quòd ſit in lata culpa.& pro eo ſit puniendus quando nullitas apparet ex ipſa ſententia. idem voluit Bald. in d.l.
90 eum qui.ea ratione, † quia bannum quod non habet eſſe,nec formam eſſe,non excuſat iniuriantem.l.ſi quis aliquid.§.teſtamentum.ff.de pœn.l. ſi quis legatum. ff. de fal.idem Bal. in d.l.i.infrà,de pœn.dicit quòd aut nullitas patet, & non habet excuſare, aut latens eſt, & habet excuſare, per iura prædicta. quod ſequitur Alexand. in conſil.ſexageſimoquinto, attenta diſpoſitione. colum. tertia, verſic.& dicit, volu.tertio & ſecundum hanc declarationem poſſemus intelligere id quod dicit Dyn.in dicto conſi.liiii. vt æqualiter procedatur, vel quòd ex lectura ſcripturæ appareat de nullitate, vt dicunt Bald.& Salyc. vel quod re ipſa, & ſic ex habitu & tonſura clerici, & ex immiſtione in ſacris conſtet eſſe clericum, vt in iis caſibus nõ excuſetur ſaltem à culpa, & illi conſi. ſe ſubſcripſerunt Franc. Accur.& Lauren.de Rampo.& dicit Gand.in lib.malef. in tit.de banni.pro male.col.iii.verſ.item ſubiitio. nu.15. q̃ cũ temporibus ſuis fuiſſet occiſus clericus, quem occi-

ſores

ſores ſciebant eſſe clericum.& viderant celebrare ſæpe & ſepius,& erat bannitus, ꝙ occiſores fuerunt puniti.& eum refert & ſequitur Albe.in d.q.xxxviii.Idẽ voluit Iaſ.in d §.condemnatum,in fi.dicens, ꝙ ſi nullitas banni eſſet patens,non excuſatur occidens, poſſumus ex iis dicere,ꝙ alleganti ignorantiam facti patentis,& ignorantiam iuris occcidentis.non datur excuſatio. Nicol.de Mattharel.in ſua diſput.ii.incip.ſtatutum in ciuitate.quam Paduæ diſputauit, & eam habeo in libro diſputationum,in ſecunda parte, & Ioan. And.poſt ipſum in d.c.quod quis,de reg.iur.lib.vi. diſtinguũt, aut iſte occidens ſciuit bannum,de iure non tenere,& tunc puniri dẽt,quaſi dolo fecerit, aut ignorauit bannum non tenere, & etiam ignorauit illum eſſe clericum.tunc abſoluetur,quia habet iuſtam cauſam ignorantiæ,aut ſciuit illum clericum.ſed ignorauit bannum non tenere,& tũc etiam abſoluitur,ſi erat talis perſona, in quo veroſimiliter cadat error ille,de quo in l.cùm de indebito.§.ſin autem is. ff. de probat. aliàs debet puniri,quaſi doloſè cõmiſerit. arg.in l.diuus.ff.de fal.cum ſimil.ſubiungens quòd & in eo quod dictum eſt ſuprà, occidentem excuſari in iam dictis caſibus, maximè ex eo procedat, quia cauſam erroris videtur dediſſe princeps,vel reſpublica quæ iure prin
91 cipis vtitur. † vnde ipſius error, qui ius facit, ſubditorum errorem excuſat.l.iii.§.fin.ff.de ſuppel.leg.hãc diſtinctionem videtur ſequi Ange. in conſ.cclxxxviii. viſo themate, colum.iii.de quo dicam infra in ſeq. q. in verſic.infertur.Bart.in l.pen.ff.ad leg.Iul. de adult. diſtinguebat & ipſe in hac materia dicens,quòd aut interficiens ſciuit bannitum non eſſe legitimè condemnatum.& tunc vera ſit opinio Dy. vt ille debeat puniri,aut iſte ignorauit.& tunc adhuc debeat puniri. non tamen ordinariè,tanquam de homicidio doloſè factũ. ſed quia fuit in culpa,ꝙ non vidit bannum, adhibendo cõſilium, vtrum bannum fuerit rectè latum ex hac

culpa punietur. p tex. in l. ii. §. hac actione. ff. de vi bo. rapt. & in l. lege Cornelia. ff. ad leg. Cornel. de ſicar. & in l. reſpiciendum. §. delinquunt. ff. de pœn. maximè,
92 † quia ignorantia ſeu error iuris eſt lata culpa. l. liberorum. §. notatur. & ibi Glo. ff. de iis qui not. infam. cùm etiam ille qui cōtrahit cum alio eſt in culpa, niſi diligenter exploret conditionem perſonæ, vt dixi ſupra. Eandem opinionem tenuit ipſemet Bart. in d. l. ii. §. hæc actio, quem ſimpliciter refert & ſequitur Bald. in l. ex morte. C. ad leg. Aquil. & d. l. quis ſit fugitiuus. §. apud Labeonem. ff. de ædil. edict. & in l. i. col. ii. verſi. ſed dubitatur. ff. de legi. & Ang. in tract. malef. in verſi. qui iudex ad probationem, col. i. & Alex. in l. iiii. §. cōdemnatum. ff. de re iudi. vbi multa congerit de iis quæ ſpectant ad materiam aliarum quæſtionum, de quibus dicam infra. & idem Alexan. in conſil. lxxvii. viſis dubitationibus, per totum vol. iii. vbi conſuluit ꝙ ſtante ſententia banni lata pro parua re. ex qua per ſtatuta non poterat ſententia feri. quòd interficiens hunc bānitum non legitimè debeat puniri pro culpa, non autem pro dolo. & Fulgo. ſequitur dicta Barto. & ad ea ſe remittit. in d. l. quis ſit fugitiuus. §. apud Labeonem: ff. de ædil. edict. & idem Alex. in conſi. clx. viſis narratis, voluit quòd interficiens bannitum per iudicē extra ſuam iuriſdictionem. vt puta per quindecim milliaria. vltra confinia (cùm eo tunc non haberent Poteſtates Taruiſii talem authoritatem) infra illa loca. nō iuriſdictionis ſuæ, debeat puniri de culpa, non autem de dolo, refert etiam & ſequitur dicta Bart. Dec. conſ. cccclxxxii. pro reſolutione. nu. 10. in tertio vol. & Hippoly. aliqua ponit in l. i. in princ. col. ii. ff. de ſicar. nu. 7. & Ang. in ſua pract. in d. ver. qui iudex ad probōnē, col. i. & hæc Barto. opinio eſt magis communiter approbata. & Iaſ. in d. §. condemnatum. col. fi. comprobat iſtam opinionem Bart. quia iſte debeat curioſè inquirere conditionem banniti, & non ita cito currere ad

93 actum,cui naturaliter ineſt dolus,†quia homicidium
eſt prohibitum omni iure humano & diuino. vt habe-
94 tur Leuithi. non occides. † & homicida ſemper quod
95 fecit expectet.l.iii.C.de epiſc.audi.†quia homicidium
non poteſt fieri à priuato ſine dolo.etiam ſi ſtatutum
nullam imponeret pœnam. quia aliud eſt iuſtificare,
aliud eſt non punire.vt not.in l.accuſationi. ſupra,ſi à
96 non compe.iudi. † Adducit etiam deciſionem Io. An.
in additio.ad Spec.in titu.de accuſa.in §.i.ſed eſt in §.
fina.in addit.magna, quæ incip. vt intra certum tempus, col.iii.verſ. quartum membrum, dicit bannitum abſolutum interficiens.ſed non cancellatum puniatur extraordinariè,de quo dicam infra.Adducit etiam dictum Ange.& Imol.in l.filio quem pater.ff.de liber. & poſthum.de eo qui occidit bannitum cancellatum de banno ignorans hoc vt puniatur extraordinariè,& de culpa,quòd non fuerit ſcrutatus conditionem banni. Sed quòd nec Ange.nec Imo.ponunt eam deciſionem in d.l.filio quem pater,nec eſt vera. quia cùm facta ſit cancellatio banni,nullam habet excuſationem,nec poteſt dicere ſe eſſe excuſatum, authoritate publicæ ſcripturæ,iuxta tex.in l.de ætate.§.ex cã.ff.de interro.act. & dicam infrà in ſeq. Sed hîc occidens tenebitur pœna ordinaria.Eandem opinionem quòd occidens bannitum abſolutum,quem ignorabat abſolutum non puniatur. tenuit Sozin.iunior conſ.lviii.in cauſa inquiſitionis,vol.i.in fi.per dictum Nelli in queſt.ii. in prima par.ſecundi temporis.in quo loco Nell.hoc non dicit,ſed ponit quæſtionem de abſoluto non cancellato. ex quo eorum opin.non videtur vera.quam etiam ponit Fran.de Capitibus liſtæ inter conſ.Cępol.conſ.xl. licet inuictus,in fi.loquens de bannito abſoluto occiſo.vt interficiens non teneatur,quod verum non exiſtimo per iam dicta.

Tenendo opin.Barto.prout tenuit Alex. in d.conſi. lxxvii.vol.iii.reſpõdet ipſe Alex.aliquibus adductis in

contrarium.& primò non obſtat publica ſcriptura cõdemnationis. quia poſito quòd excuſaret à dolo. & ſic à pœna vltimi ſupplicii non excuſat à culpa commiſſa in non perquirendo, ſeu conſulendo peritiores. & ab errore iuris in quo verſatur lata culpa. & dicit ꝙ iſta eſt communis opin.& pręſertim cùm ex inſpectione ſcripturæ apparet de nullitate, & de errore, & de manifeſta iniquitate banni.

Non ob. æquitas quæ præſumitur in poteſtate, ſeu in iudicante. quia reſpondet, ꝙ euidens iniquitas ban-
97 ni tollit iſtam præſumptionem, † & vna præſumptio tollit aliam. l. cùm de indebito, in prin. ff. de prob. l. diuus. ff. de reſtit. in integr.

98 † Non ob. rñſio data ad text. in d. l. iii. §. condemnatum, quod procedat quo ad ipſum condemnatum. non quo ad alios. quia iſta rñſio eſt falſa. & improbatur per Bar. & omnes alios in l. iii. §. ſi ſeruus. ff. de acq. poſſ. dũ ad hoc allegant text. in l. debitor. ff. de verb. ſign.

Non obſt. ſecundum eundem quòd ſit deſcriptus in figura banni, quia iſtud non ſufficit, cùm intelligi debeat de habente figuram banni ritè & legitimè lati. quia aliàs, non dicitur figura banni, nec dicetur bannitus. vt per Bar. in l. i. §. & parui, in prima col. ff. quod vi aut clam. quem Docto. vbiq; ſequuntur. argu. l. non
99 ignorat ſupra, qui accu. non poſſ. † Videmus etiam ꝙ licet contra executionem ſententiæ non obſtet exceptio nullitatis: qñ ſunt tres ſententiæ conformes, vt in c. i. de re iudi. in cle. i. tamen fallit ſi ex inſpectione ipſius ſententiæ apparet de nullitate, quia illa non intelligitur eſſe reiecta, vt not. Oldr. in conſ. cvi. ꝙ litera executoria, & not. Bal. & Saly. in l. i. ſupra ne lice: in vna, eademque cauſa, & in aliis locis adductis per
100 Alex. in d. conſi. † Ex quo licèt appellatio ſit remota, non tamen intelligitur grauata, vbi grauamen eſt notorium. Glo. in c. ex conqueſtione, de reſtit. ſpoli. & ea quæ habentur per Barto. in l. i. in prin. in tertia col. ff.

de

de noui oper.nuncia.& Bal.in l.i.C.ſi de momen.poſſ. & concludit ipſe Alexã.ex intentione Bar. & aliorum poſt ipſum teneri hunc de homicidio culpoſo, & puniri pro modo culpæ, & hæc opinio Barto. & eius diſtinctio tradita in d.l.penul.ff.de adulter.magis communis eſſe videtur.

101 † Secundò quæro, ſi quis interfecit bannitum qui appellauerat, vel de nullitate dixerat, an puniendus ſit.& qua pœna? Quo ad primum quando à ſententia banni appellatio interpoſita fuit. dubium non eſt, ꝙ ipſa appellatione pendente, non potuit bannitus impunè offendi,& hoc per tex.in l.vnica.ff. nil noua.ap-
102 pella.interpo.vbi expreſsè dicitur † quòd appellatione pendente nil innouandum eſt.ſiue recepta ſit appellatio,ſiue non, vſq; quo de appellatione ipſa fuerit cognitum,ſed integer ſtatus appellationis eſſe debet,
103 † Facit etiam tex.in l.ii.§.fin. ff.de pœn. inquit enim ibi Iuriſconſultus,eum accipiemus damnatum,qui nõ prouocauit, cæterum ſi prouocet, nondum damnatus
104 videtur.†Concordat etiam tex.in l.i.in fi.ff.ad Turpill.cum concordan.de quibus ibi per Glo.dicit enim ibi Iuriſconſultus prouocationis remedio condemnationis extinguitur pronunciatum, & hoc ſiue accipiamus illud verbum extinguitur propriè,ac ſi iudicatum non fuiſſet,prout dicitur in i.par.d.Gloſ. ſiue exponatur extinguitur,ideſt ſuſpẽditur,prout in ſecunda part. d.Glo.ex quo ſi primò modo dubium non eſt.
105 ꝙ non põt impunè oſtendi ſi ſecundo modo. † Idem dicendum eſt, vt in ſimili conditionali diſpoſitione pendente conditione non purificata, diſpoſitio non habet effectum.l.pecuniam.ff.ſi certum pet. l.quoties
106 in diem.ff.de verbo.oblig.†Adeò ꝙ ex prædictis ſatis patet quòd appellatione pendente bannitus habetur pro non bannito, & impunè interfici non poteſt. probat hoc text.in l.ordinata.ff.de libera. cauſa. & in l.lite ordinata.C.eo.de libe.cau. & in l.i. qui da. tuto,

poſſ.& hoc tenuerunt Dy. Bart. Alb.& cæteri ſcribentes in l.iii.§.ſi ſeruus.ff.de acq.poſſ.& in l.qui à latronibus.ff.de teſta.Bal.in l.appellatione.nume.17.C.de appell.Nell.in tract.banni.in iiii. par.primi temporis,
107 iiii.q. † Iſtud tamen verum eſt quotieſcunque appellatio temeraria & calumnioſa non fuiſſet interpoſita,& notoriè iſtud appareret, qa tali caſu ipſius prudentia executionem non ſuſpendit,prout dicit text.in l.præſes.ff.de re iudic.& quod habetur in l.eos.§.nec temerè.C.de appel.nec eo tunc appellatio ſuffragatur appellanti.l.obſeruare.C.quo.appell. non reci. l.conſtitutiones.ff.de appell.& ita etiã tenent Roma. Alex. & Sozi.in d.l.iii.§.ſi ſeruus.
108 † Quid modò ſi bannitus infra tempus datum ad appellandum occiſus fuerit. Gandi. in tracta.malef.in tit.de banni.pro malefi.nu.8.& Albe. in tract.ſtatu.in vlt.par.q.xxiiii.tenuerunt ꝙ impunè potuit interfici. & mouentur per text.in l.i.iuncta Glo.ff.de re iud.vbi habetur quòd ante appellationem infra decem dies dicitur ſnĩa & res iudicata,ergo cùm ſententia ſit, po-
109 tuit impunè interfici.† Adducunt etiam pro hoc tex. in l.qui vltimo,iuncta Glo.ff.de pœn.nam dicit ibi Iu-
110 riſconſultus † quod vltimo ſupplicio damnati ſtatim & ciuitatem & libertatem perdunt, & ſic infra decem dies ad appellãdum.ſubdit ibi Gloſ.ſi ſtatim ſententia executionem habet,ergo impunè potuit interfici. cõcordat etiam text.in l.ii.§.i.ibi, ſtatimq; poſt ſententiam præfecti amiſiſſe ciuitatem videtur. & in l.in ſeruorum.§.qui ex cauſa.ibi, nam ſtatim vt ſententia de iis dicta eſt, conditionem ſuam permutant.ff.eod. de pœn.facit etiam tex.in c.ſicut, ii.q.i.ſicut ſine iudicio quenquam nolumus condemnari, itaque iuſtè diffinita ſunt, nulla patimur excuſatione differri,dicit ibi Pontifex,ergo etc.Facit etiam text.in l.addictos.C.de epiſc.audien.& in l.addictos. C.de appella. & in l.non tantum.ff.eo.de appella. ex quibus habetur,quòd & ſi

damnati

damnati ad ſupplicium ducuntur, quilibet appellationem interponere poteſt. & ſic colligitur ꝙ infra tempus datum ad appellandum ſententia condemnatoria per iudicem executionem mandari poteſt. ita etiam priuatus qui loco iudicis ſuccedit quo ad executionē corporalem faciendam contra bannitum. prout dicit tex. iuncta Gloſ. in l. accuſationis. C. quod met. cau. in l. i. & ii. C. quando li. ſe ſine indi. vindi.

111 † Contrariam vero partem, quæ mihi magis communis verior eſſe videtur: tenuerunt Spe. in tit. de execut. ſenten. verſic. videndum reſtat, poſt quod tempus Bar. in l. addictos. C. de appella. & in l. qui vltimo, verſ. vltimò quæro. ff. de pœn. & Bar. & alii, in l. vnica. ff. nil no. appell. interpo. Bald. in l. addictos. C. de epiſc. aud. & in l. addictos. C. de appell. Roma. Sozi. & Iaſ. in d. l. iii. §. ſi ſeruus. ff. de acquir. poſſeſ. reprobando Gandi. & Alberi. & mouentur in primis per text. iuncta Gloſ. in d. l. vnica. ff. nil no. appella. interpo. vbi appellatione pendente nil innouandum eſt. ita etiam ſi eſſemus infra biduum, & ſic infra tempus datum ad appellãdum.

112 ſubdit ibi Glo. † Adducunt etiam tex. in l. & poſt rē. in prin. ff. de tranſactio. Nam dicit ibi Iuriſconſultus, & poſt rem iudicatam tranſactio valet. ſi vel appellatio interceſſerit, vel appellari potuerit. patet namq; ex illo text. quòd idem operatur pendentia temporis præfixi ad appellandum, quod operatur prudentia appellationis, ſed pendente appellatione non poteſt ban-

113 nitus interfici. vt in præcedenti q. ergo etc. † Cōcordat etiam tex. in c. non ſolùm, de appellatio. in vi. dicit enim ibi ſummus Pontifex, quòd non ſolùm innouata poſt appellationem ſunt reuocanda, verùm etiam omnia ea quæ medio tempore inter ſententiam & appel-

114 lationem innouata fuerunt, retractanda ſunt. † Facit etiam ad hoc. nam ſicut ius alicui non debeat auferri. ita nec ſpes ad ius. vt dicit text. in l. ſi vſufructus mihi, in prin. ff. de vſufruct. quemadm. caue. & in l. ſi vxor. §.

l.ff.de adulte.nã appellatio reo non põt auferri,& per conſequens bñficiũ,vt non poſsit impunè interfici. vt
115 dixi.†Ita etiã nec ius ad ipſam appellationẽ tolli põt.
116 † Non ob.adducta in contrarium, & primò non obſt. tex. in l.i.iuncta Glo.ff.de re iudi.ex eo quia loquitur in ciuilibus,in quibus ſi quid ante tempus appellationis fuerit innouatum appellatione interpoſita retractatur,ꝙ ſecus eſſet in caſu nr̃o, ex eo quia per appellationem ſi bannitus fuerit occiſus non poteſt retractari,quia irretractabilis eſt, vt de ſe patet, & tenet Pau.de Eleaza.in cle.i.de re iudi.qui cõiter approbatur per Doct.in d.l.iii.§.ſi ſeruus.ff.de acqui.poſſeſ.& illud etiam colligi poteſt ex Glo.i. circa medi. d.l.i.ff.
117 de re iudi. † Ad text.in l.qui vltimo, & in l.ii.§.i. & in l.in ſeruorum. §.qui ex cauſa.ff.de pœn. reſpondetur diſtinguendo,quòd quidam ſunt effectus ſententię iuris non requirentis factum hominis, vt infamis, & quòd quis dicatur ſeruus pœnæ, & in iſtis ſtatim ſententia lata ſuum producit effectum, vt in d.l. qui vltimo,cum concordantib. Quidam ſunt effectus ſententiæ requirentis factum hominis, vt executio corporalis, & in iſtis ſententia non producit ſuum effectũ, niſi poſt lapſum temporis ad appellandum conceſſum, & hanc ſolutionem tradit Bar.in d.l.qui vltimo, in fin.& tenet hoc etiã Roma.& Sozi.in d.l.iii.§. ſi ſeruus.ff.de
118 acqui.poſſ. †Ad tex.in c.ſicut. ii.quæſt.i. reſpondetur quod loquitur in caſibus in quibus appellatio non conceditur,prout etiam loquitur tex. in l.cũm reis.C. de pœ.& habetur in l.ii. C.quo.appell.non reci.& hoc demonſtrat verba illa in tex.itaq; iuſtè diffinita ſunt.
119 † Ad tex.in l.addictos,cum ſeq.C.de epiſco.audi.reſpondetur ꝙ ibi fiebat executio ante tempus & malefaciebat iudex qui hoc faciebat,vel fortè renuntiauerat appellationi,ideo permittitur aliis appellare,& ita reſpondit Bar.in d.l.qui vltimo,in fi.
120 † Quo verò ad ſecundum caput,quando bannitus

de

de nullitate ſententiæ dixit, nonnulli tenuerũt, quòd poſsit impunè pẽdente iudicio offendi, ꝓut ſunt Dyn. Alberi. Ray. de Forli. & ſequaces, in d. l. iii. §. ſi ſeruus. Alii verò tenuerunt, quòd non poſsit impunè offendi. ꝓut ſunt Bart. & alii. in d. l. ſi ſeruus. & etiam Docto. hinc inde ſparſim hanc. q. tangunt quos omnes cumulatè inuenies apud Alexã. & Iaſ. in d. §. ſi ſeruus. ſed ex omnibus eorũ dictis ac diſtinctionibus. collige diſtinctionem unam, quæ mihi vera eſſe vr̃. Aut ſententia banni manifeſte apparebat nulla, ex ſic nullitas ex iuſta cauſa allegabatur. & tunc bannitus non poteſt
121 offendi † quia ſententia nulla, non meretur executionem. l. iiii. §. condemnatum, cum cõcordantibus ad-
122 ductis ibi per Glo. ff. de re iudi. † & ſtatutum ꝑmittẽs ꝙ bannitus poſsit impunè offendi, intelligitur. de ritè bannito. l. non putauit. §. non quæuis. & ibi Bart. ff. de contrà tab. & in d. l. iiii. §. condemnatũ. Aut ex iniuſta cauſa, & ſic calumnioſè dicebatur nulla. & tunc põt bã-
123 nitus offendi. † ex eo quia friuoles defenſiones attendendæ non ſunt. l. ſi. ff. de procura. l. ii. C. ad l. Cor. de fal. l. negociorum. ff. de re iudi. & ꝓbatur in l. ſatis aperte. C. de falſ. Aut dubitatur. & tunc etiam nõ põt offendi. ſiue offerat ſe incontinẽti probaturum nullitatem, per not. in d. §. condẽnatũ, & in l. ſi. C. de ordin. cogn. & in l. iii. §. ibidem. ff. ad exhi. ſiue requirat altiorem indaginẽ, nam licet in ciuilibus non ſuſpendat, vt in d. §. condemnatum. attamen in executione ꝑſonali, quæ eſt irreuocabilis, vt dixi ſuſpendit executionem.
124 † Ex eo quia lite pendente nihil innouandũ eſt. c. ſi. vt lit. pen. l. diximus in prin. ff. de excuſ. tuto. & facit d. l. ordinata. ff. de lib. cau. & nõ ſolũ iſtud habet locũ, quo ad perſonam litigantis cum bãnito, ꝓut vr̃ voluiſſe Alex. in d. §. ſi ſeruus. verum etiam quo ad alios, ita tenet Clau. de Seixe. in d. §. ſi ſeruus. rationibus de quibus ibi per eum. & hæc vera ſunt ſi offendens ſciret iudicium nullitatis per bannitum intentatum fuiſſe. ſi

verò

verò ignoraret, dicas vt dixi. in quæſtione præcedenti de interficiente iniuſtè bannitum.

125 † Tertiò quæro, an bannitus abſolutus, vel de mandato ſuperioris, vel per ſententiam, vel quòd ſententia banni ſit reſciſa, per ſententiam appellationis, ſi non fuerit cancellatus ex libro bannitorum, impunè poſsit interfici, & hic committens homicidium poſſit ſe excuſare prætextu ignorantiæ, & quia Doct. cõfundunt iſtam q. cum aliis compluribus de quibus, infrà, & etiam cùm præcedentibus ideò procedam ſeparatim de vno quoque caſu, qñ hic bannitus abſolutus non reperitur cancellatus, adducam quæ Docto. proponunt pro vtraque parte ; & ponam opiniones omnes. quas reperii in hac materia. ſubiiciam poſteà. qd mihi in hoc iuridicum videatur.

Quod autem impunè potuerit occidi cum non ſit cancellatus adducitur. quòd quamuis ſoluerit. & non ſit cancellatus. ad huc remanet in banno & forma ban

126 ni. arg. l. bouem. §. pen. ff. de ædil. edict. † Nã videmus quòd teſtamentum non cancellatum, ſi in prima figura & ſine deturpatione reperitur, legitimè factũ videtur, & ex eo fit miſsio in poſſeſsionem. l. fi. C. de edict. diui Adria. toll. ſi itaque ex tali teſtamento cõceditur miſsio per iudicem, quantò fortius excuſatur, & venia eſt dignus priuatus, qui authoritate ſcripturæ publicæ, non cancellatæ, neque abolitæ, ſecutus bannitũ

127 offendit. † Et quẽadmodũ de neceſsitate eſt, vt quis deſcribatur in numero militum, ad hoc vt ſit miles. & pro milite reputetur. l. ex eo. ff. de teſta. milita. l. quicũque. C. de cohar. lib. xii. ita eſt de neceſsitate. ꝙ bannitus reperiatur cancellatus de banno, vt pro bannito

128 non debeat reputari. † vt contrariorũ eandem ſit diſciplina. l. nihil tam naturale. ff. de regu. iur. l. i. & ii.

129 ſuprà quando licet. ab emptio. diſce. † Cum etiam deſcriptus in numero militum, vel tyronum, aut aduocatus matriculæ, aut de curionus in albo, talis in dubio

cenſendus

cenſendus eſt,qualis eſt deſcriptus. l. ſi duas. §. docet autem.verſ.& vtique. ff.de excuſatio.tut.l.i. & l.ii.ff. de alb.ſcriben.l.per hanc.C.de aduocat.diu. iudicum.
130 & † quemadmodū,ad probationē debiti fiſcalis,ſufficit quem eſſe relatum in numero debitorum.l. illatæ. C.de fide inſtru.l.iuſtum.C.de eden. ſic ad probandū aliquē eſſe bannitū.ſufficit,ꝙ inter acta fiſcalia,& in tali numero ſit relatus. Præterea per hanc deſcriptionem banni in publicis regiſtris repertam, hic videtur
131 eſſe in quaſi poſſeſsione bannitorum, † ſicuti deſcripti in numero fabricenti ū, & aliorū curiæ aſcriptorū, ſola deſcriptione, videntur eſſe in quaſi poſſeſsione, ita vt ſi dicāt ſe liberos à tali nexu.ipſis incūbat onus probandi.l.ſtigmata.C.de fabri. lib. x. iuncta l. vis eius. C.de prob.l.circa.ff.eo.de probatio.l.liberis. §.fi. ff.de lib.cau.
132 †Secundò adducitur,condemnatio iſta erat in publica forma,& ſtatutū eſt, quòd banniti poſſunt impunè offendi,& non dicitur delinquere qui fecit illud, ꝙ facere arbitrabatur ſibi licere. l. quis ſit fugitiuus, §.apud Labeonem.ff.de ædil.edict. cum etiam condēnatio palàm proſcripta ſit. ex qua datur excuſatio. l.
133 ſed & ſi pupillus.§.proſcribere. ff. de inſti.actio. †Et cauſatur quędam iuſta credulitas.exiſtimandi verum eſſe. id quod ita ſcriptum reperitur l. cum precibus, C. de probatio. l. monumentorum. C. de religio. & ſumpt.fune. l.optimam.C.de contrah.ſti.ſi ergo cauſatur iuſta credulitas.ergo probabiliter ignoratur talem deſcriptum eſſe abſolutum.nā debebat de abſolutione iuxta ſcripturam conſtare,vt ſic omnibus patēs eſſet.l.i.§.de ſatiſdan.& in fi.ff.de contrah.emp.l.eius, qui.ff.ſi cer.pet.c.fi. de procurat. in vi. ergo offendens excuſatur à pœna offenſionis, quæ infertur ratione
134 doli. † cum non debeat diuinare illum eſſe abſolutum.l.ſi putator. ff. ad l. Aquil. & etiam excuſatur
135 à culpa, quia iuſta ratione motus id fecit. † Nec

eſt

eſt mirum ſi crediderit dictæ ſcripturæ condemnationis, quia talibus ſcripturis faciliter non derogatur.l.i. in fi.infra de apoch.publi.l.ſuſceptores,infra de ſuſcepto.& at car.& l.i.infra de conuen.fiſci debito.& toto
136 tit.de mun.& actua.lib.x.† vnde cũ iſte occidens authoritate publicæ ſcripturæ id fecerit, non debet ex hoc decipi.ſed excuſari.d.l.i.§.quod aũt prætor. ff. de aleato l.ſi ſeruus.C.de iis qui ad eccle.confugi.l.ne q̃s in fi.C.vt nemo.priua.l.furem.ff.eo.de ſicar.l. itaq;.ff. ad l.Acquil.& ſic authoritas publicæ ſcripturæ debet eum excuſare l.de ætate.§.ex cã.ff.de interrog. actio.
137 † nec à iudice,aut à lege fraudandus eſt l.i.ſupra de iis qui veni. ætat.impetra.l.i.ff.quod cum fal.tuto.autho.& ne inde iniuriarum oriatur occaſio.l.meminerint,ſuprà vnde vi.

138 † Tertio adducitur,quoties plura requiruntur ad perfectionem actus,non ſufficit alterum fieri, & vno deficiente totum deficit.l.iii.§.hoc autem.ff.de itiner. actuq́; priua.l.fi.ſupra de iis quib.vt indig. l. cum ii.§. ſi prætor.ff.de tranſ.ſed hic deficit cãcellatio ergo adhuc ſubſiſtit,nam hæc duo ſunt diuerſa,abſolutio ſeu
139 condemnationis ſolutio,& ipſa cancellatio, † nam cancellatio requirit factum,vt in l.noſtram.C.de teſt. ex quo dũ durat iſtud nomen appellatiuũ bannitus,durat etiam nominis effectus.l.tutelas.ff. de capit. dimi. ex quo ante cancellationem effectus banni non dici-
140 tur eſſe ſublatus. † Prout etiam videmus,quòd acta facta cum procuratore reuocato valent, ſi de reuocatione,& iudex & aduerſarius ignorabãt. l. ſi procuratorem abſentem. ff.de procur.l.cum quis.§. ſi debitorem,l.vero procuratori. ff. de ſolutio.l.eum qui. ff. de
141 publi.l.ii.§.ſi à furioſo.ff. pro empto. † quemadmodum etiam emens à falſo tutore, eius authoritate deceptus,habetur pro bonæfidei poſſeſſore, quo ad hoc vt fructus lucretur.& etiã quo ad publicianam.l. quæ
142 cunq;.§.qui à pupillo.ff.de publicia. † Idem ſi emit

à pupillo

à pupillo rem alienam, quem putabat puberem eſſe. l.
143 ii.§.ſi a pupillo.ff.pro empto. † Item licet vſucapio ſine tit.non procedat.l.nullo. ſuprà de rei vendi.l.diu
144 tina,ſupra de præſcri.longi tempo.† tñ ſi iuſta cauſa interuenerit,procedit vſucapio ex ti.putatiuo.l.nõ ſolum. §.quod vulgo.ff.de vſucapio. l.quod vulgo. ff. pro empto.& tamen in vſucapione tractatur de lucro captando,& de priuando alium dominio rei ſuæ,& ſic de præiudicio tertii.ex quo idem dicendum eſt in caſu de quo agitur.

145 † In contrarium quòd offenſa facta in perſonã bãniti ita veniat puniẽda demõſtratur, primò qa cũ iſte ſit abſolutus,& reintegratus ꝑ ſuperiorem & ſatisfecit,vires ſcripturæ funditus ſunt ſublatæ,& ſic condẽnatio & bãnũ redacta eſt ad nihilũ,cum ſit inualida,ergo nõ eſt attẽdenda ipſa ſcriptura l.diſſolutæ,ſupra de condi.ſine cau.l.inductum,ſupra,de ſolutio.l.non figu
146 ra. ff.de actio.& oblig. †nã ſi à principio fuiſſet inutiliter deſcriptus,non poſſet offendi.l.iiii. §. condemnatum.ff.de re iud.Idem ergo ex poſt facto, quia paria ſunt,inutiliter quem deſcriptum,aut vtiliter & vires ſcripturæ totaliter eſſe extinctas,per iura iã dicta.
147 † Pręterea exanimatis viribus ſcripturæ ſola imago ſcripturæ remanet, quæ nihil debet operari. l. i. in prin.ſuprà,de lati.liber.toll.l.ii.ſupra, de inoffi.don.l. imaginaria.ff.de reg.iur.l.ii.ſupra de iur. annu. aure.
148 † Scd̃o adducitur tex.in l.pen.ff. de teſtam. milita.
149 vbi de breui accingendus,hr̃ pro cincto.†Ita etiã de
150 breui cãcellandus,haberi debet ꝑ cancellato.†Cum ẽt abſoluendus,habetur ꝑ abſoluto.l.qui pœnæ.§.di-
151 uus.ff.de manumiſsio.† & domus habetur ꝑ combuſta ad quam ignis propè venit.l.ſi alius.§.eſt & alia.ff.
152 quod vi aut clam.† & illa quæ ſe habent abeſſe, ſu-
163 ſpendunt negotium.l.ſi pupillus.ff.de nouati.† Item quia in fauorabilibus & liberatoriis, ſicuti eſt exemptio de banno,ceptum habetur pro completo. argu.l.

& ſi

And.in addi.ſpecu.in tit.de accuſa. in §. ſequitur videre in addi.magna.in fi.in verſi.quartum membrum, quamuis. Alex.in conſi.lxxvi.vol.iii.col.ii.ver.ad prę dicta referat.Io. And. diſtinguere, attamen non diſtinguit,nec in ea dicit arbitrarium eſſe, ſed remittit ſe ad aliam quæſtionem,Vianiſii,quam etiam vt infrà dicam ſimpliciter refert,& non determinat quicquam de ſuo,& etiam hoc modo,& malè refert Iaſ. in l. non ſolum.§.mortem.nu.36.ff.de noui.ope.nuntia. & eam videtur ſequi Aret.in l.ſi duo.ff. de acq. hære. col.iii. dicens pro nunc ſequi opinionem prædictam Io.And. aliter & ſimpliciter intelligendo, quàm quòd retulit Alex.in d.conſi.& Iaſ. vbi ſuprà,Roma. in l. ſi duo.ff. de acqui.hære.diſtinguit in hac materia dicendo, aut interficiens ſciuit.dictum bannitum,à banno abſolutum fore.& tunc nulla eſt dubitatio, quòd puniri debeat,ex quo dolus interuenit, vt in toto titu. de ſica. aut ignorauit,ſed tamen publicè eſſe rebannitū ſciebatur,& à quolibet tenebatur pro rebannito, & tunc
161 idem,quòd in caſu primo,† quia ibi publica vertitur ſcientia, priuata ignorātia non excuſat, tanquam craſſa & ſupina l.nec ſupina.ff.de iur. & facti ignorā. l.fi.eo.titu.& l.ſi tutor.C.de pericu. tuto. c. de poſtu. aut dicta rebannitio,ſeu banni abſolutio patebat in archiuo & actis publicis, & tunc ſimiliter puto eum puniendum fore.Primò quia imputetur ſibi, cur om-
162 nia acta archiui nō vidit,ut l.in ciuile.ff.de legi.†Secundò,quia talia acta notorium inducunt, vt not. Inno.in c.ex inſinuatione de appell.& Bal.in l.i. & ii. C. quomo.& quando iudex.aut dictum rebannimentum non erat in actis deſcriptum,nec ſimiliter bannū cancellatum,& tūc aut iſte cōſuluit peritiores, qui ſibi dixerunt talem rebannitum non fore, & tunc excuſatur
163 à pœna,† aut non conſuluit,& tūc dicas eum puniri, & non vt ex homicidio dolos commiſſo, ſed vt ex lata culpa contracto. quia fuit in lata culpa peritiores

non conſulendo. vt ipſe ignoraret. vt not. Barto. in l. fi. ff. de adulte. & Ang. in l. ii. §. in hac actione. ff. vi bon.
164 rapt. † Alex. in l. filio quē pater. ff. de liber. & poſth. refert Ange. in eo loco dicere, quòd occidens non debet puniri, niſi aliqua culpa poſsit aſcribi. tamen Ange. in eo loco nihil dicit, vr̄ tn̄ concludere ipſe Alex. quod pro modo culpæ, non autem de homicidio puniatur offendens, prout in ſimili declarat Bar. in l. pe. ff. de adulte. & in l. ii. §. hac actione. ff. vi bon. rapto. ſed aduerte ꝙ iſtud dictum Alex. non reputo verum, nec illud Roma. in quantum vult ignorantem teneri de culpa, ſi non perquiſiuit. & Docto. communiter tenent contrarium prout dicam infra. & dictum Barto. d. l. pen. non facit ad propoſitum, eo quoniam q. Bar. eſt de eo qui non erat bannitus legitimè, & ſic nullo tempore fuit bannitus. ſed tantummodò erat ſola figura abſque eſſe. & nunquam bannum habuit vires. & in quæſtione autem noſtra bannum habuit eſſentiā & formā, vnde ignorantia debet excuſare. quia eſt de ea re quę viribus ſubſtinebat. & maximè, qa & ipſę Roma. in d. l. i. §. ſi de meo. ff. ad Silla. tenuit contrarium prout dicam infrà. & etiam Barto. opi. in caſu ſuo improbatur. vt dixi in prima quæſtione præcedenti. In hac quęſtione reperio ꝙ Iacob. But. & Iaco. de Belui. de anno. Mcccxxx. conſuluerunt Bononiæ. in contingentia facti. pro morte cuiuſdam Blanducii & Ioānis: qui fuerunt banniti. & ex poſt abſoluti. & totaliter liberati à banno, & tamen reperiebantur deſcripti in libris communis Florentiæ, & in camera exiſtentibus, conſuluerunt ipſi ꝙ ſtante bāno in forma. & præſumptione ignorantiæ. ꝙ occidentes non debeant puniri, adducunt multa hinc inde ex iam dictis, & iſtud conſilium de verbo ad verbum eſt relatum per Bal. in conſ. cxlii. hæc qō fuit, vol. iiii. & dum ipſamet Bal. conſuleret in ſimili caſu, ſecutus eſt opinionem dictorū Burt. & Belu. dicens quia tātorū Doctorū & rationes & au-

thoritates me mouent. ideo in propria quæſtione idē dico. ſubiiciens. quod non debent aliquo modo puniri, ex quo ſtatutum vult impunè poſſe fieri. l. i. §. quòd autem. ff. de aleato. eandē opinionem ſecutus eſt Ang. in l. ſi duo ff. de acqui. hær. dicens quòd excuſatur occidens relatum in numero bannitorum, illa ſcriptura ductus. & ita dicit conſuluiſſe in facto præfatus Iac. de Belui. & Butriga. hoc idem voluit Pau. de caſt. in d. l. ſi duo, quamuis videatur referre Ang. aliter quàm dicat, tñ idem dicit quod & Ang. hoc idem voluit Bal. in
165 l. Labeo. §. i. in fi. ff. de pact. † dicens quòd donec durat iſtud nomen appellatiuum bannitus, durat & nominis effectus. l. tutelas. ff. de capit. diminu. & dicit quòd Cy. tenet hoc in diuerſis locis. vnde antè cancellationem, effectus bāni non eſt in totum ſublatus. & ideò dicit Bal. ſemper ſis cautus, vt ſtatim facta ſolutione facias eum cancellari de libris bannitorum. Idem voluit Roma. in l. i. §. ſed in eo. ff. ad Sylla. & Alberi. in quęſt. xxxvii. in iiii. par. ſtatu. & q. lxxvii. ea. par. & Alex. in conſ. lxv. attēta diſpoſitione. col. fin. verſi. quia rñdeo. vol. iii. dicit impugnando opi. Io. An. de qua ſupra. ꝙ verior vř opinio tenentiū. ꝙ excuſetur offendens, qui non tenetur diuinare de rebannitione. l. ſi fideiuſſor. §. ſi cum debitor. ff. manda. l. ſi putator. in fin. ad l.
166 Acquil. & hæc vř magis cōis. † Ex hoc dico ꝙ Bon. de Vitel. in tracta. malefi. in tit. de ſor. libel. col. ii. ver. ſed pone, ſenſit dum determinat. quòd ille qui ſatiſdederit de ſoluendo condemnationem, & dum iret ad ſoluendū. fuit occiſus malè fuerit interſectus, & offendens teneatur, nam in caſu præmiſſio ſolutionis & abſolutionis impunè offenditur, tantò magis, quando eſt ſimplex ſatiſdatio de ſoluendo, & iura quæ adducuntur, loquuntur quod ad effectum iuris, non autem facti. vt eſt quæſtio noſtra, & dicam infrà.

Amplia præmiſſam diſpoſitionem, vt bannitus non cancellatus. ſed abſolutus poſſit impunè interfici, vt

procedat etiam quando cancellatio eſſet facta in uno libro,& in alio non,& hoc ſi eſt conſuetudo quòd bannum ſcribatur in duobus libris. Intellige tamen prædicta, quando ille occidens ignorabat talem fuiſſe abſolutum, non prætextu ignorantiæ facti excuſatur, ſecùs autem ſi ſciuiſſet hunc fuiſſe abſolutum, vel quòd in ciuitate eſſet fama publica, quòd eſſet abſolutus.

167 † Et ideò dicit Ang. in d. l. ſi duo. quòd aduocatus hæredis occiſi volens. ꝙ interficiens puniatur, debet articulare,& probare, ſi poteſt, quòd tempore bannimenti & anteà habebatur & reputabatur cõiter à pluribus ciuibus pro rebannito,& tanquàm rebannitus, per ciuitatis loca & plateas, publicè & notoriè conuerſabatur, nam hæc fama notoria, eſt quaſi probatio rebannimenti, ex quo cum concurrat cum ueritate, occiſorem non excuſat. l. regula. §. ſed facti. ff. de iur.& facti igno. Idem voluit Pau. de caſt. in d. l. ſi duo, dicens occidentem excuſari, niſi ſubſiſtat aliqua cauſa, ꝓpter quam debuit credere illum talem eſſe rebannitum, vt ſi erat de hoc publica vox & fama, aliàs non eſt ſibi imputandum, cur nõ perquiſiuit. Iſtud idẽ voluit Alex. in d. conſi. xlv. & Roma.& Alberi. in locis ſuprà allegatis. hoc non habet difficultatem, quia omnes Doct. infrà poſiti in omnibus quæſtionibus & caſibus in quibus volunt occiſorem excuſari. nunquam admittunt, vt excuſetur, quando habuit ſcientiam, vel quòd eſſet rebannitus, vel quòd haberet ſaluumconductum, vel quòd appellauerit, vel quòd de nullitate dixerit, vel quòd ſententia banni ſit iniuſte lata. vt in præcedentibus quæſtionibus.& iſtud fuit etiam de mente Iaco. Butri.& Iaco. de Belui.& Bal. in locis ſuprà allegatis, dum aſſumunt fundamentum ab ignorantia abſolutionis, quæ erat penes illum qui bannitum interfecerat, vnde dico quòd in hoc caſu ſi probatum fuerit occidentem habuiſſe ſcientiam de abſolutione à bãno, vel ꝗ interfuerit, vel quòd aliquid geſſerit, ex quo de

ſcientia

ſcientia appareat. quòd iſte talis tenebitur, prout etiã dicam infrà in ſolutione omnium iſtorum quæſtionũ: prout etiam vidi practicari, & ita intelligas infrà poſitas quæſtiones.

164 † Infertur ex hoc quòd ſi eſt facta reformatio, ꝙ omnes banniti ſint abſoluti. & de eorum bannis cancellati ac reſtituti. & reperiatur poſt reformationem bannum non eſſe cancellatum, vigente adhuc ſtatuto iam dicto, quòd bãnitus poſsit impunè interfici. quòd iſte abſolutus per reformationem & non cancellatus, non poterit impunè interfici. ita determinat Angel. in conſ. cclxxxvii. viſo themate. col. v. in ver. nunc ad ꝓpoſitum dicens, quòd reformatio erat publicè diuulgata. & non prſumitur offenſor eius ignorãtiam habuiſſe. & ſic in facto erraſſe, quòd notoriè omnibus apparebat, ſecundùm Dy. in c. ignorantia de regu. iur. dicit tamen quòd offendẽs ſi allegaret ſe erraſſe in iure, id eſt an dicta ſcriptura banni deberet haberi pro cancellata virtute dictæ reformationis, an verò deberet cãcellari, & an aduerſus dictum bannum, virtute dictæ reformationis, eſſet in integrum reſtitutus, benè crederetur ſibi præſtito iuramento purgationis. l. præſenti. §. pen. C. de iis qui ad eccle. confugi. l. fi. §. in computatione, in Glo. ſupra de iur. delibe. l. Marcellus. ff. re. amot. l. nõ omnes. §. à Barbaris. ff. de re milit. & ibi

169 Glo. † ex quo ignorantia iuris eſt idiotis annexa: ſecùs autem dicit ipſe, ſi offenſor erat iuris peritus, non enim ignorantiam iuris allegare poteſt qui ſue profeſſioni contradicit in totũ. l. profeſsio. infrà de mu. par. lib. x. & in l. prima. ſuprà qui & aduer. quos, intellige tamen dicit ipſe, quòd idiota excuſatur à dolo & pœna. quæ imponitur ratione doli veri, vel præſumpti, non tamen excuſatur à pœna, quæ imponitur ratione latæ culpæ, quæ committitur in eo, quòd non conſuluit peritiores, quos conſulere potuit, & ſi probaret quòd eos conſuluiſſet. & quòd conſulti dixiſſent

Illum haberi pro bannito, non obſtante reformatione dicit offenſorem exemptum ab omni pœna, quoniam
170 nec in dolo fuit nec in aliqua culpa. † Ex quo peritiores conſuluit, quorum conſilio ſtandum eſt. l. ſemp. infrà. de re mili. lib. x. l. i. ff. de ven. inſpi. & l. i. ff. ſi mē. fal. mod. dixe. iſtud idem voluit Alexā. in d. conſil. lv. vol. i. ii. verſ. nec prædictis obſtat, dicens quòd ſtatutū ſeu reformatio non poterat probabiliter ignorari, vt per Bar. in l. quod Nerua. ff. depoſi. dum tractat, an & qñ error ſit lata culpa & per Bart. & Bal. in l. cunctos populos. ſuprà de ſumma Tri. & dixi ſupra in ver. ignorantia iuris. & ita intelligit id quod dicit Bal. in l. ſi creditor. C. de fideicommiſ.

171 † Sed aduerte circà prædictà dum Ang. vult idiotam expurgari per iuramentum, aſſerēdo ſe ignoraſſe diſpoſitionem iuris. quia Aret. in d. l. ſi duo. col. fi. dicit Ang. non bene ſentire, quia allegat iura quæ parum faciunt, & loquuntur in aliis caſibus. & ꝙ iſtud dictū nō
172 ſeruaretur in practica. † Nam tex. in d. l. præſenti. §. pen. loquitur. non quando erat præſumptio plenè probans, ſed quando erat aliqua ſuſpitio, quæ inter ſe habet magnam differentiam vt per Bar. in l. admonendi. ff. de iureiur. & aduerte, prout aliàs dixi in l. fi. nu. 64. ff. de quæſtioni. quòd iuramentum de quo loquitur text. in d. §. penul. eſt iuramentum purgationis, vt per Bar. in l. maritus. ff. de quæſtioni. & Gloſ. in l. ſi cui. §. iiſdem. ff. de accuſatio. & Glo. in hac l. i. Text. verò ſecundum ipſum in l. fi. §. in computatione, cum Gl. ſuprà de iur. deliber. loquitur de probatione expēſæ quæ de facili probari non poteſt, niſi per iuramentum. Tex. in d. §. à Barbaris ſecundum ipſum, facit potius in oppoſitum, quia non creditur aſſertioni militis. qñ præ-
173 ſumptio eſt cōtrà eū † Tex. verò in d. l. Marcellus. §. i. loquitur de iuramēto iudiciale, qđ defertur voluntate partis. imò eſt regula in oppoſitum, quòd præſumptio eſt cōtrà aliquē de iis quæ pendet ab animo ſuo,

ſicuti

ſicuti eſt ſcientia & ignorãtia,ſi non creditur cum iuramento,ſecundum Bar.in l.inter omnes.§.rectè.ff.de fur.& Glo.in c.peruenit de cenſibus.iſtud eo magis ve
174 rum exiſtimo,† quia criminalis cauſa non deciditur iuramẽto ipſius rei,vt per Bart.in d.l.maritus. & Iaſ.& alios, in d.l.admonendi. ff. de iureiuran. & latè dixi in d.l.fi.nu.61.ff.de quæſt.

175 † Sed uidendum eſt,an iſte ſciens abſolutionem eſſe factum.vel per famam vel alio modo,debeat puniri,pęna ordinaria homicidii,vel extraordinaria,de culpa tm̃.Dicas,aut ſcit ſolum per famã, & tunc tenetur de culpa,aut ſcit verè vt de clerico, & tunc teneatur de occiſo,& hãc diſtinctionẽ ponit Dy.in conſ.liii.qđ eſt ultimum in fi.& eſt de mente Bar.& aliorum. in l. pen.ff.de adulte.& Roma.in l.duo.ff.de acq.hæredi.& ita etiam intelligo de reformatione quod banniti rebanniantur.

176 † Iuxtà prædicta quæro,ſi eſt ſtatutum,quòd quilibet bannitus,cuius bannum non eſt cancellatũ poſſit impunè offendi.& bannitus ſoluerit,ſeu aliter ſatiſfecerit,vt eius bannũ deberet cancellarii,& de tali ſolutione,vel ſatisfactione,appareat inſtrumento, vel ſcriptura poſita in archiuo publico, an hic talis poſſit impunè occidi.Bal.in l.huiuſmodi.§.ſi ita.ff. de leg.i. dicit,hunc bannitum nõ poſſe offendi, nec poteſt,nec debet dici bannitus,nec ſingulariter, ex quo apparet ſolutio,nec ſubſtantialiter,quia ſublata eſt communis obligatio,& omnis pœna.& ideò ſi iſta ſolutio apparet in archiuo publico,ita quòd non poſsit præten
177 di ignorantia, quòd offenſor debeat puniri. † Item quia cum appareant duæ ſcripturæ.illa. quæ eſt poſterior derogat.priori l.ſi ita ſcriptum.§ pen.ff.de leg.ii. & reſpondet ad tex.in d.§.ſi ita. qui videtur facere incontrarium.quòd ibi erat conditio,quæ debet impleri
178 formaliter ſi poteſt.† nam in conditionibus attenditur & effectus & modus.l.qui hæredi. & l. Meuius. ff.

179 de condi.& dem.✝ Sed in diſpoſitione legali habitò effectu,nō curamus de modo.l.Gallus.§.& quid ſi tm: ff.de lib.& poſthu.Alex.in d.§.ſi ita.comprobat dictū Bal.per ea quæ voluit Bar.in l.emptor.§.i. in fin. ff. de pact.& Ange.& Imo.in l.i.ff.de iis quæ in teſta.delen.
180 vbi volunt ✝ ꝙ ſi in capitulis pacis fuit conuentum ꝙ banniti deberent cancellari. ſufficit cancellare ver-
181 bo. licèt non ſint cancellati facto.✝ Facit etiam .ſecundum eum quod voluit Bal.in l. ſi creditoris. C. de fideicom.dicens.quòd ſi ſtatutum diſponat bannitos debere rebanniri per certos ſapientes,& ſint rebanniti per eos,& non cancellati,non poterunt offendi.quia bannum eſt inefficax. iſtud dictum Bal.ſequitur ſimpliciter Raph.Ful.in d.l.ſi ita.
182 ✝ Cōtrarium quòd imo poſsint offendi tenuit Io. de Imo.in d.§.ſi ita dicens ꝙ opi.Bald.eſt vera. ſi iuxtà bannum facta eſt mentio de ipſa ſolutione. aliàs probabiliter errat,ex quo bannum viget, & probabiliter potuerit ignorare ſolutionē eſſe factā.& licet inſtrm ſit in archiuo publico,videtur excuſandus,niſi probetur de ſcientia.per not.in l.pen.ff.de adult.Aret. in l. duo in iii.col.ff.de acqui.hæred.in uerſi.circa primum tenet contra Bal.& dicit quòd in materia pœnali. videtur faciēda ſtricta interpretatio,vt in regula in pœnis de reg.iur.ideò verbum cancellatio debet etiam intelligi ſtrictè. Præterea dicit ipſe ex iſtis verbis niſi fuerit cancellatus.reſultat talis conditio,id eſt ſi nō fuerit cancellatus. vt in l.actione ſuprà de tranſ.& de euictione niſi,per Bar.in rub.ff.de conditio.& dem.ſed ve
183 rum eſt hunc non eſſe verè cancellatum ✝ quia cancellatio requirit factum.vt in l.i.& in l.cancellauerat. ff.de iis quæ inteſta.delen.ex quo diſpoſitio tex. in d. §.ſi ita.vendicat ſibi locū in hoc caſu, & dicit iſtud eſſe veriùs de iure ſtricto,licèt opi.Bal.eſſet humanior. Alex.in d.§.ſi ita,ſequitur hanc ſententiam per dictū Bald.in l.Labeo. §. i. ff. de pact. de qua dixi ſupra, &

ſubiicit

ſubiicit quòd iſta opinio vr̃ verior.& eſt tenenda ſaltem poſt offenſam,mitior tñ eſt opi.Bald. & rñdet ad dictum Bart. in l.emptor,cum aliis ſupra deductis ꝙ loquatur quando ille fuit cancellatus uerbo,ab habẽte poteſtatem,vt quia fuit rebannitus â ſuperiore, vel iudice quòd nõ eſt hoc caſu,ſed aduerte quòd iſta ſolutio non videtur poſſe procedere,& quoniam in caſu Bal.abſolutio à banno fuit virtute legis & ſtatuti volentis quod ſoluens pœnam banni. ſeu condemnationis cancelletur & æqualis virtus eſt. quòd eximatur ſeu liberetur per ſuperiorem ſeu ſententiam vel quòd virtute legis iſtud fiat.

Vndè poſſumus reſpondere ad dictum Bar.quòd diuerſa ſit diſpoſitio ſua.ab eo de quo agitur. nam ibi loquitur de moleſtia. quæ poſſet fieri per iudicem ipſi bannito non cancellato,& ſic de moleſtia iuridica,nos autem ſumus in caſu in quo tractatur de executione facti,quę ſit per priuatum,vnde ad eum impediendum neceſſaria eſt actualis cancellatio, prout dicam infrà. in ſolutione iſtarum quæſtionum. vel dicas quòd capitula pacis erant notoria.ex quo excuſatio non datur,vt dixi ſuprà in uerbo infertur.Idem dico ad tex. in l.ſi creditoris.C.de fideicom.vbi Bal.not. quòd ibi erat ſtatutum vt deberent rebãniri, quod ſtatutũ non poterat probabiliter ignorari,vt uoluit Alex.in conſ. lxvi.attenta.verſi.nec prædictis.vol.iii.ſubdens Alex. quod iſtud eſt de mente Bald. dicto loco,dum tractat utrum uolenti offendere talem rebannitum competat facultas.

184 † Sed aduerte iterum circà prædicta quòd Bal.nõ videtur ſimpliciter dicere offendẽtem debere puniri. ſed ex eius verbis videtur demonſtrare quòd tunc demum puniatur , quando habeat ſeu habere poterat ſcientiam de abſolutione à banno,dum ponit Bal.hæc verba. ideò videtur quòd iſta ſolutio apparet in archiuo & loco publico : ita quòd non poſſet prætendi

ignorantia,offenſor debet puniri, præſupponit enim in eo caſu craſſam & ſupinã ignorãtiã,ex quo non punitur ſcd̃m eius intentionẽ.ob id ꝙ nõ ſit cancellatus. ſed quia offendens nõ poterat allegare ignorantiam. niſi temerariam.de qua loquitur idem Bal.in l.genero ff.de iis qui not.infa.& circa quã dat remedia in l. noſtra ſuprà de teſta.ex quo intellige prædicta in caſu ꝙ offendens ignorauerit abſolutionem,ſecus ſi habuerit notitiam,vt dixi in præcedenti quæſtione, & ſecundũ qualitatem ſcientiæ punietur,vt ibi.

185 Quartò quæro † ſi quis interfecit bannitum habentem ſaluumconductum, an puniendus ſit. Alberi. in tracta.ſtatu.in q.xxxvii.in iiii.par.in fi.tenet quòd ſi ſaluusconductus non eſt ſcriptus iuxta bannum.nec eſt notorius.vel publicè proclamatus,occiſor nõ tenetur.& habuit in facto.& obtinuit. & refert & ſequitur eum Alex.in conſi.lxv.vol. iii.hanc etiam opi. tenuit Bal.in conſi.ix.ad euidentiam.vol.iii.eam quampluribus fundamentis approbando & Pau. de Caſt.in conſ. cxcix.licèt iſta ſit quæſt. vol. i.ſubtiliter ad partes arguendo tenuit hanc opinionem. & quòd non ſolum de dolo non teneatur, ſed nec etiam de culpa,de dolo
186 non tenetur. † quia interfecit bannitum non cancellatum,quem putabat occidere poſſe vigore ſtatuti. & ſic non intendebat delictum committere. quòd attendi debet.l. item apud §.ſi quis virgines.ff. de iniur. l.ſi ignorans. ff. locati, nam ut quis de homicidio capitaliter puniatur,requiritur dolus,vel culpa vt leuius puniatur.l.reſpiciendum.§. delinquunt. ff. de pęn.ſed iſta modò commiſsit dolum propter bannum. non cãcellatum,quia iuſtam cauſam credulitatis habebat propter authoritatem publicę ſcripturæ. argum. l.i.
187 §.cęterum.ff.de ven.inſpi.†nam quilibet error etiam iniuſtus,puta iure conſiſtens,excuſat. à dolo. l. igitur ff.de libera.cau.not.in l.i.in fi.ff.ſi quis ius dicen. non obtempera.ergo tantò magis error iuſtus & in facto conſi-

188 conſiſtens.c.ignorantia,de reg.iur.lib.vi.† De culpa patet,quia non tenebatur diuinare quòd ſaluus conductus eſſet conceſſus.l.ſi putator, in.fi.ff. ad l.Aquil. l.fideiuſſor.§.ii.ff.man. cùm non ſubeſſet aliqua cauſa propter quam hoc credere deberet.l.quod te.ff.ſi cer. pet.hanc etiam opi. tenuit inſignis Modernus Gozadinus in conſi.lxi.prima facie,ad partes arguendo. & Deci.in conſi.cccxxv.viſo caſu propoſito.In hac qõne dicas tu diſtinguendum eſſe,inter ſaluum conductum datum à Principe,& datum ab inferiore.nam ſi ſumus in ſaluo cõductu dato à Principe,tunc requiritur ſciẽtia ipſius ſalui conductus.iis modis vt dixerunt Conſulentes, de quibus ſuprà mentionem feci. aliter impunè põt offendi. & iſto in caſu procedunt iſta conſi-
189 lia. † Nam quamuis ſaluus conductus datus à Principe valeat.vt dicit tex.in l.relegati,in fi.iũcta Glo.& ibi Bar.ff.de pœn.& ab ipſo bannitus defendatur.vt nõ poſsit offendi,attamen volẽs offendere bannitum, nõ tenetur diuinare vt dixi.ſi vero ſumus in ſaluo conducto dato ab inferiore,tunc ſiue ſciatur, ſiue non, ban-
190 nitus poteſt impunè offendi. † ex eo quia, bannitis inferiores à Principe ſecuritatem dare non poſſunt.vt dicit Glo.in §.neque autem homicidis,in auct.de man. princi.quam ſequitur Saly.in l.cum indulgentia,in ii. col.C.de ſenten.paſſ.per text. in d.l.relegati. & in l. ad beſtias.§.ex prouincia. ff.eo. de pœn.& ratio eſt, quia
191 † ſi inferior ſaluum conductũ bannitis daret, reuocaret,vel ſuſpenderet ſuam vel prædeceſſoris ſententiam.quod fieri non poteſt.l.iudex.ff.de re iudic.l.i.§. fin.ff.de quæſtio.& hanc diſtinctionem videtur ſenſiſſe Nell. in tract.baiu.in q.xv.primæ par.ſecundi tempor.& de tota iſta materia ſalui cõductus videas Geor. Mag.in tracta. ſuo ſecuritatis ac ſaluiconductus. qui optimè eam tractat.

192 † Quintò quæro, ſi vulnerando bannitum abſolutum,vel habentem ſaluum conductum. fuit mihi proteſtatus,

teſtatus, ꝙ eſſet abſolutus, vel haberet ſaluum conductum, an ei credere debeam. Bart. in l. non ſolum. §. morte. nu. 40. ff. de oper. noui nunci. dicit ꝙ non teneor ei credere, niſi cauſam proteſtationis mihi notam faciat, oſtendendo mihi inſtrumentum. argu. l. non omnis. §. fi. in fi. ff. de re milit. nam dicit ibi Iuriſconſultus ꝙ ſi transfuga multos latrones apprehendit, & transfugas demonſtrauit ei parci poſſe. Diuus Adrianus reſcripſit, ſi vero promittat talia facturum, ei credēdum non eſt. & ſic ei non parcitur, & hanc opi. ſecutus eſt ēt Iaſ. in d. §. morte. nu. 35. adducendo text. in c. ſicut, & ibi eſt Glo. de ſenten. excommu. per quem text. not. ibi Abb. quòd nulli delinquenti credendum eſt de abſolutione, niſi oſtendat inſtrumentum ſolutionis. facit etiam text. ſecundum eum in c. propoſuit, in fi. de cler. excommuni. miniſtran. Imol. in d. § morte, in pen. col. circa medi. in verſicu. Item adde limitando doctrinam Barto. dicit quòd ſi poteſt bannitum capere & non occidere, eum occidere non debet. argum. eius quod not. Paul. de Leazar. in cle. i. de re iudi. vbi dicit ꝙ licet exceptio nullitatis non debeat admitti contra petentem executionem illius clemen. vt quia habebat tres ſententias conformes. illud procedit niſi executio eſſet irretractabilis. ſicut eſt in executione pœnæ perſonalis. adeo ꝙ dictum Bar. locum haberet quando bannitus non permitteret ſe capi. ſed proteſtando aufugeret, quia præſumptio eſſet, quòd cauſa defendendi & fugiendi obiiceretur. & ſic non teneretur ei credere. argu. l. ſatis apertè. quæ eſt l. ii. C. ad leg. Cornel. de falſ. hanc etiam limi. ſecutus eſt Roma. in d. §. morte. nu. 8. & Alex. in d. §. morte. num. 39. dicit ꝙ libenter limitationem ipſius. Imol. ſecutus eſt eam etiam comprobādo per text. in l. ſi ſeruus, & ibi Bar. C. qui ad eccl. confugi. vbi ſi quis licitè poterat capi. & quia non patiebatur ſe capi occiſus eſt, non patitur occidens pœnam. & facit etiam pro hoc illud quod dicit Bal. in l. i. in vl-

ti. col.

ti.col. C. qui accuſ. dum dicit quòd permittitur poſſe opponi exceptionem propter irretractabile periculũ. quæ exceptio aliàs non potuiſſet opponi quam etiam limitationem libenter teneas tu. ex quo æquitati conſona eſſe videtur.

193 † Sextò quæro, ſi quis occidit Cornelium, quem putabat eſſe Aurelium bannitum, an puniendus ſit. Bart. in l. genero. nu. 2. ff. de iis qui not. infa. dicit quòd ſi q s occidit illum quem credebat bannitum, vel adulterauit illam quam credebat ſolutam, non punitur tanquam de ſimplici homicidio, & adulterio, ſed ſi fuit in culpa, quia plenius inueſtigare debuit. puniretur tanquam de culpa. l. ii. §. qua actione. ff. vi bon. rapt. Nell. in tracta. bannit. in ſecunda parte ſecundi temporis. q. xxvi. iſtud melius declarando dixit prius referrendo Franc. de Aret. in l. ſi cum ſeruo. ff. de iniur. qui tenuit, quòd in nullo teneatur per textum in d. l. ſi cum ſeruo, in arg. tamen, aut iuſtam habuit cauſam, ſic credendi, vt puta, quod publicè tenebatur, quòd ille occiſus eſſet Aurelius bannitus. quem occidere putabat, & tunc in nullo punitur, arg. l. iii. ff. ad Macedo. aut licet publicè non tenebatur, quòd ille eſſet Aurelius bannitus, ſed ex aliqua cauſa motus fuit ad ſic credendum, & tũc cùm in dolo nõ ſit non poteſt lege Cornelia de ſicariis conueniri. l. in lege. ff. ad leg. Corn. de ſicar. ſed pro modo culpæ tenebitur, argum. l. ſcientiam. §. qui cùm aliter. ff. ad legem Aqui. & hanc diſtinctionem tenuit Iaſ. in conſi. cxxxvii. nu. 1. verſ. pro iſta concluſione, vol. i. & ſecutus eſt Nell. Sozi. iun. in conſi. lviii. in fi. vol. primo. Facit etiam pro hoc text. in l. ſi ſeruum. §. amouere. ff. de acqui. hære. vbi habetur, quòd ſi quis dum putaret amouere rem alterius, rem hæreditariam amouerit, priuilegium abſtinendi non amitti, quia rem hęreditariam

194 amouerit. ex quo credebat illam eſſe alterius. † Ratio præmiſſorum eſt, quia ignorantia allegari poteſt ad commodum delinquentis vt euitet pœnam. vt dicunt

eunt Docto.in d.l.genero.ff.de iis qui not.infam.& facit tex.in l.ſi ignorans.ff.loc.& in l. item apud Labeonem.§.ſi quis virgines.ff.de iniur. quod verum eſt, qn̄ delinquens non dabat operam rei illicitæ,prout eſt in caſu noſtro, ex quo lege permittente Cornelium bannitum occidere volebat.ſed ſi daret operam rei illicitæ,tunc dicas ſimul cum Bart. in l.diuus.ff.de ſicar. ꝙ iſto in caſu punitur. & non poteſt allegari ignorantia ad cõmodũ ipſius delinquentis.& allegat pro hoc Bar. text.in l.eũ qui.§.pen.ff.de iniu. Dicit enim ibi Iuriſconſultus ꝙ ſi quis putet me Lucium Titium eſſe.cùm ſim Caius Seius.præualet quòd principale eſt,iniuriã eum mihi facere velle, nam certus ſum ego. licet ille putet me alium eſſe,quàm ſim.& ideo iniuriarum habeo actionem,pro hoc facit etiam dictum Bar.in l.reſpiciendum.§.ſi delinquunt, in fi.ff.de pœn. vbi ſi volebã percutere Titium,& percuſsi Sempronium. ſum puniendus,quia dabam operam rei illicitæ,ſecùs ſi qs volebat percutere feram,& percuſsit hominem, allegat tex.in l.eum qui nocentem, in fin.ff.de iniur. & de
195 hoc dicam paulo inferius. † Facit etiam pro hoc illud quod dixit Alexan.in repet.l. non ſolum. §.morte.ff.de oper.nou.nuncia.nume.74.& 77. quòd ſi quis cognouit nuptam,credens eam ſolutam,& ſi quis percuſsit clericum, credens eum laicum,puniuntur adulterii in primo caſu & pœna ſacrilegii in ſecundo caſu, illa ſola ratione,quia dabant operam rei illicitæ, ſaltem in genere.& ad hoc allegat dictum Io. An.in regula cùm quis,de reg.iur.in vi.ex quibus colligitur,ꝙ non rectè ſenſit Barto.in dicta l.genero. cùm hæc duo æquiparet,occidere eum quem putabat bannitum, & adulterate eam,quam credebat ſolutam,cùm in primo caſu de bannito rei licitæ dabat operam, in ſecundo caſu de adulterio rei illicitæ operam dabat,vt ex ſuperius deductis clarè patet.

SVMMA-

SVMMARIVM.

1 ☞ HOMICIDIVM *caſu cõmiſsum, quomodò puniatur.*
2 *Volens percutere vnum, percutiens alium & occidens qualiter teneatur.*

1 CASV † quando cõmittatur homicidium. Bart. in l.i.ff.de legi.& Alber. in l.ſi quis non dicam rapere, C.de epiſco.& cleri.diſtinguunt, aut culpa præceſsit caſum, aut non, primo caſu punitur, ſed mitius quàm ſi dolo, ſecundo caſu non punitur. Dicas tu, quòd quis deliquit quandoque fortuna, quandoque ex improuiſo, prout dicunt Bal.Sal.& Hipp.hic, in fi.& Alex.in l. reſpiciendum.§.delinquunt.ff.de pœn.ſi fortuna, ex eo quia caſui fortuito prouideri non poteſt. l. quæ fortuitis.C.de pigno.act.l.in rebus, in princi. l.ad eos.ff. commoda.tunc non tenetur ſiue ſimus in caſu fortuito à natura, ſiue ab homine, quos exemplificat Salic.in d.l.quę fortuitis, in prin.ſi caſu ex improuiſo, dicas ꝙ aut nulla culpa præcedit caſum, & tunc in nullo tenetur, vt per Bartol. in d.l.i. de legi. aut culpa præceſsit caſum, & tunc aut dabat operam rei licitæ, & tunc aut de ſui natura illa res licita habet periculum, vt proiicere lapides in publicum, proiicere ramos, deferre lapides in curru.& tũc aut diligentia vſus eſt in ea re, & non tenetur. aut non fuit vſus diligentia, & tenetur. vt in l.ſi putator. & in l.qui foueas, & in l. ſi ſeruus ſeruum.§.ſi ex plauſtro.ff.ad leg. Aqui. aut illa res nõ hẽt aliquod periculum naturaliter, & tunc non tenetur, vt in c.Ioan.& in c.fi.de homici. & intelligit Felin.in d.c. Ioãnes.ſi verò dabat operam rei illicitæ, & tunc tenetur.c.tua, de homici.l.ſcientiam.§.ſi. ff.ad leg. Aquil.

2 † Ex iis quæri poteſt. Quidam volebat percutere Titium, & percuſsit Seinm, adeò ꝙ mortuus eſt. vtrum puniatur pœna legis Corneliæ de ſicariis. Bar.in l.ſi cũ

ſeruo.

ſeruo.ff.de iniur. in hac q.reliquit cogitandum, ſed in l.reſpiciendum.§.delinquunt,in fi.ff.de pœ. tenet quòd puniēdus ſit.& ad hoc allegat text.in l.eum qui.§.pen. ff.de iniur.& in l.ſcientiam.§.fi.ff. ad leg. Aquil. & hoc quia dabat operam rei illicitæ, ſequitur eum Cur.iun. in l.in actionibus,nu.13.ff.de in li.iur.& Clau.de Seyſel.in l.i.nu.31.ff.de legi.qui vltra Barto. multa adducunt.facit etiam Glo.in c.illud,in ver.ſeruum ſuum.xv. q.i.Aduerte tamen quòd Barto.non dicit quòd debeat puniri pœna ordinaria.ſed quærit an ſit puniendus, & dicit quòd ſic. vnde dicas tu, quòd ex eo quia non eſt à caſu,ſed eſt in culpa,& ſic culpa lata.& dabat operam rei illicitę.quod punitur extraordinariè,nec poteſt cōſiderari dolus.in genere,quia non eſt reſpectu eiuſdem ſubiecti,vt dicit Bald.in l.ſi quis non dicam.C.de epiſco.& cleri.ſed diuerſi.& ſic diuerſæ perſonæ.& ita etiā ſen ſit Nicol.de Mattharell.in diſpu. ſua.ii.incip.ſtatutum eſt in ciuitate,in fi.quam habeo in ſcriptis,& conſuluit Cœpol.conſi.xxxiii.incip. multa poſſent in medium etc.& Docto.in d.l.ſcientiam.§.qui cùm aliter.& ad hanc quæſtionem adde quatuor caſus, quos refert Iaſ.in l.in actionibus.ff.de in lit.iur.col.vi.nu.18. quia videntur multum facere ad propoſitum.

SVMMARIVM.

1 HOMICIDIVM *factum ad defenſionem, pœnam non meretur.*
2 *Clericus celebrans,licitè aggreſſorem occidit.*
3 *Aggreſſor occiſus ab aggreſſo, à ſe ipſo occiſus videtur.*
4 *Defenſio eſt de iure naturali,& cuilibet cōpetit etiam brutis.*
5 *Occidens ad ſui defenſionem non committit maleficium.*
6 *Pœna non eſt, vbi non eſt maleficium.*
7 *Prouocato occidenti eſt ignoſcendum.*
8 *Difficillimum eſt iuſtum dolorem temperare.*
9 *Pater offendentem filiū et naturalem tantùm, occidere poteſt.*

10 *Filius*

10 *Filius eſt pars viſcerum patris & matris.*

11 *Pater in filio ſaluatur, & diuturnitas paterni nominis conſeruatur.*

12 *Natura communis eſt.*

13 *Ciuilis inſtitutio non poteſt naturam immutare, vel coarctare naturales ſtimulos.*

14 *Animalia & feræ beſtiæ, ſalutem filiorum tuentur.*

15 *Iniuria facta filio eſt facta patri.*

16 *Filius tenetur defendere patrem & occidendo offendentẽ patrem non punitur.*

17 *Filius non defendendo patrem punitur.*

18 *Nepos tenetur defendere auum.*

19 *Filij & nepotes tenentur patrem & auum ab hoſtibus redimere, aliàs ſucceſſione priuantur.*

20 *Pater & filius ſunt vna caro.*

21 *Frater defendendo fratrẽ, de homicidio commiſſo nõ tenetur.*

22 *Socij omnium bonorum, omnia bona, & omnia mala, communicare debent.*

23 *Frater de iniuria fratri facta, non cognoſcit.*

24 *Affinem inſultatum defendere licet.*

25 *Marito licet defendere vxorem, &ècontra, & offendentem occidere.*

26 *Maritus & vxor vna caro, & vnum corpus cenſentur.*

27 *Sponſus impunè ſponſam defendit.*

28 *Sponſi & vxoris idem eſt iudicium.*

29 *Amaſius impunè concubinam defendit.*

30 *Amaſius & concubina domeſtici ſunt, & ſocietatem quadam coniunguntur.*

31 *Socio ſiue itineris, ſiue cohabitationis, licet ſocium defendere, & aggreſſorẽ occidere imò & aggreſſoris ſocium nu. 34.*

32 *Iniuria facta ſocio, eſt alteri ſocio communis.*

33 *Socius ſocium non defendens, delinquere videtur.*

35 *Inſultans alicuius amicũ, põt ab eius amico impunè interfici.*

36 *Seruus defendendo dominum, occidens offendentem, non tenetur, & econtra.*

Item libertus defendendo patronum, & ècontra.

Vaſallus defendendo dominum, & ècontra.

Idem in aſcriptitio.

Abbbas defendendo monachum.

Idem de familiari conducto.

37 *Extraneo licet extraneus defendere, et aggreſſorē occidere.*

38 *Homicidium pro defenſione rerum eſt permiſſum.*

39 *Cuilibet intereſt rempublicam offenſam tueri.*

40 *Homicidium commiſſum pro defenſione patriæ non punitur.*

41 *Fidei Christi defenſor, de homicidio non tenetur.*

42 *Fidem quilibet tenetur defendere.*

43 *Cœleſte præmium conſequitur pro fide moriens.*

44 *Furem vel latronem licet occidere, qui ſe uel ſua aliter euadere non poteſt.*

45 *Marito quomodo liceat adulterantem vxorem occidere.*

46 *Marito quādo liceat occidere, de ſuæ uxoris adulterio ſuſpectū*

47 *Patri licet occidere adulterantem filiam, & etiam ipſam filiā in adulterio deprehenſam.*

48 *Pater occidens, ſtuprum ſibi vel filiæ per uim inferentem, eſt dimittendus.*

49 *Filius mandato patris, patris vxorem adulterantem occidens, in ipſo adulterio non punitur.*

50 *Trāsfugā uel hoſtē ciuitatis occidēs, nō punitur de homicidio.*

51 *Nocturni depopulatores agrorum: aggreſſores viarum publicarum. & deſertores militiæ poſſunt impunè interimi.*

52 *Raptores virginum & viduarum, et eis tempore raptus auxilium præſtantes, poſſunt à parentibus, conſanguineis, tutoribus & curatoribus impunè occidi.*

53 *Occidens inimicum ſuum in duello licito non punitur.*

54 *Iuſtitiæ miniſter, de homicidio non tenetur, condemnatum ad mortem occidendo.*

55 *Occidens bannitum ab homicidio excuſatur.*

56 *Familia poteſtatis occidens reſiſtentem, an puniatur.*

57 *Occidens aliquem timore mortis, puniri non debet.*

58 *Homicida ex conſuetudine, de homicidio non tenetur.*

59 *Creditor debitorem fugientem, & ſe telo defendentem, occidens non punitur.*

60 *Iniuſtè carceratus poteſt impunè carcerum cuſtodes occidere. ſi aliter euadere non poteſt.*

61 *Occidens ſeruum repertum in flagranti crimine, & concubitu condomina non tenetur.*

62 *Interficiens aliquem in colluctatione ex conſuetudine loci, lege vel ſtatuto approbata, non eſt puniendus.*

63 *Seruiens timens mortem ſibi à domino cominatam, qui mandato domini aliquem occidit, an teneatur.*

64 *Ponens offendiculum ad feneſtram pro capiendo fure nocturno, ex quo fur cecidit & moritur, de homicidio non tenetur.*

65 *Rixæ authorem, in rixa occidens non punitur.*

66 *Cedens aliquem propter tumultum ſedandum, qui aliter ſedari non poterat, non debet puniri.*

1 IVRIS permiſsione, † ſi quis ad defenſam vitæ ſuę, alium interfecerit, quia vim vi repellere licet. & ſe defendere, omnes leges, omniaq; iura permittunt. vt l. ſcientiam. §. qui cùm aliter. ff. ad l. Aquil. l. vim vi. ff. de iuſti. & iur. c. ſignificaſti, el ii. in fi. de homici. clem. i. de homici. not. in l. i. C. vnde vi. ex eo quia homicidium non facit ad vindictam ſed ad defenſionem, ideo non tenetur. Glo. eſt not. in l. ſi quis aggreſſorem. eo. titu. nro, Glo. in c. in ſumma, xxiii. q. i. & ne dum pœna tempo-
2 rali. ſed nec ēt pęna ſpirituali tenetur. † Vnde videmus ꝙ ſi clericus dum celebraret miſſam, fuiſſet ab aliquo aggreſſus, licitum eſt ei dimittere celebrationem, & occidere, deinde redire ad altare, & celebrationem perficere. ita Abb. in c. clerici, el i. de vita & honeſt. cleric. & in c. ſicut dignum, de homici. Rationes quinq; per ſcri-
3 bentes aſsignantur. quarum prima eſt. ex eo † quia occiſus vr̄ à ſe ipſo occidi. vt voluit Abb. in d. c. clerici, de vi. & honeſta. cleri. Bal. in l. fi. poſt prin. ff. de rer. diuiſ.
4 † ſecunda ratio eſt, quia defenſio eſt inducta à natura, & cuilibet competit, etiā brutis. l. i. §. cùm arietes. ff. ſi
5 quadru. paupe. † Tertia eſt ratio, quia occidens ad ſui defenſionem non committit maleficium. ita Bald. in l.

6 data opera.iiii.col.C.qui accuſa. poſſ. † & vbi non eſt maleficium, ibi non eſt pœna.l.ſancimus.C.de pœnis.
7 Quarta eſt ratio, quia † occidens ad defenſionem vlciſcitur. quia tanquam prouocato eſt ignoſcendum.arg.
8 l.qui cùm maior.§.libertus.ff.de bon.libert. † Quinta difficilimum eſt iuſtum dolorem temperare. argu.l. ſi adulterium cum inceſtu.§.Imperatores.ff.de adulte.

Et non ſolum iure permittente quis alium pro ſui defenſione occidere poteſt, verùm etiã pro defenſione aliorum, ac aliis de cauſis, & primò.

9 † Si pater defendendo filium, ita Bald. in l.i.nu.19.
10 verſ.circa perſonas.C.vnde vi, motus † quia filius eſt pars viſcerum patris & matris, & cõe bonum coniuga-
11 torum.l.iſti quidem. ff.quod met. cau. † Nam in filio ſaluatur pater, & diuturnitas paterni nominis conſeruatur.l.liberorum.& l.pronuntiatio.§.fin.ff.de verbo.
12 ſigni. † ſiue ſit filius legitimus & naturalis, ſiue naturalis tantum quia natura cõis eſt.l.hos accuſare.§.fin.
13 ff. de accuſa. † Nec ciuilis inſtitutio poteſt naturam immutare, nec cohartare naturales ſtimulos. l. ami-
14 ciſsimos.§.Lucius.ff. de excuſa.tut. † Videmus enim animalia ſalutem filiorum tueri ex quadam naturali iuſtitia inſita, quæ hoc dictat omnibus animantibus & feris beſtiis, ita etiam tenuit Angel. ſimpliciter cum dicto Bal.in pract.in ver.& dictus Titius ſe defendendo, nu.30.verſ.quæro ſicut poteſt. & Gandi. in rub.de defen.à reo fact.in prin.Bonif.in rub. quis alium poſſit offendere & vindictam facere. Firmauit etiam hoc
15 Glo.in l.vt vim.ff.de iuſti.& iure. & ibi Bar. † motus, quia iniuria facta filio eſt facta patri.l.i.ff.de iniur. & ibi ẽt iſtud comprobauit Ange.per text.vt dicit ab eo inuentum in l.i.§.item Diuus.ff.de ſicar.& ita tenuerunt Iaſ.& Dec.adducentes q̃plures ita tenentes. & reſpondentes etiam ad contrarium, quod fieri poteſt de tex.in d.l.vt vim.ibi, corporis ſui.& ita ẽt dixit Floria. in l.ſcientiam.§.qui cùm aliter.ff.ad leg.Aquil.

16 † Si

16 † Si filius defendendo patrem. ita Bald.in d.l.i.nu.
17 20.C. vnde vi. † Imò punitur dicit ipſe ſi non defendat. argum.text.in l.vtrum.ff.de parricid.& in §.aliud quoque capitulum,in auct. vt cùm de appell. cognoſca.ſequitur Ang.in d.verſi.quæro ſicut poteſt,nu.31. & Gād.in rub.de defenſio. à reo fact.& Bonif.in d.rub.
18 ſi quis alium poſsit offendere etc.col.i.in fin. † dicens iſtud non ſolum locum habere in filio verùm etiam &
19 in nepote. † motus,quia ſicut filii & nepotes tenentur patrem & auum ab hoſtibus redimere, vt in auctẽn. ſi captiui.C.de epiſc. & cleri. aliàs priuantur ſucceſsione.l.i.C.de iis quib.vt indign.ideo multo magis tenẽtur eos defendere. facit l. appellatione parentis. ff.de
20 verb.ſignif. † Item quia ſunt vna caro. c.contradicimus.§.hac authoritate.xxxv.q.iii.& tenent hoc etiam Docto.in d.l.vt vim.

21 † Si frater defendendo fratrem. Gandi.in d.rubr.de
22 defenſio. à reo fact.in prin. † & hoc quia ſocii omnium bonorum debent communicare omnia bona, & omnia mala.l.cùm duobus.§.quidam ſagariam.& l.verum.ff. pro ſoci.hoc etiam conceditur ratione affectionis.l.cũ
23 ſeruus.ff.man.& argu.in l.i.& ii.ff.de tutel. † Hinc videmus dicit ipſe, quòd de iniuria facta fratri frater ſi iudex eſt,cognitionem non habet. quia ei facta reputatur.hoc etiam ſecundum quoſdam tenuit Bonifa. in d.rub.quis alium etc.in ii.col.in prin.per text.in l.i.& ii.de libera.cau. & in l.ii. & in l.cùm fratrem.C.de iis quib. vt indign. etc.

24 † Si conſanguineum & affinem defendendo. licet Gandi.in d.rubr. de defenſio. à reo fact. ex intentione Odoffr.diſtinguat,aut conſanguineus vel affinis inſultatus,eſt mecum in ſocietate,aut non,primo caſu poſſum eum defendere, ſecundo vero caſu non, attamen communiter tenetur, quòd conſanguineus & affinis nulla habita diſtinctione, conſanguineum & affinem defendere poteſt,vt dicunt Barto.& alii in d.l.vt vim.

Bal.& Saly.in l.vnica.C.de rap.virg.& aliis quos enumerat Care.in pract.ſua crimi.in §.circa.nu. 46.

¶ Maritus. Adde Io. de Ana. i c interfeciſti. col. fi. ver. tertiò an vir. extrà de homic. uolũta.

25 † Si maritus defendendo vxorem, &ècontra. nam licet Gand.in d.rub.de defenſ.à reo factis.nu.2.teneat quòd quo ad maritum teneatur. ſed non ècontra.rationibus.vt ibi per eum, attamen Bal.in d.l.i.nu.21.C. vnde vi, inſenſatos vocat eos, qui dicunt ꝙ vxor virum
26 defendere non poteſt, ea ratione, †quia caro vna vnũ corpus cenſentur.c.admonere.xxxiii.q.ii. & l.iii.ff. de lib.cauſ.ſequitur eum Ange.in d.verſ.quæro ſicut,nu. 22.& hanc opin.tenuit Bonifa.in d.rub.quis alium,& Floria.in d.l.ſcientiam.§. qui cùm aliter. & Docto. in d. l.vt vim.

27 † Si ſponſus defendendo ſpõſam.ita Bal. in d.l.i.nu. 23.& hoc ratione zeli amoris intenſi, quo inuicẽ con-
28 nectuntur. † & quia de ſponſa & vxore idem debet eſſe iudicium.l.oratio. ff.de ſponſa.l. ſi vxor.§. ſi minor. ff.de adulter.& l.non ſine.C.de bo.quæ lib.ſequitur eũ ad literam Ang.in d.verſ.quæro ſicut poteſt.

¶ Cõcubinã. Adde Io. de Ana. i c. interfeciſti. col. fi. verſic. quartò an amaſius. de homici. voluntario.

29 † Si amaſius defendendo concubinam. ita Bal.in d. l.i.nu.22.ſequitur Ang.vbi ſuprà. & hoc propter amicitiam non leuẽ, quæ inter ipſos conſiſtit, l.maſurius.
30 ff. de verbo.ſigni. † Item quia domeſtici ſunt,& quadam ſocietate iunguntur.l.quód ait. ff. de diuor. d.l.ſi vxor.§.ſi minor.ff.de adulter. d. l. non ſine.C.de bonis quæ libe.ita etiam ſenſit Floria.in d.l.ſcientiam.§.qui cùm aliter, col.ii.in princ.

¶ Socius. Adde Io de Ana.in d.c. interfeciſti. col. fi. verſi. ſextò an ſocius.

31 † Si ſocius defendendo ſocium, ſiue itineris, ſiue cohabitationis ſit.de ſocio itineris tenuit Bal.in d.l.i.
32 num.24.& hoc quia † iniuria cõis eſt.l.item apud Labeonem.§.tenetur.ff.de iniur.ita etiam ſenſit Gand.in d.rub.de defenſio. à reo fact. nu.3. licet ad aliud propoſitum, illud dicat de ſocio itineris & cohabitationis tenuit Ang.vbi ſuprà.& Bonif.in rub.quis alium.col. ii. in princi. iuncta additione ibi poſita ſub litera B.
33 † Imò ſi ſocius ſocium non defendit, delinquere videtur.

tur.ita Floria.in d.§.qui cùm aliter, per text.in c.fortitudo,& in c.non inferenda,xxiii.q.i.facit etiam text.
34 in l.item apud Labeonem.§.tenetur.ff.de iniu.†Et nō ſolùm ſocium defendere poſſum, ab eo qui ipſum occidere voluerit, ipſum interficiendo, verùm etiam ſociū aggreſſoris,& ſic criminoſi occidi poſſunt. ita Bal. & Ang.vbi ſuprà,per tex.in l.i.C.de rapt.virgi. & in l. raptores.C.de epiſco.& cleri.
35 † Si amicus defendendo amicum, ita poſt alios,quā pluribus rationibus, & ſimilibus comprobando tenuit Hippo.in l.vnica, nu. 210.C.de rapt.virgi.quando ſcilicet ſumus in maxima amicitia.
36 † Si ſeruus defendendo dominum,&ècontrà. Si libertus defendendo patronum, &ècontra. Si vaſallus defendendo dominum & ècontra.Idem in aſcriptitio; ſi Abbas defendendo monachum.Idem de familiari,cō ducto,prout dicunt Bal. Ang.& Gandi. in locis de quibus ſuprà, rationibus vt ibi per eos.
37 † Glo.in d.l.vt vim. dicit,ꝙ quantum ſit ad defenſionem alterius,affectio conſideranda eſt, quod quidē in omnibus caſibus ſuprà enumeratis verificari poteſt. Sed quæro an extraneum defendendo,quis aggreſſorē occidere poſsit. Bald.in d.l.i.nu.26.tenet quòd ſic.quē ſequitur Floria.in d.l.ſcientiam.§.qui cùm alter.ff.ad leg. Aquil. maximè quando offenſus exclamat accu-
38 rite,accurite.& mouentur,†quia ſi pro defenſione rerum hoc licet.l.iii.§.cùm igitur.ff.de vi & vi arm. tanto magis pro defenſione perſonarum.l.ſed & partus.§. i.ff.quod met.cau.l.ſi quis in ſeruitute.ff.de furt. l.fu-
39 rem.ff.de ſicar.†Item quia dicit Bald.cùm reſpublica offendatur,cuilibet intereſt rempublicam tueri,ne offendatur,quia ius publicum in hoc cōſiſtit. l.licitatio. §.quod illicite.ff.de publi.l.ſi quis ingenuam. §.in ciuilibus.ff.de capti.& tenuerunt Cano.in c.i.de homic. in clem.& Innoc.in c.ſi vero, el i.in prin. de ſententia excommunica.Anch a.in c.dilectus,eo.titu.de ſenten.

excommuni.Matthæ.in conſtitutione rapinas.vii.not.
40 † Si defendendo patriam. ita Bonifa.vbi ſuprà col. ii.in prin.per tex.in l.minimè.ff.de relig.& ſumpt.fun.
41 † Si defendendo fidem Chriſti. Ita Bonifa.vbi ſu-
42 prà per tex.in c.Maximianus.xxiii.q.iii.† Cùm ad fidei defenſionem quilibet ſemper tenetur.xxiii.q.viii.
43 c.quicunq; ex clero.§.is ita. †Et moriens pro fide cœleſte præmium conſequitur.d.q.viii.c.omni timore.ita etiam in defendente patriam, vt ibi.
44 † Si occidit furem vel latronem, qñ ſe & ſua aliter euadere non põt.l.furem.ff.eo.de ſicar.l. ſi pignorem. §.furem.ff.de furt.c.ii.& c.ſi perfodiens,de homici. & vbique habetur per Docto. & iſtud intelligas non ſolùm in fure nocturno, verùm etiam in fure diurno. ſi telo ſe defendit. & aliter res ſuas euadere non poteſt. vt dicunt Docto.in iuribus ſuprà allegatis. & in l.ſi vt allegas.eo.tit.noſtro,& Bonif.in d.rub.quis alium etc. in prin.& videas Hippo.in l.i.nu.18.ff.eo.de ſicar.& in d.l.furem. qui de hoc copioſè loquitur.
45 † Si maritus occidit adulterum vxoris ſuæ deprehenſum in adulterio. dummodo talis adulter vilis perſona ſit.vt habetur in l.marito,primo reſponſo.& in l. ſi adulterium.§.pen.ff.de adulte. in l.Gracchus.C.eo. de adult.ita Bonifa.vbi ſuprà.& Hippo.in d.l.i.nu.19.
46 † Si maritus occidit hominem, quem de adulterio vxoris ſuæ habebat ſuſpectum,& cui ter denunciauit, ſeu proteſtatus eſt in ſcriptis,& coram tribus teſtibus fide dignis, ꝙ non deberet ſe intromittere cum eius vxore,quia ſi poſtea inuenit eum loquentem, vel ſe intromittentem cum ea,poterit impunè eum occidere,tex.eſt in auct.ſi quis ei quem.C.de adul.et in auct. vt lic.matri & auiæ,in §.iis quoque.& ibi Doct. & facit tex.in c.ii.de cohab.cler.& mul. & voluit Bar. in l. generali,in fi.C.de decur.lib.x.& ita Bonifa. in d.rub. qui alium etc. in prin.& Hippo.in d.l.i.nu. 21.
47 † Si pater occidit filiam in poteſtate deprehenſam

in

in adulterio, & idem ſi occidit adulterum, dummodo & filiam occidat, vt habetur in l.patri, & in l.nec in ea.& in l.ꝙ ait lex.§.pen.& fin.ff.de adult.& de hoc videas per Ange.in practi.in ver. che hai adulterata la mia donna.verſ. an patri liceat etc. vbi ponit oĩa quæ requiruntur vt pater occidere poſsit.& Bonif.in d.rub. quis alium,in prin.& Hippoly. in l. patre vel marito, in prin.ff.de quæſti.& in d.l.i.nu.20.ff.eo.de ſicar.

48 † Si pater occidit volentem ſe & filiam ſuam ſtuprare.l.i.§.pen.ff.de ſica.& ita Bonif.vbi ſuprà,in prin.

49 † Si filius mandato patris,adulterantem vxorem patris in ipſo adulterio occideret.d.l.Gracchus.C.de adulte.& ita Bonifa.vbi ſuprà, col.ii.in prin.

50 † Si quis occidit transfugam vel hoſtem ciuitatis.l. iii.§.fi.ff.eo.de ſicar.c.cùm homo,xxiii.q.v.& habetur in l.proditores.ff.de re milit.& per Bonifa.vbi ſuprà,& Hippoly.in d.l.i. nu 22.

51 † Si quis occidit nocturnum depopulatorem agrorum & aggreſſorem viarum publicarum, & deſertorẽ militiæ.l.i.& ii.C.quando lic.ſe ſine iudi.vin.& ita Floria.in l.ſi ſeruus,in vlt.col.circa med. ff.ad leg.Aquil. Bonif.in d.rub.quis alium etc.col.i.in fi.& Hippoly.in d.l.i.nu.xxiii.

52 † Si parentes,cõſanguinei,tutores,& curatores virginum & viduarum,occidẽt raptores ipſarum, & alios dantes auxilium & fauorem ad raptum faciendum. l. raptores.C.de epiſc.& cler. ita Bonif. vbi ſuprà.

53 † Si quis inimicũ interfecerit.in duello licito.text. eſt in c.i.§ ſi quis hominem.ibi,niſi in duello.de pace tenen.in vſi.feu.& ibi Docto.Calca.in conſi.ii.licet in iſta materia.Hippo.qui alios adducit.in d.l.i.nu.24.& facit in arg.tamen tex.in l.qua actione.§.ſi quis in colluctatione.ff ad leg.Aquil.l.iii §.i.ff.de iniur.

54 † Si miniſter iuſtitiæ condemnatum ad mortem d. c.cùm homo,c.homicidium,xxiii.q.v. ita Hippol.in d. l.i.nu.25 & ratio eſt,quia neceſsitas officii excuſat. l.

tutorem primo reſponſo.ff.de iis quib. vt indig.l.ſi ſeruus communis.§.quod vero.ff. de furt.l.ſimiliter.§.i. ff.rerum amotarum.

55 †Si occidit bannitum ex quo occidit lege permittẽte.d.l.Gracchus.C.de adulte.& de iſta materia bannitorum dixi ſuprà.

56 †Si familia poteſtatis occidit reſiſtentem.Bartol.& alii in l.ſi ſeruus.C.de iis qui ad eccleſ.confugi.& in l. queadmodũ.ff.ad l.Aql.& in l.ſi. C. qñ lic.ſe ſine iudi. vindi.& alii quos adducit Hippoly.in pract.crim.in §. vlterius.nu.7.& in d.l.i.nu.78.ff.de ſicar.

57 † Si timor ineſt,vt puta ſi aliquis potens,dicat alicui non potenti,occidas talem.aliàs ocidam te. tunc ſi non poterat aliter euadere vitam ſuam. niſi illum interficeret,ſi eum interficiat,non punitur aliqua pœna. Bal.in c.i.§.iniuria.in vlt.col.verſ.ſed pone quidã potens,de pac.iur.firm.ſequitur Alex.in l.liber homo.ff. ad l.Aquil.& Iaſ.in §.ſi minus,in vii.col.inſtit.de act. idem Bald.in l.ſeruos.C.ad l.Iul.de vi publica.Floria. in l.liber homo.& in l.quod dicitur.ff. ad leg. Aquil. Deci.in d.l.vt vim.nu.9.& Hippo.in d.l.i.nu.92.

58 †Si conſuetudo loci tolerat homicidia, quia mala conſuetudo excuſat à pœna. Glo.in c.cùm venerabilis,de conſuetu.Roma.in ſing.xx.incip.an conſuetudo.ita Hippoly.in d.l.i.nu.99.

59 †Si creditor debitorem fugientẽ,& ſe telo defendẽtem.Bal.& Saly.in l.ſi vt allegas,in vlti. verbis. eo.tit. nro.Alex.in d.l.furem.ff.eo.ita Hipp.in d.l.i. nu. 106.

60 †Si iniuſtè carceratus pro cauſa capitali occidit cuſtodes,ita Paris in tracta.ſindica.in xxv.char.in iii.col. vbi pro hoc allegat text.in l.nihil.ff.de capt.& in l.capitalium.§.ad ſtatuas.ff.de pœn.cum aliis de quibus ꝑ Hippoly.in d.l.i.nu.108.

61 †Si ſeruum repertum in flagranti crimine, & concubitu cum domina.l.qui ſeruum.ff. de verbo.obliga. l.quid ergo.§.hæres.ff.de legat.i.l.eleganter.§.fina.de

pigno.

pigno.actio.& ita Hippoly.in d.l.i.nu.112.

62 † Si lege ſtatuto, vel conſuetudine, permittitur, ſeu toleratur aliquis actus, & ex illo actu ſequatur homicidiũ, vt in torneamẽtis, in pueris ludẽtibus ad ſaxa. & in aliis caſibus de qbus loquũtur Dec.in cõſ.ix. Anch. in cõſ.cclxxxiii. Io.de Ana.in c.i.de torneam. Cępo.in conſi.xxx.& conſ.xxxi.& Hyppol.in cõſ.xc.& in practi.in §.vlterius.nu.9. & dixi ſuprà in verſ. Ludo.

63 †Si ſeruiens qui timens mortem ſibi comminatam à domina, niſi vxorem eius, fortè de adulterio ſuſpectam occideret, ipſam interfecit, qñ alias eſſet perituꝛus, ita Flori.in l.ſi quis fumo.§.quod dicitur in prin. ff.ad l.Aquil.ex intentione Iaco.de Arena.

64 †Si quis poſuit offendiculum ad feneſtram pro capiendo fure nocturno, ſi fur cecidit & moriatur tunc ipſe non tenetur.ita Alex.conſi.cxl.vol.ii.

65 † Si authorẽ rixæ in rixa occidat, ar.in l.i.§.cũ arietes.ff.ſi quadrupedes paup.feciſſ.dica.l. itaq; ſi ſeruũ. & l.ſcientia.§.ii.ff.ad l.Aqui.l.itẽ.C.qñ lice. ſe ſine iudi.vindi.& ita Gand.in rub.de pœn.reo.pe.col.nu.60.

66 † Si occidit quis aliquem propter tumultum ſedandum, qui ſedari aliter non poteſt.l.qui cædem, in fi.ff. eo.de ſicar.quod intellige, vt per Bar. ibi quando fuerit culpabilis.& non innocens.

SVMMARIVM.

1 *Auxilium per interpoſitam perſonam committitur, auxilium præſtando, antè factum, in actu. & poſt actum, & nume 2. & 3.*

4 *Auxilium præſtantes ad homicidium qualiter puniantur.*

5 *Præſtantes auxilium ad euadendum homicidam, quomodo teneantur.*

POSTQVAM vidimus quando quis per ſeipſum homicidium cõmittit, tunc modo reſtat vt videamus

quando

quando per interpoſitam perſonam, quod fit multis
1 modis.† Et primò auxilium præſtando.dixi.in l.fin.ff.
de quæſt.in verſ.aſſociatio,quòd qñq; datur auxilium,
antè factum,qñq; in ipſo actu, quandoq, poſt actum,
& hoc per dictum Bar.in l.ſi furti.§.opem. ff.de fur. q
ponit nonnulla exempla in quolibet capite. ſequitur
Ang.ſimpliciter in pract.in gl.& Andream Marci lani
ficem,nu.5.ver.quæro quot modis,& in gl.& dicto ma
leficio ſemper aſtitit.nu.13.verſ.quęrit Bar.& alii quā
plures.hincinde exempla ponunt, vndè ex dictis om-
nium dicas tu,ante delictum auxiliū dari.Si dedit ali-
cui pecuniam,cauſa inueniendi aſſaſsinum.Si conceſ-
ſit domum cauſa homicidii faciendi,ita Barto.in d. §.
opem.& Ang.vbi ſuprà.Si commodauit arma vel alia
neceſſaria ad maleficium committendum,ita Bonif. in
tract.malefi.in rub.de inſul.per inſul.percuſ.nu.24.Si
equum commodauit,Si duxit ſuper ſuo equo ingropa
ad locum delicti,Si famulum cōmodauit,ita Sozi. cōſ.
clxxxviii.in prin.vol.ii.& hoc præcipuè per dictū Bal.
in l.quicunque.C.de ſer.fug.in ver.nota ſextò, vbi lo-
quitur de commodante equum,arma, vel famulum, ſi
accepit cuſtodiam veſtiū volētium delinquere. c.ſicut
dignum.§.ſecundo quoq;,& ibi Io.de Ana. de homic.
Si dedit ſpem volenti delinquere, vt quia dicat ita ad
occidendum, quia ducam inſtrumenta ad ſepeliendū
cadauer.vt conſuluit Cępol.in conſ.xxvii.per totum.
Si ſcienter oſtendit malā viam alicui vbi latrones erāt
qui occiderunt eum,ita Andr.de Iſer.in conſtitu.ter-
minum vitæ,ſub rub.de homicidio puniendo.conſtit.
Neap.& dixi.in d.l.fi.nu.238.ver.ducens verbis.Si ex
piauerit & explorauerit,& ille eſt occiſus,ita Pariſ.in
conſi.clxvi.uol.iiii.

2 † Auxilium in delicto, ſi inſimul cum delinquente
admenauerit contra occiſum. l. ſi ita vulneratus iun-
cta Glo.in ver.quælibet.ff.ad l. Aquil.& no.in l.fi.ff.de
ſicar.ſi capit aliquem & eum teneat.& alter percutiat
d.l.

d.l.item Mella.§.ſi alius. Bonifa.ſvbi ſuprà, num.14.& not.in c.fi.de iniur.& in c.cũ homo ad homine. xxiii. q.v.Si vnus vulnerauerit & alter ſe appoſuerit armis, volentibus adiuuare vulneratum,not.in c.ſi qs viduã l.di. Aſsiſtẽdo maleſactori, vt habilius homicidium cõ mittatur,enſe euaginato vel nõ euaginato, & hoc qa inſultatus redditur timidior,inſultans verò audatior, ita Bar.in d. §.opem.& in l.i.§.i.ff.de vi, & ui arma. & in l.fi.de ſicar.& Ang.in practi in locis de quibus ſupra.& Cepol poſt alios in conſi.xxxiiii.nu.9.ſi acclamauerit taliter q insultatus reddatur timidior, & inſultans audatior.l.i.§.potuiſſe.ff.ad Sylle.Alex.in d. l. is qui opem.nu.4 & Hippoly.in pract.in d.§. conſtan te.nu.62. ver.item ſcias etiam quòd auxilium.

3 † Auxilium poſt delictum aſſocciando, & ꝓhibẽdo ne capiatur.ita Bar.in d.§.opem.nu.4. ſequitur Ange. vbi ſuprà.tenuit hoc etiam Gand.in rub.de homic.iii. col.verſ.item pone quæſtionem.

4 † Tempora iſta tria ſic conſiderata.modo uidendum eſt qualiter puniantur auxilium præſtantes.Gandi.in rub.de homic.& eorum pœn.nu.7.ex opinione Dy. & aliorum quibus in ciuitate Bononiæ iſtud contingit, dicit.Aut auxilium præſtans dedit cauſam homicidii. & tunc ut principalis tanquam homicida punitur,aut non dedit cauſam mortis,ſeu homicidii,& tunc punitur media pœna.Cyn. in l. vnica. C.de Nil. ager.non rumpen. poſt multa.dixit neſcio quid dicam, dubito,non parum ad præſens. Bar. in d.l.is qui opem, ver. quid ergo dicemus. ff. de furt. dicit, quòd regula eſt quòd præſtans opem,punitur eadem pœna, qua principalis punitur,quod tamen fallit in caſu l. raptores.C. de raptu virgi. & l.prima.C.de Nil. age.non rumpen. quia ſic eſt ibi expreſſum. Item fallit quando qualitates propter quas pœna debet augeri, uel minui reperiuntur diuerſę in perſonam facientis,& opem præ ſtantis, qualitates ipſas declarando. Idem Bar.in l.in

furti,

furti.§.opem.nu.2.verſ. venio ad ſecundū.ff.eo.de fur.
dicit ſiue ſimus in auxiliante delictum,ſiue in ipſo de-
licto,ex quo opem maleficio præſtare vr. punitur pa-
5 ri pœna,vt principalis.†Si uerò ſumus in auxilio poſt
delictum ad euadēdum.quàmuis aliqui aſſeſſores eos
condemnarent,attamen ſibi nō placet. ex quo nō præ
ſtant auxilium ad homicidium cōmittendum, ſed ad
euadendum.adeo quò tenentur ex eo.tit.C.de iis qui
latro.&c. vel ſi impediret familiam capere,tenetur,le
ge Iulia.de vi.& in l.lege Iulia.ff.ad l.Iul.de ui publi.
& in auct.ut omnes obe.iudi.§.pen. Aliter punitur ꝑ-
ſtās auxilium ad delictum,aliter ad euadēdum.niſi di-
cit ipſe præmonuerit.quòd deberet delinquere, quòd
ſibi non deficeret,& ſub ea ſpe.deliquit.quia tunc de-
dit auxilium ad delictum,& pari pœna punitur. Bal.
in l.i.C.de crimi.pecul.& ipſe diſtinguit, aut quis fert
opem ꝑ actum proximum facto,puta quia aſsiſtit fa-
cienti,punitur eadem pœna.ſi ꝑ actū remotum tūc mi
nus per illum tex.ita ēt tenet in d.l.i.C.de Nil.age.nō
rump.Saly.in l.vnica.C.de rap.virg.& alii quam plu-
res hincinde diſtinguunt, & late ēt iſtud tetigit Fely.
in c.ſicut dignum de homi.vbi ponit regulam illā ge
neralem.ꝙ auxilium præſtans,punitur vt principalis.
eam quàmpluribus modis limitando.quem ſequitur
Hippoly.in practi.in ver.conſtante.nu.49.& de hoc la
tè etiam dixit Ang.in pract.in ver.& dicta malefi.ſem
per aſtitit.vndè ex dictis omniū ſcribentium & ſequen
do regulam Bal.in conſi.ccccxcii.vol.i.dicas tu. quòd
dātur gradus in auxilio & pœne.nam quidā præſtant
paruum auxilium & multū remotū ab actu. quidā præ
ſtant medium auxilium.quidam præſtant ſubſtantia-
le auxilium.Si ſumus in paruo,vel medio auxilio. ꝙ
exemplificari poteſt in omni auxilio ante delictum &
poſt delictum,tunc punitur,non pari pœna,ſed media
pœna .Niſi in auxilio poſt delictum eſſemus in caſu
Bar.in d.l.in furti.§.opem,ꝙ præmonuiſſet,ꝙ deberet

delinquere, quo caſu teneretur. vt ibi per eum. ſi verò ſumus in auxilio ſubſtantiale, quod exemplificari pōt in auxilio in delicto, tunc puniuntur tanquam interfectores, & eo in caſu dictio tanquàm eſt nota veritatis vt l. item Mella. §. ſi plures. ff. ad l. Aqui. l. ſi familię. ff. de iur. om. iud. & pro hoc facit dictum Bal. & aliorũ de quibus ſupra. tenentium ꝙ auxilium debet eſſe cã próxima delicto, vt puniatur eadem pœna.

DEFENSIONES PRO IMPVTATO DE AVXILIO SVNT ISTAE.

PRIMO quòd dicat ignoraſſe ꝙ valet delinquere d. l. ſi furti. §. ope d. l. qui domum. ff. de adulter. Dec. in c. 1. de offic. deleg. Salyc. in d. l. vnica. nu. 27. C. de raptu virgi. nam ſi quis me inſcio aufugit cum meis æquis, vel habuit mea arma, & occidit non teneor. ita Bal. in conſ. cxx. vol. iii. in antiquis Hippol. in practi. in §. conſtante nu. 48 & 55. Signoro. conſi. cxxxiiii.

Scđo quòd clare ꝓbet aſtitiſſe. nec auxilium impẽdiſſe. ita Alex. in d. l. is qui opẽ. in addi. magna. in fine.

Tertiò ꝙ dicat à caſu ibi fuiſſe, vt dixi. in d. l. fi. in verſi. aſsiſtentia. nu. 237.

Quartò ꝙ poterant ita facere ſine eo. ita Io. An. in c. fœlicis de pœn. Iaſ. in conſ. cxxxvii. uol. i.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Homicidiũ commiſſum mandando, inſtigando, perſuadendo, ratum habendo & cõſulẽdo. quõ puniatur remiſſiuè.*

2 *Negligens corrigere qualiter teneatur.*

3 *Societatis occultæ ſcrupulo nõ caret, qui manifeſto facinori deſinit obuiare.*

MANDANDO, inſtigando. perſuadendo, ratum habendo. & conſulendo, de quibus omnibus copioſiſsimè

pioſiſsimè ac doctiſsimè, poſt Bal. Sal. Ang. Hippol. & alios. videas per Ludo. Care. in pract. crimi. in §. circa, quod eſt v. nec aliter circà declarationẽ cuiuſlibet capitis inſiſtam. ne illud quod ordinatè dictũ fuit iterũ repetam, & velim, vt dicitur ſpoliare mortuũ, vt alii fecerunt ideò dictum Ludo. Careri. videas.

2 Negligens † corrigere, ex quo habemus tex. in c. negligere. ii. q. vii. & in c. error. lxxxiii. diſt. & in c. ſicut dignum. §. illi. de homi. vbi dicitur negligere cum poſsit perturbare peruerſos, nihil aliud eſt, quàm fouere.

3 † Nec caret ſcrupulo ſocietatis occultæ, qui maifeſto facinori deſinit obuiare.

SVMMARIVM.

1 *Cogitatio de iure ciuili non punitur.*
2 *Hæreticus ſola cogitatione delinquit.*
3 *Cogitatio in uſurario, in foro animæ punitur.*
4 *Periurus tenetur ex cogitatione.*
5 *Furtum animo committitur in foro Canonico.*
6 *Actione ſola, non delinquitur.*
7 *Delictum perfectione ſola aliquando committitur.*
8 *Filius patrem captiuum liberare tenetur, & patrem furioſum curare.*
9 *Homicidium uel delictum cogitatum, & actione inſimul intentatum, an & quomodò puniatur.*
10 *Statuta non puniunt animum, niſi ſequatur effectus.*
11 *Statuta caſum fictum non comprehendunt.*
12 *Vulnerãs aĩo occidendi, ſed nõ occidẽdi, an de morte teneatur.*
13 *De fide malè cogitans puniri debet.*
14 *Delictum actione & perfectione, aliquãdo in eſſe deducitur.*
15 *Delictum quando cogitatione, actione & perfectione inſimul, commiſſum dicatur.*
16 *Filius tenetur pro crimine læſæ maieſtatis à patre commiſſo.*

QVARTO Præmittendum eſt. quòd delictum deduci-

deducitur in eſſe, Aliquando cogitatione ſola, aliquādo actione ſola, aliquando perfectione, aliquando cogitatione actione ſimul, aliqñ cogitatione & perfectione ſimul, aliqñ actione & perfectione ſimul aliqñ cogitatione, actione, & perfectione omnibus ſimul, & de
1 iis oībus eſt videndum. † Propter cogitationem tantū de iure ciuili non tenetur aliqua pœna, ſi ſteterit in finibus cogitationis. l. cogitationis. ff. de pœn. Limita
2 non procedere de iure Canonico. Primò † in hæretico qui ſola cogitatione delinquit, & tenetur ad pœ-
3 nam. c. i. & c. ad abolendam extrà de hæreti. † Secun-
4 dò in uſurario. c. conſuluit. de vſur. † Tertiò in eo qui
5 habuit animū periurādi. c. qui aūt xxii. q. v. † Quartò in fure. c. ſi proptereà de pœn. cle. i.
6 † Actione ſola quis non delinquit l. ſi quis quid per ferrendum acceperit. ff. de furt.
7 † Perfectione ſola cōmittitur aliqñ delictum, exemplum in eo qui omittit illud ad quod de iure tenebatur. ex eo enim ꝙ omittit perfecit ipſo iure delictum, ſine pręcedenti cogitatione, & ſine præcedenti actio-
8 ne, hoc caſu tenetur. † vt filius qui omiſſerit liberare, patrem captiuum, vel curare patrē furioſum tenetur, auct. ſi captiui. C. de epiſco. & cleri. auct. liberi furioſi. C. de epiſcopa. audien.
9 † Cogitatione & actione ſimul committitur homicidium, vel delictum quando deuenit ad actum, ſed non perficit, & in hoc. an quis teneatur diſtingue ex mente Albe. in l. ſi quis non dicam rapere. C. de epiſc. & cleric. ꝙ aut non perficit, ex eo quia noluit, aut ex eo, quia non potuit. Primo caſu ſecundum eum non tenetur l. qui falſam. ff. de fal. Bal. autem in d. l. ſi quis non dicam in iiii. oppoſitio. melius diſtinguit in iſto caſu. Aut talis attentatio reſpicit intereſſe publicum, & ita procedet dictum Alberi. & d. l. qui falſam, aut concernit intereſſe priuatū, quia aliquis ceditur, & tenetur de illa attentatione, & eſt tex. optimus. in l. item

Labeonem

Labeonem.§.i.Fallit.in l.quiſquis ad l.Iuli.maie.& in l.i.C.ſi quæcunq; prę.pot. Secundo verò caſu qñ non potuit. Alberi.in d.l.ſi quis non dicam. diſtinguebat. inter impoſsibilitatem naturæ,& iuris,ſed omiſſa iſta ſua diſtinctione,quæ in illis caſibus verè perficit quãtum ad ſe.licet nõ ſortitæ fuerunt effectum,& ideò ali ter diſtingue ex mente Bal.aut ſumus in leui crimine & excuſatur.l.i.ff. quòd quiſque iur.aut in atroci. & tunc aut delinquit verbo,& tenetur extraordinariè l. i.C.de extraor. crimi. aut proceſsit ad actum facti, & tunc ad remotum,& nõ tenetur ordinariè,aut ad actũ propinquum & immediatum,& tenetur ordinariè.l.is qui cum telo. C.de ſicar.aut ſumus in atrociſsimis, & tenetur qualitercunq; egerit.pœna ordinaria.d.l.quiſ

10 quis ad l.Iul.maieſt.† Hinc oritur pœnes ſcribentes vna dubitatio, nunquid hoc procedat in ſtatutis puniẽtibus delicta,ſed quòd ſi deuenerit ad actum facti proximum teneantur pœna ordinaria. In hac q. Bart. in l.i.§.diuus.ff.de ſicar.tenet quòd non puniantur,ni

11 ſi ſequatur effectus.& ratio eſt † quia ſtatuta non cõ prehendunt caſum fictum.vt per Bar.in l.iii.§.hęc ver ba.ff.de neg.geſt.ſed attentando. quis dicitur fictè pſi cere,vt ꝓbat optimè tex.in l.lege Cornelia.ff.de ſica. ibi dolus pro facto accipitur.& verbum accipitur denotat fictionem,iuxta ea quæ tradit Bart.in l.ſi is qui pro emptore.col.iii.in fi.ff.de vſucapi.& communiter Doct.ſequuntur,vt latè per Hippo.in l.is qui cũ telo. C.de ſicar.nu.31.verſ.octauus caſus,licèt tamen non puniatur ordinariè,ſed extraordinariè tenebitur, ex

12 mẽte Bal.in l.ſi fugitiui.C.de ſer.fugit. † Hinc ẽt dubitatur nunquid animus ſit in conſideratione in vulnerante,puta vnus vulnerauit alium.animo occiden di.& non ſecuta fuit mors.vtrum teneatur tantum de vulnere. ſecundum formam ſtatuti punientis vulnerantem.an maiori pœna.Saly. tangit iſtam.q. in l.is q̃ cum telo. C.de ſica.in fi.& determinat.quòd licet non

teneatur

teneatur de occiſo.tñ tenetur de vulnere. & maiori pęna.ex eo enim.ꝙ habuit animum occidendi. pœna impoſita à ſtatu ꝓ vulnere alterabit,& ideò hodiè practica eſt.ꝙ citetur ad defendendum ſe.de eo quòd apēſatè & ex propoſito,vulnerauit.& ſi apparebit de penſamento.tenetur grauiori pœna.

13 † Cogitatione & perfectione ſimul,aliquando quis delinquit,ex eo enim ꝙ malè cogitat de fide,perficit & delinquit.& tenetur ordinariè ut dixi.ſuprà.

14 † Actione & perfectione ſimul delinquitur.qñ abſq; eo ꝙ cogitet,& exemplificari poteſt in infante, & in dormiente,in ebrio,in furioſo, & in cócitato iuſta cauſa,& iuſto dolore de quibus dixi ſuprà.

15 † Cogitatione,actione,& perfectione ſimul quando appenſatè & deliberatè delinquitur & de hoc infrà dicam & dixi ſuprà.

16 † Aliqñ tñ qs tenetur.licèt nō cogitauerit.nec egerit nec ꝑfecerit,vt filius in crimine lęſæ maieſt.De omnibus iis capitibus videas per Alber.& Bal.in d.l.ſi qs nō dicā rapere.C.de epiſco.& cleri.Gād.in tra.maleſi. in tit.de pœn.reo.in prin.Iac.de Belui.in prac.cri.ſub rub.de q̄ſt.nu. 210.& Fel.in tract.qñ cona.punia. n.6.

SVMMARIVM.

1 *Vna præſumptio,aliam tollit.*
2 *Præſumptiones æquales confunduntur. & minus fortis,ab alia confunduntur,& iudex quæ ſit fortior arbitratur.*
3 *Probatio in ſpecie,probationem in genere tollit.& nu.29*
4 *Præſumptionis quot ſpecies ſint.*
5 *Præſumptio pro reo validior eſſe debet, quàm illa quæ eſt contrà reum.vt una præſumptio tollit aliam.*
6 *Præſumptio quotuplex ſit.& nu.8*
7 *Probatio contrà iuris & de iure præſumptionē nō admittitur.*
8 *Probatio admittitur contrà iuris præſumptionem.*
9 *Præſūptio doli quæ a lege oritur, eo ipſo ꝙ aliquis occidit. ao*

& quādo amoueatur per alias præſumptiones contrarias.

10 *Præſūptiones quæ deducūtur ad tollēdas alias præſūptiones, ut potentes dicantur, veroſimilitudinem in ſe habere debent.*

11 *Reo cõfeſſo homicidio, ex triplici capite ſibi dātur defenſiões.*

12 *Coniunctio ſanguinis exiſtens inter occidentem & occiſum, quando excuſet, & nu. 13. & 14.*

13 *Fraudis præſumptio ceſſat ex præſumptione ſanguinis.*

14 *Negatiua non animo occidendi vulneraui quomodò probetur.*

15 *Voluntas an adſit, vel non adſit non quæritur, quando conſtat de facti atrocitate.*

16 *Coniecturis eſt opus in claris.*

17 *Accuſans & non probans, calumniari præſumitur.*

18 *Iocoſa locutio oſtendit aliquē animum occidendi nō habuiſſe.*

19 *Amicitia tollit omnem malam ſuſpitionem occidendi amicū.*

20 *Homicidium caſuale præſumitur, ſi probatur mortuū habuiſſe maximam amicitiam, cum occidente. & non apparet de coniectura odij.*

21 *Amicitia magna, cognationi æquiparatur.*

22 *Amicitiæ euidens ſignum ex conuerſatio.*

23 *Cõuerſatio cum inimico occiſi, facit indicium cõtra imputatū.*

24 *Cohabitatio parua non facit quem præſumi inimicum.*

25 *Animus occidendi non præſumitur, in accomodante res et bona ſuæ domus pro faciendo tripudium.*

26 *Dicta familiarium defunctis, ꝑpinquorum et aliorū ſuſpectorum, quæ iudex accipit per uiā conſtituti ſine iuramento faciunt præſumptionē & indicium leue, per quot iudex ad capturā procedit. ſecùs tn̄ ſi imputatus eſt uir grauis in ciuitate. bonæ cõditionis et famæ. quia non proceditur ad capturā.*

27 *Ex indicijs grauibus, vel grauiſſimis, ad capturam proceditur. etiam ad torturam.*

28 *Bona fama publica an præferratur infamiæ delicti particularis. & nu 34*

30 *Præſumptio in ſpecie, tollit præſumptionem in genere.*

31 *Teſtes duo deponentes ſuper infamia. præferuntur aliis contrarium dicentibus.*

32 *Famæ publicæ ſunt incompaſſibiles.*

33 Genus

33 *Genus quando poteſt ſaluari in alijs ſpeciebus una exempta: tunc ſpecies eximitur à genere.*

34 *Fama ſimplex ſine adiumento facit indicium ad capturam. non autem ad torturam.*

35 *Qualitates occidentis excuſat, & animum non fuiſſe ad occidendum demonſtrat.*

36 *Natus ex bonis parentibus et bona progenie. bonus præſumitur.*

37 *Malus præſumitur, natus ex malis parentibus uel mala progenie*

38 *Filij non ſunt degeneraturi à parentibus.*

39 *Bona vita, boniq; mores, ac conſuetudo non delinquendi, excuſant imputatum de homicidio.*

40 *Conſuetudo aliqua facit indicium contrà aliquem.*

41 *Prouocaſſe in dubio fortior præſumitur.*

42 *Rixoſus præſumitur prouocaſſe.*

43 *Bona opinio minuit præſumptiones ſi quæ ſunt contrà reum.*

44 *Probatio bonæ uitæ, tollit indicia quæ faciunt contrà malefactorem.*

45 *Probationum quot ſpecies reperiantur.*

46 *Vitæ præcedentis qualitas, quæ indicia elidat.*

47 *Damna præſumuntur data à vicinis, ſi non extat eorum laudabilis & bona fama.*

48 *Benè pro bono præſumitur, & quòd prudēs prudenter viuat.*

49 *Minans præſumptionem contrà ſe habet.*

50 *Defenſio data ex cauſa, quæ tripliciter conſideratur.*

51 *Defenſio licita, ex toto excuſat à pœna.*

52 *Defenſio à principio licita, ex poſt non licita à pœna excuſat.*

53 *Defenſio non licita. ſed æqua excuſat ab ordinaria pœna.*

54 *Animus occidēdi, ex qualitate et mō percutiēdi depræhēditur.*

55 *Percutiens cum calce, vel cum aſta, non præſumitur habere animum occidendi.*

56 *Percutiens in faciem manu uacua, & occidens, de homicidij pœna non punitur.*

57 *Pugno percutiens, de homicidio non tenetur.*

58 *Animus occidendi nō præſumitur, ex percuſſiōe cū pomo enſis.*

59 *Percutiens cum baculo. non præſumitur habere animum ad occidendum.*

60 *Percutiens cum inſtrumento, nullo modo accommodatum ad occidendum, non eſt homicidij reus.*

61 *Magiſter cum inſtrumento apto ad mortem diſcipulum percutiens, debet occidi.*

62 *Percutiens fuſte uel lapide, an animũ occidẽdi habere praeſumatur. et quid de percutiente cum cultello breui. nu. 63.*

63 *Cultellus breuis non cumputatur armorum appellatione.*

64 *Animum occidendi non praeſumitur habuiſſe. qui ſtatim poſt percußionem medelam praeſtitit.*

65 *Percutiens qui ſtatim fregit & proiecit arma cum quibus percußit, non praeſumitur habuiſſe occidendi animum.*

66 *Morte ſecuta ex leui pcuſsiõe. uulnerãs extraordinariè punit.*

67 *Idem ſi vulnus eſt in loco non ſolito ad mortem.*

68 *Vulneratus mortuus poſt aliquod temporis interuallum. an praeſumatur mortuus ex uulnere.*

69 *Mortuus an quis fuerit ex vulnere, ſtatur iudicio medicorum.*

70 *Vulnerans quid facere habeat, ut probari poſsit. an uulnus mortale fuerit.*

71 *Iudex qui debeat facere, ut uideri poſsit an vulneratus ex eo vulnere ſit moriturus.*

72 *Iudex quomodo procedere debeat ad informatione vulnerum, ut ſuprà eis iudicare habeat. & nu.* 83

73 *Modus procedendi ad informationẽ vulnerũ corporis mortui.*

74 *Probatio p facti euidẽtiã admittitur poſt didicita teſtificata*

75 *Medicorum dictis in arte ſua ſtandum eſt. & nu.* 82. & 83

76 *Experto cuilibet in arte ſua credendum eſt. & nu.* 80

77 *Naturali de natura creditur.*

78 *Fabro de fabrica ſtatur.*

79 *Doctori de diſcipulo creditur, et magiſtro militũ de ſuo milite*

81 *Teſtibus de arte ſua teſtificantibus magis creditur.*

84 *Teſtes in ijs quae nõ ſunt de actus ſubſtantia, puta die et hora. licèt non concordant. attamen eorum dicta probant.*

85 *Periti atteſtantes de pertinentibus ad eorum artem, non ſunt propriè teſtes, ſed potius iudices dicuntur, & nu.* 86.

86 *Teſtis deponens de credulitate non probat, niſi in conſiſtentibus in peritia.*

87 Medici

87 Medici ad inſpiciendum uulnera, per quem eligi debeant.
88 Medici ſolius dicto an ſtandum ſit. vel plures requirantur.
89 Cõmilitoni ſolo qui facit uiſum & repertum creditur.
90 Medicis deponentibus de uulnere, an credatur ſine iuramento.
91 Medicis pluribus de aliquo uulnere deponentibus ſtandũ eſt.
Item dignioribus peritioribus in arte medicinæ, ac etiam vero ſimiliora deponentibus.
92 Medici qñ ſunt plures numero & peritia, et diuerſæ opinionis, an vulneratus, ex vulnere mortuus ſit, qũo iudicandum.
93 Sñia lata prætextu medicorũ peritorum, an retractari poſſit.
94 Vulneratus ꝑcuſſus in capite. præſumitur ex uulnere mortuus.
95 Vulnerans primò aliquem an teneatur de occiſo quando alius poſteà vulnerauit. & nu 96.
96 Verbum mortifere quid denotet.
97 Mors ex uulnere ſecuta, trahitur ad diem vulneris.
98 Vulneratus lethaliter fingitur mortuus.
99 Mortaliter uulneratus. uenit appellatione occiſi.
100 Vulnerans an de occiſo teneatur. ſi vulnus non mortale habet commixtionem cum alio vulnere uel concuſsionem.
101 Coniecture quibus cognoſcitur uulneratum. ex uulnere eſſe mortuum, & nu. 102. uſque ad nu. 109.
Breuitas temporis denotat quem ex uulnere mortuum eſſe.
102 Accidentia mala.
103 Vulneris magnitudo.
104 Dolor continuus in neruis.
105 Spaſmus ſuperueniens.
106 Inſtrumenti genus.
107 Perſeuerantia uomitus. Febris. et aliorum accidentium, ſignificantium mortem.
108 Pars corporis in qua eſt uulnus. que autem ſint iſta corporis partes uide nu. 109
110 Præſumptiones vt vulneratus non ſit mortuus ex uulnere, & nu. 111. vſque ad nu. 128
Negligentia.
111 Mala gubernatio.
112 Mala cura.

113 *Medicus non adhibitus.*
114 *Medicus tardè adhibitus.*
115 *Medici ignorantia.*
116 *Curatus per incantationes.*
117 *Acceſsio ad ſol. ad aer de nocte. in vulnerato in capite.*
118 *Laborare.*
119 *Vinum bibere.*
120 *Conubere.*
121 *Longum tempus, quòd arbitrio iudicantis relinquitur.*
122 *Accidentia mali ſi receſſerunt, & ambulauit ſuper baculo.*
123 *Medici denuntiatio libera.*
124 *Deambulatio poſt uulnera per ciuitatem.*
125 *Ambulatio poſt vulnus.*
126 *Locus vulneris non ſolitus ad mortem.*
127 *Vulnus à principio non mortale.*
128 *Vulnus non durans uſque ad mortem.*
129 *Homicidium non eſſe doloſè cõmiſſum quomodò cognoſcatur.*
130 *Denuntiatio decani uel Centenarij, an faciat indicium.*
131 *Rei ſpontanea præſentatio, ipſius innocentiam demonſtrat.*
132 *Mortui exculpatio, demonſtrat ipſius rei innocentiam.*
133 *Exculpatio propinquorũ mortui, et ipſa innocẽtiã demõſtrat.*
134 *Accuſandi tarditas, rei innocentiam denotat. & accuſationem ſuſpectam reddit.*
135 *Diuturnitas, temporis innocentiam rei demonſtrat.*
136 *Socijs criminis exculpatio, iuuat innocentiam rei.*
137 *Indicia tolluntur per reuocationẽ factã à teſtibus examinatis ex quibus talia indicia cauſata ſunt. Et iudex ſuper primo dicto iudicialiter facto, ſententiam ferre non poteſt.*

HIS ſic præmiſsis veniẽdò modò ad materiã defenſionum reorũ, quatuor faciã partes. Prima pars erit, in demonſtrãdo qñ reus fatetur vulneraſſe & occidiſſe, ſed excuſationem aſſumit pro ſe, quòd animum nõ habuerit ad interficiendum, & quòd homicidium magis fuit caſuale quàm voluntarium. & iſtud deduci poteſt ex pluribus de quibus infrà.

1 † Pro-

1 †Pro cognitione itaque huius partis ſciendum eſſe puto, quòd una præſumptio tollit aliam, vt in l.ſidius. iuncta Glo. in ver. exiſtimari. ff. de reſti. in integr. & in c. accedens de crimi. fal. not. Bal. & Saly. in l. matre. C. de calum. & vbique Doct. ponunt hoc, & multos enumerat Hippoly. in ſua practi. in §. diligenter. nu. 193. & in hac l. nu. 50. & in l. i. § diuus. ff. eo. nu. 25. Sed aduerte quòd Io. An. & Abb. ac Io. de Ana. poſt ipſos in d. c. accedens dicunt. quòd una præſumptio tanquàm
2 fortior elidit aliam. † Et ideò ſi præſumptiones ſunt æquales tunc confunduntur. & minus fortis confunditur ab alia. & ex circunſtantiis habebit iudex arbitrari quæ fortior dicatur. per not. in c. literas de præſum-
3 ptio. & in c. tuæ. qui fil. ſint legiti. † & Bald. in l. ſiue poſsideris. C. de proba. dicit quòd probatio in ſpecie,
4 tanquàm potentior tollit probationem in genere. † & ex mente ipſius dãtur tres ſpecies præſumptionis, alia temeraria, alia probabilis, alia violenta, illa autẽ quæ
5 temeraria eſt, in nullo conſideratur. † Et ex hoc dico quòd ad hoc, quòd una præſumptio tollat aliam, neceſſe eſt vt ſit ualidior illa quæ eſt pro reo, quàm quòd ſit illa, quæ eſt contrà reum. & exemplum poteſt dari in fratre, qui vulnerauit alium fratrem. & dubium eſt, an animo occidendi illum geſſerit, tunc lex habet præſumptionem quòd dolosè fecerit. iſta præſumptio tollitur ob id quòd eſt frater. ſed ſi eſſet præſumptio contrà occidentem, quòd deſiderauit bona fratris, cum ſit perſona quæ multum affectet diuitias. & habeat filios, quos cogeret diuites facere. tunc præſumptio fraternitatis & ſanguinis ceſſabit. & confundetur ob aliam præſumptionem, quæ in ſe continet ſpem ſucceſsionis. & ideò defenſor debet eſſe cautus in tollendo præſumptiones, quæ in contrarium obiici poſſunt. & in fortificando præſumptiones fauorabiles ipſi reo, vt dicantur validiores, quam ſint præſumptiones quæ oriuntur de iure. vt dolosè dicatur egiſſe. &

113 *Medicus non adhibitus.*
114 *Medicus tardè adhibitus.*
115 *Medici ignorantia.*
116 *Curatus per incantationes.*
117 *Acceſſio ad ſol. ad aer de nocte. in vulnerato in capite.*
118 *Laborare.*
119 *Vinum bibere.*
120 *Conubere.*
121 *Longum tempus, quòd arbitrio iudicantis relinquitur.*
122 *Accidentia mali ſi receſſerunt, & ambulauit ſuper baculo.*
123 *Medici denuntiatio libera.*
124 *Deambulatio poſt uulnera per ciuitatem.*
125 *Ambulatio poſt vulnus.*
126 *Locus vulneris non ſolitus ad mortem.*
127 *Vulnus à principio non mortale.*
128 *Vulnus non durans uſque ad mortem.*
129 *Homicidium non eſſe dolosè cõmiſſum quomodò cognoſcatur.*
130 *Denuntiatio decani uel Centenarij, an faciat indicium.*
131 *Rei ſpontanea præſentatio, ipſius innocentiam demonſtrat.*
132 *Mortui exculpatio, demonſtrat ipſius rei innocentiam.*
133 *Exculpatio propinquorũ mortui, et ipſa innocẽtiã demõſtrat.*
134 *Accuſandi tarditas, rei innocentiam denotat. & accuſationem ſuſpectam reddit.*
135 *Diuturnitas, temporis innocentiam rei demonſtrat.*
136 *Socijs criminis exculpatio, iuuat innocentiam rei.*
137 *Indicia tolluntur per reuocationẽ factã à teſtibus examinatis ex quibus talia indicia cauſata ſunt. Et index ſuper primo dicto iudicialiter facto, ſententiam ferre non poteſt.*

IIS ſic præmiſsis veniẽdo modò ad materiã defenſionum reorũ, quatuor faciã partes. Prima pars erit, in demonſtrãdo qñ reus fatetur vulneraſſe & occidiſſe, ſed excuſationem aſſumit pro ſe, quòd animum nõ habuerit ad interficiendum, & quòd homicidium magis fuit caſuale quàm voluntarium. & iſtud deduci poteſt ex pluribus de quibus infrà.

1 †Pro-

1 †Pro cognitione itaque huius partis ſciendum eſſe puto, quòd una præſumptio tollit aliam, vt in l.ſiduus. iuncta Glo. in ver. exiſtimari. ff. de reſti. in integr. & in c. accedens de crimi. fal. not. Bal. & Saly. in l. matre. C. de calum. & vbique Doct. ponunt hoc, & multos enumerat Hippoly. in ſua practi. in §. diligenter. nu. 193. & in hac l. nu. 50. & in l. i. §. diuus. ff. eo. nu. 25. Sed aduerte quòd Io. An. & Abb. ac Io. de Ana. poſt ipſos in d. c. accedens dicunt. quòd una præſumptio tanquàm
2 fortior elidit aliam. † Et ideò ſi præſumptiones ſunt æquales tunc confunduntur. & minus fortis confunditur ab alia. & ex circunſtantiis habebit iudex arbitrari quæ fortior dicatur. per not. in c. literas de præſum-
3 ptio. & in c. tuæ. qui fil. ſint legiti. † & Bald. in l. ſiue poſsideris. C. de proba. dicit quòd probatio in ſpecie,
4 tanquàm potentior tollit probationem in genere. † & ex mente ipſius dātur tres ſpecies præſumptionis, alia temeraria, alia probabilis, alia violenta, illa autē quæ
5 temeraria eſt, in nullo conſideratur. † Et ex hoc dico quòd ad hoc, quòd una præſumptio tollat aliam, neceſſe eſt vt ſit ualidior illa quæ eſt pro reo, quàm quòd ſit illa, quæ eſt contra reum. & exemplum poteſt dari in fratre, qui vulnerauit alium fratrem. & dubium eſt, an animo occidendi illum geſſerit, tunc lex habet præſumptionem quòd dolosè fecerit. illa præſumptio tollitur ob id quòd eſt frater. ſed ſi eſſet præſumptio contrà occidentem, quòd deſiderauit bona fratris, cum ſit perſona quæ multum affectet diuitias. & habeat filios, quos cogeret diuites facere. tunc præſumptio fraternitatis & ſanguinis ceſſabit. & confundetur ob aliam præſumptionem, quæ in ſe continet ſpem ſucceſsionis. & ideò defenſor debet eſſe cautus in tollendo præſumptiones, quæ in contrarium obiici poſſunt. & in fortificando præſumptiones fauorabiles ipſi reo, vt dicantur validiores, quam ſint præſumptiones quæ oriuntur de iure. vt dolosè dicatur egiſſe. &

exinde oſtendat animum non fuiſſe ad interficiendũ.
6 † Sciendum eſt etiam ꝙ duplex ex pręſumptio, una
7 iuris & de iure, contrà † quam non admittitur probatio. vt per Glo. in d. l. ſiue poſsideris. C. de proba. & eſt tex. iuncta Gl. in l. antique. C. ad Velle. & in l. fi. C. ad Maced. & in l. fina. C. arbit. tute. vt per Alex. in l. inter ſtipulantem. §. i. ff. de verb. obli. & latè per Alcia. & addentes in tracta. de præſump. in ſecun. par. in princ. & iſta eſt qñ lex ſuper ea ſe fundat, & ſtatuit, vt in dictis
8 iuribus. & per Bal. in rub. C. de prob. † Alia eſt præſumptio iuris tantùm, quæ probationes in contrarium admittit. & in qua lex nõ ſe fundat, nec ſuper ea ſtatuit vt ꝑ Bal. in d. rub. & per alios ſuprà notatos. & iſta eſt præſumptio, de qua loquitur lex iſta & ẽt Gloſ. in ver.
9 non occidendi. † & ideò videndum eſt. an & qñ pręſumptio doli quæ oritur à lege: eo ipſo quòd aliquis occidit, amoueatur per aliàs præſumptiones contrarias.
10 † & in hoc eſt aduertendum, ꝙ præſumptiones quæ deducuntur ad tollendas alias præſumptiones, ad hoc vt dicantur potentes, debent habere vero ſimilitudinẽ in ſe. cum ſint fundatæ. ſuper veroſimili. c. quia veriſimile. de præſumpt. & uoluit Bal. in l. fi. in xx. oppo. C. de hære. inſtitu. & dixi in d. l. fin. in quinto præmiſſo. conſiderando veroſimilitudinem conſonam iuri rationi, & facto.

Videndum itaque erit ſequendo ordinem Glo. noſtræ: quæ ſint præſumptiones quæ diminuant, ſed tolleant præſumptionem doli, orientem ex homicidio.
11 † Nam Cicero, in lib. i. de inuentione, dicit, quòd quãdo reus fatetur homicidium. ex triplici capite defenſiones ſibi dantur. Primo ex perſona, tam imputati
12 quam occiſi. Secundò ex cauſa. Tertiò ex facto. † Ex perſona cõiunctio ſanguinis exiſtens inter occiſorẽ & occiſum. inducit præſumptionem quòd non habuerit animũ ad occidẽdum. ſed à caſu illud fecerit. vt voluit Glo. hic dum dicit probando affinitatem. Idem uoluit

Gandi.

Gandi.in tract. maleſ.in titu. de pſumpt.& indi.dubi.
13 col.ii.verſ.præſumptio verò hominis, dicens, † quòd propter præſumptionem ſanguinis lex præſumit omnem fraudem ceſſare.l.non ſolum.i.reſponſo.ff.de ritu nupt.& l.penul.C.quod cum fal.tuto.aut.idem voluit Iaco.de Belui.in ſua pract.crim.in tit. de quæſti.col.I. & Aret.in conſi.I.incip.ſicut decet, col.iii.verſ.confirmatur,hoc idem voluit Roma. in l.in illa ſtipula. col.
14 pen.verſ.xv.ff.de verbo.obli.dicens, † ꝙ negatina nō animo occidendi vulneraui. probatur ſi inter vulnerantem & vulneratum eſt magna coniunctio ſanguinis, quia non præſumitur animo occidendi vulneraſſe per Glo.hic,& Albe.in hac l.dicit oriri excuſationem propter coniunctionem ſanguinis. quia nemo carnem ſuam odio habet.cap.non æſtimemus, xiii.q.ii.ſed aduerte ꝙ Saly.hic dicit ꝙ aliqui Doct. reprobant Glo. hic,per tit.præcedentem,de emen.propin.& per titu. ſubſequentem de iis qui par. vel liber. occi. vbi coniunctio ſanguinis etiam magna non excuſat, ſed dicit ipſe ꝙ Glo.hic nō vult ꝙ per ſe ſola ſit ſufficiens, ideò copulatiuè adiecit. & qualitatem accidentis, putà an alias eſſet homo rixoſus, inſidioſus. & ſic prauæ vitæ vel frugi.an verò frugi & bonę,quia vitę religioſæ vel fortè valetudinarius,vel fortè talia attentare non auſus,veroſimiliter,vel fortè tunc furioſus. Bal.hic tollē do hæc contraria dicit, ꝙ qualitas perſonæ non ſufficit,ſed coadiuuat alias qualitates facti, ita quòd ſi factum de per ſe oſtendit animum fuiſſe ad occidēdum, vt quia fuit viſus iratus percutere. & etiā quia multa vulnera intulit, vel quòd inſecutus fuit fugientem. & occidit,vel quòd vulnerauit armis terribilibus,& aptis faciliter ad occidendū.nam tunc coniunctio ſanguinis non excuſabit ex mente Bald. & verius exiſtimo. quod idem voluit Alberi.hic, & ſenſit ſubtilis Io.Fab.
15 hic. † Nam quoties ex facto conſtat de atrocitate non eſt quærendum, an adſit vel non adſit voluntas, quia

conſtat

conſtat voluiſſe occidere,ſed quoties ex facto eſt dubium,an habuerit animum ad occidendum,vel nō,tūc
16 præſumptiones operantur. † Cùm in claris non ſit opus coniecturis.l.continuus.ff.de verb.oblig.& dicit Areti.in conſ.lxxx.ſicut decet,col.ii.ꝙ licet iſtæ coniecturæ excuſent percutientē etiam cum gladio,à dolo prę ſumpto,poſſet tamen eſſe gladius ita enormis,& in loco adeo mortali,ꝙ iſtæ coniecturę non iuuarent, & iſtud probat à ſimili,per tex.& Glo.in l. ſi vxor.§.ſi. de adulte.& in l.in Senatus conſultū.§.eos.ff.ad Turp. nam ſicut ibi maritus, vel coniunctus, accuſans propter cōſuetudinem excuſatur à calumnia præſumpta,
17 licèt non probet crimen.† Cùm tamen aliàs non probans præſumatur calumniari, vt in l.i. in prin.ff.eo.ad Turpill.ratio ergo coniunctionis excludit dolum præſumptum,ſed dolum euidentem non,quia à tali calūnia coniunctio non excuſat.

18 † Iocoſa locutio anteq̃ ſequantur vulnera, habet præſumptionem ꝙ non ſit animus ad occidendum, vt puta, dum haberet arma diceret aduerſus vulneratum ridendo, attendite poltron. ſeu defendite, vel ſimilia verba iocoſa.ante vulnera. nam tunc ſi ſequatur homicidium præſumitur caſuale, ita voluit Cępol. in conſi. xxxi.col.ii.verſ.tertia præſumptio eſt,per Glo.in §.fi. inſt.de iniur.ibi,ſi riſi, vel ludi, vel comedi.

19 † Amicitia oſtendit animum & intentionem, non fuiſſe ad interficiendum,quòd imò occidens fecerit ex improuiſo caſu,non autem dolo, ita videtur text.hìc iuncta Glo.dum vult occidendi animum non fuiſſe,qñ erat amicitia cum occiſo, & idem voluit Iac.de Belui. in pract.crim in tit.de quæſti.col.l. ver. & ad declara-
20 tionem,†& Fely.in c.ſi.de homi. in fin. per hunc text. dicit ꝙ ſi probatur mortuum habuiſſe maximam amicitiam cum occidente,ſi non appareat coniectura odii ex vulnere,vel aliter, præſumitur homicidium caſuale,quod idem voluit Iaſ.in l.i.nu.22.ff.de legi. loquēs

de

de amico.vel affini alternatiuè, adeò quod alterum ſuffi- ciat ad inducendam præſumptionem non habuiſſe ani mum ad occidēdum,ſed fuiſſe caſuale. Iſtud etiam ſe- quitur Cępol.in d.conſi.xxxi.col.ii.verſi.quarta præ- ſumptio,& Excellentiſsimus Sozi. iuni. in conſi.lviii.
21 nu.8.vol.i. † Videmus in ſimili quòd amicitia magna æquiparatur cognationi,vt per Bal.in l.vt vim,col.ii. verſ.quintò quæritur.ff.de iuſti.& iur. & per Iaſ. in l. quæ dotis, nu.74.ff.ſol.matri. & dixi multa ad hoc ꝓpoſitum in tract.de compromiſſ.in tertia parte princi. in ver.amicus,vnde cùm ex conſanguinitate non pręſumatur animus ad occidendum, vt dixi in ver. coniunctio ſanguinis, ergo idem eſt dicendum in amici-
22 tia. † Amicitiæ autem ſignum euidens propter quod inducitur excuſatio,eſt conuerſatio quæ erat cum occiſo per occiſorem, nam ex tali conuerſatione nulla præſumitur inimicitia inter eos,& quòd non habuerit animum ad occidendum, ita ad excuſandum pro indicio dat Cępol. in dicto conſil. xxxi. in ſeptima præſumptione.
23 † Quemadmodum & ècontra,conuerſatio cum inimico occiſi, inducit præſumptionem mali animi contra interfectum, vt amicitias copulauerit cum inimico,& propter hoc præceſſerit ad tale delictum pręmeditatè,vt not.in l.liberi.& ibi Bal.Saly.& Iaſ.C.de inoffi.teſta.& in c.repellantur,& ibi Abb.& alii, de accu
24 ſa.& dixi in d.l.fi.in ver.conuerſatio. † Intelligo tamē quòd non ſit conuerſatio repentina, ſed per aliquod tempus, vt eſt text. in l.penul.§.in factum.ff.nau.cau. ſtab.per quem tex.ita determi.Ioan.And.But.& Io.de
25 Ana.in d.c.repellitur,& dixi in d.l.fi.nu.170.† Aliud quoq; ſignum erit, ſi eum quem occidi accommodaui de iis rebus & bonis,quæ ſunt in domo mea,vt pro faciendo ţripudium,ſcamna,bancas, & tapetes, & ſimilia, ,vt per Hippolyt. in conſil.li.licet nedum, nu.47. quod idem dici poteſt, ſi accommodaui equum, vel ſimi-

lia, vel mutuaui pecuniam, frumentum, vinum, & alia.
26 † Sed aduerte circa prædicta, ꝙ in indiciis eſt dare gradus, vt dixi in d.l.fin.in ii.& iii. nota. quædam ſunt leuia, vt eſt dictum propinquorũ, familiarium & aliorum ſuſpectorum, quorum dicta accipit iudex per viã conſtituti, & ſic abſq; iuramento, & iſta faciunt præſumptionem & indicium leue, per quod iudex poteſt procedere ad capturam, vt dixi in d.l.fi.in ii nota. poteſt etiam inquirere vt dixi.in d.l.fi. nu.327. & habetur in l.ii.§.publico.ff.de adult.& hoc in caſu ſi erit bona fama pro imputato q̃ aliquo modo conſtet iudici. ꝑ viam tamen indicii.vt ſi eſt vir grauis in ciuitate, bonę conditionis & famæ, nec procedetur contra eum ad capturam, nec inquiretur, niſi aliæ præſumptiones cõcurrant, quæ grauent, & fomentum dent illi præſumptioni & ſuſpicioni, quæ orta eſt ex dictis non iuratorum, vel ex dicto mortui, & ſimilibus facientibus leuem præſumptionem, & in tali facto procedant dicta ſuperius per Bar. Bal.& alios, vt bona fama minuat præſumptionem & indicium, & hoc modo poteſt intelligi, quod dicunt Bal.& Imol. in d.l.fi.ff. de acquir.
27 hæred. vbi dixi ſuprà. † Si verò eſſent indicia grauia, vel grauiſsima, per quæ poſſet nõ tantùm deueniri ad capturam, ſed etiam ad torturam. tunc ſi iudex habet talia indicia ex quibus ſemel reus eſſet torquendus, vt puta, ꝙ vna eleuatio, vel depoſitio ſola eſſet imponēda ipſi reo. tunc iudex habita bona fama rei ducet eũ ad locum torturæ, & finget velle torquere, vt ſæpe vidi practicari. Si verò ſunt indicia talia ex quibus poſſet torqueri bis. tunc ob bonam famam ſemel torquetur. & ſic ſucceſsiuè, ſemper fit diminutio, vt propter bonam famam tollatur aliqualiter de ipſa tortura. & iudex habere debet conſiderationem ad perſonam rei.
28 † Infertur ex hoc ad eam quæſtionem, ſi aliquis eſt diffamatus in ciuitate de aliquo delicto in particulari vt puta ꝙ hominem interfecit, & ex aduerſo ſit bona

fama

fama generaliter, quòd ſit grauis & probus, an præfe-
29 ratur infamia delicti bonæ famæ. † Alexan. conſ. lxx. verſ. nec prædictis, vol. i. dicit ꝙ ſemper præualent probationes in ſpecie, probationibus in gñe, & hoc per dictum Inno. in c. auditis, de præſ. & per dictum Bald.
30 in l. ſiue poſsidetis, col. ii. C. de prob. † vbi tenet quòd præſumptio in ſpecie tollit præſumptionem in genere, & facit regula generi, de regu. iur. & text. in l. ſanctio legum. ff. de pœn. facit etiam ad hoc dictum Inno.
31 in c. inquiſitionis, & in c. cùm tempus, de accuſa. † vbi vult duos teſtes ſuper infamia deponentes, præferri aliis contrarium dicentibus, tenent hoc etiam Roma. in conſ. clxxvii. Cęp. in cõſ. xxxix. & Fulg. cõſ. cxxxv.
32 † Contrariũ tenuit Bal. ex opi. Gandi. in l. ea quidẽ, nu. 65. C. de accuſ. motus ea ratione, quia famæ publicæ ſunt incompaſsibiles, vt in c. defleat peccator, ex-
33 tra de reg. iur. † Item quia quando genus poteſt ſaluari in aliis ſpeciebus, vna exempta, tunc ſpecies eximitur à genere, ſed hic non poteſt ſaluari bona fama. cũ fama mala, ergo etc. Alii etiam hanc partem tenuerũt, quos refert Hipp. in l. de minore. §. plurium. nu. 112. ff.
34 de quæſti. † Dicas tu, aut fama delicti eſt ſimplex, ſine adiumento, quo caſu facit indicium ad capturam. non autem ad torturam, vt dixi in d. l. fin. num. 313. & tunc bona fama elidat, aut vltra famam delicti eſt cauſa vel probatio per quam ipſa adiuuatur, vt poſsit procedi ad torturam, & tunc bona fama non tollat indicium. quia maior eſt infamia, & ſic non æqualis. ita ſenſit Bal. in d. l. ea quidem, & hanc maiorem vim habere cõſiderat Bart. in d. §. plurium, & Bal. in l. ſi mater. C. ne de ſta. defuncto.

35 † Qualitas occidentis inducit excuſationem, & demonſtrat animum non fuiſſe ad occidendum, ita vult Glo. hic, & iſtud cõſiderabiie eſt multipliciter, primò à natura, ſecundò à conſuetudine, deinde ab opinione, poſtremò ab accidenti, & de iis oĩbus diſpiciamus.

36 † A natura

36 † A natura, vt benè natus ex bonis parentibus, ex bona progenie, nã iſte præſumitur bonus. l. quiſquis. C. ad l. Iul. maieſt. & l. ſi cohortalis. C. de cohortali. &
37 prin. cornicu. lib. xii. † Cùm ècontra ſi fuerit natus ex mala progenie, vel ex malis parentibus, præſumitur malus. l. quod ſi velit § qui mancipia. ff. de ædil. edict. ita determinat Gand. in tit. de præſumpt. & indi. dubi. col. ii. verſ. præſumptio enim, & eſt tex. in c. ſi gẽs An-
38 glorum, lvi. diſt. † vbi filii non ſunt degeneraturi â parentibus iniquis, & tales præſumuntur futuri, quales fuerunt parentes.
39 † A conſuetudine, vt bonus, mitis, pacificus, bonæ & frugi vitæ qui nec auſus fuiſſet tale quid attentare, vel quia religioſus, vt exemplificat Saly. hic, & ad excuſandũ, quòd ex voluntate non occiderit homo iſtius qualitatis, inducit Cępol. in d. conſi. xxxi. col. penul. verſ. nona præſumptio, per tex. in l. non omnis. §. à barbaris. ff. de re milit. & in l. vel vniuerſorum. ff. de pign.
40 act. † Cùm ècontra mala vita, & mala hominis conſuetudo, faciat indicium cõtra reum, non tñ aptum ad
41 torturam, vt dixi in d. l. fi. nu. 241. † Hinc videmus ꝙ ſi ſunt duo rixantes, nec appareat quis illorum rixam cęperit, in dubio præſumptio eſt contra eum qui eſt fortior, audacior, & magis peritus, ita Floria. poſt Ray. in l. i. §. cum arietes. ff. ſi quadru. paup. fec. dica. arg. l. nõ omnis. §. à barbaris. ff. de re mil. & tenet hoc etiam Cępol. in conſi. xxviii nu. 12. Fely. in c. capitulum, el i. col.
42 xvi. de reſcript. & in c. i. col. ii. de treug. & pac. † Videmus etiam quòd ille qui eſt rixoſus, præſumitur prouocaſſe, ita Car. in cle. i. q. xxxiii. de homici. Alber. in l. vt vim. ff. de iuſti. & iur. & Cępol. in d. conſ. xxxi. nu. 13. & dixi ſuprà.
43 † Ab opinione, vt bona, fama. nam hæc minuit prę-ſumptiones, ſi quæ ſunt contra reũ, vt l. iii. §. ſed ſi ex improuiſo. ff. de re milit. ibi inſpecto vitæ pręcedentis
44 actu, et not. ibi Bar. dicens quòd † probatio bonæ vitæ

habet

habet minuere indicia quæ faciunt contra maleſa-
ctorem,per tex.ibi,& per tex.in l.ſeq.illius tit.§.fin.&
in d.l.omnis.§.à barbaris. & Bald. in l.fi. C. de proba.
45 col.fi.verſ.ſed tertia dicens,† quòd cũ reperiãtur tres
ſpecies probationum, vna indicatiua, quę plenè pro-
bat,alia præſumptiua, quæ excedit ſemiplenam pro-
bationem, alia indicatiua, quando fit indicium, quod
eſt minus q̃ ſemiplena probatio. & ex iſta in vili per-
ſona locum habet tortura.l.cùm probatio.ff.de proba.
46 † Secus in grauibus perſonis,quia qualitas præcedẽ-
tis vitæ eledit huiuſmodi indicia.c.cùm in iuuentute,
de præſumpt.idem Bal.in l.i.col.i.verſ.& in ſimili. C.
47 loca.dicit, † quòd damna præſumuntur data à vici-
nis,niſi bona & laudabilis eorum fama, & conuerſa-
48 tio,hanc præſumptionem excuſat,quia† pro bono præ
ſumitur bene,& ꝙ prudens prudenter viuat, ſequitur
prædicta Alex.in l.fi.in iii.appoſtill.ad Bar.ff.de quæ-
ſtio. & in conſ.lxxxix.incip. viſo themate, col.ii.verſ.
confirmantur prædicta,vol.iii.& Corne.in conſi.lviii.
incip.viſa inquiſitione,in litera L,vol.ii. Deci.in cõſi.
clxxxix. incip.lætatus ſum, col.pen. & Excellentiſsi-
mus Tho.Gramma.in conſi.lxv.incip. in cauſa humi-
lis,col.ii.& Hippoly.in ſua pract. in §.diligenter. nu.
196 & in l.de minore.§.plurium.nu.91.ff.de quæſtio.
49 ubi multa accumulat,† & dicit Bal. & Imol.poſt eum
in l.fi.col.fi ff.de hære.inſti.quòd ille qui minatur, ha
bet pręſumptionẽ contra ſe,& ille qui habet rem fur-
tiuam penes ſe habet indicium contra ſe.niſi ſit vir gra
uis,bonæ conditionis & famæ,nam tunc eliduntur il-
la indicia,de quo etiam dixi in d.l.fi. nu.417. & ſeq.

Ab accidenti vt in ebrio, dormiente, & furioſo, de
quibus omnibus diximus ſuprà.

50 † Secũdò ex cauſa defenſio datur,quia cauſa tripli-
citer poteſt cõſiderari licita,à principio licita, ex poſt
51 non licita:non licita, ſed æqua. † Licita, ſi eſt cauſa,
non in totum excuſatur à pœna, prout defenſio ne-

ceſſaria,

ceſſaria, timor mortis, duellum licitum, & alia de qui-
52 bus dixi ſuprà in verbo iuris permiſsione. † Si à
principio ex poſt non licita, tunc excuſatur à pœna
ordinaria, quod exemplificari poteſt, qñ quis rei licitę
operam dabat, licèt quid illicitum ſecutum fuerit, vt
tenet Areti. in conſ. lxxx. & Iaſ. in conſi. cxxxiii. vt in
eo qui volebat interficere bannitum, & alium interfe-
cit. quando caſu ſequitur homicidium, quando quis
volebat vti re communi. item etiam ſi ludendo ſequi-
tur homicidium, de quibus omnibus diximus ſupra,
vel ſi accedit familiã poteſtatis ſecum, vt tenet Alex.
in conſi. cxl. nu. iii. vol. ii. vel ſi quis interfecit aggreſ-
53 ſorem tempore noctis. vt per Alex. in d. cõſ. nu. 8. † Nõ
licita ſed æqua. & tunc etiam excuſatur à pœna ordi-
naria, prout ſi quis iuſto dolore motus alium interfe-
cit, vt dicit tex. in l. ſi adulterium cum inceſtu. §. Impe-
ratores. ff. ad leg. Iul. de adult. Alex. in d. conſ. cxl. nu.
2. & iſtud poſt alios multa adducendo, tenuit Hipp. in
l. i. nu. 77. ff. eo. de ſicar. ſi fuerit primus non inſultans.
Item etiam ſi propter ignorantiam deliquit vt ſuprà
dixi. ſi quis defendendo ſe, exceſsit, ita Alex. in d. conſ.
cxl. nu. 11. & hoc ſiue culpa, ſiue dolo exceſsit.

Tertiò ex facto defenſio conſideratur, quod oritur
aut ex actu percuſsionis, aut ex vulnere, aut ex forma
54 procedendi. † Ex actu percuſsionis, nam animus oc-
cidendi ex qualitate & modo percutiendi deprehen-
ditur. ita Bart. in l. i. §. diuus, per illum text. ff. de ſicar.
Doct. in l. i. C. eo. & facit tex. in c. ſignificaſti, col. ii. de
55 homic. puta. † ſi quis percuſsit aliquem cum calce, vel
cum aſta, tunc non præſumitur habuiſſe animum oc-
cidendi, vt probatur in l. i. C. de emen. ſeruo. facit d. l.
i. §. ſed ſi claua. ff. eo. de ſicar. & text. in d. c. ſignificaſti.
56 † Item ſi percuſsit manu vacua in faciem, & occiderit
non videtur habuiſſe animum occidendi, nec punitur
57 pœna homicidii. ita Raph. Cuma. in cõſ. cxxxiiii. † Itẽ
ſi pugno percuſsit, prout dicit Deci. in conſ. ix. in pñn.

vol.

vol.i.& Aret.in conſ.cxlvi.viſa conſultatione,per tot.
58 † Percutiens cum pomo enſis. ita Ang.in pract.crim. in Glo.ſcienter,in pen.verſ.Glo.& Doct. in c.ſicut dignum,in fi.de homi.Ang.vbi ſuprà in ver.ex interuallo dictus Titius,verſ.ſed aduertas,& ibi in addi.& Hip
59 poly.in d.l.i.§.diuus,de ſicar.nu.32. † Percutiens cū baculo.ita Bal.in proœ.digeſtorum in iii.col.& in d.l. ſolam in argu.tamen,in v.col.C.de teſti.& Fely.in d.c.
60 ſignificaſti.nu.8.†Si percuſsit cum inſtrumento ſecūdum ſe, nullo modo accommodatum ad occidendum, Ita Aret.in conſi.lxxx.col.ii.in prin. per text.in d.l.i. in prin.C.de emen.ſeruo.tenet Feli.in d.c.ſignificaſti. nu.8.& Hippol. qui multos adducit in conſi.lxvii.nu.
61 17. † Hinc videmus quòd Bal.in l.ſed & ſi quacunq; §.ſed nunquid.ff.ad leg.Aquil.dicit, quòd debet occidi magiſter qui diſcipulum percutit cum inſtrumento
62 apto ad mortem.† Si percuſsit cum fuſte, vel lapide, ex quo ſunt inſtrumenta cum quibus, vt in pluribus percuſſus non moritur, nec eſt in mortis periculo. d.§. diuus,& ibi Bar.l.omne delictum.§.ſi quis Comilitonem.ff.de re mili. & hoc tanto magis ſi eſſent vnus penes aliū,& enſe percutere poſſet.ita Fely.in d.c.ſigni-
63 ficaſti. nu.9. & melius Sozi.in d.c.de iis,de accuſ.†Si percutit cum cultello breui, qui non computatur armorum appellatione.vt dicit Glo.in auct.de arm.§.fi.
64 † Si poſtquàm percuſsit ſtatim medelam præſtitit.ita Cępol.in conſ.xxxi.nu.5.verſ.quinta præſumptio eſt. motus,quia ex actu illo incontinenti ſecuto, declaratur qui animus fuerit in præcedentibus, per nota. per Glo.& Docto.in l.ſi ventri.§.in bonis.ff.de priu.credi. & per no.per Doct.in l.& poſt contractum.ff.de dona.
65 † Si poſtquàm percuſsit, ſtatim fregit & proiecit arma,cum quibus percuſsit, ita Cępol.in d.conſil. xxxi. nu.5.verſ.ſextò præmitto.motus,quia non eſt veroſimile,quòd proieciſſet arma,& ſe eis priuaſſet,ſi doloſè occidiſſet.

66 † Ex vulnere, vt puta ſi eſſet vulnuſculum, ex leui percuſsione, nam tunc ſi mors ſequeretur, pœna ordinaria, vulnerās nō punitur, Ita Iac. de Bel. in q. nu. 69.

67 † Ita etiam ſi vulnus eſſet in loco non ſolito ad mortē, ita Cępol. poſt alios in conſi. lxi. nu. 16. & alia concurrerent, de quibus in quæſtione ſequenti.

68 † Ex iis quęro, vulneratus ſi mortuus fuerit, per aliquod temporis interuallum poſt vulnera, an teneatur vulnerans de occiſo, an de vulnerato tantum, quæſtio hæc multas habet opiniones, & ex intentione ſcribētium, iura diuerſimodè videntur determinare. nā quædam dicunt, quòd ſi aliquādiu vixit, adhuc tenetur de occiſo, nec expreſsit tempus, vt in c. ad audientiam, de homici. Aliquando dicitur infra paucos dies, nec tamē exprimitur quantitas, vt in c. presbyterum, eo. tit. aliquando dicitur poſt octo menſes, vt in cap. ii. de cleri. percurſ. aliquando dicitur poſt longum interuallum. vt in l. ait lex. ff. ad leg. Aquil. aliquando dicitur infra tres dies, vt in c. ſi qua fœmina. l. diſtin. & eſt Glo. in l. i. C. de emen. ſeru. ſecūdum quod communiter intelligitur. vt ibi per Doct. & in Lombarda in l. in omnibus, de plag. vbi annus datur ad hoc vt non dicatur mortuus ex vulnere. Vnde ob talem varietatem Docto. fuerunt in diuerſis ſententiis & opinionibus. Gandi. in titu. de homic. col. pen. nu. 23. ponit hanc quæſtionem. & facit plura capita, conſiderando quando quis fuit vulneratus cum arma leui & non mortiferè. vt cum lapide modico. ligno, cucuma. & ſic leuiter. & hoc in caſu conſideretur animus, an fuerit ad occidendum vel non, vt ſi animus non fuerit occidendi, non teneatur de occiſo. Secundum caput eſt, quando quis fuerit vulneratus non mortiferè, vt ſi medicnm non adhibuerit. vel malum medicum & imperitum, vt teneatur tantummodò vulnerans de vulnerato, & non de occiſo. Tertium eſt vt in dubio quando non apparet an vulnus ſit mortale vel non, vt probata negligentia, non teneatur de occiſo.

ciſo. & aduerte quòd de iſta compendioſa facit mentionem Barto.in ſua diſput.incip. iure municipali, in fin. Batt.in l.i.C.de emen.ſeruo.diſtinguit an poſt triduum ſuperuixerit, vel ambulauerit, vel non, & eodem modo.in l.fi.ff.de ſicar.& hoc quando ſumus in dubio, ſecus autem eſt qn̄ eſt certum vulnus eſſe mortale, vel non mortale, & iſtud certū eſt, & quando ſumus in du-
69 bio. † Ang.in l.i.conſiderat tempus quadraginta dierum, vel quòd appareat ex ſententia medicorum vulnus non fuiſſe mortale, Alberic.in proœ.digeſtor. col. v. verſ.ſubſequenter, dicit vidiſſe ſeruari, & de facto obtinuiſſe. quòd ſtetur dicto medicorum. & idem voluit in q.xxxv.in ſecunda par. ſtat. ſed idem Alberi.in l.huic ſcripturæ. §.i.ff. ad leg. Aquil. conſiderat tempus, an quis mortuus fuerit infra paucos dies, an verò poſt longum tempus. conſiderando etiam culpam, & negligentiam vulnerati.Floria.in d.l.ait lex. vult ſtari iudicio medicorum. Anto.de Butr. in d.c.ii. de cleric. percurſ. conſiderat tempus tantummodò. & de eo remittit ſe ad arbitrium iudicis. attenta qualitate & quantitate vulneris.Abb.in d.c.ii.dicit quòd vbi ſemper in deterius proceſsit.& tamen eſt mortuus, dicatur deceſsiſſe ex vulnere.relinquendo tamen hoc arbitrio iudicis. Anch.in c.presbyterum, de homic. remittit ſe ad tempus, & ad ea quæ not.Bart.in d.l.fin.& Fely. ibi diſtinguit tres caſus. vt per Salyc. in d.l i.C.de emen. ſeruo.Ioan.de Ana.in c.ii.de cler.percu.refert multas opiniones, & tamen reſidere videtur in ipſa qualitate temporis, ita quòd multa eſt varietas inter Docto. & in iſta materia ſcripſit Barto.in eo tract.quem fecit de percuſsio. ex quibus mors quis ex interual. & in conſi. xxxvii.Quæſtio eſt talis.Titius fuit à Sempronio percuſſus, in ii. volu. & Bal.in conſi.cccxxxviii.an vulnus vol.ii.in nouis. quod eſt etiā in antiquis, in conſ.cxcv. & in conſ.cxxxvi.proponitur vol.ii.& in conſ.impreſſo poſt vol.inſtit. incip. ad euidentiam præmittendum

eſt.quòd cùm quæritur.& Signo.in conſi.clxiii.factum
ſic ſe habet.quidam Simonelus. & Ancha.in conſi.cc-
lxxxiiii.iure ſtricto.& Cuma.in conſ.cxxxiiii.viſis de-
nunciis.& Corn.in conſi.cxciiii.circa præſentem vol.
ii.& in conſi.cclxxiii.viſa inquiſitione.& in conſil.cc-
lxxxiii.in præſenti conſultatione,vol.iii. & Alex.ali-
qua ponit in conſ.ix.vol.i.aliquid.& aliqua ponit re-
miſsiuè in l.ſi quis non aliter.& ibi Clau.Aquen.ff.de
verb.obli.& Sozi.in conſ.clxxviii. primo aſpectu,vol.
ii.& Bologni.in conſi.v.viſis igitur.& Proſdoci.de Co-
mitib.inter conſil.Cępol.in cõſi.xl.licet inuitus.& idē
Cępol.in conſ.lxi.magnificè ac generosè prætor,& De
ci.in conſi.cccxv.viſo eleganti conſi.vol.iii. & Hippo.
in conſil.vii. in præſenti dubitatione.& Clariſsimum
Tho.Gramma.in conſi.ii.Ioannes Mancus. & in conſi.
xlix.in cauſa querelæ.

70 † Antequàm deueniam ad deciſio.iſtius quæſtionis
pręmitto,ꝙ vulnerato homine,ille qui vulnus intulit.
vel aliter cuius intereſt,poteſt petere à iudice.vt mit-
tat medicos ad inſpiciendum vulneris qualitatē, ita ꝙ
per talem inſpectionem probari poſsit an vulnus fue-
rit mortale,vel non.ita determinat Bal.ꝑ illũ tex.in l.
i.in ver.rectè aũt.ibi,ſi teſtatũ redegerit.vt inde poſsit
apparere, an & quatenus rem peiorē legatarius fece-
rit,allegat tex.in l.ii.ff.de ſer. & in l.non ſolũ.§. ſed vt
71 probari.ff.de no.op.nun.† Vnde Raph.Fulg. in l.huic
ſcripturæ.§.ſi ſeruus.ff.ad l.Aqui.dicit ꝙ benè facerēt
iudices maleficiorũ cõuocare medicos qui videant, an
ex eo vulnere eſſet moriturus. vt poſtea ſi ex alio ac-
cidenti ille ſit mortuus,tunc ille qni vulnerat euadat,
nam ſi appareat ꝙ ex eo vulnere, eſſet mortuus , tunc
vulnerans nullo modo liberabitur.& idē Raph.Fulgo.
in l.qui occidit.§.fi.ff.eo.ad leg.Aquil.per illũ tex.di-
cit ꝙ ſani conſilii eſt.ſi vulnus non eſt lethalæ, ꝙ ipſe
iudex faciat videri per medicos,ꝙ hoc vulnus non eſt
lethale,vt ſi poſteà alia ratione moriatur iſte non de-

beat

beat puniri. quod eſt benè not. ex quo dicebam ſuprà,
72 † quòd melior eſt practica Vltramontanorum, ꝙ iudex debeat mittere chirurgos & medicos pro contemplatione vulnerum, & illos conſulere, qui conſiderata qualitate vulnerum, ſecundum artem ſuam exponant,
73 & referant an ſint mortalia, vel nõ. † & iſtud quòd inſpiciatur vulnus. habet etiam locum homine mortuo, vt imputatus de vulnere poſsit perquirere à iudice, vt cadauer extrahatur, vt medici videant vulnera, & deponant an ſint lethalia, & ita dicit fuiſſe ſeruatũ Spec. in titu. de proba. § videndum reſtat. verſi. hoc quoque.
74 quod ẽt voluit Bal. in addi. ad Spe. in tit. de homic. † & idem Bal. in l. ſi quis teſtibus. C. de teſti. dicit, ꝙ poſt didicita teſtificata poteſt per facti euidentiam contrarium probari, vt puta ſi teſtes dixerint aliquem gladio fuiſſe interfectũ, & reus dicit fuiſſe mortuum ſua morte. & quòd in eius corpore non apparet percuſsio, ꝙ hæc probatio fieri poteſt, quia in rei euidentia non timetur ſubornatio. & cùm eſſet quæſtio de facto, corpus mortuum fuit exhumatum, & oſtenſum medicis. & fuit iudicatum ſecundum quod apparebat in rei veritate. quod idem voluit Roma. in l. ſi vero. §. de viro. in xxxii. principa. fallen. verſ. ſextò probatur. ff. ſol. matr. dicens quòd ſi teſtes depoſuerũt ex vulnere illato ſuper caput. Titium obiiſſe. & ſint publicati, quòd contraria probatio poterit fieri per inſpectionem capitis, in quo nullum vulnus ſeu cicatrix appareat, & quamuis Roma. ibi dicat quòd Spec. in tit. de probatio. in d. verſi. hoc quoque, non dicat illud ad quod allegatur ꝑ Bal. tamen Spec. illud dicit quòd fuit exhumatus homo pro videndo an eſſet vulneratus certo genere armorum, prout dicam infrà. iudex autem debet diligentem inquiſitionem facere ſuper hac re. vt voluit Bar. in d. l. ſemel. C. de re mil. lib. xii.
75 † Præmitto & aliud quòd ſtandum eſt per iudicantem dictis medicorum. vt eſt text. in d. l. ſemel. & in ca.

76 ad aures, de æta. & quali. † nam peritis in arte ſua cre-
77 ditur. l. i. §. fi. ff. de verb. obl. l. i. §. i. ff. de vent. inſp. † Cũ naturali credatur de natura. l. ſi pater meus. ff. de ſolu.
78 † & fabri de fabrica. §. quod autẽ, in auct. de nõ alie.
79 & permut. † & Doctori de diſcipulo. & magiſtro mili-
80 tum de ſuo milite. l. i. C. de offi mag. offi. † & generaliter vnicuique in arte ſua experto credendum eſt. c. vt conſtitueretur. l. diſt. & prout latè proſequitur Spe. in ti. de proba. §. videndum. col. pen. verſ. hoc quoque.
81 † Subdens quòd iſtud quod credatur experto in arte prodeſt, propter teſtes, quia magis credendum eſt eis, qui de arte ſua teſtificantur, inferens ex hoc ad facti
82 contingentiam. † quòd cùm quidam ſcholaris Bononienſis repeteret à quodam campſore pecuniam ſuam. ipſe campſor percuſsit eum cum falcaſtro, ac accuſatus ipſe campſor defendebat ſe. quòd quædam mula cũ pede eum percuſſerat, accuſator fecit exhumari illum Scholarem, vt videretur in ictu falcaſtri, vel pede mulæ, fuiſſet interfectus, & chirurgi depoſuerunt quòd periit ictu falcaſtri. vt fuit declaratum dicto medicorum ſtandum eſſe, per text. in l. certi. C. de iudi. & in §.
83 i. in proœ. digeſtorum. † & Bart. in conſi. xxxvii. quæſtio eſt talis, vol. ii. dicit, quòd iudex qui habet iudicare ſuper quæſtione facti. aduocet & habeat peritos medicos. qui ſecundum artem conſiderata qualitate, & quantitate. & loco vulneris, referant & exponant, ſi vulnus fuerit mortale, vel occaſione vulneris mortuus præſumatur. Bald. in conſi. cccxxviii. an vulnus fuerit mortale, quod eſt in conſi. cxcv. dicit quòd ſumitur argumentum, ab arte medicorum. nam vnicuique perito in arte ſua credendum eſt, præſertim quãdo eſt aliquis doctoratus vel licentiatus, & ſic authoritate publica approbatus. vel qui diu reputatus eſt idoneus, per ſalubres practicas & experiẽtias, vel quia aſsignat rationes, ſecundum Canones medicinæ. de ſuo viſu & tactu. d. l. ſemel. ſubdens quòd iſtud teſtimonium me-

dicorum

dicorum peritorum qui interfuerunt à principio morbi & poſt. iudex debet amplecti. quia ſciunt & poſſunt verè teſtificari. & præſumuntur verum dicere, quia in teſte iurato ſemper præſumitur veritas ſicut in inſtrumento. l. cùm precibus. C. de proba. Iſtud etiam quòd medico credatur de vulnere. ponit Anchar. in d. conſil. cclxxxiiii. & Corn. in d. conſi. cclxxiii. in fi. & Hippol. in d. conſil. vii. nu. 19. Extende vt iſtud habeat locum, eſto ꝙ illi medici qui deponunt de eo infirmo quē non viſitarūt, dummodò de qualitate vulneris certificetur ab aliis qui curauerunt infirmum, de qualitate vulneris & loco. ita tenet Cępol. in conſi. lxi. col. ii. nu. 7. allegat not. per Inn. in c. qualiter & quando, el ii. de ac-
84 cuſa. qui dicit † ꝙ quando non eſt de ſubſtantia actus dies & hora. ſi teſtes in illis nō concordant, & non con-
85 cludunt, attamen eius dicta probant. † Sciendum eſt etiam ꝙ iſti periti qui atteſtantur de pertinentibus ad eorum artem. non ſunt propriè teſtes, ſed potius iudices dicuntur. vt per Bar. in tract. de teſti. col. iii. verſic.
86 teſtis dixit aliqua vera eſſe. dicens † ꝙ teſtis deponens per verbum credo. non probat, niſi in iis quæ cōſiſtunt in artis peritia, vt medici obſtetrices, & ſimiles, qui de credulitate deponunt. nō enim ſunt propriè teſtes. ſed magis vt iudices aſſumuntur ad illum cauſę articulum iudicandum. d. l. i. ff. de vent. inſpi. quod etiam voluit Io. de Ana. in c. ſignificaſti, el ii. col. viii. de homici. per tex. in c. quia indicante, de præſcri. & Deci. in c. propoſuiſti, col. fi. de prob. vnde ꝑut dicit Bar. iſti periti deponunt de credulitate. vt per Io. An. Abb. & alios in c. fraternitatis, de frig. & malef. voluit Bar. Abb. Bald. & Imo. in d. c. propoſuiſti. Saly. in l. comparationes. C. de fi. inſtr. & accumulat multa Fel. in d. c. propoſuiſti. col. iiii. verſ. tertia concluſio. intellige, prout dicit ipſe niſi deponerent ſuper re percipibili. non ſolùm iudicio intellectus. ſed etiam aliquo ſenſu corporeo, vt per Bartolum in l. Theopompus. ff. de do. prælega. & per

Bal.exemplificantem in agrimeſſore in proœ:digeſtorum.& in l.ii.col.lx.ff.de iureiur.& per Roma.in d.l.1. §.fi.ff.de verbo.oblig.

87 † Iuxta pręmiſſa quęro qui ſint illi qui eligant expertos & peritos in arte. & maximè medicos ad inſpiciendum vulnera.Gul.de Suza.in proœm.digeſtorum. §.i.dicit,quòd ſi pars vulnerati & pars vulnerãtis cõcordant de medicis,vno vel pluribus aſſumẽdis: iudex eis acquieſſet.ſi verò diſcordant, ipſe eliget. allegat id quod dicitur de pluribus tutoribus volentibus adminiſtrare per vnum, ſed de quo diſcordant. vt in §.ſi autẽ.inſtit.de ſatiſd.tut.& illud etiam quod dicitur de duobus hęredibus legatariis diſcordãtibus, an agant reali,vel perſonali.l.huiuſmodi.§.fin.ff.de leg.i. quod dictum refert & ſequitur Ioan.And.in addi. ad Spe.in tit.de homic. in princ.in prima additio. & etiam eum refert & ſequitur Alberi.in proœ.digeſtorum.in v.col. in verſ. ſubſequenter. iſtud idem voluit Gandi. in tit. de homici.col.fi.verſicu.item pone aliquem fore vulneratum,per eadem fundamenta,de quibus ſuprà. eãdem deciſionem ſequitur Abb. in d.c. propoſuiſti. nu. 10.& ibi Deci nu.15.de proba.& Io.de Ana.in c.ſignificaſti.col.iiii.verſi.circa principium, de homici. facit quod voluit Bal.in l.i.§.ex hoc reſcripto. ff.de vẽt.inſpic.dicens quòd in aſſumptione ſapientis partes debent eligere. ſed ſi diſcordant iudex eliget. hoc idem dicitur per Augu.de Ari.in additio.ad Ang. in verſ.ex interuallo.nu.4.Intelligo prędicta procedere,quando iudex format proceſſum ad accuſationem partis. nam tunc benè attenditur voluntas ipſarum partium ſecus autem quando iudex procederet per inquiſitionem & ſic ex officio,vt habetur in l.ii.§.ſi publico.ff.de adult. nam tunc partes non habent ſe intromittere. ſed iudex ex officio eliget & omnia pertractabit.& ita intelligo id quod dicit Abb. in d.cap. propoſuiſti. & Deci. poſt ipſum.

88 † Quæro

88 †Quæro quoque an unus medicus ſolus faciat fidẽ, vel plures requirantur. quòd unus ſolus fidem faciat tenuit Bar.in pluribus locis vt per Alex.in l.i.§.fi.nu. 4.ff.de verb.obli.& facit ẽt pro hoc tex.in §.quod autem,in auct.de non alie.& in c.quia indicante de præſump.ibi agrimeſſoris,& in l.iii.C.fini.regun.& in l.i. §.fi.ff.de verb.obl.& ratio eſt, quia iſti periti non ſunt ꝓpriè teſtes,ſed iudices.vt dixi ſupra.quòd uerò plures requirantnr,dicit tex.in l.ſemel.C.de re milit. lib. xii.& facit tex.in c.ſignificaſti de homici.& in c. cauſam matrimonii,de proba.& in c.fraternitatis de frig. & in l.i.in prin.de ven.inſp.Accedente ẽt ad hoc illud vulgare,vox vnius eſt vox nullius. l. iuſiurandi. C.de proba.c.licèt uniuerſi.de teſti.Bar.vbiq; diſtinguit, ſi reperiuntur,debent duo adhiberi, ſi non reperiuntur, ſufficit vnus.& hæc eſt cõmmunis,ut per Alex. in d.l. i.§.fi.ff.de verb.obli. Abb.in c.propoſuiſti.nu. 5.de ꝓbatio.& ipſe diſtinguit,aut ſumus in re ardua,& agitur de magno prçiudicio,puta qñ agitur de uita hominis.& tunc requiruntur plures,aut non agitur de graui præiudicio, & tunc unus ſufficit. aut eſt res magis grauis,quæ non ita de facili percipitur per vnum, & veniunt periti tanquam inſtructores, vt tunc plures adhibentur.ſi poſſunt haberi,aliàs ſufficiat vnus. & hanc diſtinct. Abb.ſequuntur Aret.Benedict.de Benedict.& Fely.in d.c.propoſuiſti.Frix.& Bal.Nouel.in d. l.i.§.fi.ff.de verb.obli.& ibi etiam Iaſ. dicit in puncto iuris veriorem. Sozi.in reg.cccxciiii.Deci.in d.c.propoſuiſti.nu.10.& 11.dicit cõmunem eſſe opinio. quòd ſi plures in loco non reperiuntur,unus ſufficiat, vt per Barto.Dico quòd quando agitur de occiſo.ſi iudex mittit medicum ad videndum cadauer.hoc caſu probet ſo-
89 lus,etiam quòd eſſet alius † ea ratione, quia creditur Comilitoni qui facit viſum & repertum,vt dixi.in d.l. fi.ff.de quæſtio.& hoc modo faciat dictum Bar. aut eſt contentio inter duos,quis illorũ dederit uulnus mortale,

tale, vel inter reum & hæredes occiſi, quòd dicat ex vulnere non eſſe mortuum, vel cum curia, tunc duo experti requiruntur & in hoc ualeant rationes Abb. in d.c. propoſuiſti, & facit limitatio quæ datur.

90 † Quæro etiam an periti teneantur iurare, quòd ſic facit tex. in l. nemini. §. iure peritos. C. de aduo. diuer. iudi. in l. hac ædictali. §. eſt illud. C. de ſecun. nup. in l. compariciones. C. de fide inſtru. & in § quod aūt. in auten. de non alie. quòd uerò non teneantur iurare, facit tex. in l. iuſiurandum, iuncta Glo. C. de teſti. & in l. i. §. i. iuncta Glo. ff. de ven. inſpi. communis opi. eſt vt teneantur iurare, vt per Fely. in d.c. propoſuiſti. n. 15. & Deci. ibi. nu. 17. & Alberi. in proœ. digeſtorum, Bal. in proœ. digeſtorum dicit quòd ſi periti aſſumuntur in conſultores non iurant. ſi verò in teſtimoniū, iurāt. Dico quòd aut aſſumuntur ex officio pro informando iudice. vt iam dictum eſt, & tunc non iurant. ita Gloſſ. & Bal. in l. ſi duo, de pace tenen. & dixi ſuprà d.l. fi. nu. 328. & facit dictum Bal. in d. proœ. & Fely. in c. propoſuiſti. nu. 18. Aut aſſumuntur per partes in controuerſia & iurant.

91 † Quid modo ſi plures periti fuiſſent adhibiti, et inter ſe diſcordarent. Cepol. in conſil. lxi. nume. 21. dicit quòd pluribus credendum eſt. Item etiam digni oribus peritioribus in arte medicinæ, ac etiam uero ſimiliora deponentibus, rationibus ut ibi per eum, quòd etiam peritioribus credatur tenuit Bar. in d.l. i. §. fi. ff. de verb. oblig.

92 † Sed quid ſi eſſent ęquales numero & peritia. Dec. in d.c. propoſuiſti. nu. 13. de probat. dicit contrà reum iudicandum eſſe. aduerte quòd Bal. in c. i. quibus mo. feu. amitt. & in proœ. digeſtorum dicit, quòd ſi vulnus eſt magnum & oſtendit mortalitatem, & breui eſt mortuus, præſumitur contrà reum, ſecùs ſi non ſit tale vulnus & mors. & ita intelligo, quod dicunt repetentes in d.l. i. §. fi. ff. de verb. obli. & ad hoc videas. Cepol. in d. conſi.

d.conſi.lxi.num.17.& Excellentiſſ. Gramma. in conſi. xlix.nu.5.

93 † Quæro an ſententia lata prætextu expertorum, poſsit retractari per dictum aliorũ expertorũ, Abb. in d.c. propoſuiſti.nu. 11. de probatio. tenuit quòd nec de rigore, nec de æquitate, talis ſententia poſsit retracta ri, ex quo appellatum non extitit, nam dicit ipſe publi catis atteſtationibus, maximè lata ſententia alii teſtes ſuper artivulis directo contrariis adduci non poſſunt, c.fraternitatis de teſti.& cle.ii. eo. tit. & hoc propter timorem ſubornationis quæ cadit tã in teſtibus, quã in peritis. cum in hoc non diſtinguant, imò pariter omnes repelluntur, ut in dictis iuribus. & hoc tanto magis, quia procederetur in infinitum, quando talis ſententia poſſet retractari. ex quo per alios periciores ſecunda ſententia poſſet retractari, quòd quidẽ rediculum eſt dicere. arg. c.ii. de reſcript. reſpondendo nonnullis rationibus, quæ adducuntur pro contraria parte, Deci. in d.c. propoſuiſti. nu. 16. poſt longam diſputationem reſidet in hoc, quòd in puncto iuris verior ſit opi. Abb. quam etiam ſequitur Alex. in conſi. cxlviii. in cauſa equi empti. vol. ii. verũ dicit ipſi ſi iuſta cauſa allegatur, ex qua veroſimiliter iniuſtitia arguatur in relatione peritorum, poterit peti reſtitutio in integrum, quæ à principe petitur, cui in tali caſu po teſtas reſeruata eſt, iuribus vt ibi per eum, Barba. in addi. ad Abb. in d.c. propoſuiſti. ſub litera F. & G. re probat dictum Abb. & hoc per tex. in l. diui fratres. ff. de iure patrona. & in l. ſi quis adulteri. C. de adulter. & reſpondet ad fundamentum Abb. & hanc etiam opi nio. tenuerunt poſt alios Ludo. Bologni. conſil. v. col. vi. verſ. tertiò non ob. & Cępol. in d. conſ. lxi. nu. 23. In hac quæſtione dicas ꝙ ſi medicus fuit electus ex officio, & ſuper eius dicto facta eſt ſententia, tunc poſsit cognoſci iterum, quia non iurat. nec eſt timor, aut ſuper dicto expertorum electorum à partibus, tunc ſecùs

cus,quia partes antè ſnīam peterant deducere & probare,lata aũt ſentẽtia eſſet timor ſubornationis, quẽadmodũ in cã appellationis non examinantur ſuꝑ eiſdem capitulis ob timorem ſubornationis.

94 † Iſtis ſic præmiſsis, ueniendo ad quæſtionem noſtram diſtinguo,aut fuit percuſſus virga,aut lotis,manu,pede,vel alia ſimili re leui,& tunc teneatur de occiſo,vt l.i.C.de emen.ſeruo.& l.i.§. ſed ſi claui.ff. de ſicar.& c.ſignificaſti.de homidi.nec præſumitur mortuus ex percuſsione.c.femina l.diſ.niſi ſit percuſſus in capite.c.presbyterũ de homic.Ang.in d.§. ſed ſi claui.

95 † Aut fuit percuſſus cum genere armorum apto ad occidendum, & tunc aut ſuperuenit alius caſus poſt vulnus,vt ictus,incendium,ruina, naufragium, & tũc dicerem primũ teneri de vulnere ſecundum de occiſo indiſtinctè l. item Mella §. Caſsius, & in l. huic ſcripturæ.§.ſi ſeruus.ff.ad l.Aquil. ponderando ibi maturius,adeò q erat moriturus, ſed tandem forſam. † Et
96 verbum mortiferè,denotãs moriturum,vt in l.ait lex, ibi mortiferè.ff.eo.& ad tex.in l.ita vulneratus,reſpondet quòd eſt lex Iuliani anterioris Iuriſconſulti,quàm fuerit Vulpianus,& ideo in d.l.ita vulneratus ponatur opinio Iuliani,quæ improbatur ab Vlpiano, in d. l.ii. cum tamen approbet opinio Iuliani.in d.l. item Mella.§.quod ſi plures, dum refert Iulianum,cuius dictũ eſt in d.l.ita vulneratus,verſi.rurſus, nec fuiſſet opus, quòd Vulpianus in d.l.item Mella adduxiſſet Celſum & Marcellum,& ſubiungeret & eſt probabilius, niſi eſſent opiniones contrariæ,nam ex illis uerbis oſtendit contentionem eſſe inter Iuriſconſultos, nec placet ſaluatio Cępol.in cautel.v.per l.i.§.ſi.ff.ad Sylla.quia Glo.ibi in ſecunda declaratione, diſcernit & recedit ab eo dicto vt ſuperuixerit.Communis tamẽ eſt vt diſtinguatur,quòd aut ſit certum moriturum,uel nõ,aut dubium,vt in dubio ſuperuenientia tollant, pœnam, homicidii vt per Alberi.in d.§.Celſus de ſuperuenien-

tia ponit Hippoly.in l.i.§.i.nu.87.ff.de ſicar. aut non ſuperuenit alius caſus,& tunc aut certum eſt mortiferè,aut certū non mortiferè,aut dubiū. Si certū mortifere,tenetur de occiſo.l.ait lex l.ſi ex plagiis.ff.ad leg. Aquil.l.huic ſcripturæ.§.ſeruus.ff. eo. & ita intelligo Bar.in d.l.fi.C.eo.de ſicar.dum dicto ſtaremus certo, & Saly.in l.i.C.de emen.ſeruo.& adeò verum eſt hoc, quod & ſi contra vulnerantem facta fuerit inquiſitio de vulnere,imò etiam ſi fuiſſet de vulnere condemnatus tenetur de occiſo.l. vulnerato ſeruo.ff.ad l. Aquil.
97 † Et ratio eſt quia mors ex vulnere ſecuta, trahitur ad diem vulneris.& videtur retro occiſus. qui lethaliter vulneratus moritur.l.ita vulneratus.§.nec mirum, & l.huic ſcripturæ.ff.ad l.Aquiliam.& quamuis Bonifa.in rub.de inſul.nu.16.dicat ꝙ licèt vulnus ſit mortale,alia cauſa quæ ſuperuenerit,poteſt probari ad excuſationem vulnerantis,attamen in contrarium omnes alii tenuerunt,prout Sozi.poſt alios in conſ.clxxviii. col.ii.volu.ii.nam licèt ꝓpter illam ſuperuenientiam mors fuerit celerata, nihilominus tenetur de occiſo. dicit ipſe,& hoc per tex.in l.ita vulneratus in princip. ff.ad l.Acquil.& per alia.vt ibi per eum,& iſtud etiam
98 firmauit Grāma.in conſ.xlix.nu.2.† Et rō eſt,quia lethaliter vulneratus fingitur mortuus,vt ꝑ Alci.in tra
99 cta.de præſ.nu.7.† Et mortaliter vulnerans,venit appellatione occidētis,vt ꝑ Berta.in verſ.vulnus.nu.20. Si certum eſt non eſſe mortale,tunc non tenetur.vt dicit tex. in l.qui occidit.ff.ad l.Aquil.nec breuitas temporis in caſu iſto conſideratur vt dicit Raph.Cuma.in conſ.cxxxiiii.prope finem.

100 † Sed quid ſi vulnus non mortale habet cōmixtionem cum aliquo alio vulnere, uel contuſionem, tunc dicas quòd vulnerans non tenetur de occiſo, ꝑut tenuit Cępol.in conſ. lxi.nu.25.35.& 36. ſi vero dubiū eſt,tunc recurritur ad coniecturas, nam quædam ſunt coniecturæ ex quibus cognoſcitur vulneratum mortuum,

tuum, eſſe ex vulnere, quædam quòd non ſit mortuus
101 ex vulnere. † Quòd autem vulneratus mortuus ſit ex vulnere, ſigna ſunt iſta. Breuitas tpis, ut dicit Bald. in conſi. poſt Inſtit. incip. ad euidentiam, & hoc p tex. in l. i. C. de emen. ſeruo. & in c. presbyterum, extra de homi. & in cõſ. cccxxviii. nu. 1. vol. ii. & Deci. in conſi. cccxvi. nu. 7. An ſit paruum uel magnum tps relinquitur arbitrio iudicantis, ita Bar. in tract. de pcuſſ. nu. 3.
102 † Accidentia mala, ut puta continuè iacuit, ita Bal. in c. i. quib. mod. feu. amit. Abb. in c. ii. de cleri. procur.
103 Hippol. in l. i. ff. de ſicar. † Vulneris magnitudo, vt p
104 Bal. in d. conſil. poſt Inſtit. nu. 6. † Dolor continuus
105 in neruis, ut idem Bald. vbi ſuprà. nu. 7. † Si ſpaſmus ſuperuenit Bald. in conſi. cccxxxiiii. nu. 4. vol. ii. Deci.
106 in d. conſ. cccxvi. nu. 9. † Inſtrumenti genus qđ non conſueuit leuem plagam inferre, Bal. in d. cõſ. poſt inſtit. & in d. cõſ. cccxxxviii. Bolog. cõſ. v. Alex. conſi. ix.
107 vol. i. † Perſeuerantia vomitus. Febris, & aliorũ accidentiũ, pnoſticantium & ſignificãtiũ mortem, ita Bal.
108 in d. cõſil. poſt Inſtit. † Pars corporis in qua eſt vulnus, vbi maior pars percurſorum mori conſueuit, vt
109 dicit Bal. in d. cõſ. poſt inſtit. † Quæ aũt ſint iſtæ partes corporis declarat Hypocr. in ſuis amphoris. nu. 18. lib. vi. dum dicit viſciſa, deciſa, aut cerebro, aut corde, aut ſepto, aut aliquo ex renudoribus inteſtinis. aut vintriculo, aut iecore lethale eſt.

110 † Quòd autẽ non ſit mortuus ex vulnere, iſte ſunt prȩſumptiones nam quoties incidit aliud quòd non apparet, an ſit mortuus ex uulnere præſumimus non ex vulnere, vt puta. Negligentia, vt conſiderat Bologni. in d. conſi. v. per tex. in l. ſi ex plagiis in prin. ff. ad l. Aquil. & But. in c. ad audientiam de homi. & Bald. in
111 l. qui occidit in apoſtillis. in §. fi. ff. ad l. Aquil. † Mala gubernatio, vt tenet Ang. in practi. in verſ. ex interuallo. nu. 5. Signo. d. conſ. lxiii. & conſi. cxv. Corn. conſil. cclxxxii. litera C, vol. iiii. Gramma. poſt alios in. conſ. xlix.

xlix.nu.5.& facit tex.in c.tua de homi. ibi qui ſpreto præcepto &c.exemplificando in caſibus infrà poſitis,
112 prout eſt.†Mala cura,ut dicit Sozi.in d.cõſ.clxxviii. vol.ii.quid modò ſi bona cura eſt probata per parentes & domeſticos.tunc dicas quòd non concludunt,qñ eſt conſtitum de malo regimine, & medici. vulnus nõ
113 mortale deponunt,ita Signo.in conſi.clv.† Medicus non adhibitus,ita Iaſ.in d.l. ab hoſtibus. §. i. nu. 6. & ibi Roma. Bal.& Imo.Sozi.in d.conſi. clxxviii. Corn. conſi.cclxxiii.vol.iii.in litera M.Bal.conſi.cv.in antiquis,Ang.in l.quid ſi nolit §.ſi mancipium. ff. de ædil.
114 edi.Hippol.in conſ.vii.nu.47 † Etiam ſi tardè adhi
115 buit,vt dicit Hippol.in d.conſ.vii.nu. 49 † Medici ignorãtia,ita Bolog.in d.cõſ.v. nã vitium medici excuſat vulnerãtem,Bal.in l.ſi nõ ſimpliciter.col.iiii.C.
115 de ædil.act.† Curatus per incãtationes, ita Sozi. in
117 d.cõſ.clxxxviii.† Acceſsio ad ſol.ad aer de nocte,in vulnerato in capite,ita Sozi.in d.conſ.clxxviii.Signo.
118 in d.conſ.lxiii.Bal.in d.conſ.poſt inſti.†Laborare,ita Signo.in d.cõſi.lxiii.Ang .in uer.ex interuallo.nu.14.
119 †Vinũ bibere,Signo.d.conſ.lxiii.Bal.d.conſi.poſt in-
120 ſtitu.nu.2.† Concubere, Ang.in practica. in d.verſ.
121 ex interuallo,nu.12.Bal.in d.conſi.poſt inſtit.†Longum tempus, nam licèt in hoc Docto. varii ſint, quia Bologni.in d.conſi.v.dicit quòd uulneratus ſi deceſsit poſt octo menſes,non præſumitur mortuus ex vulnere.& Ang.in l.i.C.de emenda.ſeruo.dicit quòd tranſactis quadraginta diebus ex communi medicorum ſententia,non dicitur mortuus ex vulnere. & Bald. in d. conſ.poſt inſtitut. dicit quòd ex magna diſtantia temporis, vulnus non præſumitur mortale. Dico quòd iſtud relinquitur arbitrio iudicis,prout etiam dicit Sozi.in d.conſ.clxxviii.intellige lungum tempus iuuare de per ſe,etiam quòd non appareat de aliqua negligẽtia,ita Alberi.in l.huic ſcripturæ §.i. ff.ad l.Aquil.
122 †Accidentia mali.ſi receſſerũt & ambulauit ſup baculo.

123 culo,ita Bal.in d.conſ.poſt inſtit.ver.ex q̃bus.† Me
d ci denuntiatio libera.cui vt ſuprà dixi credendũ eſt.
124 † Si ambulauit poſt vulnera per ciuitatem. Cor. cõſ.
125 cxciiii.litera C, vol.ii.& cõſ.cclxxiii litera L.† Si ſta
126 tim ambulauit poſt uulnus Cępo.cõſ.lxi.nu.4. † Lo
cus vulneris non ſolitus ad mortẽ, ut puta in brachio,
Cor.conſi.cclxxxiii.litera G.Cępol.conſ.lxi.num.16.
Bal.cõſ.cxxxvi.nu.4.vol.ii.in ſpatula Hippoly. conſi.
vii.nu.32.in uatica Bal.cõſ.cccxxxviii.nu.2.& etiã in
aliis locis ſolitis,vt euãdãt bñ cuſtoditi.ut dicit Bald.
127 in d.cõſ.poſt Inſti.† Verùm quia uulnus à principio
põt non eſſe mortale,ex poſtfacto efficiatur mortale,
vt dicit Corne.in cõſ.cclxxxiii.litera L.volu. iii. ideò
ſi à principio non eſt mortale & efficiatur mortale, ob
aliquam cauſam non nocet, ita Cepol.in d. conſ. lxi.
128 nu.11.† Si vulnus non durat uſq; ad mortem, Bar.in
tracta.de percuſsi.nu.4.& erat ſanatus ibidem. nu. 5.
129 Ex forma ꝓcedendi,ſi centenarii vel decani denun-
ciatio extaret,in qua homicidium non doloſum, ſed
caſuale,uel iocosè commiſſum,committeretur. nã tũc
indicium eſt pro reo,quòd non dolosè homicidiũ cõ-
miſerit,ita tenet Cepol.in conſi.xxxi.nu. 3. ver. pri-
130 ma,eſt motus † quia ipſe caput Centenarii,vel deca
nus eſt perſona iurata, & tenetur denunciare malefi-
cia,ſecundum veritatem,prout ipſe ſcit,aut ſcire põt,
adeò quod præſumptio eſt,prout ipſe denunciauit ar-
gu.c.qualiter & qñ el ii. §. ad corrigendos extra de ac
cuſa.& c.ſuper iis,in prin.eo.titu.hinc videmus, ꝙ ex
iis denunciis iudex aſumit indicium, quo poteſt in-
quirere contrà denunciatum vt dixi in d.l.fi. in uerſi.
denunciatio.
131 † Spontanea præſumptio,& ipſa innocentiã rei de-
mõſtrat vt tenuit Cępol.in cõſ.xxxi.nu. 8. & Hippol.
qui multa accumulat in practi.§.diligenter.nu. 204.
132 † Mortui exculpatio,& ipſa rei innocentiam demon
ſtrat,ac debilitat indicium ſi cõtrà imputatum exta-
ret.

ret.licèt ad torturam eſſet ſufficiens.ut tenet Are.in c. tertio loco.nu.24.de prob.& Alexand. in conſi.xxiiii. col.vi.in prin.vol.ii.& Hippo.in d.§.diligenter.n.200.

133 † Excuſpatio propinquorum mortui, & ipſa inno-
134 centiam demonſtrat ut dixi in princi.† Tarditas accuſandi rei innocentiam & ipſa demonſtrat, ac accuſationem ſuſpectam reddit.ut tenet Hippoly.in d. §.diligenter.nu.200.

135 † Diuturnitas tpis, & ipſa rei innocentiam demonſtrat,quia ut dicit tex.in l.ſi diutino tempore, iuncta Glo.magna in fi.ff.de pœn.magis punitur qui heri homicidium fecit.quàm qui fecit tranſactio decennio. & de hoc tractat Hippol.in ſingu.ccccliiii.

136 † Exculpatio ſocii criminis dū eſſet in puncto mortis.qui per anteà eum imputauerat,prout poſt multa iuri naturali adhærendo tenuit Hippoli.in practi. crimi.in §.reſtat per totum,addita tamen diſtinctione de qua ibi per eum.in fi.d.§.quòd aut pro imputatione cō currunt indicia.præſumptiones,vel coniecturæ. & tūc ſimplex reuocatio non prodeſt,aut non concurrebant. & tunc exculpatio facta per reum tempore mortis tol-
137 lit imputationem.† Si teſtes ex dictis quorum orta ſunt indicia contrà reum extrà iudicium reuocaſſent eorum dicta.tunc ipſa indicia tolluntur,quamuis enim ſtandum ſit dicto teſtium. qui iudicialiter depoſuerūt attamen ſi extrà iudicium ex poſt reuocarunt dictum ſuum,iudex non poteſt ferre ſententiam ſuper primo dicto iudicialiter facto,ita Hippol. qui multos adducit in conſi.cix.nu.32.& 40.

SVMMARIVM.

1 *Defenſiones rei,quando quis imputatur de homicidio ex propoſito perpetrato,& nu.12.*
2 *Cauſa eſt quid primum & magis conſiderabile.*
3 *Cauſa qualibet excuſat à dolo, & nu. 6. & 7.*

4 *Cauſa iniuſta excuſat à pœna legali.*

5 *Cauſa qualibet etiam iniuſta dummodo colorata, & abſque cõtemptu iudicis, excuſat à mulcta.*

8 *Cauſa propter quam reus motus fuit probari debet, ut excuſet, quæ uerosimilitudinem habere debet nu.9*

10 *Iudex exceptionem non uerosimilem admittere non debet.*

11 *Indicium uerosimile eſſe debet, ut ualidum dicatur.*

12 *Homicidium an fuerit ex propoſito. ex rixæ principio comprehenditur*

13 *Principium attendi debet in maleficijs.*

14 *Principium attenditur, quando finis ad principium, neceſſariam conſequentiam habet.*

15 *Stylus & ciuitatis cõſuetudo excuſat, et rei innocentiã oñdit.*

16 *Faciens quod conſuetum eſt fieri non eſt in culpa.*

17 *Equum qui dimiſit in paſcuis, domino non tenetur, ubi dominus dimittere conſueuit.*

18 *Conſuetudo excuſat notarium à falſo.*

19 *Sigillantem ſuas literas, cum ſigillo domini, ipſo domino inſcio: conſuetudo excuſat.*

20 *Conſuetudo excuſat iudicem. ſententiam contra legem proferentem.*

21 *Conſuetudo excuſat delictum in collucatione puerorum ſecutũ*

22 *Conſuetudo crimen excuſat.*

23 *Conſuetudine multa contrà iuris regulas conceduntur.*

24 *Notarius ſecundum conſuetam formam, inſtrumentum conficere debet ut ſit de iure ualidum.*

25 *Notarius rogatus, intelligitur clauſulas conſuetas apponere.*

26 *Conſuetudo perſonæ quæ defenditur, attẽditur & conſideratur*

27 *Præſumptio ex conſuetudine patris familias inducitur.*

28 *Palàm factum dolo & ſuſpitione caret.*

29 *Actus aliquando permiſſus, aliquando prohibitus. ſi palàm fit, dolus non præſumitur.*

30 *Delictum clàm commiſſum, præſumitur ſcienter factum.*

31 *Factum occultè, doli præſumptionem non caret.*

32 *Dolus & fraus præſumitur. quando aliquid occultè fit.*

33 *Sexus & ruſticitas excuſat in ijs quæ apertè fiunt.*

34 *Animus in delictis quomodo conſideretur.*
35 *Probationes in criminalibus clariores eſſe debent.*
36 *Commoditas in delictis attenditur.*
37 *Præparata contrà reum, quomodò tollatur, & nu. 38. cum ſeq. vſque ad nu. 61*
38 *Armorum delatio ex cauſa itineris eſt licita.*
60 *Immenſo dolore promotus non eſt in plenitudine intellectus.*
61 *Vulnera non dantur ad menſuram.*

SECVNDA Pars defenſionis erit ex eo capite.
1 † qn̄ quis imputatur de homicidio ex propoſito perpetrato. & is fatetur homicidium, negat autem id ex propoſito, aut appenſatè cõmiſiſſe. ſed à caſu & ex improuiſo. & qn̄ plures eſſent qui imputarentur per tractatum, & præmeditatè hominem occidiſſe, & ii negarent tractatum, aut conſiliũ præceſſiſſe, cõtrà aũt ipſos reos eſſet aliquod ex indiciis de quibus dixi in l. fina. ff. de quæſtio. vt puta probata eſſent præparamenta aliqua, vel tranſitus non ſolitus. vel frequentatio viæ. armorũ delatio. bonorum alienatio. inimicitia, minæ. vel quid aliud ſimile. de quibus in d. l. fi. Modus autem defenſionis ipſius rei. erit ſi præſumptiones & indicia orta contrà eum aliis præſumptionibus extenuabit. & paruula eſſe demonſtrabit, cum præſumptio vna aliam tollat. vt dixi ſuprà, & quia multa eſſe exiſtimo quæ tollunt indicia exiſtentia contrà reum, & eius defenſiones oſtendunt. ideò primò quaſdam generales concluſiones ponam, ex quibus orietur defenſio rei & indiciorum extenuatio & peremptio. Primo defenſor accuratè, conſiderare debet cauſam rei geſtæ. & vndè proceſſerit id qđ imputatur. cauſamq; ipſam trahere in eam partem quæ honeſtior & magis veroſimilis videtur pro rei defenſione.
2 † Cum à lege cauſa ſit quid primum & magis conſiderabile. vt eſt tex. in l. cum ii. §. cauſæ. ff. de tranſactio. & in l. ſi procuratorem. §. i. ff. mand. ibi initium ſpectandum eſſe & cauſam. & in l. ſi pariter. ff. de

libera.cau.& l. filiusfami.§.Diui. ff. de lega. i. & l.ſi in aliena.ff.de rei ven.& in l.iiii.§.ſi.ff.de re milit.ubi exa minantur cauſæ, id eſt & cur.& ubi fuerit. & quid egerit & eſt tex.magis clarus in l.verũ.la ii. ff.de furt. ibi
3 nec enim factum quæritur ſed cã faciendi. † Hinc eſt quòd lex dicit, quamlibet cauſam, ſiue iuſtam, ſiue iniuſtam excuſare à dolo.l.igitur.ff.de libera.cau.l. plagii.la ii.& ibi Glo.C.de plag.l.i.in fi.ff.de abig.Bart.in l.i.§.non autem.ff.ſi quis teſta.libe.eſſe iuſ.fue.dicẽs ꝙ leges ille locum habent, ea ratione quia in illis caſibus dolus requirebatur, & hanc concluſionem ſequitur Saly.in l.ſenatuſconſulto.col.fin.C.de iis qui inteſta. ſibi aſcri.& Bal.in l.error.col.ii.in i.q.C.de iur.& fac.igno ran.& alii complures quos ponit Iaſ. in l.ſi quis id qđ ff.de iur.omn.iudi.& Fely.in c.ſi quis col.fi.de maio.&
4 obedien. & Hippol. hic col.iii.† Item quia iuſta cauſa excuſat à pœna legali.vt eſt tex.in d.l.ſi quis id quod. ff.de iuriſd.omn.iudi.& ibi Iaſ.in vii.nota.allegat Io. An.in c.i.in i.col. in uerſ.probabilis.& ibi Archid. de electio.lib.vi. & Bald. in auctẽ. generaliter. col. iii. C.
5 de epiſcop.& cleri.vt per eum. † Imò quælibet cauſa, etiam iniuſta dummodò ſit colorata, & abſque cõtemptu iudicis.excuſat à mulcta.vt uoluit Glo.in l.i.§.hoc iudicium.ff.ſi quis ius dicen.non obtemper.& ibi Bart. Bal.Saly.& Ang.& Glo.in l.ſatiſ.ff. de inius vocan. & in l.ex conſenſu.§.fina.in Glo.pen. ff. de appellatio. & multa pro comprobatione huius concluſionis adducit
6 Iaſ.in d.§.hoc iudicium.nu.24.†Aduerte quòd Iaſ.in d.l.ſi quis id ꝙ. nu.35.dicit quòd per illum tex.in quo enumeratur quatuor cauſæ per quas excuſatur à dolo, videtur reſtringere communem regulam præcedentem, quæ habet quòd quælibet cauſa etiam iniuſta & temeraria excuſat à dolo. Glo. in l.plagii. & ibi Ange. C.ad l.Fla. de plagi. tamen dicit ipſe Iaſ. quòd tex.in d.l. ſi quis id quod, ſuppletur per tex. in d.l.igitur. de libera.cauſa. in quo datur præcedens diſpoſitio.quòd

quælibet

quælibet cauſa excuſat à dolo. Cur. iuni.in d. l.ſi quis id quòd nu.42. dicit quòd Doct. non reſpondent realiter illi tex. vt dicit ipſe, tu potes breuiter reſpondere. quòd præcedens regula non procedit in delictis ut per Bar. in l. inter omnes.§.rectè.ff.de furt. & Ang.in l.ſed & ſi lege.§.ſcire.ff. de petitio.hære. & expreſsè p Aret.in conſil.lxxx.incip.ſicut decet, attamen dicit ipſe quòd Gloſſ.in d.l.ſi plagii propriè loquitur in delictis. Sed aduerte quòd Bar. & Ange. & Are. non dicũt illud ad quòd allegantur per Curti.nam Aret. in conſil. lxxx.dicit quod fatua credulitas, uel iniuſta cauſa, non pręſumitur mouere delinquentem, nec eſſe in eo. ſed potius dolus & nocendi animus, niſi per probabiles coniecturas & vehementes, ita præſumatur crediidiſſe. Allegando Bart. & Ang. in locis iam dictis. qui nihil aliud probant niſi prædictam concluſionem requiri magnas probationes, ad iuſtificandum cauſam mouiſſe agentem. Nam Barto.in d.§.rectè dicit quòd confeſsio domini ſe conſenſiſſe rei ſubtractæ. non præiudicat publico. niſi appareant aliqua indicia, de ſuo conſenſu, vt quia erat amicus, conſanguineus, res erat parua.& conſuetus talia concedere.& Ang.in d.§.ſcire dicit. quòd quotidiè ille tex.allegatur, quòd à pœna inuaſionis excuſatur quis propter errorem. & intellige dicit ipſe, probato iuſto errore, quod probare eſt valde difficile, cum degeneret præſumptio contrà eũ. Hippoly.in hac l.nu.25.dicit hanc regulam tolli, ex illis diſpoſitionibus & iuribus per quæ conſtat quòd quis punitur abſque eo quòd habuerit animum ad maleficium committendum, & ab eo quòd fuerit in dolo, vt eſt tex.in l.i.§.ex incendio.ff. de incen. rui. nauf. & in l.ſi quis aliquid.§. qui abortionis.ff.de pœn. & in l. quoniam multa.C.ad l.Iuli.de vi. & in l.iii. §. adiectio autẽ.ff.ad l.Cor.de ſicar.& in l.pen. C. de cuſto. reo. & in l.diſertorem.§.in bello.ff. de re milit.& in c.ſi.de homici.lib.vi. & ſic in illis iuribus quàmuis quis al-

leget cauſam, propter quam dolus uidetur abeſſe attamen illa excuſatio & cauſæ allegatio non excuſat. &
7 ex hoc ipſe reliquit cogitandum. † Vnde in hac materia. puto poſt Riminaldum in d.l.ſi quis id quod.poſſe diſtingui.pro concordia dictorum iurium, quod aut illa cã quæ allegatur habet contrà ſe ius naturale. vel quaſi. & cauſa illa non ſufficiat. quia vele ignorare, quòd homicidium, furtum, adulterium ſint prohibita, eſt deuiare à iure naturali. nec conceditur vt dixi ſuprà in ver.ignorantia, aut habet ius ciuile contrâ ſe, & tunc ſi ſumus in caſu in quo factum eſt reprobatum notoriè à iure ciuili.allegatio cauſæ nil facit, nec ex illa cauſa. poteſt fundamentum aſſumi in l.cum lex.ff. de fideiuſ. & ita procedant omnia iura allegata per Hippol. nam in illis lex improbat factum & eſt notorium. Intellige prædictam concluſionem, quòd cauſa excuſat, quando abeſt caliditas, nam ſi erit caliditas, aut aliqua culpa quæ dolum demonſtret, ille talis non excuſabitur, vt d.l.igitur.ff.de libera.cau.& dixi ſuprà in uer.ignorantia. Intellige etiam prædictam concluſionem quòd tũc demum locum habeat. quando apparet quod ille qui vult ſe excuſare fuit motus propter illam cauſam. ita intelligit Rimi. in d.l.ſi quis id quod.nu.9.adducens in ſimili quod dicit Ang.Imo.& Raph. in l.ex conſenſu. ff. de appella. volentes. quòd illud quod dicit Bar.ibi reprehendendo exemplo Glo.non procedat, ſi illæ fuit motus propter illas cauſas, dato quod alias illud non eſſet veroſimile.
8 † Vndè dico quòd defenſor rei probare debet cauſam & etiam probare quòd ille motus fuit ad illud agẽdum, propter illam cauſam. & ita practicatur. quod idem voluit Alex. in conſil.ciii.videtur primà. col. vii. verſi.& dato quò comes. vol.i.dicens, quod non ſufficit dicere, motum eſſe ex aliqua cauſa, ad agendum, ſed debet probare illam cauſam, ob quam fuit motus, & ſi illa cauſa non intercesſiſſet, non ita feciſſet, quem ſequitur Curt.ſeni.in conſ.lv. ſuper proceſſu.col.v.ver.quia

benè

9 benè ſciebat.† Vlterius cauſa ipſa habere debet veroſimilitudinem,cum præſumptio habeat fundamentum ſuper veroſimili.c.quia veroſimile de præſumpt.& illud eſt magis apprehendibile.quod maiorē veroſimilitudinem habet.vt hac l.& Bal.hic,& idem Bald.in rub. extra de proba.dicit.ꝙ.præſumptio eſt ratiocinatio de
10 re veroſimili.† Et exceptionem non veroſimilē nō debet iudex admittere.ut vult But.in c.ſuper hoc de re-
11 nuncia.† Cum ēt indicium ad hoc vt dicatur ualidum debet habere veroſimilitudinem,ut dixi in d.l.fina.in præmiſſo quinto.& exinde vt tollatur indicium, debet id tale.eſſe ueroſimile.

12 Secundò † inter alia reſpicientia defenſionē id plurium attendi debet, quod initium rixæ demonſtrat. nam ex ipſo principio facile animaduerti poterit an rixa fuerit ſimplex.an ex propoſito ſecutum ſit homicidium. & ſi probata fuiſſent aliqua indicia,ex illis de quibus dixi in d. l. fina.ff.de quæſtio. vt ſi ex proceſſu fuiſſet probatum de aliqua præparatione, de inimicicia,de minis.de multitudine vulnerum,& ſimilibus.ac tamen conſtitutum fuerit principium rixæ fuiſſe tale vt ex improuiſo ſecuta fuerint vulnera,non autem ex
13 propoſito.ex præſumptionibus de quibus infrà.† Hoc in caſu attendi debet principium rei non autem finis & exitus.cum hoc à iure traditum ſit.principium attendi debere.vt in l.denique. §.ſcio.ff.de minorib. & in l. cum oportet in fi.C.de bon.quæ liber.& in l.ſi procuratorem.§.i.ff.manda.& in l.clam.ff. de acquir. poſſeſ. & per multas leges hoc probantes. Adducit Azo in ſuis
14 brocar. in primo ſubdens in ſolutione contrariorū,quę adducuntur ad probandū finem & non principiū, attendi debere. quod principium ſpectari debet in maleficiis,vel quaſi vt cognoſcatur ex eo.an contrahatur obligatio pœnæ vel non,& quanta contrahatur ꝑ text. in l.in delictis.§.ſi damnum extraneus. ff. de noxa. actio. & l. ſerui.& l. qui ea mente. ff. de furt.& l.i.ff. de pœn.

Principium aūt attendi debere voluit Spec.in tit.de in integ.reſti.§.ii.ver.ſed quid ſi ipſa. & Cardi.& in c. dudum de elect.in ix.oppo.dicit, ꝙ in delictis attenditur principium,ad inducendum pęnam.& eſt Glo.in cle.ſi. de reſcrip.& voluit Bar. per illum tex.in l.quod ait.§. quod ait.ff.de adult.de quo ēt dixi in d.l.ſi.ff.de quæſt.
14 in verſ.multitudo vulnerum,† & dicit Bart.& Alex.in d.§.ſcio.ꝙ principium maximè attenditur. quando finis habet neceſſariam conſequentiam ad principium. etiam quod voluit Alberi.in l. i. §.i. ff. de orig. iur. & multa facientia ad hanc materiam, quòd principium attendatur accumulat Hippoly.in ſua practi. in verſi. vlteriùs & ſextò.

15 Tertio † Inſuper attendi debet ſtylus & conſuetudo ciuitatis,illa enim excuſat & rei innocentiam oſtēdit. l.ſi pignore in fin. & ibi Gloſ.ff. de pigno. action.
16 in qua habet quòd † ille qui facit quod alii faciunt excuſatur.& ibi Bar.dicit quòd non eſt in culpa. qui facit illud quòd conſuetum eſt fieri. & idem probatur in l.pignus.C. eo. & in l.ſi prius. §. rectè. ff. de aqua. plu. arcen.& in l.quod ſi nolit.§. quia aſsidua.ff.de edi li.edict.& in l.item Mella.in princ.ff.ad l.Aquil.

17 † Vnde ille qui accepit equum accommodatum & reliquit eum in paſcuis ſecundum quòd dominus equi erat ſolitus. ſi lupus illum comedit, non tenetur pro equo,vt uoluit Glo.& ibi doct. in l.ſi negocia.ff de nego.geſt. & quòd excuſatio oriatur ſi loci conſuetudo fuerit obſeruata decidit Corne.in conſi.xxviii.inci.in
18 hac conſultatione vol.iii.† Cum etiam conſuetudo loci excuſet notorium à falſo.vt per Hoſti. Io. An. Butr.
19 & alios in c.ii.de fide inſtru.† de illo qui ſigillat literas cum ſigillo domini,ſine eius licentia, ut non committat falſum,ob conſuetudinem, etiam uoluit Bal. in c.i.col.ii.de feu.cog.& in rub.C.de fide inſtru. col. iiii.
20 ver.quid ergo de eo quod quotidiè fit. † & iudex proferrendo ſententiā contrà legē nō dicitur eſſe in dolo

ob

ob conſuetudinem,vt per Bart.in l.i.in fi. prin.ff.quod
quiſq; iur.& voluit Gloſ. & ibi Abb.in c.cùm venera-
21 bilis, de conſuet. † ex qua infertur ad eam conſuetu-
dinem, quæ ſe habet ꝙ pueri ludentes cum lapidibus
excuſentur.eſto quòd ſequatur delictum, & etiam in
colluctatione & torneamentis,vt voluit Anch.in conſi.
cclxxxiii.incip.iure ſcripto. & Iaſ.in l.ſingularia .nu.
49.ff.ſi cer.pet.& Deci.latè in conſi.ix.& Glo. in c.ob-
iiciuntur,in ver.crimen.xxxii.q.iiii.dicit ꝙ conſuetu-
22 do†crimen xcuſat per text.ibi,qui dicit quòd quando
mos erat crimen non erat,& Roma.in l.certi conditio.
23 §.ſi numos.ff.ſi cer.pet.dicit,†quòd ob conſuetudinem
multa conceduntur contra regulas iuris.& ibi latè Iaſ.
24 in tertio notab. † & dicit Alexan. in l.huiuſmodi,in fi.
princ. ff.de lega.i. ꝙ notarius qui confecit inſtrumen-
tum debet taliter conficere ſecundum formam conſue-
tam,quòd ſit de iure validum.& hoc ex mente Bal.in d.
l.huiuſmodi,per text.ſingularem in l. fin. C. de fidei-
25 com. † & ex hoc notarius qui eſt ſimpliciter rogatus à
partibus de contractu.intelligitur rogatus, ꝙ apponat
clauſulas conſuetas,etiam ſi à partibus non ſit dictum,
ſecundum Bal.in l.ſi quis ſub conditione. in fi.ff.de cō-
di.inſti.& per alia quæ adducit Alex.ibi,& idem Alex.
in conſ.xxvii.in cauſa,& lite ver.accedit,& in cōſ.cvii.
pro inueſtigatione, col.penul.vol.ii.& in conſ.xxxvii.
incip.viſo dicto inſtrumento, col.ii.volu.iii.& latè Fe-
ly.in c.cùm M.Ferrarienſis, in iiii.notab.de conſtitu.&
26 ibi Deci.latiſsimè in v.not.†Præterea conſuetudo ꝑ-
ſonæ quæ defenditur eſt attendenda & conſideranda,
vt eſt text.in l.vel vniuerſorum.ff.de pigno. act. & in l.
iii.C.de epiſco.audien.& in l.fin.C.quod cum eo. & l.
ſed Iulianus.§.proinde.verſi.quod dicitur.ff. ad Mace-
27 do.& in l.ſi ſeruus plurium.§.fi.ff.de leg.primo.†& di-
cit Glo.in d.l. vel vniuerſorum, quòd præſumptio in-
ducitur ex conſuetudine patrisfamiliàs.& eſt text.in l.
dominus Sticho.§.teſtamento.ff. de pecul.lega. & in l.
qui

qui ſemiſſes, in ſi.ff.de vſur. & dixi ſuprà in prima parte, in ver. qualitas occidentis.
28 † Quartò conſiderari etiam debet pro rei defenſione, vt ſi quid geſtum dicatur ꝙ reſpiciat præcognitionem defendẽdo id propinatur reum illa feciſſe palàm, & apertè omnibus videntibus cùm id quod palàm fit, caret ſuſpitione doli & fraudis,l.cùm ipſe tutor. & ibi Bal.& Saly.C.de contrah.emp.& Glo.in l. ſi in emptio-
29 ne.ff.eo.de contrah.empt. † & Bart.in l.dolum,in ſi.C. de dolo.dicit quòd quando fit actus qui aliquo caſu eſt permiſſus,aliquo non, ſi fiat palàm non præſumitur dolus,niſi probetur.l.ſi.ff.de rit. nupt. & l.non intelligitur.§.ſi quis palàm.ff.de iur.fiſ.quem refert & ſequi-
30 tur Fely.in c.ſi autem, in iii.fall.de reſcript. † & dicit Azo in ſuis brocardis,in rub.de pœn.& mal.in ver.magis deliquit qui palam,quòd cùm dubitatur,an delictũ ignoranter, aut ſcienter fit commiſſum, præſumitur ſcienter quando clàm eſt commiſſum, ſecus ſi palàm, & Saly.hic in ii.oppo. dicit quòd ea quæ ſunt in ſpecie prohibita.ſi fiant clam præſumitur dolus, ſecus ſi fiant
31 palàm. † & è contrà occultè factum, non careat doli pręſumptione.l.donatio.§ i.C.de donatio.c.i.vt eccle. beneſi.& ibi Abb.& alii Cano.Alexã.& Iaſ.in l. ſi quis id quod.ff.de iuriſdict.omn.iudi. & idem Iaſ. in l.clam poſsidere.ff.de acqui.poſſeſsio.& Barto. in l.poſt contractum.ff.de donat.de quo dixi in l.fin.ff.de quæſtion.
32 in ver. alienatio. † & Luc. de Pen. in l. quęmadmodum.C.de agricol.& cenſi lib.vndecimo, præſ.xxi. dicit quòd præſumptio doli & fraudis eſt, quando aliquid occultè fit,per text.in l.fin. ff.de ritu nupt. & in l. non exiſtimo.ff.de admin.tuto. & in l.pupillus.§. ſanè,
33 de aut.tuto. † & Bal.in l.prima.C.de inter. mat. dicit quòd ſexus & ruſticitas excuſat in iis quæ fiunt apertè, ſed in iis quæ clam fiunt per eos non datur excuſatio. & de iis quæ occultè fiunt dolum præſumi debere, multa ponit Hippoly.in l.prima, in prima colum.ff.de

ſicar.

ſicar.& dixi in d.l.ſi.in ver.tempus.

34 † Quinto ſciendum eſt animum in delictis dupliciter conſiderari, nam quidam ex animus qni præcedit delictum,per aliquod tempus, vt ſi in vno delinquente proponatur ad hoc vt dicatur ex propoſito & apoſtatè hominem interfeciſſe, neceſſe eſt, quòd præceſſerit voluntas & intentio occidendi, quæ voluntas, cùm ſit quid inſcitum in corde, oſtenditur ex indiciis & ſignis. de quibus dixi in d.l.fin. ff.de quæſtioni. & dicam infrà in pluribus autem delinquentibus,animus cognoſcitur ex tractatu à locutione,& aliis occultis, de quibus in d.l. fin. & iſta omnia præcedunt neceſſariò, ipſum actum homicidii,& in caſu quòd plures imputantur de occiſo. & ſi aliqui non percuſſerint omnes tenētur, prę ſuppoſito tractatu ſeu præcogitatione. vt per Bald.& alios in l.fin.ff.de ſicar. & dixi in d.l.fin. nume. 226. Datur etiam animus in eodem inſtanti. & in eo tempore in quo homicidium committitur, nam ſi vnus obuiauit inimico ſuo,in eo quod vidit ira accēſus ſtricto gladio ipſum interfecit. & ſi animum habuerit ad interficiendum ille animus fuit eo tempore. & in eodē inſtanti, vel quòd ortis iniurioſis verbis inter duos, illis creſcentibus, ad manus & ad ferrum veniant, & occidatur.eo tunc benè poteſt eſſe animus ad occidendum, qui in eodem inſtanti conſideratur. & talis animus non habet præmeditationem in ſe, nec ex eo quis dicitur præcogitare & ex propoſito interfeciſſe, vt declarat Bart.in d.l.ſi in rixa, in oppo.de ſicar. & ille animus qui tunc oritur tempore rixæ oſtenditur ex inſpectione ictus.nam ſi percutit in parte corporis periculoſa, vel cum armis,ex quibus faciliter quis occiditur. cùm faciant vulnus magnum & mortale.& tunc ex tali ictu animus cognoſcitur.an fuerit ad occidendum, & iſtud eſt quòd voluit Barto. in dict.l.ſi in rixa, & de iſtis vulneribus & percuſsionibus dicam infrà. Et in hoc eſt aduertendum, quòd Hippoly. in d.l.ſi in rixa,

malè

malè intellexit locum.Barto.ibi,dum Hippoly.dicit in prima colum.quòd Barto.non benè ſoluit, diſtinguendo inter legem Corneliam & legem Aquiliam, ſed ipſe ſoluit quòd non eſt præſumendus malus animus in ipſo actu homicidii,per l.merito.ff.pro ſoc.& in l.ſem-
35 per in obſcuris.de reg.iur. † Vel quòd dicamus in criminalibus requiri probationes luce meridiana clariores.l.fin.C.de probatio.Barto.in d.l.fin. in eo quòd dicit aduerte iſtud dictum Gloſ.etc.non profert illa verba ob eam cauſam quòd voluerit ſoluere contrarium, de eo quòd dixit animum eſſe in illo tempore, ſed habuit in illis verbis ad ſolu.Glo. dũ diſtinguit inter homicidium ex propoſito,& in pura rixa.& iſtud eſt quod dixit aduerte iſtud dictum Glo.non de animo in inſtãti,quia de eo Glo.nõ loquitur,ſed de propoſito ex parua rixa,vt iam dixi. & diſtinguit inter legem Corneliã & legem Aquiliam,prout etiam dixit idem Bart.in l.i. §.Diuus. ff.de ſicar. quòd lex Aquilia requirit factum, aliàs autem non venit pœna. vnde ſi quis non occiderit ſed mortis cauſam præbuerit non tenetur.l. item ſi obſtetrix.ff.ad leg.Aquili.& hoc quia in l. Aquilia dicitur ſi quis occiderit,vt in l.ii.ff.eo.ad leg.Aquil.& in hoc ex mente Bar.ibi lex Aquilia, & ſtatutum ciuitatis à pari procedunt vt requiratur factum in vtroque, nec animus ſufficiat ſine facto. Sed aduerte ꝙ ex prędicta ratione,pro eo quòd lex dicat ꝙ ſi quis occiderit requiratur factum. eodem modo dicendum eſt in lege Cornelia,cùm in l.i.in princ.ff.eo.de ſicar. dicatur lege Corn.de ſicar.& vene.tenetur qui hominem occiderit, vnde reſpondendo dicas quòd lex Cornelia proceſsit vlterius & declarauit ꝙ ea l.teneatur qui animum habuerit ad occidẽdum in illis verbis eiuſdem l.i. in prin. dum dicit qui ue hominis occidendi, furti ue faciendi cauſa cum telo ambulauerit, & melius declarat animũ attendi in ea.l.in §.Diuus, & ſic in l. Cornelia animus principaliter attẽditur, in Aquilia factum,& pariformiter

miter in ſtatutis factum requiritur, vt dixi ſuprà.

36 † Sextò ſciendum eſt, quòd commoditas attendi debet, an aliàs potuerit commodè eum de quo eſt imputatus occidere. quo caſu penſamenti indicium tollitur, ex quo præſumendum non eſt quòd voluerit vitam ſuã in periculo ponere. quando commodè in alio loco eum interfecere potuiſſet.

37 Iſtis † ſic generaliter præmiſsis, veniendo ad particularia dico, præparamenta aliqua ſi ex actis probata ſunt contra reum, defenſor conſuetudinem ciuitatis & loci, primò inſpiciat, an per eam amoueri poſsit ſuſpicio quæ inſurgit. Item etiam mores ipſius rei, an ſimi-
38 lia aliquando fecerit, vt dixi vt ſuprà. † Si arma emiſſe appareat, cum quibus delictũ commiſſum ſit, illud tolli poterit, ſi conſtitum fuerit eum longius, iter facere voluiſſe, & ob id arma neceſſaria emiſſe. ex eo quia delatio armorum ex cauſa itineris eſt licita. c. i. §. ſi quis ruſticus, de pa. tenen. & ibi Bal. & alii. & Alex. in addi. ad Bart. in l. i. ff. ad leg. Iul. de vi publ. in ver. non licet, & dixi in d. l. fi. in verſ. armorum delatio, vel quòd alia aptiora habebat ad delictum committendum, ex quo non eſt veroſimile, quòd in eam cauſam arma emerit,
39 ſed ex alia cauſa, iuxta ea quæ ſuperius dixi. † Si exercuiſſe in armis probatum ſit, id tale mouetur, demonſtrando quòd inimicos habebat (nõ eum quem interfecit) quos valdè timebat. & ex eo ſe in armis exercuiſſe, vel quòd per ætatem id ſibi licebat, cùm iuue-
40 nes talia facere ſint ſoliti, in eo loco. † Si experientiam cum armis fecerit, ad videndum an pugio pertranſiret, ſi conſuetus fuerit ſimilia facere, & per ante à multoties fecerat, excuſatio orietur, ita etiam ſi palàm, &
41 omnibus videntibus hoc fecerit. † Si limare & præparare fecit arma abiliora ad occidẽdum, excuſabitur ſi talia feciſſe frequenter probatum fuerit, vel ꝙ arma erant grauia, ideò tali præparatione egebantur, vel ꝙ
42 in more eſt in loco iudicii & delicti. † Si præmonuit

amicum,

amicum, illud feciſſe demonſtret, quia mulierem amaſiam, adducere volebat, & aliquos timebat, vel quòd bona aliqua per ea loca deferre volebat, & publicanos timebat, vel quòd ad mulierem aliquam ingredi volebat, vel quòd ſolitus erat per eum locum tranſitum facere, & timebat inimicum, ideo præmonuit amicum, vt
43 audito rumore auxilium præſtaret, ne ocideretur. † Si repoſuit arma in alterius domum, illa amico egenti cõmodaſſe demonſtret, vel quòd occiſus non erat ſolitus per illum locum tranſire, ex quo non ſit veroſimile, ꝙ ob eã cãm arma repoſuerit, vel ſi eſt filiusfamiliàs, ꝙ ibi arma poſuit penes amicum, ne viderentur à patre, qui agere ferebat inimicitias & rixas, vel quòd timebat inimicos, ideò poſuit arma, vt ſe poſſet defendere, &
44 illa miſit palam ac omnibus videntibus. † Tranſitus non ſolitus vel frequentatio viæ ſi probata fuerint, hæc tolluntur ſi negotium aliquod erat occiſori ob quod neceſſe fuit, & tranſitum facere, & frequenter id agere, vel quòd amaſiam eo in loco haberet, vel quòd occiſus non erat ſolitus tranſitum per ea loca facere, & eius cõſuetudo erat trãſire per alia, in quibus facilius potuiſſet interfici, cùm in illis locis, non erat tam frequens tranſitus hominum, & etiam quia multi ex amicis & propinquis occiſi, ea loca in quibus eſt interfectus habitabat, ex quo non eſt veroſimile, quòd præcogitaſſet velle in eo loco interficere, in quo non poterat id tale agere, ſine magno periculo vitæ, & nullus eſt tam ſtul-
45 tus, qui velit ponere ſe in periculo. † Armorum delatio ſi contrà reum fuerit obiecta ſolitum eſſe illa deferre oſtendet, vel quòd iuſtam cauſam deferrendi haberet, cùm alios inimicos potentes haberet, quos valdè
46 timebat. † Armorum genus ſi animum, præcogitationemque ad occidendum inducat, defenſor illa accepiſſe oſtendat, cùm iter facturus eſſet de loco ad locum, vel quòd multoties alia arma detulit, vel quòd communiter alii vtuntur ſimilibus armis, vt in ruſticis qui deferunt

ferunt quaſi ſemper ſagittas & arcus, arcobuſios, arma aſtata, hæc namque conſuetudo eos excuſat vt di-
47 xi ſuprà, † Alienatio bonorum, vel aſportatio ſi fuit probata, cauſam aliquam defenſor reperiat. vel quod graue æs alienum contraxerat, ideò neceſſe erat vendere, vel quòd ante contractam inimicitiam cum occiſo, ſæpè tractauerit velle vendere, vel alio velle inhabitare, vel quòd bona alienata non erat ſibi vtilia, vel quòd nō poterat commodè accedere ad ſuas poſſeſsiones, vt potentiam inimici, ideò neceſſe ſibi erat prouidere de alia re & bonis, vel quòd precium habitum erat magnum ex quo quilibet potuiſſet induci ad vendendum.

48 † Inimicitia, minæ, iactatio, ſi appareāt ex proceſſu, hæc indicia debilia fiant, ſi defenſor & perſonā occiſi, & perſonam occiſoris & factum ipſum conſiderabit.

49 † Ex perſona occiſi, conſiderari debet eum non fuiſſe ſolitum tranſire per eum locum in quo fuit occiſus, & frequentius per alia loca tranſiebat, in quibus facilius poterat interfici, ſine periculo & occultè. Item quia ea hora non erat ſolitus domum exire, nec potuit hoc per occiſorem præſciri ob diſtantiam locorum, vel qnòd repentè illud euenit, vel quòd occiſor iam multò antea ob aliquam cauſam, domum exierat, vel quòd occiſus fuit primus aggreſſor, ex quo occiſor non præcogitatè acceſsit ad eum locum, ſi non conſtat de primo aggreſſore, tūc deductio erit quòd occſor erat fortior, robuſtior. rixoſus, ſolitus in armis, qui erat armatus, qui negauerat velle facere pacem, homicida. quòd erat potentior, reſpectu ſociorum & auxiliantium & armorum, nam tunc ſemper præſumitur illū fuiſſe ſurreptorem rixæ, vt dixi ſuprà.

50 † Ex perſona occiſoris deduci debet eum tunc fuiſſe inermem pacificum non ſolitum rixari, mitem debilem. & pauciores ſocios habentem, & ſi armatus eſſet id ſolitum facere & pacem petiſſe, quòd etiam

prouo-

prouocatus,& verbis laceſsitus, vel alio ſigno venit ad
51 arma & rixam,& quod à caſu ibi venerat.† Ex facto, quod eum occidit, in loco periculoſo ob amicos,conſanguineos occiſi.qui in loco propinquo erant & faciliter poterant offendere occiſorem.Item & eo tempore in quo multa grauia poterant contingere ipſi occiſori,ex quo non eſt præſumendum quòd voluerit ſe ipſum ponere in periculo, vt dixi ſuprà.
52 † Aduertendum eſt etiam quòd ad hoc vt locum habeat,diſpoſitio illa, vt dicatur homicidium ex propoſito commiſiſſe,neceſſe eſt quòd præcogitatio fuerit in particulari & in ſpecie de eo homicidio quòd ſubſecutum eſt, & quòd præcogitauerit velle eo tunc occidere,nec ſufficit præcogitatio in genere, quòd deſideret inimicum occidere, nam talis præcogitatio non eſt conſiderabilis à lege,vt pœnam mereatur, nec ex propoſito, ob id diceretur inimicum occidiſſe, vt dixi ſu-
53 prà. † Proditio vel percuſsio de retrò, ſi fuerit obiecta.defendet ſe reus, quòd occiſus aufugiebat, & ideò in partibus poſterioribus fuit vulneratus, vel quòd vnica fuit percuſsio, ſi in caput, tunc oſtendet in reliquo corpore occiſum fuiſſe armatum, vel quòd occiſus erat paruus, & occiſor magnus, ex quo non pote-
54 rat faciliter aliò percutere.† Si per inſidias occiſus dicatur, tunc oſtendat locum, non fuiſſe aptum ad inſi-
55 dias,imò palàm occiſorem ibi ſtetiſſe. † Si finxiſſe amicitiam dicetur,verba iniurioſa præceſsiſſe deducat,
56 ex quibus ad rixam eo tunc proceſſum ſit. † Multitudo vulnerum ſi in occiſo fuerit, defenſor principium rixæ conſideret, ſi caſualis, vel ob verba iniurioſa obuenerit, vt dixi in d.l.fina.nu.197.& quia timebat eum quem occidit cùm eſſet rixoſus,fortis,homicida,& ipſe ex aduerſo mitis, debilis etc. vt dixi ſuprà in defenſione inimicitiæ, vel quòd erant vulnuſcula, vel quòd occiſus euaginato enſe continuè infeſtabat oc-
57 ciſorem. † Sed ſi obiectum fuerit quòd poſt prima

vulnera

vulnera iterum tunc rediit ad vulnerandum, conſideret principium vt iam dixi. illud enim tollit præcogitationem,& ſi grauia ſequuntur,nam præcogitatio eſſe debet ante tempora rixata, non autem poteſt conſiderari in ipſo actu. cùm non dici poſsit ante cogitatũ,
58 & ſic vulgò dicitur appenſatum.†Conſideret etiam naturam & qualitatem occiſoris, qui in ipſo actu rixæ & modo ad iracundiam procedit,vt ignoret quid agat, & extrá ſenſum diſtrahatur & videatur mente alienari.vt in ſimili dicunt Ioan.And.But.Abb.& alii in c.dudum,
59 de conuer. coniuga. † Conſideret etiam cauſam propter quam vētum eſt ad rixam & iniuriam, quam paſſus eſt occidens, & an in ipſa rixa fuerit percuſſus vel vulneratus, & maximè in capite, vel ꝙ eo tunc fuerit vulneratus, percuſſus, vel occiſus aliquis coniunctus vel amicus,vel ſocius imputati,quę omnia ſunt apta ad excitandum iram & dolorem. & propter hoc dicitur,
60 † quòd intenſo dolore illatæ iniuriæ promotus, vel metu non eſt in plenitudine intellectus, vt per Bald.in
61 c.i.§.i.in fi. de pa.iura. firman. † & etiam vulnera non dantur ad menſuram,vt per Bal.in l.vt vim. ff.de iuſti. & iure, & ex hoc aliqualiter excuſatur. l. ſi adulterium cum inceſtu.§.Imperatores.ff.ad leg.Iuli.de adulter. & non ſit mirum. ſi recordatus iniuriam, reuerſus eſt ad iterum percutiendum,vt per Abba.in cap.i.de iniur. & per Roma.in nota.cccccviii.incip. volo comentare, & Deci.poſt alios in l.quicquid calore.ff.de regul.iur.nec poteſt in illo actu cóſiderari quòd præcogitauerit velle interficere,vt dixi quia eo tunc ita percitus & in ipſo actu, iterum reuerſus percuſsit, & vt dicit Cice. in lib.ii.de inuentione car.3. non enim ex euentu cogitationem ſpectari oportere, ſed qua cogitatione, & ſpe, & maleficium profectus ſit, conſiderare. & quo animo quid quiſque faciat,non quo caſu vtatur ad rem pertinere, quibus verbis apertiſsimè demonſtratur, ex intentione Ciceronis,quæ pro lege habenda eſt. l. Cice-

ro.ff.de pœn.principium, non autem euentum inſpici, 62 in demonſtranda opinione & animo. † Aggreſsio nullis dictis verbis ſi extaret.ebrium, furioſum, vel dormientem,eo tunc fuiſſe probet, vel quòd ſunt inimici. & eum obuiauit,& per anteà fuit inimicus. Aſsiſtentia ad delictum tollitur,ſi probauerit à caſu ibi veniſſe, qđ ignorabat,quod vellet delinquere,ꝙ poterat facere ſine eo, ꝙ licet aſtiterit,auxilium tamen non dedit,vt dixi ſuprà in materia auxilii.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Pœna aliqua vt non teneatur qui hominem ad ſui neceſſariam defenſionem interfecit quid ſit neceſſarium.& nu.3. 5.6.& 7*

2 *Moderamen defenſionis in quo conſiſtat.*

4 *Cauſa vitæ & cauſa honoris æquiparantur.*

6 *Defenſio quando incontinenti facta eſſe dicatur.*

8 *Defenſionem probaſſe dicitur,probans ſe aggreſſum fuiſſe.*

9 *Factum ab inſultato, calore iracundiæ factum videtur, nec ei imputatur.*

10 *Aggreſſor, in dolo putatur.*

11 *Furor vel fatuitas in homine non præſumitur,niſi probetur.*

12 *Inſultatus & prouocatus ſemper præſumitur feciſſe ad ſui defenſionem.*

13 *Aggreſſor ex quibus cognoſci poteſt.*

14 *Inimicus & minans iudicatur primus aggreſſor.*

15 *Aggrediens præſumitur, qui primò prouocauit, & rixæ cauſa fuit.*

16 *Expetans tranſeuntem cum armis præſumitur de rixa,et offenſione cogitare.*

17 *Plures aggreſſores præſumuntur.*

18 *Armorum qualitas, oſtendit quem aggreſſorem eſſe.*

19 *Armatus iudicatur aggreſſor.*

20 *Acclamans inſultatus præſumitur.*

21 *Inſultatus præſumitur qui rixam aufugit,& fugam arripuit.*

22 *Rixoſus*

22 *Rixoſus et ſolitus brigas facere, diiudicatur primus aggreſſor.*
23 *Audatior & robuſtior præſumitur aggreſſor niſi contrarium probetur.*
24 *Grauius vulneratus, aggreſſor iudicatur.*
25 *Ex verbis prolatis, aggreßor præſumitur.*
26 *Defenſio eo ipſo probata eſt. quòd teſtes dicunt, quòd occiſor erat in diſcrimine vitæ conſtitutus, & adeò deangulatus, vt nec fugere, nec clamare poterat, niſi occideret, vel niſi cum dedecore aufugeret.*
27 *Conſtitutus in diſcrimine vitæ, quando quis dicatur.*
28 *Occidens incipientem admenare contra ſe, non tenetur.*
29 *Occiſor aufugiens & exclamans adiutorium, præſumitur aggreſſus.*
30 *Occiſor mortaliter vulneratus, aggreßus iudicatur.*
31 *Inſultatus ab homine robuſto & forti, in diſcrimine vitæ eße dicitur.*
32 *Interficiens aggreßorem, an probare debeat feciße ad ſui defenſam, an vero ad ſui defenſam & neceßariam.*
33 *Intellectus ad l. ſcientiam. § qui cùm aliter. ff. ad l. Aqui.*
34 *Intellectus ad l. ſed & ſi quicumque. ff. ad l. Aqui.*
35 *Confeſſus homicidium, ſed feciſſe ad ſui defenſionem, defenſione non probata, an puniri debeat, & nu. 39.*
36 *Confeßio cum ſua qualitate accipi debet.*
37 *Inductum ad vnum effectum, contrarium operari non debet.*
38 *Reſponſio conditionalis, nihil ponit ineſſe.*
39 *Confeſſus delictum, præſumptionem habet contra ſe, quòd dolosè fecerit.*
40 *Delicta impunita manere non debent.*
41 *Vbi aliquid fit quod alium lædit, præſumptio doli contra ipſum oritur.*
42 *Homo vt homini inſidietur, eſt contra naturam.*
43 *Confeßus homicidium, ſed ad ſui defenſionem, an ordinaria, vel extraordinaria pœna puniatur.*
44 *Imputatus negans homicidium, an facta probatione, quòd occiderit, probare poßit, quòd ad neceſſariam ſui defenſionem fecit.*

TERTIA pars defenſionis erit ex eo capite, qñ
quis fatetur hominem occidiſſe, dicit tñ iure permit-
tente feciſſe, allegando & probando aliquam ex cauſis,
de quibus dixi ſupra in ver.iuris permiſsione, vel ad ſui
neceſſariam defenſam feciſſe. quod fit iure permittẽte,
1 vt dixi ſuprâ in d.ver.iuris permiſsione. † Sciendũ eſt ꝙ
ad hoc vt quis aliqua pœna non puniatur. qñ hominem
interfecit ad ſuam defenſionẽ, ꝙ defenſio illa debet eſſe
cum moderamine inculpatæ tutelæ, prout dicit text.in
l.i.C vñ vi, & tex.in l.iii.§.eum igitur. ff.de vi & vi ar.
2 † quod quidem moderamen, prout dicunt oẽs Doct. qui
de iſta defenſione faciunt mentionem, conſiſtit circa
3 tria, modus, tempus & cauſa. † Modus vt eodem ge-
nere armorum quo quis percuſſus fuit, eodem gñe ẽt ſe
defendat.d.l.ii.§.eũ igitur, dummodò qualitas armorũ
non excedat. ſecus autem ſi minuat. ita Gramm.in cõſ.
lxiii. Io.de Ana.conſ.lxxvii. Limita tñ niſi daretur ex-
ceſſus in perſonã inſultantis. quia fortior & robuſtior.
nam tunc inæqualibus armis licet ſe defendere. Bart.&
alii in d.l.i.C.vñ vi. Bald.in l.i.C.de confeſ.ix.col.verſ.
tu aſſeſſor. & in l.furem.ff.eo.de ſicar. & in d.l.vt vim.
Limita ẽt niſi aliter ſe defendere non poterat, vt not.in
l.ii.C.eo.de ſicar.ex eo quia neceſsitas facit excuſabi-
le, vbi aliàs non liceret.l.qui potuerunt.ff.de manu.te-
ſta. Item ẽt in alio conſideratur moderamen, circa mo-
dum, vt ſi verbis iniuria mihi fit, verbis quoq; me de-
fendam. ita Spe.in tit.de accuſ.ver.quid ſi vocaui te la-
tronem, quem ſequitur Ang.in d.l.vt vim, & vltimo lo-
4 co Iaſ.in d.l.vt vim, & iſta ratione mouentur. † nam cã
vitæ & cauſa honoris â pari procedunt. l.iuſta, in prin.
ff.de manu.vind.Bar.& Iaſ.in l.tranſigere.C.de trãſact.
ſed cauſa vitæ, vt prædixi, poteſt quis ſe defendere pa-
ri modo, ẽt cauſa honoris ſui conſequendi. ita ẽt Fely.
in c.dilecti.viii.col.de except. Alex.poſt alios in l.fina.
5 ff.quod quiſque iur. † Tempus, ſi incontinenti defen
ſio facta fuit & non ex interuallo, vt not.in d.l.i.C.vn-
de vi,

de vi,& in d.l.vt vim,& in d.l.iii.§.fin.ff.de vi & vi arm.
6 † Et defenſio incontinenti facta eſſe dicitur, antequâm deueniat ad alios actus extraneos,ſed ſit in ipſo actu,& flagranti crimine.l.ſi ex plagis.§.tabernarius.ff. ad leg. Aquil.Bar.in d.l.i.C.vnde vi,verſ.circa hoc, & in tantùm iſtud eſt verum,quòd neceſſe eſſet.vt probet ſe defendiſſe ante factum,& non poſt factum,niſi immediatè ſucceſsiuè,vel quaſi immediatè,vt per Bald. in d.l.i.C. vnde vi.& Ang.in tract.malef.in verſi. & dictus Titius. verſi. Aduertas etiam.
7 † Cauſa quod faciat ad defenſionem, non autem ad vindictam.d.l ſcientiam.§.qui cum aliter.ff.ad l.Aqui. Bart.in d.l.i.C.vnde vi.
8 † Sciendum eſt etiam quòd tunc neceſſaria defenſio probata eſſe videtur, quando probatur quòd fuit aggreſſus.quo caſu ipſi aggreſſori & prouocanti imputatur.l.i.§.cùm arietes.ff. ſi quadru. paupe. feciſ.dica. l. quoniam multa facinora.C.ad leg.Iuli. de vi. & ratio, quare per leges non præſumitur contra prouocatum, poteſt eſſe ſecundum Florianum in dict.§.cùm arietes. quia inſultans vel aggrediens prouocat inſultatum ad
9 iracundiam. † Et ſic quòd inſultatus facit, videtur facere calore iracundiæ.vnde non imputatur ſibi. l.quicquid calore.ff.de reg.iur.l.Gracchus C.de adulter. l. ſi adulterium cum inceſtu.§.Imperator. ff.de adulter. ii.
10 q.iii.cap. ſi quis iratus. † Alia etiam eſt ratio,ſecundū eundem Floria.in d.§. qui cùm aliter. quia in ipſo aggrediente præſumitur dolus. aliàs ſi dolus non præſu-
11 meretur,oporteret præſumi † ipſum eſſe furioſum, vel fatuum. quod in homine non præſumitur, niſi probe-
12 tur.l.codicillos.C.de codi. † Et ideò præſumitur inſultatus & prouocatus ſemper feciſſe ad ſui defenſionem. d.l.i.§.cùm arietes.l.ſi ex plagis.§.tabernarius. ff. ad l. Aquil.& ibi Bart.quando igitur apertè probatur quòd occiſus fuit aggreſſor & inſultans.tunc inſultans vide-
13 tur feciſſe ad ſui defenſionem. † Si verò non liqueret

quis fuiſſet aggreſſor. tunc ex infraſcriptis facillimè
cognoſci poteſt.

Si præcedat inimicitia ex cauſa alterutrius.& minæ
præcedentes propter offenſionem & rixam præceden-
14 tem † inimicus enim & minans præſumitur primus ag
greſſor.vt per Fely. in d.cap.dilecti. & Cępol.conſi.vi.
15 verſi. octauò ſubeſt. & Gramma.conſi.lxii. † Qui pri-
mo prouocauit ad rixam. & fuit cauſa rixæ. ille enim
16 præſumitur aggreſſor.d.l.i.§.cùm arietes. † Ex præpa-
ramentis ad oſtendendum. vt quia acceſsit ad locum
expectans alterum tranſeuntem cum armis. nam præ-
ſumitur cogitare de rixa & offenſione.l.i.§.vi poſside-
re.ibi,qui in hoc ipſum aptatus & præparatus venit.ff.
de vi & vi arma.& maximè ſi fecerit ſigna. vt quia en-
ſem euaginauerit,vel clamidem inuoluerit ad brachiū.
vel alia fecerit præparamenta & ſigna rixæ, de quibus
17 per Cępol.in conſi.xxviii.& xxix. † Si fuerunt plures
ex vna parte,& pauciores ex alia,plures præſumuntur
18 aggreſſores.ita Hippoly.in conſi.li.nu.xlvi. † Ex qua-
litate armorum,nam ille qui melius eſt armatus, & me
liora habet arma. præſumitur aggreſſor, & maximè in
manu robuſti & audacis viri.ita Cępo.in d. cōſ.xxviii.
verſ.ſextò qualitas armorū.& in conſ.xxix.verſi. octa-
19 uò qualitas.not.in c.ſignificaſti.in fi.de homici.† Si eſt
in Camiſia & inermis vnus,& alius armatus. tūc arma-
tus præſumitur aggreſſor. ita Hippoly.in d.conſi.li.nu.
20 46. † Qui acclamauit ſuccurrite,ſuccurrite,præſumi-
tur ab altero inſultatus.ita Innoc.in d.cap.ſignificaſti.
not.in l.capite quinto, in fi.de adulter. & ita dicit Cę-
21 pol.in d.conſi.xxix.†Qui aufugit rixam, & vadit ſe re-
trahendo,vel acclamando. nam per talem retractatio-
nem & fugam præſumitur inſultatus ab alio.vt not. in
d.l.i.C.vnde vi,& in d.l.vt vim,& per Cępol.in d.con-
22 ſil.xxix.†Si eſt rixoſus & ſolitus facere brigas. ita Car
di.in clem.i.de homici. xxxiii.q. Cępol.in d.conſi.xx-
viii.& xxix. Grammati.in voto xxii. & xxiiii. & plenè
in

in conſ.xxix.maximè concurrente qualitate,quòd aduerſarius, & ſic occidens erat pacificus, nec ſolitus ri-
23 xari & ſimilia facere, vt ibidem per eos. † Si eſt audacior & robuſtior, nam talis præſumitur aggreſſor, niſi probetur contrarium.l.i.C.de ſicar.ita Cępol.in d.cóſ. xxviii.verſ.x.& vlt.& cóſ.xxix.verſ.nona præſumptio. per not.in l.ſi ex plagis.§.tabernarius.ff. ad l. Aquil. &
24 Grām.in d.vot.xxii.nu.14.† Si eſt grauius vulneratus. nā ex duobus rixantibus.& ſe vulnerantibus.pſumptio eſt quòd fuerit aggreſſor grauius vulneratus. argu. in l.ſcientiam.§.ſi cùm ſtramenta.ff.ad leg.Aquil.not.in d.l.i.C.vnde vi.tenet Bologn.. in conſi. xxxvii. Cępol. in d.conſi.xxix.Gramma.in d.cōſi.lxii.& alii quos ipſi
25 allegāt.†Ex verbis prolatis aggreſſor præſumitur.hoc eſt ſi fuerunt verba minatoria. ita Grammat. in d.voto
26 xxii.nu.xiiii.†Sciendum eſt etiam quòd probatum eſt ad defenſam occidiſſe. ſi teſtes dicūt quòd occiſor erat in diſcrimine vitæ conſtitutus,& adeò deangulatus, vt nec fugere, nec clamare poterit, niſi occiderit, vel niſi cum dedecore aufugerit.ita Bal.in d.§. qui cùm aliter. Flo.in l.nauis.ff.ad leg.Rodhi.Cępol.in d.conſil.xxix.
27 Hippo.in ſingu.ccccccxcii. † Et eo tunc in diſcrimine vitæ quis conſtitutus.eſſe videtur, quando maximè ꝓbatum eſt,ꝙ quis iuerit contra aliquem enſe euaginato,& clamide circa brachium reuoluto.l.ſi quis percurſorem.C.ad l.Cor.de ſicar.ex eo quia ſufficit terror armorum, vt dicit text.in l.iii.§.qui armati.ff.de vi & vi arma.Glo in l.ſed & ſi quemcunq;.in prin.ff.ad l.Aqui. Flor.in d.§.qui cùm aliter.& iſtud tenet etiam Ange.in pract.crim.in ver.& dictus Titius ſe defendendo , verſ.
28 dixi quòd licita.†Si probatum eſt quòd occiſus cœpit admenare contra occiſorem , quo caſu veroſimiliter debuit timere,& terreri.l.item apud Labeonem. §.i.ff. de iniur.ideò nō debet expectare.ꝙ eum percutiat.ſuf-
29 ficit enim,prout prædixi terror armorum. †Si probatū fuit quòd occiſor aufugiebat & exclamabat adiutoriū.

ita Glo.in cle.i.verſ.non volens.de homici. quia talem exclamationem videtur feciſſe animo ſe deliberandi.
30 ita Imol.in c.ſignificaſti. el ii. de homicid. † Si occiſor fuerit mortaliter vulneratus.not.in d.l.ii. C.vnde vi. &
31 in d.§.qui cum aliter. † Si fuerit inſultatus ab homine robuſto & forti.vt nota.in d.l.i.C.vnde vi. Alia & permulta circa hanc materiam neceſſariæ defenſionis ponit Ang.in practi.crim.in Glo.& dictus Titius ſe defendendo per totum . & habentur per Carer. in practi. ſua crim.in §.vi.in princ.

32 † Quæro nunquid ſi aliquis interfecit aggreſſorem, debeat probare vnum tantũ,ſcilicet ꝙ fecit ad ſui defenſam.an verò duo , ſcilicet ꝙ ad ſui defenſam & neceſſariam iſta quæſtio latè tangitur per Iaſ.in d.l.vt vim, in qua arguit ad partes . & ꝙ teneatur probare , ꝙ ad ſui neceſſariam defenſam fecerit.adducit l.ſcientiam.§.qui cùm aliter.ff.ad l.Aquil.& c.i.§.i.de pac.tenẽ.& tex.in l.is qui aggreſſorem.C.de ſicar.pro alia verò parte quã putat ipſe eſſe veriorem. ſ.ꝙ teneatur tantùm probare, ꝙ ad ſui defenſam fecerit.adducit inter alia quæ ſtringunt.l.ſi quis percurſorem,quæ eſt.l.iii. eo.tit. noſtro. & l.ſed & ſi quemcumque.ff.ad leg.Aqui.Breuiter tota
33 iſta qõ verſatur circa quatuor iura.†Et primò dico , ꝙ l.ſcientiam.§.qui cùm aliter. non facit ad propoſitum huius quæſtionis.non probat id ad quod allegatur. ille enim.§.debet iungi cum verſ.præcedenti.licet cum verſicu.ſi cum ſtramenta.ambo enim erant in culpa . ex eo quòd tranſelirent ſtramenta ardentia.& ideo requiritur,quòd aliter ſe tueri non poſſent.& hoc eſt quod dicit text.damnum culpa dederunt . quomodo enim ille qui aliter non poteſt ſe tueri dicitur eſſe in culpa niſi ita intelligatur.& ideò ibi dubitabatur,nunquid deberet teneri.ex eo quia fuit in culpa.& licet videretur dicendum quòd ſic.tamen quia aliter ſe tueri non poteſt.
34 non tenetur.& ideo nil facit ad hanc qõnem. †Pari modo text.in l.ſed & ſi quemcunque. nõ videtur ꝙ debeat

allegari

allegari ad deciſionem huius quęſtionis,quia ille tex. loquitur in ſeruo,& debet iungi. cum l. præcedenti. ſ. cum l.ſi ſeruus.dicitur enim in l.ſi ſeruus,quòd ad hoc vt quis teneatur de ſeruo occiſo oportet ꝙ iniuria eũ occiderit.dicitur poſteà in l. ſed & ſi quemcunque, ꝙ ſi occiderit ſeruum uenientem contrà ſe telo. non dicitur iniuria occidiſſe,illa autem diſpoſitio,non procederet in perſona libera.minor enim eſt ratio in ſeruo, qui æquiparatur pecudibus, quàm in libero, & potes dicere,prout alibi dicit Iac.de Are.in l.i.ff.de quæſtionibus,quòd diſpoſitio in ſeruo in criminalibus, nõ trahitur ad liberum.Dices tu, imò idem eſt in libero, per tex.in l.ſi quis percuſſorem eo.tit.noſtro, qui text. loquitur in libeio.& tamen idem diſponit. quod d.l.ſed & ſi quemcunque. Reſponde quòd imò ille text. non facit ad propoſitum noſtræ quæſt. quia ibi ille aggreſſor,non fuit occiſus,ſed tantum repulſus,& ita loquitur tex.vbi venientem ad ſe gladio repulerit,alias ſequeretur. quòd ibi Imperatorĳ idem bis determinaſſet,in eodem caſu,quia idem dicitur in l.præcedenti. & ideò ne ſit ſuperflua,d.l.iii.non debet intelligi.quãdo fuit occiſus aggreſſor, ſed tantum repulſus & ille non tenetur, quia aggreſſor fuit in culpa,cum ambulauerit cum telo.l.is qui cum telo. C. eo. de ſicar. Tota igitur queſtio pendet â l.is qui aggreſſorẽ, qui tex. clarè decidit hanc quæſt.& requirit hoc expreſſe, nec poteſt cauillari. quòd ad hoc ut interficiens aggreſſorem cum teneatur, ſit conſtitutus in diſcrimine vitæ, & ita per illum tex.eſt tenendum.Poſſes tamen concordare prædictas opinio. hoc modo,aut aggreſſus interfecit aggreſſorem ſe defendendo.& tunc puniatur extraordinariè, mitiori pęna. l. ſi quis adulterinus. §. Imperatores. ff.de adulter. Aut interfecit ſe defendendo,& neceſſariò, & tunc non teneatur aliqua pœna. d.l.is qui.& ſuadetur hoc,quia iura dicunt vim vi repellere licet. neceſsè igitur eſt,ut ſit vis,ſed vis dicitur

maioris

maioris rei impetus.qui repelli nõ põt,ſi igitur nõ erit conſtitutus in diſcrimine vitæ.non dicetur eſſe in ea diſpoſitione,ut liceat vim vi repellere. cum nulla fuerit vis.& ideò tenebatur,ſed extraordinariè,& eo maximè quia caſu quo non dicetur adhibita defenſio. cum moderamine inculpatæ tutelæ.& ita puto poſſe in hac materia diſtingui.

35 † Item quæro,ſi quis confeſſus fuerit delictum commiſiſſe.ſed dicat ꝙ fecit ad ſui defenſionem. nihil probando,an debeat puniri de occiſo.Bar.in cõſ.ccxxviii. tenet ꝙ nõ ſit puniẽdus,motus,quia confeſsio eſt cum illa qualitate defenſionis. ergo accuſator. qui recipit fundamentum ex delicto.debet illud probare. iuxta nota. in l.ſi quidem.C. de excepti.& per Cy.in l.i.in xiii.

36 q.C.de accuſatio.† Item confeſsio debet accipi cum ſua qualitate. Abb. in c.i.in v.nota.de poſtula.præla.ꝑ illum tex. Iaſ. in l. contra iuris,de pact. Item confitendo delictum & ad ſui defenſionem. habet in ſe implicitam negatiuam,vt non occiderit. niſi eo modo.l.fi.§.fi. de do.except.Bal. in l.i.C.de ædil.act.c.exceptionẽ.de regu.iur.in vi.& ibi Dy. in fi. ratio eſt, quia actor intendit probare delictum. reus negare. l.ii. C. de exceptio.ſed ſi daretur confeſsio ex illis verbis.daretur inconueniens.ꝙ operatio eſſet contra intentionẽ agẽtis.

37 † Et inductum ad unũ effectum contrarium operaretur.contra l.non omnis.ſi cert.pet.l. legata inutiliter.

38 ff.de adim.leg.l.quod fauore.C.de leg.† Item rñſio cõditionalis nihil ponit.l.i. §.ſi quis ſimpliciter.de verb. obl.& in hanc ſententiam videtur inclinare.Aret.in l. i.ff.de vulg.& pupilla.

39 † In contrarium facit,nam eo ipſo,quod quis fatetur delictum,habere præſumptionem contrà ſe ꝙ doloſè fecerit.l.i.C.eo.de ſicar.l.ſi cui.ff. de accuſatio.& ideò diuiditur confeſsio per talem præſumptionem iuris.Barto.in l.Aurelio.§.Caius de lib. lega.ſequeretur

40 enim quòd ſi dicto iſtius ſtaretur,† ꝙ daretur mate-

ria delinquendi.& delicta remanerent impunita quòd eſſe non debet.l.conuenire.ff.de pact.dot.& l.ita vulne
41 ratus.ff.ad l.Aquil. † Item vbi aliquid ſit quod lędit alium oritur præſumptio doli contra ipſum,Bal.in l. i.
42 C.de confeſſ. † quia eſt contra naturam.vt homo homini inſidietur.d.l.ut vim.& ita communiter Doct.reſident.quòd iſte talis debeat puniri de occiſo.

Non ob.contraria quia loquuntur vbi non eſt præſumptio iuris contrà unam partem confeſsionis. nam tunc reſcinditur confeſsio,& pro parte accipitur.& ꝑ parte non.

Non ob.ꝙ exceptionem obiiciens, non confitetur, quia in hoc caſu iſte non excipit ſolùm,ſed principium fecit à confeſsione ex quo tenetur. prout etiam videbitur in ſeq.quæſtione.

43 † Stat difficultas an confeſſus interfeciſſe hominem & ad ſui defenſionem,puniendus ſit. pœna ordinaria, an extraordinaria, Abb.in c.auditis,de præſumpt. dicit puniri debere pœna extraordinaria, mouetur quia quis non debet damnari, niſi fuerit liquidiſsimæ probationes.l. fina. C. de probatio.l.qui ſententiam.C.de pœn.ſed iſte non punitur propter confeſsionem.ſed ꝑpter præſumptionem quæ inſurgit ex ipſa confeſsione,cum itaque quis punitur ex præſumptionibus. puniendus eſt extraordinariè.Innocen.in c.quia ueroſimile,de præſumptio. quem communiter eſt ſecutus Felyn.in d. c. auditis tenet contrarium,ea ratione, quia confeſsio eſt illa quam damnatur, iuncta præſumptione iuris quæ eſt quod ſi quis occidat ex iure præſumitur dolosè. l.i. C. de ſicar. & dictum Innocen. procedit quando eſt præſumptio facti,non iuris.Prætereà dicit ſequeretur,quòd in quocunque delicto pœna extraordinaria eſſet imponenda, cum ex pręſumptione iuris ſemper conſtet de delicto, & ideò dat cautelam quòd dicat reus, nõ occidi.& ſi repertum erit me occidiſſe feci ad meam defenſam,Sozi.in l.non vtique, de exceptio.

exceptio.ſequitur hanc opi.dicens aliqua ex prędictis. & ſubdens non eſt ſemper verum,quòd ex præſumptio ne iuris,quis nō puniatur pęna ordinaria, quia eſt tex. in l.quæ adulterium.C.de adulte.Adducit etiam dictū Bar.in l.eum qui de iniur. Deci.in c. cum venerabilis, de exceptio .defendit opi.Abb.dicens multos tenuiſſe hanc reſponſionem,occidi ad meam defenſam,contine re implicitam negatiuam,vt ſenſit Cyn. in l. 1. xiii. q. C.de confeſſ.& in l.ſi quidem. C. de exceptio. & Aret. in l.i.de vulga.& pupilla.& etiam non fiat ſeparatio cō feſsionis.& etiam quia cōdemnatio fit ex pręſumptio ne,non ex confeſsione & præſumptio de qua agitur nō eſt approbata à iure,nec de ea cautum reperitur, cum etiam abſurdum eſſet,quòd ex tali confeſsione debe ret ordinariè puniri.

Nec ob.ſecundum eum dictum Bar.in d. l. eum qui. & Bald. in cap. dudum,de electio.quia & ſi dicant debere puniri.non tamen dicunt pœna ordinaria,tandem diſtinguit,quòd aut confeſsio fit vno conſtructu verbo rum,& tunc puniatur extraordinariè. aut confeſsio fit ſeparata ab exceptione defenſionis, & tunc debet puni ri ordinariè,arg. tex. in c. præterea,el ii. de tranſa.dat tamen ipſemet cautelam de qua ſuprà, quod præcede re debeat negatio. Lanfranc.in c. quoniam contra, in ver.confeſsiones,de prob.dat cautelam,ꝙ iudex habita tali confeſsione ponat reum ad torturam pro decla randis illis verbis,ad ſui defenſionem an ſint vera.

Aduerte ꝙ exiſtimo rectius eſſe quod iſte puniatur pœna ordinaria,quia ſemper lex quæ imponit pœnam extraordinariam reqrit hoc ꝙ reus probet qualitatem annexam confeſsioni,vt in l.i.§.diuus. de ſicar. ubi ex re ipſa debet probari animus. Item in l. i. C. de ſicar. ex præſumptionibus debet probari animus,& vtrobique illo probato pœna extraordinaria datur. & eſt melior tex.in l.eum qui.C.de ſicar vbi aſſertio rei, ꝙ dominum calce interfecit,debet conſtare,& extroardi-

nariè

nariè tunc punitur . Præterea præſumptio quæ oritur ex confeſsione eſt iuris, ergo liquidiſsima probatio. Glo. in l. pen. C. de pericu.tuto. Alex. in l.i.C. de mili teſta. Præterea omnia adducta per Deci .tendunt ad deſtructionem communis ſententiæ, quæ ſe habet quòd confeſsio diuidatur, & reiiciantur illa verba, & ad ſui defenſam, ut per Bartol. in d.l. Aurelio. §. idem quæſiit.ff. de lib. leg. ſi itaque eſt uerum hoc quòd verba illa reiiciatur,& ad ſui defenſam ex omni ſententia puniendus eſt pœna ordinaria, ſi enim reiiciuntur & ſeparentur, non poſſunt inducere alterationem pœnæ, & dictum Innocen. in cap. quia veroſimile, de præſump. loquitur quando iudex procedit ſuper præſumptione ſola tantùm. vt eſt exemplum in c. afferte, de præſumptio. nam tunc dicit ipſe, quòd ex ſola præſumptione non imponitur pœna aliqua, aut pecuniaria, aut corporalis. ſed hic non eſt præſumptio, ſed confeſsio. nam mulier in d.c. afferte, non fatebatur interfeciſſe puerum, imò negabat. & iudicium factum fuit. ex illa præſumptione, quod aſſenſum præſtaret diuiſioni alterius pueri, & ſic diuerſa doctrina Innocen. à caſu noſtro.

44 † Quid modò ſi imputatus negaſſet occidiſſe, & facta probatione occiderit probare uelit, quòd ad neceſſariam defenſam fecit, an admittatur ad ipſam probationem. de iſta q. tetigi in d. l. fina. in uer. mendacium, in ver. quòd accuſatus de homicidio. vbi concludo ꝙ ad talem probationem admittatur, per doct. quas allegaui, ideò teneas ut ibi.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Imputati de homicidio puro, qualis eſſe debeat defenſio.*
2 *Conſuetudo delinquendi, qualiter defendi debeat.*
3 *Trepidatio, inconſtantia. varietas, uox balbutiens. loquela timida. pallor. quomodò defendatur.*

4 *Mendacij*

4 *Mendacij rei qualis ſit defenſio.*
5 *Non reſpondentis interrogationi defenſio.*
6 *Defenſio tacentis, in cuius domo occiſus reperitur.*
7 *Solicitans quomodò ſe defendat.*
4 *Fuga qualiter defendatur.*
9 *Fugientis cum gladio ſanguinolento, quæ defenſio ſit.*
Arma quando non ſunt conformia uulneri, tollitur indicium cõtrà imputatum.
10 *Contumacia imputati de homicidio, quomodo tollatur.*
11 *Defenſio reperti propè mortuum, cum cultello.*
12 *Reperti cum ſanguinolento gladio, defenſio.*
13 *Indicia quòd mortuus propè domum reperitur, uel eſt in domo repertus, quomodò tollantur.*
Dies commiſſi homicidij, in accuſatione apponi debet.
14 *Viſus admenare gladium, quomodo ſe defendat.*
15 *Fama tollitur, quia orta à perſonis non fide dignis, & ab ijs quæ à teſtimonio repelluntur, nec orta ſtatim commiſſo crimine, ſed ex interuallo. & nu. 16. & 17.*
16 *Teſtis malitioſus et ſuſpectus præſumitur qui ex interuallo uult dictum ſuum corrigere.*
17 *Teſti de fama deponenti, & non nominati à quibus particulariter audiuit, non creditur.*
18 *Teſtibus deponentibus de fama, cauſam à qua orta fuit, non adducentibus, non eſt credendum.*
19 *Teſtibus de fama deponentibus non creditur, niſi cauſæ famæ ſint probatæ*
20 *Mortui depoſitio, quomodò tollatur*

1 QVARTA † pars defenſionis erit in demonſtrãdo quando eſſemus in homicidio puro, negaret autem imputatus homicidium commiſiſſe. contra ipſum extaret aliquod ex indiciis, quando interfector ignoratur, de quibus dixi. in d.l.ſi.ff.de quæſt.quõ ſe defendere poteſt. Nam ſtantibus præmiſsis de quibus ſuprà. & maximè quòd unum indicium & una præſumptio, ac vna coniectura, tollit aliam, imputatus prout infrà ſe defen-

2 defendere poteſt. Et primò, † Si probata fuit mala vita ipſius imputati, ac etiã ꝙ eſſet ſolitus conuerſari cum malis hominibus, tolluntur iſta. ſi imputatus oſtenderit nullam inimicitiam extare inter ipſum & occiſum, ꝙ ſolitus nõ eſt committere homicidia, ex quo malus ſemper pręſumitur malus in eodem genere mali, ꝙ iam tres anni ſunt quòd eſt bonæ vitæ, & verſatur cum hominibus bonæ conditionis & famæ, quo caſu præſumitur emendatus. ita Careri. poſt alios in ſua pract. crimi. in prin. nu. 118.

3 † Trepidatio inconſtantia. uarietas, vox balbutiens, loquela timida, & pallor, ſi contrà imputatum militarent, tunc defenſor oſtendere debet. nõ fuiſſe circà principale, uel circà circunſtantias negotii principalis. ꝓut eſt circà locum delicti, vel tempus ipſius delicti, ſed circà alias circunſtantias non ſubſtantiales. prout dixi in d. l. fin. in uer. trepidatio, vel ꝙ eſt ſolitus ſimilia facere. licèt amicabiliter cum aliquo loquatur. & ſic à natura iſtud ſibi inſcitum eſt.

4 † Mendaciũ ſi imputatus in conſtituto dixerit, tunc defenſor oſtendat mendacium nõ fuiſſe circà ſubſtantialia delicti, ut dixi in præcedenti, vel ꝙ fuit contrarius. vel mendax in iis quę ſpectant ad eius defenſionẽ vt contrarietate conſtita & probata poſſet conſequi liberationem, vel minorem pœnam. vt ſi primò negauerat, poſteà dicat ad ſui defenſionem feciſſe, uel ſe putaſſe, ꝙ eſſet bannitus. & iuſtus eſſet eius error, vel quòd eſſet ebrius. & ſic de ſimilibus, prout dixi in d. l. fin. in ver. mendacium. & dixi ſuprà ſuis locis.

5 † Non reſpondens interrogationi iudicis. ſi oſtenderit iuſtam cauſam habuiſſe non reſpondendi excuſatur. ut dixi. in d. l. fi. in ver. non reſpondens, quę autem ſint iuſtæ cauſæ. videas per Glo. magnam c. ii de confeſſ. lib. vi.

6 † Tacens, licèt occiſus extet in domo ſua. ſe defendere poteſt conſtando ſolitum nõ eſſe verſari in loco,

in quo

in quo erat cadauer, ꝙ faciliter ex via publica in eum locum ingredi poteſt, ꝙ nullũ cõmodum, nullamuè vtilitatem cõſecutus fuit, ꝙ potius eius mors fuit ſibi dãnoſa, quàm utilis, quòd eſt bonæ conditionis & famæ. nec ſolitus delicta committere, quòd nulla erat inter eos extabat inimicitia, quòd erant amici.

7 † Solicitans licèt ad eum cauſa non ſpectet, poteſt ſe defendere, oſtendendo amicitiam fuiſſe inter eum & occiſum.

7 † Fuga ſi extaret contrà imputatum, nam tunc defenſor oſtẽdat, quod imputatus poſt accuſationem inſtitutam, & poſt inquiſitionem fugam arripuit. Itẽ etiã quòd ſuſpitionem accuſationis habuit vel inquiſitionis, iurando ex tali ſuſpitione aufugiſſe. Itẽ quòd aufugit ob cauſam rationabilem. pura ratione partialitatis, vel factionis exiſtẽtis in ciuitate, uel quia locus nõ eſſet ſibi ſecurus, vel quia, officialis eſſet ualde crudelis, uel ſimiles cauſas. vltrà quòd etiam ſpontanea præſentatio tollit dictum iudicium fugæ, de quibus omnibus dixi. in d.l.fi. in uer. Fuga.

9 † Fugiens cum gladio euaginato ſe defendere poteſt oſtendendo gladium non eſſe ſanguinolentum, quòd fuit ad manus cum alio, quã cum occiſo, quòd dum vidiſſet aliquos ad manus enſibus enudatis, & ipſe ob timorem enſam enudauit, quòd nullam habebat inimicitiam cum occiſo, ut dixi. in d.l.fi. in uer. fugiens cũ gladio euaginato, quòd arma non erant conformia vulneri, quo caſu tollitur. indicium contrà imputatum, ita Bal. in conſ. DXV. nu. 2. vol. V.

10 † Contumacia ſi extaret contrà imputatũ tollitur, per ſpontaneam a præſentationem ſi probauerit quòd ex aliqua cauſa legitima, uel neceſſaria, fuit abſens, penitùs ignorans, quòd contrâ ipſum procederetur, & perſona bonæ qualitatis, vt dixi in d.l. fin. in ver. contumacia.

11 † Propè mortuum cum cultello, ſe de fendere poteſt. oſtendendo

oſtendendo nullam inimicitiam habere cum occiſo. ꝙ eſt bonę conditionis & famę, nec ſolitus delicta cōmit tere. quòd cultellus non erat ſanguinolentus quòd nō erat cultellus aptus ad interficiendum hominem. ꝙ cultellus non erat conformis vulneri. ꝙ non erat ſuus, nec erat accommodatus ad uaginam, quam ipſe habe-
12 bat. † Ferè, hæc omnia poſſunt etiam conſiderari, pro defenſione illius qui repertus fuit habere gladium ſan
13 guinolentum. † Mortuus propè domum, & in domo repertus hæc indicia tolluntur probando, ꝙ dominus domus eſt bonę uitæ, nullam habebat inimicitiam cum occiſo. erat abſens tempore cōmiſsi homicidii. Nam cautum a iure eſt, ꝙ in accuſatione dies declarari debeat, ad hoc ut imputatus poſsit probare eo die fuiſſe in alio loco. ita Albe. in l. libellorum. nu. 2. ff. de accuſa.
14 †. Viſus admenare gladium, ſe defendere poteſt ꝓbando ſe eſſe pacificum, nullam inter eum & occiſum extare inimicitiam. fecit cauſa obuiandi, & ut dicitur de
15 ſtramezandi. † Fama tollitur, ſi probatur originem habuiſſe à perſonis non fide dignis, & à perſonis quæ repelluntur à teſtimonio, de quibus habetur in l. i. ff. de teſti. ex eo, quia fama debet incipere ab hominibus honeſtæ opinionis & famæ, & à grauibus & honeſtis. ꝓut tenet Gandi. in rub. à quo vel à quibus poſsit fama inci
16 pere. † Item etiam quòd fama non ſtatim commiſſo crimine orta fuit, ſed ex interuallo. quo caſu non videtur quòd ſit rationabilis iudicanda, cum non careat tunc periculo ſuſpicionis & fraudis, ut in ſimili videmus, quòd teſtis præſumitur malitioſus & ſuſpectus; qui vult ex interuallo corrigere dictum ſuum. vt habetur in §. quare, not. authenti. de teſti. & in c. præterea.
17 in fi. de teſtib. † Item etiam quòd teſtis non nominauit particulariter aliquas perſonas à quibus audiuit; quod quidem requiritur ad hoc ut ualeat etiam quòd de hoc non fuiſſet interrogatus, vt dixi. in d. l. fi. in ver. fama. in princip. & ratio eſt, quia eſſe poſſet quòd

teſtes audiuiſſent aliquem dicere, maiorem partem populi hoc dicere: & ſic ad relationem alterius poſſent dicta verba referre. quo caſu eis credendum non eſſet, cùm non concludat l. non hoc. C. vnde cogna. l. ad probationem. C. de proba. Alia etiam eſt ratio, ad hoc vt videatur à quibus originem habet, quia vt ſuprà dictũ
18 fuit, à fide dignis originem habere debet. † Item etiã quòd teſtes deponentes de ipſa fama, cauſam aliquam à qua orta fuit, non adduxerunt, vt puta ex inimicitia, ex minis, ex iniuria, vel alia cõſimili cauſa. quod quidem requiritur, vt dixi in d. l. fin. in verſ. fama, in princ. & ratio eſt, prout ibi dixi, quia qualitates & cauſæ ex quibus fama eſt orta, ſunt conſiderandæ, qualiter vrgeant, ad faciendum ſemiplenam probationem & iudi-
19 cium. † Item etiam quòd licet teſtes cauſam adduxerunt, ex quibus fama orta eſt: attamen cauſæ ipſæ non fuerunt probatæ. quod quidem requiritur, vel ꝙ
20 cauſæ ipſę ſunt leues, ꝓut dixi in d. verſ. fama. † Mortui depoſitio tollitur, oñdẽdo nullã fuiſſe inimicitiã, nullũ extare cõmodũ, uel nullã utilitatẽ, nullũ euitare incõmodũ. eſt mitis & pacificus, nec ſolitus talia cõmittere. Mortuus nõ erat ĩ plenitudine intellectus ob vulnera.

CAVTELA PRO REIS. defendendis.

POSTQVAM expediuimus tractatum defenſionũ reorũ in homicidiis, ea diſcutiẽdo quæ ad materiam iſtius legis noſtrę pertinẽt, opere pretiũ eſſe duxi cum alia reperiantur quæ defenſiones reorum concernũt, hincinde ſparſa in vnum ea reducere, & cautelas, aliorũ ueſtigia ſequẽdo, pro defendendis reis formare. non ea intentione, ut uelim ꝙ delicta remaneant impunita, & ꝙ ꝓuinciæ non purgentur malis hominibus, & boni poſsint viuere inter malos. ſed ad liberandum eos, quos veriſimile eſt corrigi, & in melius mutari.

CAV-

CAVTELA I.

Cautela liberandi condemnatum à morte, aut ut executio differatur.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Damnati ad ſupplicium, non ſunt ui eximendi.*
2 *Cardinales ad mortẽ condẽnatos eis obuiando liberare poſſũt.*
3 *Baptiſmus liberat Iudæum à morte.*
4 *Baptiſmus liberat ab omni pœna corporali quo ad mundum.*
5 *In arte ualde perito, uel forti ciuitati utili, parcendum eſt.*
6 *Damnati ad mortem executio differtur ſi accuſatur de maiori crimine ex quo pœna maior uenit imponenda.*
7 *Executio differ. ur damnati ad mortem donec ab eo reddatur ratio adminiſtrationis.*
8 *Executio dãnati ad mortẽ differtur appellatione interpoſita.*
9 *Pœna impoſita reo ſeuerior quàm ſit conſuetudo, iudex uſq; ad xxx. dies differre debet.*
10 *Prægnantis mulieris dãnatæ pœna differtur uſque quo pariat.*
11 *Executio ſententiæ differtur, ſi teſtes & producens accuſantur de falſo uſque quo cognitum fuerit.*
12 *Teſtibus conuictis de falſo ſententia retractatur.*

1 DAMNATI † ad ſupplicium ducti non ſunt per aliquem ui eximendi. l. addictos. C. de appellatio-
2 nib. † Dantur cautelæ ex quibus aut liberatur à mor te, aut executio differtur. liberatur à morte, ſi dum ad ſupplicium ducitur obuiaſſe Cardinali, qui poſuiſſet capellum ſuum ſuper eius caput. ita Cepol. in caut. ii.
3 in prin. † Item etiam liberatur ſi eſſet Iudæus, qui dũ ob delictum ad ſuppliciũ duceretur, petiit ſe fieri Chri ſtianum. & reuera ſe Chriſtianum fecit. ita poſt multa
4 Tho. Ferr. in cau. 24. ver. tu autem iudex † hac ratione. quia baptiſmus habet tantam efficaciam, & tantã uir-

tutem, quòd noń ſolum liberat hominem ab comni pœ
na ſpirituali quo ad Deum: verum etiam ab omni cor
porali, quo ad mundum & allegat ad hoc Gloſſ. in cap.
3 ſine pœnitentia. de conſecr. diſt. iiii. cum aliis. † Execu
tio ſententiæ differtur, ſi ad ſupplicium ductus eſt val
de peritus in aliqua arte, uel ualde fortis, & eſſet mul
tum utilis ciuitati, tunc enim iudex ad requiſitionem
vnius de populo, executionem ſuſpendere debet, do-
nec, principem vel ſuperiorem conſulat. l. ad beſtias.
ff. de pœn. ita Cepol. in d. cautela ii. in princi. quod in-
6 tellige & limita ut ibi per eum. † Item etiam differ
tur, ſi accuſatur de maiori crimine, ex quo maior pœ-
na venit imponenda. ita tex. in l. i. §. ſi. ff. nil no. app. in-
7 terpo. † Si quis dicat quòd condemnatus rationem
ſibi reddere debet alicuius apothecæ uel mercãtiæ, uel
alterius debiti, tunc executio retardatur vſq; quo com
puta fiant. ita dicit tex. in l. i. C. de bon. proſcript.
8 † Differtur etiam executio, ſi appellatio fuerit in-
terpoſita, quæ quidem appellatio à iure admittitur,
& ipſa pendente nil debet nouari, vt dixi ſuprà.
9 † Si pœna fuerit impoſita reo ſeuerior quàm quòd
ſit conſuetudo, tunc debet differri per triginta dies.
10 l. ſi uendicari. C. de pœn. † Si eſſet mulier, & eſſet
prægnans, ſententiæ executio differtur, vſque quo pa
riat. l. prægnantis. ff. de pœn. l. Imperator Adrianus
11 ff. de ſtatu homi. † Si teſtes & producens fuerint de fal
ſo accuſati, tunc ſententiæ executio differtur, vſque
12 quo cognitum fuerit. † quia ſi teſtis conuincitur de
falſo, clarum eſt quòd imputatus delictum non com-
miſit. l. i. C. qui accuſa. non poſſ. & ſententia ipſa re-
tractabitur. l. iii. C. ſi ex fal. inſtr. & de iis omnibus vi-
deas per Cæpol. in d. caut. ii.

CAVTELA II.

Ceutela ad liberandum homicidium à morte.

SVMMA-

SVMMARIVM.

1 ☞ *Hominem interficiens pœna mortis punitur.*
2 *Filius à patre præſentatus, non punitur pœna mortis.*
3 *Interficiens aliquem decapitari non poteſt, ſi ſe furioſum fingat, dormientem, uel ebrium.*
4 *Interficiens quem putabat eſſe bannitum, de culpa tantum tenetur.*
5 *Homicida qui fecit uotum intrãdi religionem, ante homicidiũ commiſſum, à iudice ſeculari puniri non debet.*
6 *Homicidium quòd fuerit commiſſum poſt uotum intrandi religionem, ſtatur homicidæ iuramento.*

1 HOMINEM † interficiens punitur pœna mor-
2 tis. l.i.ff. de ſicar. cum ſimi. † Si eſt filiusfamilias qui commiſit delictum, propter quod uenit pœna mortis, tunc ab ea liberatur, ſi pater eum iudici tradiderit. quo caſu non eſt ita puniendus, prout ſi captus fuiſſet tex. eſt in l. milites agrum. §. deſertorem. ff. de re mil. ita Cæpol. cautela i. in princip. ubi multa pulchra.
3 † Aliud etiam remedium datur, ꝙ ſtatim commiſſo delicto fingat ſe furioſum, dormientem, vel ebrium. quo
4 caſu non tenetur, vt dixi ſuprà. † Dicat reus ꝙ eum interfecit, ex quo putabat eſſe bãnitum, & ſic putabat eũ licite interficere potuiſſe. quo caſu ſolum de culpa eſ-
5 ſet obligatus, ut dixi ſuprà. † Dicat ꝙ fecit votum intrandi religionem, antequam commiſit homicidium. quo caſu non poteſt puniri per iudicem. item Bald.
6 in l.i.C. an ſer. ex ſuo fac. † & hoc eo maximè, quia ſtatur iuramẽto ſuo, an ante commiſſum delictum votum fecerit. ita Iaſ. poſt alios in l. cum quædã. nume. 2. ff. de iur. om. iu. Dantur ẽt plura alia remedia, de qbus dixi ſupra in prima parte defenſionis per totum, quas ibi diſcurrendo inuenies.

CAVTELA III.

Cautela liberandi condemnatū ab infamia,in actione famoſa,uel crimine.

SVMMARIVM.

1 Infamis efficitur condemnatus actione famoſa,uel crimine ex quo infamia ſequitur.
2 Sententia, quo caſu infamet principalem, neque procuratorem.
3 Reus ante litis conteſtationem,uel ante condemnationem, ſoluens,non infamatur.
4 Ab infamia liberatur, qui ante publicationem ſententiæ in arengo,ſoluit.
5 Reus ſoluens,crimen fateri uidetur.
6 Condemnatum ab infamia liberat,qui eius condemnationem ſine mandato ſoluit.

1 CONDEMNATVS † actione famoſa, uel ex crimine ex quo ſequitur,infamia, infamis efficitur. l. athletas.§.calũniator.cũ.§.ſe.ff.de iis qui not.infa.Pro liberando cōdēnato ab infamia,multæ dantur cautelæ
2 p Cep.in cau.xii.† Prima eſt ꝙ litiget ꝑ ꝓcuratorē nā licet ipſe cōdēnetur,& eius ꝓcurator ꝓcuratorio noīe, ꝓut dicit tex.ī l.i.C.de ſen.& interl.om.iu.attamē iſto in caſu nec principalis nec ꝓcurator efficitur infamis.l. furti.§.qui alieno.& ibi Glo.& doct. ff. de iis qui not.
3 infa.† Alia ēt datur,uidelicet ꝙ reus antequam lis conteſtetur ſoluat uel ante condemnationem, qđ uerum eſt qñ ſumus in caſu,ꝙ quis nō efficeretur infamis ex ſolo crimine,ſed ſecuta cōdēnatione,quo caſu ſoluendo ante litē cōteſtatā, uel ante cōdēnationem ab infamia liberatur,& ita â quāpluribus,ut vidi in hac nr̄a ci
4 uitate Paduæ,obſeruatum fuit, † ꝙ antequam ſenten-

tia

tia publicetur in arẽgo,ſoluunt,& ſic nõ publicatur,& infamiam euitant.ſecus eſſet ſi ex ſolo crimine, quia
5 qñ de eo conſtat,oritur infamia,† quo in caſu ſi reus ſolueret ante litẽ conteſtatã,uel ante ſententiã,vr̃ confiteri crimen.l.ad ſolutionem.C.de re iud.cum aliis ad
6 ductis ibi per Cepol. † Item etiã ab infamia liberatur quis,ſi alius ſine mandato ſolueret condemnationem. c.teſtimoniũ.extra de teſt.& Ang.in l.nõ põt ff.de fur.

CAVTELA IIII.

Cautela ad euadendum reum à tortura.

SVMMARIVM:

1 ☞ *Reus torquetur exiſtentibus contra eum indiciis legitimis.*
2 *Confeſsio qualificata,reum liberat à tortura.*
3 *Exculpatio offenſi, tollit indicia imputati, etiam ad torturam.*
4 *Iudex cui de delicto & mortuo non conſtat, procedere non poteſt.*

1 INDICIIS † legitimis contra reũ exiſtentibus,
2 tunc ipſe torqueri põt to.titu.ff.& C.de q.† Vt euadat torturam reus,cautela eſt.nã confiteri debet hominem occidiſſe,ſubiungendo ꝙ illud fecit ad neceſſariam defenſam.nam licet reus defenſionem non probauerit, attamen torquendus non eſt, ut poſt multa hincinde adducta tenet Tho. Ferrar.in cautela v. rationibus, vt ibi per eum. & de veritate iſtius cautelæ videas ea
3 quæ dixi ſuprà in iii. par. defenſionis. † Imputatus ꝓcuret habere exculpationem ab offenſo,propter quam exculpationem tolluntur indicia etiam ad torturam. ita Io.de Arno.in caute.iii.& dixi ſuprà in prima par. defenſionis in fin.in uer.mortui exculpatio. Alia etiã oſtendet habere locum in caſu ſuo, de quibus dixi ſu-

4 pra in d.i.par.defenſi.† Dicat etiam imputatus, ꝙ non conſtat de corpore mortuo. Nam iudici debet conſtare de delicto & mortuo, antequam procedat, ut dixi in prin.practicę.

CAVTELA V.

Cautela ad liberandum confitentem delictum extraiudicialiter.

SVMMARIVM.

1 *Confeſſus delictum extraiudicialiter, habet contra ſe indicium ad torturam.*

2 *Confeſſio extraiudicialis, ante cæptum iudicium reuocata, ad torturam non nocet.*

1 CONFITENS † delictum extraiudicialiter, habet contra ſe indicium ad torturam. ita Bar. in l. capite
2 quinto. ff. de adulter. cum vulgaribus. † Quod autem confitens torturam euitet, cautela eſt, ꝙ antequã ad torturam ponatur, reuocet ipſam cõfeſſionem. quia tunc propter talem confeſſionem non põteſt torqueri etiam non docto de aliquo errore ita Bal. in l. vnica. in vlt. col. uerſ. item dicit Inn. C. de confeſſ. & ultimo loco Iaſ. in l. mr̄ibus. in ii. col. uerſ. ſecundo ſingulariter limita. ff. de iur. om. iud. dicens ꝙ iſtud dictum notandum eſt in practica, & hoc modo poteris euadere amicum à tortura. & hãc cautelam dat Tho. Ferra. caute. xxvi.. & Io. de Arno. cau. 19. de ueritate iſtius cautelæ videas ea quæ dixi. in l. fina. ff. de quæſtio. in uerſic. confeſſo. nu. 209.

CAVTELA. VI.

Cautela ad reſtituendum minorem in delictis.

SVMMA-

SVMMARIVM.

1 ☞ *Reſtitutio in delictis non conceditur.*
2 *Mulier habet beneficium reſtitutionis aduerſus eius negationē.*

1 IN † delictis non conceditur reſtitutio.l.auxilium.
2 §.in delictis.ff.de minori.& l.i.C.ſi aduerſ.delict. † Minor ſi negauerit,propter quam negationem pœna creſcat,vel amiſiſſet beneficium confeſsionis, & condemnatus fuerit.nam licet contra ſententiam nō poſsit petere ſe reſtitui, attamen aduerſus negationem ſe reſtitui poſtulet, & beneficium confeſsionis habebit. l. ſi ex cauſa.§.nunc videndum. ff. de minorib. & ita dicit Io.Duran.in cau.lix.

CAVTELA VII.

Cautela ad excuſandum mandantem & mandatarium à delicto.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Mandans tenetur de homicidio ſecuto.*
2 *Mandans de homicidio non tenetur,ſi mandatum reuocauit; & mandatario notificauit.*
3 *Mandatarius dicens commiſiſſe ex ſe delictum, mandantem excuſat.*
4 *Iuſſu domini hominem interficiens,damnatur in metallum, vel morti ciuili traditur.*
5 *Homicidium mandato tyranni committens,non punitur.*
6 *Interficiens hominem mandato domini,ſibi mortem minantis, excuſatur.*

1 MANDANS † aliquem occidi vel vulnerari nedum occidens,vel vulnerans, ſed & ipſe mandans punitur.

nitur.l.non ideò minus.C.de accuſ. Bar.& alii in l.non
2 ſolùm.§.ſi mandato.ff.de iniur.† Mandans vt liberetur, cautela eſt,quòd mandatum reuocet expreſsè, & notificet illi qui debebat committere delictum.ita Doct.in c.ad audientiam,de homi.& Cępol.in caute.col.v.quę
3 eſt vltima. † Datur etiam alia, vt mandatarius dicat commiſiſſe delictum ex ſe,non exequendo mandatum, dummodò conſtet de cauſa,propter quam ex ſe motus fuit, vt puta ex inimicitia, vel quid aliud ſimile, præſumitur contra mandantem.ita Cępol.in caute.xxxix.
4 † Dantur etiam cautelæ ex quibus mandatarius & ipſe excuſatur à pœna, ſaltem ordinaria. prout eſt ſi probat quòd ex mandato domini hominem interfecit, quo caſu damnatur in metallum,& morti ciuili traditur.l.ſeruus C.ad legem Iuli.de vi.& facit l.Gracchus.
5 C.de adult. † Idem etiam ſi mandato tyranni homicidium quis commiſit. ita Barto. & Salyce. in d.l.ſeruus.
6 † Item etiam probet,quòd minata fuit ſibi mors à domino ſuo, niſi talem interfecerit, quo caſu in totum excuſatur, ex quo fecit pro conſeruatione vitæ ſuæ, prout dixi ſuprà in ver. iuris permiſsione.

CAVTELA VIII.

Cautela ad excuſandum blaſphemantem à pœna.

SVMMARIVM.

1 *Blaſphemantis pœna quæ erat, & quæ nunc eſt.*
2 *Abſolutus de blaſphemia à ſummo Pontifice mitius eſt puniendus.*
3 *Reus habens pacem ab offenſo mitius punitur.*
4 *Probanti ſe nunquam in blaſphemiam incurriſſe, pœna minorari debet.*
5 *Binus vel trinus actus blaſphemandi, conſuetudinem non inducit.*

BLASPHE-

1 BLASPHEMANS Deum † de iure communi decapitabatur, vt in authen.vt non luxu.contra natu. per tot. & dicit Ange.in practi. in verbo contumelioſa & iniurioſa. hodie autem talis pœna per ſtatuta ciui-
2 tatum diminuta eſt, & diuerſimodè imponitur. † Accuſatus de blaſphemia vt pœnam euitet, cautela eſt, vt obtineat abſolutionem à ſummo Pontifice: ex eo quia ſummus Pontifex poteſt facere pacem de blaſphemia Dei, licet epiſcopus hoc non poſsit. ita Bald.in l. iuſiurandi.ff.de iureiuran.& in l.accuſationem.in pen. colum.C.qui accuſ.non poſſ. & in l.prima,in ſecundo
3 notab.C.de rapt.virg. † Pace igitur ſic habita dubium non eſt quòd minori pœna punitur, ex quo communiter per ciuitates ſtatuta ſunt, vt pro criminibus, de quibus pacem reus ab offenſo habuerit, mitius puniatur. & hanc cautelam dat Ioan. de Arno. in caute.lvi.
4 † Alia etiam datur, vt probet ſe nunquam incurriſſe in blaſphemiam, & quòd non eſt ſolitus blaſphemare, quo caſu pœna minueretur arbitrio iudicis.ita Docto.
5 in l.ii.C.de reb.cred. † Et dicũt ibi, ꝙ binus vel trinus actus,hoc caſu non induceret conſuetudinem.& hanc caut.dat idem Io.de Arno.in caut.xxxiii.

CAVTELA IX.

Cautela ad liberandũ priuatũ à pœna priuati carceris.

SVMMARIVM.

1 *Priuati carceris crimen committens, afficiendus vltimo ſupplicio.*
2 *Detinens propria authoritate, quem credebat eſſe bannitum, nõ punitur. quo caſu ſtatur eius iuramento. & nu.3.*

1 PRIVATVS † aliquẽ propria authoritate deti-
2 nens,punitur.l.vnica.C.de pri.carcer.† Cautela eſt, vt ſi quis

ſi quis aliquem detinuerit, vt dicat ꝙ credebat eũ eſſe bannitũ. quo caſu ſi licebat ei eũ interficere, poterat ēt eum licitè detinere, ſecundum Bald. in d.l. vnica. C. de
3 priuat. carceri. † Et ſtatur iuramento ſuo, quòd crediderit illũ fuiſſe bannitũ, vt eſt Glo. in l.i. in verſ. nõ occidendi aĩo. C. de ſica. & ita dicit Io. de Arno. in caut. 29.

CAVTELA X.

Cautela ad differendum iudicium criminale, quando quis eſt ad carceres proclamatus.

SVMMARIVM.

1 *Imputatus contra quem criminaliter proceditur, carceratus ab alio iudice, ex aliqua cauſa poteſt per procuratorem reſpondere.*

2 *Imputato facto legato vel ambaſciatore, iudicium differtur.*

3 *Abſentia homicidæ, quando ei proſit.*

VOLENS aliqua ſua occaſione differre iudicium criminale, licet ad carceres fuerit proclamatus, iſtis cau
1 telis vti poteſt. † Imputatus faciat ſe carcerari in alio caſtro, quia tunc admitteretur procurator ad allegandum cauſas abſentiæ, & ad differendum iudicium. nec vera eſt iſta cautela. & modo prout ponit Hippoly. in pract. in §. ſequitur. nu. 31. dum dicit ꝙ iſto in caſu admittitur procurator ad eius defenſionem, per doctri. Ange. in l. eos. §. ſuper iis. C. de appella. quia Ange. non dicit illud ad quod allegatur per Hippoly. quia dictum Ange. tunc procedit, quando eſſet carceratus in cuſtodia illius iudicis, qui inquirit ſuper delicto, vel eſſet executurus ſententiam. & ita loquitur. l. eos. §. ſuper
2 iis. & tunc daretur procurator. † Alia datur per Imol. in l.i. ff. de pub. iud. videlicet, vt imputatus fiat legatus
3 vel ambaſciator. † Sozi. in c. veniens, de accuſ. dat aliã, ꝙ ſtatim ſe abſentet, & eat in longinquas partes, puta in Galliam. Sed certè iſtud nõ videtur verum: quia iſta abſen-

abſentia ſit culpa ſua, & ideò non debet ei prodeſſe, vt not. Bar. in l. ii. § i. ff. ſi quis cauc. non obtempe. Sed ſaluando cautelam Sozin. diſtingue vt per Tho. Ferra. in caute. xviii. aut delictum, propter quod ſe abſentauit, erat delictum occultum, vel homicidium de nocte. & erant multi menſes, nec de eo erat diffamatus, vnde ſi deceſsit, poſsibile eſt quòd deceſsit iuſta de cauſa; & ita procedat dicta cautela & dictum Sozi. ſecus ſi fuit homicidium publicè commiſſum, quia tunc non procedit dicta cautela, rationibus, vt ibi per eum.

CAVTELA XI.

Cautela pro examinandis teſtibus ad rei fauorem ſine eius præſentatione ad carceres.

SVMMARIVM.

1 *Iudex teſtes recipit ad perquirendam innocentiam rei, & veritate cognita eum abſoluit. & nu, 2.*

TESTES ad oſtendendum innocentiam rei, non admittuntur, niſi reus ſe carceribus præſentaret, hac l.
1 noſtra, & dixi ſuprà in eius declaratione. † Quòd teſtes admittantur. cautela eſt, & ita practicatur, & practicari poteſt, quòd pars volens fauere reo, det teſtes ſecretè iudici examinandos ſuper innocentia rei, & cognita veritate iudex poterit eum abſoluere. & iſtam
2 cautel. dat Cępol. in caute. vi. † Eſt & alia vt quæratur pax ab interfectore cum propinquis occiſi, & omninò fiat ſi poteſt. poſtea ea facta, tu qui vis defendere abſentem, fac vt propinqui occiſi dicāt ſe velle accuſare abſentem interfectorem, & proponant accuſationem, & poſtea fac vt ipſi etiam producant eos teſtes quos vis examinari ſuper innocētia, & illi teſtes recipientur â iudice, & deponant ſuper innocentia accuſati, & iudex poſteà cognita veritate poterit abſentem abſoluere, & ita ſolet aliquando practicari.

CAVTELA XII.

Cautela ad euitandam iniuriarum actionem ex verbis iniurioſis alicui dictis.

SVMMARIVM.

1 *Verba iniurioſa alicui dicens ex verbis iniurioſis tenetur. quia iniuria tripliciter fit, verbo, re, & libello.*

1 DICENS † alicui verba iniurioſa tenetur actione iniuriarũ: quia iniuria fit tripliciter, verbo, re, & libello. l. i. §. iniuriã. iuncta l. lex Cornelia. § ſi quis liberum. ff. de iniur. & §. iniuria. inſtit. eo. Pro euitanda iſta actione cautela eſt, vt antequàm recedas à loco ubi iniurioſa verba dixiſti, dicas ea, verba nõ eſſe, & quod calore iracundiæ ita dixiſti: quo fit, vt per talem reuocationẽ ceſſat ipſa actio iniuriarũ. ita Tho. Ferra. cau. 39.

CAVTELA XIII.

Cautela ad impediendum inquiſitionem.

SVMMARIVM.

1 *Iudex in criminalibus per inquiſitionem procedere poteſt.*
2 *Offenſo accuſante ceſſat inquiſitio.*

1 IVDEX † in cauſa criminali põt procedere per inquiſitionem. c. qualiter & qñ. el ii. de accuſ. l. ii. § ſi pu-
2 blico. & ibi Bar. ff. de adul. † Ad impediẽdũ inquiſitionẽ cautela eſt: nam ſemper iudex añq̃ deueniat ad inquiſitionem, debet præmonere offenſum an velit accuſare, vel non. quo caſu ſi vult accuſare, ceſſat inquiſitio. ita Alexan. in appoſtill. ad Bart. in d. l. ii. §. ſi pub. ideo medio amicorum fac vt offenſus te accuſet.

CAVTELA XIIII.

Cautela ad euadendum infamiam, quòd ſemel malus ſemper præſumitur malus.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Semel malus ſemper præſumitur malus in eodẽ gñe mali.*
2 *Qualitas ſemel ineſſe poſita, durare præſumitur.*
3 *Vitæ mutatio de malo in bonum de facili non præſumitur.*

1 STAT communis regula, quæ eſt † ꝙ ſemel malus ſemper præſumitur malus in eodem genere mali. regula, ſemel malus, de reg. iur. in vi. cum concordantibus. vnde ſi quis fuit aliàs malæ vitæ, talis etiam præſumi-
2 tur. † quia qualitas ſemel ineſſe poſita pręſumitur durare. vt in l. non omnes. §. à barbaris. ff. de re mili. cum ſimilib. Ad euadendum tamen talem infamiam vel ſimilem ſi fuerit oppoſita, cautela eſt, vt probet quòd ꝑ triennium vel à tribus annis citrà fuit bonæ conuerſationis & bonæ vitæ, quo caſu præſumitur purgatus &
3 emendatus, † licet de facili non præſumatur mutatio vitæ de malo in bonum. ita Ang. per illum tex. in auth. de monach. § hoc autem vobis. quem refert & ſequitur Ant. Corſe. in ſingu. ſuis, in ver. præſumpt. el primo.

FINIS.

REGISTRVM.

a b c d A B C D E F G H I K L M N
O P Q R S T V.

Omnes ſunt Quaterniones.

VENETIIS,
Apud Cominum de Tridino Montisferrati,
MDLXVII.

B. 137.
S.Bard
ANT 1319508

Digitized by Google

Digitized by Google

10426

B21